

**ගෞතම බුදුන් වහන්සේ
වදාළ නිවන් මග**

කතීමගේ වෙනත් කෘතී

* **The Path to Nibbana**

as Declared by the gautama Buddha

(ගෞතම බුදුන්වහන්සේ වදාළ නිවන්මග කෘතියේ ඉංග්‍රීසි පරිවර්තනය)

* **Web - www.pathtonibbana.com**

ගෞතම බුදුන් වහන්සේ වදාළ නිවන් මග

අතිපූජනීය මහනුවර වජිරබුද්ධි යතිවරයාණෝ

ගෞතම බුදුන් වහන්සේ වදාළ නිවන් මග

ප්‍රථම මුද්‍රණය : 2008

දෙවන මුද්‍රණය : 2009

තෙවන මුද්‍රණය : 2012

සිව්වන මුද්‍රණය : 2013

© අතිපූජනීය මහනුවර වර්ජිබුද්ධි යතිවරයාණෝ

ISBN 978-955-30-1089-6

පරිගණක සැකසුම : "ශ්‍රීමතලා"
06, බුද්ධාලෝක මාවත,
සුවාරපොල, පිළියන්දල.
දු : 0112608127

පෙරවදන

අවිද්‍යා අන්ධකාරයෙන් වැසුණු, තණ්හාවෙන් හරිත, ඉඤ්ජයන් පිනවීම පිණිස ම යොමු වූ අතිශය වාණිජකරණය වූ, වර්තමාන ලෝක ජන සමාජය අවුලෙන් අවුලට පත්වෙමින් අතිබිහිසුණු විනාශකාරී මඟකට යොමු වී තිබේ.

බුදුන් වහන්සේ විසින් අත් හළ යුතු යයි වදාළ අන්ත දෙකෙන් එකක් වූ 'කාමසුඛල්ලිකානුයෝගය' හෙවත් අධික ලෙස ඉඤ්ජය පිනවීම ම මුල් කරගත්, ඒ සඳහා අවශ්‍ය කරන සම්පත් උපයාගැනීම ම ජීවිතය යයි සලකන සමාජයක භෞතික සම්පත් අත්පත් කරගැනීම පිණිස ගෙන යන තරඟය නිසා අවසානයේ ඉතිරි ව ඇත්තේ;

මානසික ආතතිය, කලකිරීම, ඉව්ෂා භංගත්වය, හෘදයාබාධ, අධිරුධිර පීඩනය, කොලොස්ටරෝල්, පිළිකා, දියවැඩියාව, තරබාරුබව, ගැස්ට්‍රයිටිස්, ස්නායු දුර්වලතා සහ අස්ථි දිරිමේ රෝගය වැනි රෝග සමූහයක් සමග හෙම්බත් වීම පමණි.

මෙවැනි පරිසරයක් තුළ පීඩාවට පත් බුද්ධිමත්හු අද එයින් ගැලවීම සඳහා මං සොයති. සැප ලැබීම සඳහා භෞතික සම්පත් හඹායාම කළ ද, ඒවායේ සතුට නැති බව අද ඔවුන්ට ප්‍රත්‍යක්ෂ වී ඇත. ඒ නිසා අද වැඩි පිරිසක් ආධ්‍යාත්මික සංවර්ධනයක් සඳහා නැඹුරු වන බව දක්නට ඇත.

එවන් පසුබිමක මීට වසර දෙදහස් පන්සිය පනහකට පෙර මෙලොවට පහළ වූ 'ගෞතම බුද්ධ' නමින් ප්‍රසිද්ධියට පත් මහා ඤාණිවරයාණන් විසින් වදහළ දහමට වර්තමානයේ හිමිවන්නේ අද්විතීය ස්ථානයකි. ලෝකය දුක් සහිත බවත්, දුකට හේතුව තණ්හාව බවත්, තණ්හාව නැති කිරීමෙන් දුක නැති වන බවත්, දුක නැති කිරීමේ මාර්ගයත් වශයෙන් මනාව දේශිත 'චතුරායඝී සත්‍ය ධර්මය' බුද්ධ දේශනාවයි.

අද වන විට බුදුන් වහන්සේ විසින් දේශිත නිර්මල 'චතුරායඝී සත්‍ය ධර්මය' වැසිගොස් ඒ වෙනුවට පුදපූජා, ප්‍රාර්ථනා කිරීම්, සජ්කධායනා කිරීම්, පව් සමා කිරීම් ආදී නොයෙකුත් වත් පිළිවෙත්වලින් ගහන ආගමක් බිහි ව තිබේ. එය බුද්ධාගම නමින් හැඳින්වේ. එම බුද්ධාගම විවිධ රටවල විවිධ සංස්කෘතීන් යටතේ විවිධ ලක්ෂණයන්ගෙන් යුක්ත වෙයි. බුදුන් වහන්සේ වදාළේ කුමක් ද යන්න හඳුනාගැනීම පවා දුෂ්කර ය. ඒ නිසා ම බුදුන් වහන්සේ විසින් වදාළ දහමින් ලබාගත හැකි 'පරම සැපත' උදා කරගැනීම අද සමාජයට ප්‍රශ්නයක් වී තිබේ.

ප්‍රායෝගික අත්දැකීම් සහිත ආචාර්යවරුන්ගේ උපදෙස් හා මගපෙන්වීම යටතේ ප්‍රගුණ කර තමා තුළින් තම නුවණින් දැක අවබෝධ කරගත යුතු ඇස, කන, නාසය, දිව, ශරීරය, මනස යන ඉඤ්ජයන්ට හසු නොවන අති සුක්ෂ්ම දහමක් වන 'චතුරායඝී සත්‍ය' ඇත්තේ බඹයක් තරම් වන තමා තුළ යයි බුදුන් වහන්සේ වදාළහ. එසේ නම් කිසිසේත් ම එය තමාගෙන් බාහිරව තිබිය නොහැකි ය. එහෙත් අද ලාභ-සත්කාර, කීර්ති-ප්‍රශංසා පසුපස හඹා යන බොහෝ දේශකයෝ බුද්ධ දේශනාව අනුව පිළිපැද ප්‍රායෝගිකව ධර්මය ප්‍රත්‍යක්ෂ කොට අවබෝධ කරගන්නවා වෙනුවට පොත පත කියවා කටපාඩම් කරගත් වචන සමූහයක් ජනයාට ප්‍රකාශ කරමින් බුදුන් වහන්සේ වදාළ 'නිර්මල චතුරායඝී සත්‍ය' ධර්මය විකෘති කරමින් සිටිති. බුදුන් වහන්සේ වදාළ දහම හැටියට තම පෞද්ගලික අදහස් ම ප්‍රකාශ කරති. එසේ හෙයින් බුදුන් වහන්සේ වදාළ සද්ධර්මය හඳුනාගැනීම ඉතා දුෂ්කර කාර්යයක් ව තිබේ.

බුදුන් වහන්සේ වදාළ දහම කුමක් ද? යන්න පිළිබඳව වසර පහළවකට අධික කාලයක අත්දැකීම් සහිත ප්‍රවීණ ආචාර්යවරුන් ඇසුරේ වනගත ව ප්‍රායෝගික ගවේෂණයක යෙදුණු මෙහි දේශකයාණෝ තමා ලත් අත්දැකීම් අනුසාරයෙන් ශ්‍රී ලංකා ගුවන් විදුලි සංස්ථාවේ කඳුරට ගුවන් විදුලි සේවය මඟින් වර්ෂ (2006 ජනවාරි 13) දෙදහස් හයේ ජනවාරි මස සිට පසළොස්වක් පොහොය දිනයන්හි පස්වරු 3.00 සිට පස්වරු 5.00 දක්වා විසුරුවා හරින ලද සාකච්ඡා මාලාව මඟින් බුදුන් වහන්සේ වදාළ දහම දේශනා කළේ ය.

ශ්‍රාවකයන්ගේ ප්‍රශ්නවලට පිළිතුරු දෙමින් ඉදිරිපත් කෙරුණු ඒ ධර්ම සාකච්ඡාවන් එලෙසින් ම මෙහි ඇතුළත් කළේ, එම

දේශනාවන්හි ඇති ජීව ගුණයට සහ හරවත් බවට හානියක් නොවනු පිණිසයි. කථන භාෂාවෙන් රචිත මේ ග්‍රන්ථය කියවන ඔබට යම් නුහුරු බවක් දැනෙනු ඇත. එසේ වන්නේ ඔබ දන්නා 'සිංහල බුද්ධාගම' සහ බුදුන් වහන්සේ වදාළ චතුරාඪී සත්‍ය දහම අතර ඇති පරස්පරතාව නිසයි. ධර්මයේ ඇති ගැඹුරු බවත්, දේශනාවේ ඇති ප්‍රබලත්වයත්, ඉදිරිපත් කිරීමේ පවත්නා සරල සුන්දරත්වයත්, ධර්ම රසයත් මෙය කියවාගෙන යාමේ දී ඔබට දැනෙනු ඇත. වරක් දෙවරක් නොව බොහෝ වාරයක් මෙය කියවීම වඩාත් ඵලදායී වනු ඇත.

2008.06.15 දින දීය.

පටුන

පෙරවදන	v - vii
01. සසර දුක් ගිනි නිවන සදහම් මග	1 - 76
02. ලෝකය	77 - 149
03. ශුද්ධාව	150 - 219
04. බුද්ධ ශාසනය	220 - 287

1. සසර දුක් ගිහි නිවහ සදහම් මග

“බුදුන් වදාළ ධර්මය” මේකට අපට පැහැදිලි ව ම උත්තර දෙන්ට පුළුවන් තැන තමයි, අපේ දේශනාවෙ අපි යන්ට ඕන. බුදුන් වහන්සේ බුද්ධත්වයට පත්වෙලා මුලින් ම කළ දේශනාවට. මම හිතන්නෙ වඩාත් ම හොඳ උත්තරේ තියෙන්නෙ එතන. බුදු හාමුදුරුවො, අපි කවුරුත් දන්නව බුද්ධත්වයට පත් වෙලා බෝ මැඬ අසල දී ම සති කිහිපයක් ගත කරලා, උන් වහන්සේ අවබෝධ කරපු ධර්මය විශේෂ පරීක්ෂාවට ලක් කරලා උන් වහන්සේ තීරණය කරනව ...

“මම සත්‍යය අවබෝධ කරගත්තා, මම දුකින් නිදහස් වුණා, මගේ සසර ගමන අවසාන කළා, දැන් මේ සදහම් මග මම දුකින් තැවෙන සත්ත්වයාට දේශනා කරන්ට ඕන” කියල. එහෙම හිතල උන් වහන්සේ බලනව; කාට ද මම මුලින්ම මේ ධර්මය දේශනා කරන්නෙ කියල. ඒ වෙලාවෙ උන් වහන්සේගෙ සිහියට ආව, උන් වහන්සේ බුද්ධත්වයට පත්වෙන්ට පෙර, ධර්මය සොයාගෙන යන කාලෙ උන් වහන්සේ ඇසුරු කළ උන් වහන්සේගේ ගුරුවරු. ආලාර කාලාම, උද්දකාරාම වැනි තවුසන් ගැන. නමුත් ඒ වන විට ඒ තවුසන් ජීවතුන් අතර නැති බව උන් වහන්සේට දැනුණ.

ඊට පස්සේ, උන් වහන්සේ තීරණය කළා; උන් වහන්සේ සමග බොහෝ කාලයක් ඇසුරු කරපු, මහණ දම් පුරපු පස්වග තවුසන්ට මේ දහම දේශනා කළොත්, මේ ගැඹුරු දහම තේරුම් ගැනීමේ ශක්තිය ඔවුන්ට ඇතිය කියල උන් වහන්සේට හැඟී ගිය නිසා මේ දහම පස්වග තවුසන්ට දේශනා කරන්ට තීරණය කළ බුදුන් වහන්සේ පස්වග තවුසන්ට මේ දහම දේශනා කළා.

ඒ දේශනාව තමයි අපි කවුරුත් දන්න “ධම්ම වක්ක සූත්‍රය” කියල කියන්නෙන. ඒක තමයි ධම්ම වක්ක දේශනාව පවත්වනු මුල් තැන. මුල් ම දේශනාව.

මෙතැනින් තමයි අපට මේ උත්තරය සොයාගන්නට වෙන්නෙන. “මොකක්ද බුදුන් වහන්සේගෙ ධර්මය?” කියල. බුදුන් වහන්සේ පස්වග තවුසන්ට ධර්මය දේශනා කරන්නට පටන් ගෙන, මුලින් ම සත්‍ය හතරක් ගැන කථා කළා. මම මේ කෙටියෙන් කියන්නෙන, මුල් සූත්‍රයේ තියෙන දේ කතන්දරේ වගේ අග-මුල ඔක්කොම ගන්නෙන නැතිව, අපට වැදගත් වෙන්නෙන දහම් කොටස නිසා. එතකොට බුදු හාමුදුරුවෝ කිව්වෙ මොකක්ද? සත්‍ය හතරක් කිව්වා. උතුම් සත්‍ය හතරක්. අපි ඒකට කියනව “චතුරාර්ය සත්‍ය” කියල.

පළමුවන සත්‍යය මොකක්ද? දුක්ඛ ආර්ය සත්‍යය.

මුලින් ම බුදුන් වහන්සේ දුක ගැන විස්තර කළා. ඒ දුක්ඛ සත්‍යය. බුදුන් වහන්සේ විස්තර කරනව, කවුරුත් දන්න පාළියෙන් කියන විදියට.... “ජාතිපි දුක්ඛා ජරාපි දුක්ඛා, ව්‍යාධිපි දුක්ඛා, මරණමිපි දුක්ඛං, පියෙහි විප්පයොගො දුක්ඛො...” ආදී වශයෙන්. ඒ කියන්නෙන ඉපදීම දුකයි, මහලු වීම දුකයි, ලෙඩවීම දුකයි, මරණය දුකයි, ප්‍රියයන්ගෙන් වෙන්වීම දුකයි, අප්‍රියයන් හා එක් වීමත් දුකයි, කැමති දේ නොලැබෙනව නම් ඒකත් දුකයි... මෙන්න මෙහෙම කියාගෙන ගිහින් අන්තිමට කිව්වා... “සංඛිත්තෙන පඤ්චුපාදානක්ඛන්ධා දුක්ඛා” කියල. ඒ කියන්නෙන “කොටින් ම කියනව නම් මේ පඤ්ච උපාදානස්-කන්ධය ම තමයි දුක” කියල උන් වහන්සේ කිව්ව.

ඉතින් මේ දේශනාව හරිම වැදගත්, අපි අහගෙන ඉන්න කොට. අපි දන්නව අද නූතන අධ්‍යාපන ලෝකය දිහා බලන කොට අපි යමක් ඉගෙනගන්නෙන හුඟක් වෙලාවට දන්නා දේ හරහා නොදන්නා දේ කරා යනව කියල. කවුරුත් අහල ඇති. උන් වහන්සේ තමයි ලෝකයේ මුලින් ම මේ ක්‍රමය පාවිච්චි කළේ.

උන් වහන්සේ පටන් ගත්තේ ඉපදීම දුකයි, මහලු වීම දුකයි, ලෙඩවීම දුකයි, මරණයට පත් වීම දුකයි, ප්‍රියයන්ගෙන් වෙන් වීම දුකයි, අප්‍රියයන් හා එක් වීම දුකයි, කැමති දේ නොලැබෙනව නම් දුකයි, අකමැති දේ ලැබෙන එක දුකයි කියන මේ දුක ඕනෑම කෙනෙක් අත්දැකල තියෙනව. කුඩා දරුවෙක් පවා. පුංචි ළමයෙක් වුණත් තමන්ගේ සෙල්ලම් බඩුවක් කැඩුණහම අඩනව, තමන්ගේ මව හෝ පියා නැති වුණොත් අඩනව, දුකක් ඇති වුණා ම අඩනව, මේ කියපු දුක්වලින් එහා දුකක් ලෝකේ කාටවත් හිතාගන්ටවත් බෑ. ඉපදීමෙන් පටන් අරන් අවසානය දක්වා කියාගෙන ගිය දුක් ගොඩ කවුරුත් දන්නව. මේ හවයෙදීම මේ ජීවිතයෙදීම හැම දෙනාම මේ දුක අත් විඳිනව. ඒ හින්දා තමයි බුදු හාමුදුරුවෝ මේ ටික පාවිච්චි කළේ.

නමුත් බුදුවරු පහළ වෙන්නේ මේ දුක ගැන කියන්ට නම් නොවෙයි. හැබැයි ඉතා ම පැහැදිලියි, ධර්මය අපිට ගැඹුරින් හදාරන කොට මේ දුක හැමදාම තිබුණා. කවුරුත් මේ දුක දැනගෙන හිටියා. බුදුවරු නැති කාලවල පවා බුදුන් වහන්සේ පහළ වෙන කොට තවත් විවිධ ශාස්තෘවරු පහළ වෙලා හිටිය. විවිධ ආගම් තිබුණා. විවිධ ඇදහිලි පූජාවිධි තිබුණා. ඉතින් මේ දුකින් මිඳෙන්ට විවිධ අය නොයෙකුත් උපක්‍රම හිතුව. සමහරු හිතුව මේ දුක කවුරු හරි දෙවි කෙනෙක්, මැවුම් කරුවෙක් විහිත් ඇති කළ දෙයක්, එහෙම නැත්නම් මේ දුක ඉබේ ම හටගත් දෙයක්, එහෙමත් නැත්නම් මේකට හේතුව සමහරවිට සූර්යයා වෙන්ට පුළුවන්, වන්දයා වෙන්ට පුළුවන්, මේකෙන් මිඳෙන්ට පුළුවන් වෙයි අපට මහා වනාන්තරවලට වැඳල, ගස් ගල්වලට වැඳල, මහා පර්වතවලට වැඳල... ඒ වගේ විවිධ මතිමතාන්තර තිබුණ යුගයක මහා අන්ධකාරයක සිටින යුගයක තමයි බුදුන් වහන්සේ පහළ වුණේ.

මං මේ කියන්ට ගියේ මේ දුක කවුරුත් දැනගෙන හිටිය. ඒ නිසා තමයි එක එක දේවල් සරණ ගියේ. ඒ දේවල් ලෝකේ හැමදාම තිබුණා. නමුත් බුදුවරු පහළ වෙන්නේ මේ දුක

ගැන කියන්න නම් නොවෙයි. මෙයින් එහා දෙයක් තියෙනව. ඒක තමයි බුදුන් වහන්සේ කීව්වෙ අර “සංඛිත්තෙන පඤ්චුපාදානක්ඛන්ධා දුක්ඛා” කියල. මේ පඤ්චුපාදානස්කන්ධ කියන දුක මුලින් ම දැනගත්තෙ බුදු හාමුදුරුවෝ බුද්ධත්වයට පත් වෙච්ච වෙලාවෙ. මෙන්න මේක තමයි උන් වහන්සේ අවබෝධ කරගත් විශිෂ්ට ධර්මය.

නමුත් මේක එක පාරට ම කීව්වට තේරෙන්නෙ නැහැ. ඒකයි බුදු හාමුදුරුවෝ මුල් කොටස කියල - ඒ කියන්නෙ දන්නා දුක ගැන කියල - අන්තිමට කීව්වෙ මේක තමයි මේ අවසාන වශයෙන් ගත්තම ප්‍රධාන දුක කියල, පඤ්ච උපාදානස්කන්ධ දුක ගැන කීව්වෙ. හැබැයි මේ පඤ්ච උපාදානස්කන්ධ දුක කීව්වට එකපාරට කාටවත් මේක තේරෙන්නෙ නෑ. ඇයි? මේක ඉතාමත් ගැඹුරු ධර්මතාවයක්. මේක අවබෝධ කරගන්ට ඕන. මේක තමයි අපි නොදන්නා දුක. අපි මෙතෙන්ට තමයි ගමන් කරන්ට ඕන. බුදු හාමුදුරුවන්ගේ ධර්මය ආරම්භ වෙන්නේ අපි අර මුලින් කියපු “ජාතිපි දුක්ඛා, ජරාපි දුක්ඛා, ව්‍යාධිපි දුක්ඛා, මරණමිපි දුක්ඛො” කියපු ඒ දුකින් පටන්ගෙන මේ ගමන අවසාන කරන්ට නම් සැබෑ දුක දැකගන්ට ඕන. සැබෑ දුක කියන්නෙ පඤ්චුපාදානස්කන්ධ දුක.

මෙන්න මේ පඤ්චුපාදානස්කන්ධ දුක දැකගැනීම කරන විදිය තමයි බුදුන් වහන්සේ අපට දේශනා කළේ. ප්‍රධාන දුක පඤ්ච උපාදානස්කන්ධ දුක තමයි මෙතන තියෙන දාර්ශනික අර්ථය. බුදුවරු පහළ වෙන්නෙ මේක කියන්ටයි. මේක තමයි උන් වහන්සේලා සොයාගත් පරම සත්‍යය.

ඉතින් බුදු හාමුදුරුවෝ දුක් ගොඩ එහෙම කියාගෙන ගිහින් “සංඛිත්තෙන පඤ්චුපාදානක්ඛන්ධා දුක්ඛා” කීව්ව. ඊළඟට බුදු හාමුදුරුවෝ කීව්ව මේ දුක ඉබේ හටගත් දෙයක් නොවෙයි, කවුරුවත් මවපු එකකුත් නොවෙයි. මේ දුක හේතුවක ඵලයක්, මේ දුක හටගත්තෙ කිසියම් හේතුවක් නිසා කියල. අන්න ඒ හේතුව වශයෙන් දේශනා කළා “දුක්ඛසමුදය

ආර්ය සත්‍යය” කියන එක. මොකක්ද ඒ දුකට හේතුව? මේ කියන දුක හට ගත්තු හේතුව තණ්හාව. කවුරුත් දන්නව තණ්හාව, අහලා ඇති.

තණ්හාව කීවම දැන් බුදු හාමුදුරුවෝ දේශනා කරනව මේ තණ්හාව තුනක් වශයෙන්. ඒ කියන්නේ, කාම තණ්හා, භව තණ්හා, විභව තණ්හා.

කාම තණ්හා කියන්නේ:

ඇසින් රූප දැකල ප්‍රිය අරමුණේ ඇලෙමින් ආස්වාද කරනව. කනින් ප්‍රිය ශබ්ද අහල ඒක ආස්වාද කරනව. දිවට රස දේවල් ලබාගෙන එය විඳිනව, ආස්වාද කරනව. නාසයෙන් ආඝ්‍රාණය ලබලා ඒක ආස්වාද කරනව. කයට ස්පර්ශය වගේම මනසට අරමුණු වශයෙන්. මනුෂ්‍යයා තුළ ආයතන හයක් තියෙනව; ඇස, කන, නාසය, දිව, ශරීරය, මනස. මේ ආයතන හය හරහා බාහිර ලෝකයෙන් එයට අදාළ අරමුණු, ඒ කියන්නේ ඇසට රූප, කනට ශබ්ද, නාසයට ගඳසුවද, දිවට රස, කයට ස්පර්ශය, මනසට සිතිවිලි වශයෙන් මෙන්ම මේ අරමුණු අරගෙන විඳින එක සැපයි කියල ආස්වාද කරන එක තමයි මේ මිනිසුන් කරන්නේ. මේකට තියෙන ආශාව නැත්නම් මේකට තියෙන තණ්හාව තමයි, බුදු හාමුදුරුවෝ අදහස් කළේ කාම තණ්හා කියල.

ඇසින් රූප දැකල ආස්වාද කිරීම - කාම

කනින් ශබ්ද අහල ආස්වාද කිරීම - කාම

මේ සියලුම ආයතන නැත්නම් ඉන්ද්‍රියයන් හරහා අරමුණු ලබාගෙන ඒවා විඳීම - ආස්වාද කිරීම - තමා කාම කියල කියන්නේ.

භව තණ්හාවක් බුදු හාමුදුරුවෝ දේශනා කලා, “භව තණ්හා” කියල. භව තණ්හා කියන්නේ යළි යළිත් නැවත නැවතත් ඉපදෙන්නට තියෙන ආශාව. ඉපදෙන මිනිස්සු මැරෙනව. මැරිල ආයින් නැවත නැවත ඉපදෙන්නට තියෙන ආශාව.

ඊළඟට “විභව තණ්හා” මිනිසුන් හිතනවා නැවත නැවත ඉපදෙන්නේ නෑ, මෙතනින් අවසානයයි කියල. එතනත් ඇති කරගෙන තියෙන්නෙ සැප විදිත්ට තියෙන ආශාවමයි. ඉන්න කල් සැප විඳල මැරිල යන්ට ඕන කියල වේතනාවක් තියෙනව. මේක විභව තණ්හා.

එතකොට මේ කියන තණ්හාව කාම තණ්හා, භව තණ්හා, විභව තණ්හා හේතු කොට ගෙන තමයි, අර මුලින් කියපු දුක්ඛ ආර්ය සත්‍යය දුක කියන එක හටගන්නෙ. බුදුරජාණන් වහන්සේ කිව්ව මේ දුක හටගන්නෙ මේ තණ්හාව නිසා නම් අපට කරන්ට තියෙන්නේ මේ දුකෙන් මිදෙන්නට නම් මොකක්ද කරන්ට ඕන. තණ්හාව නැති කරන්ට ඕන. තණ්හාව නිසා දුක හටගන්නව. තණ්හාව නැති කරා නම් දුකෙන් මිදෙන්නට පුලුවන්.

එතකොට ඉතා පැහැදිලියි මුලින් කිව්ව වගේ එක එක දේවල් සරණ ගිහිල්ල, එක එක දේ පස්සෙ ගිහිල්ල, ගස් ගල් සරණ ගිහිල්ල, සූර්යයා වන්දයා සරණ ගිහිල්ල නැත්නම් දෙව් කෙනෙකුට වැදල පුදල, යම් යම් අයට භාර භාර වෙලා හරියන්නෙ නෑ. දුක තියෙන්නෙ අපි තුළමයි. දුකට හේතුව තණ්හාව. තණ්හාව නැති කළා නම් දුක නැති වෙනව කියල බුදුන් වහන්සේ එදා පස්වග තවුසන්ට දේශනා කළා. එතකොට බුදු හාමුදුරුවෝ කිව්ව දෙවැනි සත්‍යය තමයි “දුක්ඛ සමුදය සත්‍යය.” ඒ කියන්නෙ දුකට හේතුව තණ්හාව.

තුන් වන ආර්යය සත්‍යය තමයි, දුක නැති කිරීම දුකින් මිදෙන තැන, දුකින් මිදීම. මොකක්ද කරන්ට ඕන, දුකින් මිදෙන්නට නම්? අපි එහෙම නම් දුකින් මිදීම කියල කියන්නෙ මොකක්ද? මේ තණ්හාව අවසාන කිරීම. නිරවශේෂ නිරෝධය. කිසිම ඉතිරියක් නැතිව මේ තණ්හාව මුළුමනින් ම නැති කරල දැම්ම නම් එදා ම මේ දුක ඉවරයි. ඒක තමා දුක්ඛ නිරෝධ සත්‍යය. තණ්හාවේ කෙළවර. තණ්හාව අවසාන කිරීම.

ඊළඟට බුදු හාමුදුරුවෝ කිව්ව මේ තණ්හාව කෙළවර කරන ක්‍රමයක් තියෙනව. අපිට ඕන ඕන විදියට කරන්ට බෑ.

ඒ ක්‍රමය තමයි “දුක්ඛ නිරෝධ ගාමිණී පටිපදා ආර්යය සත්‍යය” කියල බුදු භාමුදුරුවෝ දේශනා කළා. කොහොමද මේ දුක් නැති කරන්නේ. අංග අටකින් යුක්ත ක්‍රියාමාර්ගයක්. ප්‍රතිපදාවක් තියෙනව, ඒක පුරපුච්චාම මේ දුක් අවසාන වෙනව, නිරෝධයට පත් වෙනව. මොකක්ද මේ අංග අටකින් යුක්ත මාර්ගය කියල කියන්නේ. “සම්මා දිට්ඨි, සම්මා සංකප්ප, සම්මා වාචා, සම්මා කම්මන්ත, සම්මා ආජීව, සම්මා වායාම, සම්මා සති, සම්මා සමාධි.” - කවුරුත් දන්නව, කටපාවිමින් කියාගෙන කියාගෙන යයි. ඕන පොඩි ළමයෙක් ඉස්කෝලේ - දහම් පාසැල් ගියා නම් මේක දන්නව. දැන්, එහෙම නම් අපි බලන්න ඕන මේ අංග අටකින් යුක්ත මාර්ගය කියන්නේ මොකක්ද කියල.

මොකක්ද මේ “සම්මා දිට්ඨි” කියන්නේ? යහපත් දැකීම. අපි අහල තියෙන්නේ ඒක. සම්මා කියන්නේ යහපත්. පාලි වචනය යහපත්. සිංහල තේරුම යහපත්. දිට්ඨි කියන්නේ දැකීම. ඉතින් යහපත් දැකීම. තව අය කියනව නිවැරදි දැකීම කියල. අපි ඉගෙනගත්තේ ඕක තමයි. මමත් ඉස්කෝලේ යන කාලේ ඉගෙනගත්තේ ඕක තමා. අපි හැමෝම දන්නේ ඕක. අපට ධර්ම දේශනාවලදීත් බොහෝ විට අහන්ට ලැබෙන්නේ ඕක. හැබැයි, ප්‍රශ්න තියෙන්නේ මෙතන ඉන්න කීප දෙනාගෙන් මම ඇහුවොත් මොකක්ද යහපත් දැකීම කියල.... මොකද කියන්නේ? එක එක්කෙනා එක එක අර්ථ කථන දෙයි. තම තමාට හැගෙන විදියට, තම තමාගේ අත්දැකීම් ආකල්ප අනුව උත්තර දෙයි.

ඉතින් මෙහෙම දහම් දෙසන්ට නම් මම හිතන්නේ නෑ බුදුවරයෙක් අවශ්‍ය වෙයි කියල. බුදු භාමුදුරුවෝ එහෙම කියල නෑ. සම්මා දිට්ඨිය මොකක්ද කියල නිශ්චිත ව ම දේශනා කරල තියෙනව, අවාසනාවකට අපිට ඒ දේවල් හරියට අහන්ට නොලැබුණාට. අපි අද අහමු. බුදුභාමුදුරුවෝ කිව්ව මොකක්ද සම්මා දිට්ඨිය කියන්නේ කියලා. “දුක්ඛෙ ඤාණං, දුක්ඛ සමුදයෙ ඤාණං, දුක්ඛ නිරෝධෙ ඤාණං, දුක්ඛ නිරෝධ ගාමිණී පටිපදාය ඤාණං.”

මොකක්ද “සම්මා දිට්ඨි” ය කියල කියන්නෙ? “දුක්ඛෙ ඤ්ණං” පළවෙනි එක, දුක පිළිබඳ දැනීම අවබෝධය. ඊළඟට “දුක්ඛ සමුදයෙ ඤ්ණං” දුකට හේතුව මොකක්ද කියල, ඒ පිළිබඳ ඇති කරගන්නා දැනුම. ආරම්භක වශයෙන් ඇති කරගන්නා දැනුම. ඊළඟට “දුක්ඛ නිරොධෙ ඤ්ණං” දුක නැති කර ගැනීම පිළිබඳ දැනුම. ඊළඟට “දුක්ඛ නිරොධ ගාමිණී පටිපදාය ඤ්ණං” දුක නැති කරන මාර්ගය පිළිබඳ දැනුම.

දැන් එතකොට අපිට කවදාවත්, මින් ඉදිරියට මේ කාටවත් මේ ධර්ම දේශනාව ඇහුවට පස්සෙ නම් කියන්ට බෑ “සම්මා දිට්ඨිය” කියන්නෙ නිවැරදි දැකීම කියල. “සම්මා දිට්ඨි” ය කියන එක ඔය අපට ඕන ඕන විදියට විග්‍රහ කරන්ට බෑ. බුදු හාමුදුරුවෝ සම්මා දිට්ඨිය යි කීවෙ “දුක්ඛෙ ඤ්ණං”, “දුක්ඛ සමුදයෙ ඤ්ණං”, “දුක්ඛ නිරොධෙ ඤ්ණං”, “දුක්ඛ නිරොධ ගාමිණී පටිපදාය ඤ්ණං” කියල. මොකක්ද මේ කියන්නෙ? ආයෙත් වතුරායඝී සත්‍යය ම යි.

“දුක්ඛෙ ඤ්ණං” අපි අර ඉස්සෙල්ල කථා කරපු “ජාතිපි දුක්ඛා කියල පටන් ගත්තු දුක් ගොඩ සහ අන්තිමට කියපු “සංඛිත්තෙන පඤ්චුපාදානක්ඛන්ධා දුක්ඛා” කියපු ඒ දුක්ඛ ආර්ය සත්‍යයේ විස්තර කරපු දුක තමයි මේ “දුක්ඛෙ ඤ්ණං” කියන්නෙ. මේක අපි සම්බුදුවරයෙක්ගෙනුයි අහගන්නෙ. මුලින් ම බුදු හාමුදුරුවෝ අවබෝධ කරගන්නව, සම්මා සම්බුදුවරයෙක් නිසා. පසේ බුදුවරයෙකුත් තනිව ම අවබෝධ කරගන්නව. එතනින් එහාට කාටවත් තනිවම අවබෝධ කරගන්ට බෑ. සම්බුදුවරයෙක්ගෙන් බණ අහල අවබෝධ කරගන්ට ඕන. මුලින් ම අපි කරන්නෙ සද්ධර්මය තුළින් අපි අහනව මෙන්න මේක දුකයි, මෙන්න මෙහෙම විස්තර දැනගෙන අන්තිමට “සංඛිත්තෙන පඤ්චුපාදානක්ඛන්ධා” කියන දුක බුදුවරයෙක්ගෙන් අහල දැනගන්නවා. ඒක තමයි කරන්නෙ. “සුතමය ප්‍රඥව” කියන්නෙ මේ අසා දැනගැනීම. එතකොට මොකක්ද “දුක්ඛෙ ඤ්ණං” දුක්ඛ ආර්ය සත්‍යය.

ඊළඟට අපි ධර්මය තුළින් අහනවා, සද්ධර්ම ශ්‍රවණය මඟින් ම දුකට හේතුව තණ්හාව කියලා. ඒක තමා දුක්ඛ සමුදයේ ඤාණං කියල බුදු භාමුදුරුවො කිව්වෙ.

ඊළඟට දුක නැති කිරීම - නිවන. නිරෝධ සත්‍යය.

ඊළඟට දුක නැති කිරීමේ මාර්ගය. ආයෙත් ආර්ය අෂ්ටාංගික මාර්ගය. දුක්ඛ නිරෝධ ගාමිණී පටිපදා ආර්ය සත්‍යය.

එතකොට අපිට ඉතා ම පැහැදිලියි “සම්මා දිට්ඨි”ය කියන්නේ වතුරායඪී සත්‍යය ම යි. වතුරායඪී සත්‍යය පිළිබඳ දැනුම ම තමා සම්මා දිට්ඨිය කියන්නේ. ඒක නිසා අපට මින් ඉදිරියට නම් කියන්නට බෑ මේක ඇහුවට පස්සේ නම් කියන්නට බෑ සම්මා දිට්ඨිය කියන්නේ යහපත් දැකීම නිවැරදි දැක්ම කියල. මින් ඉදිරියට කියන්නට එපා. ඒක කිව්වොත් වැරදියි. බුද්ධ දේශනාව විකෘති කිරීමක්, බුදු දහම අවලංගු කිරීමක් වෙනවා. මේක මහා පාපකර්මයක්. මේකට කරගහන්නට එපා කවුරුවත්. හරියට දැනගන්නට මින් ඉදිරියට සම්මා දිට්ඨිය කියන්නේ වතුරායඪී සත්‍ය පිළිබඳ දැනුම ම තමා. මෙන්න මේක ම තමා අපට නැත්තෙන්. මේ කියන සම්මා දිට්ඨිය නැති නිසා තමයි, අද මේ රටේ මේ අපේ ජනතාව මහා දුකකට පත් වෙලා තියෙන්නේ. මේක දැනගෙන හිටිය නම් අපේ මිනිස්සු අද මේ ධර්මය විකෘති වෙලා බුදු දහම මොකක්ද කියල සොයන්නට වෙන්නේ නෑ. අපි අද බුදු දහම කියල වෙන වෙන දේවල් කරන්නේ මෙන්න මේ සම්මා දිට්ඨිය නැති නිසා. දුක බව දැනගත්තා නම්, දුකට හේතුව තණ්හාව කියල දැනගත්තා නම්, මේ දුකින් මිදෙන්නට වෙන වෙන දේවල් කරන්නට ඕනද? අසනීප වෙන බව මේ දුක තුළ තියෙනවනේ. “ව්‍යාධිපි දුක්ඛා” කියල කිව්වනේ. මේ දුක මේකට සාමාන්‍යයෙන් අපි මුහුණ දෙන්නට ඕන. ඉපදුණා නම් ජරාවට පත්වීම, මරණයට පත්වීම, ප්‍රිය අයගෙන් වෙන්වීම, අප්‍රිය අය හා එක්වීම, අකමැති දේවල් ලැබීම, කැමති දේවල් නොලැබීම මේ කියන දුක කාටත් පොදු දේවල්. මේක අපි අහල තිබුණ

නම් මේක තමා දුක කියල අපි මේකට කම්පා වෙන්ට ඕනැද? නෑ. එතකොට මේක තමා ලෝකෙ යථාර්ථය.

ඊළඟට අපි දන්නව මේකෙන් කාට හරි මිඳෙන්ට ඕන කියල, හිතුණ නම් මේක දුකයි කියල හිතුණ නම් අපි කළ යුත්තේ මොකක්ද? බුදුන් වහන්සේ අපට දේශනා කළා මේ දුකට හේතුව තණ්හාව. මේ දුක අපි තුළ ම යි තියෙන්නේ. දුකට හේතුව තියෙන්නෙන් අපි තුළමයි, මේ බඹයක් තරම් ශරීරය තුළ ම යි දුකට හේතුව තණ්හාව තියෙන්නෙන් මේ තමා තුළ ම යි. එහෙම නම් මේ දුකෙන් මිඳෙන්ට නම් අපි කළ යුත්තේ තණ්හාව නැති කරන එක. අපි ඒක ද මෙතෙක් කල් කළේ?

ලෙඩක් හැදුණාම අපි මොකද කරන්නේ? ළමයෙකු විභාගයකින් පාස් වෙන්ට ඕන නම් මොකද කරන්නේ? ලෙඩකට බෙහෙත් ගන්ට ඕන. ඒක කළ යුතුයි. මම මේ වෙනින් දෙයක් කියන්ට යන්න. ඇත්තට ම කරන්නේ ඒක නෙවෙයි. ඇත්තට ම කරන දේ භොයල බැලුව ම පෙනෙයි. ඔව්. දැන් ලෙඩක් හැදුණාම ළඟ ම ඉන්න වෛද්‍යවරයා ළඟට අරන් යනව. නැත්නම් ළඟ තියෙන ඉස්පිරිතාලට අරන් යනව. ලෙඩා එහෙ දාල ඊළඟට යනව බෝගහක් ළඟට. ඒක තමා ගැටලුව. මම ඒකයි මේ කියන්ට ගියේ. තව සමහරු මොකද කරන්නේ දෙවියන්ට බාරයක් වෙනව. පඬුරක් අහක් කරනව. නොයෙකුත් දේවල් මතක් වෙනව.... පිරිතක් කියමු, නූලක් ගැට ගහමු, ඇප නූලක් දාමු, සායි බාබා පුදමු, බජන් ටිකක් ගායනා කරමු. මේ ඔක්කොම අද රටේ තියෙන දේවල්. ඉතින් එතකොට ලෙඩක් හැදුණාම විභාගයක් පාස් වෙන්ට ඕන වුණා ම ටක් ගාල මොකද කරන්නේ ඔය කියන මොනව හරි පඬුරක් අහක් කරල, දෙවියන්ට බාර වෙලා, බෝ ගහට කිරි ටිකක් වක්කරලා, පූජාවක් කරලා ආදී බොහෝ දේවල් කරනව. හුඟක් වෙලාවට රටේ මිනිස්සුන්ට දෙවියො බුදුන් මතක් වෙන්නෙ වරදින කොට. බුදු හාමුදුරුවො අපට කිව්ව හැමදාම වරදින්නෙන් නෑ. හැමදාම හරියන්නෙන් නෑ කියල.

බුදු භාමුදුරුවෝ අපට දේශනා කළා “අජට ලෝක ධර්ම” කියල දෙයක්. ලාභ-අලාභ, නින්දා-ප්‍රශංසා, යසස-අයස සහ සැප-දුක කියල අටක්. ඉතින් හැමදාම දුක නෑ. සැපත් තියෙනව. අලාභත් වෙනව. ලාභත් වෙනව. මේවා ඇති වෙච්චි නැති වෙච්චි යනව. මේ සියලු දේට අපි මුහුණ දිය යුතුයි. මේවට කිව්ව අජට ලෝක ධර්ම කියල. ඒවා සාමාන්‍ය ධර්මතා. ඉතින් බෞද්ධයෝ නම් මේවා දැනගන්නට ඕන. බුදු භාමුදුරුවන්ගේ දේශනා තමා මේ අජට ලෝක ධර්ම. දුක පිළිබඳ සත්‍යය. අද බොහෝ අය දුක ගැන කථා කරන්නේ කැමති නෑ. දුකෙන් මිදෙන හැටි වෙනුවට දුක වෙනුවට ඔය “ධන චින්තනය” වගේ දේවල් අල්ලාගෙන, කොහොමද මේ දුකින් මිදෙන්න. දුකයි කියල කීවේ නෑ බුදු භාමුදුරුවෝ. සමහරු කියනව බුදු භාමුදුරුවෝ දුක ගැන නෙවෙයි කිව්වේ කියල. ඇත්ත. දුක කියන්නට නෙවෙයි බුදුවරු පහළ වෙන්නේ “පරම සැපත” ගැන කියන්නට. පරම සැපතට යන කොට දුක දේ දුකයි කියල බුදු භාමුදුරුවෝ කිව්ව. සැප දේ සැපයි කියල කිව්ව. අද අවාසනාවට මේ දුක කියන දුක්ඛ සත්‍යය ම දුක නොවෙයි කියන තත්වයට වැටිල තියෙනව. මේක තමයි ප්‍රධානම සාධකය. අභාග්‍යය. බෞද්ධයෝ බුදුන් වහන්සේගේ දේශනාව නොදැන බෞද්ධයන් යයි ප්‍රකාශ කරගෙන ජීවත්වීම. ඒකයි, මම කියන්නේ මේ බොහෝ දෙනාට සම්මා දිට්ඨිය තිබ්බ නම් අර විවිධාකාර දේවල් කරන්නේ නෑ. ඔය බාහිර පුද පූජා සිරිත් විරිත්, බාර භාර, පුද පූජා වැනි තේරුමක් නැති දේවල් කරන්නට යන්නේ නෑ. සැබෑ බෞද්ධයෙක් නම් සැබෑ බෞද්ධයාට සම්මා දිට්ඨිය තියෙනව. සම්මා දිට්ඨිය නැති නිසා සම්මා දිට්ඨිය කියන්නේ මොකක්දැයි නොදැන සම්මා දිට්ඨිය නැතිව බෞද්ධ කියන ලේබල් එක ගහගත්ත අය තමයි අර වගේ දේවල් කළේ. ඉස්සර මමත් එහෙමයි. පූර්වි කාලේ මගේ අම්මා මාව පන්සල් එක්කරගෙන ගිහින් අර පුද පූජා සිරිත්-විරිත් කළා. ඉතින් අන්තිමට කිව්ව, පුතේ උඹත් බුද්ධාගමිකාරයෙක්, අපි බෞද්ධයෝ කියල. අම්ම තමයි මට ලේබල් එක ගැහුවේ “බුද්ධාගමිකාරය” කියල. ඉතින් අපි මේකේ තමයි හිටියේ. ඒක තමයි අපිට තියෙන දේ.

ආත්තට ම බෞද්ධයා කියන්නේ... බෞද්ධයාගේ විශේෂම ලක්ෂණය තමයි, සම්මා දිට්ඨිය තියෙන්නට ඕන. සම්මා දිට්ඨිය නැති නිසා තමයි අර කියපු දේවල් කරන්නේ. සම්මා දිට්ඨිය තිබුණ නම්, මේක තමයි දුක කියල දැනගෙන හිටියා නම්, දුක්ඛ සත්‍යය. එහෙම නම් ඒකට හේතුවත් එයා දන්නව, දුකට හේතුව තණ්හාව. තණ්හාව නැති කළොත් තමයි දුක නැති වෙන්නේ. ඒක නිසා අපි කරන්නේ මොකක්ද? තණ්හාව නැති කරන ක්‍රියාමාර්ගය පිළිපදිනව මිසක් “දුකට හේතුව බෝ ගහ” කියල බුදු හාමුදුරුවෝ කිව්වේ නෑනේ. ඉතින් දුක නැති කරගන්නට වත් සැප සොයාගන්නටවත් බෝ ගහ ළඟට ගියොත් සම්මා දිට්ඨිය තිබ්බා වෙනවද? නෑ.

පැහැදිලිව මේක තේරුම් ගන්නට ඕන. සමහර අයට මේ කියන දේට රිදෙයි. කරන්නට දෙයක් නෑ. කාටවත් රිදවන්නට වත් වෙනත් චේතනාවකින් කාව වත් උස්සල තියන්නට වත් බිම දාන්නට වත් හෙම මේවා කියනවා නොවෙයි. මේවා කියන්නේ බුදු හාමුදුරුවෝ කියපු දේ සොයාගන්නට. එතකොට දුකට හේතුව තණ්හාව නිසා තණ්හාව නැති කිරීමයි කළ යුත්තේ. ඒ වෙනුවට අර මම ඉස්සර වෙලා කිව්ව වගේ බෝ ගහ ළඟට යාම, නැත්නම් දෙවියන්ට බාර භාර වීම, පුද සත්කාර පැවැත්වීම, නූල් බැඳීම වගේ ඔය කියන බාහිර කිසිම දෙයක් කරල මේ දුකින් ගැලවීමක් ලැබෙන්නේ නෑ කියල බුදු හාමුදුරුවෝ කියපු බව තමයි අපි දන්නේ. චතුරායඝී සත්‍ය දේශනාව. පැහැදිලි ද ඒ කියපු දේ?

එහෙම නම් සම්මා දිට්ඨිය තියෙන්නට ඕන. සම්මා දිට්ඨිය තමයි ප්‍රධාන ම සාධකය බෞද්ධයෙක් වීමට. මොකද ඒ සම්මා දිට්ඨිය තියෙන්නේ බුද්ධ දේශනාවක් තුළ පමණයි. වෙන කිසිම ආගමක සම්මා දිට්ඨිය නෑ. මොකද එතන දැන් සම්මා දිට්ඨිය කියන තැන දුක, දුකට හේතුව, දුක නැති කිරීම සහ දුක නැති කරන මාර්ගය යන අංග හතර ම තියෙනව. මේක අංග සම්පූර්ණ දේශනාවක්. දුකට හේතුව තණ්හාව. තණ්හාව නැති කළා ම නිවන. දුකින් මිදෙන තැන. මේකට කරන්නට ඕන ආර්ය අෂ්ටාංගික මාර්ගය පිළිපදින ප්‍රතිපදාව කියල දේශනා

කළා. වෙන කිසිම ආගමක මේක නෑ. මොකද? දුක තියෙනව කාටත්. දුකට හේතුව තණ්හාව කියල ඒ ගොල්ලො කියන්නෙ නෑ. බොහෝ ආගම්වල ඒ ගොල්ලන්ගෙ කවුරු හරි සර්වබලධාරී දෙව් කෙනෙක්, කවුරු හරි මැවුම්කරුවෙක් ඉන්නව කියන චේතනාව තියෙන්නෙ. එහෙම භිතා ගෙන ඒ අයට පුද සත්කාර කරමින් යාඥා කරමින් යම් යම් වතාවත්වල යෙදුණ. ඒවා වැටෙන්නෙ නෑ බුද්ධ දේශනාවට. ඒ හින්දා ඒ දේවල් මොකවත් සම්මා දිට්ඨියට වැටෙන්නෙ නෑ. නමුත් බෞද්ධයා කියල කියන්නෙ සම්මා දිට්ඨිය තියෙන අයට. ඉතින් අපි කරන්ට ඕන මොකක්ද? දුක පිළිබඳ දන්නව, දුක නැති කරගන්ට ඕන.

දුකට හේතුව තණ්හාවයි. ඒක නැති කරන්ට වීරිය කරන්ට ඕන. ආර්ය අෂ්ටාංගික මාර්ගය වඩලා ඒ ක්‍රියා පිළිවෙතින් දුකින් මිදෙනවා කියන චේතනාව තමයි අපට තියෙන්නෙ. මේක තමා සම්මා දිට්ඨිය. එතකොට සම්මා දිට්ඨිය තියෙන්නට ඕන. ඒක අංක එක. සම්මා දිට්ඨිය තියෙන කෙනා නිකම් ඉන්නේ නෑ. ඊළඟ දේට යනවා.

ඊළඟ මාර්ග අංගය තමයි, සම්මා සංකප්ප. සම්මා සංකප්ප කීවෙ මොකක්ද? ආයෙත් කියයි “යහපත් සංකල්පනා, නිවැරදි සංකල්පනා” කියල. දොස් කියන්ට බෑ. අහන්ට ලැබුණ දේ නෙ. එහෙම කියල බෑ. බුදු හාමුදුරුවො කිව්ව සම්මා සංකප්ප කියන්නෙ මොකක්ද කියල. දැන් අපි දන්නව සම්මා දිට්ඨිය තුළ අපි දැක්කා දුක කිව්වෙ දුක්ඛ සත්‍යය. අපි දන්නව මොකක්ද දුක, දුකට හේතුව, තණ්හාව. අපි මේ තණ්හාව නැති කරන්ටයි යන්නෙ. නැති කරල නෙ දුකින් මිදෙන්නට ඕන. දුක තේරුම් ගත්ත නම් දුකින් මිදෙන්නට මොකක්ද කරන්න ඕන. දුකට හේතුව තණ්හාව නම් තණ්හාව නැති කරන්ට ඕන.

තණ්හාව කියන්නෙ මොකක්ද? ප්‍රධාන ම වශයෙන් අපි ජීවත් වෙනව කියල මොකද කරන්නෙ. ඇසින් රූප දකිනව. ආස්වාද කරනව. කැමති එකේ ඇලෙනව. අකමැති එකේ

ගැටෙනව. කනින් ශබ්ද අහනව. කැමති එකේ ඇලෙනව, අකමැති එකේ ගැටෙනව. ප්‍රතික්ෂේප කරනව. නාසයෙන් ආඝ්‍රාණය කරනවා. ප්‍රිය එකේ ඇලෙනව අප්‍රිය එකේ ගැටෙනව. දිවට රසක් එහෙමයි. ප්‍රිය එකේ ඇලෙනව, අප්‍රිය එකේ ගැටෙනව. කයට ස්පර්ශක් එහෙමයි. ප්‍රිය එකේ ඇලෙනව අප්‍රිය එකේ ගැටෙනව. මනසට සිතිවිලිත් එහෙමයි. ප්‍රිය එකේ ඇලෙනව. අකමැති එකේ ගැටෙනව. ආයතන හරහා දොරටු හරහා අරමුණු ගන්නව. කැමති එකේ ඇලෙනව. අකමැති එකේ ගැටෙනව. ජීවත් වෙනව කියන්නේ ම ඇලෙනවා ගැටෙනවා. සිත තියෙන්නෙ මේ අන්ත දෙකේ. ඇලෙමින් ගැටෙමින් කැමති ඒවා සොයසොයා යනව. ඒකතේ රට වටේ යන්නෙ. විනෝද ගමන් යනව. වට වන්දනාවෙ අටමස්ථාන වන්දනාවෙ එහෙම යනව. හරියට බැලුවොත් මොකක්ද කරන්නෙ කියල තේරෙයි. වන්දනාවද? එහෙම නැත්නම් වෙනත් දෙයක්ද? එතනත් ගිහින් කළේ ආස්වාද කරන එක. රට වටේ ලෝකෙ නොයෙකුත් දේවල් දකිමින් ආස්වාද කරනව. ඇස පිනවනව. කන පිනවනව. නාසය පිනවනව. දිව පිනවනව. මේක තමයි ජීවත්වෙනව කියන්නෙ. මේක තමයි, අපි කීව්වෙ “කාම”. එතකොට මේකනෙ අපි කළේ. සාමාන්‍යයෙන් රටේ ලෝකෙ ජනතාව ඉන්නෙ මේ සංකල්පනාවල. සිත හැම වෙලාවෙ ම තියෙන්නෙ කොහොමද මම ඇස පිනවන්නෙ.... කන පිනවන්නෙ... ඔය විදියට හිතන්නෙ නෑ. සැප විඳිනව කියල තමයි හිතන්නෙ. සැප විඳිනව කියන්නෙ ඉන්ද්‍රිය පිනවීම. ජීවත්වෙනව කියන්නේ ඉන්ද්‍රිය පිනවීම. මෙන්න මේ ඉන්ද්‍රිය පිනවන එකේ තමයි චේතනාව තියෙන්නෙ. මේවා මොන සංකල්පනාද? කාම සංකල්පනා. මිනිස්සු හැම වෙලාවෙම ඉන්නෙ කාම සංකල්පනාවල. හැම වෙලාවෙ ම හිත තියෙන්නෙ කාම විතර්කවල.

එතකොට, මේවට තියෙන තණ්හාව නිසා නෙ දුක ඇති වෙන්නෙ. දුක නැති කරන්නම්, අපි හැමදෙනා ම ළඟ තියෙන්නෙ කාම තණ්හාව නම් අපි දැන් ඇති කරගන්නවා නිවන් මගේ ගමන් කරන පුද්ගලයෝ වශයෙන් බෞද්ධයෝ

වශයෙන්, බුදුන් වහන්සේගේ ශ්‍රාවකයෝ වශයෙන් කාම සංකල්පනාවලින් මිදෙන්නට තීරණය කරනවා. ඒකට කියනවා නෙක්ඛම්ම සංකල්පනා කියලා. එතකොට දැන් සම්මා සංකප්ප කියන තැන නිවැරදි සංකල්පනා නොවෙයි දැන් උත්තරේ. නිවැරදි හරි කතන්දරේ නෙවෙයි තියෙන්නේ.

මොකක්ද සම්මා සංකප්ප. පළවෙනි එක තමයි නෙක්ඛම්ම සංකල්පනා. අපේ හිතේ තියෙන්නෙ කාම සංකල්පනා. අපි තීරණය කරනවා එයින් මිදෙන්නට. නෙක්ඛම්ම සංකල්පනා ඇති කරගන්නට කාමයන්ගෙන් ඉවත් වෙනවා. දැන් මේක අත හරිනවා. අපි මෙව්වර කල් මොනවද කළේ. කාම සංකල්පනාවල ඉඳගෙන මේ ඉන්ද්‍රිය පිනවන්නට අවශ්‍ය කරන සම්පත් හොයන එක, උපයන එක, රැස් කරන එක, ගොඩ කරන එක, ඒකතෙ කළේ. රැකියා කරනවා කියන්නෙ ගොවිතැන් කරනවා කියන්නෙ, වෙළඳාම් කරනවා කියන්නෙ මොනවද? මේ ඉන්ද්‍රිය පිනවන්න අවශ්‍ය කරන කාම සම්පත් ලබා ගන්නා ක්‍රම උපයා ගන්නා ක්‍රම. දැන් මේ කාම සම්පත් හරි සීමිතයි. හැම වෙලාවේම අපට ඕන ඕන විදියට ලැබෙන්නෙ නෑ. සෑහෙන වෙහෙසක් ගන්නට ඕන. සෑහෙන අරගලයක් කරලයි, මේව අපි එකතු කර ගන්නෙ. රැස් කරගන්නෙ. ලබාගන්නෙ. ඉතින්, මේවා කරන්නට යන කොට අපේ අතින් නිතැතින් ම සිදුවෙනවා තව දේවල්. මොනවද? ඒ තමයි කාමයන් එක්ක ම අනිවාර්යයෙන් ම ඇති වෙනවා ව්‍යාපාද, විහිංසා දෙක.

මේ ලෝකෙම අද ගිනි ගන්නෙ යුද්ධ කරන්නෙ ජාතිවාදී අරගල, වර්ගවාදී, වර්ණ භේද අරගල, ගෙදර දොරේ පවුලේ අඩ දබර ඉඳලා ලෝක යුද්ධ දක්වා මේ සියලු යුද කටයුතුවලට හේතු වන ප්‍රධාන සාධකය මොකක්ද? කාම සංකල්පනා. එතකොට මේ කාමයන් සන්තර්පණය කරන්නට යනකොට අනිවාර්යයෙන් ම ව්‍යාපාද විහිංසා දෙක ඇති වෙනවා. එතකොට අපි නෙක්ඛම්ම සංකල්පනා ඇති කරගන්න කොට අනිවාර්යයෙන් ම කාමයන්ගෙන් මිදෙනවා කියලා හිතන කොට ම මොකද වෙන්නෙ. අනිවාර්යයෙන් අතින් දෙකක් කරනවා.

මොනවද? ව්‍යාපාද විහිංසා වෙනුවට අව්‍යාපාද, අවිහිංසා කියන දෙක. අව්‍යාපාද අවිහිංසා කියන සංකල්පනා ඇති කරගන්නව. එතකොට අපි දන්නව කාමයන් නිසා තමයි හිංසාව තියෙන්නෙ. කාමයන්ගෙන් මිදෙනව කියල තීරණය කලා ම හිංසාවෙනුත් මිදෙනව කියන සිතිවිල්ල ඉබේම එනව. පැහැදිලිද කියපු දේ? දැන් මේක ක්‍රියාත්මක කරන්ට ඕන. මේවා කිය කියා ඉඳල හරියන දේවල් නොවෙයි. සම්මා දිට්ඨිය තියෙන කෙනාට අනිවාර්යයෙන් ම සම්මා සංකප්ප තියෙනව. අනිවාර්යයෙන් ම බෞද්ධයා කියන කෙනාට සම්මා දිට්ඨිය තියෙනව. එහෙම නම් අනිවාර්යයෙන් ම එයා ළඟ සම්මා සංකප්පත් තියෙන්නට ඕන.

දෙවැනි අංකය හැටියට නම් අනිවාර්යයෙන් ම බෞද්ධයා කාමයන්ගෙන් මිදීමේ චේතනාවෙන් ඉන්නෙ. එහෙම නම් එයා මොනවද කරන්නෙ? ඒකට මිදෙන්නට ඕන ක්‍රියාකාරකම් කරන්නට ඕන. කාමයන්ගෙන් වෙන්වෙන්නට කරන්නට ඕන ප්‍රධාන ම කාර්යය මොකක්ද? මුල්ම කාර්යය මොකක්ද? ඒක පටන් ගන්නෙ කොහෙන්ද? දානයෙන්, දීම. මෙතෙක් අපි කළේ එකතු කිරීම, රැස් කිරීම, ගොඩ කිරීම. දැන් ඒකට ප්‍රතිවිරුද්ධ දේ කරනව. දැන් දෙනවා. පරිත්‍යාග කරනවා. අත් හරිනවා. මේ දුකට හේතුව අල්ලාගැනීම. තණ්හාව රැස් කිරීම නම් දුකින් මිදෙන්නට අපි අත් හැරීම පුරුදු කරන්නට ඕන. පුහුණු කරන්නට ඕන.

එතකොට බෞද්ධයා කියන්නෙ “දීමට දිගුකළ දැන් ඇතිව ජීවත් වන කෙනෙක්. ඒක අනිවාර්යයි. අපේ අතීතයේ එහෙම අය හිටිය. අපි දැන් ඔක්කොලා ම කථා කරනව, අතීත ශ්‍රී විභූතිය ගැන. කිය-කියා හිටියට අපට ඒ ශ්‍රී විභූතියට යන්නට බෑ. එතෙන්නට යන්නට නම් අපි ඒ ගොල්ලො කියපු කරපු දේවල් කරන්නට ඕන. මොකද මීට වඩා හොඳ බෞද්ධ සමාජයක් එදා තිබුණ. ඒ අයට අපට වඩා තිබුණ සම්මා සංකප්ප. ඉස්සර දුකයි කීව ම කවුරුත් කලබල නෑ. දුක බව දන්නව. අපේ ආත්තම්මලා එහෙම පැහැදිලි ව ම කියනව, “අනිච්චං දුක්ඛං සංසාරේ” කියල. අද අහන්නටවත් තියෙනවද “අනිච්චං දුක්ඛං”

නෑ. දැන් ඔක්කොම නිත්‍ය, සුඛ, ආත්ම නෙ තියෙන්නෙ නේද? ඉස්සර අයට මේ හැඟීම තිබුණ. ඒක නිසා ඒ ගොල්ල අනිත්‍යයි, දුකයි, අනාත්මයි කියන එක දැනගෙන හිටිය නිසා ඒ ගොල්ලො දැඩිව අල්ලගන්ට ගියේ නැහැ. රැස් කළේ නෑ. බොහොම සරල වාම් ජීවිත ගත කළේ. අල්පේච්ඡ ජීවිත ගත කළේ. අද ඒක නෑ. අද දීමට දිගු කළ දැන් නෑ. අද ඉන්නෙ ලෝකෙන් මොනවද අපට ලැබෙන්නට තියෙන්නෙ, කොහෙන්ද මොනව හරි කඩාවඩාගන්නෙ, රැස් කරගන්නෙ, තමන්ගෙ ගොඩ ලොකු කරගන්නෙ, නම ලොකු කරගන්නෙ කියන චේතනාවෙ ඉන්නෙ.

ලාභ-සත්කාර, කීර්ති-ප්‍රශංසා කියන ඒවා ගොඩගහගන්න ගොඩේ තමයි අපි ඉන්නෙ. ඒක නිසා තමයි අද මේ සමාජය මේ තරම් පරිහානියට පත්වෙලා තියෙන්නෙ. මොකද? නෙක්බම්ම සංකල්පනා නෑ. අත් හැරීම නෑ. ඒ කියන්නෙ දීම නෑ. දෙන්නට කැමති නෑ. ඉස්සර අපි, මමත් පුංචි කාලෙ වතුර බිල තියෙනව පිංතාලියෙන්. වතුර නිකම් දෙන්නෙ. ඕන තරම් බොන්නට වතුර තිබුණ. පසුකාලීනව මේ දියුණුයි කියන සමාජය දියුණු වීගෙන යන කොට මොකද කළේ? ඒ පින්තාලිය ඉවත් වෙලා අපේ වැඩිහිටියොත් එක්කම. හන්දි ගානෙ ටැප් හයි කරන්නට කටයුතු කළා, ප්‍රාදේශීය සභාවෙන් හරි, නගර සභාවෙන් හරි. කාලයාගේ ඇවෑමෙන් ඒවත් නැතිව ගිහිල්ල අද සල්ලිවලට වතුර බොන්නෙ. ඔන්න වෙච්ච දේ. ගමක් ගානෙ අම්බලම් තිබ්බ, නවාතැන් ගන්ට. අද ඒ වෙනුවට රෙස්ට් හවුස් නැත්නම් ගෙස්ට් හවුස් කියන නම්වලින් - විවිධාකාර - මුදලට නේවාසික නැත්නම් නවාතැන් පහසුකම් දෙන ආයතන බිහි වුණා. ඉස්සර කාලෙ ඔය ගස්වල ගෙඩි හටගන්න කාලෙට අපි දැකල තියෙනව කොස්ගස්වල ගෙඩි එහෙම පිරිල තියෙන කාලෙට අපේ වැඩිහිටියො මේව කඩලා කපල-කපල හරකුන්ට කන්ට දෙනවා. සමහර වෙලාවට කොස් සුද්ද කරලා අරගෙන තම්බල බල්ලන්ට එහෙම ඇතිවෙන්න කන්ට දෙනවා. බලු-කපුටු දාන කියල ඉස්සර දුන්නා. ඉස්සර මිනිස්සු විවිධ දන් දුන්නා. දන් දෙන්න හරි ආසයි. අද අපට ඒව අහන්නටවත් ලැබෙන්නෙ නෑ. ඒ හින්දා අද කිසිවක් දෙන්න

නෑ. ඒක නිසා අද මිනිස්සුන්ගෙ හිත් ගොරෝසු වෙලා. ගොරහැඬි වෙලා. යන්ත්‍ර බවට පත්වෙලා. රැස් කරන්ට ගිහින් එකා පිට එකා පරයා ධනය පස්සෙ හඹාගෙන යනකොට මිනිස්සුන්ගෙ තියෙන ගුණධර්ම නැතිව ගියා. ඒකෙන් වුණේ මොකක්ද? මිනිස්සු අතර මහා භයක් ඇති වුණා. මිනිස්සු මහා භයකින් අද ජීවත් වෙන්නෙ.

ඉස්සර වගේ නෙවෙයි, එදා විසාලා මහනුවර නම් තිබුණා තුන් බිය කියල අමනුෂ්‍ය භය, රෝග භය, දුර්භික්ෂ භය කියල භය තුනක්. නමුත් අද ලංකාවෙ එහෙම නෑ. අර මුහුද ගොඩ ගලලාවත් ඒ එක බියක්වත් ආවෙ නැහැ. ලෝක සමාජ තත්ත්වය අනුව බලපුවහම නමුත් ඒ බිය තුනට ම වඩා මහා බියකින් දැන් මේ රටේ ජනතාව පෙළෙනව. මොකක්ද ඒ භය? ඒ භය තමයි මනුස්ස භය. මනුෂ්‍ය භය ඇයි මේ? දන් දෙන්නෙ නෑ. දන් දෙන මිනිස්සු ඉන්න සමාජයක, දීමට දිගු කළ දැත් ඇතිව ජීවත් වන පරාර්ථකාමී, දානශීලී, ත්‍යාගශීලී මිනිස්සු ඉන්න සමාජයක භය නෑ. ඔවුන් සමාජයේ ඉන්න මිනිස්සු දිහා හරි අනුකම්පාවෙන් බලන්නෙ. සතා සිවුපාවාට පවා කුරා කුඹියාට පවා කරුණා මෙහි දෙක තිබ්බා. මොකද? නෙක්ඛම්ම සංකල්පනා එක්ක අනිවාර්යයෙන් ම ව්‍යාපාද විහිංසා දෙක නැහැනේ. අව්‍යාපාද අවිහිංසා තමා කරුණා මෙහි දෙකට තියෙන්නෙ. දැන් ඒ කරුණා මෙහි දෙක නෑ. මොකද දැන් තියෙන්නෙ තණ්හාව. අර නෙක්ඛම්ම සංකල්පනා නෙවෙයි, කාම සංකල්පනා තියෙන්නෙ. ඒ හින්ද මිනිස්සු හරි හිංසාකාරීයි. දැන් මිනිස්සු හිතන්නෙ එකක්. කියන්නෙ තව එකක්, කරන්නෙ ඊටත් වඩා හාත්පසින් ම වෙනස් එකක්. ඒ හින්ද කිසි ම මිනිසෙකු කෙරේ විශ්වාසයක් තියන්ට බෑ. ඒ නිසා එකාට එකා බයෙන් ජීවත්වන සමාජයක් ගොඩනැගිල තියෙනව. මෙන්න අපිට වෙච්ච දේ. මෙන්න වෙච්ච විනාශය. මේ විනාසෙ සිද්ධවුණේ ඇයි? මේ සියයට හත්තෑවක් බෞද්ධයෝ ඉන්නවයි කියන රටේ බෞද්ධයෝ හිටිය නම් මේක වෙන්නෙ නෑ. ඒක නිසා තමයි මේ විනාශයට හේතුව. එතකොට අපි ළඟ සම්මා සංකල්ප තිබිල නෑ. අපි බෞද්ධ නම් මින් ඉදිරියට මේ සංකල්පනා ඇති කරගන්ට ඕන.

මොනවද මේ සංකල්පනා. නෙක්ඛම්ම සංකල්පනා, අව්‍යාපාද සංකල්පනා, අවිහිංසා සංකල්පනා. දැන් අපි පුරුදු කරන්ට ඕන දෙන්ට දන් දෙන්ට දැන් අපේ අය මේ රටේ ජනතාව අර ඉස්සර තිබ්බ ලොකු දාන කෙසේ වෙතත් මම මූලින් කියපු අර පින්තාලි, ඒ වගේ දේවල් අහිමි වුණා පමණක් නෙවෙයි, අම්බලම් නැති වුණා පමණක් නොවෙයි, කොහොමවත් ම දන් දෙන්තෙ නැති තත්ත්වයට අද මේ සමාජය පත්වෙලා ඉවරයි.

දැන් හුඟක් අයගෙන් අපි ඇහුවොත් දානෙ එහෙම දෙනවද කියලා ඔක්කොමල කියනව “ඔව් අපි දානෙ දෙනව.” කොහොමද දෙන්තෙ කියල ඇහුවම “අපි පන්සලට දානෙ ගිහින් දෙනව.” මාසෙකට සැරයක් කෑම ටිකක් ගිහින් දෙනව හාමුදුරුවන්ට. මේ රටේ වැඩියෙන් ම විවේචනයට ලක් වන කණ්ඩායම හික්ෂු සමාජය. මුළු මාසෙ දවස් විසි නවයක් ම ගමේ පන්සලේ හාමුදුරුවන්ව විවේචනය කරමින් ඉඳලා, හැබැයි එක දවසක් පන්සලට දානෙ ටික ගිහින් දෙනවා. මොකද හේතුව? මේක නොදී බෑ. නුදුන්නොත් අවසානයේ අර හැම කෙනෙකුම මුහුණ දෙන සිද්ධිය, එක්තරා විදියක මළුමිනි වන්දනාව කියල සරල ව කියනව අපි, ඒක දැන් වාරිතියක් බවට පත්වෙලා. මරණයට පස්සෙ තියෙන පාංශුකුලය කියන වාරිතිය සඳහා හික්ෂුන් වහන්සේ කැඳවා ගන්ට ඕන නිසා හාමුදුරුවන්ට දානෙ ටික නුදුන්නොත් උන් වහන්සේ තරහ වුණොත්, අපේ පාංශු කුලයට එන්නෙ නැති වෙයි කියල බයට, කෑම ටික ගිහින් දෙනව. දැන් එතකොට මෙතන දානයක් නෑ. දීමක් නෑ. මෙතන කරන්නෙ දීමක් නොවෙයි, ආයෝජනයක් කරන්නෙ. පාංශුකුලට හාමුදුරුවො ගෙන්න ගන්න ඕන නිසා හාමුදුරුවො තරහ වෙයි කියන බයට දානෙ ටික ගිහින් දෙනව. එතකොට මෙතන තියෙනවද නෙක්ඛම්ම චේතනාව. දන් දීමේ චේතනාව. කරුණා-මෙමති දෙක. අනේ, හික්ෂුන් වහන්සේට එහෙම නැත්නම් පන්සලේ හාමුදුරුවන්ට දානෙ ටික දුන්නෙ නැත්නම් උන් වහන්සේ

කොහොමද ජීවත් වෙන්නෙ කියන චේතනාවෙන්ද, උන් වහන්සේ සුඛිත මුදිත කීරීමේ චේතනාවෙන්ද මේ දානෙ ටික දෙන්නෙ. නෑ. වෙන ගනුදෙනුවක් මෙතන සිද්ධ වෙන්නෙ. එහෙම නේද? හුඟක් වෙලාවට අපි කරන්නෙ ඒක.

ඊට අමතර ව ගත්තොත් මොනවටද? එක්කො මව, අම්මා මැරෙන්නට ඕන. එහෙම නැත්නම් පියා අප්පච්චි මැරෙන්නට ඕන. ඉතින් අම්ම තාත්ත මැරුණෙ නැත්නම් අපි දන් දෙන්නෙ නැද්ද? මේක තමයි තියෙන ප්‍රශ්නෙ. අම්ම තාත්ත මැරෙන්නට ඕන. මොකද එතකොට හත් දවසෙ දානෙ, තුන් මාසෙ දානෙ දීලා අපි පින් පමුණුවන්නට ඕන. පුදුම වැඩේ කියන්නෙ අපේ අම්මල තාත්තලා කවදාවත් පිනක් දහමක් කරගෙන නෑ. පුතාල ම තමයි ඉතින් මැරුණට පස්සෙ පින් කරන්නට ඕන. දන් දෙන්නට ඕන. දන් දීලා පින් අනුමෝදන් කරන්නට ඕන. අපිත් දැන් ඒ චේතනාවෙ ඉන්නෙ. අපිත් මැරුණ ම අපේ දරුවො අපට පින් අනුමෝදන් කරයි. කවුරුත් දැන් පින් කරගන්නෙ නෑ. බැලුවා ම ඒක තමයි දැන් වෙන්නෙත්. දානෙ දෙන්න ගිහිල්ලත් දානෙ නෙවෙයිනෙ දෙන්නෙ. හොඳට හොයල බැලුවොත් දෙන දානය වුණත් අරන් බැලුවොත්, කොට්ට උරයක් ගිහින් පූජා කළත් ඒකෙත් ලියනව “අභවලාට පිං පිණිස දූ දරුවන් විසින් පූජා කරන ලදී” මේ වෙළඳ දැන්වීමක් ද-නැද්ද? දැන්වීමක්. මම අහල තියෙනව ක්‍රිස්තුන් වහන්සේත් දානය ගැන කථා කරල තියෙනව. උන් වහන්සේ කියල තියෙනව “දකුණු අත දෙන දේ වම් අතටවත් දැනගන්නට තියන්නට එපා” කියල. බලන්න කොච්චර සුන්දර ප්‍රකාශයක් ද? ඒකයි, දන් දෙනවා නම් දුන්නා. දීම - අතහැරීම. ඒකෙ ආයෙ කිය කියා, නම් ගගහ දැන්වීම් දාන්ට ඕන නෑ. කොට්ට උරෙයි, ටියුබ් ලයිට් එකෙයි, ඇඳෙයි, පුටුවෙයි, මේසෙයි, පිඟානෙ පවා දැන් නම ගහල. මේක වෙළඳ දැන්වීමක්. එතකොට තව සමහරු පත්තරවල පිටු ගණන් දැන්වීම් දානව බෙර ගහල පින් වාක්‍ය කියල ශබ්ද විකාශන යන්ත්‍ර දාල තමයි දන් දෙන්නෙ. මේක සුක්ෂමව සොයල බැලුවොත්

තේරෙයි මොනවද කරල තියෙන්නෙ කියල. සම්පූර්ණයෙන් ම තමාගේ ප්‍රතිරූපය ප්‍රමිඛගන්න කරපු වැඩක් මිසක් අර කිව්ව නෙක්ඛම්ම චේතනාවෙන් කරුණා-මෙත්‍රී දෙක පෙරදැරි කරගෙන දීමක්, හැබෑ දන් දීමක් නෙවෙයි කරල තියෙන්නෙ. එතකොට මේක බෞද්ධ දන්දීමක් නොවෙයි.

එතකොට බෞද්ධයා කියන කෙනා නැත්නම් සම්මා-දිට්ඨිය ඇති කර ගත්තු කෙනා දන් දෙන්ට ඕන කොහොමද? නෙක්ඛම්ම චේතනාවෙන්. තමාගේ තණ්හාව දුරු කරගැනීමේ චේතනාව ඇතිව. මුළුමනින් ම නිවන් දකින්නට බෑ දන් දීමෙන්.

නමුත් අපි ආරම්භක වශයෙන් දෙන දේ කෙරෙහි ලෝභකම නැති කරගන්න සිතින් තමයි දන් දෙන්ට ඕන. නැත්නම් අපි අනෙක් පැත්තෙන් හිතල දන් දෙන්ට ඕන. මෙය ලබන කෙනා මේක ලබාගෙන සුඛිත මුදිත වෙයි මේක පරිභෝජනය කරල කියන චේතනාවෙන්. එතන තියෙන්නෙ කරුණා-මෙත්‍රී දෙක. බෞද්ධයෝ දන් දෙන්ට ඕන නෙක්ඛම්ම චේතනාවෙන් සහ අර කියන කරුණා-මෙත්‍රී දෙක පෙරදැරි කරගෙන මිස වෙනත් ලාභ සත්කාරයක්, කීර්තියක් ප්‍රශංසාවක් වශයෙන් මොනවත් බලාපොරොත්තු- වෙන් නෙවෙයි, දානය දිය යුත්තේ. අපිට දැන් ඒක පුරුදු නෑ. අපි අර කියන වාණිජ තත්ත්වට වැටිල නිසා අපේ සිත් එන්ට එන්ට ම නරක් වෙලා. කුණු ගද ගහන ඔඩුදුවපු තුවාල බවට පත් වෙලා. ඒක නිසා තමයි, අපිට අද අල්ලපු ගෙදර මනුෂ්‍යයා කාල ඇදල ඉන්නවා බලන්ට බෑ. අසල්වැසියා හොදින් ඉන්නව දකින්නට බෑ. මේක අර ක්‍රිස්තුන් වහන්සේත් කිව්වනෙ. දැන් ආපහු සැරයක් මට කියන්න වෙනව. උන් වහන්සේ මේක හොදට දැක්ක. එතුමා කිව්ව මොකක්ද? “අසල්වැසියාට ප්‍රේම කරපල්ලා” කිව්ව. දැක්කද? ඇයි අසල්වැසියාටම නෙ ප්‍රේම කරන්ට බැරි? ඇහේ කටු අනිතව හොදින් ඉන්නව දැක්කම. ඉතින්, අපට පුළුවන් නම් අසල් වැසියාට ඒ දේ කරන්ට මුළු ලෝකෙට ම ප්‍රේම කරන්ට පුළුවන්. ඒ කියන්නෙ එහෙම කරන්ට පුළුවන්.

ප්‍රශ්නයක් :-

දැන් ස්වාමීන් වහන්ස, බොහෝ වෙලාවට දානයක් දීල ප්‍රාර්ථනා කරනව නෙ දෙව්-මිනිස් සැප, නිදුක්-නිරෝගී සුවය පවා ප්‍රාර්ථනා කරනව. එතකොට අක් හැරීම නම් ප්‍රාර්ථනා කළොත් එතන නැවත තෘෂ්ණාවට යනව නේද?

පිළිතුර :-

අන්න හරි, ඔව්. ප්‍රාර්ථනා කරනව දෙව්-මිනිස් සැප කියල. ප්‍රාර්ථනාව තුළ තියෙන්නෙ නැවත අල්ලාගැනීම පොඩි දෙයක් දෙනව. දැන් රූපියලක් හිඟන්නෙකුට දීල මොනවා හරි ප්‍රාර්ථනා කරනව. එක්කෝ දිව්‍ය සම්පත්, නැත්නම් සුගති සම්පත්. රූපියලකින් දිව්‍යලෝකෙ යන්ට පුළුවන් නම් මම හිතන්නෙ දිව්‍ය ලෝකෙ එව්වර වටින තැනක් නොවේ. මම හිතන්නෙ නෑ එව්වර පොඩි ගානකින් පුළුවන් කියල දිව්‍ය සැප ලබන්න. පොඩි බත් පිඟානක් දීල, කෑම ටිකක් දීල. ඒ හින්ද මම හිතනව ප්‍රාර්ථනාවල් අවශ්‍ය නෑ. දැන් හැම දේ ම ප්‍රාර්ථනා. අපි ප්‍රාර්ථනා කරන්ට ඕන නෑ. ඒ දෙන දේ ප්‍රතිඵල තියෙනව. ඒකෙ ආනිසංස තියෙනව. සමහරු කියනව ප්‍රාර්ථනා කළ යුතුයි කියල. දැන් බලන්න අපි සතෙක්, මදුරුවෙක් මරනවා. මරල කවුරුවත් ප්‍රාර්ථනා කරනවාද? නෑ. මේ මදුරුවා මරපු අකුසල කර්මය හේතුවෙන් මාව නිරයට පත් වේවා කියල. කවුරුවත් ප්‍රාර්ථනා කරනවාද? නෑ. අකුසලයක් කරල කවුරුවත් ප්‍රාර්ථනා කරන්නෙ නෑ මාව දුගතියට යන්ට කියල. හැබැයි එහෙම නොකළා කියල ඔහු දුගතියට නොයා ඉදිසි ද? මොකද ඒ කර්මයේ ප්‍රතිඵලය දුගතිය නම් ඒක ලැබෙනව ම යි. ඒකෙ ප්‍රාර්ථනා කරන්ට දෙයක් නෑ. ඉතින් අකුසලයක් කළොත් දුගතියට යනව වගේ ම යි කුසල කර්මයක් කරල ආයෙ ප්‍රාර්ථනා කර-කර ඉන්ට ඕන නෑ. ඔහු සුගතියට යනව. හැබැයි, සුගතියට යන්න ආයෙ ඉල්ලන්ට කරන්ට යනව කියන්නෙ අපි නැවතත් තණ්හා සිතක් ඇති කරගන්නව. මේ තියන පොඩි දෙයක් අත හැරල මහ ලොකු සැපයක් බලාපොරොත්තු වෙනව. අනික දිව්‍ය ලෝක කියල කියන්නෙ දුකට

අයිති, ලෝකෙට අයිති දෙයක්. සාපේක්ෂව සමහර වෙලාවට මනුෂ්‍ය ලෝකෙට වඩා දුක අඩුයි. වෙනත් පුළුවන්. නමුත් ඒකත් අනිත්‍යයි. එතනත් දුක තියෙනව. ඒකත් අනාත්ම යි. ඉතින්, ප්‍රාර්ථනා කරනව කියල කියන්නෙ දුකේ ඉදගෙන දුක ම ප්‍රාර්ථනා කරන එක. ඒ නිසා ප්‍රාර්ථනා නොකළාට කමක් නැහැ. ඒකයි මම කිව්වෙ දන් දෙන්නට ඕන. බෞද්ධයෝ දන් දීලා ප්‍රාර්ථනා නොකළාට කමක් නැහැ. තමන්ගෙ දුක නැති කරගන්නට නෙ දෙන්නෙ. තණ්හාව නැති කරගන්නට. ආයෙ තව තණ්හාව වඩන්නට ඕන නෑ තව දෙයක් බලාපොරොත්තුවෙන්.

ප්‍රශ්නයක් :-

එතකොට දැන් යම් කිසි පුද්ගලයෙක් මියගියා ම ඒ අවස්ථාවක දී දානයක් දීල පින් පමුණුවනව කියල කියනව නෙ? ඒක?

පිළිතුර :-

ඔව්, එහෙම එකක් කරනව. අපේ වාරිත්‍රයක් වශයෙන් කරනව. ඉතින් ඒක හොඳයි. මම කියන්නෙ නෑ ඒක තරකයි කියල. මළගිය අය වෙනුවෙන් අපේ ශ්‍රේණීන් වෙනුවෙන් අපේ වැඩිහිටියෝ වෙනුවෙන් කළ ගුණ සැලකීමක් වශයෙන් අපි කළ යුතුයි. අපේ යුතුකමක්. සිගාලෝවාද වැනි සූත්‍රවලත් ඒ ගැන සදහන් වෙලා තියෙනව, එසේ කරන්නට කියල. බුදුන් වහන්සේ අනුදැන වදාළ බවත් ඡේනව. නමුත් ප්‍රශ්නෙ තියෙන්නෙ මේකයි. ඉස්සෙල්ල අපි පින් කරන්නට ඕන. ඉස්සෙල්ල පින් කරන්නට, දැන් ඔය පින්කම්වල පින්ම තියෙනවද කියල බලන්නට. දැන් අම්ම මැරුණහම අම්මගෙ නාමෙන් පවුලෙ අය එකතු වෙලා තමතමන්ගෙ නම පුම්බාගන්නටයි, වීරිය කරන්නෙ. හොඳට හොයල බැලුවොත් අපට පෙනෙයි. නැද්ද? ඔව්ද?

එතකොට එතන චේතනාව? දැන් මෙතන පව හෝ පින් වෙන්නෙ මොකක්ද? චේතනාව. දන් දීමේ ආනිසංසෙ තියෙන්නෙ දාන චේතනාවේ. බුදු හාමුදුරුවෝ කර්මය කියල කිව්ව චේතනාව “චේතනාහං භික්ඛවෙ කම්මං වදාමි” කියල.

ඔය චේතනාවයි වැදගත්. හුඟක් වෙලාවට අපට වෙලා තියෙන්නේ ඔය කියන චේතනාව, දාන චේතනාව හුඟක් අයට නෑ. අම්ම තාත්ත ඉන්නකම් සමහරු පැත්තවත් බලන්නේ නෑ. හරියට සලකන්නේ නෑ, ඒ යුතුකම ඉටු කරන්නේ නැතිව ඒ අය මිය ගියාට පස්සේ අර කුණුවික, කරපු වැරදි ටික වහගන්ට උත්සාහ කරනව, මහ ලොකුවට ලෝකෙට බෙර ගහල දානයක් දීල. ඉතින් එතකොට එතන පිනක් තියෙනවද කියන එක පොඩ්ඩක් හිතල බලන්ට වෙනව කියන්නේ, මේකයි. මම හැම වෙලාවෙම ඕන කෙනෙකුට කියන්නේ, ඉස්සෙල්ල පින කරන්ට. දන් දෙන්ට. මේ දන් දෙන නිවැරදි ක්‍රමය පින් සිදු වන ක්‍රමය බුදු හාමුදුරුවෝ කිව්ව, මොකක්ද? තමන්ගේ තණ්හාව නැති කරගැනීමේ චේතනාව සහ කරුණා-මෙහි දෙක පෙරදැරි කර ගෙන දෙන්ට. අන්න බලන්ට. එතන චේතනාව අපිරිසිදු වෙනව ද?

ලෝකෙට කෑ ගහන්ට නොවෙයි අපි දුන්නේ, ලෝභ සිත නැති කරගන්ට. පිරිසිදු මෙහි චේතනාවෙන් පුණ්‍ය කර්මයේ මහිමය දිනා බලන්ටත් ඕන නෑ. මේක අපේ යුතුකමක්. බඩගින්නේ ඉන්න මිනිහෙකුට කෑම ටිකක් දෙන එක කෑම තියෙන මිනිහෙකුගෙ යුතුකමක්. අනිවාර්යයෙන් ඒක කළයුතුයි. හැබැයි අර පන්සලට බැණ-බැණ දෙනව වගේ මීට පස්සේ දෙන්ට එපා. පන්සලට කෑම ගිහින් දෙන්ට, දානේ දෙන්ට. අර වගේ දානේ දෙන්ට එපා. පාංශුකුලෙට එයි කියන චේතනාවෙන්, හාමුදුරුවෝ තරහ වෙයි කියන චේතනාවෙන්, තරහ කරගන්ට බෑ කියන චේතනාවෙන් නෙවෙයි මින් ඉදිරියට දානේ දෙන්ට ඕන. මේක අපේ යුතුකම සහ වගකීම, මේක තමා අපේ බෞද්ධකම, බෞද්ධයෝ කියල කියන්නේ මෙන්න මේ අය. ආර්ය අෂ්ටාංගික මාර්ගයේ යන අය. නිවන ඉලක්ක කරගත්ත කණ්ඩායමක්, පිරිසක්. ඉතින් ඔවුන්ගේ ඒ නිවන ඉලක්ක කරගෙන ගමන් කරන පුරන ප්‍රතිපදාවේ එක අංගයක් තමයි දානය කියන චේතනාවෙන් දානය දෙන්ට. එතකොට ඔය කියන කටයුතු සියල්ල සිදු වෙයි. එතකොට ඊට අමතර ව පින් කළයුතු නෑ. අම්ම තාත්තට ඉබේම පින් සිදු වෙනව.

මොකද? හොඳ පුරවැසියෝ ලෝකෙට බිහි කිරීම එකමන්ලා කරගත් කුසලයක්, පිනක් බව පෙනෙයි. කාටත් තේරෙන්නට පටන් ගනියි. මම ඒකෙන් අදහස් කරන්නෙ නෑ පින් කරන්නට එපා, දන් දෙන්නට එපා කියල. දන් දෙන්නට ඕන. අර බුදු හාමුදුරුවෝ කිව්ව වගේ දීමට දිගු කළ දැන් තියෙන්නට ඕන. දෙන එක හරියට දෙන්නට. නිවැරදිව දෙන්නට. ඒකයි, මම මේ පෙන්වා දෙන්නට උත්සාහ කරන්නෙ. එතකොට තමන්ව රවටගන්නට දෙන දාන දෙන්නට එපා.

දැන් අපි කැම ටිකක් ගිහිල්ල දෙන්නට ඕන බඩගින්න ඉන්න කෙනෙකුට. ඇඳුමක් දෙන්නට ඕන ඇඳුම් අවශ්‍ය කෙනෙකුට, ඇඳුම් නැති කෙනෙකුට, තිරිසන් සතෙකුට ඇඳුමක් දීලා වැඩක් නෑ. තිරිසන්නු ඇඳුම් අදින්නෙ නෑ. දුප්පත් නැති බැරි ළමයෙකුට පොතක් පෑනක් පැන්සලක් අරන්දීම, සපත්තු කුට්ටමක් අරන් දෙන එක, ගවුමක් කමිසයක් කලිසමක් මහල දෙන එක, ලෙඩෙකුට උපස්ථාන කරන එක, මහල්ලෙකුට උපස්ථාන කරන එක, ලෙඩෙකුට බෙහෙත් ටිකක් දෙන එක, මෙන්න මේවා දාන. එතකොට දුකට පත්වෙව්ව කෙනෙක් ළඟට ගිහින් වචනෙකින් දෙකකින් පුළුවන් එයාගෙ දුක පොඩ්ඩක් සමනය කරන්න. “කලබල වෙන්නට එපා, බයවෙන්නට එපා, අපි ඉන්නවනෙ, අපි ඕන දේකට ඔබ ළඟ ඉන්නව, අපි පිහිට වෙනව” කියා. ඒ වාගේ වචන කීපෙකින් ඔහුගෙ දුක තුනී කරන්නට පුළුවන්. භය නැති කරන්නට පුළුවන්. ඒ කියන්නෙ අභය දානය. ඒ වගේ අපට දෙන්නට පුළුවන් බොහෝ දේවල් තියෙනව. නැති බැරි ළමයෙකුට පාඩමක් කියල දෙන්නට පුළුවන්. සල්ලි බලාගෙන නෙවෙයි. ටියුෂන් දෙනව නෙවෙයි. තමන් දන්න ශිල්පයක් ශාස්ත්‍රයක් උගන්වන්නට පුළුවන්. යම් යම් තැන්වලදී කාටහරි අවවාදයක් උපදේශයක් අවශ්‍ය තැනදී දෙන්නට පුළුවන්. අපට තැනක් නොතැනක් අවශ්‍ය නෑ. අපේ දරුවෙක් ද නැද්ද වැඩක් නෑ. අපිට ජේනව නම් අපි ඒ දේ කියන්නට පුරුදු වෙන්නට ඕන. අද ඒක පුරුදු නෑ. කවුරු හරි අමාරුවෙ වැටෙන කම් බලා ඉන්නව සතුටු වෙන්නට, හිනා වෙන්නට බලාගෙන. නොදන්න කෙනෙකුට යමක් කියල

දෙන්නෙ නෑ. නැති බැරි කෙනෙකුට දෙන්නෙ නෑ. දුප්පත් කම දැකල හිනාවෙනව. ඉතින් මේකද බෞද්ධකම. මෙන්න මේ කියන මිථ්‍යාවෙන් අපි ගොඩ එනට ඕන.

එතකොට අපි අපි ම රවටගන්ට හොඳ නෑ. අර කුණු කන්දල් ටික නැති වෙන්ට ඕන. අපේ හිත් තුළින් අර තණ්හාව අඩු වෙන්ට කටයුතු කරන කොට අන් අය කෙරෙහි කරුණා-මෙමිනි දෙක පෙරදැරි කරන් කටයුතු කරන කොට අපේ අධ්‍යාත්මය පිරිසිදු වෙන්ට පටන් ගන්නව. ඒක නැති නිසා තමයි අපට අර අසල්වැසියා කාල ඇඳල ඉන්නව දකින්නට බැරි. ඊළඟට අපි කළ දේ... ඒ කියන අපිරිසිදු සිත් ඔක්කොම එහෙම ම තියාගෙන අපි මොකද කරන්නේ? කෑම දෙන්ට ඕන බඩගිනි කෙනෙකුට. නමුත් අපි ගිහිල්ල අර මොකක් හරි ප්‍රතිමාවක් ඉදිරියෙ කෑම ටිකක් තියනව බුදු භාමුදුරුවෝ කියල. බුදුභාමුදුරුවෝ පරිනිබ්බානයට පත්වෙලා: අවුරුදු දෙදහස් පන්සිය හතළිස් නවයක් ඉවරයි. අද වෙන කොට කවුරුත් ඒක දන්නව. ඉතින් ඒක දැන-දැනම අපි ගිහිල්ල මොකද කරන්නේ. අර ප්‍රතිමාව ඉදිරියෙ කෑම ටිකක් තියල බුදුන් පිදුව කියනව.

මේ කාවද රවටන්නේ. බුදු භාමුදුරුවෝ රවටන්නද? බුදු භාමුදුරුවෝ රැවටෙයිද? කොහෙද බුදු භාමුදුරුවෝ ඉන්නේ? ඔය පිළිමෙද? ඔය වෛත්‍යයෙද? බෝ ගස්වලද? ත්‍රිපිටකේද? නෑ. බුද්ධ කොහෙද ඉන්නේ. ධර්මය කොහෙද තියෙන්නේ. සංඝයා කොහෙද ඉන්නේ. ඉතාම පැහැදිලියි. බුදු භාමුදුරුවෝ කිව්ව ධර්මය මුළු ධර්මය ම මුළු ලෝකය ම, ලෝකයට හේතුව, ලෝක සමුදය, ලෝක නිරෝධය ම. දැන් ඔය කියපු වතුරාය්‍යී සත්‍යය ම කොහෙද තියෙන්නේ? ඔය බඹයක් තරම් ශරීරය තුළ. දැන් තමාව රවටගෙන එළියෙ ඉන්න බුදුන්ට වදින්නට යනව. එළියෙ බුදුන් වහන්සේ නෑ. බුද්ධත්වය, බුදුන් වහන්සේ තමා තුළ, තමාගේ හදවත් තුළ ම ජීවත් වෙනව. හැම පුද්ගලයෙක් තුළ ම රහතන් වහන්සේ කෙනෙක් වැඩ වසනව. ඒ රහතන් වහන්සේ මතු කරගැනීමයි අප කළ යුත්තේ. ඒකට

කළ යුතු ක්‍රියා මාර්ගය වතුරායඝී සත්‍යය දේශනාව තුළ තියෙන්නේ. වතුරායඝී සත්‍ය තියෙන්නේ තමා තුළ නම් අප කළ යුත්තේ තමා ම ඒ කටයුත්ත කරන එකයි. නමුත් අපි කරන්නේ ඊට හාත්පසින් ම වෙනස් දෙයක්. වෙනස් ක්‍රියාවක්.

ප්‍රශ්නයක් :-

දැන්, ස්වාමීන් වහන්ස, ප්‍රතිමා එහෙම හැඳීමට හේතුව? මොකක්ද ඒකෙ තියෙන්නේ?

පිළිතුර :-

ඒක තමයි, අවුරුදු දෙදහස් පන්සිය ගණනකටත් වඩා පැරණි දහමක් මේක. ඉතින් ඒක විවිධ හේතු මත, යම් යම් අය, විවිධ අය, අතින් අත, කටින් කට ඇවිල්ල විවිධ දේවල් එකතු වෙලා විවිධ ආගම්වල ආභාසය ලබල, විවිධ ඇදහිලි, පුද-පූජා විධි, සිරිත්-විරිත් මේක තුළ, අන්තර්ගත වෙලා තියෙන්නේ, බුදුන් වහන්සේ දේශනා කරපු සැබෑ පිරිසිදු නිර්මල බුදු දහම අද භාවිතාව තුළ දකින්නට ලැබෙන්නේ නෑ. ඉතින් ඒක එහෙම වුණා කියල අපි ඒක තුළ ම ඉන්නට උවමනා නෑ.

ප්‍රතිමාවකට ආහාර තියන එකෙන් වෙන වරද මම මේ පෙන්වන්නට යන්නේ. වඩා හොඳ ක්‍රමය මොකක්ද, දන් දෙන ක්‍රමය-මොකක්ද, සැබෑ බෞද්ධ කම, කියන එකයි මට මේ පෙන්වන්නට වුවමනා වෙලා තියෙන්නේ. ඉතින්, අපි දන්නව හොඳට ම බුදුන් වහන්සේ එක් අවස්ථාවක ආරාම වාරිකාවේ යද්දී එක තැනකදී අර කුෂ්ට රෝගයක් හැඳිල වේදනාවෙන් හිටපු හාමුදුරුවන්ව දැකල අර සිවුර හිටන් ඇඟට ඇලිල සැරවවලට. ඒ වෙලාවේ බුදුන් වහන්සේ ආනන්ද හාමුදුරුවන් එක්ක එකතු වෙලා උන් වහන්සේව නාවල පිරිසිදු කරල සිවුරුත් හෝදල අන්තිමට මොකද කළේ? සුවපත් කෙරෙව්ව එයාව ඒ අමාරුවෙන්. ඊට පස්සෙ දහම් දෙසුව.

ඊට පස්සෙ බුදුන් වහන්සේ ආනන්ද හාමුදුරුවන්ට කථා කරල කිව්ව; ආනන්ද කවුරු හරි කෙනෙක් බුදු හාමුදුරුවො කිව්ව විදියට ගිලනුන්ට උපස්ථාන කළා නම් බුදුන්ට උපස්ථාන

කළා වෙනව. එතකොට බඩගින්නෙන ඉන්න කෙනෙකුට කෑම ටිකක් දුන්න ම බුදුහාමුදුරුවන්ට දුන්න වෙනව. එතකොට නැති බැරි මිනිහෙකුට අසරණයෙකුට පිහිට වුණා ම බුදු හාමුදුරුවන්ට පිහිට වුණා වෙනව. බුදු හාමුදුරුවෝ නිතර නිතර කිව්ව ආනන්ද හාමුදුරුවන්ට, අනෙකුත් හික්ෂුන්ටත් කිව්ව “මහණෙනි, කවුරු හරි කෙනෙක් මගේ ධර්මය පිළිපදිනව නම් මගේ අනුශාසනාව පිළිපදිනව නම් එයා තමයි මට පිදුව වෙන්නෙ” කියල. එතකොට අපි දන් දෙන්ට ඕන. මේ පිළිම ගැන අහපු තැන ඉඳල කථා කරගෙන ගියේ අපි පිළිමයට කෑම තියල අපිව රවට්ටගන්නවට වැඩිය හොඳයි, කෑම ටිකක් ගිහින් දෙන්ට බඩගින්නෙන ඉන්න කෙනෙකුට. අන්න බුද්ධ වන්දනාව. බුදුන් පිදුව වෙනව. ඒකයි, කියනට ඕන ප්‍රධාන දේ.

එතකොට දැන් අපි තව දෙයක් කරනව. ඔව් අපි මූලික කටයුතු නොකර වෙන වෙන දේවල් කරනව. අපි දැන් බුදු හාමුදුරුවන්ට දන් දෙන්ට යනව. මේ ළඟ පාත ඉන්න සතෙකුට, තිරිසන් සතෙකුට, බල්ලෙකුට, පූසෙකුට, ලේනෙකුට, කුකුළෙකුට කෑම ටිකක් දුන්නා නම් ඒකත් දානෙ, දාන වේතනාවෙන් දුන්නා නම්. ආහාර නිසා නෙ උනුත් ජීවත් වෙන්නෙ. දැන් අපි ඒක නොකර තමයි අර වාගෙ දේවල් කරන්නෙ. පිළිමෙකට කෑම තියල බුදුන්ට පිදුව. මේ තමන්ව රවට ගන්නව. මේක වංචාවක්. ඊළඟට අපි යනව එකපාරට ම නිවන් දකිනට. ලොකු වැඩ කරනට. මෙමිත්‍රී භාවනාව. මෙමිත්‍රී භාවනාව බොහොම හොඳ දෙයක්. ඒක කළ යුතුයි. ඒක වෙනම කතන්දරයක්. නමුත් අපි කරන මෙමිත්‍රී භාවනාව මොකක්ද? ඒකත් පොඩ්ඩක් හිතල බලනට. දැන් මෙතෙක්ට, අපේ ඉදිරියට එනව, අපි හිතමු ආහාර නැතිව බඩගින්නෙන ඉන්න කිසියම් අහිංසක අසරණයෙක්. ඇවිල්ල අපෙන් කෑම ටිකක් ඉල්ලනව. අපි එයාට කෑම ටිකක් දුන්නොත්... බඩගින්න කියන එක මහ ලොකු දුකක් මනුෂ්‍යයෙකුට තියෙන, ඕනෑම සතෙකුට තියෙන. අපි ඒ පුද්ගලයාට හෝ සතාට ආහාර ටිකක් දුන්න නම් අර බඩගින්න කියන දුක නැති වෙලා යනව.

ඒ දුක නිවෙනව. අපි ඒකට එව්වර උනන්දු වෙන්නෙ නෑ. නමුත් එසේ නොකරන අපි, උදේ සවස සියලු සත්ත්වයෝ නිදුක් වෙත්වා! නිරෝගී වෙත්වා! සුවපත් වෙත්වා! කියනව. වෙයිද ඕක කවදාවත්? අපි කිව්වට ඔය සියලු සත්ත්වයෝ නිදුක් වෙයිද? නිරෝගී වෙයිද? සුවපත් වෙයිද? එහෙනම් බුදු හාමුදුරුවෝම ඕක කරයි නෙ ඒ කාලෙම. අපි ඔක්කොම සුවපත් කරන්ට තිබ්බෙනෙ එදා ම. එහෙම වෙන්නෙ නෑ. නමුත් අර බඩගින්නෙ ඉන්න කෙනාට කෑම ටිකක් දුන්නොත් ඒකෙන් ඔහු සුවපත් වෙනව. එතකොට මේ කියන මෙහෙයක් ඇත්තට ම ආරම්භක වශයෙන් ප්‍රායෝගික ක්‍රියාවලියකුත් මේ දානය තුළ ම ඒ දේ සිද්ධ වෙනව. ඒකයි අපි නෙක්ඛම්ම සංකල්පනාත් එක්කම අනිවාර්යයෙන් ම අව්‍යාපාද අවිහිංසා කියන සංකල්පනාත් බිහිවෙනව කිව්වෙ. හොඳට මතක තියාගන්ට. දැන් මම මේ මෙව්වර ගොඩක් දේවල් කිව්වෙ, අපි ඉන්න මිථ්‍යාවෙන් ගොඩ ඇවිල්ල සැබෑ බෞද්ධයෝ වෙන්න ඕන. ඒ නිසයි, මේ තරම් ගොඩක් බොහෝ දේ කථා කරන්ට සිද්ධ වුණේ. මේ තරම් දේවල් කිව්වෙ.

එතකොට අපි මින් ඉදිරියට සම්මා සංකප්ප කියන කොට දැනගන්ට ඕන, මතක තියාගන්ට ඕන, මොනවද සම්මා සංකප්ප කියල. නෙක්ඛම්ම සංකල්පනා, අව්‍යාපාද සංකල්පනා, අවිහිංසා සංකල්පනා දැන් පැහැදිලි ද ඒ ටික? දැන් ඒවයෙ මොනවත් ගැටලු තැන් තියෙනවද? පරස්පරයක් විරෝධයක් තියෙනවද? දැන් මේක පොඩ්ඩක් මතක තියාගන්ට. අපි මේ දැන් අහන දේත් අපේ සමාජයේ අද පවතින දේත් අතර විශාල පරස්පරයක් තියෙනව. ගැටුමක් ඇති කරගන්ටත් එපා. මම කිව්වට මේක පිළිගන්ටත් එපා. තම තමාටත් නුවණක් බුද්ධියක් තියෙනවනෙ. පොඩ්ඩක් හිතල බලන්ට. බුදු හාමුදුරුවෝ කියන්නෙ මේ ලෝකෙ පහළ වෙච්ච විශිෂ්ට දාර්ශනිකයා, ප්‍රඥවන්තයා. එවැනි උත්තමයෙක් ඔය ආවට ගියාට තේරුමක් නැති, මේ අද අපිට දකින්නට තියෙන මිථ්‍යාවන් දේශනා කරයි කියල හිතන්ට බෑ. ඒකයි මම මේ කියන්ට ගියේ. අපි කරන කියන දේ අවංකව ම බුද්ධිමත් ව හිතා මතා

හරියට කරන්ට ඕන. කිසියම් ප්‍රතිපදාවක් තුළ ඉන්ට ඕන. නිකම් බොරුවට “බෞද්ධ” කියන ලේබල් එක ගහගෙන, කරන්නන් වාලෙ, අනික් අය දුවන්නන් වාලෙ දුවල නම් හරියන්නෙ නෑ. පැහැදිලියි නේද? මේක තමයි සම්මා දිටියි. ඊළඟට සම්මා සංකප්ප. දැන් මෙන්න මේ කියපු කාමයන්ගෙන් වෙන් වෙන්ට ඕන කියල තීරණය කරගත්තු අව්‍යාපාද අවිහිංසා දෙක කරුණා මෙමතී දෙක පෙරදැරි කරගත්ත ශ්‍රාවකයා, බුද්ධ ශ්‍රාවකයා තමයි, ඊළඟ පියවරට යන්නෙ.

මොකක්ද ඊළඟ පියවර. දැන් කියාපුව ප්‍රායෝගිකව පටන්ගන්ට. දැන් දානෙන් තමයි පටන්ගන්නෙ. එතන ම තියෙනව අර සංකල්පනා. සම්මා සංකප්ප. එතකොට මේකෙන් තමා පටන්ගන්නෙ. බුදු හාමුදුරුවො හැම වෙලාවෙ ම දානය තමා මුලට ගත්තෙ. මෙන්න මේ නිසා. දැන් බලන්ට ඕනැම එකක් අරන්. ත්‍රිවිධ පුණ්‍ය ක්‍රියා අරන් බලන්ට. දානසීල භාවනා දස පාරමිතා අරන් බලන්ට. මුල් ම එක දානය. ඊළඟට දස රාජ ධර්ම අරන් බලන්ට. ඒත් මුලට තියෙන්නෙ දානය. සතර සංග්‍රහ වස්තු අරන් බලන්ට. ඒකෙන් මුලම තියෙන්නෙ දානය, ප්‍රිය වචනය, අර්ථ වර්යාව, සමානාත්මතාවය. එතනත් දානය. එතරම්ම වටිනව මේ දානය කියන එක. දීම කියන එක. හොඳට මතක තියාගන්ට මේ දානය කිව්වම මේ කෑම ටිකක් කාට හරි දෙන එක විතරක් නෙවෙයි. අපිට ඕන ම දෙයක් දෙන්නට පුළුවන්. ප්‍රධාන වශයෙන් දාන දෙකක් තියෙනව. ආමිස දානය සහ ධර්ම දානය කියල. අපි පස්සෙ දවසක ධර්ම දානය ගැන මීට වඩා ගැඹුරින් කථා කරමු. දැනට මේ ටික ප්‍රමාණවත්. සියල්ල පටන්ගන්නෙ දානයෙන්. දානය කියන එකේ පුළුල් අර්ථයක් තියෙනව.

අද බොහෝ දෙනෙක් මේ දානය අත්හැරල සීලයට යන්ට උත්සාහ කරනව. තවත් සමහරු සීලයත් අත හැරල එක පාරට ම භාවනාවට යන්ට හදනව. මෙතන තමයි හැමෝටම වැරදිව්ව තැන. මේකෙ අනුපිළිවෙළක් තියෙනව. අනුපූර්ව ප්‍රතිපදාවක් තියෙනව. මේ ප්‍රතිපදාව තුළයි අපි ගමන් කළ යුත්තෙ. මේවා

තුළ ගමන් කරන්ට ඕන. එහෙම නැත්නම් අපි නිකම්ම නිකම් වල්මත් වෙච්ච පිරිසක් බවට පත් වෙනව. එතකොට ආර්ය අෂ්ටාංගික මාර්ගය වඩන පුද්ගලයො දුකෙන් මිදෙන්නට යන පුද්ගලයො පළමුවෙන් ම සම්මා දිට්ඨිය ඇති කරගන්ට ඕන. ඊළඟට සම්මා සංකප්ප තියෙන්නට ඕන. මෙන්න මේ සම්මා දිට්ඨි, සම්මා සංකප්ප දෙක තිබුණ කෙනා පමණයි ඊළඟ පියවර වශයෙන් ඊළඟ අංගවලට යන්නෙ.

ආර්ය අෂ්ටාංගික මාර්ගයෙ සම්මාවාවා, සම්මා කම්මන්න, සම්මා ආජීව කියන අංග තුන එකට ම වගේ ක්‍රියාත්මක කරන්ට ඕන. මොනවද මේවා? මේ තුන තමයි අයිති වෙන්නෙ සීලයට. එතකොට සීලය කියල කියන්නෙ මොකක්ද? සංවරය, මොකක්ද සංවර කරගන්ට ඕන අපි. කය සහ වචනය කියන දෙක. එතකොට අපි හැම වෙලාවක ම මේ රටේ මේ ලෝකේ කාම හෝඟී, කාම සංකල්පනා තියෙන අය ඉන්නෙ අසංවරව. කටයුතු කරන්නෙ අසංවරව. කාමයන් සන්තර්පණය කරන්න යන කොට අනිවාර්යයෙන් ම අසංවර කටයුතු තමයි කරන්නෙ. කරන්න වෙන්නෙ. ඉතින් මේ අය අසංවරකම් කරනව කයෙන් සහ වචනයෙන්. අපේ කය අසංවර වෙලා තියෙනව කරුණු තුනකින්. ඒ කියන්නෙ ප්‍රාණසානය - පර පණ නැසීම, ඊළඟට නුදුන් දේ ගැනීම. ඊළඟට පරදාර සේවනය කියන කරුණු තුනෙන්. නුදුන් දේ ගැනීම කිව්වම හොරකම විතරක් නෙවෙයි හොරකමත් ඇතුළත්. කොල්ල කෑම, දෙන්නම් කියල අරගෙන නොදී සිටීම, අල්ලස් ගැනීම එතකොට නීති විරෝධී කොමිස් ගැනීම, බොහෝ දුරට රැකියාවට ගිහින් පැය අටක් වැඩ නොකර බොරුවට කාලෙ ගත කරල මාසෙ අන්තිමට පඩිය ගැනීම. මොකද, ඒ සේවා කොන්දේසි කඩ කිරීමක් නෙ. සේවකයා සහ සේව්‍යයා අතර ගිවිසුමක් තියෙනව. දවසකට මෙච්චර පැය ගණනක් මෙච්චර දවස් ගණනක් මාසෙට වැඩ කළාම මේ වැටුප දෙනව කියල ඇති කරගත්ත ගිවිසුම. ඒ ගිවිසුම කඩ කිරීම තුළ තමන්ට හිමි නැති වැටුපක් ගන්නෙ. දැන් මේවා අපේ රටේ මුල් බැහැගෙන තියෙන දේවල් මේ සමාජය තුළ. සමහර වෙලාවට මේවා කළේ මේ රටේ ජනතාව,

මේවා අකුසල් බව නොදැන, මේවා බෞද්ධ ප්‍රතිපදාව නොවෙයි කියල නොදැන. මේවා වැරදි වැඩ. මේවා අයිති නැති වැඩ. මේවා බෞද්ධයන්ට සුදුසු නැති දේවල් කියල නොදැනයි මේ දේවල් කළේ. දැන් මම මේවා වැඩියෙන් ම අවධානයට ලක් කරල පෙන්වා දෙන්නට උත්සාහ කරන්නෙ මින් ඉදිරියට මේ අය නිවැරදි වෙයි කියල. දැන් හුඟක් අය දන්නෙ නෑ අල්ලස් ගැනීම, කොමිස් ගැනීම ඔය දවස ගත කරල බොරුවට කාලෙ කාලා වැටුප ගැනීම එහෙම හොරකම කියල දන්නෙ නෑ. නොදුන් දේ ගැනීම නොදැන තමයි කළේ. හැබැයි මතක තියාගන්නට, මේවා නොදැන කළත් දැනගෙන කළත් ප්‍රතිඵලය නම්, ආනිසංසය නම් වරදින්නෙ නෑ. අදාළ ආනිසංසය ලැබෙනව. එතකොට මේ අසංවරකම. නොදුන් දේ ගැනීම. ඊළඟට කාම මිථ්‍යාවාරය නැත්නම් පරදාර සේවනය යන මෙන්න මේ කරුණු තුන නිසා කය අසංවරයි.

ඊළඟට වචනය අසංවර වෙලා තියෙනව. කරුණු හතරක් නිසා. මොනවද ඒ කරුණු? බොරු කීම, කේළාම් කීම, පරුෂ වචන කීම, හිස් වචන කීම.

බොරු කියනව. යමක් කරල කළේ නැහැයි කියනව. නොකළ දෙයක් කළාය කියනව. ඒක බොරුව. ඊළඟට කේළාම් කියනව. කේළම මහා භයානක දෙයක්. බොරුව වගේ ම මේ සමාජේ ගිනි ගන්නෙම කේළමින්. එක්කෙනාට එක්කෙනා කේළාම් කියනව යම් යම් ලාභ සත්කාර බලාගෙන. ඒ හින්ද ඒකෙන් පුදුමාකාර විනාශයක් මේ රටේ සිද්ධ වෙනව. මේක මහා අසංවරකමක්. මහා පාපයක්. අකුසලයක්.

ඊළඟට පරුෂ වචනය. අන් අයගෙ සිතේ නිසංසල බව, සන්සුන් බව නැති කරන්නට කරන සැම කටයුත්තක් ම පරුෂ වචනය. සාමාන්‍යයෙන් මිනිස්සු කියන අසභ්‍ය වචනත් ඇතුළුව ඊට අමතරවත් අසභ්‍ය නොවන විධියටත් පරුෂ වචන කියන්නට පුළුවන්. බොහොම සුන්දර වචන පාවිච්චි කරල පරුෂ වචන කියන්නට පුළුවන්. ඔය කාර්යාලවල එහෙම ඕන තරම් වෙනව. ඉඟියෙන් හැසිරීමෙන් පවා නේද? කථා කරන වචනයකින්

පවා දෙපැත්ත කැපෙන තේරුම් දෙකක් තියෙන වචන පාවිච්චි කරනව. මේ ඔක්කොම වැටෙන්නෙ පරුෂ වචනවලට. ඊළඟට අපි කරන අනිත් අසංවරකම තමයි ඕපාදූප. වැඩි හරියක් කථා කරන්නෙ ඕපාදූප. විශාල වශයෙන් කාලය කා දමනව. විශාල හානියක් සමාජයට කරගන්නව.

එතනදි මෙන්න මේ හතර තමා වචනයෙන් වන අකුසල්. එතකොට දැන් බුදුන් වහන්සේ සම්මා වාචා කියල කිව්වෙ මොකක්ද? මෙන්න මේ කියපු වචනයෙන් වන අකුසල් හතරෙන් වැළකීම තමයි සම්මා වාචා. මම ඇහුවෙ නෑ මේ අයගෙන් මොකක්ද සම්මා වාචා කියලා. ලැබෙන්නට තියන පිළිතුර මම දන්නව. නිවැරදි වචනය කියයි. ඒක හරි යන්නෙ නෑ. නිවැරදි වචනය වෙන්තෙ කොහොමද? අර කියන වචනයෙන් කරන අකුසල් හතරෙන් වැළකුණා නම් ඔහුගෙ වචනය සංවරයි. බොරු කීම, කේළාම් කීම, පරුෂ වචන කීම, හිස් වචන කීම කියන ඔය කියන හතරෙන් වැළකුණා නම් ඒ හතරින් තොර වුණා නම් ඉතිරි කථා කරන සියලු වචන සම්මා වාචා. ඒවා සියල්ල නිවැරදි වචන. හැබැයි මේවා සියල්ලෙන් වැළකුණාට පස්සෙ කථා කරන්නට දේවල් නැතිව යනව. ඒක වෙනව. නමුත් ඒකට කැමති නෑ මේ රටේ ජනතාව. ගිරව් වගේ කියවල පුරුදු වෙච්ච සමාජයක් තියෙන්නෙ. මොන හේතුවක් නිසා හරි ගැටලු සහගත වචන තියෙන්නෙ. අපි හුඟාක් වෙලාවට කථා කරන කොට දකිනව, නානවා පෙනි පෙනි නානවද කියල අහනව. මම දැකල තියෙනව, මේ සමාජයේ මේක එක්තරා විදියක සුභදකම. අපිට නරකයි කියන්න බෑ. අර කියන සුභදතාවය සබැඳියාව පෙන්වන්නටයි එහෙම කථා කරන්නෙ. මේක මෙතෙන්නට අදාළ වෙන්තේ නෑ. මම කියන්නට ගියේ අපි පුළුවන් තරම් අවශ්‍ය දේ පමණයි කථා කරන්නට ඕන. මේ බෞද්ධයයි කියන කෙනා නිකම් ආවාට ගියාට වචන පාවිච්චි කරන්නෙ නෑ. කථා කරනව නම් ධාර්මික වචනයක්, හොඳ වචනයක්, ශීලාචාර වචනයක්. එහෙම නැත්නම් මොකද කරන්නෙ, කථා කරන්නට දෙයක්

නැත්නම් මොකද කරන්නේ. නිහඬව ඉන්නව. නිකම්ම නිහඬව නොවෙයි. බුදු භාමුදුරුවන්ගේ දේශනාවේ වචනයක් පාවිච්චි කරනව “ආර්ය තුෂ්ණිමිභාවය” කියල. දැන් නිහඬව ඉන්නවනෙ තිරිසන් සත්කුන්. ගොඵවො, ගොඵවොත් නිහඬයි, කථා කරනට බැරි හින්ද. ඒක බුදු භාමුදුරුවො කියපු නිහඬ-තාවයද? ආර්ය තුෂ්ණිමිභාවය ද? නෑ. ආර්ය තුෂ්ණිමිභාවය කියල කියන්නෙ සිහියෙන්, අවදියෙන් ඉන්නව, වැරදි වචන පාවිච්චි නොකර. ඒකයි ආර්ය තුෂ්ණිමිභාවය කියන්නේ. එතකොට කථා කරනව නම් හොඳ වචනයක්, නැත්නම් ආර්ය තුෂ්ණිමිභාවයෙන් ඉන්නේ. නිකම් ම නිහඬ භාවයෙන් නොවෙයි. බුදුවරු රහතන් වහන්සේලා නිහඬව ඉන්නෙ නිකම් ම නොවෙයි. ඒ ගොල්ලන්ගේ ගුණ යහපත්කම. සිහියෙන් ඉන්නේ. එළඹ සිටි සිහිය, වර්තමානය. හරි, එතකොට මෙන්න මේ විදියට ඒ අකුසල් හතරෙන්, වචනයෙන් කරන අකුසල් හතරෙන් වැළකුණා නම් අන්න ඒක සම්මා වාවා.

සම්මා කම්මන්ත කියල කිව්වේ. මම අර ඉස්සෙල්ල කියපු කය පාවිච්චි කරල, ශරීරය පාවිච්චි කරල, කරන අකුසල කර්ම තුන ප්‍රාණසානය, අදත්තා දානය සහ කාම මිථ්‍යාවාරය ඔය තුනෙන් වැළකුණා නම් කය සංවරයි.

ඊළඟට අපි තව එක අකුසලයක් කරනව. බුදුරජාණන් වහන්සේ ඒක අපට කරනට එපා කියල කිව්ව, බෞද්ධයාට. ඒක මොකක්ද? මිථ්‍යා ආජීවය. මිථ්‍යා ආජීවයෙන් වැළකීම තමයි සම්මා ආජීවය. සම්මා වාවා, සම්මා කම්මන්ත, සම්මා ආජීව...

සම්මා ආජීව කියල කියන්නේ මිථ්‍යා ආජීවයෙන් වැළකීම. එතකොට මිථ්‍යා ආජීව කියල කීවේ මොකක්ද? සරලව ගත්තොත් කියනට තියෙන්නේ මිනිස්සු ජීවත්වීම සඳහා සට කපටකම්, කපටිකම් කරනව. අන්න ඒවායින් වළකින්න ඕන. බොහොම ධාර්මිකව කපටිකමින් තොරව, අවංක සෘජු ජීවන ප්‍රතිපදාවක් ගෙනියනට ඕන. අන්න එතකොට ඒ පුද්ගලයා තමයි සිල්වතා කියන්නේ. පැහැදිලිද? දැන් මෙතන පටලව ගනිට එපා. අපිට අහනට ලැබෙනව

බෞද්ධයෝ නම් පන්සිල් රකින්නට ඕන. පන්සිල් රකින එක හොඳයි. කථා දෙකක් නෑ. ලොකු දෙයක්. ලොකු සීලයක් බැරි නම් ඒක හරි රකින එක ලොකු දෙයක්, කතාව ඇත්ත. නමුත් බුදුවරු පහළ වෙන්නෙ පන්සිල් ගැන කියන්නට නම් නෙවෙයි, ඒකත් මතක තියාගන්නට. මේක සමහර අයට රිදෙයි. කරන්නට දෙයක් නෑ. ඇත්ත ඇති හැටියෙන් ප්‍රකාශ කරන්නට ඕන. බුදුන් වහන්සේගෙ ධර්මය අභිබවා යන්නට අපට පුළුවන් කමක් නෑ. පඤ්ච සීලය කියන එක බුදුවරු නැති කාලවලත් ලෝකෙ තිබුණා. ඊට වඩා ලොකු සිලුන් තිබුණා. සිද්ධාර්ථ කුමාරයා මව් කුසේ පිළිසිඳගන්න කොට මහාමායා දේවිය උපෝසථ සීලය සමාදන් වෙලා හිටිය කියල අපි අහල තියෙනව. ස්කෝලෙ යන කාලෙ පොත්වල සදහන් වෙලා තිබුණා. මහමායා දේවිය පෙහෙවස් සමාදන් වෙලා හිටියෙ. එතකොට තමයි සිද්ධාර්ථ කුමාරයා, එවැනි අවස්ථාවක තමයි මව්කුස පිළිසිඳගත්තෙ කියල කියනව. ඉතින් පෙහෙවස් සමාදන් වෙනව කියල කියන්නෙ උපෝසථ සීලය කියල කියන්නෙ පඤ්ච සීලයට වඩා ඉහළ සීලයක්. ඉතින් එවැනි සිලුන් තිබුණ සමාජයක තමයි බුදුවරු පහළ වෙන්නෙ.

එතකොට සීලයෙන් තොර සමාධියක් නැහැ. සිද්ධාර්ථ කුමාරයා රජගෙයින් නික්මිලා පිට වෙලා ගියේ ධර්මය හොයාගෙන. ඔය ආලාරකාලාම, උද්දකාරාම වැනි තවුසන් ළඟට. ඒ තවුසන් පොඩි පහේ අය නොවෙයි. නේවසඤ්ඤ නාසඤ්ඤ වැනි අෂ්ට සමාපත්ති, ඉහළම ධ්‍යාන දක්වා සිත දියුණු කරපු අය. ඉතින් එවැනි ධ්‍යාන ලබන්නට නිකම් බෑ. ඉහළ සීලයක්. කය වචන දෙක සංවර කර ගැනීමක් තියෙන්නට ඕන. එහෙම නම් බුදුවරු පහළ වෙන කොට මේ සිල් තිබුණා. පඤ්ච සීලය හැමදාම ලෝකෙ තිබුණා. අනිකුත් ආගම්වලත් මේවා තියෙනව. ඒක නිසා කවුරු හරි කියනව නම් පන්සිල් දේශනා කරන්නට බුදු හාමුදුරුවෝ පහළ වුණේ කියන එක අර්ථ ශුන්‍ය කථාවක්. හැබැයි බුදුන් වහන්සේ දේශනා කරපු සීලය තුළ පඤ්චසීලයත් තියෙනව. ඒක වෙනම කතන්දරයක්. පටලව ගන්නට එපා. දැන් මම කිව්ව, දැන් අපි දස අකුසල්

තියෙනව කියල අහල තියෙනව. කයෙන් කරන අකුසල් තුනක්. ඔය ප්‍රාණඝාතය, අදත්තාදානය, කාම මිථ්‍යාවාරය. වචනයෙන් කරන අකුසල් බොරු කීම, කේළාම් කීම, පරුෂ වචන කීම, හිස් වචන කීම කරුණු හතරයි. ඊට පස්සෙ හිතින් කරන තව අකුසල් තුනක් තියෙනව. දැඩි ලෝභය, ද්වේෂය සහ මිථ්‍යා දෘෂ්ටිය. ඔය දහය තමයි දස අකුසල් කියල කිව්වෙ. දැන් ඔය දහය තුළ සුරාපානය එහෙම නෑ. එතකොට අපි දැන් කිව්වෙ සම්මා වාචා, සම්මා කම්මන්ත, සම්මා ආජීව කියන තැනත් සුරාපානය ඇතුළත් වෙලා නෑ. දැන් එතකොට පඤ්ච සීලය අරගෙන බැලුවොත් කයෙන් කරන අකුසල් තුන එතන තියෙනව. ප්‍රාණඝාතය, අදත්තාදානය, කාම මිථ්‍යාවාරය. වචනයෙන් කරන අකුසල් හතරෙන් තියෙන්නෙ මොකක්ද? බොරු කීම විතරයි. එතකොට කේළාම් කීම, පරුෂ වචන කීම, හිස් වචන කීම හොඳයි කියලද ඒ කියන්නෙ. ඒ තුන අයින් කරල ඒ වෙනුවට කොහෙන්ද ගෙනල්ල රිංගවල තියෙනව සුරාපානය. මේකෙන් අදහස් වෙන්නේ මම මේක නරකයි කියනව හෙම නෙවෙයි. මේකෙන් අදහස් වෙන්නෙ බුදුවරු පහළ වෙන්නෙ මෙන්න මේ වගෙ අවුල් ජාලයක් තියෙන සමාජයක් පවතින කාලෙක. සත්‍යය දන්නෙ නෑ. සීලය මොකක්ද කියල හරියට දන්නෙ නෑ. සමාධිය දන්නෙ නෑ. ප්‍රඥව දන්නෙ නෑ. අවුල් ජාලයක පැටලිලා, මේ ලෝකය තුළ අතරමං වෙලා ඉන්න යුගයක තමයි බුදුවරු පහළ වෙන්නෙ. බුදුවරු කරන්නෙ මොකක්ද? ඒක නිවැරදි කරන එක.

පඤ්ච සීලය නෙවෙයි ඊට එහා සීලයක් මේකෙ තියෙනව. මොකද සම්මා වාචා, සම්මා කම්මන්ත, සම්මා ආජීව කියන තැන සිල්පද, ශික්ෂා පද අටක් තියෙනවා. ඕකට තව ඕන නම් සුරාපානය දාල නවයක් කරන්ට තිබ්බ. නවය කළේ නැත්තෙ ඇයි. හේතුවක් තියෙනව. මම මේකෙන් කියන්ට යන්නෙ සුරාපානය සාධාරණීයකරණය කරන එක නෙවෙයි. සුරා පානය ඊට වඩා වෙනස් දෙයක්. දැන් සිඟාල ගෘහපති පුත්‍රයාට දේශනා කරපු දේශනාවෙ බුදුහාමුදුරුවො ඒ

තරුණයට මොකක්ද කීවේ. සතර කර්ම ක්ලේශ කියල ප්‍රාණසාතය, අදත්තාදානය, කාම මිථ්‍යාවාරය පරුෂ වචනයෙන් වැළකෙන්නට කීව. නමුත් එතෙන්දී සුරාපානය ගත්තේ නෑ. මේ වෙනකොට සමාජයේ තිබුණ පහ ම නමුත් ඒකෙන් සුරාපානය ඉවත් කළා. පැහැදිලි ද කියන දේ?

මේවා ආර්ය අෂ්ටාංගික මාර්ගය දේශනා කරන, දුකින් මිදෙන මගේ, මම මේවත් කියාගෙන යන්නේ පුළුවන් තරම් අපි දැන්වත් ආපස්සට හැරිල බලල සැබෑ බුදු දහම මතු කරගන්නට. මේ අය අහපු ප්‍රශ්නෙම මේකයි, මොකක්ද සැබෑ බුද්ධ දේශනාව කියල. දැන් මට මේ බුද්ධ දේශනාව සෘජුව ම කියාගෙන යන්නට පුළුවන්. ඒ අතරතුරේ මේ මිථ්‍යාවත් පොඩ්ඩක් මතු කරගෙන කියාගෙන යන්නේ අසත්‍යයෙන් සත්‍යය මතු කරගෙන කියාගෙන ගියහම හිතේ ඇති වන දෙගිඩියාවෙන් මිදෙනව. පැහැදිලි ද? ඒකයි මං මේ කියාන යන්නේ. ඒක නිසා මතක තියාගන්නට. එතෙන්දී ඒ හතර විතරක් කිව්වේ ඒවා සැබෑ සිල්. එතෙන්දී බුදුහාමුදුරුවෝ සුරාපානය ගත්තේ වෙනත් තැනකට. තව කරුණු හයක් කිව්වා. ඒවා ධන හානි වන, පරිහානි වන දොරටු වශයෙන් සුරාපානය, සුදුව, අලසකම, අවේලාවේ වීථි සංචාරය, නැටුම් ගැයුම් බැලීම සහ පාපමිත්‍ර සේවනය කියන මෙන් න මේ හය ගත්ත. එතකොට ඒකටත් හේතුවක් තියෙනව. සුරාපානයේ ආදීනව අනිවාර්යයෙන්ම හයක් බුදුහාමුදුරුවෝ සිඟාලෝවාද සූත්‍රයේ දේශනා කළා.

සුරාපානය කරන කෙනෙක්ගෙන් වෙන වැරදි මොනවද? සිදු වෙන පළවෙනි වරද තමයි: සුරාපානය කරන කෙනාගේ අනිවාර්යයෙන්ම ධනය හානි වෙනව. දෙක: ඔහුට නඩුහබ කල කෝලාහල ඇති වෙනවා. තුන: රෝගී වෙනව. රෝගියෙක් වෙන්ට පුළුවන්. හතර: ඔහුට අකුසල් කිරීම සදහා තියෙන ලජ්ජා - බය දෙක නැති වෙනව. ඊට අමතර ව පස්වෙනි එක: ඔවුන් කෙරෙහි සමාජයේ තියෙන පිළිගැනීම නැතිව යනව. හොඳ පිළිගැනීමක් නෙවෙයි තියෙන්නේ. නරක පිළිගැනීමක්.

නරක පුද්ගලයෙක් හැටියට හංවඩු ගැහෙනව. හයවෙනි කාරණය: සුරාපානය කරන කෙනා අනිවාර්යයෙන් ම ප්‍රමාදී පුද්ගලයෙක්. මොකද? සුරාපානය ප්‍රමාදයට හේතු වෙනව. මෙන්න මේ කරුණු හය තමයි ආදීනව වශයෙන් බුදුහාමුදුරුවෝ දේශනා කළේ. ඒ හින්දා එතන කොයි වෙලාවක වත් කිව්වේ නෑ. සුරාපානය කරන කෙනා නිරයට එහෙම යනව කියල. ඒක හින්දා වැඩි වැඩියෙන් අරක්කු බොන්ට ලැස්ති වෙන්ට එහෙම එපා. ඇයි, නිරයට යන්නේ නෑයි කියල. මොකද අරක්කු බොන මිනිහට අර කියපු අපායට යන ඒවා එකක් නෙවෙයි, ඔක්කොම වුණත් කරන්ට පුළුවන්. තියෙන සිහියත් නැති වුණාට පස්සෙ අවසිහියෙන් කරන්ට බැරි දෙයක් නැහැනෙ. දැන් ඔය ඔතන කිව්වනෙ පවට හය නැති වෙනව කියල. එහෙම, පව් පින්වලට හය නෑ. සිහිය නැතිව යනව නේද? එතකොට රෝගී වෙනව. ඉතින් ඕන අපරාධයක් කරන්ට පුළුවන් මත්පැන් බිච්චට පස්සෙ. නමුත් මත්පැන් බීම අකුසලයක් නෙවෙයි. ඒක අපි පැහැදිලිව තේරුම් ගන්ට ඕන. මම දන්න විදියට නම් ඔය සිඟාලෝවාද සුත්‍රයත් තව තැනුත් ගත්තහම ජේනව. ඒක එහෙම නම් බුදු හාමුදුරුවෝ නිශ්චිත ව ම කියනව මත්පැන් බීම හෝ නොබී අර කියපු අකුසල කර්ම කළොත් ඔහු නිරයට යනව. ඒව කළොත් නිරයට යනව. බීම කළා ද නොබී කළා ද කියලා කථාවක් නෑ. කළොත් නිරයට යනව. ඒවායින් වැළකුණා නම් ඔහු සුගතිගාමී. ඒකට බීමේ නො බීමේ ප්‍රශ්නයක් නෑ. මම මේ තියන ආරාමුල නිරාකරණය කරන චේතනාවෙන් කියන්නෙ. මොකද? මටත් ඔය ආරාමුල තිබුණා. සෑහෙන ගවේෂණයක් - පර්යේෂණයක් කළා; පොතපත කියෙව්වා. සුත්‍ර පිටකය කියෙව්වහම අපට නිශ්චිතව ම ගන්ට තියෙන්නෙ බුදු හාමුදුරුවෝ මේ හේතු නිසා මේක මේ විදියට කිව්ව කියන එකයි. ඒක නිසා අපි මේක දැනගෙන කරන්ට ඕන, මින් ඉදිරියට. ඒක හින්දා මේක පටලගන්ට හොඳ නෑ.

එතකොට අපි සීලය කියල කියන්නෙ, එතන බෞද්ධයාගේ සීලය - නිත්‍ය සීලය - කියන එක. ඔය කියන පංච සීලය නෙවෙයි. ඇත්තට ම බෞද්ධයාගේ සීලය මොකක්ද? කය

වචන දෙක සංවර කරගැනීම. කයින් වෙන අකුසල් තුනයි. වචනයෙන් වෙන අකුසල් හතරයි, මිථ්‍යා ආජීවයෙන් වැළකීමයි කියන ඔය අංග අටෙන් ම රැකෙන කෙනා, ඉන් වැළකීම ක්‍රියාත්මක කරන කෙනා තමයි ඒ කියන්නේ ඔය කියන වැරදි අටෙන් ම වළකින කෙනා තමයි බෞද්ධයා කියල කියන්නේ. පැහැදිලිද මං කියපු ටික?

ප්‍රශ්නයක් :-

දැන් එතන ස්වාමීන් වහන්ස, මිථ්‍යා ආජීව කිව්වහම නොයෙකුත් දේවල් පුද පූජා සහ විශ්වාස ඇදහිලිත් ඒකට වැටෙනවද?

පිළිතුර :-

නෑ. එතෙන්දි මේකට මිථ්‍යා ඇදහිලි ඇතුළත් වෙන්නේ නෑ. මෙතැන දැන් ගස් ගල් වැන්ද කියල වෙන පාඩුවක් නෑ. ඉතින් ලැබෙන දේකුත් නෑ. කැමති නම් කරන්ට පුළුවනි. නමුත් ඒක නොවෙයි මෙතන තියෙන්නේ. දැන් හුඟාක් මිනිස්සු ජීවත් වෙන්නට නොයෙකුත් කපටිකම් කරනව නේද? අපේ පොතේ නම්, සූත්‍රයක නම් මට දකින්නට ලැබුණේ නෑ. මම එව්වර, ඒ කියන්නේ මුළු ත්‍රිපිටකයම අධ්‍යයනය කරල නෑ. නමුත් මම දැකපු විදියට නම් අපි අහල තියෙනව නොකළ යුතු කර්මාන්ත එහෙම ගැන. මත් ද්‍රව්‍ය වෙළඳාම, මස් වෙළඳාම, සතුන් වෙළඳාම වාගේ දේවල්, විෂ ද්‍රව්‍ය විකිණීම, කාන්තාවන් විකිණීම, ගිනි අවි අලෙවිය කියල එහෙම කියනව. මම හිතන්නේ ඒක සූත්‍රයක තිබුණ ද කියල මට මතක නැහැ. සමහර වෙලාවට සූත්‍රයක නැත්නම් අටුවාවක වත් ලියැවිලා ඇති. නමුත් ඒවායේ වරදක් නෑ. කොහොම නමුත් වඩාත් සරලව ගත්තොත් හෙම සව්ව විහඹිග සූත්‍රය, මහා සතිපට්ඨාන සූත්‍රය හෙම පැහැදිලිව ම කියන්නේ මිථ්‍යා ආජීවයෙන් වැළකීම සම්මා ආජීව කියලයි. එහෙමයි ප්‍රකාශ වෙන්නේ. එතකොට මිථ්‍යා ආජීව කියල අපට ගන්ට වෙන්නේ ජීවත්වීම සඳහා මිනිස්සු කරන ඔය “සමයක් ප්‍රයෝග” කියල එහෙම පාවිච්චි කරනව. සමයක් ද නැද්ද කියල මම දන්නේ නෑ. ප්‍රයෝග ඒ

කියන්නෙ කපටිකම්, සියලු කපටිකම්, ජීවත්වීම සඳහා කරන දේවල්. මේක ගැන කියනට අපේ පොත්වල විවිධ උදාහරණ දීල තියෙනව. අර නයෙක් වගේ උක් ගහක් තිබුණා. ඒ වාගේ කියපු දේවල් ගැන පොත්වල සඳහන් වෙනව. මම දැන් ඒවා කියනට යන්නෙ නැහැ. ඉතින් ඔය හික්කුන් එහෙම විවිධාකාර දේවල් කරනව. නොකියා ඉල්ලනව. නොකියා කියනව සමහරු අපේ ව්‍යවහාරෙ තියෙනව “පල නොකියා පලා බෙදනව” කියල. එහෙම කතන්දර හැදිල තියෙන්නෙ... දැන් මේවා වැටෙන්නෙ මිථ්‍යා ආජීවයට. ඒ තමතමන්ගෙ අරමුණු ඉටු කරගැනීම සඳහා සෘජුව නැතිව වෙනත් වක්‍ර ක්‍රමවලින් තමාගේ ප්‍රයෝජනය සඳහා කටයුතු කරනවා. තමන්ගෙ වාසියට කටයුතු කරනව. ඉතින් මම හිතන්නෙ මේක තමයි බුදුන් වහන්සේ අදහස් කළේ මිථ්‍යා ආජීව කියල. ජීවත්වීම සඳහා කරන සියලු ම කපටිකම්. මොකද? ඒ තුළ තව කෙනෙකුට හානියක් වෙනව නෙ. එතකොට ඒක හොඳ දෙයක් වෙන්න බෑ. ඉතින් මෙන්න මේ කියපු දේ - අපි සරල වශයෙන් මේ ටික ගනිමු.

ඉතින් මේ කියපු කය වචන සංවර කරන කෙනා තමයි සිල්වතා කියන්නෙ. මෙයා තමයි බෞද්ධයා. ඒ හින්දා දැන් මින් ඉදිරියට කියනට යනට එපා අපි පස් පවින් වැළකුණා, අපි පන්සිල් රකිනව කියල. පන්සිල් රැකකට හොඳ බෞද්ධයෙක් වෙන්න බෑ. ඊට එහා යනට ඕන. ඇයි? සුත්‍රවල තියෙනව දැන් සෝවාන් ඵලයට පත්වුණාම නිත්‍ය සීලය ආර්ය කාන්ත සීලය පඤ්ච සීලය කියල. එතැන සඳහන් වෙනව හැබැයි, ඒ සෝවාන් වුණාට පස්සෙ රැකෙන නිත්‍ය සීලය. ඒක නිතැතින් රැකෙන සීලය බවට බුදු හාමුදුරුවෝ දේශනා කළා. ඒක රකිනට බෑ මේ ටික නැතිව. ඒ කියන්නෙ ආර්ය අෂ්ටාංගික මාර්ගයෙන් තොරව ආර්ය අෂ්ටාංගික මාර්ගය පිළිපැදගෙන යනකොට ලැබෙන එක ඵලයක්, එක් අවස්ථාවක්, එක මංසන්ධියක්, සෝවාන් ඵලය. එතකොට මේ ශික්ෂා පද ටික ඉබේ රැකෙනව. ඒක වෙනම කතන්දරයක්. නමුත් ඒකෙන් අදහස් වෙන්නෙ නෑ නිවන් මග ඒකයි කියල. දුකින් මිදෙන්නට නම් අපි කය වචන දෙක සංවර කරගන්නට වෙනවාමයි.

පැහැදිලිද ඒ කියපු දේ? ටිකක් අවුල් සහගත වගේ ඇති. තව ටිකක් ඔහොම යන කොට ටික ටික වැටහෙයි. එක පාරට ම සම්මා දිට්ඨිය පහළ වෙන්නෙත් නැහැ නෙ. ඔහොම අහගෙන අහගෙන යනකොට ඉදිරියට තව සාකච්ඡා කරනකොට පස්සෙ තව ටිකක් ඔය ගැන හිතන්ට. මම කිව්වට ම පිළිගන්ටත් එපා. මම කිව්වට ප්‍රතික්ෂේප කරන්ටත් එපා. බුදු හාමුදුරුවොත් එහෙම දේශනා කළා. තමන් කල්පනා කරල බලල ඉදිරියේදී තීරණය කරන්ට මොකක්ද වඩා සුදුසු වඩා නිවැරදි. මොක වුණත් බුදුහාමුදුරුවන්ට වරදින්ට බෑ. මේක තමයි බුදුන් වහන්සේගෙ දේශනාව තුළ ආර්ය අෂ්ටාංගික මාර්ගය කියන එකෙන් අදහස් කළේ. ඔය කියපු අංග තුන තමයි සීලයට අදාළ වෙන්නෙ. දැන් පැහැදිලිද කියපු දේ? දැන් මේ සීලය රකින්නට. දැන් හුඟාක් කෑ ගහන්නෙ අපේ සමාජය අශීලාවාරයි කියල පන්සිල් රකින්නෙ නෑ සිල්වත් වෙන්නෙ නැහැයි කියල. ඇයි මේ, මේ මිනිස්සු සිල්වත් නැත්තෙ. අපට දැන් උත්තර ටික තියෙනව ලස්සනට. කන්නාඩිය වගේ ගන්ට පුළුවන් ආපස්සට. අපි ඉතිරි අංග ටික ආපස්සට ගියා නම් සීලය සිල්වත් වෙන්ට නම් අපට මොනවද ඉස්සෙල්ලම තියෙන්නට ඕන. සීලයට යන්ට ඉස්සෙල්ල අපට තියෙන්නට ඕන සම්මා සංකප්ප, සම්මා වාචා, සම්මා කම්මන්ත, සම්මා ආජීව කියන සීලයට යන්ට ඉස්සෙල්ල අපට තියෙන්නට ඕන අනිවාර්යයෙන්ම සම්මා සංකප්ප.

සම්මා සංකප්ප කියල කිව්වෙ තෙක්ඛම්ම සංකල්පනා, අව්‍යාපාද සංකල්පනා, අවිහිංසා සංකල්පනා. මේ කියන සංකල්පනා ඇති කරගත්තු කෙනෙක් විතරයි සීලයට යන්නෙ. එතකොට මේ සංකල්පනා තුන නිකම් ඇති වෙන්ට බෑ නෙ. මේ සංකප්ප ඒ කියන්නෙ “සම්මා සංකප්ප” නැති හින්ද සිල්වත් නෑ; දුස්සීලයි. එතකොට සිල්වත් වෙන්ට නම් සම්මා සංකප්ප තියෙන්නට ඕන. එතකොට “සම්මා සංකප්ප” නිකම් ඇතිවෙන්නෙ නෑ. තෙක්ඛම්ම, අව්‍යාපාද, අවිහිංසා ඔය කියන සංකප්ප තුන ඇති වෙන්ට නම් ඉස්සෙල්ල මොකක්ද අපට

තියෙන්ට ඕන. සම්මා දිට්ඨිය තියෙන්ට ඕන. දුක, දුකට හේතුව, දුක නැති කිරීම සහ දුක නැති කිරීමේ මාර්ගය කියන අංග හතරෙන් යුක්ත චතුරාර්ය සත්‍ය අවබෝධය - දැනුම නැති නිසා සම්මා දිට්ඨිය නැති හින්ද සම්මා සංකප්ප නෑ. මේ සම්මා සංකප්ප නැති තැන තියෙයි ද සම්මා වාචා, සම්මා කම්මන්ත, සම්මා ආජීව කියන සීලය?

සීලය නෑ, ඒක තමයි, මම මේ මෙව්වර ගොඩක් වීරිය කරන්නෙ හැම වෙලාවෙම මොකද මේ මිනිස්සු සිල්වත් නැත්තෙ. ඕන කරන මූලික පදනම නැහැ. මොකක්ද බෞද්ධයාගෙ බුද්ධ ශ්‍රාවකයාගෙ පදනම. ගමන ආරම්භ වෙන්නෙ කොතැනින්ද? මාර්ගය පෙරටු කොට ගමන් කරන්නෙ කවුද? මුල්ම මොකක්ද? සම්මා දිට්ඨිය. මේ රටේ මිනිස්සුන්ට සම්මා දිට්ඨිය නැහැ. සම්මා දිට්ඨිය තියෙන්ට ම ඕන. එතකොට සම්මා දිට්ඨිය නැත්තෙ ඇයි? සම්මා දිට්ඨිය ඇතිවෙන්ට මොනවද ඕන සාධක, කොහොමද සම්මා දිට්ඨිය ඇතිවෙන්නෙ, සම්මා දිට්ඨිය ඇති වෙන්ට නම් සද්ධර්මය ශ්‍රවණය කරන්ට ඕන. ඉතින් සද්ධර්ම ශ්‍රවණය නෑ. ඇයි සද්ධර්ම ශ්‍රවණය කරන්නෙ නැත්තෙ. සද්ධර්මය ශ්‍රවණය කරන්ට දේශනා කරන්ට එපායැ. දේශනාව නෑ. සද්ධර්මය නොවෙයිනෙ දේශනා කරන්නෙ. අද අපි බලන් හිටියොත් හුඟක් අපට අහන්ට ලැබෙන්නෙ සද්ධර්මයද? සද්ධර්මය කිය කියා මොනවද අද දේශනා වෙන්නෙ, අසද්ධර්මයම නෙ දේශනා වෙන්නෙ. සමහර අයට රිදෙයි මෙහෙම කියනකොට. මට කරන්ට දෙයක් නෑ. මේ අපේ අත්දැකීම් කරන්ට දෙයක් නෑ. ගොඩාක්ම අපි පුංචි කාලෙ ධර්ම පොතපත කියෙව්ව, ඉගෙනගත්තා, දහම් ඇහුව. නිරවුල්ව අපට මේක ලැබුණ නම්, අපි කියන්නෙ නෑ නෙ සම්මා දිට්ඨිය කියන්නෙ නිවැරදි දැකීම කියල. දේශනාව තුළ පැහැදිලියි. මේවා සඳහන් වෙනව සූත්‍ර පිටකයෙ. එතකොට අපට සද්ධර්මය අහන්ට ලැබුණෙ නැති හින්ද අපට සම්මා දිට්ඨිය නෑ. සද්ධර්මය අහන්ට ලැබුණත් අපට සම්මා දිට්ඨිය පහළ වෙන්නෙ නෑ. මොකද

සද්ධර්ම ශ්‍රවණය විතරක් නොවෙයි, සම්මා දිට්ඨිය ඇති වීමේ ප්‍රධාන සාධකය වෙන්නේ ඒක විතරක් නොවෙයි. තවත් සාධකයක් තියෙනව. සම්මා දිට්ඨිය ඇති වෙන්නට ඕන කරන සාධක දෙකක් තියෙනව. එකක් සද්ධර්ම ශ්‍රවණය. අනික් එක මොකක්ද නුවණින් මෙනෙහි කිරීම, යෝනිසෝ මනසිකාරය. නුවණින් කල්පනා කරන්නට ඕන. මෙහෙම එකක් ඇහුවට ම බෑ. මේ වතුරයා සත්‍ය ඇහුව පළියට සම්මා දිට්ඨිය ඇති වෙන්නේ නෑ. ඔහු ඒක හොඳට සවන් දීල නුවණින් කල්පනා කරන්නට ඕන. මේ කියන්නේ ඇත්ත නේද? මේක තමයි නේද? අපට වෙච්ච දේ. මේකෙන් තමයි නේද අපි මිඳෙන්ට ඕන. මේක නේද දුක? මේ අපට වැරදිලා නේද? වැරදි ගමනක් නේද ගියේ? මිට්ඨාවක නේද හිටියේ කියල ඒ සංකල්ප ඇති කරගෙන ඒ සත්‍ය අවබෝධ කරගෙන නුවණින් කල්පනා කරල අන්න ඒ සම්මා දිට්ඨිය ඇති කරගත් කෙනා තමයි සම්මා සංකප්පවලට යන්නේ. ඉතින් ඒක නිසා මතක තියාගන්නට ඕන මේ රටේ හැමෝට ම සම්මා දිට්ඨිය නෑ. සද්ධර්මය අහපු නැති එක වෙනම කතන්දරයක්. සද්ධර්මය ඇහුව චුණත් හැම දෙනාට ම සම්මා දිට්ඨිය ඇති වෙන්නේ නෑ. මොකද ඒ, සම්මා දිට්ඨිය ඇති වෙන්නට ඕන කරන අනිකුත් සාධකයන් තමා ළඟ තියෙන්නට ඕන. සද්ධර්ම ශ්‍රවණය වගේම ඇතිවෙන්නට ඕන. තමා තුළ තියෙන්නට ඕන නුවණින් කල්පනා කරල බැලීම. අන්න ඒ නිසා තමයි බුදු භාමුදුරුවෝ දේශනා කළේ මේ ධර්මය ඥානවත්තයින්ට කියල, ආරම්භක වශයෙන්ම හැමෝටම සද්ධර්මය අහල සම්මා දිට්ඨිය පහළ වෙන්නේ නැහැ. බුදු භාමුදුරුවෝ ඉන්න කාලෙ හැමතැනම දහම් දෙසුව කියල හැමෝම බෞද්ධයෝ උණෙත් නෑ. හැමෝම නිවන් දැක්කෙන් නෑ. හැම කෙනෙක් ම සැබෑ මඟට දහම් මඟට පිළිපන්නෙත් නෑ. ඒක හින්ද බුදු භාමුදුරුවෝ හැමෝට ම බණ කියන්නට ගියේ නෑ. බුදුන් වහන්සේ උදේම නැගිටලා බලනව, මහා කරුණා සමාපත්තියට සම වැදිලා, මම අද කාටද දහම් දෙසන්න කියල. ඒ ඇයි? මේ දහම තේරුම්ගන්නට තරමට යම්කිසි නුවණක් තියෙන්නට ඕන. අන්න ඒ

නුවණැත්තන්ටයි මේ දහම. ඒක නිසා ඒ නුවණ තියෙන කෙනා සොයාගෙන ගිහින් දහම් දෙසුව. අන්න එයාට විතරයි සම්මා දිවිය පහළ කරගන්ට පුළුවන් වෙන්නේ. සදහම් දෙසුවා ම ධර්මය දෙසුවාම.

එතකොට දැන් මතක තියාගන්ට මේ රටේ බොහොමයක් බෞද්ධයෝ කිව්වට සියයට හැත්තෑවක් බෞද්ධයෝ කිව්වට මේ රටේ බෞද්ධයෝ නෙවෙයි ඉන්නේ. බෞද්ධයෝ හිටිය නම් මේ විනාශයන් වෙන්ට බෑ. මට දැනට අවුරුදු එක හමාරකට විතර ඉස්සර දානෙ ඔතාගෙන ආපු පත්තර කැල්ලක් කියවන්ට ලැබුණා. මට පත්තර කියවන්ට ලැබෙන්නෙ නෑ. කැලේ ඉන්න නිසා. ඒක නිකං දැකල කියවාගෙන යනකොට අර දැක්කට කියවපුච්චම මට දැකගන්ට ලැබුණ. මේ රටේ සංඛ්‍යා ලේඛන වගයක්. ඒ පත්තර පිටුවේ තිබුණ දිනකට ඔය කියන්නෙ උතුරු නැගෙනහිර යුද්ධයක් තියෙන එක හැර අනෙකුත් පළාත්වල සිදු වන අපරාධ ගැනයි සඳහන් වුණේ. ඒකෙ කියනව දිනකට ඒ කියන්නෙ පැය හයකට වරක් මිනි මැරුමක් කෙරෙනව. මනුෂ්‍ය ඝාතනයක්. ඒ කියන්නෙ දවසකට හතරක් අනිවාර්යයෙන් ම. එතකොට පැය හයකට සැරයක් ස්ත්‍රී දූෂණයක් සිද්ධ වෙනවා. සමහර විට ඔක්කොම වාර්තා වෙන්නෙ නෑ. ඒකෙන් කියනව පැය හයකට සැරයක් මහා මංකොල්ලයක් සිද්ධ වෙනව. ඊළඟට කියනව, සෑම විනාඩි තිස් පහකට වරක් ලංකාවෙ කොතැනක හෝ අපරාධයක් සිද්ධ වෙනව. මේ උතුරු නැගෙනහිර හැර. ඉතින් මේ අපරාධ සිද්ධ වෙයිද මේ රටේ ඉන්න සියයට හැත්තෑවක් බෞද්ධ නම්? මේ යුද්ධයක් තියෙයි ද උතුරෝ? ඒවත් අපි කලා කරන්ට ඕන. මේ දහම තුළ තියෙන්නේ.

මේ සද්ධර්මයෙන් පිට පැනීමේ සාධක. අපි පැරණි ශ්‍රී විභූතිය ගැන අපේ බෞද්ධ සමාජය ගැන සංස්කෘතිය ගැන කතා කරනව. එදා මේවා නොතිබෙන්නට හේතුවත් අද මේවා තියෙන්නට හේතුවත් ඇයි? හේතු තියෙනව. එතකොට මෙන්න මේක තමයි සාධකය. එතකොට බෞද්ධ නම් සීලය තියෙන්නට

ඕන. සිල්වත් නෑ. සිල්වත් වෙන්ට සම්මා සංකප්ප කියන ඒ සංකල්පනා තියෙන්ට ඕන. ඒ සංකල්පනා ඇති වෙන්ට නම් සම්මා දිට්ඨිය තියෙන්ට ඕන. සම්මා දිට්ඨිය ඇති වෙන්ට නම් සද්ධර්මය ශ්‍රවණය කරන්ට ඕන; යෝනිසෝ මනසිකාරය තියෙන්ට ඕන. ඉතින් මේ සාධක නැති නිසා සම්මා දිට්ඨිය නෑ. සද්ධර්ම ශ්‍රවණය නැති නිසා නුවණින් මෙනෙහි කිරීම නැති නිසා සම්මා දිට්ඨිය නෑ. ඒ නිසා සම්මා සංකප්ප නෑ. ඒ නිසා සම්මා වාචා සම්මා කම්මන්ත සම්මා ආජීව කියන සීලය නෑ. ඉතින් මේක රටේ ඔක්කෝටම දෙන්ටත් බෑ. අපි නිකං අඩල හරියන්නෙ නෑ. මේ රටේ අනේ හරි අසාධාරණයි කිය-කියා අනික් අය සිල්වත් කරන්ට වීරිය කරන්ටත් එපා කවුරුවක්වත්. ඒකත් මතක තියා ගන්ට. ඒකත් තමන් අමාරුවේ වැටීමක්. මම මේ දහම දෙන්නෙ අනුන්ව නිවැරදි කරන්ට නෙවෙයි. තමන් නිවැරදි වෙන්ට. මේ අහගෙන ඉන්න අයට මම කියන්නෙ මොකක්ද? අනුන්ට ඇඟිල්ල දික් කරන්ට යන්ට එපා. තමා දෙස බලන්ට. මේ කථා කරන සෑම දෙයක්ම කියන කොට තමා දෙස බලන්ට පුරුදු වෙන්ට. මගේ තුළ මේව තියෙනවද? බලන්ට. නැත්නම් තමා හැදෙන්ට. පැහැදිලි ද කියපු දේ?

දැන් මගෙන් හුඟක් බණ අහන අය කියන දෙයක් තමයි අනේ හාමුදුරුවනේ, අපි ඕව කිව්වට කවුද අහන්නෙ. මේ රට සිල්වත් වෙයිද? කියල අහනව. මම මේ මෙව්වර මැෂිමක් වගේ කියාගෙන යන්නෙ මේ ලෝකෙම සිල්වත් කරන්ට නෙවෙයි. මේ අහගෙන ඉන්න අය සිල්වත් වෙන්ට. මේ ලංකාවේ ඉන්න එක්කෝටි අනූපන් ලක්ෂය ම දුස්සීල වුණාට කමක් නෑ. තමන් ඔය අධිෂ්ඨානය ඇති කරගෙන සිල්වත් වුණොත්, මේ රටෙන් එක් කෙනෙක් සිල්වත් නේ. ඒක හිතා ගන්ට. අනික අනික් අයගෙ සීලය අපට බලපාන්නෙ නෑ නෙ. අපිට බලපාන්නෙ අපේ සීලය. අපිට වැදගත් අපේ සමාධිය, අපේ ප්‍රඥාව. අනුන්ගෙ සීලයවත් අනුන්ගේ සමාධිය වත් අනුන්ගෙ ප්‍රඥාව වත් අපිට වැඩක් වෙන්නෙ නෑ. තමන්

කරගන්න දේ යි තමන්ට තියෙන්නෙ. ඒක නිසා ඒක මතක තියාගෙන තමන් සිල්වත් වෙන්න. තමන් සම්මා දිට්ඨිය ඇති කරගන්න. ඔය කියන අංග ටික ඇති කරගෙන සැබෑ බෞද්ධයන් වෙන්න ටීරිය කරන්න. පැහැදිලිද කියපු දේ? දැන්, අපි මේකෙන් පිට පැනල තමයි අපි හැමදේම කරන්න යන්නෙ. අපේ ළඟ මොකුත් නැතිව අපි ලෝකෙට කියන්න යනව. ඔක්කොලාම අනුන්ට කියනව. බණ දෙසන්නම් හරි දක්ෂයි, මේ රටේ මිනිස්සු. පිළිපදින්නට බෑ. ඒකයි මේ ඔක්කෝට ම මුල. දැන් තේරෙනවද කියපු දේ?

ඔය ටික කරගත්ත කෙනා තමයි ඊළඟ පියවර වශයෙන් “සමාධි” ස්කන්ධයට යන්නෙ. සමාධි කියන කොටසට, සම්මා වායාම, සම්මා සති, සම්මා සමාධි කියන මාර්ග අංග තුනට. පැහැදිලිද දැන් එතකොට? එතනත් බුදු හාමුදුරුවො දේශනා කළා ඉතා පැහැදිලි ව ම මොනවද මේව කියල. සීලයෙ පිහිටියා සීලය පිහිටපු කෙනා තමයි සමාධියට යන්නෙ. සීලයෙන් තොර සමාධියක් නෑ. මේ සීලය අත්‍යවශ්‍යයි. මෙන්න මේ සම්මා වාචා, සම්මා කම්මන්ත, සම්මා ආජීව කියන සිල් රකින්නෙ නැති කෙනා බෞද්ධයෙක් නෙවෙයි. කරුණා කරල බෞද්ධ ලේබල් එක පැත්තකට දාන්න. අපිට රකින්නට බෑ මේක. අපි බෞද්ධයො නෙවෙයි කියන්න. ප්‍රශ්නයක් නෑ. ඒක, තමා අවංකවීමක් නෙ. අඩු ගානෙ තමා තමන්ට අවංක වෙන්න. අවංක බෞද්ධයෙක් නම් ඒක කරන්න. නැතිනම් නොකර ඉන්න. මේකෙ නීතියක් නැහැනෙ. එහෙම වෙන්නට කියල. මේ රටේ ඔක්කෝට ම බෞද්ධ වෙන්නට කියල කියලත් නෑනෙ. කවුරුවත් මේව රකින්නට කියල කියලත් නෑ. තමන් කැමති නම් කරන්න. හැබැයි අවංක වෙන්නට තමන්ට. ඒක ඉතා වැදගත්. පැහැදිලිද? ඒක මතක තියා ගන්න. මේවා හරි නිදහස්. මේවා හරි නිදහස් ආගම්, බුදු හාමුදුරුවො කොහෙවත් නීති දැමීමෙ නෑ. මම හිතන්නේ හැම ආගමක් ම නිදහස්. පසුකාලීනව යම් යම් අය නීති ඊති මගින් නොයෙක් දේවල්වලින් බලය තර කරගන්නට ගියාට එහෙම නෑ.

එතකොට දැන් මේ සීලය ඇති කරගන්න කෙනා තමයි ඊට පස්සේ සමාධියට යන්න. එතන දැන් කිව්ව, සම්මා වායාම, සම්මා සති, සම්මා සමාධි කියල.

මොකක්ද “සම්මා වායාම” කියන්නේ? දෙනව උත්තරේ, මම දන්නව නිවැරදි වැයම. ඒවා හරියන්නේ නෑ. සම්මා වායාම කියන්නේ මොකක්ද කියල බුදු හාමුදුරුවෝ කිව්ව. සම්මා වායාම කියන්නේ තවත් දේශනාවල බොහෝ තැන්වල සඳහන් වෙනව, සතර සමයක් ප්‍රධාන වීර්යය කියල. ඒ වචනේ අහල ඇති සමහර විට. සතර සමයක් ප්‍රධාන වීර්යය. මොකක්ද වායාම? මොකටද අපි වැයම් කරන්නේ? උපන් අකුසල් ප්‍රභාණය කිරීමට ඒ එකක්. අනික් එක තමයි නූපන් අකුසල් නූපදවීමට. අනික් පැත්තෙන් ඊළඟට කියනව, උපන් කුසල් රැකගැනීම සහ නූපන් කුසල් උපදවාගැනීම. පැහැදිලියි නේද කියපු දේ? උපන් කුසල් රැකගන්නේ ඕන පවත්වාගෙන යන්නේ ඕන. නූපන් කුසල් ඇති කරගන්නේ ඕන. අනික් පැත්තෙන් උපන් අකුසල් නැති කරන්නේ ඕන. ඒ කියන්නේ ප්‍රභාණය කරන්නේ ඕන. නූපන් අකුසල් නූපදවන්නේ ඕන. මෙන්න මේකට කරන වැයම, මේකට කියන්නේ සතර සමයක් ප්‍රධාන වීර්යය කියල. මෙන්න මේ කියන වැයම සතර සමයක් ප්‍රධාන වැයම. දැන් වායාම කියනකොට මෙතන වචන දෙකක් පැහැදිලිව සඳහන් වුණා. අකුසල් සහ කුසල් කියල.

දැන් එතකොට ප්‍රශ්නයක් වෙනව, මොනවද කුසල් මොනවද අකුසල් කියල. මේ රටේ හරි ආන්දෝලනයක් තියෙනව මේ කාලේ ධර්ම දේශනා අහනකොට ඇහෙනව, ධර්ම සාකච්ඡාවේදී බොහෝ අය ප්‍රශ්න කරනව කුසල් මොනවද අකුසල් මොනවද කියල. මේවට අර්ථ කථන විවිධ විවිධ ඒවා එක එකකොට ඕන ඕන විදියට දෙන්නට පුළුවන්. මේ වචන දෙක බුදු හාමුදුරුවෝ එක එක තැන්වල සඳහන් කරල තියෙනව. හැබැයි, මොන දේ වුණත් අපි වාදෙට යන්නට ඕන නෑ. අපි මේ දේශනාවට අදාළ තැන මේ කුසල් සහ අකුසල් මොනවද කියල බලාගන්නම හොඳට ම ප්‍රමාණවත්.

එතකොට මතක තියාගන්නට ඕන, මොනවද මේ ආර්ය අෂ්ටාංගික මාර්ගයේ කුසල් සහ අකුසල් කියල අදහස් කළේ, මේ සම්මා වායාම කියන තැන.

අපි බලමු මොනවද අකුසල් කියල. දන්නවද අකුසල් මොනවද කියල. බුදු හාමුදුරුවෝ අදහස් කළේ ප්‍රාණඝාතයෙන් වැළකීමද? දැන් හුඟක් අය හිතනව මේ අකුසලය කියල කියන්නේ ප්‍රාණඝාතය කියන එක, අදත්තාදානය වගේ. ඉතින් කුසල් කියන්නේ ඒවායින් වැළකීම කියල. එහෙම කියපු තැනුත් තියෙනව, බුද්ධ දේශනාවෙ. නමුත් දැන් මෙතනට මේක අදාළ වෙන්නේ නෑ. දැන් අපේ සීලය තුළ ප්‍රාණඝාතයෙන් වැළකිලා ඉන්නේ, අදත්තාදානයෙන් වැළකිලා ඉන්නේ. එහෙම නම් ආයෙමත් මෙතන ඒ කතන්දරේ එන්නේ නෑ නේ. මෙතන අකුසල් කියල කිව්වෙ වෙන මොකුත් නෙවෙයි, නීවරණ. නීවරණ කියල ජාතියක් අහල තියෙනවද? නීවරණ කියල ජාතියක් තියෙනව හිතේ තියෙන. සෑම කෙනෙක්ගේ ම සිත ප්‍රභාශ්වරයි. බැබළෙනව. ඉතා ම ශක්තිමත් සිතක් තියෙන්නේ. මැණික් ගලක් වගේ ඉතා ම ප්‍රභාශ්වරයි. නමුත් බාහිරින් ආපු අකුසල් නිසා අකුසල දහම් නිසා ඒ ප්‍රභාශ්වරය නැති වෙලා ගිහිල්ල තියෙනව. හරියට අර දූවිලි බැඳිල වගේ, මැණික් ගලේ. අන්න එහෙම හිතේ තියෙන ප්‍රභාශ්වරය වැහිල ගිය කරුණු පහක් තියෙනව. ප්‍රභාශ්වරය වහන නිසා ඒකටයි නීවරණ කියල කියන්නේ. අන්න ඒ නීවරණ පහක් තියෙනව. අන්න ඒ නීවරණ තමයි බුදුහාමුදුරුවෝ මෙතන අදහස් කළේ, අකුසල් කියල. එතකොට බුදු හාමුදුරුවෝ එක සූත්‍රයක කියනව, අකුසල් කියන්නේ නීවරණ කියන්නේ, කෙලෙස් කියන්නේ මොනවද? මෙන්න මේ පහ. අපි බලමු මොනවද? කාමච්ඡන්ද, ව්‍යාපාද, ඊනම්ද්ධ, උද්ධච්ච-කුක්කුච්ච, විචිකිච්ඡා.

කාමච්ඡන්ද කියල කිව්වෙ ඇස, කන, නාසය ආදි දොරටු-ද්වාරවලින් අරමුණු අරගෙන ආස්වාද කරන්නට තියෙන ආශාව. ඉන්ද්‍රිය පිනවන්නට තියෙන ආශාව. කොටින් ම කියනව නම්, මේකට කිව්ව කාමච්ඡන්ද ඒක නිසා මේ හිතේ තියෙන

ප්‍රභාශ්වරය වැහිල. ඒවා පස්සෙන් පන්නනව. සිත දැන් දුර්වලයි. ඒක නිසා තමයි ලෝකෙ සත්‍යය පේන්නෙ නැත්තෙ.

එතකොට ඊළඟ දේ තමයි ව්‍යාපාදය. හැම වේලේ ම ප්‍රිය අරමුණු ම ලැබෙන්නෙ නෑ. ප්‍රිය අරමුණේ ඇලෙනව. ඒක තමයි කාමච්ඡන්දය. අප්‍රිය අරමුණේ ගැටෙනව. අන්න ව්‍යාපාදය හටගන්නව, තරහව, ඒකට කිව්ව ව්‍යාපාදය කියල. ඒක අකුසලයක්, නීවරණයක්, කෙලෙස්, එතකොට ඒ දෙවෙනි එක.

තුන්වන එක මොකක්ද? ඒනමිද්ධ. ඒනමිද්ධ කියල කිව්වෙ සිතේ සහ කයේ තියෙන මැලි බව අලස ස්වභාවය. හැබැයි අකුසල් කරන්ට එහෙම නොවෙයි, කුසල් දහම්හි යෙදෙන්නටයි කම්මැලි. පසු බහිනව, මැලි ස්වභාවයක් තියෙනව, අලස ස්වභාවයක් තියෙනව, සිතේ සහ කයේ. සිත අලස වුණාම මේ කයත් අනිවාර්යයෙන් ම අලසයි. කොහොම හරි මේ සිතේ සහ කයේ අලස ස්වභාවය තමයි ඒනමිද්ධ කියල කිව්වෙ. ඒක අකුසලයක්. ඒක නීවරණයක්.

ඊළඟට හතරවෙනි එක තමයි, උද්ධච්ච-කුක්කුච්ච. උද්ධච්ච-කුක්කුච්ච කියල කියන්නෙ. මෙතන උද්ධච්ච, කුක්කුච්ච කියල නීවරණ දෙකක් තියෙනවා. නීවරණ දෙක එකට ම යන හින්ද එකට ම අරන් තියෙන්නෙ. උද්ධච්ච කියල කියන්නෙ හිතේ තියෙන නොසන්සුන් බව, විසිරුණු ස්වභාවය. එක අරමුණක ඉන්ට බෑ. සිත දහ අතේ පැන-පැන, පැන-පැන දුවනව. එකින් එකට, එකින් එකට, අරමුණුවලට යනව. මේ, හිතේ තියෙන නොසන්සුන් කම, ඒකට කිව්ව උද්ධච්ච. ඊළඟට කුක්කුච්ච කියන එක. ඒකත් එක්ක ම එකට ම කියැවෙනව. කුක්කුච්ච කියල කියන්නෙ මේ ඕනෑම පුද්ගලයෙක් තුළ තියෙනව අකුසල් කරපුව. රහතන් වහන්සේ හැර ඕනෑම කෙනෙක් තුළ කරපු අකුසල් තියෙනව. දැන් මේක එව්වර වැදගත් නෑ. සෝවාන් ඵලයට පත් වුණාට පස්සෙ. ඒ කියන්නෙ ආර්ය තත්ත්වෙට පත් වුණාට පස්සෙ. සෝවාන් වුණාට පස්සෙ බලපාන්නෙ නෑ. කුක්කුච්ච කියල

කියන්නේ සෝවාන් වෙලා නැති සියලු පාඨප්පනයන් තුළ අනිවාර්යයෙන් ම තියෙනව තමා කරපු අකුසල් කර්ම පිළිබඳ හිතේ තැවෙන ස්වභාවය. හිත සැලෙනව, තැවෙනව, කම්පාවට පත් වෙනව නිතර ම. අර තුවාලයක් තියෙන කොට පෑරෙනව වගේ, හිතට එනව මම අහවල් අකුසල් කළා නේද? කියල. ගැලවුමක් නෑ. මිනිහෙක් මරල වුණත් මිනිස්සුන්ට බේරෙන්නට පුළුවන්. සමහර වෙලාවට නීතියෙන් නැත්තම් සමාජ අපවාදයෙන්, නමුත් තමාගෙන් බේරෙන්නට බෑ. තමාගේ අධ්‍යාත්මය දන්නව ඒක. අන්න ඒක තමා එතන කිව්වේ, කුක්කුච්ච. තමා කරපු අකුසල් පිළිබඳව සැලෙන ස්වභාවය, තැවෙන ස්වභාවය සහ නොකළ කුසල් තියෙනව. සමහර වෙලාවට කුසල් කරන්නට අවස්ථාව ලැබිල කළේ නෑ මොකක් හරි හින්ද. ඒ ගැනත් දුක් වෙනවා. “හේ! මට අහවල් එක කරන්නට තිබුණා. මම ඒක ඒ වෙලාවේ කරගත්තේ නෑනේ” කියල ඒ ගැනත් පසුතැවෙන ස්වභාවයක් තියෙනව. මෙන්න මේක තමයි කුක්කුච්ච කිව්වේ. කළ අකුසල් පිළිබඳ තැවෙන ස්වභාවය සහ නොකළ කුසල් පිළිබඳ තැවෙන ස්වභාවය. එතකොට මෙන්න මේකට කිව්ව උද්ධව්ච-කුක්කුච්ච කියල.

පස්වෙනි එක තමයි විචිකිච්ඡාව. බුදුන් වහන්සේ පිළිබඳව, ධර්මය පිළිබඳව, ආර්ය මහා සංඝ රත්නය පිළිබඳව, පරලොව පිළිබඳව, සුගතිය දුගතිය ආදී විවිධ දේවල් පිළිබඳව සැකයි. මෙහෙම එකක් තියෙනවද? මේක ඇත්තද? අපි මැරණ ම නැවත ඉපදෙනවාද? පුනරුත්ථත්තිය කියල එකක් තියෙනවද? වගේ බොහෝ දේවල් පිළිබඳ සැක. මේවා අපේ ඇහැට පේන්නේ නෑ. මේවා නුවණින් දකින්නට ඕන දේවල්. ඉතින් හැම දෙයක් කෙරෙහි ම සැක කරන ස්වභාවයක් තියෙනව. මෙන්න මේක තමයි විචිකිච්ඡාව.

මෙන්න මේ පහ තියෙනකම් නිවන් දකින්නට බෑ. මේ පහ නැති කරගන්නට කරන විරිය තමයි එක පැත්තකින් ඔය අපි කිව්ව කුසල්.

උපන් අකුසල්. දැන් කාමච්ඡන්ද තියෙන වෙලාවට ඒක උපන් අකුසලය. නමුත් ඒ වෙලාවට ව්‍යාපාදය නෑ. එතකොට ව්‍යාපාදය නූපන් අකුසලයක්. කාමච්ඡන්දය තියෙන කොට ඒක උපන් අකුසලයක් ව්‍යාපාදය ඒ වෙලාවට නැත්නම් ඒක නූපන් අකුසලයක්. ඒකයි කිව්වෙ උපන් අකුසල් කිව්වෙ කාමච්ඡන්ද ඒක නැති කරන්ට මොකක්ද අපි කරන්ට ඕන. මේ කියන්ට යන්නෙ සමථ භාවනාව ගැන. මේ නීවරණ යටපත් කරන්නෙ සමථ භාවනාවෙන්. එතකොට භාවනා කළා ම මොකද වෙන්නෙ. කාමච්ඡන්ද තිබුණා නම් ඒක නැතිවෙලා යනව. ඒ භාවනාව කරගෙන යද්දී ව්‍යාපාදය ඇතිවෙන්නට පුළුවන්කමක් තියෙනවද? නෑ. ඒකයි මේ බුදු භාමුදුරුවො දේශනා කළේ. උපන් අකුසල් සහ නූපන් අකුසල් පිළිබඳව කියන්නෙ ඔය විදියට යි.

ඊළඟට කුසල් ගැන. මොනවද කුසල්? එතකොට කුසල් කියල කියන්නෙ පඤ්ච නීවරණ නැති වෙන කොට සිතේ මතු වෙනව. අනිවාර්යයෙන් සිතේ පඤ්චනීවරණ තියෙනව. අභාවික සිතක, භාවනා කරන්නෙ නැති සිතක හැම වේලේ ම නීවරණ පහ තියෙනව. ඒවා එකඑකක් අඩුවැඩි වශයෙන් තියෙනවා. මේ පහම තියෙනව. පහ ම එකට ක්‍රියාත්මක වෙන්නෙ නෑ. අඩුවැඩි වශයෙන් පවතිනව. දැන් භාවනා කරගෙන යනකොට මොකද වෙන්නෙ. සමථ භාවනාව කරගෙන යන කොට මේවා යටපත් වෙනවා. මේවා යටපත් වෙන කොට මොනවද මතුවෙන්නෙ. මතු වන තව දෙයක් තියෙනව. කාමච්ඡන්ද ව්‍යාපාද, ඊන මිද්ධ, උද්ධච්ච-කුක්කුච්ච විචිකිච්ඡා කියන පඤ්ච නීවරණ යට යන කොට මතුවෙනව හිතේ ප්‍රභාශ්වරය. එතකොට ප්‍රභාශ්වර සිතක මොනවද තියෙන්නෙ? ධ්‍යාන අංග. විතක්ක, විචාර, ප්‍රීති, සුඛ එකාග්‍රතා කියන අංග පහ මතුවෙනවා. මම මේවා විස්තර කරන්ට යන්නෙ නෑ මේ වෙලාවෙ. භාවනා ස්කන්ධය හරි ගැඹුරුයි. පස්සෙ දවසක අපි කථා කරමු. මෙන්න මේ ධ්‍යාන තමයි මෙතෙන්දි අදහස් කළේ. ප්‍රථම ධ්‍යානය තුළ තියෙනව ඔය

අංග පහම. විතක්ක, විචාර, ප්‍රීති, සුඛ, ඒකාග්‍රතා කියන ධ්‍යාන අංග පහම. දුකිය ධ්‍යානයට යනකොට විතක්ක විචාර දෙක නෑ. ප්‍රීතිය සුඛය ඒකාග්‍රතාව පමණයි. ඊට පස්සෙ තෘතීය ධ්‍යානයට යනව. එතෙන්දී ප්‍රීතියත් අත හරිනව. එතකොට ඉතිරි වෙන්නෙ සුඛය හා ඒකාග්‍රතාව පමණයි. අපි වතුරට ධ්‍යානයට යනකොට සුඛයත් අත හරිනව. අන්තිමට ඉතුරු වෙන්නෙ ඒකාග්‍රතාව පමණයි.

මෙන්න මේක ඇති කරගැනීම තමයි, මෙන්න මේ ධ්‍යාන තමයි කුසල් කියල කිව්වෙ. එතකොට මෙන්න මේ නීවරණ යටපත් කරල ධ්‍යාන සිත ඇති කරගැනීම තමයි “සතර සමායක් ප්‍රධාන වීර්යය” කියල මේ ආර්ය අෂ්ටාංගික මාර්ගයෙ “සම්මා වායාම” කියල කියන්නෙ.

මේක පටලවගන්ට එපා. තවතැන්වල තවතවත් ප්‍රකාශන වෙලා ඇති. මම මේ කථා කළේ ආර්ය අෂ්ටාංගික මාර්ගය ගැන. පැහැදිලිද මේ කියපු ටික? මේක අමාරු ඇති. දැනට මතක තියාගන්ට. අර පැරණි මතයෙ ඉන්න එපා. දැන් සම්මා වායාම කිව්වෙ මොකක්ද? මෙන්න මේ සතර සමායක් ප්‍රධාන වීර්යය. සතර සමායක් ප්‍රධාන කිව්වම මොනවද මේ කුසල් අකුසල් කියන එකත්, මේවා ඇති කිරීම සහ නැති කිරීම පිළිබඳව අවබෝධයක් තියෙන්නට ඕන. මේක තමයි කරන්නට ඕන. මේ ටික කරන්නෙ සමථ භාවනාවෙන්.

ප්‍රශ්නයක් :-

දැන් ස්වාමීන් වහන්ස, එතකොට බොහෝ වෙලාවට අපට කියල දීල තියෙන්නෙ බොහෝ අය දැනගෙන ඉන්නෙ, දැනගෙන තියෙන්නෙ, පින්-පව් කියල නේ. කුසල්-අකුසල් කියන එක නෙවේ. බොහෝ වෙලාවට අහන්ට ලැබෙන්නෙ පින් පව් කියල. දැන් මේවත් සිතේ ඇති වන දේවල්. යහපත් දේ කළාම ඒක පින් සිතුවිල්ලක් කියනව. අයහපත් දේ කළාම පව් සිතුවිල්ලක්. ඒක කොහොමද පැහැදිලි කර දෙන්න. ඔබ වහන්සේ කිව්ව ධ්‍යාන සිත් තමා කුසල් කියල. එතකොට පින් කිව්වම ඒක....

පිළිතුර :-

ඔව්, දැන් පින් පව් කියල දේකුක් කථා වෙනව. දැන් හුඟාක් වෙලාවට මේකට විවිධ නිර්වචනයන් දෙනව විවිධ අය. ඔය වචන පාවිච්චි වෙනව. ඒක ඇත්ත. මම හිතනව වඩා හොඳ විදිය තමයි දැන් ඔය පින් සහ පව් කියන එක ගනිමු. ඒ දෙක ලොකිකයි. ඒ කියන්නෙ සුගතිගාමී වෙන්ට කරන දේට අපට කියන්ට පුළුවන් පින් කියල. එතකොට දුගතිගාමී වීම සඳහා හේතු වන කර්මවලට අපිට කියන්ට පුළුවන් පව් කියල. ප්‍රාණසාතය පවක්. නිරයට යනව. ප්‍රාණසාතයෙන් වැළකීම පිනක්. හැබැයි ඉතින් බුදුහාමුදුරුවෝ කුසල් කියන වචනෙන් ඔතනට දාල තියෙනව. දැන් මෙතන තියෙන්නෙ වචනවල ප්‍රශ්නයක් මට ජේන විදියට. ඉතින් අපි වචනවල එල්ලෙන්ට යන්නෙ ඇයි? “වචන” ධර්මෙ නෙවෙයි-නෙ. නේද? මොකද මේ ලෝකෝත්තර ධර්මය දේශනා කරද්දි බුදුහාමුදුරුවන්ට ගොඩාක් ප්‍රශ්න මතු වුණා. මොකද භාෂාවක් හැදිල තියෙන්නෙ තමාගේ ඉන්ද්‍රිය ගෝචර ධර්මවලට අනුව. එක එක ජන කොට්ඨාස තමතමාගේ ඉන්ද්‍රිය ගෝචරව තමාට හැගෙන අදහස් හුවමාරු කරගැනීම සඳහා සකස් කරගත්ත සංකේත සමූහයකටයි භාෂාව කියල කියන්නෙ. සමහරු පාලි භාෂාවට වදිනව ඒකෙ බලයක් තියෙනව කියල. හොඳට මතක තියාගන්ට එහෙම වෙන්ට බෑ. පාලියට මහා බලයක් තියෙන්ට බෑ. පාලි කියන්නෙත් තවත් සිංහල, දෙමළ, ඉංග්‍රීසි, ලතින්, ග්‍රීක් වගේ තවත් භාෂාවක් විතරයි. එක්තරා ජන කොට්ඨාශයක් ඔවුන්ගේ අදහස් හුවමාරු කර ගැනීම සඳහා සකස් කරගත්ත සංකේත සමූහයක්. ඉතින් මේ සංකේත සමූහයක් ඇති වෙන්නෙ, මේ භාෂාව කියන එක හටගන්නෙ ඉන්ද්‍රිය ගෝචර ධර්ම අනුව. ඉතින් බුදු හාමුදුරුවෝ දේශනා කරපු නිබ්බාණය, නිවන මොන ඉන්ද්‍රියටද ගෝචර වෙන්නෙ. නුවණට ගෝචර වෙන්නෙ. ඉතින් එතෙන්ට ගිය කෙනෙක් එතෙක් හිටියෙ බුදුන් වහන්සේ පමණයි. පසුකාලීනව උන්වහන්සේගෙ මාර්ගය පිළිපැදල රහත් වෙච්ච අය ඉන්නව. මාර්ගඵලවලට පත්වෙච්ච

අය ඉන්නව. ඒ අය පමණයි බුදුන් වහන්සේ කියන දේ ප්‍රත්‍යක්ෂව දන්නෙ. අනික් අය දන්නෙ නෑ. ඉතින් ඒක නිසා බුදු භාමුදුරුවන්ට මේ නොදන්නා ධර්මය කියන්ට වෙලා තියෙන්නෙ මිනිස්සු දන්නැති, අත්දැකීම් නොලබපු ධර්මය දේශනා කරන්ට වුණේ අර අත්දැකීම් ලබපු වචන හරහා. පැහැදිලිද? එතකොට මෙන්න මේ අවුලට ලක් වෙනව. ඒක හින්ද හැම දෙනාගෙන් ම ඉල්ලා හිටිනව, වචන පස්සෙ නම් යන්ට එපා. වචන එක්ක එල්ලෙන්ට යන්ටත් එපා. ඉතාම පැහැදිලියි. දැන් මේ වතුරායඪී සත්‍ය දේශනාව පිළිබඳවයි, අපි කථා කරගෙන යන්නේ. ඒ දුක සහ දුක නැති කරගැනීම පිළිබඳව, දුකට හේතුව නැති කිරීම පිළිබඳව. ඉතින් ඒ තුළ මාර්ගය ලෙස ආර්ය අෂ්ටාංගික මාර්ගය සඳහන් වෙනව. ඉතින් ඒකෙ සීලය මොකක්ද කියල කිව්ව. දැන් මෙතන කුසල් කියනව. කුසල් කියන වචනය කියනව. ඉතින් මේක තමයි කළයුත්තෙ, බෞද්ධයෝ වශයෙන්.

පින්-පව්, ඉතින් ලෝකෙ හැමදාම තිබුණා. දානය පින්ක්. දන් දෙන එක පින්. සිල්වත් වීම පින්ක්. දන්දීල සුගතිගාමී වෙයි. දිව්‍ය ලෝක සම්පත් මනුෂ්‍ය සම්පත් ලබන්ට පුළුවන්. සිල් රැකල දිව්‍ය ලෝක මනුෂ්‍ය ලෝකවලට යන්ට පුළුවන්. හැබැයි සිල් රැකල දන්දීල නිවනට යන්ට නම් බෑ. ඒ හින්ද සරල උදාහරණයක් මට මෙතනදි නිකම් කියන්ට පුළුවන්. පින් පව් කියල කියන්නෙ මේ ලෝකෙට අදාළවන සුගතිගාමී සහ දුගතිගාමී වෙන කර්මවලට. කුසල් හා අකුසල් කියන්නෙ ලෝකෝත්තර තත්ත්වයට පත්වෙන්ට වුවමනා කරන ක්‍රියාකාරකම්වලට කියල කියන්ට පුළුවන්. මම මේ මතයක් වශයෙන් මේක දැඩිව ගන්ට යන්නෙ නෑ. මම මේ කියන්ට යන්නෙ මේ අය අහපු නිසා. අපි ඔතනින් ඕක නවත්තමුකො. වචනක් එක්ක අපට ගැටෙන්න වුවමනාවක් නෑ. මොකද? තර්ක-විතර්ක කරල මේ ධර්මය අවබෝධ කරගන්ට බෑ. මේක තර්කයට ගෝචර වෙන්නෙ නෑ. මේක ප්‍රත්‍යක්ෂය තුළින් තමාගේ ඥානයෙන් නුවණින් දැකිය යුතු ධර්මතාවයක්. තමා තුළින් තමාගේ නුවණින් දකින්ට ඕන.

ප්‍රශ්නයක් :-

ස්වාමීන් වහන්ස, කුසල් සිත් කියන්නේ භාවනා මගින් සිත දියුණු කරගැනීමද?

පිළිතුර :-

මම ඒකයි කියන්නට ගියේ. මෙතන දැන් ප්‍රශ්න නියෙන්නේ මේ වචනවලනේ. අපි වචන පොඩ්ඩක් පැත්තකින් තියල, ඕන නම් කුසල් කියන එකට කුසල් කියන්න. නැත්නම් ඕකට පින් කියලත් කියන්න. මොකක් කිව්වත් කමක් නෑ. අර කතන්දරයක් තියෙනව රෝසමලට රෝසමල කිව්වත් එකයි. ඕකට නැත්නම් කපුරු මල, පිව්ව මල කිව්වත් එකයි. නමේ නොවෙයි වෙනස තියෙන්නේ. රෝසමලට රෝසමල කිව්වේ නැහැ කියල රෝසමලේ පැහැයට වත් සුවදට වත් වෙනසක් වෙන්නේ නෑ. ඒකට ආවේණික සුවදක් සහ පැහැයක් තියෙනව. ඉතින් මේ වචන අල්ලගෙන ගැටෙන්නට ගියොත් අපි ම අමාරුවේ වැටෙනව මිසක්, අර දළ ඇතුන් මඩේ ඵරුණ වගේ ඵරෙන එක විතරයි වෙන්නේ. එක එක්කෙනා ඒ ඒ තර්ක විතර්කවල ඉන්නව. අපටත් ඇහෙනව. එක එක්කෙනාගේ පණ්ඩිතකම් පෙන්වන්නට විවිධ විවිධ අලුත් දේවල් සොයාගත්තු අය කතා කරනව. අපි එව්වර පල්ලෙහා මට්ටමේ ඉන්නට ඕන නෑ. අපි උඩට යමු. ඉතින් අපි ඒ ගැන හිතන්නට ඕන නෑ. අපි මේ ක්‍රියාවලිය කරගෙන යමු. දැන් මෙතන කියනවනේ දානය ගැන. ඊළඟට මෙතන සීලය ගැන කියනවනේ. මෙතන භාවනා ගැනත් කියනව. ඉතින් මේකට ඕන නම් පින් කියල කියන්නට ඕන නම් කුසල් කියලත් කියන්නට. කැමති එකක් කියන්නට. මොකද කියන්නේ? ඒකහින්ද අපි ඒක අමතක කරමු නේ ද?

එතකොට සම්මා වායාම දැන් මේක කරගත්තහම මොකද වෙන්නේ. අකුසල් යටපත් කරල කුසල් මතු කරගත්තහම ප්‍රහාශ්වර සිත. අන්න ඒ සිතට පුළුවන් ලෝකේ තියෙන ඕනෑම ගැඹුරු ධර්මතාවකට මේ සිත යොමු කරන්නට. අන්න ඒ සිත තමයි එතකොට අපි යොමු කරන්නේ සම්මා සතියට. සම්මා

සතිය කියන්නේ මොකක්ද? නිවැරදි සිතිය එහෙම නම් නොවෙයි. සතිය කියන්නේ සිතිය තමයි, ඒක බුදු භාමුදුරුවෝ දේශනා කරන්නේ සිතිය පිහිටුවන්නට ඕන තැන. කොහෙද සිතිය පිහිටුවන්නේ, සතර සතිපට්ඨානයේ කියලයි කිව්වේ. සිතිය පිහිටුවන තැන් හතරක් කිව්ව. කය පිළිබඳව, වේදනාව පිළිබඳව සිත පිළිබඳව සහ ධම්ම පිළිබඳව.

කය පිළිබඳව, “කායේ කායානුපස්සී විහරති ආතාපි සම්පජානො සතිමා විනයො ලෝකෙ අභිජ්ඣා දෝමනස්සං.”

මෙන්න මේ කායානුපස්සනාව වඩන හැටි සතිපට්ඨාන සූත්‍රයේ භාවනා දාහතරක් අපිට දීල තියෙනව. ඒ විදියට අපි ඒක භාවනා ගැන කථා කරන කොට කථා කරමු. එතකොට මේ සතර සතිපට්ඨානය තමයි, ඒක වඩන එක තමයි ‘සම්මා සති’ කියල කියන්නේ. මෙතෙක් අහල තිබුණේ මොකක්ද? බුදුවරු පහළ වුණේ බෞද්ධ නම් පන්සිල් රකින්නට ඕන. බෞද්ධ නම් නිති පන්සිල් පෝය අටසිල්. නිති පන්සිල් පෝය අටසිල් හින්දු ආගමෙන් ආවේ. කොටින්ම කියනව නම් ඉස්සර මේවා තිබුණා. මහාමායා දේවිය උපෝසථ සීලය සමාදන් වෙලා හිටියේ එදා සිද්ධාර්ථ කුමාරයා මව්කුස පිළිසිඳගන්නා අවස්ථාව වෙන කොට. එවකට ඉන්දියානු සමාජයේ, අනිකුත් ආගම්වල විශේෂයෙන් ම හින්දු ආගමේ තිබුණ දෙයක් තමයි නිති පන්සිල් පෝය අටසිල්. බුදුවරු පහළ වෙන්නේ පන්සිල් ගැන කියන්න නෙවෙයි, දැක්කද? මම ඉස්සෙල්ලත් ඕක කිව්ව. දැනුත් කියනව. දැන් මොකටද බුදුවරු පහළ වෙන්නේ. එතකොට ඔන්න උත්තරේ ආව. බුදුවරු පහළ වෙන්නේ ලෝකෙට සතර සතිපට්ඨානය කියල දෙන්න. හොඳට මතක තියාගන්න. බුද්ධ දේශනාවේ හරය, අරටුව මොකක්ද? මෙන්න මේ සතර සතිපට්ඨාන භාවනාව. මේ සතර සතිපට්ඨානය වැඩුවොත් විතරයි නිවනට යන්නට පුළුවන්. මේ දුකින් මිදෙන්නට පුළුවන් සදාකාලිකවම. බුදුවරු නැති කාලවල බුද්ධ ශාසන නැති කාලවල අනෙකුත් ආගම්වල තියෙන්නේ මොනවද? සතර සතිපට්ඨානයෙන් තොර අනෙකුත් සියලු දේවල් තියෙනව. දාන සීල භාවනා ඒවයේ තිබුණා. ඒ මිනිස්සුන් දන් දුන්නා.

අනෙකුත් ආගමිකයෝ දන් දෙනව. අනෙක් ආගම් වලත් සීලය තියෙනව. බුද්ධ ශාසන නැති කාලවලත් සීලය තිබ්බ. දානය තිබ්බ. භාවනාත් තිබ්බ. ධ්‍යාන ලැබුව. බුන්ම ලෝකවල ඉපදුණා. නේවසඤ්ඤ, නාසඤ්ඤ, දක්වා අෂ්ට සමාපත්ති උපදවාගත්ත. බුන්ම ලෝකවලට ගියා. ඒ අය හිතුව මේක තමයි පරමාර්ථය, මේක තමයි පරම සැපත කියල. බුන්ම ලෝකවලට යන්න ඕන කරන ධ්‍යාන වැඩුව. නමුත් ඒක සත්‍යය නොවෙයි කියල දැක්ක බුදු භාමුදුරුවෝ. කවදද ඒක දැක්කෙ. මුලින් ම අර ආලාරකාලාම, උද්දකාරාම ළඟට ගිහිල්ල ඉගෙනගත්තෙ මොකක්ද? ඔන්න ඔය කියන “නේවසඤ්ඤ, නාසඤ්ඤ” දක්වා තියෙන අෂ්ට සමාපත්ති සමථ භාවනා. ඒවා ලොකිකයි. ඒවාත් දුකයි, ඒවාත් අනිත්‍යයි ඒවාත් අනාත්මයි. ඒවාත් ලෝකෙට අයිතියි. ඒක හින්ද ඒක පරම සත්‍යය නොවෙයි. එහෙම නම් පරම සත්‍යය හොයන භාවනාවක් දැනගන්නට ඕන. මොකක්ද ඒක. ඒක හොයාගන්නට තමයි බුදුභාමුදුරුවෝ අවුරුදු හයක් “දුෂ්කර ක්‍රියා” කළේ. මොකක්ද සොයාගත්තෙ. මෙන්න මේ සතර සතිපට්ඨානය. පැහැදිලිද කියන දේ?

එතකොට බුදුවරු පහළ වෙන්නෙ සතර සතිපට්ඨානය දේශනා කරන්නට. අනෙකුත් භාවනා තිබුණ. ඒවාත් නිවැරදි කරමින්, ක්‍රමවත් කරමින්, පිළිවෙලට සකස් කරමින් සැබෑ භාවනාවට ගෙනියනව බුදු භාමුදුරුවෝ. මෙන්න මේ කියන සතර සතිපට්ඨානයටයි ආර්ය අෂ්ටාංගික මාර්ගයේ “සම්මා සති” කියල කිව්වෙ මෙන්න මේ කිව්ව හතරට. එතකොට “නිවැරදි සිහිය” කියල එහෙම ඇඟ බේරගන්නට බෑ කාටවත්. දැන් මේක වඩනකොට සතර සතිපට්ඨානය වඩනකොට සම්මා සතිය වඩනකොට මොකද වෙන්නෙ, කය පිළිබඳ කයේ යථා ස්වරූපය පිළිබඳව අපි බලනව. වීරියෙන්, නුවණින්, සිහියෙන් “ආකාපි සම්පජානෝ සතිමා” කය දෙස, කයේ යථා ස්වරූපය දෙස බලමින් වාසය කරනව. කොහොමද? වීරියෙන් නුවණින්, සිහියෙන් “විනෙය්‍ය ලොකෙ අභිජ්ඣා දොමනස්සං” අනුව මම මේ එකක් උදාහරණයට ගත්තෙ.

ඇලීමෙන් සහ ගැටීමෙන් තොරව. මෙන්න මෙතෙක්ට එන්ට ඕන. මෙන්න මේ ටික කරගන්ට වඩාත් හේතු වන දේ තමයි මූලික සිද්ධාන්ත හතරක් එතන තියෙනව. මොනවද වීරියයි නුවණයි සිහියයි. එතන තුනයි. ඇලීම සහ ගැටීම නැත්නම් එතන මොනවද තියෙන්නෙ. මධ්‍යස්ථ බව උපේක්ෂාව එතකොට මේ සතර සතිපට්ඨානය වඩන්ට අපට වුවමනා කරනව ප්‍රධාන සාධක හතරක්. වීරියයි, නුවණයි, සිහියයි, උපේක්ෂාවයි. දැන් මෙතන සිහිය ගැන ආයෙ කියනව, සතර සතිපට්ඨානයේ සිහිය පිහිටුවන තැන් හතරක්. ඒක කරන්ටත් ආයෙත් සිහියක් ඕන. දැන් හරි ගැටලුවක් මේක. මොකක්ද ඒ සිහිය එතකොට? වර්තමානය එළඹ සිටි සිහිය වර්තමානය. මිනිස්සුන්ගෙ හිත හැමවෙලේම තියෙන්නෙ එක වෙලාවකදී අතීතයෙ. කරපු හොඳ දෙයක් නම් මතක් කර-කර සතුටු වෙනව. නරක දෙයක් වැරදිව්ව දෙයක් නම් මතක් කර-කර දුක් වෙනව අතීතයේ දී. ඊළඟට තව වෙලාවකදී අනාගතයෙ සිහින මවනව. ඕකතෙ කරන්නෙ. හැම වෙලේ ම සිත අතීතයෙ නැත්නම් අනාගතයෙ. එතකොට අතීතය මියගිය දෙයක්. අනාගතය නූපන් දෙයක්. එතකොට මිනිස්සු ඉන්නෙ ඔය දෙකේ. ඒ මිනිස්සු මැරුණ වගේ නේද? අතීතය මැරලා අනාගතය ඉපදිලා නෑ. ඔය දෙකේ අපි ඉන්නව කියල කියන්නෙ ජීවත් වෙනවද? ජීවත් වෙන්නෙ නෑ. අර ඒකයි “අප්පමාදො අමත පදං - පමාදො මච්චුනො පදං” කිව්වෙ. ප්‍රමාදය කියල කිව්වෙ මොකක්ද? අතීතයෙ සහ අනාගතයෙ සිත. අන්ත දෙකේ තියෙන්නෙ. අප්‍රමාද වෙන්න නම් මොකද කරන්ට ඕන? සිත වර්තමානයට ගේන්ට ඕන. මේ මොහොතට ගේන්ට ඕන. මේ මොහොතට ගේන්ට තමයි, අපි අර සමථ භාවනාව කරල සිහිය දියුණු කරගන්නෙ. සතර සතිපට්ඨානයට එන්ට ඉස්සර වෙලා අර වීරිය නුවණ සිහිය සහ උපේක්ෂාව කියන හතර තියෙන්නෙ කොහෙද? මේ ධ්‍යානවල වතුර්ථ ධ්‍යානයෙ මේ හතර ම තියෙනව. උපේක්ෂාව තියෙන්නෙ මෙතන. මම කියන්ට යන්නෙ නෑ. බුදුහාමුදුරුවො කිව්වෙ නෑ නිශ්චිත ව ම මේක. වතුර්ථ ධ්‍යානයට යා යුතුමයි කියල. සමථය අවශ්‍යයි. සමථයෙන් තොර විදර්ශනාවක් නෑ. සමථයට

තමයි 'සම්මා වායාම' කිව්වෙ. දැන් විදර්ශනාව ම තමයි සතර සතිපට්ඨානය කිව්වෙ. දැන් මම ගොඩාක් ගැඹුරට විස්තර කරන්නට ගිහින් අවුල් ජාලයක් වෙයි. දැනට ඔයින් නවත්වනව.

මතක තියාගන්නට. දැන් මේ සතර සතිපට්ඨානයේ සිහිය පිහිටුවනකොට මොකද වෙන්නෙ අපට. එතැනදී වැඩෙන්නෙ මොකක්ද? ඒකට කියනව අර වෙනත් තැනකදී අර බොජ්ඣංගිග සූත්‍රවලදී අපට කියන්නෙ මොකක්ද? "සති සම්බොජ්ඣංගිය." සතර සතිපට්ඨානයෙ සිහිය පිහිටෙව්වා ම සති සම්බොජ්ඣංගිය වැඩෙනව. සති සම්බොජ්ඣංගිය, සතර සතිපට්ඨානයෙ සිහිය දිගින් දිගට දිගින් දිගට එහෙම පවත්ව ගෙන යන කොට ඊට පස්සෙ මොකද වෙන්නෙ. ලෝකයේ යථා ස්වරූපය දකින්නට පටන් ගන්නව. මොකක්ද ලෝකයේ යථා ස්වරූපය, යථා තත්ත්වය. මොකක්ද? යථාභූත ඥානය පහළ වෙන්නට පටන් ගන්නව. මොකක්ද 'යථාභූත' කියල කිව්වෙ. මොකක්ද ලෝකයේ ඇත්ත. අතිව්ව. ඇති වීම - නැති වීම දකින්නට පටන් ගන්නව. දුක දකින්නට පටන් ගන්නව. දකිනව. හොඳද? කල්පනා කරන්නෙ නෑ. කියන්නෙ නෑ. සජ්ඣායනා කරන්නෙ නෑ. මතුරන්නෙ නෑ. අර පැහැදිලි සිහින් අර බුදුන් වහන්සේ දේශනා කරපු අර සතිපට්ඨාන සූත්‍රයේ තියෙන කමටහන් හරහා පලපුරුදු අත්දැකීම් ලත් ආචාර්ය වරයෙකුගේ උපදෙස් මත මෙන්න මේ සතර සතිපට්ඨානය වඩන කොට සති සම්බොජ්ඣංගිය වැඩෙන කොට මොකක්ද වෙන්නෙ. 'ධම්මවිචය' වැඩෙන්නට පටන් ගන්නව. ඇති වීම-නැති වීම දකිනව. මොකෙන්ද දකින්නෙ නුවණින්, නුවණැසින්. මසැසින් නොවෙයි, නුවණැසින්-නුවණින් දකිනව. දකින්නට පටන් ගන්නව, 'ධම්ම විචය' ඇති වීම-නැති වීම, ඊළඟට ඒක දිගින් දිගට තව වඩාගෙන යන කොට සති සම්බොජ්ඣංගිය, ධම්ම විචය සම්බොජ්ඣංගිය වැඩෙන්නට පටන් ගන්නවා. ඒක වැඩිගෙන වැඩිගෙන යනකොට මොකද වෙන්නෙ. විරිය සම්බොජ්ඣංගිය වැඩෙනව. විරියක්, මහා විරියක් කවදාවත් ලෝකෙ අපි

නොදැකපු සත්‍යයක් දකින්නට පටන් ගන්නව. අන්න ඒකටයි වීරිය කියල කිව්වෙ. එතකොට වීරිය වැඩෙනව. එහෙම යනකොට තවත් වඩාගෙන යනකොට සති සම්බෝජ්ඣනවගය. මෙතන සතර සතිපට්ඨානයෙ ම සිහිය පිහිටුවා ගෙන යන කොට ඊළඟට මහා ප්‍රීතියක් දැනෙනව. සිතට සැහැල්ලුවක් දැනෙනව. කෙලෙස් ප්‍රභාණය වෙන්ට පටන් ගන්නව. සමථ භාවනාවෙන් වෙන්නෙ අර පඤ්ච නිවරණ යටපත් වීම පමණයි. විදර්ශනාවෙන් ලෝකයේ සත්‍යය දකිනකොට මොකද වෙන්නෙ. කෙලෙස් නැති වෙන්ට පටන් ගන්නව. ලෝකය අපි අල්ලන් ඉන්නෙ නිත්‍යයි-සුඛයි. ආත්මයි කියල. දැන් දකිනව අනිච්චයි, දුක්ඛයි අනාත්මයි කියල. දකිනකොට කෙලෙස් ප්‍රභාණය වෙනව, විනාශ වෙනව වගේම හිත ලෝකයෙන් මිඳෙන්ට පටන් ගන්නව. අධිචිත්තයෙන් දකින්නෙ. දැන් අධි චිත්තය ක්‍රියාත්මක වෙන්නෙ හෘදය වස්තුව ආශ්‍රිතව. උඩු සිත ක්‍රියාත්මක වෙන්නෙ මොළය ආශ්‍රිතව. මේක දැන් දකින කොට මොකද වෙන්නෙ. අධි චිත්තය සම්බන්ධ වෙලා තියෙන්නෙ හෘදය වස්තුව ආශ්‍රිතව නිසා එතකොට සිත උඩු අතට වැඩෙන්ට පටන් ගන්නව. ඒක තමා තුළින් දකින්නට ඕන දෙයක්. තමන්ට මේ අත්දැකීම ලැබෙනව. ඒ ගැන වැඩිය විස්තර කරන්නට ඕන නෑ අපි. ඊට පස්සෙ ප්‍රීතියක් සැහැල්ලුවක්, අධික ප්‍රීතියක් දැනෙන්නට පටන් ගන්නව. කෙලෙස් ප්‍රභාණය වෙන කොට සැහැල්ලුවක්. එතකොට ‘ප්‍රීතිය’ ළඟට පස්සද්ධි කියල කිව්වෙ සැහැල්ලුව. කයන් සැහැල්ලුයි, සිතන් සැහැල්ලුයි. සැහැල්ලු වෙන්ට පටන් ගන්නව. මහන්සියක් කිසිම වෙහෙසක් දැනෙන්නෙ නෑ. අහසෙ ඉන්නව වගේ. දිගින්-දිගට, දිගින්-දිගට සතර සතිපට්ඨානය වැඩෙනව. දැන් මේක වඩා ගෙන යන්නෙ එතන සිහිය පවත්වාගෙන ඉන්නව හරියට. සිහිය කොහෙවත් දුවන්නෙ නෑ. බිත්තියෙ ඇණයක් ගහල හයිකරපු පින්කුරයක් වගේ.

ඊට පස්සෙ ‘සැහැල්ලුව’ ඒ කියන්නෙ ‘පස්සද්ධිය’ ඊළඟට සමාධිය. දැන් අන්න වැඩෙන්නෙ සමාධියක්. මෙන්න මේකතමයි සම්මා සමාධිය කියන්නෙ. දැන් ඔක්කෝටම ප්‍රශ්නයක් තියෙනව. මොකක්ද සම්මා සමාධිය කියන්නෙ

කියල. සම්මා සමාධිය කියල කිව්වේ මෙන්න මේ සතර සතිපට්ඨානගෙ සිතිය පිහිටුවා ගෙන ඉන්න කොට ධම්ම විවය වැඩෙනව. විරිය, ප්‍රීති, පස්සද්ධි හරහා වැඩෙන සමාධිය. මෙන්න මේකට කියනව විදර්ශනා සමාධිය කියල. එතකොට මේ සම්මා සමාධිය කියල කීවේ විදර්ශනා සමාධියට. ඒක විශේෂ සමාධියක්. අර කලින් දියුණු කරපු සමථය තුළින් වැඩුණු ධ්‍යාන සමාධිය නොවෙයි. ඒක විදර්ශනා. දැන් කෙලෙස් ප්‍රභාණය වෙලා. අතන අර සමථ භාවනාවලින් ආවේ කෙලෙස් යටපත් වීම තුළ. දැන් සතිපට්ඨාන භාවනාව තුළ කෙලෙස් නැතිවෙනව, විනාශ කරනව, ප්‍රභාණය කරනව. ඒ හරහා වැඩෙනව ආපනු සමාධිය. ධ්‍යාන වැඩෙන්ට පටන් ගන්නව. ඒක අර විදියට ආයෙත් වතුරට ධ්‍යානය දක්වා වැඩෙනව. වැඩිල උපේක්ෂාවට එනව. ‘සංඛාර උපේක්ෂා’ කියල කිව්වෙත් ඒක. දැන් බොජ්ඣංග සූත්‍රයේ සමාධිය ළඟට කියන්නේ මොකක්ද? සමාධි සම්බොජ්ඣංගය. ඊළඟට උපේක්ෂා සම්බොජ්ඣංගය. උපේක්ෂා කියල කිව්වේ මේ විදර්ශන සමාධිය. වැඩෙනව සංඛාර උපේක්ෂා. කිසිම දේකට ඇලෙන්නේ ගැටෙන්නේ නැති මධ්‍යස්ථ තැනට ඒකාග්‍රතාවට වැටෙනව. අන්න ඒක තමයි, සම්මා සමාධිය කියල කිව්වේ. අන්න ඒ සම්මා සමාධිය උපේක්ෂාවට වැඩෙනව. අන්න ඒක හරහා ඊළඟට මොකද වෙන්නේ. සම්මා සමාධිය මොකටද අපිට සමාධි වෙන්නේ කුමක් සදහාද? මේ විදර්ශනා සමාධිය මොකටද? මිදෙන්ට. ඔව්, මිදෙන්ට. අන්න සිත මිදෙනව, විමුක්ති. ඊට පස්සෙ පහළ වෙනව විමුක්ති ඥාන දර්ශනය. දැන් මේ හතර වෙනි සැරේටයි මේ මිදෙන්ට ඕන. මේ විමුක්තිය කියන තැන. ඊට ඉස්සර වෙලා සෝවාන්, සකාදාගාමි, අනාගාමි කියන ඒ මාර්ග ඵල ලැබෙනව. හතර වන අවස්ථාවේදී සිත මිදෙනව, පරිපූර්ණ වශයෙන්ම. දැන් ඔය සම්මා සමාධිය තුළ මුලින් සිත මිදෙනව. නිවන දකිනව. ලෝකෝත්තර සිත පහළ වෙනව. මුලින් ම පහළ වුණාම අපි කියන්නේ, සෝවාන් කියල. එතෙන්දී අර සත්ත්වයා ලෝකයට බැඳ තබන දස සංයෝජනවලින් තුනක් නැතිව යනව. මුලින් ම සිත මිදෙන කොට සක්කාය දිට්ඨි, විචිකිච්ඡා, සීලබ්බන-

පරාමාස කියන සංයෝජන තුන නැතිව යනව. ඊට පස්සෙ අන්න එයාට තමා අපි කියන්නෙ සෝවාන් කියල. මුල්වරට නිවන දැකපු කෙනා. නැවතත් අපි සතර සතිපට්ඨානයෙම සිහිය පිහිටුවනව.

ආයෙත් සතර සතිපට්ඨාන භාවනාව ම කරගෙන කරගෙන යනව, නැවත වාරයක්. ඊළඟට තියෙන්නෙ අර ඉස්සර වෙලා වාගෙ නෙවෙයි ඊට වඩා සියුම් කෙලෙස් තව තියෙනවා. ගොරෝසු කෙලෙස් ඉස්සර වෙලා නැති වෙන්නෙ. ඊට වඩා සියුම් කෙලෙස් තොගයක් සමූහයක් විනාශ වෙන්නට පටන් ගන්නව. ප්‍රභාණය වෙනව. ඊට පස්සෙ කාමරාග, පටිස කියන සංයෝජන දෙකෙන් සියයට පණහක් නැතිවුණාම සකාදාගාමී කියන තත්වෙට පත් වෙනව. දෙවැනි වරට නිවන දකිනව. ඒ කියන්නේ නිරෝධ සිත පහළ වෙනව. එයාට කිව්ව සකාදාගාමී කියල. ඊළඟට අපි ආයෙමත් මුල ඉඳල කරන්නෙ මොකක්ද? සතර සතිපට්ඨානය වඩාගෙන වඩාගෙන යනව. නැවතත් අපි තුන්වෙනි වරටත් නිවන දකිනව. තිබ්බාණයට පත් වෙනව. නිරෝධ සිත පහළ වෙනව. එතකොට කාමරාග පටිස කියන සංයෝජන සම්පූර්ණයෙන් ම විනාශයි. ඒ කියන්නෙ එතකොට දස සංයෝජනවලින් සංයෝජන පහක් ම ඉවරයි. සම්පූර්ණයෙන් ම සක්කාය දිට්ඨි, විචිකිච්ඡා, සීලබ්බත පරාමාස, කාමරාග, පටිස කියන ඒවා. අන්න ඒ පුද්ගලයා ආයෙ කවදාවත් කාම ලෝකයට එන්නෙ නෑ. උත්පත්ති වශයෙන් දිව්‍යලෝක මනුෂ්‍ය ලෝකවල උපදින්නෙ නෑ ඔහු. අනාගාමී පුද්ගලයා, බ්‍රහ්මලෝකවල අනිවාර්යයෙන් ම “ශුද්ධාවාස” කියල අපි කියන්නෙ මතක තියාගන්නට. එතන ඉපදෙනව. එහෙදී නිවන් දකිනව. සෝවාන් කෙනා හව හතයි, වැඩිම වුණොත් උපදින්නෙ කාම ලෝකවල. ඒ තුළ නිවන් දකිනව. සකාදාගාමී කෙනා එක පාරයි කාම ලෝකයේ උපදින්නෙ. මනුෂ්‍යයෙක් වශයෙන් හෝ දෙවි කෙනෙක් වශයෙන්. සෝවාන් වෙච්ච කෙනා ආයෙ කවදාවත් නිරයට යන්නෙ නෑ. එතකොට සකාදාගාමී කෙනා එක පාරයි මනුෂ්‍ය ලෝකෙට එන්නෙ. සෝවාන් කෙනා හත් සැරයයි

එන්නෙ. අනාගාමී කෙනා කවදාවත් ආයින් මනුෂ්‍ය ලෝකෙට දිව්‍ය ලෝකෙට එන්නෙ නෑ. එයා අනිච්චාර්යයෙන් ම බුන්ම ලෝකවල උපදින්නෙ, ශුද්ධාවාස කියන. එහිදීම නිවන් දකිනව. ඒ තුන්වෙනි වරටත් නිවන.

ඊළඟට තව සංයෝජන පහක් තියෙනව. රූප රාග, අරූප රාග, මාන, උද්ධච්ච, අවිජ්ජා කියලා ඉතාම ප්‍රබල සියුම් සංයෝජන පහක්. ඉතින් අපි යළිත් අර විදියට ම සතර සතිපට්ඨානය වඩනව. ආයෙමත් වඩාගෙන වඩාගෙන යන කොට ඔය කීව කෙලෙස් ඊළඟට ඉතිරිව තිබුණු අන්තිම කෙලෙස් ටිකක් විනාශ වෙලා හතර වෙනි වරටත් නිවන දකිනව. අන්න ඒක තමයි සැබෑ විමුක්තිය. ඒක තමයි අරහත් කියල කියන්නෙ. එතකොට මෙන්න මේ කිව්ව ඉතුරු සංයෝජන පහත් ඉවරයි. සංයෝජන දහය ම ඉවරයි. ඔහු ආයෙත් උත්පත්ති වශයෙන් කිසි ම තැනක උපතක් ලබන්නෙ නෑ. එයාට තමා අපි නිවන් දැක්ක කියල කියන්නෙ. එයාට තමයි “රහතන් වහන්සේ” කියල කියන්නෙ.

දැන් එතකොට අන්න ඒක තමා විමුක්තිය කියල කියන්නෙ. හතරවෙනි වරටත් විමුක්තිය ලැබුවට පස්සෙ ඔහුට පහළ වෙනව, විමුක්ති ඥාන දර්ශනය. අතික් තැන්වලදීත් පහළ වෙනව තමයි. සෝවාන් චුණාමත් ඥාන දර්ශනයක් පහළ වෙනව. ප්‍රත්‍යවේක්ෂා ඥානය කියල කියන්නෙත් ඒක. මේ මේ සංයෝජන ඉවරයි. තාම විමුක්තිය සම්පූර්ණ නෑ. තව කළ යුතුයි කියල නැවතත් භාවනා කරනව.

දෙවෙනි පාර සකාදාගාමී චුණ්හමත් ඥාන පහළ වෙනව. ඒත් දන්නව නැති වුණේ මේ සංයෝජන. මෙන්න මේවයි වුණේ. තව මට කරන්ට තියෙනව කියල ආයෙත් භාවනා කරනව. අනාගාමීයත් එහෙමයි. නමුත් රහත් චුණාම තේරෙනව නිවන් සදහා මට තවත් කළ යුතු දෙයක් නැත. බඹසර වැස නිම විය. මේක තමයි මගේ අවසාන ජීවිතය. අවසාන උත්පත්තිය කියල තමන්ට නුවණ පහළ වෙනව. චතුරාර්ය සත්‍යය කියන එක යළිත් අපට වැටහෙන්නට පටන් ගන්නව.

මේක තමයි දුක, මෙන්න සමුදය, මෙන්න නිවන, මෙන්න මාර්ගය කියල අප වතුරායා සත්‍ය තුන් ආකාරයට දකින්නට පටන් ගන්නව. සත්‍ය ඤාණ, කෘත්‍ය ඤාණ, කෘත ඤාණ වශයෙන් ඤාණ පහළ වෙනව. ඕක තමයි විමුක්ති ඤාණ දර්ශනය. එතකොට අංග අටයි. ඒ අටට විමුක්ති සහ විමුක්ති ඥාන දර්ශන කියන දෙකත් එකතු වෙනව. දහයයි.

මෙන්න මේක තමයි බෞද්ධ පිළිවෙත. මම සමහර ඒවා ගොඩාක් විස්තර කළේ නෑ. අපි වෙන දවසක වෙනත් දේශනාවකදී ආපහු සීලය සමාධිය හා භාවනාව වෙන වෙනම අරගෙන මීට වඩා ගැඹුරින් සාකච්ඡා කරමු. මම අද පොදුවේ සමස්තයක් වශයෙන් බුදුන් වහන්සේ දේශනා කළේ මොකක්ද? මොකක්ද බුද්ධ ධර්මය කියන්නේ? කවුද බෞද්ධයා කියන දේ දළ වශයෙන් මතු කරල දෙන්නට තමයි වීරිය ගත්තෙ. මේ තරම් වෙලා අපි කතා කළේ. මම හිතන්නේ මම සෑහෙන උත්සාහයක් ගත්ත, මේක යම් තරමකට සරලව කියල දෙන්නට. මීට වඩා සරල කරන්නට පුළුවන් කමක් තියෙනවද කියල මම නම් දන්නේ නෑ. පුළුවන් නම් බුදුන් වහන්සේ නොකර ඉන්නේ නෑ. මට උන් වහන්සේ අඹ්බවා යන්ට බෑ. ඉතින් මේක තේරුම් ගන්නට හැමෝට ම බෑ. යම් කිසි නුවණක් තියෙන්නට ඕන. මේ සම්මාදිට්ඨිය ඇතිවෙච්ච වෙලේ ඉඳල ම එතෙන්නට එනකම් සිහි නුවණක් අවශ්‍යමයි නේ. ඉතින් මේක නැති නිසා තමයි මේ ප්‍රශ්නේ තියෙන්නේ. ඉතින් සමහර අය මේක මේ මිනිස්සුන්ට සාමාන්‍ය අයට තේරෙන්නේ නැහැයි කියල සරල කරන්නට බොහෝම උත්සාහ කරන්නට ගිහිල්ල අන්තිමට ධර්මය විකෘති වෙලා විනාශ වෙලා යන තත්ත්වයට දැන් පත්වෙලා තියෙනව. අපට මේක ඕන ඕන විදියට එහාට-මෙහාට හරවන්නට කරන්න බෑ. මොකද? අපිට වඩා බුදුන් වහන්සේ කියන්නේ මහා ප්‍රඥවන්තයෙක්. උන් වහන්සේට කරන්නට බැරි දේ අපිට කරන්නට බෑ. මගෙන් ගොඩක් අය අහනව “අනේ ස්වාමීන් වහන්ස, මේක මීට වඩා සරල කරන්නට බැරිද? මේක මේ නුගත් අයට ගැමි ජනතාවට කියන්නට මීට වඩා සරල ක්‍රමයක් නැද්ද?” කියල අහල තියෙනව. මේක හුඟක් අය

මගෙන් අහල තියෙනව. මම කොහොමද ඒක කරන්නෙ, මං වගේ අහිංසකයෙක්. බුදුන් වහන්සේට බැරි වෙච්ච දේ. මම මේ පුංචි වැලි කැටයක් වගේ මනුෂ්‍යයෙක්. මේක එහෙම කරන්ට බෑ. පුළුවන් තරම ඔච්චරයි. ඉතින් ඔතනින් එහාට කථා කරන්ට බෑ. ඒක අර මොකක්ද එකක් වගේ තමයි. විරිය කරන්ට ම ඕන. ඒ හින්ද මේක අමාරැයි කියල සමහරු පහසු දේවල් කරනව. “ඕක කරන්ට බෑ. අපි තැනේ හැටියට මෙහෙම කර ගෙන යමු” යි කියල...

මේකත් අර මං හැමදාම දෙන උදාහරණය වගේ. අර නස්රැදීන්ගෙ කතන්දරේ තමයි මට ආයෙත් මතක් වෙන්නෙ. අහල ඇති නස්රැදීන් කියල මනුස්සයෙක් ඉඳල තියෙනව. ඒ කාලෙ. ඒ මනුස්සය දවසක් මිදුලෙ දණ ගහගෙන මොනවද හොයනව, බිම අත ගගා යමක් හොයනව. නැතිවෙච්ච දෙයක්. මේ අසලින් යන අහල පහල වැසියෙක් ඇවිල්ල අහනව “මොනවද නස්රැදීන් හොයන්නෙ?” කියල. ඊට පස්සෙ නස්රැදීන් කියනව “මගෙ යතුර නැති වුණා නෙ, මම ඒ යතුර හොයනව” කියල. ඉතින් අසල්වැසියත් මෙයාගෙ උදව්වට ඇවිල්ල එයාත් දණ ගහ ගෙන දැන් අත ගගා හොයනව. ඊට පස්සෙ ඒ අතර තුරේ තවත් අසල්වැසියෙක් ඔතනින් යනව. දෙන්නෙක් ම බිම දණ ගහගෙන හොයනව දැක්ක. දැකල අහනව “නස්රැදීන් මොනවද මේ හොයන්නෙ?” කියල එතකොට නස්රැදීන් කියනව “මගෙ යතුර නැති වුණා නෙ මම ඒක හොයනව.” ඊට පස්සෙ අර දෙවැනි පාර ආපු අසල්වැසිය අහනව “කොහෙද ඕක වැටුණෙ?” කියල. එතකොට නස්රැදීන් කියනව “ඒක වැටුණෙ ගේ ඇතුළෙ.” ඊට පස්සෙ අහනව “ඇයි ඉතින් මෙතන හොයන්නෙ?” එතකොට කියනව “නෑ මෙතන තමයි එළිය තියෙන්නෙ” කියල. ඔය කතන්දරේ අහල ඇති වෙනවෙන විදියට. ඔය මම අහපු විදිය. ඉතින් මේ නස්රැදීන්ගෙ ගේ ඇතුළෙයි යතුර වැටුණෙ. එතන අඳුරැයි, හොයන්ට අමාරැයි. නමුත් එළිය තියෙන්නෙ මිදුලෙ හින්ද මිදුලෙ හොයනව. ඉතින් ඔය වගේ තමයි අපේ මිනිස්සුත්. අද බෞද්ධයෝ කියන මේ රටේ බොහෝ දෙනා මේ කුණුගොඩ අවුස්සල බලන්ට ඕන. මේ

දුක, හේතුව නිරෝධය නැත්නම් නිවන, මාර්ගය ඔක්කොම තියෙන්නෙ, මේ වතුරායඪී සත්‍යයම තියෙන්නෙ මේ බඹයක් කරම් ශරීරය තුළ. අපි දැන් මේකයි අවුස්ස අවුස්සා බලන්ට ඕන. මේකෙන් මිදෙන්නට නම්. මේකෙන් ගොඩළන්නට නම්. හැබැයි ඒක අමාරුයි. ආර්ය අෂ්ටාංගික මාර්ගය වඩන එක අමාරුයි නෙ. මේක තේරෙන්නෙ නෑ හරි අමාරුයි. ඒ හින්ද යතුර වැටිවිච තැන ඒක තියෙද්දි වෙන තැනක හොයනව වගේ තමා. ඉතින් මේක කළයුතු විදිය අත ඇරල පහසු දේ කරනව.

ඉතින් ගස් ගල් වැඳ වැඳ ඉන්නව. ඔය ගස් ගල් වන්දනාව ආවෙත් ඔය යම් යම් සංකල්ප දේව සංකල්ප. ප්‍රතිමා, යම් යම් වස්තූන් වන්දනාව, ධාතු වන්දනා, කියන මේව ආවෙ මොකටද? අර වැඩේ අමාරු හින්ද පහසු දේ කරනව. ඉතින් කැමති අය කරපුදෙන්. මොකද? හැමෝට ම සම්මා දිට්ඨිය නෑ නෙ. අපි කලබල වෙන්නට ඕන නෑ. අපි දුක් වෙලා අපට කරන්නට පුළුවන් දෙයක් නෑ. පුළුවන් නම් අපි ඔක්කොම ගොඩ ගන්නව. ඉතින් බුදු භාමුදුරුවන්ටත් බැරි වෙච්ච එක අපිට කරන්නට බෑනෙ. නමුත් මම මේක දේශනා කළේ මේක තේරුම් ගන්නට පුළුවන් ඉතා ම සීමිත පිරිසක්, අතළොස්සක් මේ රටේ ජනතාව ඉන්නව. තරුණයෝ, බුද්ධිමතුන්, උගතුන්. අවාසනාවකට ඒ අයට මේ දහම අහන්නට ලැබෙන්නෙ නෑ අද වෙන කොට. මොකද? මේ මගේ අත් දැකීමේ මම දන්නව අපි ධර්මය හොයාගෙන යද්දි අපිටත් මේ සැබෑ දහම, පිරිසිදුව, පැහැදිලිව කියල දෙන්නට පුළුවන් කෙනෙක් හිටියෙ නෑ. නමුත් අපි අධෛර්ය වුණේ නෑ. මොකක්ද අර පුරුවෙ වාසනාවකට පිනක් තිබුණ හින්ද අපි විවිධ විවිධ අයගෙන් කැලි කැලි, පොඩ්ඩ පොඩ්ඩ, අහුලගෙන ගිහිල්ල යන්නම් මෙන්න මේක තමයි බුද්ධ දේශනාව කියල අවසාන වශයෙන් අපිට සෑහීමකට පත්වෙන්න පුළුවන්කම ලැබුණ හින්ද මම නිර්භීතව ම මේක කියනව.

මොකද මේ වගේ, මම හෙවිච වගේ ම මේක අද හොයන පිරිසක් විශාල වශයෙන් මේ රටේ ඉන්නව. නමුත් ඔවුන් අද අතරමං වෙලා ඉන්නෙ. නමුත් ඔවුන්ගේ ඒ ඉල්ලීම නිසා යම් යම් පුද්ගලයෝ ඉස්සරහට ඇවිල්ල මෙන්න මේක තමයි දහම් මග කියල විවිධාකාර දේවල් උගන්වන, විවිධාකාර පන්ති පවත්වන, ටියුෂන් පන්ති, දේශන පවත්වන වැනි දේවල් කරගෙන යනව. ඉතින් ඒ හරහා ආයෙත් අතරමං වෙන්නෙ අර බුද්ධිමත් පින තියෙන කණ්ඩායම ම යි. ඒ අයට අනුකම්පාවෙනුයි මම මේක කියන්නෙ. මොකද මම මේ දේශනාව කළා කියල මේ රටේ ඔක්කෝටම මේක ඇහුව කියල මේක ඔක්කොම අහන්නෙ නෑ. මේක ගුවන් විදුලියෙන් ප්‍රචාරය කරා කියල හැමෝට ම අහන්ට ලැබෙන්නෙ නෑ. නමුත් ඔය අහන හැමෝටමත් “සම්මා දිට්ඨිය” පහළ වෙන්නෙ නෑ. “සම්මා දිට්ඨිය” පහළ වෙන්ට අවශ්‍ය කරන සාධක තියෙන්න එපායෑ. කොච්චර සද්ධර්මය ඇහුවත් අර කියන නුවණ තියෙන්ට ඕනෑනෙ, කල්පනා කරන්ට. අන්න ඒ නුවණ තියෙන සුළු පිරිස වෙනුවෙන් තමයි මම මේ දේශනාව කළේ. කාගෙ හරි හිත රිදුණ නම් මට ඒකට කරන්ට පුළුවන් කිසිම දෙයක් නැහැ. එහෙම චේතනාවක් අපේ නෑ. කාටවත් පහර ගහන්නවත්, රිදවන්නවත් හෙළා දකින්නවත්.

නමුත් අපි මේ සත්‍යය හොයාගෙන යන දුකට පත්වෙව්ච යම් තරමක පිනක්, නුවණක් එහෙම නැත්නම් භාවිත සිතක් ඇති වාසනාවක් ඇති ඉතා ම අතලොස්සක්, සීමිත පිරිසක් උදෙසා යි මේ දේශනාව කළේ.

මෙයින් ප්‍රයෝජනයක් ගන්නවනම් මේක තමයි කරන්ට පුළුවන් ලොකු ම ධර්ම පූජාව. මේක තමයි බුද්ධ පූජාව. හොඳට මතක තියාගන්ට. මෙන්න මේකයි බුද්ධ පූජාව.

ප්‍රශ්නයක් :-

ඉතින් ස්වාමීන් වහන්ස, එතකොට දැන් බොහෝ අය දැන් මේ ධර්ම දේශනා කිරීමේදී සමාජයේ තියෙන පිළිගැනීමත් භාවිතයත් ප්‍රතිපත්ති පූජාව සහ ආමිස පූජාව කියල දෙකක්

බුදු භාමුදුරුවෝ දේශනා කළා කියල පිළිගැනීමක් තියෙනව. ඉතින් අපි ප්‍රතිපත්තිය කියන්නෙ දැන් ඔබ වහන්සේ කිව්ව වගේ ප්‍රතිපත්ති පුරන එක කියන එක නොවේ. ඒක තමා විසින් ක්‍රියාත්මක කරන්ට ඕන. එතකොට ආමිස පූජා කියල හඳුන්වනව, යම් යම් පුද පූජා තුළින් යම් ශුද්ධාවක් ඇති කරගැනීමට උත්සාහ කිරීමක්. එතකොට මේක කොයි තරම් දුරට මේ දහමට ගැළපෙනවද?

පිළිතුර :-

ඔව්, මම අහපු නිසා කෙටියෙන් කියන්නම්. ප්‍රතිපත්ති පූජාව කියල කියන්නෙ ආර්ය අෂ්ටාංගික මාර්ගය වැඩීම. මේ තුළ තමා අපේ බෞද්ධයාගේ අවසාන අරමුණට යන්ට පුළුවන් වෙන්නෙ. දැන් ඕක තමයි කළ යුත්තෙ. බුදු භාමුදුරුවෝ අපට කිව්වෙ බුද්ධ පූජාව කියල ඕකට. උන් වහන්සේගේ දේශනාව පිළිපදින එක බුද්ධ පූජාව. එහෙම නැතිව වෙන මොකක්වත් නෙවෙයි. බුදුන් වහන්සේගෙ දේශනාවෙ මම අර කිව්ව කුෂ්ට රෝග හැදිව්ව හික්ෂුව ගැන. උපස්ථාන කරල පැහැදිලිව කිව්වෙ මේක. “කවුරු හරි ලෙඩෙකුට උපස්ථාන කළා නම් මට කළා වෙනව. මට වැන්ද වෙනව.” ඒක තමයි බුද්ධ වන්දනාව. ඉතින් බුද්ධදේශනාව පිළිපැදීම ම තමයි එය ක්‍රියාත්මක කිරීම ම තමයි, මේ ආර්ය අෂ්ටාංගික මාර්ගය පිළිපැදීම ම තමයි, ක්‍රියාත්මක කිරීම ම තමයි බුද්ධ පූජාව. ඉතා පැහැදිලියි. හැබැයි අද වෙනකොට ඒක පොඩ්ඩක් වෙනස් කරගෙන බුද්ධ පූජාව කියන තැනට ගත්තා අර ආර්ය අෂ්ටාංගික මාර්ගයෙ සීල - සමාධි - ප්‍රඥ වඩනව කියන එක. ප්‍රතිපත්ති පූජාව. ඒකත් පූජාවක් කරගෙන. අනේ මම නම් දන්නෙ නෑ බුදු භාමුදුරුවෝ පූජා ගැන කථා කළ බවක්. හොඳට මතක තියාගන්ට පූජා තියෙන්නෙ ආගම්වල. අනෙකුත් සියලු ආගම්වල තියෙනව පූජා. බුදු දහමෙ පූජා කතන්දරයක් නෑ. මං දන්න තරමින් නම් කිසිම පූජාවක් නෑ. ඒ තිබුණු පූජා අනුසාරයෙන් තමයි බුදුභාමුදුරුවෝ කිව්වෙ කවුරු හරි පුදනව නම් මගේ ධර්මයට පුදන්ට. ඒ කියන්නෙ මගෙ ධර්මය පිළිපදින්නට වෙන මොකුත් නෑ.

දැන් වක්කලී කියන හික්ෂුන් වහන්සේ පැවිදි වුණේ ම බුදුන් වහන්සේගේ රූපයට වගී වෙලා. ඒක දිහා බලාගෙන ඉන්න ආසාවෙන්. පැවිදි වෙලා මොකද කළේ. බුදුන් වහන්සේ පෙනෙන තැනකට වෙලා බලන් ඉන්නව බුදුන් වහන්සේ දිහාම. ටික දවසක් යනකොට බුදුන් වහන්සේ කථා කළා වක්කලීට කථා කරල ඇහුව “වක්කලී, ඔබට ඇති පලේ කුමක්ද මගේ මේ කුණු කය දෙස බලා සිටීමෙන්? ඔබට මාව දකින්නට ඕන නම් මගේ ධර්මය දකින්න” කිව්ව. කවුරුත් අහල ඇති අර පාලි පාඨයක් තියෙන්නේ “යො ධම්මං පස්සති සො මං පස්සති” කියල. කවුරු හරි කෙනෙක් මගේ ධර්මය දකිනව නම් ඔහු මාව දකිනව. එතකොට මේ ධර්මය දැකීම තමයි බුද්ධ පූජාව වෙන්නේ. ධර්මය පිළිපැදීම තුළින් ධර්මය දැකීම. එතකොට මතක තියාගන්නට ඕන බුද්ධ කියල කියන්නේ බුදුන් වහන්සේගේ ජීවමාන ශරීරය වත් බුද්ධ නොවෙයි. ඒකනේ වක්කලීට කිව්වේ “මගේ කුණු කය දෙස බලා ඉඳලා ඔබට වැඩක් නෑ මාව දකින්න නම් ධර්මය දකින්නට” කියල. එතකොට මේ බුදුන් වහන්සේගේ ජීවමාන ශරීරය ම හැදින්වූයේ බුද්ධ නොවෙයි. මේක කුණු කය. එදා කුණු කය අද මොන කතාද? ජීවමාන කයත් කුණු කය කියල තමන් වහන්සේ ම හඳුන්වා ගත්ත. ඒ එක්ක ම කීව මාව දකින්නට ඕන නම් ධර්මය දකින්නට කියල. එතකොට බුද්ධ කියල කියන්නේ ඔය එකක් වත් නොවෙයි. අපි නොහිතන තැනක තියෙන දෙයක්. ධර්මය හරහා අනිත්‍ය, දුක්ඛ, අනාත්ම තමයි බුද්ධ කියල කියන්නේ. අනාත්ම-ශුන්‍යත්වය. ඕක කියන්නට කවුරුත් කැමති නැහැ. තේරෙන්නේ නෑ. තේරෙන්නේ නෑ තේන්නම්. ඇත්තෙන්. තමුත් එතෙන්නට යන්නට ඕන, ඒක තේරෙන්නට නම්. ඒ තැනට සිත දියුණු කරගෙන ගිය කෙනාට අර නීවරණ යටපත් කරගෙන සතර සතිපට්ඨානය වඩපු කෙනා තමා දකින්නේ අර “සංඛිත්තෙන පඤ්චුපාදානක්ඛන්ධා දුක්ඛා” කියල බුදු හාමුදුරුවෝ මුලදී අර දේශනා කරපු දාර්ශනික අර්ථය වැටහෙන්නේ. අන්න ඒ උපරිමයට ගිය කෙනා, ඒක දැකපු කෙනා තමා රහතන් වහන්සේ. ඒක දැකීම ම තමයි, බුද්ධ

දැකීම. ඒක තමයි බුද්ධ කියල කිව්වෙ. දැකීම, ඒ කිව්වෙ අනිච්ච දුක්ඛ අනාත්ම දැකල හිත මිඳෙන එක ශුන්‍යත්වයට පත්වෙන එක. ඉතින් ඒක කුණු කය දැකීම නොවෙයි. ඒක එහෙමයි කියල වක්කලීට කියල තියෙද්දි අද වෙන කොට ඒ කුණු කය වෙනුවට ඒකෙ ඇටකැලි, දත් කැලි අනංමනං අරගෙන සර්වඥ ධාතු, දන්ත ධාතු කිය කියා වදින පුදන තත්ත්වෙට පත් වෙලා ඉන්නව. ඉතින් මේක හදාගත්ත බුද්ධ පුජාව කියල අර මාර්ගය පිළිපැදීමයි පුජාව. දැන් බුදුන්ට පුදනව. බුදුන්ට මොනව පුදන්ටද? නිකම් හිතල බලන්න. මොනවද බුදුන්ට පුදන්ට තියෙන්නෙ. අපට දුකින් ගැලවෙන්නයි තියෙන්නෙ. බුද්ධ කොහෙද ඉන්නෙ? තමා තුළ. ධර්මය කොහෙද තියෙන්නෙ? තමා තුළ. සංඝයා කොහෙද තියෙන්නෙ? තමා තුළ. වතුරායඝී සත්‍යය කොහෙද තියෙන්නෙ? තමා තුළ. මේ බලියක් තරම් ශරීරය තුළ මුළු ලෝකෙම තියෙන්නෙ කීව. ඉතින් මේක පිළිපැදල මේ ධර්මය අවබෝධ කරගෙන මේ දුකින් මිඳෙන්නයි තියෙන්නෙ. ඒ වෙනුවට අපි මේ මිනිස්සු වෙනත් ආගම්වලින් අල්ලගෙන සමාජ ක්‍රමය තුළ හැදිල තියෙනව පුජාව කියල එකක්. ඒක හදාගත්ත. මාර්ගය පිළිපදින අයට කිව්ව ප්‍රතිපත්ති පුජා කරනව කියල. ඔය භාවනා එහෙම කරන අය ප්‍රතිපත්ති පුදනව. මේ පුජාව කියන එක බුදු භාමුදුරුවො කිව්වෙ නැති එකක්. කමක් නැහැ. අපි තියෙන හන්ද කථා කරමු. ඉතින් භාවනාවලට ප්‍රතිපත්ති කිව්ව. ඊළඟට තව එකක් හදාගත්ත, ආමීස පුජා කියල. මොකක්ද ඒ? මොකක්ද ආමීස කියන්නෙ? පිළිමයක් හදාගෙන බුද්ධ කියල, දැන් ජීවමාන බුද්ධ ශරීරයක් බුද්ධ නොවෙයි කියපු ශාස්තෘවරයෙක්ගෙ ධර්මය අනුසාරයෙන් ඒකට වදිනව කියකියා වැලි ගඩොල්, මැටි, සිමෙන්තිවලින් හදාගෙන තීන්ත ගාල අමුතු මහ විශාල රූපයක් හදා ගෙන දැන් ඒකට බුද්ධ කියනව. හරිද? දැන් හරි ගැටලුවක් මේක. මෙතන හැබැවට බුද්ධ දේශනාවෙ ඔය කතන්දරේ නෑ. දැන් හදාගත්ත ඒක. ඊළඟට සර්වඥධාතුලු. ධාතු නිදන් කළා කියල වෛතාසවලට වදිනව. බුදුන් වහන්සේට බුදු වෙන්ට පිහිට

වුණා කියල බෝ ගහට වදිනව. මම නම් දන්නෙ නෑ මේ බෝ ගහ බුදු භාමුදුරුවන්ට බුදුවෙන්ට උපකාර වෙච්ච බවක්. කොහෙවත් අහන්ට ලැබිල නෑ. මොකද? එදා රැ බුදුන් වහන්සේ මොන ගහයට හිටියත් බුදු වෙනව. ඒකට බලපෑවෙ උන්වහන්සේ දියුණු කරගෙන ආපු උන් වහන්සේගේ මනස සහ උන්වහන්සේගෙ පාරමිතාව මිසක් ගස නොවෙයි. ඒ හින්ද මේවා මේ විදියට හදාගෙන අත්තිමට මෙන්න මේ පිළිමයට, වෛත්‍යයට, බෝගහට කරන පුද පූජා ආමිස පූජා කියල හදාගත්ත. මල් පුදනව, සුවද දුම් පුදනව, පහන් පුදනව, මෙන්න මේක ආමිස කියල කියනව...

හැබැයි මෙහෙම එකක් තියෙනව. බුදුන් වහන්සේගෙ කාලෙ ආමිස නොවෙයි ඒකට කිව්වෙ, මම දන්න පූජාවක් තියෙනව. ඒක පූජාවක් වශයෙන් කරන්නෙ. දැන් ආභාරය, ඕනම සත්ත්වයෙක් ආභාරයෙනුයි ජීවත් වෙන්නෙ. ආභාරය අවශ්‍ය යි. රහතන් වහන්සේටත් හික්ෂුවටත් ඕන. රහතන් වහන්සේටත් බුදු භාමුදුරුවන්ටත් පිරිනිවන් පානකම්ම ආභාර ඕන. ඒක අත්‍යවශ්‍යයි. චීවරයක් අවශ්‍යයි විලි වසාගන්න. ගින උෂ්ණ දෙකෙන් රැකෙන්න. මැසි මදුරුවන්ගෙන් බේරෙන්න වස්ත්‍රයක් අවශ්‍යයි. මේකට කිව්ව චීවර. ආභාරයට කිව්ව පිණ්ඩපාත. එතකොට ඉන්ට වාසස්ථානයක් ඕන. වැස්සෙන් අවිවෙන් පින්තෙන් සතුන්ගෙන් බේරෙන්නට. ඒකට කිවුව සේනාසනයක්, සෙනසුන්. ඊළඟට අසනීප වෙනව. බෙහෙත් අවශ්‍යයි. ඒකට කිව්ව ගිලාන ප්‍රත්‍ය. එතකොට ආභාර, ඇඳුම්, වාසස්ථානයක් සහ බෙහෙත්. මේ හතර හික්ෂුවටත් ඒ කියන්නෙ රහතන් වහන්සේටත් සාමාන්‍ය මිනිසුන්ටත් අත්‍යවශ්‍ය දේවල්. ඒ හින්ද මෙන්න මේවා පුදන එකට, මේ හතරට කිව්ව සිවුපසය කියල. මෙන්න මේකෙන් පුදන්ට ඕන. මේක පූජාවක් වෙනව. දැන් බඩගින්නෙ ඉන්න සතෙකුට, පෘථග්ජනයෙකුට දෙන ආභාරය, අභිංසකයෙකුට දෙන ආභාරය, ඒක අනුග්‍රහ වශයෙන් දෙන්නෙ. නමුත් ආර්ය මහා සංඝ රත්නය විෂයෙහි දෙන කොට දෙන්නෙ පූජාවක් වශයෙන්. ඒකයි කිව්වෙ ඒක පූජාවක් කියල. ඉතින් ඒක තමයි

ආමිස පූජා කියන්නෙ කියලයි මම හිතන්නෙ. සිව්පසය කියන එකද දන්නෙ නෑ ආමිස පූජා කියල හදාගත්තෙ. එතකොට ආමිස පූජාව ඒක නම් කමක් නෑ. හැබැයි ඉතින් සිවුපසයෙන් සංග්‍රහ කිරීම ආමිස පූජාවයි කියල අපි හිතමුකෝ. හැබැයි ඉතින්, ඒකත් මතකයිනෙ. මම අර මුලින්ම කීවෙ. මේ සිවුපසය ඕන කරන්නෙ කාටද? ජීවත් වෙන අයට. ආහාර ඕනෑ කාටද? බඩ ගින්නෙ ඉන්න අයට. ජීවත් වෙන අයට එතකොට බඩගින්නෙ ඉන්න කෙනෙකුට කෑම ටිකක් දෙන්න කියල මම ඉස්සෙල්ල ම කිව්වෙ සම්මා සංකප්ප කියපු තැන අන්න ඒ නිසයි.

දැන් පිළිමෙකට කෑම ඕනෑද? බඩගිනි වෙනවද? නෑ. එතකොට පිළිමයක් ඉදිරියෙ කෑම තැබීම සිවුපසයෙන් සංග්‍රහ කිරීමක් වෙනවද? තර්කානුකූලව හිතන්න. එහෙම නම් පිළිමයක් ඉදිරියෙ කෑම තැබීම කිසිසේත් ම සිවුපසයෙන් සංග්‍රහ කළා වෙන්නෙ නෑ. බුද්ධ නොවෙයි ඒ. බුදුන් වහන්සේ පරිනිබ්බාණයට පත් වෙලා ඉවරයි. ඒ වෙනුවෙන් අපට දැන් බුද්ධ දේශනාව පිළිපදිනවා නම් අපට කරන්න තියෙන්නෙ කෑම ටිකක් අවශ්‍ය කෙනෙකුට දෙන්න. අන්න බුද්ධ වන්දනාව. එතකොට ඇඳුම් අවශ්‍ය වෙන්නෙ කාටද? ජීවත් වන කෙනෙකුට. අපට බෑ බුදු භාමුදුරුවන්ට චීවර පූජා කරන්න. පිරිනිවන් පාල බොහෝ කල්. ජීවත් වෙන අයට දෙන්න ඕන. එතකොට පෘථජ්ජන අයට දෙන්න පුළුවන්. අනික පූජා වශයෙන් සංසරත්තය ආර්ය සංසරත්තය විෂයෙහි පූජා කරන්නට පුළුවන්. හැබැයි ඉතින් අපි මොකද කරන්නෙ. ගිහිනි බෝ ගස් වටේ සිවුරු ඔතන එක නේද? සමහරු පිළිමවලට අටපිරිකර පූජා කරනව මම දැකල තියෙනව. මම දන්නෙ නෑ මේ එකක් බලන්නට මේක වරදවා අරගත්ත හැටි. ඊළඟට බෙහෙත් මලු එල්ලනව බෝ ගහේ. බෙහෙත් ඕන ලෙඩ්ඩුන්ට. පැහැදිලියි ද? හරි දැන් වාසස්ථාන ඕන වෙන්නෙ ජීවත් වෙලා ඉන්න අයට. එතකොට මෙන්න මේක තමයි සිවුපසයෙන් සංග්‍රහ කිරීම. දැන් මේ කියපුවා ජීවමාන මිනිසුන්ටයි ඕන කරන්නෙ. ජීවත්වන අයටයි ඕන. මේක වෙනුවට සිවුපසය කියල

හදාගත්තද දන්නෙ නෑ. දැන් ඉතින් ඊට පස්සෙ ඒකට තව එකතු වුණා. මල් පුදනවා. සුවඳ දුම් පුදනවා. ශබ්ද පූජා කියල බෙර ගහනවා, පහන් පුදනවා, සණ්ඨාර පූජා කියල සණ්ඨාර ගහනවා. ඉතින් මම දන්නෙ නෑ මේවා කොතෙක් දුරට බුද්ධ වන්දනාවද? බුද්ධ දේශනාවට අනුකූල ද කියල. අපේ ශාස්තෘන් වහන්සේට ගරු කිරීමක් වශයෙන් මල් එහෙම පුදන එක නම් මම වැරදියි කියල කියන්නෙ නෑ. නමුත් ප්‍රශ්නෙ තියෙන්නෙ පිළිමයක් ඉදිරියේ තියල මේ බුදුන් කියල කියා ගන්ට තරම් තමාව රවටගන්ට ඉදිරිපත් වීම ගැන නම් අපි කණගාටු වෙන්ට ඕන. මොකද? ඒ බුද්ධ නොවෙයි. මතකද වක්කලීට තමාගෙ ජීවමාන ශරීරය ම මම බුද්ධ නොවෙයි. මාව දකින්න ඕන නම් ධර්මය දකින්න කියපු එකේ අද වැලි මැටිවලින් හදා ගත්තු පිළිමයක් ඉදිරියේ බුද්ධ කියල අපි රවට්ට ගන්නව නම් ඒක විශාල ආත්ම වංචාවක්. ඒ ගැටලුවට මුහුණ දෙන්නට වෙනව.

එතකොට ඊළඟ දේ තමයි, ලෝකයේ පහළ වෙච්ච නිශ්ශබ්දතාවය ඉතා ම අගය කළ ස්වභාව සෞන්දර්යය අගය කළ ඉතා ම වටිනා ශාස්තෘන් වහන්සේ ඉහළ ම නිශ්ශබ්දතාවය අගය කළ උත්තමයාණන් වහන්සේ තමයි බුදුන් වහන්සේ. ඉතින් උත්වහන්සේගෙ පිළිමය ඉදිරිපිට කන් බිහිරි කරවන හඬින් දවුල් තම්මැට්ටම් වයමින් හොරණෑ වයමින් ශබ්ද පූජා කරනව නම් ඒක මොන පූජාවක්ද? හැබැවට මේ ඉන්නෙ බුදු හාමුදුරුවො නම් මොනව කරයි ද කියල හිතෙනව. මොකද මම දැකල තියෙනව ඕව කරනව. ඉතින් මම කල්පනා කරනව ඇත්තටම ම මේ පිළිමෙ වෙනුවට බුදුන් වහන්සේ මෙතන හිටියා නම් මොනවා වෙයිද? ඔය බෙර ගහනකන් අහගෙන ඉදීද? දැන් මේවා පූජා වෙයිද එතකොට. බලන්නට කොයිතරම් වැරදි විදියට මේ දහම අල්ලගත්තද කියල. ඉතින් ඒ වගේ බොහෝ දේවල් තියෙනව මට මේ ළඟදි අහන්ට ලැබුණ කථාවක්. මම ඒක කියන්නම්. ඉතා වැදගත්. එක්තරා කාන්තාවක්, උදේට එයා රස්සාවට යනව. පිළිමෙ ඉදිරිපිට පූජා කරන්ට දානෙ භාජන දෙකක් සකස් කරල, දෙකම ආසනේ උඩින් තියල වැදගෙන කියනවලු අනේ ස්වාමීන්

වහන්සේ මට වැඩට යන්ට තියෙනව ඒක හින්දා ඔබ වහන්සේ මේ දානවේල උදේට වළඳන්ට. මේ දානෙ වේල දවල්ට වළඳන සේක්වා කියල යනවලු. ඉතින් ඇත්තට ම මේක විහිළුවක් වගෙයි ජේන්නෙ. මේක විහිළුවක් නෙවෙයි. එයාට තේරෙන තරම. මේ අපට උගන්වල තියෙන දේ. ඉතින් මට හරි ප්‍රශ්නයක් මේ උදේ කෑමවේල සහ දවල් කෑම වේල. ඇත්තට ම බුදු හාමුදුරුවො රජ මාලිගාවෙන් පිට වූ දා සිට පරිනිබ්බාණය දක්වා අවුරුදු පනස් එකක් ජීවත් වෙලා තියෙන්නෙ දිනකට එක ම එක ආහාර වේලක් පමණක් ලබාගෙන බවයි පොතපතේ සඳහන් වෙලා තියෙන්නෙ. එක වේලයි ආහාර ගත්තෙ. ඉතින් ඒ දේ වත් නොදැන තමයි ඒ බුද්ධ නාමයෙන් කෑම වේල් දෙකක් තියන්නෙ. ඉතින් ඒ තරම් ප්‍රශ්නයක් මේක. හිතන්ට පොඩ්ඩක්. හිතහ වෙන්ට නොවෙයි. මම හැමෝට ම කියන්නෙ මේ ගැන හිතල බලන්ට. සැබෑවට මුහුණ දෙන්නට. සත්‍යයට මුහුණ දෙන්නට. බුදු හාමුදුරුවො ජීවමානව සිටිද්දි වත් එක වේලයි වැළඳුවෙ. දැන් පිළිමයක් ඉදිරියේ එක වෙනුවට දෙකක් ම තියනව දානෙ. එතකොට බෙර ගැහුවෙ නෑ. “නව්ව ගීත වාදිත විසුකදස්සනා වේරමණී” කියන එක සියලු ම රහතන් වහන්සේලා බුදු පසේ බුදු මහරහත් කියන තුන් දෙනා ම දිවිහිමියෙන් ඒ ගොල්ලො නැටුම් ගැයුම් වැයුම් බැලුවෙ නෑ. ගඳ මල් විලවුන් දැරුවෙ නෑ. ඉතින් එවැනි පසුබිමක් තුළ අපි කොහොමද එතන ගිහිල්ල බුදු පිළිමයක් ඉදිරිපිට බුදුන් වහන්සේට කරන පූජාවක් කියල පුළුවන්ද බෙර ගහන්ට? නැටුම් ගැයුම් වයන්ට පුළුවන්ද පන්සලට ගිහින් වුණත්. බෑ. ඉතින් මෙන්න මේක තමයි ප්‍රශ්නය...

ඒක නිසා මම කියන්නෙ බුදුන් පුදන්ට. බුද්ධ පූජාව අවශ්‍ය යි. බුද්ධ පූජාව නැත්නම් බුදුන් පුදන්නෙ නැති කෙනා බෞද්ධයෙක් නොවෙයි. බුද්ධ පූජාව කියා කියන්නෙ බුදුන් වහන්සේගෙ දේශනාව පිළිපැදීම. ඉතා ම පැහැදිලියි. අර වක්කලීට කරපු දේශනාව සහ තවත් දේශනා ගොඩක් තියෙනව.

ඊළඟ දේ මතක තියාගන්ට ඕන. බෝධි පූජාත් තියන්ට ඕන. බෝධි පූජා තියන්නෙ නැති කෙනෙක් බෞද්ධයෙක්

නොවෙයි. එතකොට බෝධි කියල කියන්නෙ මොකක්ද? අපි අහල තියෙනව ඔය තුන්තරා බෝධිය කියල. ඒ කියන්නෙ සම්මා සම්බෝධිය, පච්චේක බෝධිය, ශ්‍රාවක බෝධිය. බුදු පසේබුදු, රහත් කියන තුන බෝධි කියල හඳුන්වනවා. බෝධි කියල කියන්නෙ නිවන. ලෝකෝත්තර මාර්ග ප්‍රඥාවට කියන්නෙ බෝධිය කියල. එතකොට බෝධිය පුදන්ට ඕන. දැන් මෙතෙක් වේලා මේ දේශනාවෙ ආර්ය අෂ්ටාංගික මාර්ගය කියල වතුරායඪී සත්‍යය දේශනා කළේ, බෝධි පූජාව. ඕන්න ඕකයි බෝධි පූජාව. හැබැයි බෝධි පූජාව කියන්නෙ ගහකට වදින එක නොවෙයි. එදා රාත්‍රියෙ බුදුන් වහන්සේ බුද්ධත්වයට පත් වුණ වෙලාවෙ සෙවණ ලැබුවයි කියන ගස ඇහැටු බෝ රුක, මහ බෝ රුක කියල කියනව. බුද්ධ ගයාවෙ තියෙන්නෙ කියල කියනව. ඒකෙ ශාඛාවක් අනුරාධපුරේ තියෙන්නෙ කියල කියනව. මොකේ තිබ්බත් ඒ දෙකට ම වැදීම බුද්ධ වන්දනාව නොවෙයි. බෝධි පූජාව නම් නොවෙයි. ඒක මතක තියා ගන්ට. බෝධි පූජාව කියන්නෙ ආර්ය අෂ්ටාංගික මාර්ගය වැඩීම. බෝධිය කියල කියන්නෙ නිවන. ඉතින් නිවනට වැදීම තමයි බෞද්ධයාගේ කාර්යය.

බෝධි පූජා කරනව කියන්නෙ ආර්ය අෂ්ටාංගික මාර්ගය වැඩීම. බුද්ධ වන්දනාව කියල කියන්නෙත් බුදුන් පුදනව කියන්නෙත් බුදුන් වහන්සේගෙ දේශනාව පිළිපැදීම. ඊළඟට අපි තව එකක් මතක තියාගන්ට ඕන. බෝධි පූජාව බුද්ධ පූජාව ඒ වගේ ම ඊළඟට බෞද්ධයා කියන කෙනා ඉතා ම ගරු ගාම්භීර පුද්ගලයෙක්. ඉතා හොඳ බුද්ධියක් තියෙන කෙනෙක්. එයා ඔය එක එක ඒවා සරණ යන්නේ නෑ.

ආනන්ද හාමුදුරුවන්ට බුදු හාමුදුරුවෝ පැහැදිලිව ම දේශනා කළා අපට දැකගන්ට පුළුවන් සූත්‍ර පිටකයේ පරිනිබ්බාණ සූත්‍රය කියවන කොට ආනන්ද හාමුදුරුවෝ බොහෝම දුක් වෙනව. හඬා වැලපෙනව, බුදු හාමුදුරුවෝ පරිනිබ්බාණයට පත් වෙනව කියල දැනගත්තහම ඊට පස්සෙ බුදු හාමුදුරුවෝ අඬ ගහල කියනව ආනන්දට, ආනන්ද දුක්

වෙන්ට එපා. මම කියන්ට ඕන සියලු දේශනා, ධර්ම දේශනා කරලයි තියෙන්නෙ. සත්‍ය ධර්මය දේශනා කරල තියෙන්නෙ. කිසිම දෙයක් හංගගෙන නෑ. මින් ඉදිරියට ශාස්තාවරයෙක් නැහැයි කියල හිතන්ට එපා. මගේ ධර්මය ගුරු කොටගන්ට කියල කිව්ව. ඒ කියල ඉවරවෙලා තව එකක් බුදුන් වහන්සේ දේශනා කළා ඉතාම පැහැදිලිව ඒක පාලියෙන් සඳහන් වෙනව. මෙන්න මේ විදියට බුදු හාමුදුරුවෝ කිව්ව; ආනන්ද “අත්තදීපා විහරං අත්තසරණා අනඤ්ඤ සරණා” හරි පැහැදිලියි. “අත්ත දීපා විහරං” තමා ම දිවයිනක් කරගෙන වාසය කරන්ට. මම නැති වුණාට කලබල වෙන්ට එපා. එතකොට “අත්ත දීපා විහරං” කිව්වෙ තමාම දිවයිනක් කරගෙන වාසය කරන්ට. ඊළඟට බුදු හාමුදුරුවෝ කියනව, සමහරු කියනව මේක තමා ම තමාට පහනක් කරගන්ට කියල. ඔය දෙකෙන් කෝක ගත්තත් පාලි දන්න අය. උගතුන් තමයි මේක කරන්නෙ. දීපයක් කරගත්තත් කමක් නෑ. පහනක් කියල තමාම තමාට ආලෝකයක් කර ගත්තත් කමක් නැහැ. තමාට ම තමා දිවයිනක් කර ගත්තත් කමක් නෑ. එතන තියෙන්නෙ තමාට තමා මිසක් එක එක දේව සංකල්ප පස්සෙයි ගස් ගල් වන්දනාව පස්සෙයි ඔය විවිධාකාර දේ සායිබාබල, ඔය ඕසෝල - එක එක විවිධාකාර දේ විවිධ ධර්ම දේශනා අද තියෙනවනෙ. පුද්ගලයෝ ඉන්නවනෙ - ඒවා පස්සේ යන්ට වුවමනා නෑ. “තමන්ට තමා දිවයිනක් කරගන්ට, තමා තමාට පිහිට කර ගන්ට.” “අත්ත දීපා විහරං අත්ත සරණා අනඤ්ඤ සරණා” අන් දෙයක් සරණ කරගන්ට එපා කියල බුදු හාමුදුරුවෝ පැහැදිලිව ම කිව්ව. ඉතින් මෙන්න මේක හොඳට මතක තියාගත්ත නම්, මෙන්න මේක කරන කෙනා එයා තමයි බෞද්ධයා....

- මේක තමයි බුද්ධ දේශනාව,
- මේක තමයි මාර්ගය,
- මේක පිළිපැද්ද කෙනා තමයි දුකින් මිදෙන්නෙ.
- මේක තමයි සසර දුක් ගිනි නිවන නිවන් මඟ.

2. ලෝකය

දවසක් ආනන්ද තෙරුන් වහන්සේ, ඒ කියන්නේ බුදුන් වහන්සේගේ අග්‍ර උපස්ථායකයා බුදුන් වහන්සේ ළඟට ගිහින් ඇහුවා. “භාග්‍යවතුන් වහන්ස, ලෝකය තියෙන්නේ කොහේද?” කියලා.

බොහොම සරල ප්‍රශ්නයක්, “ස්වාමීන් වහන්ස, ලෝකය තියෙන්නේ කොහේද?” බුදුන් වහන්සේ උත්තර දුන්නා “ආනන්ද, ලෝකය තියෙන්නේ දුක උඩ” කියලා.

දැන්, අපෙන් එහෙම ඇහුවා නම් ඔය ප්‍රශ්නය, අපි මොකද කියන්නේ? ලෝකය තියෙන්නේ කොහේද කියලා අපි හොයනවා. වට පිට බලයි, ඇහැට කනට ජේන ලෝකය නේ අපි බලන්නේ. නේද? ඇහැට පෙනෙන කනට ඇහෙන. නැතිනම් සිතියම් පොත් පෙරළයි, නැතිනම් ලෝක ගෝලයක් හොයයි. අපි දකින ලෝකය ඒකයි.

නමුත් බුදුන් වහන්සේ උත්තර දුන්නේ ඊට වඩා වෙනස් හාත්පසින් වෙනස් පිළිතුරක්. අපි බලමු, මොකක්ද ඒ පිළිතුර කියලා. දැන් අපි මොකද කරන්නේ?

දැන් අපිට ඇස, කන, නාසය, දිව, ශරීරය, මනස කියලා ආයතන හයක් තියෙනවා.

මේ ඇසට ස්පර්ශ වනවා බාහිර ලෝකයේ තියෙන වර්ණ. වර්ණ රූපය කියලා ඒකට කියන්නේ. වර්ණය. ඊට පස්සේ, ඇසට වර්ණ රූපය ස්පර්ශ වුණහම වර්ණය ස්පර්ශ වුණහම ඒ එක්කම විඤ්ඤාණය කියන එක හටගන්නවා. විඤ්ඤාණය කියන එක හරියට අපිට උදාහරණයකට ගත්තොත්, අපිට මේ අපි දන්න ලෝකෙ විදියට නම්, හරියට මේ අර. විදුලිය

සහිත වයර් දෙකක් එකට ගැටුණහම අර ගිනි පුළිඟුවක් නිකුත් වෙනවා. “ස්පාක් වෙනවා” කියලා අපි කියන්නේ. “විටිස්” ගාලා. එළියකුත් මතු වෙනවා, අන්න ඒ වගේ වැඩක්. ඇසත් රූපත් ස්පර්ශ වුණාම විඤ්ඤාණය හටගන්නවා. අපි ඒකට කිව්වා “වක්ඛු විඤ්ඤාණය” කියල.

ඊළඟට කණට ශබ්දයක් ඇහුණාම ශබ්දය ස්පර්ශ වුණහම එතන විඤ්ඤාණය හටගන්නවා. තනයි ශබ්දයි නිසා ඒකට කිව්වා “සොත විඤ්ඤාණය” කියල.

ඊළඟට නාසයට ගන්ධයක් ස්පර්ශ වුණහම සුගඳ හෝ දුගඳ ඕනම එකක් ස්පර්ශ වුණු ගමන් එතන විඤ්ඤාණය හටගන්නවා. ඒකට අපි කිව්වා “සාණ විඤ්ඤාණය” කියල.

ඊළඟට දිවට කිසියම් රසයක් දැනුණහම, රසයක් ස්පර්ශ වුණහම එතන විඤ්ඤාණය හටගන්නවා. බුදුන් වහන්සේ ඒකට නම් කලා “ජීවිතා විඤ්ඤාණය” කියලා.

ඊළඟට කයට යම්කිසිවක් ස්පර්ශ වුණා ම ඒකට කිව්වා “කාය විඤ්ඤාණය” කියලා,

මනසට කිසියම් සිතිවිල්ලක්, අරමුණක් ආවාම එතන විඤ්ඤාණය හටගන්නවා. බුදුන් වහන්සේ ඒකට කීවා මනෝ විඤ්ඤාණය කියලා.

එතකොට මේ විඤ්ඤාණය කියන එක අර විදුලිය වයර් ස්පාක් වෙනවා වගේ තැනින් තැන මැජ්ක්කාරයා වගේ, හටගන්නවා.

ඇසත් රූපත් නිසා එතන විඤ්ඤාණය හටගන්නවා.
කනත් ශබ්දයත් නිසා එතන විඤ්ඤාණය හටගන්නවා
නාසයත් ආසුරාණයත් එක්ක එතන විඤ්ඤාණය
හටගන්නවා.

දිවත් රසයත් ස්පර්ශ වුණහම එතන විඤ්ඤාණය හටගන්නවා

කයට ස්පර්ශය, මනසට සිතිවිලි, ධම්ම වශයෙන් මෙන් මේ ආයතන හයේ තැනින් තැන මේ විඤ්ඤණය හටගන්නවා.

එතකොට දැන් මේ විඤ්ඤණය හටගන්නා ඒ ඒ තැන අනුව අපි එක එක නම් දුන්නා. විඤ්ඤණය ඒකාකාරී සදාකාලික දෙයක් නොවේ. තැනින් තැන ඒ ලැබෙන අරමුණු අනුව ඒ ඒ ඉන්ද්‍රියට, ඒ ඒ ආයතනයට ලැබෙන බාහිර අරමුණු අනුව ඒ ඒ තැන හටගන්නා දෙයක් තමා විඤ්ඤණය කියල කියන්නේ.

එතකොට දැන් අපි උදාහරණයක් ගත්තොත් මුලින්ම...

ඇසත් රූපත් ස්පර්ශ වීම නිසා හටගන්නා වක්ඛු විඤ්ඤණය විතරක් හරියන්නේ නෑ. මේ විඤ්ඤණය කියන එක හැමවෙලාවක ම කොතනක මොන ආයතනයෙන් හටගත්තත් ඇස කන නාසය දිව ශරීරය මනස කියන මොන ආයතනයේ හටගත්තත් මේ විඤ්ඤණය හටගන්න කොට අනිවාර්යයෙන් ම ඒකත් එකක් ම හටගන්නා තවත් වෛතසික පහක් තියෙනව. අනිවාර්යයෙන් ම සෑම විඤ්ඤණයක් එක්ක ම මේ සිතිවිලි පහ - මේ වෛතසික පහ - හට ගන්නවා මයි. කවදාවත් විඤ්ඤණයක් තනිව ම හටගන්නේ නෑ. මේ වෛතසික පහෙන් තොර ව එතකොට මේ වෛතසික පහට කවදාකවත් තනිව ම හට ගන්ටත් බෑ, විඤ්ඤණයකින් තොරව. විඤ්ඤණය හටගත්තොත් ඒ එක්ක ම මේ වෛතසික පහත් හට ගන්නව මේ වෛතසික පහ අනිවාර්යයෙන් ම හටගන්නව විඤ්ඤණය හටගත්තොත්.

එතකොට මොනවද මේ වෛතසික පහ? මේ සිතිවිලි පහ. දැන්, එක වෛතසිකයක් තමා “එස්ස” කියල කියන්නේ. එස්ස කියල කියන්නේ ස්පර්ශය කියන එක. ස්පර්ශ වුණා.

දැන් ඇසයි වර්ණයි ස්පර්ශ වෙලා විඤ්ඤණය හටගත්ත-හම අපි ඒකට කිව්වා “වක්ඛු විඤ්ඤණය” කියලා. මේ එස්ස කියන වෛතසිකයෙන් තමා කියන්නේ දැක්කා කියලා. කනයි ශබ්දයි ස්පර්ශ වුණහම හටගත්තා, “සොත විඤ්ඤණය” කියල

අපි ඒකට කියනවා. නමුත් කතෙක් විඤ්ඤාණය එතන හටගන්න කොට ම ඇහුණා කියන දේ කියල අපට දැනුම් දෙන්නෙ එස්ස කියන වෛතසිකයෙන්.

එතකොට නාසයයි ගන්ධයයි නිසා හටගන්නා විඤ්ඤාණය එතන හටගන්න කොට එස්ස වෛතසිකයෙන් අපට කියනවා ආඝාණය කළා කියලා. දිවයි රසයි නිසා හටගන්නා විඤ්ඤාණයත් එක්ක හටගන්න එස්ස වෛතසිකයෙන් අපට දැනුම් දෙනවා මේක තමයි රස දැනුණා කියලා. එතකොට කයට ස්පර්ශ වුණාමත් “ඓංචිච්චි” ස්පර්ශ වුණාමත් ඒ විඤ්ඤාණය හටගන්න කොට එස්ස වෛතසිකයෙන් දැනුණා. ඊළඟට මනසට සිතිවිලිවලට ඒ විඤ්ඤාණය හටගන්නවා. එතන එස්ස වෛතසිකයෙන් කියනවා මතක් වුණා කියලා. හරි නේ.

එතකොට...

දැක්කා - ඇහුණා - ආඝාණය කළා - රස දැනුණා ස්පර්ශ වුණා, කයට දැනුණා, සිතිවිලි ආවා මතක් වුණා ආදි වශයෙන් ඒ ඒ ආයතන එක එක තැන පටන් ගත්ත විඤ්ඤාණය මොකක්ද සිදු වුණේ කියල දැනුම් දෙන්නේ එස්ස වෛතසිකයෙන්. එතකොට දැන් ඇසයි වර්ණයි නිසා හටගන්නා වක්ඛු විඤ්ඤාණය එස්ස වෛතසිකයෙන් කිව්ව දැක්කා කියල.

ඊළඟට දැන්, තව වෛතසිකයක් හටගන්නව එස්ස කියන වෛතසිකයත් එක්ක. මොකක්ද ඊළඟ එක? වේදනා. දැන් මේ උදාහරණයකට, දැන් දැක්කා කියන එක ගත්තොත් එස්සයෙන් කිව්ව දැක්ක කියල. ඊළඟට කියනව ඒ දැකපු දේ අපි කැමති දෙයක්ද අකැමැති දෙයක්ද කියල දැනුම් දෙනවා. මොකෙන්ද කරන්නෙ ඒක. වේදනා වෛතසිකයෙන්.

එතකොට එස්ස වේදනා, වේදනාවෙන් කිව්වෙ කැමතිද දැකපු අරමුණ අපි කැමති අරමුණක්ද එහෙම නැත්නම් අකැමැති අරමුණක්ද එහෙම නැත්නම් ඒ දෙකට ම නැති මධ්‍යස්ථ අරමුණක් ද?

ඊළඟට ඒ ආයතන හයට ම එහෙමයි. ඒ විඤ්ඤාණය හටගත්ත තැන, ඒ විඤ්ඤාණය හටගත්ත තැන මොකක්ද ඇහුණද දැක්කද ආදී වශයෙන්. ඒ හටගත්ත තැන ඒ දැක්ක හෝ ඇහුණ හෝ දෙය මොකක්ද ආඝාණය හෝ ස්පර්ශ වුණ දේ නැත්නම් සිතුවිල්ල කැමති දෙයක්ද අකමැති දෙයක්ද මධ්‍යස්ථ දෙයක්ද කියන එක දැනුම් දෙන්නේ වේදනා වෛතසිකයෙන්.

ඊළඟට තව වෛතසිකයක් හටගන්නවා අපි ඒකට කියන්නෙ මොකක්ද? සඤ්ඤ වෛතසිකය. සඤ්ඤ සිතුවිල්ල. සඤ්ඤ කියන්නේ හඳුනාගන්නවා. දැන් ඇසට රූපයක් දැක්කා නම් දැක්ක දෙය මොකක්ද කියලා හඳුනාගන්නවා.

ඇහුණා නම් මොකක්ද ඇහුණෙ, නැත්නම් ආඝාණය කළා නම් මොකක්ද ඒ?

දිවට රස දැනුණා නම් මොනවද දැනුණ රස?

කයට දැනුණා නම් ස්පර්ශ වශයෙන් මොන දෙයක්ද ස්පර්ශ වුණේ. සිතුවිල්ලකුත් එහෙමයි.

එතකොට සඤ්ඤාවෙන් කරන්නෙ හඳුනාගැනීමයි. එතකොට එස්ස ස්පර්ශ වුණාම මොකක්ද ඒ ඇති වුණ දේ කියල දන්නව. ඊට පස්සෙ වේදනාව හඳුනාගන්නව අපි. මොකක්ද අකමැති දෙයක්ද, කැමති දෙයක්ද, නැත්නම් මධ්‍යස්ථ ද කියල. ඊළඟට සංඥාවෙන් හඳුනාගන්නවා. දැක්ක හෝ ඇහුණ හෝ ඒ ඇති වුණ දේ.

ඊළඟට දැන් තව වෛතසිකයක් තියෙනවා. ඒකට කියන්නෙ වේතනා වෛතසිකය කියලා. වේතනා කියන්නෙ අපි දැක්ක කියල ගත්තොත් අපි දැකපු දේ අපි කැමතිද? අකමැති ද කියල හඳුනාගත්තා. දැනුම් දුන්නා අපිට. ඊළඟට ඒ දැකපු දේ මොකක්ද කියලා කැමතිද, අකමැතිද කියන එක වේදනා වෛතසිකයෙන් දැනුම් දුන්නා. ඊළඟට සංඥ වෛතසිකයෙන් අපට දැනුම් දෙනව, ඒ දැකපු දේ කුමක්ද කියලා හඳුනාගත්ත. දැන් අපි ඊළඟට මොකද කරන්නෙ. දැකපු

දේ කැමති අරමුණක් නම්, එහෙම නැත්නම් ලැබිවිට අරමුණ කැමති අරමුණක් නම් අපි ඒ දේ පිළිබඳ ඇලීමක් ඇති කරගන්නව. තණ්හාවක් ඇති කරගන්නව. චේතනා වෛතසිකයෙන් තමා මේක කරන්නෙ. කැමති එකේ ඇලෙනවා. නැත්නම් තණ්හා සිතුවිල්ලක් ඇති කරගන්නව. තණ්හාවක් ඇති කරගන්නව. එහෙම නැත්නම් අකමැති අරමුණක් නම් මේ ලැබුණෙ අපි ඒ කෙරෙහි ද්වේෂයක් ඇති කරගන්නව. ගැටීමක්, ප්‍රතික්ෂේප කිරීමක්, එතකොට අපිට මේ ආයතනවලට ඇස, කන, නාසය, දිව, ශරීරය, මනස කියන ආයතන හයට ලැබෙන අරමුණ අනුව අපි ඇති කරගන්නවා; කැමති අරමුණක් ලැබුණා නම් ඇලීමකුත් අකමැති අරමුණක් ඇති වුණා නම් ගැටීමකුත්. මෙන්න මේක තමයි කර්මය කියල කීවෙ බුදුහාමුදුරුවෝ. කවුරුත් අහලා ඇති.

“චේතනාහං භික්ඛවෙ කම්මං වදාමී” කියල කීව්වෙ කර්මය, චේතනාව, මේ චේතනා තමයි කර්මය කියල කීවෙ. එතකොට එස්ස, වේදනා, සඤ්ඤ, චේතනා තව එකක් තියෙනව “මනසිකාර” කියලා. මේ ක්‍රියාවලිය කරන්ට උදව් දෙන තව සිතුවිල්ලක්.

එතකොට දැන් බලන්ට දැන් අපි දකිනවා කියල දැන් උදාහරණයකට ගත්තොත් දකිනවා කියන්නෙ මොකක්ද? ඇසත් බාහිර රූපත් ස්පර්ශ වුණා. ඊට පස්සෙ විඤ්ඤාණය හටගත්තා. ඒ විඤ්ඤාණය හටගන්නවත් එක්ක ම හටගන්නව එස්ස, වේදනා, සඤ්ඤ, චේතනා, මනසිකාර කියන ක්‍රියාවලිය සිද්ධ වෙනව. ඒ කියන්නෙ දැක්කා ඒ දේ මොකක්ද? දැක්කා නම් කැමති දෙයක්ද දැක්කේ, අකමැති දෙයක්ද කියල, ඊළගට ඒක පිළිබඳ ඇති කරගන්න සිතුවිල්ල ලෝභ හෝ ද්වේෂ සිතිවිල්ල.

එතකොට මේක තමයි අපි සදාකාලිකව ම මේ සත්ත්වයා මේ මනුෂ්‍යයා කියන කෙනා උපන්දා ඉඳන් ම මැරෙනකම්ම කරන්නෙ. මෙන්න මේ ක්‍රියාවලිය ඇසින් රූප දකිනවා. කැමති එකේ ඇලෙනවා. අකමැති එකේ ගැටෙනවා. කනින් ශබ්ද

අහනවා, කැමති එකේ ඇලෙනවා. අකමැති එකේ ගැටෙනවා. නාසයෙන් ආඝ්‍රාණය කරනවා. කැමති එකේ ඇලෙනවා. අකමැති එකේ ගැටෙනවා. දිවට රසත් එහෙමයි. කැමති එකේ ඇලෙනවා. අකමැති එකේ ගැටෙනවා. කයට ස්පර්ශයත් එහෙමයි. කැමති එකේ ඇලෙනවා, අකමැති එකේ ගැටෙනවා. මනසින් සිතිවිලිත් එහෙමයි. කැමති එකේ ඇලෙනවා. අකමැති එකේ ගැටෙනවා. මෙන්න මේ ආදී වශයෙන් මෙන්න මේ සිතිවිලි ඇති කරගනිමින් ලෝභ, ද්වේෂ දෙකේ මේ සිත - විඤ්ඤාණය ක්‍රියාත්මක වෙමින් උපන්දා සිට මැරෙන තෙක් දක්වා මෙන්න මේ ක්‍රියාවලිය කරගෙන යනවා. මෙන්න මේක තමා අපි ජීවත් වෙනවා කියලා කියන්නෙන්, ඔන්න ඔය ටික. හරියට මේක උගුලක අසු වුණා වගේ. ඇස තියෙනවා, රූප තියෙනවා ස්පර්ශ වෙනවා. විඤ්ඤාණය හටගන්නවා. කන තියෙනවා, ශබ්ද තියෙනවා. විඤ්ඤාණය හට ගන්නවා. ඔය විදිහට මේ ආයතන බාහිර ආයතන සමග ඇලෙමින් ස්පර්ශ වෙමින් මේ ක්‍රියාවලිය සිදු කර ගෙන කරගෙන යනවා.

එතකොට මේ ක්‍රියාවලිය සිදුවෙන කොට මේක වේගයෙන් සිදුවෙනවා. මේක හරියට නිකං නොනවත්වා ක්‍රියාත්මක වන දෙයක්. කිසි කෙනෙකුට තේරෙන්නෙ නෑ. මේක විඤ්ඤාණයකින් මේ ක්‍රියාවලිය සිදුවෙන්නේ. ඉතින් මේක හරියට ම වේගයෙන් සිදු වන නිසා කාටවත් තේරෙන්නෙ නෑ මේක ක්ෂණයකින් ඇතිවන, නැතිවෙලා යන දෙයක් කියලා. ඒ තරම් විත්තක්ෂණයක් කියන්නේ ඉතා වේගයෙන් ක්‍රියාත්මක වන දෙයක්. කිසි කෙනෙකුට තේරෙන්නෙ නෑ මේක. අල්ලන්නටත් බෑ. ලේසියකට හිතලා කල්පනා කරල ගන්නටත් බෑ. මේක වේගයෙන් සිතුවිලි පරම්පරාවකින් තමා මේ යම්කිසි සිදුවීමක් අපි දකින්නේ හෝ අහන්නේ හෝ ආඝ්‍රාණය කරන්නේ හෝ ස්පර්ශ වෙන්නේ මේ කියන ඕනම අරමුණකට ගිහිල්ලා අපි ඒ සිතුවිලි ඇති කරගන්නේ.

එතකොට දැන් බුදු හාමුදුරුවෝ හැදින් වූ ලෝකය මෙන්න මේකයි. මෙන්න මේක තමයි ලෝකය. මොකක්ද කරන්නෙ මෙන්න මේ පඤ්ච උපාදනස්කන්ධ. මෙන්න මේකට

කියන්නෙ පඤ්චුපාදානස්කන්ධ ලෝකය වෙන මොකවත් නොවෙයි.

එතකොට බුදු හාමුදුරුවන්ගෙන් දැන් ආනන්ද හාමුදුරුවෝ ඇවිල්ල ඇහුවේ ලෝකය තියෙන්නේ කොහේද කියලා. දැන් මොකක්ද ලෝකය කියලා බුදුහාමුදුරුවෝ හඳුන්වන්නේ මේ පඤ්චුපාදානස්කන්ධ ලෝකය. මේ ආයතන හයත් එක්ක බාහිර ආයතන අධ්‍යාත්මික ආයතන සහ බාහිර ආයතන ස්පර්ශ වීම නිසා හටගන්නා මේ චිත්ත වෛතසික ක්‍රියාවලිය තමයි ලෝකය. මෙතන මම කියන ලෝකය මැවෙනවා. මේ ලෝකය දුක උඩ තියෙන්නේ කිව්වා. ඇයි මේක දුක උඩ තියෙනවා කියලා කිව්වේ?

දැන් ඇසයි රූපයි ස්පර්ශ නොවුණා නම් වක්ඛු විඤ්ඤුණය හටගනීද? නෑ. වක්ඛු විඤ්ඤුණය හටගන්නේ නෑ.

කන්‍යයි ශබ්දයයි ස්පර්ශ නොවුණා නම් සොත විඤ්ඤුණය හට ගන්නේ නෑ.

නාසයයි ගන්ධයයි ආඝ්‍රාණය නොවුණා නම් කිසිසේත් ම ඝාත විඤ්ඤුණය හටගන්නේ නෑ.

දිවයි රසයයි ස්පර්ශ නොවුණා නම් ජ්විහා විඤ්ඤුණය නෑ.

කයයි ඓච්ච්ඛියයි ස්පර්ශ නොවුණා නම් කිසි දවසක කාය විඤ්ඤුණය නෑ.

මනසට සිතුවිලි නොආවා නම් කිසිසේත් ම මනෝ විඤ්ඤුණය නෑ.

එතකොට දැන් මේක මේ සිතුවිලි එනවා ස්පර්ශ වෙනවා ආයතන අධ්‍යාත්මික ආයතන සහ බාහිර ආයතන; විඤ්ඤුණය හටගන්නවා. ඒකත් එක්ක ම අර කියපු පඤ්චුපාදානස්කන්ධ ක්‍රියාවලිය ඇති වෙනවා. ඒ සිතිවිල්ලත් එක්ක ම නැති වෙලා යනවා. දැන් අපි හිතමු උදාහරණයක් හැටියට කිසියම් ශබ්දයක් ඇහුණා කියලා.

ටක් ගාලා ශබ්දයක් ඇහුණා. ඒ ටක් ගාන එක එක්ක ම දැන් මෙහෙම... ටක් මෙහෙම ටක් ... ටක් එතකොට මොකද

වෙන්නේ? මේ... ඒක එක පාරට ම හටගත්තා. නැතිවෙලා ගියා. ඒ එක්කම විඤ්ඤාණය හටගත්තා ඒ එක්ක ම නැතිවෙලා ගියා. එතකොට මේ ක්‍රියාවලිය මේ පඤ්චුපාදානස්කන්ධ ක්‍රියාවලිය මොකද වෙන්නෙ. ඇති වෙනවා නැතිවෙනවා. ඇතිවෙනව නැතිවෙනවා. හටගන්නවා. නැතිවෙලා යනවා. මේක වේගයෙන් ක්‍රියාවෙමින් සිදුවෙනවා.

මේක වේගයෙන් සිදුවන ක්‍රියාවලියක්. මේක කාටවත් තේරෙන්නෙ නෑ; වේගයෙන් ඇතිවන නැතිවන ක්‍රියාවලියක් කියලා. මේ පඤ්චුප්පාදානස්කන්ධ ක්‍රියාවලිය දන්නේ රහතන් වහන්සේ පමණයි. බුදු හාමුදුරුවෝ තමයි මුලින්ම දැක්කේ.

සිද්ධාර්ථ කුමාරයා ධර්මය හොයාගෙන ගිහිල්ලා අන්තිම දවසේ බුද්ධත්වයට පත් වුණ දවසේ, අර ඇහැටු බෝ රුක යට ඉඳගෙන මුලින් ම කළේ මොකක්ද? ඉඳගෙන ඉවර වෙලා එයා එතෙක් කරලා තිබුණ භාවනාව හුරු පුරුදු භාවනාව තමයි ආනාපාන සති භාවනාව. උන් වහන්සේ ඒක පටන් ගත්තා. ආනාපාන සති භාවනාව කරන්ට.

ඊට පස්සේ මොකද කළේ?

ඒකෙන් ප්‍රථම ධ්‍යානය, ද්විතීය ධ්‍යානය, තෘතීය ධ්‍යානය, චතුර්ථ ධ්‍යානය දක්වා ධ්‍යාන වැඩුවා. ඊට පස්සේ බුදු හාමුදුරුවෝ කියන්නේ එහෙමයි. ඒ ධ්‍යානවලින් ඉවත් වෙලා ඊට පස්සේ බැලුවා ලෝකය දෙස කියලා කියනවා. දැන් මේ කරුවලේ ගහක් යට මොනවද ලෝකය බලන්නේ. මේ ලෝකය දෙස බැලුවා කිව්වෙ ඔන්න ඔය ක්‍රියාවලිය දෙසයි බැලුවේ. තමාගේ ඇතුළත දෙස බැලුවා. තමාගේ ඇතුළත බලා හිටිය ම මෙන්න වෙන දේ.

ශබ්දයක් ඇහුණා නැතිවෙලා ගියා. අතික් කනින් ආයෙ එකක් ඇහුණා. ඇති වුණා. නැතිවුණා. හුළඟක් හැමුවා - ඇගේ වැදුණා. සීතලක් හෝ යමක් දැනුණා. නැතිවෙලා ගියා. මෙන්න බුදු හාමුදුරුවෝ ලෝකය දැක්කා. මේක තමයි. මොකද වෙන්නේ? මෙන්න මේ ක්‍රියාවලිය ඇතිවෙනවා. නැතිවෙනවා.

ශබ්දයක් ඇහුණා. නැතිව ගියා. බාහිර ශබ්දය තමයි බාහිර - ඒක රූප, ඇසයි වර්ණයි ස්පර්ශ වීම රූප එතකොට ඒ දෙක ස්පර්ශ වීමත් එක්ක හටගන්නා විඤ්ඤණය - නාම-සිත. නාම-රූප, සිතයි කයයි නාම රූප දෙක ම ඇති වෙවී - නැති වෙවී ඉතිරියක් නැති ව ම ඇති වෙමින් නැති වෙමින් ගමන් කරනවා. මෙන්න මේක තමයි ක්‍රියාවලිය.

එතකොට මේක තමයි මේ ලෝකය කියල කිව්වෙ. එතකොට මේ ලෝකය අනිච්චයි. ඇති වෙනවා - නැති වෙනවා, අනිච්චයි. ඉතින් අනිච්ච දෙයක් සැපයිද කවදාවත්? අනිච්ච සියලුම දේවල් දුකයි. අන්න ඒක නිසා තමයි බුදු හාමුදුරුවෝ ආනන්ද හාමුදුරුවන්ට කීවේ “ආනන්ද, ලෝකය තියෙන්නේ දුක උඩ” ඇත්තට ම මේ ලෝකය තියෙන්නේ මෙන්න මේ කියන අනිච්ච උඩ. දුක කිව්වේ අනිච්ච. අනිච්ච උඩ තමයි ලෝකය මැවෙන්නේ. ඉතින් මේ ලෝකයේ කවුරුවක් වත්, මේ රහතන් වහන්සේලා හැර මේ කවුරුවක්වත් මේක දන්නේ නෑ. එතෙක් බුදුන් වහන්සේ බුද්ධත්වයට පත් වෙලා ලෝකයට දහම් දෙසනකම්. බුදුන් වහන්සේ මේක අවබෝධ කරගන්නකම් ලෝකයේ කවුරුවත් දැනගෙන හිටියේ නෑ. මුලින් ම බුදුන් වහන්සේ දැනගත්ත, මෙන්න වෙන දේ කියල. ඊට පස්සෙ ඒක උන් වහන්සේ දේශනා කළා බාහිර අනිකුත් අයට. ඊට පස්සෙ ඒ අනුව ප්‍රතිපදාව පුරලා ආයඝී අෂ්ටාංගික මාර්ගය වඩලා මෙන්න මේ කියන පඤ්චුපාදාන-ස්කන්ධ දුක ඒ ගොල්ලො දැක්කා. මෙන්න මේ පඤ්චුපාදාන-ස්කන්ධ දුක දැකගැනීම ම තමයි රහත් ඵලය කියන්නේ. මේක තමයි විජ්ජාව. මේක දකිනකම් තමයි අවිජ්ජාව. මේක දැක්කා නම් මේක තමා විජ්ජාව. බුදුන් වහන්සේ එදා රැ මේක තමයි දැක්කේ. මේක තමයි අර්හත් ඵලයට පත්වෙන කොට දකින දේ. ඒක තමයි බොහොම බුදුන් වහන්සේ හරියට උදන් ඇනුව.

එදා පස්වග තවුසන්ට දහම් දේශනා කරද්දි මේක කියල ඉවර වෙලා - පඤ්චුපාදානස්කන්ධය ගැන, වතුරායඝී සත්‍ය දේශනාවේ දී මොකක්ද කීවේ?

“ජාති’පි දුක්ඛා ජරාපි දුක්ඛා මරණමපි දුක්ඛො” කියාගෙන ගිහිල්ලා අන්තිමට කිව්වා “සංඛිත්තෙන පඤ්චුපාදානස්කන්ධා දුක්ඛා” කියලා. ඒ කරලා මේ පඤ්චුපාදානස්කන්ධ දුක විස්තර කළා. දැන් මේ ක්‍රියාවලිය තුළ මොනවද අපට තියෙන්නේ. විඤ්ඤාණය එක්ක හටගන්නා මේ එස්ස - වේදනා - සඤ්ඤ - චේතනා - මනසිකාර කියන ක්‍රියාවලිය තුළ මෙන්න මේ රූප - වේදනා - සඤ්ඤ - සංස්කාර විඤ්ඤාණ කියන ස්කන්ධ පහ තියෙන්නේ. වෙන මොකුත් නෑ.

ඇසයි - වර්ණයි කියල කියන්නේ රූප. නාසයයි ගන්ධයි කියල කියන්නේ රූප.

තනයි ගබ්දයි කියල කියන්නේ රූප. දිවයි රසයි කියන්නේ රූප.

ඒවා මහා භූතයන්ගෙන් හැදිව්ව දේවල්. මොනවද? පඨවි ආලෝක තේජෝ වායෝ කියන මහා භූත හතර මුල් කරගත් භෞතික දේවල් සියල්ල ම ඇතුළු වෙනව රූප ස්කන්ධයට. මෙන්න රූප.

එතකොට වේදනා. දැන් වේදනා කියල කීවේ ඉස්සර අපි අර පඤ්චුපාදානස්කන්ධ කියල කියපු වේදනා චෛතසිකය. එතකොට දුක හෝ දුක්ඛ වේදනා සුඛ වේදනා අදුක්ඛම සුඛ වේදනා. ඔන්න ඔය කියන වේදනා තුන තමයි වේදනා චෛතසිකය. මේක තමයි වේදනා ස්කන්ධය කියල කිව්වේ.

ඊළඟට රූප - වේදනා, ඊළඟට සඤ්ඤ ස්කන්ධය. හඳුනාගැනීම. සඤ්ඤ ස්කන්ධය කියල කිව්වා. සියලුම හඳුනාගැනීම. ලෝකයේ අපි විවිධ අරමුණු ආයතනවලට ලැබෙන අරමුණු හරහා අපි හඳුනාගන්නා සියල්ල සඤ්ඤ ස්කන්ධයට ඇතුළු වෙනවා.

ඊළඟට සංඛාර - සංස්කාර ස්කන්ධය.

සංස්කාර කියල කිව්ව. මොකක්ද සංස්කාර කියල කිව්වෙ. අර චේතනා චෛතසිකය. ඇති කරගත්ත කුසල අකුසල කර්ම

ටික. කුසල් හෝ අකුසල් කියන කර්ම ටික. මේක මෙතන සංස්කාර ස්කන්ධය හඳුන්වන කොට බුදු හාමුදුරුවෝ වැඩියෙන් පාවිච්චි කළා. පුඤ්ඤභිසංඛාර, අපුඤ්ඤභිසංඛාර - ආනෙඤ්ජාභි සංඛාර කියලා. පුඤ්ඤභිසංඛාර කියල කිව්වෙ කුසල කර්ම අපුඤ්ඤභි සංඛාර අකුසල කර්ම පුඤ්ඤභි සංඛාර කියල කිව්වේ රූපාවචර කුසල්. දිව්‍ය ලෝක මනුෂ්‍ය ලෝක-දිව්‍ය සම්පත් මනුෂ්‍ය සම්පත් ලබාගන්ට නැත්නම් සුගති සම්පත් ලබාගන්ට ඕන කරන කුසල්වලට කිව්ව පින්වලට කිව්ව පුඤ්ඤභිසංඛාර කියල. අපුඤ්ඤභිසංඛාර කියල කිව්ව අපාය-ගාමී නිරයගාමී සතර අපායට වැටෙන සියලු කර්ම අපුඤ්ඤභි සංඛාර එහෙම නැත්නම් අකුසල කර්ම, පව් කියල කිව්වා.

රූපාවචර කුසල්වලට පුඤ්ඤභිසංඛාර කිව්ව. භාවනාමය කුසල් - බුන්ම ලෝකවලට යන කුසල්. ඒවට කිව්ව ආනෙඤ්ජාභි සංඛාර කියල. එතකොට මෙන්න මේ සංඛාර තමයි බුදුන් වහන්සේ කිව්වෙ මේ සංඛාර ස්කන්ධය.

එතකොට විඤ්ඤණය, විඤ්ඤණය කියල කීවේ මොක-කේද? අර ඇස කන නාසය දිව ශරීරය කියන ආයතන හරහා අරමුණු ලැබෙන කොට හටගන්නා සිතට, විඤ්ඤණයට.

එතකොට ලෝකයෙ තියෙන්නේ මේ පහ. රූප වේදනා සඤ්ඤ සංස්කාර විඤ්ඤණ. එතකොට මං ඉස්සෙල්ල කිව්ව, මේ ලෝකය හට ගන්න හැටි කොහොමද දුක මත. මේවා ඔක්කෝම ඇතිවෙමින් නැතිවෙමින් යනවා. එතකොට මේවා අනිච්චයි මේවා දුකයි. අනිච්ච නිසා දුකයි අනිච්ච දේවල් දුක දේවල් හොඳයි යහපත් කියලා. අපිට අල්ලාගන්ට යහපත් කියලා ආත්ම වශයෙන් මම මගේ කියලා අල්ලාගන්ට දෙයක් තියෙනවද? නෑ. ඒ නිසා මේක අනාත්මයි කියල කිව්ව. සරලව කියනව නම්, එතකොට මේක නිසා තමයි කිව්වෙ බුදු හාමුදුරුවෝ ආනන්ද හාමුදුරුවන්ට ලෝකය තියෙන්නේ දුක උඩ කියලා. එතකොට මේ අපි දකින්නේ, මේ ලෝකය තියෙන්නේ, අනිච්ච දුක්ඛ අනාත්ම කියන ත්‍රිලක්ෂණය මත. මේකට කිව්වා ත්‍රිලක්ෂණය කියලා. එතකොට මේ රූප ස්කන්ධය දුකයි.

රූප ස්කන්ධය අනිච්චයි දුකයි, අනාත්මයි.

වේදනා ස්කන්ධය අනිච්චයි දුකයි, අනාත්මයි.

සංස්කෘ ස්කන්ධය අනිච්චයි දුකයි, අනාත්මයි.

සංඛාර ස්කන්ධය අනිච්චයි දුකයි, අනාත්මයි.

විඤ්ඤාණ ස්කන්ධය අනිච්චයි දුකයි, අනාත්මයි.

බුදුන් වහන්සේ අපට දේශනා කළා. මේ රූපස්කන්ධය දකින්නට කිව්වා. මේ පට්ඨි, ආපෝ, තේජෝ, වායෝ කියන මහා භූත හතර මුල් කරගත් ආධ්‍යාත්මික හා බාහිර සියුම් සහ ගොරෝසු කියන සියලු රූපයන් දකින්නට කිව්වා. මොන විදියටද, හැදින්වුවේ මොනවට ද මේ රූපස්කන්ධය සමකළේ. මොනවටද? උපමාවක් දන්නා රූපස්කන්ධය හරියට පෙන ගොඩක් වගේ කීවා. පෙන දැකලා ඇති නේ. වක්කඩවලින් එහෙම වැටෙන කොට අර තියෙන්නෙ නේද? සුදු පාටට. අපට ඒකෙ ගන්ට දෙයක් තියෙනවද? අල්ලපුවම පොඩි වෙලා යනව පෙන. බෝල බෝල මතු වෙවී ඇති වෙවී පුපුර පුපුරා යනවා. පෙන ගොඩක් කියන්නෙ ඒකට නෙ. එතකොට මේ රූප ස්කන්ධය හරියට පෙන ගොඩක් වගේ. හරි,

ඊළඟට වේදනා. වේදනා ස්කන්ධය - සුඛ වේදනා හෝ දුක්ඛ වේදනා හෝ අදුක්ඛම සුඛ වේදනා හෝ මේ කියන වේදනා හරියට මොනවා වගේද? බුදු හාමුදුරුවෝ උපමා කළේ මොකකටද? වේදනාව දිය බුබුළක් හැටියට. දැන් වහලෙන් එහෙම වතුර ගොඩකට වතුර බිත්දුවක් වැටුණම ටක් ගාලා බෝලයක් මතුවෙලා පුපුරලා යනවා ක්ෂණයකින් ඇතිවෙලා බෝලයක් හැදිලා පුපුරල යනවානෙ. අන්න ඒ වගේ සියලු වේදනා සැප වේදනාවත්, දුක් වේදනාවත්, අදුක්ඛම සුඛ කියන වේදනාවත් හරියට දිය බුබුළක් වගේ. ක්ෂණයකින් ඇති වෙලා නැති වෙලා යනව. මිනිස්සු ඕක දන්නෙ නෑ. හරි, එතකොට දකින්නට කීවෙ දිය බුබුළකට වේදනාව.

ඊළඟට සංස්කෘ ස්කන්ධය. සියලු හඳුනාගැනීම් බුදුන් වහන්සේ උපමා කළේ මොනවටද? මිරිඟුවකට. කිසි ම හඳුනා

ගැනීමක් කියල දෙයක් ගතයුත්තක් නෑ. මිරිඟුවක් වගේ. අර පායන කාලෙට ඇත ජේනවා. බැලුවහම බැලූ බැල්මට ඇත බැලුවම ජේන්නෙ වතුර වගේ. දැකල ඇතිනෙ මිරිඟුව කියන එක, නේද? යන්ට යන්ට එහෙම ජේනවා. නමුත් වතුර තියෙනවද? එතන ජලය නෑ. ඒක අපිව ඇස රවටන මායාවක්. එතකොට සඤ්ඤාව කියල කියන්නේ මේ සත්ත්වයා අපි මේ මනුෂ්‍යයෝ රවටන මායාවක් විතරයි. මිරිඟුවක්. දැන් ජේනවද? කවුරුවත් මෙහෙම හිතුවද? හිතන් නෑ. හරි, එතකොට සඤ්ඤාව මිරිඟුවක්.

ඊළඟට සංඛාර, ඒ කිව්වෙ කර්ම. කුසල කර්ම හෝ අකුසල කර්ම. මේ සියලු කර්ම බුදුන් වහන්සේ හැඳින්නුවෙ කෙසෙල් කඳකට. සමාන කළේ කෙසෙල් කඳකට. කෙසෙල් කදේ කොච්චර පතුරු ගැලෙව්වත් අරටුවක් ලැබෙනවද? මුළු ගහ ම ඉවර වෙනකම් ගලෝල ගලෝල ගලෝල ඉවර කරතැහැකි. ඉවර වෙලා යනව මිසක් අරටුවක් හරයක් නම් ලැබෙන්නෙ නෑ. පැහැදිලිද? මේ බුදුහාමුදුරුවො කියපු විදිය.

දැන් අපිට, මේ සාකච්ඡාවත්, පසුගිය වැඩ සටහනත් හරහා එන, සහ අපට දැනගන්ට ලැබෙන දේ තමා මේ අද පවතින තත්ත්වේ. අද හරිම උනන්දුවක් නේ පින්කම්වලට, පුණ්‍ය කර්මවලට. මේ... පිනුත් පවුත් දෙක ම කර්ම. පින්කම් පිළිබඳව පුදුම උනන්දුවක් තියෙන්නේ. දැන් බුදු හාමුදුරුවො මේක හැඳින්නුවෙ මේ... ඔය ඔච්චර අපි කොච්චර කැගහගෙන පින් කළත් හරයක් නැති දෙයක් හැටියට. දැන් බලන්ට පඤ්ච උපාදානස්කන්ධය තුළ බුදු හාමුදුරුවො උපමා කළේ මේ ඔක්කොම දුක. රූප - වේදනා - සඤ්ඤා - සංඛාරා - විඤ්ඤාණ. දැන් විඤ්ඤාණය හැඳින්නුවෙ මැජික් කාරයෙක් හැටියට. හරි. මෙතන මම මේ කියපු සංඛාර කියන කොටස කර්ම. දැන් අපි හැමදාම කරන්නෙ මේ කර්ම රැස් කරන එක. මේ ඇස කන නාසය දිව ශරීරය මනස පින්වීම හරහා මේකට ඕන කරන අරමුණු හොයාගෙන තමයි අපි හැමදාම හැම කටයුත්තක් ම කරන්නෙ. උදේ නැගිටිට වේලේ ඉඳලා

හැන්දෑවේ නින්දට යන තුරු අපි මොකද කරන්නේ? මේ මොකක් හෝ ආයතනයකින්, ඇස කන නාසය දිව ශරීරය මනස කියන මේ ආයතන හයෙන් අරමුණු අරගෙන ඒක ආස්වාද කිරීම. කැමති එකේ ඇලෙනවා. අකමැති එකේ ගැටෙනවා. ඔය ක්‍රියාවලිය තමයි කරගෙන කරගෙන යන්නේ. මේක තමයි දැක්කේ බුදු හාමුදුරුවෝ. දැන් මේක තමයි අපි හැම වේලේම කරන්නේ. ඉතින් දැන් මේක අනිච්ච නම් මේක දුක නම් මේක අනාත්ම නම් අපට තියෙන්නේ මේ කුණු ගොඩ පිටින් ම මේ ස්කන්ධ පහ ම අතහැරල අයින් කරල දාන එක. මේක දුකයි. මේක නිසා තමා මිනිස්සු අඩන්නේ. වැලපෙන්නේ. ශෝක වෙන්නේ. ඔය කියන්නේ ජාති ජරා මරණ සෝක පරිදේව දුක්ඛ දෝමනස්ස උපායාස කියන එකොළොස් ගින්න. මේ එකොළොස් ගින්න ම කොහෙද තියෙන්නේ. මෙන්න මේ කියපු පඤ්චුපාදානස්කන්ධයේ. මේ ස්කන්ධ පහ අතහැරල දැමීම නම් මේ දුක ඉවරයි. අර ඉපදීම, ජරාව, මරණය කියපු ඒ දුකක් ඉවරයි. එතැනින් නොකියවෙව්වි මේ ඊට වඩා ගැඹුරු අර්ථයෙන් දක්වන සියලු දුක් කදම අහෝසියි. මේ ස්කන්ධ පඤ්චකය අතහරින්නට පුළුවන් නම්, අතහැරිය නම්, අපි දැන් මොකද කරන්නේ. මේක අත හරිනවද? මේක දන්නවද? මෙහෙම කියල නෑ. අපි දහ අතේ දුවනව මේ ඇස පිනවන්නට රූප භොයාගෙන, කන පිනවන්නට ශබ්ද භොයාගෙන, නාසය පිනවන්නට ආසුණ ගන්ධයන් භොයාගෙන, දිවට රසයන් භොයාගෙන, කයට ස්පර්ශයන් භොයාගෙන සහ මනසට සිතුවිලි භොයාගෙන. මේක තමයි හැමදාම කරන්නේ. වෙන මොකුත් කරන දෙයක් නෑ අපි. මේක තමයි චේතනාව. මොනවද මේ ඇස, කන පිනවන එකට අපි කියන්නේ මොකක්ද? කාම චේතනා, කාම. මේවා පිනවීම කාම. එතකොට මේ පිනවනවා කියල මොනවද කරන්නේ. මේ පඤ්චුපදානස්කන්ධය පෝෂණය කරන එක. ස්කන්ධය. එතකොට, දැන් මොනවද කරන්නේ? මේ ඉන්ද්‍රිය පිනවන එක තමයි දිගින් දිගට කරගෙන යන්නේ. මේවට අරමුණු භොයාගෙන යන්නේ ඒකයි. ඉතින් මේවට අපිට

හැමවෙලේම ප්‍රිය අරමුණු ලැබෙන්නේ නෑ. අප්‍රිය අරමුණුත් ලැබෙනවා. ප්‍රිය අරමුණේ ඇලෙනවා. අප්‍රිය අරමුණේ ගැටෙනවා. වැඩි හරියක් ලැබෙන්නේ අපි ප්‍රිය නොකරන අරමුණු. වැඩි හරියක් අපට වෙන්නේ ඒවායෙන් මිඳෙන්ට. ප්‍රිය අරමුණු ලැබෙන්නේ ටිකයි. ඒක හින්ද සෑහෙන අරගලයක් කරන්ට වෙනවා. ඉතින් මේවා හොයාගෙන හොයාගෙන යනවා. ඉතින් මේක තමයි ජීවත් වෙනවා කියලා කරන්නේ. එතකොට අපිට දැන් තියෙන ගැටලුව මේ ස්කන්ධ පඤ්චකය ඉබේ පහළ වෙන්නේ නෑ. ආයතනත්, අරමුණුත් නිසා දැන් ඉස්සෙල්ල අපි මතක් කළා මේ ලෝකය හටගත්තේ කොහොමද කියලා. මේක හටගත් දෙයක්. මේක හටගත්ත. අපි නිකම් ඉන්නේ නෑ. මේකම තමයි පෝෂණය කරගෙන කරගෙන යන්නේ. ඉතින් මේවා පවත්වගෙන යන්ට මේක පෝෂණය කරන්ට හරි ආශාවක් තියෙනවා. ඒක තමයි තණ්හාව. ඒකයි බුදුහාමුදුරුවෝ කිව්වේ අර වතුරායඝී සත්‍ය දේශනාවෙදි දුක්ඛ සත්‍යය දේශනා කරලා ඉවර වෙලා මේ දුකට හේතුවත්, මේක නිකම් හටගත්තේ නෑ. දුක, හේතුවකින් හටගත්තේ. ඒ හේතුව තමයි තණ්හාව කියලා කිව්වේ. කාම තණ්හා, භව තණ්හා, විභව තණ්හා කියලා කිව්වේ මේක. දැන් කාම තණ්හානේ මේවා. ඇස, කන, නාසය, දිව, ශරීරය, මනස ආදී ඉන්ද්‍රියයන් පිනවීමේ ආශාව. මේකත් තණ්හාවක්. ඒක කාම තණ්හා කියලා කිව්වා. රූප තණ්හා, ශබ්ද තණ්හා, ගන්ධ තණ්හා, රස තණ්හා, පොට්ඨබ්බ තණ්හා, ධර්ම තණ්හා කියලා මේ ආයතන හයට එන ඒ ආයතනවල හටගන්නා තණ්හාව වශයෙන් මේ තණ්හාව වෙන්කරලා පෙන්වුව. මේ සියල්ල තමයි කාම තණ්හාව.

ඊට පස්සේ භව තණ්හා - නැවත නැවත උපදින්නට තියෙන ආශාව. යළි යළිත් භවයේ උත්පත්තිය ලබන්ට තියෙන ආශාව. ඒකත් තණ්හාවක්. භව තණ්හාව.

විභව තණ්හා - එසේ ඉපදෙන්නැති වෙන්ට තියෙන තණ්හාව. ඒකත් තණ්හාවක්. මේ දෙක ම තණ්හා. එතකොට මේ තණ්හාව පෝෂණය කරන එක තමයි කරන්නේ. පැහැදිලිද

මං මේ කියපු දේ? දැන් පඤ්චුපාදානස්කන්ධය කියපු ටික පැහැදිලිද? රූප, වේදනා, සඤ්ඤ, සංඛාර, විඤ්ඤණ. දැන් ගොඩක් අයට ගැටලු තියෙනවා. දැන් මහත්තයා මගෙන් ඇහුවා ඉස්සෙල්ල ප්‍රශ්නයක්. සංඛාර ගැන. ඇහුව නේද? සංඛාර. මොකක්ද ඒ ඇහුවෙ ඇතිවෙනව නැතිවෙනවා කියල ද? සංඛාර කියන්නේ දැන් මෙතන, මතක තියාගන්නට, සංඛාර කියන වචනෙ. මම දන්න විදියට නම් ලෝකයෙ තියෙන ලොකු ම වචනෙට වඩා විතරයි දෙවනි වෙන්නෙ. මම දන්න විදියට නම් ලොකු ම වචනෙ “ධම්ම” කියන එක. ධම්ම කියන එකට ලෝකෙ තියෙන ඔක්කොම ඇතුළත්. ඊට පොඩ්ඩක් පල්ලෙහයිත් තමයි තියෙන්නෙ, ඊට වුවටක් පුංචියි සංඛාර කියන වචනෙ.

සංඛාර කියන්නේ මොනවාද? සංඛාර කියන වචනෙ තේරුම් කීපයක් තියෙනව, ඒ යෙදෙන තැන අනුව. බුදු හාමුදුරුවො දක්වලා තියෙනවා. එකතැනකදී කිව්වා, “අනිච්චා වත සංඛාරා - උප්පාද වය ධම්මිනො.” එතන කියන්නේ අනිච්චා වත සංඛාරා - “සංඛාර අනිත්‍යයි.” උප්පාද වය ධම්මිනො” - ඇතිවෙනවා නැතිවෙනවා. දැන් මම ඕකනේ ඉස්සෙල්ල කීවෙ ඇතිවෙනවා නැතිවෙනවා.

ඇස, කන, නාසය කියන ඒ ආයතන හයට බාහිර අරමුණු ලැබෙනවා. ඒ අරමුණු එක්ක ස්පර්ශ වෙන කොට මොකද වෙන්නේ? අර කියන පඤ්චුපාදානස්කන්ධ ක්‍රියාවලිය. පඤ්චුපාදානස්කන්ධ ලෝකය මැවෙනවා හරි, එතකොට මේක අනිච්චයි.

“අනිච්චා වත සංඛාරා” - සංඛාර අනිච්චයි. “උප්පාද වය ධම්මිනො” ඇතිවෙනව නැතිවෙනවා. මොනවා හරි ලෝකයේ ඇතිවන නැති වන ස්වභාවයකට යමක් ඇද්ද ඒවා සංඛාර. මෙතන ලොකු තර්කයක් තියෙන්නේ නැද්ද? ලෝකයේ මොනව හරි ඇති වන නැති වන දෙයක් තියෙනව නම්, ඒවා සංඛාර. එතකොට සංඛාර යනු කුමක් ද? ඇති වන නැති වන දේවල්. අනිච්ච දේවල්. එතකොට සංඛාර කියන්නේ අනිච්ච “අනිච්චාවත සංඛාරා” ඒ කියන්නේ. “උප්පාද වය ධම්මි නො”

ආතිවෙනවා නැතිවෙනවා. ඔන්න සංඛාර. එක උත්තරයක්. හරි.

ඊළඟට තව තැනකදී “අවිජ්ජා පච්චයා සංඛාරා” කියල කිව්ව. නැත්නම් පඤ්ච උපාදානස්කන්ධ කිව්ව. රූප - වේදනා - සඤ්ඤ - සංඛාරා කියල. ඒ කිව්වෙ කර්ම. හැබැයි, මේ කර්මත් හටගත්තා. අර ප්‍රධාන හටගත් දේ තුළ මේකත් තියෙන්නෙ. නමුත් අපි මෙතෙන්දී අදහස් කරන්නෙ කුසල අකුසල කර්ම. මේ සංඛාර කියන්නෙ කුසල අකුසල කර්ම මෙතෙන්දී. හැබැයි, අතෙන්දී සංඛාර කියල කිව්වෙ ඔය තේරුම් දෙක තමා, ප්‍රධාන වශයෙන් අපට දකින්නට ලැබෙන්නෙ. දැන් ඒ ප්‍රශ්නට උත්තරේ හරිද?

එතකොට දැන් ඔය කුසල අකුසල කර්ම කියන තැන ඔය අපි කියන්නෙ ඉස්සෙල්ල කියපු විදියට ඔය කරන කියන සියලු කුසල කර්ම කියන ඒවා ඔක්කොම වැටෙන්නෙ, අනිච්ච ගොඩට. මේවා දුක හැටියට සලකන්නෙ මොකද හේතුව මේ පඤ්චුපාදානස්කන්ධය තියෙන්නෙ ලෝකය තුළ. ලෝකය ලෞකිකයි කියල අපි කියන්නෙ ලෝකය තුළ මේ ලෝකය දුකයි. මේ ලෝකය දුකයි. මේක තමයි, බුදුන් වහන්සේලා පහළ වෙන්නෙ, මේක කියන්නට. මේ ලෝකය දුකයි. මේක ඉබේ හටගත්තේ නෑ. කවුරුවත් මැවුවේ නෑ. මේක කවුරුවත් නිර්මාණය කළේ නෑ. සර්වබලධාරී දෙවියන් වහන්සේ කෙනෙක් ගෙනාවෙ නෑ. මහා බ්‍රහ්මයෙක් මැවුවේ නෑ.

මේක කිසියම් හේතුවකින් හටගත්ත දෙයක්. මේක හටගත්ත තණ්හාව නිසා. මොකක්ද මේ හටගත්ත ලෝකය. පඤ්චුපාදානස්කන්ධ ලෝකය. මේක හටගත්ත. හටගත්ත තණ්හාව නිසා. ඉතින් මේ ලෝකය දුකයි. මේ දුකින් මිදෙන්නට නම් අපි මොකක්ද කළ යුත්තෙ. තණ්හාව නැති කරන එක. මේකයි කළ යුත්තෙ. තණ්හාව නැති කරන්නට ඕන මොකටද? පඤ්චුපාදානස්කන්ධ දුකින් නිදහස් වෙන්නට. පඤ්චුපාදානස්කන්ධය හටගත්ත තණ්හාව නිසා. දුකින් මිදෙන්නට තණ්හාව නැති කරන්නට ඕන.

මොකක්ද තණ්හාව? කාම තණ්හා, භව තණ්හා, විභව තණ්හා. කාම තණ්හා කිව්වේ මොකක්ද?

ඇසින් රූප දැකල ආස්වාද කරන්ට තියෙන ආශාව. ඒකට කිව්ව "රූප තණ්හා".

කනින් ශබ්ද අහල ආස්වාද කරන්ට තියෙන ආශාව. ඒකට කිව්ව "ශබ්ද තණ්හා." නාසයෙන් ප්‍රිය අරමුණු ආඝ්‍රාණය ලබල නාසය පිනවන්ට තියෙන ආශාව. එතකොට ඒකට කිව්වා "ගන්ධ තණ්හා".

දිවෙන් රස දැනිලා ආශ්වාද කරන්ට තියෙන ආශාව - "රස තණ්හා".

කයෙන් ස්පර්ශ ලබලා ආශ්වාද කරන්ට තියෙන ආශාව. "පොට්ඨබ්බ තණ්හා".

මනසින් සිතිවිලි සිතලා ආස්වාද කරන්ට තියෙන ආශාව - "ධම්ම තණ්හා".

ඉතින් මෙන්න මේ කියන ආයතන හය පිනවීම තමයි අපි කරන්නේ "තණ්හාව" කියල. මේකට කිව්ව කාම තණ්හා මෙන්න මේ ආයතන පිනවීම.

එතකොට අනික් තණ්හාව තමයි "භව තණ්හාව." නැවත නැවත යළි යළිත් ඉපදීමට ඇති ආශාව භව තණ්හාව. ඒකත් තණ්හාවක්. ඒක තමයි ඒකට භව තණ්හා කියල කිව්වේ.

අනික් තණ්හාව තමයි "විභව තණ්හා." විභව තණ්හාව කියල කීවේ භව තණ්හාවේ අනික් පැත්ත. නැවත නැවත උපදින්නට චුච්චතාවක් නෑ. ඒකත් තණ්හාවක්. දැන් මේ තණ්හාව කාම තණ්හා භව තණ්හා, විභව තණ්හා. මේ තණ්හාව නිසා තමයි දුක හටගන්නේ. දැන් මේ දුක හටගත්තා. මේ දුක තුළමත් මේ තණ්හාව තියෙනව. මේ පඤ්චුපාදානස්කන්ධ දුක තුළ මේ තණ්හාව තියෙන්නේ. මේ අපි දැන් බුදු හාමුදුරුවෝ දේශනාවකට අපිට පහසු වෙන්නට මේක කිව්වට දැන් රූප වේදනා සඤ්ඤ සංඛාර විඤ්ඤණ කියන තැන ම

මේ සංඛාර හටගන්නේ තණ්හාව නිසා. මේ කුසල් අකුසල් දෙක ම සිද්දවෙන්නෙන් වේතනාවෙන් නේ. මේක අනිවාර්ය-යෙන් ම ප්‍රිය අරමුණේ ඇලෙමින් සහ අප්‍රිය අරමුණේ ගැටීම් වශයෙන් ලෝභ ද්වේෂ වශයෙන් තණ්හාව ක්‍රියාත්මක වෙනවා. දැන් මේක බොහෝ දෙනෙක් දන්නේ නෑ. දැන් හරිම ගැටලුවක් හැම දෙනාට ම තියෙනවා මේ පින හා කුසලය පිළිබඳව. ඔය ගැටලුව එන්නේ ඒකයි. දැන් පින්කම් නේ තියෙන්නේ හැම තැනම. පින්කම්. දානමය පින්කම්, පරිත්‍රාණ ධර්ම දේශනා, ධර්ම දේශනා. එතකොට දන් දෙනවා, දාන පින්කම්. බුද්ධ වන්දනා, එක බුදු කෙනෙක් නොවේ. බුදුවරු විසි අට දෙනෙක්. අටවිසි බුද්ධ වන්දනා. තව තියෙනව සත් බුදුවරු වදිනවා කියල කියනව. ඔය විදියට හදාගෙන.

ඊට පස්සේ ආයඝී මහා සංඝ රත්නය වෙනුවට එකම සංඝ රත්නය වෙනුවට අද වෙන කොට අසූ මහ ශ්‍රාවක පූජා හුඟක් දේවල් හදාගෙන පින්කම් වශයෙන්, පින - පින - පිනමයි කථා කරන්නේ. හැම වේලේම. දෙව් මිනිස් සැපමයි ප්‍රාර්ථනා කරන්නේ. ඉතින් මේ කියන හැටියට මේ පින හා මේ කියන දෙව් මිනිස් සැප, සැපද කියලා ගැටලුවක් දැන් මතු වෙනවා. දැන් මේ පඤ්චුපාදානස්කන්ධය තුළ දුක්ඛ සත්‍යය තුළ පඤ්චුපාදානස්කන්ධ ලෝකය ම දුකයි කියපු තැන, මේ ලෝකය තුළයි දිව්‍ය ලෝකය කියන්නේ. දැන් මේ අපි ඉන්නේ මනුෂ්‍ය ලෝකය තුළ. මේ මනුෂ්‍ය ලෝකය සැපද? ආයෙ මොකටද ප්‍රාර්ථනා කරන්නේ. හරිම ගැටලුවක් නේද? මේ ඉන්නේත් මනුෂ්‍ය ආත්මයක. අපි ලබල තියෙන්නේ හැමෝම මනුෂ්‍ය ආත්ම. මේ බණ කියන මමත් මේ බණ අහන අතික් අයත් ඔක්කොම මනුෂ්‍යයෝ. මේ සුගතියක් එතකොට ඉතින් මේ ලෝකය තුළ සුගතියකයි අපි ඉන්නේ. ඇයි යළිත් දෙව් මිනිස් සැප ප්‍රාර්ථනා කරන්නේ. ඕනද? ඇයි ඉතින් ප්‍රාර්ථනා කරන්නේ. අපි කවදාවත් සැහීමට පත්වෙලා තියෙනවද? කවදද අපි සැහීමට පත් වෙන්නේ? මේ සැප බලාපොරොත්තු වීමේ කෙළවර කොතනද? මේවා කෙළවර තමයි බොහෝ දෙනා නිවන් ප්‍රාර්ථනා කරන්නේ. මේ දෙව්-මිනිස් සැපවල කෙළවර

කොහේද? දෙවි මිනිස් සැප කියන්නේ මොනවාද? ආයෙත් තණ්හාව. මේ වඩන්නේ තණ්හාව. මේ පින් කරකරා කරන්නේ තණ්හාව. එතකොට මේ ලෝකයේ දෙවි මිනිස් සැප කියල කියන්නේ මේ ලෝකයට අයිති දෙයක්. සාපේක්ෂ වශයෙන් සතර අපායට වඩා මේක සැපයි. දැන් මිනිස්සු දන්නව මනුෂ්‍ය ලෝකය, මේක සැපයි කියලා හිතාන ඉන්නේ. මේක සැපයි නම් ආයෙ දිව්‍ය ලෝකයක් ප්‍රාර්ථනා කරන්ට ඕන නෑ. මේක දුකයි. මේක සැප නම් ආයෙ මිනිස්සු අඩන්නේ නෑනේ. වැලපෙන්නේ නෑනේ. මුලින් කියාපු අර ජරාවට පත් වීම, මරණයට පත්වීම, ප්‍රියයන්ගෙන් වෙන්වීම, ඔය කියන දුකවල් නෑනේ. මේ ඔක්කොම මෙතන තියෙනවනේ. එතකොට මෙන්න මේ ලෝකයම දුකයි. මෙන්න මේ දිව්‍ය ලෝකේත් මනුෂ්‍ය ලෝකේත් දෙක ම තියෙන්නේ මේ පඤ්චුපාදානස්කන්ධ ලෝකය තුළ. අපි කවදා හරි දුකින් මිදෙන්නම් ගැලවෙන්නට ඕන මේ පඤ්චුපාදානස්කන්ධ දුකින්. දැන් මේ ලෝකය; මේ ලෝක ධාතුව කියල ගත්තම බුදුහාමුදුරුවෝ කියනව මේ ලෝක ධාතුව තුළ සත්වයා උත්පත්තිය ලබන භූමි තිස් එකක් තියෙනව කියල. ඒ කියන්නේ සතර අපාය. අකුසල් කළාම පින් නොකළාම යන තැන. අපාය හතරයි, මනුෂ්‍ය ලෝකය සහ දිව්‍ය ලෝක හයයි, එතකොට එකොළහයි. මේවට කිව්ව කාමාවචර කුසල් හෝ අකුසල්වලින් උපදින කාම ලෝක කියල. එතකොට කාම සුගති හතයි, කාම දුගති හතරයි එකොළහයි. ඊට අමතර ව බුහිම ලෝක තියනව විස්සක්. දැන් විස්තර කරන්ට යන්නේ නෑ. මේවා භාවනාමය කුසල්වලින් අර ආනෙඤ්ජාහි සංඛාරවලින්, භාවනාමය ධ්‍යානමය කුසල්වලින් උපදින තැන් විස්සක් තියෙනවා. මේ ඔක්කොම එකතු කළා ම තිස් එකයි. මේ තිස් එක ම අයිති ලෝකයට. මේ ලෝකය සංඛතයි. හටගත්තා හටගත්තේ තණ්හාවෙන්. මේ ලෝකය දුකයි. මේකෙන් මිදෙන්නට ඕන. ඉතින් ඒක නිසා ප්‍රශ්න මතුවෙන්නේ. දැන් ප්‍රශ්න කරන අයත් ඉන්නව. අර කථා කරන අය කියන හැටියට පින්, මේ පින්කම් ඕනෑද? හරි ගැටලුවක් පින්ද? කුසලයද? පින් ම තිබුණා නම් හවය දික්වෙනව. හවය, සසර.

සසර කියල කියන්නේ මම. නැත්නම් මේ ලෝකය. සසරේ පැවැත්මට තමයි පින් අවශ්‍ය. සසරින් මිදෙන්න නම් පින්ත් අතහැරින්නට ඕන. පඤ්චුපාදානස්කන්ධ ම අතහැරින්නට ඕනෑ. හරි, එතකොට පිනුන් අතහැරින්නට ඕන. පින්ත් වැඩක් නෑ. වැඩක් කියනවද? වැඩක් වෙන්නේ නෑ. පිනුන් අතහැරින්නට ඕන. එතකොට අපි වඩන්නට ඕන මොනවද? අපි කරන්නට ඕන කුසල්. කුසලය, කුසලතාව, නිපුණත්වය, මොකටද කුසල් වඩන්නේ. පඤ්චුපාදානස්කන්ධය අතහැරින්නට. මේ රූප වේදනා සංඥ සංඛාර විඤ්ඤාණ කියන මේ ලෝකය අතහැරින්නට. මේ ලෝකය දුකයි නම් මේ ලෝකයෙන් ගැලවෙන්නට ඕනෑ. ලෝකයෙන් එතෙර වුනා නම් දුක ඉවරයි. දුකට හේතුව තමයි තණ්හාව. අපි දන්නේ නෑ. මේ තණ්හාව පෝෂණය කරමින් අපි ඉන්නව ඒ දුක තුළ ම. බුදුහාමුදුරුවෝ දැක්කේ ඕන්න ඕක. මේක තමයි දුක. මේ දුකයි අතහැරින්නට ඕන. පැහැදිලි කියපු දේ.

එහෙම නම් මේක අතහැරින්නට ඕනවෙන්නේ කුසලය. ඒ නිසා කුසලය ඕන කරන්නේ මේක අතහැරින්නට. පින් අවශ්‍ය වෙන්නේ ලෝකයේ ඉන්නට. ඔව්, ලෝකයේ පැවැත්මට. හව පැවැත්මට. සසර පැවැත්මට. පින් හේතු ප්‍රත්‍යාවෙන්නේ හවයේ පැවැත්මට. කුසලය අවශ්‍ය වෙන්නේ ලෝකයෙන් එතෙර වෙන්ට. එතකොට පින් අවශ්‍ය වෙන්නේ දුක ම උපදවා ගැනීමට. කුසලය අවශ්‍ය වෙන්නේ දුකින් මිදෙන්නට. දැන් පැහැදිලි කියපු දේ? දැන් අපි පින් කියල මොනවද කරන්නේ. දන් දෙනව.

දානය සීලය එතකොට භාවනාත් ඇතුළත් වෙනව. ධ්‍යාන වඩන ඒවා එහෙම. අර මං කිව්වේ ධ්‍යානවලින් ලෝක විස්සක්, බ්‍රහ්ම ලෝක විස්සක් කියනව කියල. ඒ ධ්‍යානමය කුසල්වලින් යන්නේ. ඒතැන් විස්සයි. ඒකත් ලෝකය. හැබැයි ලෝකෙට ඇතුළත් ලෝක ධාතු වේ තියෙන්නේ. ඒත් දුකමයි ඒකත් අනිච්චයි. එතනත් "මම" ඉන්නවා. නෙවසඤ්ඤා නාසඤ්ඤායතනය කියන ධ්‍යාන ලබල මං හිතන්නේ. ආයු ලක්ෂ වගේ විශාල

කල්පවලින් එහෙ, මනුෂ්‍ය ලෝකයට වඩා දිව්‍ය ලෝකවල ආයුකාලය දිගයි. බ්‍රහ්ම ලෝකවල ආයුකාලය කල්පවලින් මනින්නේ. දැන් ඉතාම ඉහළ අකනිටා බ්‍රහ්ම ලෝකයට ගියත් එතනත් දුකයි. එතනත් “මම” ඉන්නවා. එතනත් විදින්නෙක් ඉන්නව. දැන් පඤ්චුපාදානස්කන්ධය ම දුකයි කියල කිව්ව නම් සියලු ලෝක දුකයි. සියලු වේදනාත් දුකයි. සියලු විදීම දුකයි. ඉතින් ලෝකය තුළ විදිනව. නෙවසඤ්ඤ, නාසඤ්ඤ, ධ්‍යානය ලබල. අකනිටා බ්‍රහ්ම ලෝකයට ගියා වුණත් එතනත් විදිනව. එතනත් “මම” ඉන්නව. ඒකත් ලොකිකයි. ඒකත් දුකයි. පැහැදිලිද? අනිච්ච නිසා ම නොවෙයි විදීම ම දුකයි. අනිච්ච නිසාත් දුකයි. දුක නිසාත් දුකයි. මේක දුකයි. සියලු විදීම දුකයි. එතකොට අපි පින් කරනව කියල කරන්නේ, දන් දීමෙන්, සිල් රැකීමෙන්, භාවනා කිරීමෙන්, මේ සියල්ලෙන් ම කරන්නේ මොකක්ද? දුක් වඩන එක. දුක වඩන්නේ.

ප්‍රශ්නයක් :-

ඒ තුළ කුසල් රැස්වීමක් සිද්ධ වෙන්න නැද්ද?

පිළිතුර :-

නෑ. නෑ. නෑ. කුසල් රැස්වෙන්න නෑ. මං කියන්නම් කුසල් රැස්වෙන හැටි. දැන් මේ අපි බොහෝ දෙනා කරන්නේ පින්නේ. පින් බලා ගෙන නේ. අද භාවනාත් කරනව. බොහෝ අය භාවනා කරනව. අද භාවනාව මෝස්තරයක් බවට පත්වෙලා. දානමය පින්කම් සීලමය පින්කම් පරිත්‍රාණ දේශනා වගේ. ඒ විවිධාකාර ඒ පින්කම් වගේ ම ඊළඟට අද ඊට සිංගක් උඩට ගිහිල්ල තව පිරිසක් විශාල වශයෙන් භාවනාමය පන්ති වශයෙන්, ටියුෂන් දෙනව වගේ ව්‍යාපාරයක් වශයෙන් වගේ ජේන විදියට සියගණන් දහස් ගණන් රැස් කරගෙන එකදිගට කරගෙන යනවා. භාවනා, මේ භාවනා දෙනව. දෙනව කියල කියන්නේ, අපි භාවනා පන්ති ගියා කියල කියන්නේ. භාවනා වැඩසටහනට. හරි ගැටලුවක්. දැන් මේ අයගෙන් ඇහුවොත් ඇයි භාවනා කරන්නේ මොකටද කියල, උත්තරයක් නෑ. මොකක්ද භාවනාව ඇහුවොත් උත්තරයක් නෑ.

මේ; මෙතන මං මේ කියන්නේ, මේ වැටිල තියන අවුල මං මේ පෙන්වා දෙන්නේ. කොහොම හරි අපි මතක තියා ගන්ට ඕන, සියලු පුණ්‍ය කර්ම දුක තුළමයි තියෙන්නේ.

සංඛාර කියල කිව්වේ සංඛාර ස්කන්ධය. සංඛාර. බුදුන්වහන්සේ පින් හැඳින්නුවේ එතකොට, සංඛාර කියල. මෙතන හඳුන්වන්නේ කුසල අකුසල කර්ම කියල. මේ කර්ම හැඳින්වූවේ මොකක් හැටියට ද? උපමා කළේ කෙසෙල් කඳකට. කෙසෙල් කඳේ පතුරු කොච්චර ගැලෙව්වත් හරයක් නෑ. අරටුවක් කවදාවත් හම්බ වෙන්නේ නෑ. පතුරු ගලවල ගලවල කඳ ඉවර වෙලා යනව. එතකොට එහෙම නම්, අපට අවශ්‍ය වෙන්නේ පින් නොවේ. පින් ගැන කථා කරන්ට බුදුවරු පහළ වෙන්ට ඕන නෑ. බුදුවරු හිටියත් නැතත් සසරේ පැවැත්ම තියෙනව. ලෝකේ පැවැත්ම තියෙනව. දුක තියෙනව. ලෝකය තියෙන්නේ කොහෙද අහපුවාම ආනන්ද හාමුදුරුවන්ට උත්තර දුන්නේ “ලෝකය තියෙන්නේ දුක උඩ” කියල. එහෙම නම් මේ ඔක්කොලාම ඉන්නේ මේ දුක උඩ. මේ සියලු සත්ත්වයෝ ඉන්නේ දුක උඩ. එතකොට දුකේ පැවැත්මට තමයි සංඛාර අවශ්‍ය වෙන්නේ. කර්ම අවශ්‍ය වෙන්නේ.

“අවිජ්ජා පච්චයා සංඛාරා - සංඛාර පච්චයා විඤ්ඤුණං” කියලා පටිච්ච සමුප්පාදය දේශනාවේ කියන්නේ. අපි වෙත දවසක කථා කරමු ඒ ගැන. ඒකේ කියන්නේ මේ පැවැත්ම කොහෙද තියෙන්නේ. එතකොට මේ සසර පැවැත්මට ඕන කරන ප්‍රධාන සාධකයක් සංඛාර කියන්නේ. කර්ම කියන්නේ.

එතකොට මේ ලෝකයේ සත්ත්වයාගේ පැවැත්ම තියෙන්නේ ලෝකයේ. සත්ත්වයෝ ඉන්නේ කුමක් මුල් කරගෙනද? ආහාරය මුල් කරගෙන. බුදු හාමුදුරුවෝ කීවා ආහාර නිසා සත්ත්වයා ජීවත් වෙන්නේ. එතකොට ආහාර මොනවද? ආහාර හතරක් තියෙනවා. කබලිංකාර ආහාර, එස්ස ආහාර, මනෝ සංවේතනා ආහාර, විඤ්ඤුණ ආහාර. දැන් මෙතන කබලිංකාර ආහාර කිව්වේ කටින් ගන්න කන බොන දේවල්. කයේ පැවැත්මට ඒවා අවශ්‍යයි.

ඊළඟට එස්ස ආහාර කියල කිව්වෙ ඇසට රූප, කනට ශබ්ද වශයෙන් මේ ආයතනවලට ඕන කරන අරමුණු ඕන. ඒ අරමුණු නැතුව ඉන්ට බෑ. ඇස කහනව, කන කහනව එක තැනක ඉන්ට බෑ. දහඅනේ දුවනව. විවිධාකාර දේවල් කරනව. ඒක මම කියන්ට ඕන නෑ. කවුරුත් දන්නව මේක කොයි තරම් අමාරුද කියල. එක දවසක් එක මොහොතක් ගෙදරට වෙලා කාමරේකට වෙලා කථා නොකර රූප බලන්නැතිව අහන්නැතිව පැත්තකට වෙලා ඉන්ට පුළුවන්ද බලන්ට කොච්චර අමාරුද කියල. මේ ස්පර්ශය ඒ එස්ස ආහාර. ඒක නැතුව ඉන්ට බෑ.

ඊළඟ දේ තමයි මේ පැවැත්මට අවශ්‍ය කරන්නෙ මනෝ සංවේතනා, කර්ම, කර්ම ශක්තිය. මේ සසරේ පැවැත්ම සත්ත්ව- යාගේ පැවැත්ම තියෙන්නෙ කර්ම ශක්තිය තුළ. ඒක තියෙන- කම් සත්ත්වයෝ ඉන්නව.

ඊළඟට විඤ්ඤාණය - සිත.

එතකොට දැන් මේව තමයි අපි දැන් එතනත් කියනව මේ ආහාර මේවා දුකට හේතු වෙනව. මේවා නැති වෙනව. භව පැවැත්මටයි කර්ම අවශ්‍ය වෙන්නෙ. භව පැවැත්මට කර්ම අවශ්‍ය නම් භවය පැවැත්ම දුක නම් දුකින් මිදීම මේක අතහැරීම නම්, අපි දැන් කළ යුත්තෙ පින් රැස් කිරීම නෙමෙයි. පින් රැස් කරනව කියල කියන්නෙ දුකේ ඉදගෙන දුක ම ප්‍රාර්ථනා කරමින් දුකේ ම ඉන්නව කියන එක. දුක ම ඉදිරියට ගෙන යනව කියන එක. පැහැදිලිද එතකොට? ඒ නිසා අපට අවශ්‍ය කරන්නෙ පින් නෙවෙයි. පින් හැමදාම තිබුණා. බුදුවරු පහළවෙන කොටත් සසර පැවැත්ම තිබුණා. භවය තිබුණා. දිව්‍ය ලෝක තිබුණා. බ්‍රහ්ම ලෝක තිබුණා. බ්‍රහ්ම ලෝකයට මිනිස්සු ගියා, ආපහු ආවා. නිරයටත් ගියා. ඔය හැම තැන ම සසර. සංසාර චක්‍රය ගමන් කරමින් සියලු සත්ත්වයෝ ගමන් කළා. ඔය කියන සිද්ධාර්ථ ගෞතමයන් බුදුවෙන්න ඉස්සර එතුමාත් භවයෙ. සාරා සංඛ්‍ය කල්ප ලක්ෂයක් පෙරුම් පුරද්දින් භවයෙ ගත කරමින් ආව. ඉතින් ඊට පෙර කොයි තරම් කාලයක් හිටියද කියන්ට කිසි කෙනෙක් දන්නෙ නෑ.

එතකොට අපි මේ දුකින් ගැලවෙන්නටයි ඕනෑ. මේ දුකින් ගැලවෙන්නට නම් අපි කළ යුත්තේ පින නොවේ, කුසලය වඩන්නටයි ඕනෑ. එතකොට කුසලය කියලා කියන්නේ මේ සසරින් එතෙර වන වැඩ සටහන ප්‍රගුණ කිරීම. මේ කුසලය වඩන එක තමා ආයතී අෂ්ටාංගික මාර්ගයෙන් කිව්වේ. මං ඒක තව වුවටකින් විස්තර කරන්නම්. කුසලය කොහොමද වඩන්නේ කියලා. දැන් පැහැදිලි කියපු දේ?

ප්‍රශ්නයක් :-

එතන දැන් අපි බොහෝ වෙලාවට පින කියනවා පුණ්‍ය කර්ම කියනවා. මේක ම බොහෝ අය කුසල් කියලත් හඳුන්වනවා. යහපත් දේ හොඳ දේ කියලා කුසල් වඩනවා කියලත් බොහෝ අය නොයෙක් අර්ථවලින් පැහැදිලි කරනවා. දැන් මේ ඔබ වහන්සේ දක්වන හැටියට පින් කරනවා කියන්නේ දුක තුළ ඉඳගෙන දුක වඩනවා කියන එක. බොහෝ අයට මේක ගැටලුවක් වෙයි. ඒ කියන්නේ අපි දැන් බොහෝ වෙලාවට අපි නිවන් දකින්නට වුණත් පින් කරන්නට ඕනෑ කියලා අදහස් කරනවා. හිතාගෙන ඉන්නවා.

පිළිතුර :-

ඔව් පින් කියන්නේ මොකක්ද කියලා අහන්නට. මේකේදි වචනවලත් හරඹයක් තියෙනවා පොඩි. ඒක පටලවාගන්නට එපා. වචනත් එක්ක අල්ලගෙන එල්ලෙන්ට යන්නට එපා. මෙතන පින යනුවෙන් අදහස් කළේ දැන් ඔය කවුරුත් කරනවා වගේ, දැන් ඔය කවුරුත් මම ඉස්සෙල්ල කිව්ව වගේ අපි හැම කෙනෙක් ම දානයක් දීලා ප්‍රාර්ථනා කරනව දෙව් මිනිස් සැප. දෙව් මිනිස් සැප කියලා කිව්වේ මොකක්ද? මේ ලෝකය තුළ සුගතියක්. ඔව් මේ පැවැත්ම තුළ, මේ ලෝකය තුළ. මේ ලෝකය කියලා කිව්වේ මොකක්ද? දැන් මම මුල ඉඳන් ම කථා කළේ මොකක්ද? පඤ්චුපාදානස්කන්ධ ලෝකය. ලෝකය කියලා කිව්වේ අපි දකින සිතියම් පොතේ ලෝකය වත් අර ලෝක ගෝලය වත් නොවේ. ලෝක ධාතුවක් තුළ පඤ්චු-පාදානස්කන්ධ ලෝකය. අර මං කිව්ව, එස්ස - වේදනා -

සඤ්ඤා - වේතනා - මනසිකාර කියන ක්‍රියාවලිය. විඤ්ඤාණයත් එක්ක හටගන්න නාම - රූප දෙක. එතකොට මේ ලෝකය ම දුකයි. මේ ලෝකයේ පැවැත්ම, මේ ලෝකය පවතින්න කිසියම් හේතුවක් මත. ඒකයි මම අර ආහාර ගැනත් කීවෙ. ලෝකයේ පැවැත්ම තියෙන්ට අවශ්‍ය වන ප්‍රධාන සාධකය තමයි කර්ම, පුණ්‍ය කර්ම. එතකොට මේ ලෝකයේ පැවැත්ම සඳහා කරන මොනව හරි දෙයක් වැටෙන්නෙ පින් හෝ පව්වලට. එහෙම ගත්තොත්, තේරුණාද? මේ ලෝකයේ හවයේ දුකේ පැවැත්මට හේතු වන මොනව හරි දෙයක්. හැබැයි දුක කියන එක.... දිව්‍ය ලෝකෙත් දුකයි. හැබැයි මතක තියාගන්ට දැන් ලෝකය තියෙන්නෙ දුක උඩ කිව්වහම මේ සියලු දේවල් ලෝකෙට අයිතියි. දැන් එක ලෝක ධාතුවක මම කිව්ව මේ ලෝක ධාතුව තුළ උප්පත්තිය ලබන භූමි තිස් එකක් තියෙනවා කියලා. ඒවත් එතකොට මේ මනුෂ්‍ය, දිව්‍ය, බ්‍රහ්ම මේ ඔක්කොම අහුවෙන්නෙ දුකට. එතකොට මේ දුකේ පැවැත්මට කර්ම අවශ්‍යයි. ඒවා පින්. හරි, ඒවා පින් කියලා ගන්ට. හරි, එතකොට මේ ලෝකයෙන් එතෙර වන්ට, මේ දුකින් එතෙර වන්ට කළ යුතු යමක් තියෙනවනේ. අන්න ඒ දේ ගන්ට කුසල් කියල. මොකද මේක අවුල් ජාලයක් බවට පත්වෙලා. එක එක්කෙනා එක එක දේ දේශනා කරනවා. විවිධ ප්‍රශ්න අහනවා. හරි අමාරුයි; මේක කියන්ට.

උදාහරණයකට ගත්තොත් මේ බුදුන් වහන්සේගේ දේශනාවක් කරන්ට තියෙන අමාරුවක්. අහන් ඉන්න අයට තේරුම් ගන්න තියෙන අමාරුවක් මෙන්න මේකයි. අපි දන්නවා උපතින් ම අන්ධ වෙච්ච මිනිස්සු ඉන්නවනෙ. යම් කෙනෙක් උපදිනකොට ම අන්ධ නම් ඒ අයට කියන්නේ ජාති අන්ධයො කියලා. ජාති අන්ධයෙක් කවදාවත් ආලෝකය දැකල තියෙන්ට පුළුවන්ද? උපදින කොට ම අන්ධ වෙච්ච කෙනා කවදාකවත් ආලෝකය දැකල නෑ. ඇස් පෙනීම තිබිල පස්සෙ අන්ධ වුණොත් එයා දැකල තියෙනව. ඒක නොවෙයි මම කිව්වෙ උපදින කොට ම අන්ධ වෙච්ච කෙනෙක් ආලෝකය දැකල නෑ. ඔහු කවදාවත් වර්ණ දැකල තියෙනවද?

නෑ. ඉතින් අපි ජාති අන්ධයෙකුට වර්ණ ගැන කියන්නට ගියොත් කොච්චර අමාරුවක වැටෙයිද අපි? ඒ වගෙ වැඩක් මේ කරන්නෙ. මේ ලෝකය තුළ ඉන්න අය ලෝකයෙන් එහා දෙයක් ගැන කවුරුවක් වත් දන්නෙ නෑ. ලෝකෝත්තර දෙයක් ගැන කියන්නෙ. ඉතින් ඒ වගේ තමා මේ කර්මය කියන එකක් අරගෙන බැලුවහම. කාටවත් ඇහැට පේන්නැති අල්ලන්ට බැරි දෙයක්. ඉතින් කර්මය කියනවා, පින කියනවා. වචනවලින් තමයි දේශනා කරන්නට යන්නෙ. ඉතින් ඒක හින්දා මේ අවුල් ජාලයකට පත්වෙනවා.

දැන් සරලව මතක තියාගන්නට මෙන්න මේ විදියට. මෙන්න මේ පඤ්චුපාදානස්කන්ධ ලෝකයේ පැවැත්ම සඳහා මේක සුගතිය හෝ දුගතිය ඕන එකක්. ලෝකයේ පැවැත්ම සඳහා ඕන කරන කර්ම පින් හෝ පව්. ලෝකයෙන් එතෙර වීම සඳහා කිසියම් ක්‍රියාවලියක් තියෙනවානේ. ඒක කුසල්. දැන් තේරුණාද? එතකොට ලෝහ ද්වේෂ, මෝහ කියන්නෙ මොනවාද? ලෝහ, ද්වේෂ, මෝහ කියන්නෙ අකුසල් මුල්. අලෝහ, අදෝස, අමෝහ කියන්නෙ කුසල් මුල්. ලෝහ, ද්වේෂ, මෝහ, අලෝහ, අදෝස, අමෝහ කියන ඔය ඔක්කොමත් වැටෙන්නෙ කුසල් සහ අකුසල කර්මවලට. ඒවා අකුසල හා කුසල් මූලයන්, කර්ම මූලයන්. දැන් අපි වඩන්ට ඕනෑ මේ සසරින් එතෙර වෙන්නට නම් පින් හෝ පව් නොවේ කුසල්. මෙතන දැන් ආපහු පැටලෙන්නට ඇති. අතන කුසල් අකුසල් මුල් කියනව. ඕකයි මං කිව්වෙ. ඒ හින්දා ඔය ගැටලුව ඇති කරගන්නට එපා. හොඳට මතක තියාගන්නට එතකොට දැන් පින්. දැන් අපි බලමු දානය. දන් දීම පිනක්. දන් දීම පිනක් වගේ ම තව තැනකදී අපි දන්නව නිවන් දකින්නට ඕන කරන දේ අපි පාරමී කියලා කියනවනේ. දැන් පාරමිතා දහයක් තියෙනව. එයින් මුලට ම තියෙන්නෙ දාන පාරමිතාව. දානය පාරමිතාවකුත් වෙනව. දැන් කොහොමද දානය. දානය එක පැත්තකින් පිනක් වෙනව. තව පැත්තකින් පාරමිතාවක් වෙනව. දානය පිනක් වෙන්නෙ දානයේ කුසල අකුසල කර්මය. දානයෙන් ලැබෙන පිනක් තියෙනවනෙ. පින බලාගෙන දන්

දෙනව නම් ඒක පින් ගොඩට වැටෙන්නේ. දානයක් - යමක් දීල දෙව් මිනිස් සැප ප්‍රාර්ථනා කරනව නම් ඒක පින්ක.

ප්‍රශ්නයක් :-

ඒ දානය ම කුසල් සිතකට වැටෙන්නැද්ද?

පිළිතුර :-

නෑ. ඒක එහෙම වැටෙන්නට තියෙන අවස්ථාව අඩුයි. මොකද තමාගේ චේතනාව නේ කර්මය වෙනව කියල මෙතන අදහස් කළේ. දැන් මෙතන අපි බලාපොරොත්තුව දෙව් මිනිස් සැප. දුක ම ප්‍රාර්ථනා කරන සමය තුළ ලැබෙන්නේ දෙව් මිනිස් සැප ම තමා. ඒක කුසලයක් වෙනවා. සිතේ ලෝභකම අඩු කරගන්නට දුන්නා නම්, නිවන් පතාගෙන දුන්නා නම්, නිවනක් ප්‍රාර්ථනා කරන්නට ඕනෑ නෑ. ලෝභ, ද්වේෂ, මෝහ නැතිව දෙන්නට ඕන අලෝභ, අදෝස, අමෝහ සිතීන්. දැන් ලෝභ සිතකින් දන් දෙන්නේ. දැන් හුඟක් වෙලාවට ඔය කරන සියලු පුණ්‍ය කර්ම කරන්නේ ලෝභ සිතකින්. යමක් දීලා ලොකු දෙයක් බලාපොරොත්තු වෙනවා. දැන් හිඟන්නෙකුට රුපියලක් දෙකක් දීලා දිව්‍ය ලෝකේ යන්නට හිතනවා. එතන ගනුදෙනුවක් තියෙන්නේ. ඒක ආයෝජනයක්. එතන තියෙනවා කිසියම් ප්‍රතිලාභයක්. ආපහු, භවගාමී. ඒක දුකමයි. ඒ චේතනාවෙන් තොරව දෙනව.... මේක දුකයි. මේ පඤ්චුපාදානස්කන්ධ දුකින් මිදෙන්නට ඕන. මේ දුකට හේතුව තණ්හාව. මම දන් දෙනව, මේ තණ්හාව නැති කරගන්නට කියල දුන්නොත් ඒක කුසලයට බලපානව. එතනදී ආයෝජනයක් වෙන්නේ නෑ. ඒක දාන පාරමිතාවක්. වෙස්සන්තර රජ්ජුරුවෝ තමන්ගෙ දරුවෝ දෙන්නා දන් දුන්නේ තවතවක් දරුවන් ගොඩක් ලැබෙන්නට කියලා බලාගෙනද? එහෙම දුන්නද? නෑ. වෙස්සන්තර රජ්ජුරුවෝ දරුවෝ දෙන්න දන් දුන්නේ නිවන් පතාගෙන. දරුවන් දන් දුන්නේ සම්මා සම්බෝධිය පතාගෙන.

ඒක දාන පාරමිතාවට වැටුණ. නමුත් එයා වැඩි වැඩියෙන් දරුවෝ ලැබෙන්න කියල දුන්නා නම් ආපහු ලෝකෙමයි.

ඒක පිනට වැටෙන්නේ. ඒකේ ප්‍රතිවිපාකයක් තියෙනව. දැන් කුසලයක් කරනකොට ඒකේ ප්‍රතිවිපාකත් තියෙනව. කලබල වෙන්නට එපා. දැන් හුඟක් අය භයයි. නිවන් දකින එක හරි අමාරුයි. එතකම් සසරේ අපි ඉන්නට ඕනෑ. නිවන් දකිනකම් කවද හරි දවසක දුගතිගාමී නොවී සිටීමත් ලොකු දෙයක්. ඒ නිසා අපට ඒකට පිහිට වෙන්නේ පින. හරියට මේ ගමනක් යනකොට නිවන කියන ගමන යන කොට මග වියදමට අවශ්‍ය වන දේ කියලනෙ කියන්නේ පින කියල. අමුතුවෙන් පින් කරන්නට කියල කියනවා. ඉතින් එහෙම පින් කිරීමේ අවශ්‍යතාවයක් වෙන්නේ නෑ බොහෝ වෙලාවට. මොකද අර කුසලය කියන එක කරගෙන නිවන කරා කටයුතු කරන්න යන කොට දුගතිගාමී වෙන්නට කිසිම හේතුවක් නෑ. හරියට කරගෙන ගියා නම් දැන් හොඳ උදාහරණයක් මම කියන්නම්. අපේ දහම් පොත්වල සඳහන් වෙනව මේ බුද්ධ ශාසනයට පෙර තිබුණ බුද්ධ ශාසනයක් ඒ කියන්නේ කාශ්‍යප බුදු භාමුදුරුවන්ගේ කාලේ. ඒ බුද්ධ ශාසනයක් මේ අද වගේ තමා. පිරිහිගෙන පිරිහිගෙන යනවා. දැන් අහෝසි වෙන්නට ළඟයි. මේ අද වගේ තමයි හරි අමාරුයි ධර්මය ඇහෙන්නේම නෑ. අධර්මය අසද්ධර්මය තමයි සද්ධර්මය නාමයෙන් ඇහෙන්නේ. පින්කම් නොයෙකුත් දේවල් තමයි. නිවන් මග නෑ. හරි. ඉතින් මේ පස්දෙනෙක් හිටිය ඒ බුද්ධ ශාසනයේ හික්ෂුන් වහන්සේලා. භාමුදුරුවරු පස් නමක්. ඒගොල්ලෝ කල්පනා කරනව.... මේ බුද්ධ ශාසනයක් දැන් ඉවර වේගෙනයි යන්නේ. තව ම අපිට මාර්ග එලයක්, ලෝකෝත්තර තත්ත්වෙකට පත්වෙන්නට බැරි වුණා. අපිට මේ බුද්ධ ශාසනයක් මග හැරුණොත් ආයේ කවදා බුද්ධ ශාසනයක් නම් හම්බ වෙයිද දන්නේ නෑ කියලා. ඒක නිසා අපි කොහොම හරි මේකෙන් එතෙර වන්නට කොහොම හරි වීරිය කරන්නට ඕනෑ කියලා මේ පස්දෙනා මහා ඝන වනාන්තරයක තිබුණු විශාල ගල් පර්වතයකට නගිනවා ඉණි මගක ආධාරයෙන්. ඉණිමගක් තියල ඒ ගල් පර්වතයට නැගල ඉවර වෙලා ඉණිමග තල්ලුකරල දානව. ආයේ බහින්නට බෑ. දැන් මේ පර්වතය උඩ ඉදගෙන පස්දෙනා

භාවනා කරනව. ආයෙ බොන්ට වතුරවත් නෑ කෑම තියා. ගිනි අවිවේ දවල්ට පිවිවෙනව රැට සීතලේ ගැහෙමින් අර ගල උඩ ඉඳගෙන බඩගින්නෙ වතුරවත් නැතුව භාවනා කරගෙන කරගෙන ගියා. කොච්චර කල් කරන්ටද? වැඩි-වුණොත් දවස් පහක් හයක් හතක් ඉදී. කන්ඩක් නැතුව වතුරත් නැතුව වේලිලා පස් දෙනාම මැරිල ගියා. ඒ පස්දෙනාගෙන් එක්කෙනෙක් විතරක් අනාගාමී ඵලයට පත් වුණා කියල සඳහන් වෙනව. ඔහු ශුද්ධාවාස බ්‍රහ්ම ලෝකයේ ඉපදුණා. අර සඳහන් වන විදියට ඔය බ්‍රහ්මලෝකෙ ඉන්න සහම්පති බ්‍රහ්මයා කියන්නෙ එයා හැටියට තමයි සැලකෙන්නෙ එදා ඒ පස්දෙනා-ගෙන් ඒ අනාගාමී ඵලයට පත් වූ කෙනා. ඉතිරි හතර දෙනා ම කිසි ම මාර්ග ඵලයකට පත් නොවී පෘථ්විජනව ම මිය ගියා. දැන් මේ ගොල්ලෝ දන් දුන්නේ නෑ. සීලය තියෙනව. අනිවාර්යයෙන් ම කය වචන දෙක සංවරයි. දිව්‍යලෝක, මනුෂ්‍යලෝක ප්‍රාර්ථනා කලේ නෑ. ජීවිත ආශාවන් අනභැරල වෙන දෙයක් වුණාවෙ. මේ සසුන තුළ කිසියම් මාර්ග ඵලයකට පත්වෙනවා කියල භාවනා කලා. ඉතින් කිසිම මාර්ග ඵලයකට පත් නොවුණොට ඒ දවස් හතර පහේ මැරෙනකම් කරපු ඒ චීරිය කොතරම් බලවන්ද කියල කියන්නෙ ඒ පස් දෙනා ගිහිල්ල තුසිත දිව්‍ය ලෝකෙ ඉපදෙනව. ඒ බුද්ධ ශාසනය ඉවර වෙලා ඊළඟට බුදුවරයෙක් පහළ වෙන කොට ඒ කියන්- නේ මේ ගෞතම බුදුන් වහන්සේ පහළ වෙන කම් ඒ කාලයට කියන්නෙ බුද්ධාන්තරයක් කියලා. හිතා ගන්ට බෑ කල්ප ලක්ෂ ගානක් - බුදුවරයෙක් පහළ වෙලා සහ තව බුදුවරයෙක් පහළ වෙන කාලසීමාව. අන්න ඒ බුද්ධාන්තරයක් ම දිව්‍ය සම්පත් වින්ද - දැක්කද කරපු දේ?

ප්‍රශ්නයක් :-

ප්‍රාර්ථනාවක් කලේ නැද්ද?

පිළිතුර :-

නෑ. නෑ. මොකුත් නෑ. මේ ආත්මෙ ම මොනව හරි මාර්ග ඵලයකට පත්වෙන්නට ඕන කියල සියලු දේ අනභැරල

ගල උඩට නැගල ජීවිත ආශාව අත්හැරල මැරුණොත් මැරුණොවේ කියල අර බුදු හාමුදුරුවො කිව්ව වතුරංග සමන්තාගත වීරිය “මේ කයේ මසුන් ලේත් වියැළුණොත් වියැළුණොවේ. ඇටත් හමක් නහරත් ඉතිරි වුණොත් ඉතිරි වුණොවේ. පුරුෂ පරාක්‍රමයෙන් ලැබිය යුතු යමක් ඇත්නම් එය ලබාගෙන මිස මම මේ අසුනෙන් නො නැගිටිමි” කියන වතුරංග සමන්තාගත වීරියෙන් ඉඳගෙන වීරිය කරන්ට කියල බුදුහාමුදුරුවො කිව්වෙ. දැන් ඒක තමයි ඒ ගොල්ල කරේ. ජීවිතශාව අත් ඇරලා පිරුව. අර එක්කෙනෙක් අනාගාමී වෙලා ශුද්ධාවාසයට ගියා වුණාට අනික් හතර දෙනා පාඨජීජනව ම මැරුණා. නමුත් දුගතියකට ගියේ නෑ. ඒ දවස් හතර පහ තුළ මිය යනකම් කරපු කුසල කර්මයේ තියෙන ආනිසංසයෙන් ඊළඟ බුදුවරයා පහළ වෙනකම් බුද්ධාත්තරයක් ම දිව්‍ය ලෝකෙ ගත කළා. ඒ කරලා මේ සිද්ධාර්ථ ගෞතම බුදුන් වහන්සේගේ කාලයේ මේ මනුෂ්‍ය ලෝකෙට ඇවිල්ලා ඒ අයගෙන් එක්කෙනෙක් තමයි ඔය කවුරුත් දන්නා බාහිය. බාහිය, දාරුවීරිය “දැක්කා නම් දැක්කා පමණයි, ඇහුවා නම් ඇහුවා පමණයි. ආඝාණය කළා නම් ආඝාණය කළා පමණයි” කියලා ඔය කියපු දහම් වාක්‍ය තුන බුදුන් වහන්සේ පිණ්ඩපාතේ වඩිද්දී බුදුන් වහන්සේ පස්සේ එළවාගෙන ගිහින් තමයි දහම් දෙසන්ට කිව්වෙ. ඉතින් මේ පාල, බුදුහාමුදුරුවො පිණ්ඩපාතේ වඩින ගමන් ඔය වාක්‍ය තුන කියල යන්ට ගියා. “දැක්කා නම් දැක්කා පමණයි. ඇහුවා නම් ඇහුවා පමණයි. ආඝාණය කළා නම් ආඝාණය කළා පමණයි” කියලා බුදුන් වහන්සේ එහාට ගිහිල්ල පිණ්ඩපාතේ දානය සපයාගෙන නැවත වඩිනකොට මේ බාහිය රහත් වෙලා පිරිනිවන් පාලාත් ඉවරයි. දැක්කද ඒ පිනේ බලය. කුසලය කොයි තරම්ද කියල හිතන්ට. අනික් කෙනා පුක්කුසාති. පුක්කුසාති කියන්නෙ රජ කෙනෙක්. රජකම ඔක්කොම අත ඇරලා - පැවිද්දෙක් වෙලා - තාපසයෙක් වගේ පැවිදි වෙලා තමන් විහිත් බුදුන් වහන්සේ හොයා ගෙන එද්දී එක් රාත්‍රියක් ගත කරනවා කුඹල් හලක. බුදුන්හාමුදුරුවෝ හොයාගෙන එද්දී මගදි හම්බවෙලා. ඉතින්

බුදු භාමුදුරුවෝ උදේ දහම් දෙසනව. දෙසපු ගමන් මොකද වුණේ. අනාගාමී වුණා. එයාට රහත් වෙන්ට බැරි වුණා. අනාගාමී වුණා. එයත් එළදෙනක් ඇනලා මියගියා. බාහියක් එහෙමයි, පාරෙදි එළදෙනක් ඇනලා. මොකක් හරි අකුසල කර්මයක් එනව ඔය අතරේ. එයා එහෙම මැරුණා. මෙයා මෙහෙම මැරුණා. අනික් දෙනනා තමා දබ්බමල්ල රහතන් වහන්සේ සහ මොග්ගලී පුත්ත මහ රහතන් වහන්සේ. බලන්ට, ඒ දෙනන රහත්. බලන්ට ඒ හතර දෙනාගෙන් කුන් දෙනෙක් ම මේ ආත්මේදීම රහත් වුණා. එක්කෙනෙක් අනාගාමී වෙලා එයා ශුද්ධාවාසෙට ගියා. දැන් අපි අමතර ව පින් කරන්ට ඕනැද? දැන් ජේනවද කුසලය තුළ තියෙන දේ?

බුදු භාමුදුරුවෝ මේක කියනව, එක දෙවිකෙනෙක් ඇවිත් කියනව මේ කුසල් දහම් ගැන කියන්ට එපා, පින්ක් දහමක් කරගෙන මේ ලෝකෙ ජීවත් වෙන්ට, කම් සැප විදින්ට කියල. බුදුභාමුදුරුවෝ කිව්ව “නෑ මම කිසිසේත් ම පින්කම් අනුමත කරන්නෙ නෑ” කියල. බුදුභාමුදුරුවෝ කියනව මේ ගොල්ලෝ හැම කෙනෙක් ම මේ භවය ගැන කථා කරනව. බුදුභාමුදුරුවෝ එක සූත්‍රයක කියනව “මහණෙනි, මුත්‍රා, මුත්‍රා එක බිංදුවක් වුණත් දුගඳයි. ඊළඟට ලේ, ලේ බින්දුවක් වුණත් දුගඳයි. මේ වගේ තමයි, මම භවය එක මොහොතකට වත් වර්ණනා කරන්නෙ නෑ. භවය කිව්වෙ පැවැත්ම. භවය එක මොහොතකට වත් ප්‍රාර්ථනා කරන්නෙ නෑ. මෙන්න මෙහෙම පිළිකෙව් කළ එකක් මේ භවය කියන්නෙ. මේකෙ පැවැත්මට තමයි මේ අපි හැම දෙනා ම වීරිය කරන්නෙ.

දැන් මේ මෙහෙම අපි දහම් දෙසන කොට සමහරු විරුද්ධයි මේකට. එහෙම බෑ. මේක හැමෝටම තේරෙන්නෙ නෑ. හැමෝට ම කරන්ට බෑ. හැමෝට ම මොළේ නෑ. ඒක හින්ද මේ අයට සසරෙ පැවැත්මට අපි මොනව හරි කියන්ට ඕනෑ. ඉතින් හැමෝටම මේ දහම නොතේරෙන එක ඇත්ත. ඇයි නොතේරෙන්නෙ? ඔවුන්ගේ භාවිත සිතක් නැතිකම. කුසල් වඩල නෑ. මේ ලෝකය අත්හරින හැටි, මෙතෙක් ඒ අත්හරින්ට ඕන තාක්ෂණය ඒ ගොල්ලෝ ළඟ නෑ. ඒ

තාක්ෂණය තිබිබ කෙනා තමයි ටක් ගාල අල්ලගත්තෙ. භානිය පටස් ගාල අල්ලගත්ත කියපු ගමන් ම මොකද ඒ තාක්ෂණය ප්‍රගුණ කරා. මම මේ වචනෙ ගත්තෙ අලුත් සුපුරුදු වචනයක් හින්ද. තාක්ෂණය කිව්වෙ ඒ තුළ කිසියම් ශිල්පයක්, ශිල්පක්‍රමයක්, ක්‍රමවේදයක් තිබුණා. මේ ක්‍රමවේදය පුරුදු කරන් ආපු නිසා ඊළඟට බුදුවරයෙක්ගෙන් අහපු ගමන් ම තේරුණා.

දැන් ඒ වගේ තමයි අද මේ බුද්ධශාසනය තුළින් සිද්ධාර්ථ ගෞතම බුදුන් වහන්සේ පරිනිබ්බාණයට පත්වුණාට උන් වහන්සේ ගෙන් අඛණ්ඩව පැවතෙන ආචාර්ය පරම්පරාව ඉන්නව. ආර්ය පරම්පරාව ඉන්නව. ඒ රහතන් වහන්සේල. ඉතින් බුදුන් වහන්සේ කෙනෙක් කියන දහම්ම තමා මේ රහතන් වහන්සේ දේශනා කරන්නෙත්. රහතන් වහන්සේගෙ අමුතු ධර්මයක් නෑ. ධර්මය ඉගෙනගත්තෙ බුදුන් වහන්සේගෙන්. ඒක වඩල බුද්ධත්වයට පත් වුණාට පස්සෙ ඒ රහත් උත්තමයෝ නැවත නැවතත් දෙසන්නෙ බුදුන් වහන්සේගෙ ධර්මයමයි. ඒක හින්ද බුදුවරයෙක්ම අපට මුණ ගැහෙන්නට ඕන නෑ. සම්මා සම්බුදුවරයෙක්ම නොලැබුණාට කමක් නෑ. ඒ බුද්ධශාසනය තුළ ජීවමානව ශාසනය තියෙනව කියල කියන්නෙ රහතන් වහන්සේලා ඉන්නව කියන එක. ඒ රහතන් වහන්සේලා දහම් දේශනා කරනව කියන්නෙ බුදුන් වහන්සේගෙ දහම්මයි ඒ දෙසන්නෙ. ඉතින් මේක අහනකොට සසරින් එතෙර වීමේ ක්‍රමවේදය - ශිල්ප ක්‍රමය - ඒ තාක්ෂණය ප්‍රගුණ කරගෙන පෙර හවයේ ඉඳල ඇවිල්ල තිබුණ නම්, ඒ අයට මෙන්න මේ කියන දහම පටස් ගාල වටහගෙන ඒ අය එතෙර වෙනව.

ඉතින් අද ඉන්නවද මේ ලෝකයේ - රටේ - රහතන් වහන්සේලා? දැන් ඕක තමයි ගැටලුව. බොහෝ අය කියනව ඉන්නව කියල. බොහෝ අය කියනව නෑ කියල. එක්කෙනෙක් දෙන්නෙක් කියනව ඉන්ට පුළුවන් කියල. මේක තමයි ගැටලුව. මේ ලෝකෙ රහතන් වහන්සේලා ඉන්නව. තව ම ඉන්නව. ජීවමාන ව රහතන් වහන්සේලා ඉන්නව. අනාගාමී දක්වා

ගිය ගිහියෝ පවා අදත් ඉන්නව. සෝවාන් සකාදාගාමී අය ගැන මොන කතාද? එතකොට රහතන් වහන්සේලා ජීවත්ව ඉන්නව. ඒ අය දහම් දෙසනව. නමුත් කොයි තරම් රහතන් වහන්සේලා බණ කීවත්, කොයි තරම් බුදුවරු පහළ වෙලා බණ කීවත්, අපට පුරුදු කළ භාවිත සිතක් නැත්නම් ඒ දහම තේරෙන්නෙ නෑ. ඉතින් අද මේ ඉන්න විශාල පිරිසට මේ දහම නොතේරෙන්නෙ ඇයි? මීට පෙර ඒ තාක්ෂණය පුරපු නැති හින්ද. ඒ කිව්වෙ කුසලය පුරලා පුරුද්දක් නැති නිසා. ඉතින් අපි ඒ අයට කරන අනුකම්පාව මොකක්ද? අනේ මේ ගොල්ලන්ට මේ ගැඹුරු දහම මේ සුක්ෂ්ම ධර්මය තේරෙන්නෙ නෑ. ඒ හින්ද “නිරයට නොවැටී ඊළඟ බුදුවරයෙක් හම්බ වෙනකම් හරි මේ සසරෙ ඉන්ට ඕනෑ කරන්නෙ පින්” කියකියා තව තවත් හවයේ පැවැත්ම ම ඒ ගොල්ලන්ට ඒ පැත්තට ම පෝෂණයට අවශ්‍ය කරන තොරතුරු සපයමින් ඒවට ම දෙධර්මයට පත් කරමින් හිටියොත් ඔවුන් කවදා ද නිවන දකින්නෙ? තව බුදුවරු කොච්චර හමු වුණත් දකින්න පුළුවන් ද? බෑ.

ඒක නිසා ධර්මය දේශනා කරන අයගෙන් මම ඉල්ලා සිටිනව මේ රටේ දහම් දෙසන ඔය එක එක ධාර්මික ව්‍යාපෘති පවත්වාගෙන යන හැම දෙනාගෙන් ම මම ඉල්ලා සිටිනව කරුණාකරල ඔබලා මේ රටේ ජනතාව, මේ කියන දුක් විදින ජනතාවට මේ අය කෙරෙහි අනුකම්පාවක් තියෙනවා නම් මේ අයව මේ මගට යොමු කරන්ට අවම වශයෙන්, අද ඉදගෙන භාවනාවක් කරන්ට කිව්වම ඉදගත්ත ගමන් අපිට සමාධියකට යන්ට බෑනේ. ප්‍රථම ධ්‍යානයට සම විදින්ට බෑනෙ. ඒකට කුසලයක් තියෙන්ට ඕනෑ. කුසලය කිව්වෙ අර කොශලය, කුසලතාවය - Skill කියල ඉංග්‍රීසියෙන් කියපු දේ ම තමයි. මේක සසරින් පවත්වාගෙන එන්ට ඕන. ඉතින් ඒක කරල තිබුණ කෙනා නම් විනාඩි පහකින් දහසකින් ටක් ගාල සමාධියක් අල්ලගන්නව. ධ්‍යාන වඩල තිබ්බ කෙනා එක පැයෙන් දෙකෙන් ධ්‍යානවලට යනව. ඒක කරල නැති කෙනාට දවස් ගණන් උත්සාහ කළාට බැහැ. සමහර විට

මාස ගණනක් කළක් බෑ. සමහර විට ජීවිත කාලෙවක් බෑ. බෑ තමයි. අමාරුයි. ඒ තමන් නොකරපු හින්දා, ඉතින් ඒක නිසා මේ සසරෙ පැවැත්ම ගැන ම නොසිතා මේකට විරිය කරන්ට. විරිය කරන කොට ඉතුරු දේත් කෙරෙනව. උඩ පනිනව නම් මම හැමෝටම කියන්නෙ අහස අල්ලන්ට විරිය කරන්ට. පොල් ගස් ඉබේ ම අහුවෙයි. එතකොට කොස් ගස් ඉබේ අහුවෙයි. පොල් ගහක් අල්ලන්ට උඩ පැන්නොත් අහුවෙන්නෙ එඬිරගහක් තමයි. ඒකත් නෑ සමහර විට තුන්තිරි ගස්. දැන් පැහැදිලි ද කියන දේ?

නිවන ම පතාගෙන කටයුතු කරනකොට අනෙකුත් හව සම්පත් ලැබෙනව නිවනට යනකම්. ඒ අතරතුරේ හිස් නෑ. ඕන තරම් අරන් බලන්ට. ඔය එකක්, ඔය පේරි ගාථාවල එහෙම කියවනකොට අපට පේන්න තියන බොහෝ දේවල්. දැන් සුමේධා තෙරනිය කියනව කෝණාගමන බුද්ධ ශාසනය කාලයේ සුමේධයි, ධනංජානියි - ධනංජානි කියන්නෙ බ්‍රාහ්මණයෙක් - බේමයි - බේමා කියල කියන්නෙ බුදු රජාණන් වහන්සේගෙ අග්‍රශ්‍රාවිකාවක් - තුන්දෙනා එකතුවෙලා විහාරයක් කරවල පූජා කළා. කාටද? කෝණාගමන බුදුහාමුදුරුවන්ට. ඒ කුසල ශක්තියේ මහිමයෙන්, දිව්‍ය ලෝකයේ හිටිය කියල කියන්නෙ. හැබැයි ඉතින් එතන ඒකෙන් කියන්නෙ ඊළඟ බුදුහාමුදුරුවොත් මග ඇරිල දිව්‍ය ලෝකෙ ඉඳල තියෙන්නෙ ඔය කියන විදියට නම්. මට මතක එහෙමයි, පේරි ගාථාවල තියෙන්නෙ. ඒ කෝණාගමන බුදුහාමුදුරුවන්ට කරපු විහාර පූජාවක් සාධක වුණා මෙතෙන්ට එන්ට. හැබැයි මෙතන විහාර පූජාව කළේ දෙව් මිනිස් සැප බලාගෙන නෙමේ. ඒක මතක තියාගන්ට. නිවන් පතාගෙන, නෙක්බම්ම චේතනාවෙන්. දැන් බලන්ට බේමාත් මෙතෙන්ට ආව. ධනංජානි බ්‍රාහ්මණයක් ආව. හැබැයි ධනංජානි බ්‍රාහ්මණයට මාර්ග ඵලයකට එන්න බැරිවුණා. අවසාන මොහොතෙ මම හිතන්නෙ සාරිපුත්ත හාමුදුරුවො ගිහිල්ල දහම් දෙසල බ්‍රහ්ම ලෝකෙට යන්න පුළුවන් වුණා. එතකොට බේමා අග්‍රශ්‍රාවිකාව වුණා. මේ

එක්කෙනෙක් වත් මේවා කරල නෙවෙයි මේ කුසලය වඩනකොට කුසලය තුළ, කියන්නෙ නිවන් මගේ යනකොට මේ ඉතුරු දේවල් සකස් වෙනව. නිවන් මගට වීරිය කරන කෙනා කවදාක්වත් පහළට වැටෙන්නෙ නෑ. ඒක නිසා හැබැයි දැන් මේ එක පාරට අපිට භාවනා කරන්නට බෑ. අපිට සිල් රකින්නට බෑ. ඔය පඤ්ච සීලය ඇති. නිති පන්සිල් පොහොය අටසිල් රැකගෙන අම්මට තාත්තට සලකගෙන පන්සලට දානයක් මානයක් කරගෙන ඔය ගතානුගතික සම්ප්‍රදාය තුළ හිටියම ඇති. ඕව කියන්නට බුදුවරු ඕන නෑ. බුදුවරු නැති කාලෙත් ඕව කළා.

පන්සිල් අටසිල් හැමදාම තිබුණ ලෝකෙ. බුදුවරු නැති කාලවලත් තිබුණා. දාන මාන ඒ කාලෙත් තිබුණා. හැබැයි ඒගොල්ලො මේ ලෝකෝත්තර තත්ත්වයක් දැනං හිටියෙ නෑ. ඒ ගොල්ලො මේ ලෝකික තත්ත්වයක් යටතෙ තමයි මේ සියලු ශාස්තෘන් වහන්සේලාම දහම් දෙසුවෙත්. කටයුතු කළෙත්. ඉතින් ඒක ම අදත් මේ බුද්ධ ශාසනයක් තුළ ඉඳගෙනත් කළ යුතු නෑ.

ඒ නිසා මම හැමෝට ම කියන්නෙ මේ කුසලය වඩන්ට වීරිය කරන්නට. දන් දෙන්ට නෙක්බම්ම චේතනාවෙන්. මේ කාමනෙ, මේ තණ්හාවනෙ, කාම තණ්හාවෙන් තොරව, භව තණ්හාවෙන් තොරව, හිතේ කාමයන්ගෙන් ඉවත් වීම මේ තණ්හාව පෝෂණය කිරීමෙන් තොර ව දන් දෙන්ට හිතේ කාමයන්ගෙන් ඉවත් වීම තමා සතුව තිබෙන සම්පත් තියෙන්නෙ තමාගේ කම් සැප සඳහා ඒවා තව කෙනකුට දෙනවා නම් කාමයන්ගෙන් ඉවත් වීම. එතකොට අපි දන් දෙන්ට ඕන නෙක්බම්ම චේතනාවෙන්.

දැන් ඒකයි ආයථී අෂ්ටාංගික මාර්ගයේ තියෙන්නෙ. ආයථී අෂ්ටාංගික මාර්ගයේ සම්මා දිට්ඨි. මේ ලෝකය දුකයි, පඤ්චු-පාදානස්කන්ධා දුක්ඛා - ස්කන්ධ පහ ම දුකයි. රූප දුකයි, වේදනා දුකයි, සංඥ දුකයි, සංඛාර දුකයි, විඤ්ඤුණය දුකයි. සියලු රූප දුකයි. ළඟ-දුර, හීන-ප්‍රණීත ඕනම එකක්. එතකොට

සියලු වේදනා සියලු විඳිම්, සැප දුක දෙක ම දුකයි. ආයථී සත්‍ය තුළ සැපත් දුකයි, දුක ගැන මොන කතාද? සැප දුක දෙක ම දුකයි. මේ දේශනාව තුළ, ධර්මය තුළ, බුදුන්වහන්සේගේ වතුරායථී සත්‍ය දේශනාව තුළ සියලු හඳුනා ගැනීම් දුකයි. ඕනෑම හඳුනාගැනීමක් දුකයි, හොඳේ. ආය මේ අම්ම තාත්ත කියල නෑ. ඒවත් දුකට වැටෙන්නේ. එතකොට සියලු සංඛාර දුකයි. සියලු කුසලාකුසල කර්ම දුකයි. සියලු විඤ්ඤාණ සිත් දුකයි. එතකොට පඤ්චුපාදානස්කන්ධ ම දුකයි. මේ දුකට හේතුව තණ්හාව. ඉතින් අපි තණ්හාව නැති කරන්නට ඕන. තණ්හාව නැති කරගැනීම තමයි නිවන කියල කියන්නේ. දුකින් මිඳීම කියල කියන්නේ. ඒකට ඕන කරන ක්‍රියා පිළිවෙත ප්‍රතිපදාව තමයි ආයථී අෂ්ටාංගික මාර්ගය. එතකොට ආයථී අෂ්ටාංගික මාර්ගය වැඩීමම කුසලය. හොඳට මතක තියාගන්න. පැහැදිලි ද කියපු දේ.

ආයී පින් නෙවෙයි දැන් කථා කරන්නේ කුසලය. මොකක්ද ආයථීෂ්ටාංගික මාර්ගය වඩන එක තමයි අපි කුසල් කියල ගන්නේ. එතකොට ආයථීෂ්ටාංගික මාර්ගය කියල කියන්නේ මොකක්ද නිවන් දකින වැඩ සටහන. දුකින් මිඳෙන වැඩ පිළිවෙළ.

එතකොට සම්මා දිට්ඨිය කියන තැන එන්නේ ඔතෙන්නට. දැන් පළවෙනි මාර්ග අංගය සම්මා දිට්ඨිය. සම්මා දිට්ඨියේ පළවෙනි මොකක්ද එතකොට?

දුක්බෙ ඤාණං - මේ පඤ්චුපාදානස්කන්ධ දුක. දුක්බ සමුදයේ ඤාණං - දුකට හේතුව. ඊළඟට දුක්බ නිරෝධය - නිවන - දුකින් මිඳෙන තැන, දුක නැති කිරීම. මේ කියන්නේ තණ්හාව නැති කිරීම. දුක නැති කරනව කියන්නේ තණ්හාව නැති කරනව. පැහැදිලිද? තණ්හාව හටගන්නේ කොහෙද? තමා තුළමයි. ඇසේ තණ්හාව හටගන්නේ ඇස පින්වන්න හින්ද කතේ තණ්හාව හටගන්නව. නාසයේ, දිවේ, කයේ... ඒ වගේ. ආයතනවලට, ඒ ඒ තැනම, තණ්හාව හටගන්නව. මං ඒක විස්තර කරන්නෑ දැන්ම. අපි ඒක වෙන දවසක කථා

කරමු විස්තරාත්මකව. එතකොට මේ තැන්වලම තණ්හාව නැති කරල දානව. මේ තණ්හාව ඒක තමයි කාම තණ්හා නෙක්ඛම්ම, කාමයන්ගෙන් මිඳෙන්ට ඕන. මේ තණ්හාව නැති කිරීම. භව තණ්හා. ඒකත් නැති කරල දානව. මේ තණ්හාව නැති කිරීමේ මාර්ගය තමයි ආයතී අඡටාංගික මාර්ගය. දුක්ඛ නිරෝධ ගාමිණී පටිපදාය ඤාණං ආර්ය සත්‍ය මෙන්න මේක. මේක තමයි සම්මා දිට්ඨිය. මෙන්න මේක ඇති කරගත්ත මනුෂ්‍යයා ඊළඟට මොකද කරන්නෙ.

ඊළඟට අපි යනව නෙක්ඛම්ම සංකල්පනාවලට. අන්න ඒ නෙක්ඛම්ම. ඒකයි කිව්වෙ. නෙක්ඛම්ම සංකල්පනා තුළයි කටයුතු කරන්න ඕන. මෙතෙක් කල් දැනගෙන නැතිව හිටපු... දුක කියන්නෙ පඤ්චුපාදානස්කන්ධය. ඒක තුළ තමයි මේ ටික තියෙන්නෙ. ඒක දැනන් හිටිය නම්... ඒක නොදැන හිටපු නිසානෙ දැන් අර සියලු කර්ම සංඛාර දුකයි කියපු නිසා, තමයි බුදුහාමුදුරුවො කිව්වෙ සම්මා සංකප්ප කියන තැනට ගත්ත නෙක්ඛම්ම සංකල්පනා. පැහැදිලි ද කියපු දේ? නෙක්ඛම්ම සංකල්පනා ගත්ත. මෙතෙක් කල් තිබුණෙ කාම සංකල්පනා. මේ දුකට හේතුව කාමනෙ. එහෙම නම් කාමයන්ගෙන් ඉවත් වෙන්ට ඕන. ඒ හින්ද නෙක්ඛම්ම සංකල්පනා ඉස්සරහට ගත්ත. එතකොට කාමයන් නිසා තමා ව්‍යාපාද විහිංසා දෙක සිදුවෙන්නෙ. ඒක හින්ද, ඒ දෙකත් අතහරින්නට ඕන. අව්‍යාපාද අවිහිංසා දෙක කරුණා මෙමතී දෙක ගන්ට ඕනෙ. එතකොට කුසලය වඩනවා කියන්නෙ මොකක්ද? අපි කාමයන්ගෙන් ඉවත් වීමට ගත්ත අධිෂ්ඨානය කරුණා මෙමතී දෙක පෙරදැරි කරගත්ත සිතුවිල්ල. එතකොට මේ කුසල සිත කියල කියන්නෙ මොකක්ද?

දැන් කාමයන් කියල කිව්වෙ අපිට අපේ ඉන්ද්‍රියයන් පිනවීමට තියෙන සම්පත් නෙ. අපි ඒවයින් ඉවත් වෙන්ට තීරණය කරනව. අපි සතු දේවල්, අපි ආරම්භ වෙන තැන තමයි මෙතන. මූලික පියවර දානය, දීම අත්හැරීම - පරිත්‍යාගය. එතකොට කුසලය කියන්නෙ පරිත්‍යාග සිත සහ

කරුණා මෙමත්‍රී දෙක. මෙතෙන්ට අපි යන්ට ඕන. ඉතින් මේක කරන්ට කාටද බැරි. දැන් අර අපි සාමාන්‍යයෙන් සම්මතය තුළ දානයක් දීල මොනව හරි කරල අපි මොකද අවසානයේ කරන්නෙ. මේ දේශනාවකදී මොකද කරන්නෙ. මේ මේ දේවල් කරා මෙකෙත් දෙව් මිනිස් සැප කියල කතන්දරයක් කියනවානෙ. දෙව් මිනිස් සැප ලැබේවා! මේ සසර පැවැත්මට දැන් අපි මේවා කියකියා ඉන්ට යන්ට ඕන නෑ ඇඟට නොදැනී මේවා ලැබෙනව. මේවා ප්‍රාර්ථනා කරන්ට ඕනත් නෑ. දැන් මේ චේතනාවෙන්ම දන් දෙන්න ඕන නෑ.

දන් දෙන්න ලෝභනෙ මිනිස්සු. හොඳට මතක තියා ගන්න. දෙන්න ලෝභයිනෙ, දැන් දෙන්නෙ කාටද? පිළිමෙකට කෑම ටිකක් තියනව හරි, පන්සලේ හාමුදුරුවන්ට කෑම ටිකක් ගිහිං දෙයි. දැන් මේ දෙකේ ම ගනුදෙනුවක් නැද්ද? පන්සලේ හාමුදුරුවන්ට කෑම ටික දෙන්නෙ බොහෝ දෙනෙක් මං කියන්නෙ ඔක්කොම නෙවෙයි. බොහෝ දෙනෙක්. එතන ගනුදෙනුවක් තියනව. මොකද පාංශුකුලෙට හාමුදුරුවො එන්නෙ නැතිවෙයි. පිරිතකට ගෙන්න ගන්ට බැරිවෙයි. දානෙකට ධර්ම දේශනාවක් කරගන්ට බැරිවෙයි. ඒ චේතනාව තියෙන්නෙ. ඒ හින්ද හාමුදුරුවො ඕන. එතකොට කෑම. දැන් බුදුන් වහන්සේ කියල පිළිමෙකට කෑම ටිකක් තියනව නැත්නම් බෝගහකට කිරි ටිකක් වක්කරනව. පිළිමෙකට නැත්නම් බෝගහට සිවුරක් පොරෝනව. දැන් ඒවට ලෝභ නෑ. ඇයි? ඇයි ලෝභ නැත්තෙ? දැන් ඒ ගොල්ල අහල තියෙනව මේ බුදුහාමුදුරුවන්ට දෙනකොට හරි මහත් එල මහානිසංසයි. වැඩි පින් ලැබෙනව. ඒ නිසා වැඩියෙන් පින් ලැබෙන තැනට තමයි දෙන්ට ලෑස්ති, දෙන්ට කැමති. ඒක නෙ හේතුව. නමුත්, ඒචේතනාව නෑ බඩගින්නේ ඉන්න කෙනෙකුට යාවකයෙකුට කෑම ටිකක් දෙන්ට. අසල්වැසියෙකුට නැති බැරි කෙනෙකුට පිහිට වෙන්ට දෙන්ට ලෝභයි. දැන් අතන දීම නොවෙයි තියෙන්නෙ. එතන තියෙන්නෙ ගනුදෙනුවක්. එතන තියෙන්නෙ හුඟක් වෙලාවට අර පොඩ්ඩක් දීල ලොකු දෙයක් ලබන්න ඕන කරන ආයෝජන චේතනාව. මේක හොඳ නෑ.

හොඳ නෑ කියල කියන්නෙ.... ලැබෙයි. ඒ ලැබෙන එකත් හොඳ නැහැ. මොකද, අපිරිසිදු සිතකින් දීල තියෙන්නෙ. ඊට වඩා නරකද මේක හරියට දුන්නොත්. ඒකයි කිව්වෙ. දැන් බුදුන් වහන්සේගෙ ධර්මය අහල තිබුණ කෙනෙක් බුද්ධශාසනයක් තුළ බෞද්ධයා යයි කියාගනිමින් තවදුරටත් බෞද්ධ නොවන වත්පිළිවෙතක ඉන්නව නම් ඔවුන් බෞද්ධයො නෙවෙයි. පැහැදිලි ද? බුද්ධ ශාසනයක් තුළ බුද්ධ කියන ලේබල් එක ගහගෙන. දැන් දානය බෞද්ධ නොවන අනිත් ආගම්වලත් තියෙනව. බෞද්ධයෝ විතර ද දන් දෙන්නෙ? ක්‍රිස්තියානි අය දන් දෙනව. හින්දු අය දන් දෙනව. ඉස්ලාමිකයො දන් දෙනව. ඒ ගොල්ලන්ට ප්‍රතිඵල ලැබෙන්නැද්ද? ලැබෙනව. ඒ ගොල්ලො දිව්‍ය ලෝකෙ යන්නෙ නැද්ද? මුළු ජීවිත කාලය ම කැප කළා තෙරේසා මව්තුමිය, අසරණයො වෙනුවෙන්. දිව්‍යලෝකෙ යන්නැද්ද? හැබැයි ඒක කැප කරේ නිවන් පතාගෙන නම් නෙවෙයි. ඒ ගොල්ලන්ගෙ ආගමේ විදියට සුගතිය. ස්වර්ග මාර්ගය - සුගතිය කිව්වෙ ආපහු ලෞකික දෙයක් - දිව්‍ය- ලෝකෙ, දෙවියන් වහන්සේ, ඒ අය අදහස් කරේ. මං හිතන්නෙ එතන නිවන වගේ නිවීමක් නෑ. පඤ්චුපාදානස්කන්ධය නිවීමක් එතන නෑ. ඉතින් ඒ වගේ තියෙනව. මහ දන් දෙන අය ඉන්නව. බෞද්ධ වෙන්නම ඕන නෑ. ඉතින් බෞද්ධ නොවුණ අයත් දන් දෙනව නම් බෞද්ධයොත් දන් දෙනව නම් බෞද්ධයන්ගෙයි බෞද්ධ නොවන අයගෙ දන් දීමෙයි වෙනසක් තියෙන්නට ඕන. නැත්නම් මේ ආගම් දෙක ම එකයි. මේ සියලු ආගම් එකයි. නමුත් එහෙම වෙන්ට බෑ. එක ම ශාස්තෘවරයා තමයි ලෝකයේ පහළ වෙච්ච ලෝකය අනිච්චයි, දුකයි, අනාත්මයි කියපු. අනිත් සියලු ශාස්තෘවරු කිව්වෙ ලෝකය නිත්‍යයි, සුඛයි, ආත්මයි කියල. නිත්‍ය, සුඛ, ආත්මම පැවැත්ම සඳහායි. දන් දෙන්නෙ ඒ ගොල්ලො. එතකොට අනිච්ච, දුක්ඛ, අනාත්ම කියන මේ ලෝකයෙන් මිදීම සඳහායි බෞද්ධයො දන්දෙන්නෙ. එතකොට අන්න එතනයි බෞද්ධ දානයේ තියෙන වෙනස. පැහැදිලි ද කියපු දේ? ප්‍රතිඵලයෙ අඩුවක් නෑ. අරකට වඩා ප්‍රතිඵල අර

දිව්‍යලෝක සුගති සම්පත් බලාගෙන දෙන දානට වඩා මේ දානය පිරිසිදුයි.

නැද්ද? ඔව්ද?

පැහැදිලිව ම අලෝභ සිතින් දෙන්නෙ. අද්වේෂ සිතින්, අමෝභ සිතින් දෙන්නෙ. දිව්‍ය ලෝකෙ යන්ට දෙන්නෙ අලෝභ සිතකින්ද? දිව්‍යලෝකෙ යන්ට දන් දෙන්නෙ අලෝභ සිතකින්ද? සුගති සම්පත් ප්‍රාර්ථනාවෙන් දන් දෙන මිනිහා අලෝභ සිතකින්ද දන් දෙන්නෙ, නෑ. ලෝභ සිතකින් දෙන්නෙ. ඒකනෙ මං කියන්නෙ මෙතන හරි වරදක් කරනව ඔක්කෝමල කියල. තේරෙනවද මං කියන දේ? එතන තියෙන්නෙ ගනුදෙනුවක්. එතන මට සැකයක් හිතෙනව මෙතන ඔය කියන දේවල් ලැබෙයිද කියල. ඇයි? ලෝභ සිතකින් තියෙන්නෙ. ඉතින් ලෝභය අකුසලයක් නෙ. චූට්ටක් මේක හරි සියුම්ව හිතන්න ඕන. මේ බොහෝ දේවල්.

නෙක්බම්ම සංකල්පනා, අව්‍යාපාද, අවිහිංසා කියන සංකල්පනා මුල් කරගෙන තමයි අපි දන් දෙන්න ඕන. දන් දෙනව. දීම, අත් හැරීම පරිත්‍යාගය හරි අමාරුයි. මොකද මේ පඤ්චුපාදානස්කන්ධය තුළමනෙ තණ්හාව තියෙන්නෙ. සංඛාර තියෙන්නෙ එතනමනෙ. ඇයි වේදනා, සංඥ දෙක අනුව ඉතුරු ටික සකස් වෙනව තණ්හාව ඇතිවෙනවනෙ. ඒ නිසා තණ්හාව අතපරිත්තට හරි අමාරුයි. දෙන්නට හිතන්නටත් කැමති නැහැ. ඒක ඉතා පැහැදිලියි. ඒක නිසා තමයි අපි ඒකට ඒ සිත දියුණු කරන්නට ඕන. දැන් අපි දෙන සිත දියුණු කරන්නට ඕන. දෙන සිත දියුණු කරනව වෙනුවට තමයි අපි දැන් කරන්නෙ ගනුදෙනු සිත දියුණු කරනව. ගනුදෙනු සිත නෙවෙයි, ආයෝජන සිත නෙවෙයි පොඩ්ඩක් දීල ලොකු දෙයක් ලබන එක නෙවෙයි දෙන සිත. අත් හැරීමේ සිත දියුණු කරන්නට ඕන. දෙන්නට ලෝභයි. දැන් ඔය සමහරු දෙනව කියල හිතන්නටත් බෑ. සමහරු හිතා ගත්තත් දෙන්නට ලෝභයි. දීලත් සමහරුන්ට සතුටු වෙන්නට බෑ. අපරාදෙ මම දුන්නෙ... මේක මීට වඩා හොඳයි... මෙහෙම මට කරන්නට තිබුණ... දීල ඉවරවෙලත් ලෝභ වෙනව. බලන්නකො ඔය හිත් ඇතිවෙලා

ඇති ඕන තරම්. පුරුදු කරල නැති වුණහම දෙන්ට හිතෙනව. හිතුවට දෙන්ට බෑ. දෙන්ට කියල කියන්ට ලෝහයි. හිතන්ට ලෝහයි. හිතුවත්, ඊටත් වඩා අමාරුයි කියන එක. දෙන්නම් කියල කියනවටත් වඩා අමාරුයි දෙන එක. ඊටත් වඩා අමාරුයි දීල සතුටු වෙන එක. අනිවාර්යෙන් හුඟක් වෙලාවට දීල දුක් වෙච්ච තැන් ඇති ඕන තරම්. අපරාදෙ හිඟන්නෙකුට දුන්න. එයාට හොඳට අතක් පයක් හොල්ලල වැඩකරන්ට පුළුවන්. ඒවගේ අපි හිතාගන්නව. විවිධ දේවල්, සිතුවිලි එනව. අපරාදෙ ඒ හාමුදුරුවන්ට දානෙ දුන්නෙ, හරිම දුස්සීලයි, කියනව නේද? ඉතින් ඒ වගේ වෙනව.

ඉතින් එතකොට හරි අමාරුයි දෙන්ට හිතන එක. කියන එක. දෙන එක සහ දීල සතුටු වෙන එක. එතකොට ඊළඟ දේ. මේක අමාරුයි. එහෙම නම් අපිට මේක තමයි, මීට ප්‍රතිවිරුද්ධ දේ කරන්ට ඕන. දෙන්ට. නෙක්බම්ම චේතනාවෙන් දෙන්නෙ. එතකොට අරව ගැන නොසිතා තමයි දන් දෙන්ට ඕන. ඒ ලෝහකම නිසා. දෙන්ට කියන ලෝහ කම නිසා තමයි දැන් ඔය පිළිමවලට ඔය වෙන වෙන මවාගත්තු දේවලට දෙන්ට ලෝහ නෑ. ඒ ඇයි? ඒක ලොකු පිනක් දිහා බලාගෙන. එතකොට කවුරු හරි පින පින් බලාගෙනනෙ දන් දෙන්නෙ. පින බලාගෙන දන්දෙනව නම් ඒක හරි අපරාධයක් මම නම් කියන්නෙ ඇත්තටම... ඒ තරම්ම මේ... අපරාධයක් කියල කිව්වෙ එක්තරා විදියක නිකං පහත් වැඩක් වගේ මට නම් හිතෙනව. අපි ඇයි මේ තරම්ම කුහක කියල හිතෙනව.

මේ පින නොතිබුණා නම් අපි කාටවත් මොකුත් දෙන්නෙ නැද්ද? එතකොට මොකක් ද තිරිසන්නුන්ගෙයි මනුෂ්‍යයන්ගෙයි කියන වෙනස? ඔය වගේ ගොඩාක් ප්‍රශ්න මතුවෙනව. එතකොට දෙන්ට ලෝහයි. හැබැයි දෙන්ට පුරුදුවෙන්ට.

බුදුහාමුදුරුවන්ගෙ කාලෙ ඉඳල කියනව “ඒකසාටක බමුණා” කියල කෙනෙක්. බ්‍රාහ්මණයෙක්. හරිම දුප්පත්. ඒ බමුණාගෙ බිරිඳ බැමිණියටයි දෙන්නට ම උඩුකය වසාගන්ට තිබ්බෙ එක සලුවයි. ඒකයි ඒකසාටක බමුණා කියල කියන්නෙ.

එක සලුවයි තියෙන්නෙ. ඉතින්, මේ දෙන්නට ම කවදාක්වත් එක ට ගෙදරින් එළියට බැහැල ගමනක් යන්ට බෑ. එක්කෙනෙක් ගියොත් එක්කෙනෙක් ගෙදර ඉන්න ඕන. මොකද ගේ ඇතුළට වෙලා ඉන්නව. මොකද උඩුකය වසාගන්ට දෙන්නට ම තියෙන්නෙ එක ඇඳුමයි. අඩනිරුවතින් යන්න බැරි හින්දා. ඉතින් බුදුන් වහන්සේ දහම් දෙසන්ට ඒ පළාතට ආව. ඇවිත් ධර්මය දේශනා කරනව. දැන් මේ දෙන්නට එකට ගිහි. බණ අහන්ට බෑ. ඉතින් දැන් එක වෙලාවකදි එක්කෙනෙක් යනව. අනික් එක්කෙනා ගෙදර ඉන්නව. දැන් එක දවසක් කොහොම හරි මේ බමුණා ගියා බැමිණිය ගෙදර තියල බණ අහන්ට. ඉතින් මේ ධර්ම දේශනාව අහගෙන ඉන්න කොට මේ බමුණාට පුදුම සතුටක් දැනෙනව. පැහැදීමක් බුදුන් වහන්සේ කෙරෙහි. ඉතින් බමුණා කල්පනා කරනව මෙයාට මං මේ සලුව පූජා කරන්ට ඕන කියල. ඒ එක්ක ම මහ ලොකු ලෝභ කමක් හිතෙනව. ආපහු අකුලගන්නව සලුව. ආයින් ටිකක් වෙලා යනකොට ආයින් හිතෙනව මේක පූජාකරන්ට ඕන කියල. ආයින් හිතෙනව ලෝභකම. ඔහොම ඔහොම කීප සැරයක් ම හතර පස් වතාවක් ම මේක දෙන්ට හිතෙනව, ආයීම අකුලගන්නව. අන්තිමට කොහොම හරි මේක දෙනව. පූජා කරනව බුදුහාමුදුරුවන්ට මේක. එක ම සලුව දෙන්නටම තියෙන පූජා කරනව. පූජා කරල ඉවර වෙලා මොකද කරන්නෙ? එයාට සතුට ඉහවහා ගිහිල්ල මෙයා කෑ ගහනව මම දිනුවා, මම දිනුවා කියල. ඒ වෙලාවෙ ඒ අහල පහල ඉන්නව රටේ රජ්ජුරුවොක් ඇවිල්ල බලාගෙන. රජ්ජුරුවො භය වෙනව. “මම දිනුව මම දිනුව කිව්ව, මගේ රජකමත් නැති වුණා තමයි, කවුරු හරි ඇවිල්ල ඒකත් ආක්‍රමණය කළා ද” කියල රජ්ජුරුවො භය වෙනව. භය වෙලා හොයල බලනව. ඉතින් මම මේ කියන්ට ගියේ ඒකෙ ආනිසංස තව ගොඩක් තියෙනව. ඒ කථාව දැන් කියන්නෑ... අන්න ඒ වගේ දන් දෙන්ට ඕන. පුළුවන් ද දෙන්ට මම කියන්නෙ ඒකයි. දන් දෙනව නම් ඒක සාටක බමුණා වගේ දන් දෙන්ට.

දැන් මේ දුන්නෙ මොකටද බුදුන් වහන්සේ කෙරෙහි, උන් වහන්සේගෙ ධර්මය කෙරෙහි, පැහැදිලි. පහත් සිතින් දුන්නා. මං හිතන්නෑ කිසිවක් බලාගෙන දුන්නයි කියල. දැක්කද පුදපු හැටි. අන්න එහෙම පුදන්ට. අන්න එහෙම පුදනකොට තමන්ට සතුටක් තියනව. ඒක නැති නිසා තමයි, බුදුන් වහන්සේ පරිනිබ්බානයට පත්වෙලා අවුරුදු දෙදහස් පන්සිය පණහක් වෙන්ට ඇවිල්ලක් බුදුන් වහන්සේ නැති බුද්ධ කෙනෙක් ප්‍රතිමාවක් වශයෙන් හදාගෙන ඒකට පුදන්නෙ. ඒ බුදුන් වහන්සේ කෙරෙහි පැහැදීමෙන් නෙවේ. ඒ තණ්හාවෙන් පුදන්නෙ වැඩි පින් ගන්ට. නැති පින්ක් ඇති කරගන්ට. බුදුන් වහන්සේ නෑ. අපි බුදුන්ට පිදුව කියල පිළිමෙකට තියනව කෑම. දැක්කද කියන දේ. මේක මම තරහකට කියන දෙයක් නෙවේ, නමුත් ඔය කියන දේ ම නැති බැරි මිනිහෙකුට පිදුව නම් අන්න බුද්ධ දේශනාව පිළිපැද්ද වෙනව. දේශනාව පිළිපැද්දෙ ඇයි? දේශනාව කෙරෙහි තියෙන පැහැදීම නිසා. බුදුන් වහන්සේ කෙරෙහි තියෙන පැහැදීම නිසා. බුදුන් වහන්සේ කෙරෙහි තියෙන හක්තියකට ගෞරවයකට, දෙව්-මිනිස් සැප ලබන්ට එහෙම නොවෙයි. එතකොට දැන් පැහැදිලි ද කියන දේ? ඒක වුණත් දෙන්නෙ බුදුන් වහන්සේ අපට කිව්ව මෙන්න මේක දුකයි, මේක දුකට හේතුව ඒ නිසා මේ දුකින් මිදෙන්ට නම් මේක කරන්ට ඕන කියල අන්න ඒ චේතනාවෙන් දන් දෙන්ට. කුසලය වැඩිමේ චේතනාවෙන්. ආයඪී අෂ්ටාංගික මාර්ගය වැඩිමේ චේතනාවෙන්. දැන් පැහැදිලි ද කියපු දේ? දානෙ දෙන්ට ඕන මෙන්න මේ විදියට.

එතකොට මේවා පින් කියනව. මේකෙ ඕනෑම දීමක ප්‍රතිවිපාකය තියනව. අපි සතෙක් මරල ප්‍රාර්ථනා කරේ නෑ නිරයට යන්ට. ප්‍රාර්ථනා කරන්නෙත් නෑ. නමුත් ඒකෙ ආනිසංසය වෙනස් වෙන්නෙ නෑ. ඔහුට ඒ ආනිසංස තියනව. අපායගාමීයි. ඒ වගේම පිනෙත්, දන් දීමෙන් කියනව. මොන චේතනාවෙන් දුන්නත් දීමේ යම් ප්‍රතිඵලයක් තියනව හරියට දුන්නොත්. ගනුදෙනුව නෙවෙයි හරියට දුන්නොත්. ඒ හින්ද

මේ ආයතී අජ්ටාංගික මාර්ගය වැඩිමේ නිවන් දැකීමේ පරමාර්ථයෙන් දෙන දීම සිතේ තණ්හාව නැතිකර ගැනීමේ සිතින් දෙන දීම. එතකොට, සිතේ කෙලෙස් අඩු කරගැනීමේ චේතනාවෙන් දෙන දීම, දානය. මහත් ඵලයි මහානිසංසයි. ඒක පිරිසිදු සිතක්. ඒ සිතට කොයිතරම් දේවල් ලැබෙයිද? හැබැයි ඒකත් හිතන්ට එපා ලැබෙනව කියල. නෙක්බම්ම චේතනාවෙන් දෙන්න. ඒක මහත්ඵලයි මහානිසංසයි කියල ආයි ඒක අල්ලන්ටත් එපා. මොකද මේ ශාසනයෙ බුදුන් වහන්සේගෙ දේශනාවෙ සුවිශේෂ ම දේ තමයි අත්හැරීම. තණ්හාව කියන්නෙ අල්ලාගැනීම. එතකොට මේකෙන් මිදෙනව කියල කියන්නෙ අත් හැරීම.

එතකොට, බුදුන් වහන්සේගෙ ධර්මය තුළ දේශනාව තුළ කුසලය කියන්නෙ අත්හැරීම. අපට බැරින් ඒක. මේකට තමයි අපි විරිය කරන්ට ඕන. පැහැදිලි ද කියපු දේ? ඒ අත්හැරීම ආරම්භ කරන්නෙ දානයෙන්. මෙතෙන්දි දන් දෙන්ට පුළුවන්. ආමිස දන් දෙන්ට පුළුවන්. අභය දෙන්ට පුළුවන්. ආමිස කියල කිව්වෙ ඔය ආහාර, ඇඳුම් පැලඳුම් වගේ භෞතික දේවල්. වාසස්ථාන බෙහෙත්හේත් වගේ දේවල්. ඊළඟට අභය. දුකට පත් වෙච්ච කෙනෙකුට වචන ටිකක් ඇති ඔහුගෙ හිත සනසන්න. බය වෙන්ට එපා අපි ඉන්නව ළඟ, අපි බලාගම්මු, ඔයා කලබල වෙන්ට එපා කියල සිත සනසන්ට නිවන්ට පුළුවන් අපට. ඒක අභය. හයට විරුද්ධ දේ. ඒකත් දානයක්. ධර්මය, ධර්ම දානයක්. සද්ධර්මය - ධර්මය මේ. මේ ධර්මය කියල දෙන්ට පුළුවන්. දාන සීල භාවනා කියල දෙන්ට පුළුවන්. තෙරුවන් කෙරෙහි සිත පහදවන හැටි කියල දෙන්ට පුළුවන්. ඒ නැතත් අඩු ගානෙ ළමයෙකුට පාඩමක්, පොතක්, ඔහුගේ පැවැත්ම සඳහා ඔහුගේ යහපැවැත්ම සඳහා කිසියම් දෙයක්. ඒකත් එක්තරා විදියක ධර්ම දානයක්. මේ ඔක්කොම දාන. ඉතින් මේක කරන්ට ඕන.

ඉතින්, ආරම්භ කරන්නෙ එතනින්. පළවෙනියට ම අත් හැරීම. ඔතනින් ඔක්කොම අතහරින්ට බැ. බොහොම පොඩ්ඩයි. මේක පාරමිතාවට එකතු වෙනව. පීන සසරෙ

පැවැත්මක් තියනව. නිවන් දකිනකම් සසරෙ පැවැත්ම තියනවනෙ. අපි විරිය කරන්නෙ දුකින් මිදෙන්නට. එතකොට ඊළඟට මොකද කරන්නෙ. දානයෙ ඊළඟ පියවරට අපි යනව. නෙක්ඛම්ම අව්‍යාපාද ළඟට පස්සෙ...

ඊළඟට අපි යනව, ඉහළ දීම තමයි අත් හැරීම ලෝකේ. මොකක්ද?

කයින් වන අකුසලයෙන් වැළකීම.

වචනයෙන් වන අකුසලයෙන් වැළකීම සහ

මිථ්‍යා ආජීවයෙන් වැළකීම.

වචනයෙන් කරන අකුසල් හතරක් තියනව. බොරු කියනව, කේළාම් කියනව, හිස් වචන කියනව, එරුෂ වචන කියනව. මේ හතර කරන්නෙ කාම තණ්හාවෙන් ද නැද්ද? බොරු කියන්නෙ ඇයි තමන්ගෙ වාසියටනෙ. කේළාම් කියන්නෙ තමන්ගෙ වාසියට ද නැද්ද? එක්කො තමන්ගෙ වාසියට. එහෙම නැත්නම් ද්වේෂ හිතකින් කේළාම් කියනව. සතුටින් ඉන්න දෙන්නෙක් බිඳවන්නට. බිඳවල තමන්ගෙ වාසියට මොනව හරි දෙයක්. නැත්නම් දෙන්න තරහ වෙලා ඉන්නව දැකල, සතුටු වෙන්න මනසින්. ඒක ද්වේෂය. ව්‍යාපාද විහිංසාවලට වැටෙන්නෙ. එහෙම නැත්නම් මොනව හරි වාසියකට. කේළාම් කියන්නෙ, බොරු කියන්නෙ, හිස් වචන කියන්නෙ, පරුෂ වචන කියන්නෙ ඔය කාම චේතනාවෙන්. නැත්නම් ව්‍යාපාද, විහිංසා චේතනාවෙන්. එතකොට මේකෙන් මිදෙන්නම්, නෙක්ඛම්ම, අව්‍යාපාද, අවිහිංසා චේතනා දැන් අපට තියෙන්නෙ. අන්න අපි දැන් වචනය සංවර කරගන්නව. අර කරපු වැරදි වැඩ දැන් අත හරිනව. වචනයෙන් කරන අකුසල් හතරෙන් වළකිනව. අන්න, වචනය සංවරයි.

ඊළඟට කයින් වෙන අකුසල් තුන. ප්‍රාණඝාත කරනව, අදත්තාදානය, කාම මිථ්‍යාවාරය. ඒ තුනෙන් වළකිනව. අන්න ඒ තුන ම කළේ තමන්ගෙ වාසියට. තමන් පින්වන්නට. ඒ තුනෙන්

වළකිනව කියල කියන්නෙ: ඒකෙන් මිඳෙනව. අන්න කය සංවරයි.

මිථ්‍යා ආජීව, බොරුවෙන් ජීවත් වෙන්නෙ තමන්ගෙ වාසියට. බොරුව අතහරිනව. සත්‍යයෙන් ජීවත් වෙනව. අන්න කය, වචනය, දෙක සංවරයි. අන්න ශීලය.

දැන් දානය ගැන. දානය නෙක්ඛම්ම චේතනාවෙන් දෙනකොට අපි නිවන තමයි ඉලක්ක කරන්නෙ. නමුත් මේ දානය මහත්ඵල මහානිසංසයි. බුදුහාමුදුරුවෝ දානයෙ ආනිසංස හරි ලස්සනට විස්තර කරනව. දීම කුළ. ප්‍රධාන වශයෙන් දෙන කෙනා මිනිස්සුන්ට ප්‍රියයි. එතකොට දෙන කෙනා කෙරෙහි මහත් කීර්තියක් පැතිර යනව. ඉබේම දන් දෙන කෙනා කීර්තියට පත් වෙනව. ආයෙත්, නම් ගහන්ට ඕන නෑ. බෝඩි ගහන්ට ඕන නෑ. දැන්වීම් දාන්ට ඕන නෑ. ශබ්ද විකාශන දාල රටට කැගහන්ට ඕන නෑ. බෙරගහන්ට ඕන නෑ. නිස්කලංකව නිශ්ශබ්දව දෙනකොට කටින් කට යනව. කවුරුත් දන්නව. මිනිස්සුන්ට ප්‍රියයි දන්දෙන කෙනා. එයාගෙ යහපත් කීර්තිරාවය පැතිරෙනව. ඕන සභාවකට එයාට නිර්භීතව යන්න පුළුවන්. ඒවාගේ ආනිසංස තියෙනව. සත් පුරුෂයන්ගේ ආශීර්වාදයට ලක්වෙනව. මේ ආත්මෙම ලැබෙනව ආනිසංස. මේ දානය.

ඊළඟට සීලය. සීලය ඊට වඩා මහත්ඵලයි. මහානිසංසයි. දානයට වඩා ඉහළ පියවරක් සීලයෙ තියෙන්නෙ. සත පහක්වත් වියදම් වෙන්නෙ නැහැ. සල්ලි යන්නෙ නැහැ සිල්වත් වෙන්ට. දුස්සීලව ජීවත් වෙන වසර සියක ජීවිතයට වඩා එක දවසක් සිල්වත් ව ජීවත් වීම වටිනව කිව්ව.

ආයෙ කවුරුවක්වත් “අනේ ස්වාමීන් වහන්ස, ඔය කියන විදියට අපට ජීවත් වෙන්ට බෑ. ජීවත් වෙන්ට නම් මේ ශික්ෂා පද කඩන්ට ඕන. නැතුව ජීවත් වෙන්ට බෑ...” කියල පවි කරන්ට ඕන නෑ. සීලය රකින්නට ඕන හැටි අපේ පොතේ තියනව. බොහොම ලස්සනට.

එක ගොවියෙක් යනව. මේ... කැලේට ලී වගයක් කපාන එන්ට හරි නැතිවෙව්ව හරකෙක් හොයන්ට හරි මට මතක නෑ. ඒ දෙකෙන් එකකට. තමාගේ අතේ තියන - එයාගෙ අතේ කැත්තකුත් තියනව. ඒ කැත්තත් අරගෙන කැලේට යන්නෙ. ටික දුරක් යනකොට පිඹුරෙක් ඇවිල්ල මෙයාව වෙළාගන්නව. දැන් ලේසියෙන් පුළුවන් මේ කැත්තෙන් මේ පිඹුරව කපල කොටල මරල දාල බේරෙන්ට. මෙයා කරන්නෑ. දැන් පිඹුරා තද කරගන්නව, වෙළාගෙන. ඉතින් ටික ටික දැන් මෙයාට වේදනාව දැනෙනව. ඊට පස්සෙ මෙයා කල්පනා කරනව දැන් ටික ටික තද වෙද්දී අමාරු වැඩිවෙනව, තව වෙලා ගියොත් එහෙම.... මරණ බය කියන එක ඉහළම බියනෙ, මේකව මරන්ට හිතෙයි කියල අතේ තියන කැත්ත විසි කරනව. බලන්ට දිවි හිමියෙන් සිල් රකිනව කියන්නෙ ඕකයි. සිල් රකින්නට ඕන අන්න එහෙම. මේ ප්‍රාණඝාතය එහෙම වත් මම කරන්නෑ. මේකව මරන්ට හිතෙයි. මට තව වේදනා දැනෙන කොට වේදනාව ඇති වෙනකොට කියල හිතාගෙන මොකද කරේ? විසි කරා කැත්ත පැත්තකට. ඊට පස්සෙ බලන්ට මේ පිඹුරා මේ මනුස්සයව අත ඇරල යන්ට යනව. අන්න බලන්ට සිලයෙ ආනිසංස. ඉතින් මෙන්ත මෙහෙමයි සිල් රකින්නට ඕන දිවිහිමියෙන්. ජීවිතේ ගියාවෙ. දුස්සීල ජීවිතයට වඩා සිල්වත් මරණය උතුම්. මොකද මරණය කියන එක ඔය අපි හිතාගෙන හිටියට ඕක සම්මුතියක්. මේ ධර්මය තුළ මැරෙන කෙනෙක් නෑ. ඒක හින්ද ඔය මරණය සම්මුති මරණයක්. මේ පොඩ්ඩක් මේ තාවකාලික අම්බලමක වගේ මනුෂ්‍ය ජීවිතයකට ඇවිල්ල, ඔය වගේ අකුසල් කරල දුගති ගාමී වෙනවට වඩා හොඳයි, මේක අතඇරල සුගතියකට යන එක.

ඒ හින්ද දිවි හිමියෙන් සිල් රකින්නට ඕන.

දැන් සිල්වත් වන කෙනාගෙ, කය වචන සංවර කරගත්ත කෙනාගෙ ආනිසංස ගැන බුදු හාමුදුරුවෝ බොහොම ලස්සනට කියනව.

මොකක්ද පළවෙනි ආනිසංසය; සිල්වත් කෙනාගෙ පළවෙනි ආනිසංසය තමයි; ඔහුගෙ සම්පත් හෝග වැඩෙනව,

සම්පත් වර්ධනය වෙනව, දියුණු වෙනව. ඇයි? සිල්වත්. කය වචනය සංවරයි. මේ සිල් රකින එක හරි අමාරුයි. සිල් රකින්නට මහා චීරියක් ඕන. මනා සිහියක් ඕන. සිහියක් තියෙන්නට ඕන. නැත්නම් සිල්වත් වෙන්නට බෑ. අවසිහියෙන් ඉඳගෙන බෑ. කාමයන්ගෙන් වෙන් වෙන එක හරි අමාරුයි. නෙක්බම්ම චේතනා ඇති කරගෙන මේ සිල්වත් වෙන්නට යනකොට හරි අමාරුයි කය වචන සංවර කරගන්නට. මේකට එළඹ සිටි සිහිය තියෙන්නට ඕන. එතකොට මේ සිහිය තියන නිසා ඔහුගෙ සිල් රකින්නට ගන්න සිහිය නිසා ම ඔහුගෙ අනිත් කටයුතුත් සාර්ථකයි. ඒ සිහිය පාවිච්චි කරනව. එතකොට මොකද වෙන්නෙ ඔහුගෙ හෝග වර්ධනය වෙනව. සම්පත් වර්ධනය වෙනව. ඒ පළවෙනි ආනිසංසය සිල්වත් කෙනාගෙ.

දෙවෙනි ආනිසංස තමයි සිල්වත් කෙනා කෙරෙහි රට පුරා යහපත් කීර්ති රාවයක් පැතිරෙනව. ප්‍රසිද්ධියට පත් වෙනව. සිල්වත් කෙනෙක් නම් ඒ දෙවෙනි ආනිසංසය.

තුන්වෙනි ආනිසංසය තමයි සිල්වත් කෙනා ඕනෑම සභාවකට රාජ සභාවට පවා නිර්භීතව යනව. එයා භය නෑ. පව් කරන්නෑ. කිසිම අකුසලයක් කරන්නෑ. කය වචන දෙක සංවරයි. හරි නිර්භීතයි. ඔහු යනව. මොකද සිල්වත් කෙනා වටා මනා පවුරක් වගේ මහා ශක්තියක් ගොඩනැගෙනව. කරල බැලුවොත් පෙනෙයි. සිල්වත් කෙනාට මේ ගාම්භීර කම් ඔක්කොම තියනව. ඒ ශක්තිය තමයි අර නිර්භීතව යන්නෙ ඉදිරියට රාජ සභාවට පවා. එතකොට ඒ තුන්වෙනි ආනිසංසෙ.

හතරවෙනි ආනිසංස තමයි සිල්වත් කෙනා සිහි මුළු නොවී, මරණයට පත්වෙනව. සිහියෙන් ම මිය යනව. සිහියෙන් මැරෙන කෙනෙක් දුගතියකට යයිද කවදාකවත්? අවසිහියෙන් මැරුණොත් තමයි දුගතියට යන්නෙ. සිහියෙන් මැරෙන කෙනෙක් කවදාක්වත් දුගතියකට යන්නෙ නෑ. අනිවාර්ය-යෙන්ම සුගතිගාමීයි. ඒ හතර වෙනි ආනිසංසය.

පස්වෙනි ආනිසංසය සුගතිගාමී වෙනව. සිහියෙන් මැරෙනව කියල කිව්වනෙ දැන්. එහෙනම් සුගතිගාමීයි. ඔන්න... ආනිසංස.

ඉතින් එතකොට දැන් මේවා කරන්ට ඕන. ඉතින් මේක හැබැයි මතක තියාගන්ට ඕන. ශික්ෂා පද කියන එක නෙවෙයි මම මේ අදහස් කළේ. පාණාතිපාතා වේරමණි සික්ඛාපදං සමාදියාමී කිව්වට ලැබෙන කිසිවක් නෑ අපිට. ඒක කිව්වත් වැඩක් නෑ... ඒක කරන්නැත්නම්. ඒක නොකිව්වත් කමක් නෑ. ප්‍රාණසාතයෙන් වැළකුණා නම්. හොඳට මතක තියාගන්ට.

එතකොට අදින්නාදානා වේරමණි සික්ඛා පදං සමාදියාමී කියන්ට ඕන නෑ. ඕන්නම් කියන්ට මම එපා කියන්නෑ. කිව්වට වැඩක් නෑ. ඒක කරේ නැත්නම්. ඒකෙ කිව්ව කියල ලැබෙන ආනිසංසයක් නෑ. ඒක කරන්ට ඕන. ඒක කළොත් තමයි.... එහි ප්‍රතිඵල ලැබෙන්නෙ. ඉතින් ඒක කරන කෙනාට ඕක නොකිය හිටියට කමකුත් නැහැ. ඒ හින්ද මේ ශික්ෂා පද කීම නෙවෙයි වැදගත්. මේවා ක්‍රියාත්මක කිරීම. මේ සීලයෙ පිහිටන්ට ඕන. මේ සීලය ක්‍රියාත්මක කරන්ට ඕන. එතකොටයි මේකෙ ආනිසංස තියෙන්නෙ. එතකොට, ශික්ෂා පද කියන සමාජයකින් අපට වැඩක් නෑ. ශික්ෂා පද රකින සමාජයකින් අපට ප්‍රයෝජන තියෙන්නෙ.

එතකොට මේ සීලය රකින්ට පුළුවන්. එතකොට මේ ශික්ෂා පද අපි සමාදන් වෙන්නෙ කාටද? හාමුදුරු කෙනෙක් ඉස්සරහ පිටද? දැන් හාමුදුරුවන්ට මොකක්ද තියන වුවමනාව... අපිට තියන වුවමනාව... හාමුදුරු කෙනෙක් ඉස්සරහ, ස්වාමීන් වහන්ස මම ප්‍රාණසාතයෙන් වළකීම් කියල කියන්න. මං නම් කියන්නෙ එහෙම අවශ්‍ය නෑ. තමන් එහෙම ඉදිරිපත් වෙලා කරන්ට වුවමනාවකුත් නෑ. හාමුදුරුවන්ට වුවමනාවකුත් නෑ, ඒ අයට එහෙම කරවන්ට. ඔය සීලය අතින් ආගම්වලත් තියනව. දානය අතින් ආගම්වලත් තියනව. භාවනාව අතින් ආගම්වලත් තියනව. මතක තියාගන්ට. භාවනාව තියනව. හරි... මං කියන්නම් නැත්තෙ මොකක්ද කියල. අතින් ආගම්වල සහ බුද්ධාගමේ තියන එක ඉදිරියේදී. තව ටිකක් එහාට ගියහම.

එතකොට, අපි මතක තියාගන්ට ඕන. මේ පොරොන්දු වෙන්ට ඕන. මේ බාහිර කාටවත් නෙවෙයි. මං මේ කියන්ට යන්නෙ මේ හාමුදුරුවො ගාව එපා කියන එක නෙවෙයි මම

මේ කිව්වෙ... අපි කළයුත්තේ කුමක්ද? සැබෑව නම් අපි මේ අධිෂ්ඨානය අපි මේ පොරොන්දුව වෙන්ට ඕන තමන්ට. අපි අවංක වෙන්ට ඕන තමන්ට. අපි සියල්ල කරන්ට ඕන තමන්. මොකද මේ මුළු ලෝකෙම තියෙන්නෙ මේ බලියක් තරම් ශරීරය තුළ. මොකක්ද මේ ලෝකය.... පඤ්චුපාදානස්කන්ධ ලෝකය. බාහිර කොහෙවත් නෑ. අපිට බාහිර ලෝකයත් එක්ක කිසි ගනුදෙනුවක් නෑ. තමන් නිවැරදි වෙන්ට තමන් දෙස බලන්ට.

ඉස්සෙල්ල අහපු ප්‍රශ්නෙ, තරහ යනව. ඇයි තරහ එන්නෙ? එළියෙ මිනිස්සු කරපු වරදකට ද? නෑ. තමන්ගෙ හිත වැරදියි. ඇයි? මේ ලෝකය අනිච්චයි කියල දැක්ක නම්, තේරුම් ගත්තනම් ඒ කියන්නෙ නිවන් දකින, අර ආධ්‍යාත්මික... අධිචිත්තයෙන් දකින එක නෙමේ මං මේ කියන්නෙ. ඊට කලින් සද්ධර්මය අහල තිබ්බ නම්, අර චිත්තාමය ප්‍රඥාව සුතමය ප්‍රඥාව තිබුණා නම් මේ බුදු භාමුදුරුවන්ගෙ ධර්මය අහපු කෙනෙකුට තරහ එන්ට බෑ. තරහ එනව. ස්වභාවය කෙලෙස් තියන හින්ද. නමුත් පාලනය කරගන්ට පුළුවන් හිත. අනිච්ච දේකට නෙ මේ තරහවෙන්නෙ. දුක, අනාත්ම, ඉතින් මොකටද අපි තරහ වෙන්නෙ. අපිට මේ ලෝකෙ වෙනස් කරන්ට පුළුවන්ද? තමන්ටම පුළුවන්ද තමන්ගෙ ජීවිතේ වෙනස් කරගන්ට. තරහ ගිහිල්ල පුළුවන්ද? දැන් ඔය හිසකෙස් දැන් රැවුල් සුදු වුණේ අහල ද මේ මහත්තුරුන්ගෙන් ඇහුවද? පාලනය කරන්ට පුළුවන්ද ඕක? කළු කෙස් සුදු වෙනව. පුළුවන්ද පාලනය කරන්ට? බෑ නේද? බෑ. ඇයි තරහ වෙන්නැත්තෙ, කොණ්ඩෙත් එක්ක. දැන් මහත්තය බාහිර දේට තරහ වෙනව. මේ අහවලා වැරදි වැඩ කරනව. නැත්නම්, මෙහෙම කරන්නෑ. මේ තරහ වුණා. ඒ මහත්තයට අවනත නොවුණ නිසා තමයි තරහ යන්නෙ. මහත්තය බාහිර දේ ගැන කපා කරනව. මහත්තය තුළ ම දේවල් මහත්තයට අවනත නෑ නෙ. ඇහුවද කෙස් “සුදු වෙන්ටද මං” කියල. නෑ. ඇයි තරහ වුණේ නැත්තෙ? එයා දැක්ක මේක තමයි ස්වභාවය. එතකොට තරහක් එන්නෑ. ඇයි? අර මිනිස්සු ඒ වැරදි වැඩ කරන එක ස්වභාවය වෙන්ට බැරිද ඒ ගොල්ලන්ගෙ.

මතක තියාගන්නට... මේ ලෝකෙ ඉන්නෙ ඔක්කොමලාම පිස්සො කියල. බුදුහාමුදුරුවො කිව්ව: "සබ්බෙ පාතප්පතා උම්මත්තකා", රහතන් වහන්සේ හැර. සියල්ලෝ පිස්සො. පිස්සෙක් බැන්නහම තරහ යනවද? පිස්සෙක් පිස්සු වැඩ කරපුවහම තරහ යනවද? නිකන් හිතන්ට. මගෙ ළඟට මේ ඊයෙ පෙරේද කෙනෙක් එහෙම ආව. ඒත් ඔවගෙ තරහ යන එක ගැන ඇහුවේ. දැන් හරි ප්‍රශ්නයක්... ඕකට හොඳ උදාහරණයක් මං ඕගොල්ලන්ට කියන්නම්. පාරෙ යද්දි... ඔය හන්දියෙන් යනකොට, ගෙදර කිට්ටුව මිනිහෙක් ඉඳන් හොඳට ම බණිනව, හොඳට ම බණිනව, ඉතා ම පහත් වචන පාවිච්චි කරල. ඉතින් හරි කැළඹිල්ලකට පත්වෙනව. දැන් තරහ ගිහිල්ලා හෘදස්ඵන්දනය වැඩිවෙලා. එතකොට ඡවි වර්ණය වෙනස් වෙලා මහා දේවල් වෙලා දැන් වැඩට යනව. හරි ලැජ්ජයි. එක පැත්තකින් ඉස්සෙල්ල ලැජ්ජාවක් ඇති වුණා. මේ මිනිහ බණිනව.... ඊළඟට තරහක් ඇති වුණා. ඊට පස්සෙ මොකද කරන්නෙ දැන් වැඩට යනව. දැන් දවසම අසාර්ථකයි. කරන වැඩ ඔක්කොම හරි නෑ. මොකද මනස දැන් අවුල් වෙලානෙ. ඔහොම ඉතින් දවස ගත කරල බොහොම අසහනයෙන් දවස ගත කරල ගෙදර එනව. එතකොට හවස ඒ හන්දියෙම ඉඳගෙන වෙත මිනිහෙක් - තවත් මනුෂ්‍යයෙක් අපිට කියනව.... "මහත්තයට බැන්න නේද අර මනුෂ්‍යයා උදේ හොඳට ම? ඔව්... බැන්නනෙ. මහත්තය ගණන් ගන්න එපා මිනිහා පිස්සෙක්. ඔය මිනිහ ඔහොම තමයි" කියනව. දැන් මොකද වෙන්නෙ, සිතට දැන් අර උදේ ඉඳන් තිබුණ අසහනය ඉවර වෙනවද එක පාරටම. ක්ෂණයකින්. ඒ ඇයි? අර මනුෂ්‍යයා පිස්සෙක් කියල අහපු හින්ද. ඒක දැනගෙන හිටිය නම් මොකද වෙන්නෙ. උදේම දැනං හිටියනම්, මේ මට බණින්නෙ පිස්සෙක් කියල, අර කියපු එකක් වත් වෙයිද? අසහනකාරී දේවල් වෙන්නෙ නෑ.

ඉතින් අන්න ඒකයි හොඳට මතක තියාගන්නට මෙන්න මේක. මේ ලෝකෙ ඔක්කොම ඔහොමයි. ඒ වෙනස

තියෙන්නෙ පිස්සුවෙයි. යම් යම් අයගෙ අඩුවැඩිකම් තියනව. යම් යම් අවස්ථාවල අඩුවැඩිකම් තියනව. අර මනුෂ්‍යයා බැන්නෙ. ඒ මනුෂ්‍යයාගෙ පිස්සු.... අපිටත් පිස්සු තමා. එයාගෙ පිස්සු ටිකක් තද වෙලා. ටිකක් වැඩියි. ඒ හින්දා බැන්නෙ. අනිත් අයට... තද නෑ. දැන්, මහත්තයලට තරඟ යනකොට ඒ වෙලාවට මහත්තයලට පිස්සු තද වෙලා. හරිද? අනිත් අයට තද වෙලා.... ඒ ගොල්ල බණිනකොට ඒවගෙ අපිට මෙහෙම හිතාගත්තට පුළුවන් නම් මේ ගැටලුව ඉවරයි. හොඳට මතක තියාගන්නට.

අනිච්ච, දුක්ඛ, අනාත්ම කියන මේ ස්වභාවය තුළ මේක තමයි යථාර්ථය. ඉතින් මේ කෙටියෙන් කිව්වෙ මේ වගේ ප්‍රශ්න එනව. මේ ලෝකය ගැන හිතපු හින්දා. මේ ලෝකයෙ අපිට ඕන දේවල් කරන්නට බෑ. මේ ලෝකය තියෙන්නට ඕන විදිය තමයි ඔය තියෙන්නෙ. මොකක්ද තියෙන්නට ඕන විදිය. අනිච්ච, දුක්ඛ, අනාත්ම මේක ලෝක ස්වභාවය. අපිට තියන ගැටලුව අපි මේක දන්නෙ නැතිකම. අපි මේක තේරුම් ගෙන නෑ. අවබෝධ කරන් නෑ. ඒක නිසා තමා මේ දුකට මුල. ඔය තරඟව කියන්නෙ දුකනෙ. ද්වේෂය. ලෝභ, ද්වේෂ දෙකේ හිත තියෙන්නෙ. දුක. සංඛාර හටගත්ත. ඕන්න.. පඤ්චුපාදාන-ස්කන්ධය දැන් ඔය තියෙන්නෙ. තරඟව කියන්නෙ මොකක්ද? චේතනාව. පඤ්චුපාදානස්කන්ධ තියනව නේද? සංඛාර උපාදානස්කන්ධය දුක ඕක තමයි. ඒක මේ, කාගෙවත් දේවල් අදාළ නෑ අපට. ඉතින් ඕක අමාරුයි. කියන දේ එතරම්... මොකද අපි අනිත් පැත්තෙ නෙ ඉන්නෙ. ඉතින් මේක දියුණු කරගන්නට ඕන.

ඉතින් මතක තියාගන්නට. මෙන්න මේක තමයි වෙන්ට ඕන දේ. එතකොට මේ සීලය කියන එක... ආනිසංස පහක් ඉබේම තියනව. එතන ම කියනව. මේක හොඳට කරගෙන යන්න පුළුවන්. දුස්සීල ජීවිතයට වඩා සිල්වත් එක දවසක ජීවිතය වටිනව. දුස්සීල ජීවිතයට වඩා සිල්වත් මරණය උතුම්. මගේ නොවෙයි, බුද්ධ වචන මේවා.

ඒක හින්ද අන්ත අර කියපු ගස් කපන්ට ගිය ඒ ගොවියා වගේ දිවි හිමියෙන් සිල්වත් වෙන්ට උත්සාහ කරන්ට. මේ සීලය පවුරක් වගේ තමා වටේ ශක්තියක් වශයෙන් ක්‍රියාත්මක වෙයි. අර බුදු භාමුදුරුවෝ කිව්වනෙ ධර්මයෙ හැසිරෙන්නා ධර්මය විසින් රකිනව කියල. තමන්ම අත්දකී මේවයෙ තියන ආනිසංස මේ ජීවිතයෙම. කල්යන්ට ඕන නෑ. දානෙත් ඒ විදිය.

ප්‍රශ්නයක් :-

එතකොට ස්වාමීන් වහන්ස, අපි සිල් රකින්න කියන්නෙ කුසල් වඩනවා කියන එකද?

පිළිතුර :-

කුසල්, කුසල් හැබැයි දිව්‍යලෝකෙ යන වේතනාවෙන් නෙවෙයි. බුදුභාමුදුරුවෝ කිව්ව. මේ එක දවසක් වැඩුවත්, මෙහෙමයි කියල. සිල් රකින විදියක් තියනව. දිව්‍යලෝකෙ යන හැටිත් මම අනික් දවසෙ දේශනාවෙදි කියන්නම්. සිල් රැකල දිව්‍යලෝකෙ යන හැටිත් බුදු භාමුදුරුවෝ ලස්සනට කිව්ව. විශාඛා උපාසිකාවට කියපු තැනක් තියනව. විශාඛාවට තව තැනක තියනව.... ධම්මික උපාසකට කියපු දේශනාවක් තියනවා. කෙළින්ම මේ උපෝසන සීලයම කොහොම ද කියල දිව්‍යලෝකෙ යන හැටි ඔක්කොම විස්තර කරල තියනව. අපි ඒක වෙන දවසක කියමු. දැන් මං මේ කථා කරන්නෙ ඊටත් එහා සැප ගැන. මේ දුක ගැන නෙවෙයි දැන් කථා කරන්නෙ පරම සැප ගැන. තාවකාලික.... දිව්‍ය ලෝකෙත් දැන් දුකනෙ. ඉතින් ඒකත් ඕන්නම් බුදු භාමුදුරුවෝ කියල තියනව. තාවකාලිකව. නමුත් අපි මේ කියන්නෙ පරම සැපන ගැන. නිවන - නිබ්බාණයට යන හැටි කියන්නෙ. ඉතින් නිවන තුළ සීලය ඔන්න ඔහොමයි. දානය මෙන්න මේ විදියයි.

ඊට පස්සෙ අර කියපු කය, වචන, සංවර කරගත්තු කෙනා තමයි, ඊළඟට යන්නෙ කොහොටද? භාවනාවට.

අපි දැන් කථා කරන්නට යන්නේ භාවනාව ගැන. එතකොට දැන් භාවනාව අනිත් ආගම්වලත් තියනව. ක්‍රිස්තියානි ආගමේ භාවනාව තියනව අහල තියනවද? ඉස්ලාම් ආගමේ භාවනාව තියනව. අනෙකුත් හින්දු ආගම්වල හින්දු.... නේවසඤ්ඤ නාසඤ්ඤ දක්වා බුදුහාමුදුරුවොත් ඉගෙන ගත්තේ ආලාර කාලාම උද්දකාරාම ඒ ගොල්ලො ගාවට ගිහිල්ල. ඉහළ ධ්‍යාන සමාපත්ති තිබ්බ.

එතකොට බුදුහාමුදුරුවො මොනවද මේ භාවනාව කියල කිව්වේ? සම්මා වායාම, සම්මා සති, සම්මා සමාධි, සම්මා වායාම මම එදත් විස්තර කරා.

නූපන් කුසල් උපදවාගැනීම, උපන් කුසල් වැඩිදියුණු කරගැනීම, නූපන් අකුසල් නූපදවීම, උපන් අකුසල් ප්‍රහාණය කිරීම.

මෙන්න මේකයි සතර සමාසක් ප්‍රධාන වීරිය. එතකොට මේ වීරිය තමයි, අපි වඩන්ට ඕන. සම්මා වායාම කියල ඒක වඩාන යනකොට මෙතන කියවෙනව අකුසල් සහ කුසල් කියල දෙකක්. දැන් ආයෙ පටලගන්ට එපා. අතන කිව්ව කුසල් අකුසල්. දැන් මෙතන භාවනාවෙදි අකුසල් කියල කිව්ව කුසල් කියල කිව්ව. භාවනාවෙදි අකුසල් කියල කිව්වේ පඤ්ච නීවරණ. කාමච්ඡන්ද, ව්‍යාපාද, ථීනමිද්ධ, උද්ධච්ච, කුක්කුච්ච, විචිකිච්ඡා.

දැන් මේ කියපු කුසල් තුනත් අර කියපු සීලයත් තියනව. හැබැයි මතක තියාගන්න. කාමච්ඡන්ද නිසානෙ කය වචන අසංවර අපේ. නැද්ද? ව්‍යාපාද නිසා නේද අපේ කය වචන අසංවර. නැද්ද? ඔව්ද? කාමච්ඡන්දය නිසා නේද දන් දෙන්නට ලෝභ. දැක්කද වෙනස? පැහැදිලි ද කියන දේ?

මේ ආයඪී අෂ්ටාංගික මාර්ගය කොතනින් ගත්තත් මොන මොනව හරි එකට සම්බන්ධයි. දේශනාවෙ එහෙම කිව්වට මෙතනත්, දානය තුළත් තියනව. නමුත්, දානයට වඩා ඉහළයි සීලය. සීලයට වඩා ඉහළයි භාවනාව. මේ සතර සමාසක් ප්‍රධාන

වියඹියෙන් අදහස් කරන්නේ මේ අකුසල් කුසල් බොහොම ඉහළ මට්ටමින්, කුසල් වැඩීම සහ අකුසල් ප්‍රභාණය කිරීම. දැන් දානයෙහි සීලයෙහි ඊට වඩා අඩුයි. දානයට වඩා සීලය ඉහළයි, සීලයට වඩා භාවනාව ඉහළයි.

එතකොට දැන් නිශ්චිතව ම කියනව අකුසල් කියන්නේ පඤ්ච නිවරණ. කාමච්ඡන්ද, ඇස, කන, දිව, නාසය, කය කියන ඉන්ද්‍රිය පිනවන්නට තියන ආශාව. ඒකට කාමච්ඡන්ද කියල කිව්ව. තරහව ඇතිවෙනකොට ව්‍යාපාදය කියල කිව්ව. ඊළඟට දෙවෙනි එක ඒ. තුන් වැනි එක ඊනමිද්ධ. සිතේ සහ කයේ තියන මැලි බව, අලස ස්වභාවය. ඊළඟට උද්ධච්ච, කුක්කුච්චය කියල කිව්ව. සිතේ තියන නොසන්සුන්කමට, විසුරුණු ස්වභාවයට උද්ධච්ච කියල කිව්ව. කුක්කුච්ච කියල කිව්ව සිතේ තියන කළ අකුසල් පිළිබඳ තැවෙන ස්වභාවයට. නොකළ කුසල් පිළිබඳව තියෙන තැවෙන ස්වභාවයට. ඒ දෙක තමයි තියෙන්නේ උද්ධච්ච කුක්කුච්ච කියල.

ඊළඟට විචිකිච්චාව කියල කියන්නේ බුදුන් වහන්සේ කෙරෙහි, ධර්මය කෙරෙහි, සංඝයා කෙරෙහි, සීලය ආදී නොයෙකුත් දේවල් කෙරෙහි ඇති වන සැකය. ඉතින්, මෙන්න මේවා නිවරණ.

මේවා නිසා සිතේ තියන ප්‍රභාෂ්වර ගතිය සිතේ ශක්තිය මැකිල ගිහිල්ල තියනව. ඒ හින්දා මෙන්න මේවා ප්‍රභාණය කරන්නට ඕන.

එතකොට, කාමච්ඡන්දය තියෙන වෙලාවට ඒක උපන් අකුසලයක්. ව්‍යාපාදය නැත්නම් ඒක ඒ වෙලාවට නූපන් අකුසලයක්. එතකොට නූපන් අකුසලය නූපදවන්නට උපන් අකුසලය ප්‍රභාණය කරන්නටත්, කරන්නට තියෙන්නේ මොකක්ද? භාවනාව. සිත එක අරමුණක නෑ. සිතේ විසිරෙන ස්වභාවය නිසා, සිත පැන පැන දුවන්නේ, කාමච්ඡන්දය හින්දා. මේවා පිනවන්නට තියන ආසාව. අපි ඒවට යන්න නොදී එක අරමුණක සිත පවත්වා ගන්නව. ඇලීම් ගැටීමවලින් තොර

අරමුණක කුසල් අරමුණක සිත රඳවාගැනීමට කරන විරිය තමයි, සමථ භාවනා කියල කියන්නෙ.

සමථ භාවනාවකින් වෙන්නෙ මොකක්ද? මේ කෙලෙස් අකුසල් යටපත් වෙනව. ඊළඟට කුසල් වැඩෙනව. මොනවද කුසල් කියල කිව්වෙ. මෙතන කුසල් කියල කිව්වෙ

ප්‍රථම ධ්‍යානය කුසලයක්.

දූතිය ධ්‍යානය කුසලයක්.

තෘතිය ධ්‍යානය කුසලයක්

චතුර්ථ ධ්‍යානය කුසලයක්.

ප්‍රථම ධ්‍යානය කුසලයක් මොනවද ප්‍රථම ධ්‍යානයෙ තියන ලක්ෂණ ධ්‍යාන අංග. කාමච්ඡන්ද, ව්‍යාපාද, ථීනමිද්ධ, උද්ධච්ච, කුක්කුච්ච, විචිකිච්ඡා කියන පඤ්ච නිවරණ යටපත් වෙනකොට, සිතේ මතුවෙනව සිතේ ප්‍රභාශ්වරය, සිතේ බැබළෙන ගතිය, ශක්තිය. එතකොට මේ ප්‍රභාශ්වර සිතක තියෙන ලක්ෂණ මොනවද?

චිතක්ක, විචාර, ප්‍රීති, සුඛ, ඒකාග්‍රතා කියන ධ්‍යාන අංග. එතකොට, මේ ධ්‍යාන අංග මතුවෙනවයි කියල කියන්නෙ පළවෙනි ධ්‍යානය; ප්‍රථම ධ්‍යානය.

දූතිය ධ්‍යානය කුසලයක්. චිතක්ක, විචාර දෙක නෑ ඒකෙදි. ප්‍රීතිය, සුඛය, ඒකාග්‍රතා විතරයි තියෙන්නෙ.

ඊළඟට තෘතිය ධ්‍යානයට යනකොට ප්‍රීතිය නෑ. සුඛය සහ ඒකාග්‍රතාවය.

චතුර්ථ ධ්‍යානයට යනකොට සුඛයත් නෑ. ඉතුරුවෙන්නෙ ඒකාග්‍රතාවය, උපේක්ෂාව පමණයි. මේක තමයි ප්‍රභාශ්වර සිත. මෙන්න මේ සිත අපි ඊට පස්සෙ යොමු කරනව සම්මා සතියට. සම්මා සතිය කියල කිව්වෙ සතර සතිපට්ඨානය.

කායානුපස්සනාව

වේදනානු පස්සනාව

චිත්තානු පස්සනාව

ධම්මානු පස්සනාව

මෙන්න මේ භාවනාව තමයි අනිත් ආගම්වල නැත්තෙ. පැහැදිලිද කියන දේ. මං කිව්ව අනිත් ආගම්වලත් දානයක් තියනව, ශීලයක් තියනව. මේකෙත් තියනව. එතකොට අනිත් ආගම්වල දාන, සීල දෙක තිබුණට ඒ ගොල්ලන්ගෙ දාන, සීල දෙක තියෙන්නෙ මොන අන්තෙද? ලෞකික සැප සම්පත් ස්වර්ග සම්පත් බලාපොරොත්තුව. නමුත් බෞද්ධයාගෙ දාන සීල දෙක තියෙන්නෙ මොනව පරමාර්ථ කරගෙනද? නෙක්බම්මය, අව්‍යාපාද, අවිහිංසා කියන අංග ඉලක්ක කරගෙන. එතකොට, අන් අයගෙ ළඟත් භාවනාවල් තියනව. බෞද්ධයන්ගෙත් භාවනා තියනව. නමුත් කාගෙ ළඟත් නැති භාවනාව... දැන් සමථ භාවනාව තමා සැමතැන ම තියෙන්නෙ. බුදු දහමෙත් ඒක අනුමත කරල තියනව බුදු භාමුදුරුවො, චතුර්ථ ධ්‍යානය දක්වා යන්ට කියල. ඊට පස්සෙ බුදුභාමුදුරුවො කියනව.... මේ... අභිඥ පවා ලබන්ට කියල.

ඊළඟට බුදු භාමුදුරුවො දේශනා කරපු වැදගත් ම දේ තමයි.... බුදුවරු පහළ වෙන්නෙ සතර සතිපට්ඨානය දේශනා කරන්ට. දැන් මුලදි කිව්ව “පඤ්චුපාදානක්ඛන්ධා දුක්ඛා” කියල. මේ පඤ්චුපාදානස්කන්ධය දකින්නට තමයි මේ දුක දකින්නට තමයි, සතර සතිපට්ඨානය ඕන කරන්නෙ. මේ පඤ්චුපාදානස්කන්ධ දුක තියෙන්නෙ කොහෙවත් නෙවෙයි. මේ බඹයක් තරම් ශරීරය තුළ. ඒ හින්ද කයේ යථා ස්වරූපය අනුව කය දෙස බලන්ට ඕන. ඇස් දෙකෙන් නොවේ. නුවණින්. අර ප්‍රභාෂ්වර සිතෙන්. අර චතුර්ථ ධ්‍යානයට ගියාට පස්සෙ හරි ශක්තිමත් සිතක්. ඒක යොමු කරනව කයට. කොහොමද යොමු කරන්නෙ?

“කායෙ කායානු පස්සී විහරති ආනාපි සම්පජානො සතිමා විනෙය්‍ය ලෝකේ අභිජ්ඣා දෝමනස්සං”

කයේ යථා ස්වරූපය බලනව කොහොමද? “ආනාපි සම්පජානො සතිමා” විරියෙන් නුවණින් සහ සිහියෙන්.

“විනයයා ලෝකේ අභිජ්ඣා දෝමනස්සං” කය පිළිබඳව ඇලීමෙන් සහ ගැටීමෙන් තොරව... කායානුපස්සනාව.

ඔය විදියට ම කියනව විත්තානුපස්සනාව. “විත්තේ විත්තානු පස්සති විහරති ආනාපි සම්පජානෝ සතිමා විනයයා ලෝකේ අභිජ්ඣා දෝමනස්සං.”

වේදනානු පස්සනාව. “වේදනාසු වේදනානුපස්සි විහරති ආනාපි සම්පජානෝ සතිමා විනයයා ලෝකේ අභිජ්ඣා දෝමනස්සං”, “වේදනාසු වේදනානුපස්සි විහරති” කියල කියන්නෙ, වේදනාව බලනව අපි ඇලෙන්නෙ ගැටෙන්නෙ නැතිව. වීරියෙන් නුවණින් සිහියෙන්.

ඊළඟට සිත පිළිබඳ අපි බලනව සිතේ ඇලෙන්නෙ ගැටෙන්නෙ නැතිව. වීරියෙන් නුවණින් සිහියෙන්.

ඊළඟට ධම්ම. සිතට මනසට ගෝචර වෙන දේවල් ධර්ම දිහා අපි බලනව ඇලෙන්නෙ ගැටෙන්නෙ නැතිව වීරියෙන් නුවණින් සිහියෙන්. ඔන්න සතර සතිපට්ඨානය.

ඕක වඩාගෙන යන කොට ඇති වීම නැති වීම දකින්නට පටන් ගන්නව. අර ආනන්ද හාමුදුරුවන්ට කියපු ලෝකය තියෙන්නෙ කොහෙද? “දුක උඩ” කිව්වෙ. අන්න ඒ දුක දැන් දකිනව.... සතර සතිපට්ඨාන වඩනකොට මේ පඤ්චුපාදාන-ස්කන්ධ ලෝකයේ ඇතිවෙමින් නැතිවෙමින් යන හැටි ඇති වීම නැති වීම.

කයේ තියෙන සියලු රූප ඇතිවෙනවා, නැතිවෙනව ක්ෂණයක් ක්ෂණයක් පාසා. රූප මිටි වශයෙන් කලාප වශයෙන් ඇතිවෙනව නැතිවෙනව දකින්නට පටන් ගන්නව.

සිත මොහොතින් මොහොත මේ අහස වගේ වෙනස් වෙවී වෙනස් වෙවී යන හැටි දකිනව. විවිධ සිත් පහළ වෙනව, අතුරුදහන් වෙනව දකිනව.

වේදනා සියලු විඳීම් සැප වේදනා දුක්වේදනා ඇතිවෙවී නැතිවෙවී යන හැටි දකින්නට පටන් ගන්නව. අනිච්චයි සිතට

එන සිතුවිලිත් එහෙමයි. පඤ්ච නිවරණ, එතකොට ස්කන්ධ, ආයතන, ක්‍රියාකාරකම් දකින්නට පටන් ගන්නව. මෙන්න මේ දකින්නෙ මොනවද ඇති වීම නැති වීම. ඒ කිව්වෙ අනිච්ච. මේ අනිච්ච දකිනකොට නිත්‍යයි, සුඛයි කියල අල්ලගෙන හිටපු සිතට මේ පඤ්චුපාදානස්කන්ධය අල්ලන් ඉන්න බැරුව යනව. අත අරින්න පටන් ගන්නව.

ඊට පස්සෙ ඒ හරහා ආධ්‍යාත්මික වශයෙන් මහා ක්‍රියාකාරිත්වයක් සිද්ධ වෙනව... අපි ඒක පස්සෙ දවසක බලමු. මේ ක්‍රියාකාරිත්වය හරහා මේ සිදුවෙන ක්‍රියාවලිය හරහා වැඩෙනව සමාධියක්. අන්න ඒක කිව්ව සම්මා සමාධිය කියල.

බොජ්ඣංග වඩනව කියල කියන්නෙත් මේකමයි. සති සම්බොජ්ඣංගය වඩනව. සතර සතිපට්ඨානය පිළිබඳ සිහිය ධම්මච්චය සතිය වැඩෙනකොට, සතිපට්ඨානයේම සිහිය වඩාගෙන යනකොට, සිහිය රඳවාගෙන යනකොට, ධම්ම ච්චය වැඩෙන්නට පටන් ගන්නව. ධම්ම ච්චය කියන්නෙ අනිච්ච දකින්න පටන් ගන්නවා. දුක, අනාත්මය දකින්නට පටන් ගන්නව.

ඊළඟට විරිය සම්බොජ්ඣංග. විරියක්, මහා විරියක් වැඩෙනව. මේවා දකින කොට. ලෝකයේ කවදාවත් නොදැකපු ඇත්ත දකිනකොට. විරිය...

ප්‍රීතිය, මහා ප්‍රීතියක් සතුවක් දැනෙනව සිතට. ඊළඟට පස්සද්ධි. මහා සැහැල්ලුවක්. කයත් සැහැල්ලුයි. සිතත් සැහැල්ලුයි. අහසෙ ඉන්නව වගේ බඩගිනි දැනෙන්නෑ. එහෙ මෙහෙ රට වටේ ඇවිදින්නට දුවන්නට හිතෙන්නෑ. අරමුණු මොනවත් එන්නෑ පුදුම සැහැල්ලුවකින් ජීවත් වෙනව.

ඊළඟට සමාධියක් වැඩෙනව. ඒ තුළ මහා විශාල සමාධියක් විත්ත ඒකාග්‍රතාවයක්. විත්ත ඒකාග්‍රතාවය ඇතිවෙන්නෙ සතිපට්ඨානය මතමයි රැඳෙන්නෙ. මෙන්න මේ සමාධිය යනව ඊළඟ උපේක්ෂාවට. මධ්‍යස්ථව. මෙන්න මේ උපේක්ෂාව ඊට පස්සෙ යනව විමුක්තියට.

මුල්වරට විමුක්තිය ලබනව. විමුක්ති සිත පහළ වෙනව. ඒකට කියනව සෝතාපන්න කියල. සෝවාන් ඵලයට පත්

වුණා කියල. සෝවාන් ඵලයට පත්වෙන කොට මේ ලෝකයේ සත්වයින් සසරට බැඳ තබන රැහැන් දහයක් තියනව. ඒවට කිව්ව සංයෝජන කියල බුදුහාමුදුරුවෝ. අන්න ඒ සංයෝජන දහයෙන් තුනක් නැතිව යනව පළවෙනි වරට ලෝකෝත්තර සිත පහළ වෙනකොට. සිත මිඳෙන කොට. සක්කාය දිට්ඨි, විචිකිච්ඡා, සීලබ්බතපරාමාස කියල කියනව. ආත්ම දිට්ඨිය බිඳෙනව ඒ වෙලාවේ කය පිළිබඳ ආත්ම දිට්ඨිය නැතිව යනව.

ඊළඟට විචිකිච්ඡාව. බුද්ධ ධම්ම සංඝ කෙරේ සැකයක් නෑ මොකද මුල්වරට එයා නිවන දැක්කේ. නිවන.... නිරෝධ සිත කියල කියන්නේ, මුල්වරට සිත මිදුණා කියල කියන්නේ නිවන දැක්ක. නිවන දැකපු කෙනෙක් දැන්. ඒ හින්ද නිවන ගැන සැකයක් මාර්ගය පිළිබඳ සැකයක් නෑ. බුදුන් වහන්සේ පිළිබඳ දැන් සැකයක් නෑ. ආයඨී සංඝයා කෙරෙහි සැකයක් නෑ. මොකද? මෙයන් ඒ වෙනුවට දැන් ආයඨීයෙක්. සෝවාන් කියල කියන්නේ අෂ්ට ආයඨී පුද්ගලයින්ගෙන් එක් කෙනෙක්. ඔන්න විචිකිච්ඡාව නෑ. එයා ආයේ කවදාවත් සීලබ්බත පරාමාස නෑ. එයා කවදාක්වත් ආයේ වෙන වෙන ඇදහිලි පුදපුඡා වාරිතු ඔය විවිධ දේවල්වලට යන්නේ නෑ.

එතකන් තමයි ඔය ගස් ගල් වන්දනාව එහෙම තියෙන්නේ බයවෙන්නට එපා. ඔය ගස් ගල් වදින එක ඉතිහාසයේ අපි ලෝකයේ කවද හරි දුක පටන් ගත්ත දා ඉඳල තියන දෙයක්. සසර පටන්ගත්තු දා ඉඳල කරපු දෙයක්. මේ ආත්මෙදි විතරක් නෙවේ. ඔය බෝගස් වන්දනාව කියල එහෙම අල්ලගත්තේ පිළිම වන්දනාව. ඔව විවිධ ආත්ම ගණනාවක් ම පෙර හිතන්ට බැරි කාලයක් ලෝකේ පටන්ගත්තු දා ඉඳන් ආපු ඒව. මේව සීලබ්බත පරාමාස. ඒ පුරුදු තමයි අත්ඇරගන්නට බැරි. දැන් මේව අතහරින්නට ඕන නිවන් දකින්නම්. මං ඔය හැමදාම ඕකයි කියන්නේ. සමහරු මගෙන් එක්ක අමනාප ඇති මේව කියල. මේ ස්වාමීන් වහන්සේට වෙන කියන්ට දෙයක් නැතිව ඇති කියල. නැතිව නෙවෙයි. මේ කිවයුත්තනේ කියන්නේ.

ඔව දුක නම් ඒ දුකෙන් අතහැරෙන්නට ඕන. ඉතින් ඔය දුකෙනුත් යන්නට ඕන.

මේ සීලබ්බත පරාමාස තමා ඔය කියන ඒවා. ඔය නූල් බැඳිලි යන්තර මන්තර, ගුරුකම්, එතකොට ඔය විවිධාකාර පුද පූජා, සිරිත් විරිත් එතකොට ඔය යම් යම් "වෘත" කියල දෙයක් තියනව. ඉන්ද්‍රියාවෙ එහෙම තියනව. දැන් ඔය අප වෘත, ගෝ වෘත කිය කිය ඔය එඵවො වගේ හරක් වගේ ජීවිතය පවත්වාගෙන යන විවිධ විවිධ දේවල්. ඔය ඔක්කොම වැටෙන්නෙ එක ගොඩට. මේ ඔක්කොම සංඛාර. මේ ඔක්කොම දෘෂ්ටි. හරි. මේ ඔක්කොම යන්නට ඕන. මේවා ඔක්කොම අත හැරෙනව සෝවාන් වුණාට පස්සෙ. මොකද? ඔහු දන්නව මේක තමයි ලෝකෙ එක ම මාර්ගය ඒකායන මාර්ගය දුකෙන් මිදෙන්නට තියන ආයඝී අෂ්ටාංගික මාර්ගය. ඒක හින්ද එයාට ආයි සැකයක් නෑ. ආයි කවදාක්වත් එයා වෙන වෙන දේ පස්සෙ යන්නෙ නෑ. මේ සෝවාන් වෙච්ච කෙනා මෙන්න මේ සංයෝජන තුන බිඳපු කෙනා, බිඳිච්ච කෙනා මුල්වරට නිවන දැකපු කෙනා. මොහු තමයි පළවෙනි ආයඝී වෙන්නෙ. ශ්‍රමණයා වෙන්නෙ. ඔහු එතැන් සිට ආයෙ කවදාක්වත් නිරයට යන්නෙ නෑ. ඔහු වැඩිම වුණොත් උපදින්නෙ තව භව හතක් පමණයි. ඒ හත තුළ රහත් වෙනවාමයි. රහත් වෙනවා... මයි.

එතකොට මතක තියාගන්නට දැන් අපි වඩන්නට ඕන කුසල්ද නැද්ද? දැන් දිව්‍යලෝකෙ යන්නට දඟලන්නට ඕනද සෝවාන් වුණා නම්. තියෙනවද ගැටලුවක්. දැන් අපාය භයක් තියෙනවද එයාට? නෑ. ඉතින් ඔය කවුරු හරි ඉන්නව නම් විරිය කරන්නට පුරුදු කරන්නට ඕන මොනවටද? මෙතන්නට එන්නට. මේ අපාය භය අයින් වෙච්ච කෙනා. සතර අපායෙන් මිදුනෙ කවුද එතකොට. සෝතාපන්න කෙනා සෝවාන් ඵලයට පත්වෙච්ච කෙනා මෙතෙන්නට එන්නට ඕන. ඉතින් මෙයාට ඕන්නම් එතනින් නැවතුණාට ප්‍රශ්නයක් නෑ. ඔහු අපාය භයෙන් මිදිල, තව දුක තියෙනව. වැඩිම වුණොත් භව හතකට. එතැන් සිට ඒ භව හත තුළ රහත් වෙනවාමයි.

මේ ආත්මෙම එයා යළිත් සතර සතිපට්ඨානය වඩාගෙන ගියාම නැවත වරක් ඔහු අර විදියට ම සමාධිය වඩල බොජ්ඣංග වඩල දෙවෙනි වරටත් සිත මිදෙනව. ඒ මිදෙන කොට එයාගෙ අර දස සංයෝජනවලින් ඊළඟට තියන කාම රාග, පටිස කියන සංයෝජන දෙකෙන් සියයට පනහක් නැතිව යනව. සම්පූර්ණ නොවෙයි භාගයක් නැතිව යනව. ඔහුගේ ඉතුරු කෙලෙස් බලවත් වෙන්නෙ එතැන් සිට තව එක ආත්මයක් ඉපදීම සඳහා පමණයි, කාම ලෝකයේ. කාම ලෝකෙ, එක ආත්මයක් ඉපදීම සඳහා පමණයි. එයාට ඉතින් අපාය භය නැත. සෝවාන් වෙච්ච වෙලාවෙ ඉඳල අපාය භය නෑ. තව එක පාරක් ඉපදෙනව. සුගතියක තමයි, උපදින්නෙ.

තවත් ආයෙත් සැරයක් එයා භාවනා කරගෙන කරගෙන ගියොත්, ඒ ආත්මෙම ඒ වෙලාවෙම ඒ මොහොතම පැය කීපයක් තුළ දවසක් දෙකක් තුළ වෙන්ට පුළුවන් විනාඩි කීපයක් තුළ වෙන්ට පුළුවන් ඊළඟ ඵලයට පත් වෙනව. කාම රාග පටිස කියන දෙක සම්පූර්ණයෙන් ම විනාශ වෙලා යනව. සංයෝජන දෙක නැතිව යනව. ඔහු ආයෙ කවදාක්වත් මනුෂ්‍ය ලෝකෙකවත් දිව්‍යලෝකෙක වත් උත්පත්තිය ලබන්නෙ නෑ. කාම ලෝකයක උත්පත්තිය ලබන්නෙ නෑ. ඔහු අනාගාමීයි. ඔහු උපදින්නෙ ශුද්ධාවාස කියන බ්‍රහ්ම ලෝකෙ මින් ඉදිරියට.

එතැන් සිට තවත් විරිය කළොත් ඔහුට රහත් ඵලයට යන්ට පුළුවන්. එතකොට රූප රාග, අරූප රාග මාන උද්ධච්ච, අච්ඡේදාච කියන සංයෝජන පහම ප්‍රභාණය කරල සෝපාදිශේෂ නිර්වාණය කියන තත්වෙට පත්වෙනව.

රූප රාග කියල කිව්වෙ, රූප ලෝකවල, බ්‍රහ්ම ලෝකවල උපදින්ට තියන ආශාව. අරූප රාග කියල කිව්වෙ අරූපාවචර බ්‍රහ්මලෝකවල උපදින්ට තියන ආශාව. ඊළඟට මාන කියල කිව්වෙ එතනත් තවම මම ඉන්නව. මම කියන සිතුවිල්ල තියනව. ඒකට කියන්නෙ අස්මිමානය කියල. මම කියන සිතුවිල්ල තියනව.

ඊළඟට උද්ධව්ව කියල කිව්වෙ. සිතේ නොසන්සුන්කම තාම තියෙනව. අවිජ්ජා, තාම පරම සත්‍ය දන්නෙ නෑ. පඤ්චුපාදානස්කන්ධ දුක තාම දැක්කෙ නෑ. අර මං මූලින් කියපු පඤ්චුපාදානස්කන්ධ දුක. අර, ඇසත් රූපයත්, ස්පර්ශ වුනාම විඤ්ඤාණය හටගන්නව. විඤ්ඤාණයත් එක්කම එස්ස වේදනා, සංඥ, චේතනා, මනසිකාර කියන ක්‍රියාවලිය සිදු වෙනව කියනව. අන්න ඒ ක්‍රියාවලිය තවම දැක්කෙ නැහැ මෙයා. ඒ හින්ද තාම එයාට අවිජ්ජාව තියනව.

අන්න අරහත් ඵලයට පත්වෙනව. මෙන්න මේ කියන සංයෝජන පහත් නැති කරගෙන අවිජ්ජාව දුරු කරගෙන අන්න එයා තමයි රහත් කියල කියන්නෙ. එයා යළිත් නම් උපදින්නෙ නෑ. සසරට එන්නෙ නෑ. එයා පිරිනිවන් පාන්නෙ. ඒ මොහොතෙම ඔහු සෝපාදිශේෂ නිර්වාණය කියන්නෙ එතෙක් තිබුන සියලු සසර දුක් බැමි ඉවර කරනව ඔහුට. එතැන් සිට නිරුපාධිශේෂ නිර්වාණය දක්වා එතැන් සිට ඔහු පරිනිබ්බාණය දක්වා ඔහුගේ එතෙක් ඒ කියන කය, කායික දුක තියනව ඒක අතහරිනකන්. එව්වරයි ඔහුට තියන දුක. ඔහු ඊළඟට පරිනිබ්බාණයට පත්වෙනව.

මෙන්න මේක තමයි නිවන්මග. මේක තමයි දේශනාව. බුදුවරු පහළ වෙන්නෙ මේක කියන්ට.

මේක තමයි ලෝකය. ඔන්න ලෝක නිරෝධය. ඔන්න බුදුහාමුදුරුවො දුන්න උත්තරේ. ලෝකය කොහෙද තියෙන්නෙ දුක උඩ. මං එතනින් පටන් ගත්ත. දැන් මේ නිරුපාධිශේෂ නැත්නම් මේ පරිනිබ්බාණය ආපුවාම මොකද වෙන්නෙ? දුක ඉවරයි.

ඕක තමයි බුද්ධ දේශනාව. තේරුණාද ඔය කියපු එක. මං දන්නෑ මම ටිකක් වේගයෙන් කථාත් කරනව. ඔහේ කියන කියන යනව. කොතෙක් තේරුණාද? කොතෙක් තේරෙන්නැද්ද මොන මොන ගැටලු තියනවද? මං හිතන්නෙ අපට මේ කාලසීමාව තුළ.....

ප්‍රශ්නයක් :-

ඔව්, නැවතත් අහන්න තියන එකම දේ තමයි ස්වාමීන් වහන්ස, මං හිතන්නේ මේක අවබෝධය තුළින් කෙනෙක් ලබාගතයුතු දෙයක්. අපි පින් පව් සහ කුසල් අකුසල් කියල තමයි අපි මූලික හරය වශයෙන් සාකච්ඡා කළේ. එතකොට අපි පින් කරනවා නම්, ඒක ලෝභ සිතක් නැතුව කළොත් ඒක කුසල් ගණයට වැටෙනව කියල තමා මට තේරෙන හැටි. ඒක ඇත්තද, නැත්තද කියල දැනගන්න ඕන.

පිළිතුර :-

දැන් පින් නෙවෙයි, දාන සීල භාවනා කරන්ට අලෝභ අදෝෂ අමෝහ සිතින්. පින් කතන්දරේ ආයෙ ගන්ට එපා. හරි. ඒ චේතනාවෙන් තොර, ලෝභ, ද්වේෂ, මෝහ චේතනාවෙන් තොර ව කරන ඒවා ඔක්කොම... ඔව්, ලෞකිකයි. ඕකෙන් අපි එතෙර වෙන්ට ඕන. දැන් ආපහු ප්‍රශ්න අහන්ට වෙන්නෙ මේ.... හැමෝටම තියන ගැටලු ඕය. වචනක් එක්ක මේ ප්‍රශ්නෙ තියෙන්නෙ. මාක් අමාරුවෙ වැටෙනව. සමහර විට... මම හිතන දේ හුඟක් වෙලාවට මම දන්නව, මම හිතන දේ කියවෙන්නෙ නෑ මගේ අතින්, මගේ වචනවලින්. ඒකට හේතුවක් තියනව. මොකද? මේ භාෂාවේ තියෙන අඩුවක් මේක. හුඟක් අය මේවා පටලගෙන තියෙන්නෙ. දැන් බණ පොතේ අපේ දහම් පොත්වල තියෙන්නෙ ධර්මය ලියවිලා පාලියෙන්. ඉතින් මේ ගොල්ල කියනව මේ පාලියෙන් හරි බලයක් තියෙනව කියල. අනේ අපි නම් දන්නෑ මේක කොහොමද මෙහෙම වෙන්නෙ කියල. මා දන්න විදියට නම් ඕනෑම භාෂාවක් සකස් වෙලා තියෙන්නෙ ඒ ඒ ජන කොට්ඨාසවල ඔවුන්ගේ අදහස් උදහස් ඒ දේවල් හැඟීම් එකිනෙකා හුවමාරු කරගන්ට හදාගත්ත සංකේත සමූහයක්. ඉතින් මේක පාලි වෙන්ට පුළුවන්, සංස්කෘත වෙන්ට පුළුවන්, සිංහල, ඉංග්‍රීසි, පාලි, ග්‍රීක් ඕන භාෂාවක්. දෙමළ, සිංහල කිසි ගැටලුවක් නෑ මේ ඔක්කොම එක සමානයයි. මේවගෙ තියෙන්නෙ සංකේත සමූහයක්. ඉතින් මේ සියලු සංකේත

සකස් වෙලා තියෙන්නෙ ඉන්ද්‍රිය ගෝචර ධර්ම අනුව. ඇස, කන, නාසය, දිව, ශරීරය මනස කියන ඒ ඉන්ද්‍රියයන්ට ගෝචර වෙන සංසිද්ධීන් තුළයි මිනිස්සු ඉන්නෙ. ලොකිකයි සියල්ල. ඉතින් මේවා කියනට, ඒ කියන්නෙ ඇසට, කනට ඇසෙන, පෙනෙන, දකින අල්ලන්ට පුළුවන් දේවල් තමයි හුවමාරු කරගන්නෙ භාෂාවකින්. භාෂාව සකස් වුණේ ඒවට.

නමුත්, මේ අපි කතා කරන බුදුන් වහන්සේගේ ධර්මය ලෝකෝත්තරයි. මේ ලෝකයේ ඇස, කන, නාසය, දිව, ශරීරය, මනස මේ කියන ලෝකයට අයිති වෙන්නෙ නෑ. මේ ඉන්ද්‍රියට ගෝචර වෙන්නෙ නැති දහමක්. ඉතින් මේ ලෝකෝත්තර දහමක් ලොකික ලෝකයට අයිති භාෂාවක් තුළින් කියනට ගියා ම ලොකු අමාරුවක වැටෙනව. මගේ මනසින් දකින දේ නොවෙයි මගේ වචනෙන් සමහර විට පිටවෙන්නෙ. මේක ඉතින් මට කරන්ට දෙයක් නෑ. මං හිතන්නෙ ඉතින් අනුකම්පා කරන්ට මට. මං මොනව කරන්ටද නේද?

මගෙ අතිනුත් අඩුපාඩු වෙලා ඇති. මේ දේශනාව අහං හිටියොත් ගොඩක් මගේ අතින් දේශනා ප්‍රකාශ කිරීමේ යම් යම් දුර්වලතාවයන් තියෙන්නට පුළුවන්. තියෙනව. ඒක මං පිළිගන්නවා. දන්නවා. ඉතින් ඒ හේතුව ඒකයි, මගේ අදහස් ප්‍රකාශ කිරීමේ වත් මගේ අවබෝධයෙවත් මගේ ප්‍රකාශන ශක්තියෙ වත් අඩුපාඩුවක් නෙවෙයි ඒ වුණේ. භාෂාවේ තියෙන අඩුපාඩුව. ඉතින් මම දන්න භාෂාව මගෙ ඉන්ද්‍රිය ගෝචර ධර්මවල තියෙන්නෙ. මා දන්න යම් යම් දේ වුණත් බුදුන් වහන්සේගේ වචන හරහා කියනට උත්සාහ කළාට ඒ ලෝකෝත්තර ධර්මය සකස් වෙලා තියෙන්නෙ ඉන්ද්‍රිය ගෝචර ධර්මවලින් පිට. ඒ හින්දා මේ ගැටලුවට මූණ දෙන්නට වෙනවා. අර හරියට ඉබ්බා දවසක් පොකුණෙ ඉන්නව. ඇහුව මාඵවා “යාඵවේ, කොහෙද පසුගිය කාලෙ ගියේ? මොකද ජේන්ට හිටියෙ නැත්තෙ?” ඇහුවෙ කවුද? මාඵවා. අහන්නෙ ඉබ්බ-ගෙන්. ඉබ්බා කියනවා: “මේ මම ගියානෙ ඇවිදින්නට ගොඩබිමට.” ඉතින් මාඵවා අහනව “ආ! ගොඩබිමට ගියාද?

ගොඩබිම වතුර තියෙනවද?” ඉබ්බා කියනවා: “නෑ, ගොඩබිම වතුර නෑ.” “ගොඩබිම පීනනට පුළුවන්ද? පීනගෙන ගියාද?” “නෑ ගොඩබිම පීනනට බෑ.” ඉතින් ඔහොම තමයි කියන්නේ. දැන් මේක කොච්චර කිව්වත් මාළුවා දන්නවද ගොඩබිම? දැකල නෑනේ කවදාකවත්. ගොඩබිම ඇවිදගෙන යනට ඕන, ගොඩබිම වතුර නෑ කිව්වට මාළුවා දන්නේ නම් නෑ. දැන් ඉබ්බා කියනවා ඇවිදිනට බෑ එහෙ වතුර නෑ ඔක්කොම නෑ කියනවා. ඉතින් ඉබ්බා කියන්නේ බොරුවක් ද? ඉබ්බා කියන්නේ ඇත්ත. ඉබ්බා ඒක ප්‍රත්‍යක්ෂයෙන් දැකපු හින්දා. නමුත් මාළුවා ඒ දේ ප්‍රත්‍යක්ෂ කරගෙන නෑ. එතකොට ප්‍රත්‍යක්ෂ නොකළ දේ නොකළ කෙනාට ඊට බාහිර දෙයක් කියන කොට ඔවුන්ට තේරුම්ගන්නට බෑ. මේ දහමෙත් තියෙන්නේ මෙන්න මේ ආරවුල. මේ ආරවුලම තමයි මේ මිනිස්සුන්ට බොහෝ දුරට මේ කියන මිථ්‍යාවන් පසුපස යන්නට හේතු වෙලා තියෙන්නේ. දහමේ නාමයෙන් ඔය විවිධ අධාර්මික දේවල් කරනට හේතු සාධක වෙලා තියෙන්නේ ඒක.

ඉතින් ඊළඟ දේ තමයි, හුඟාක් මතක තියාගනට, මේ භාෂාව තුළ මතක තියාගනට, මේ දහම ගැන කථා කරද්දී හැමෝටම මං ඉල්ලා සිටින, කියන දෙයක් තමයි මේ දහම දේශනා කළේ දැනට අවුරුදු දෙදහස් පන්සිය පනහකටත් පෙර. දේශනා කරපු උත්තමයා පරිනිබ්බාණයට පත් වුණා අභාවයට ගියා. ඊටත් වසර හතලිස් පහකට පෙරයි මේක දේශනා කරනට පටන් ගත්තේ. බුද්ධත්වයට පත්වූ දා සිට. එතකොට මේ දහම පැරණි ධම්මවක්ඛ සූත්‍රයේ ඉදන් ගත්තොත් දෙදහස් පන්සිය අනූපහක් අවුරුදු දෙදහස් පන්සිය අනූපහක් පැරණියි. බුදුන් වහන්සේ ඉදිද්දී ම මේ ධර්මය එවකට හිටපු හික්ෂුන් මේක විකෘති කළා. සාති හික්ෂුව වැනි ඒවා අපිට ගොඩාක් තියෙනව දකිනට. එක ම විඤ්ඤාණය තමයි යන්නේ කියන චේතනාව වගේ දේවල්. විවිධ විවිධ දෘෂ්ටි, විවිධ විවිධ දේවල්, විවිධ ආගම් හරහා විවිධ දේවල්වලින් ගන්න දේවල් අල්ලගෙන, මේ ධර්මය හරියට ප්‍රගුණ

කරන්නැතුව, ධර්මය විකෘති කිරීම් සිද්ධ වුණා බුදුන් වහන්සේ ඉදිදිම. නැතිකොට කවර කතාද? බුදුන් වහන්සේ ඉන්නකන් එවකට තිබුණ සියලු දහම් ධර්මවලට දර්ශනවලට පහර වැදුණා. බුදුන් වහන්සේ ඉන්නකන් හැප්පෙන්ට බෑ නිහඬ වුණා. බුදුන් වහන්සේ නැති වුණ ගමන් ඒ ගොල්ලො රජ කරන්ට පටන් ගත්තා.

එතකොට අපිට තියෙන්නෙ අවුරුදු දෙදහස් පන්සියයකට වඩා - ශතවර්ෂ විසිපහකට වඩා - කටිත් කට, අතින් අත ආපු ධර්මයක්. විවිධ භාෂාවලට විවිධ ජන කොට්ඨාසවලට පරිවර්තනය වෙමින් තමතමාගේ භාෂාවලින් පවත්වාගෙන එද්දි මේකට නොයෙකුත් දේවල් ඒ තමතමාගේ අදහස් ආකල්ප ඒ ඒ සංස්කෘතීන්වල යම් යම් අංග උපාංගයන් තම තමා එතෙක් විශ්වාස කළ ආගම් ඇදහිලිවල කොටස් මේකට ඇතුල් වුණේ නැහැයි කියල කාටද කියන්ට පුළුවන්. යම් යම් දේ ගිලිහුණේ නැහැ කියල කාටද කියන්ට පුළුවන්. ගිලිහුණ දේ ගැටලුවක් නෑ අපිට. මොකද එක තැනකින් හරි අල්ලන්ට පුළුවන්කම තියෙනවා. සද්ධර්මයේ සත්‍යය අපිට පොත්වල නැතුවා නෙවෙයි. තියනවා. නමුත් වැඩි හරියක් ඇතුල්වෙලා තියෙනව ධර්මයෙන් පිට දේවල්. ඒකත් මතක තියාගන්ට. ඒ හින්දා පොත්වලින් විතරක් අල්ලගෙන මේ ගැටලු මේකට විසඳුම් යමක් දැඩිව ගන්ට යන්ට එපා. බොහෝ පරිස්සමින් කිරලා මැනලා ගන්ට ඕනෑ. ඒවත් ගන්න හැටි පොතේ කියල තියෙනවා.

මෙතන අපිට ඒ තරම් දුරට කථා කරන්ට වෙලාවක් නෑ. මං මේ කියන්ට ගියේ දැන් අපිට ලැබිල තියෙන පසුගිය දේශනාව හරහා පවා ලැබිවිච ලිපිලේඛන අනුව අපිට මේ බොහෝ අය යම් යම් මතභේදාත්මක අදහස් ඉදිරිපත් කරල තියෙනව. මේ අදහස් එන්ට ප්‍රධාන සාධකය තමයි මේ කියන මම ඔතෙක් පෙන්නපු දේවල් පොත පතේ තිබූ පමණින් අපිට පිළිගන්ට බෑ. මේක බුදුහාමුදුරුවො අපිට කිව්වා. ඒක හින්ද අර කාලාමයින්ට කිව්ව පොත පතේ තිබුණ නිසා, අපේ

ආචාර්යවරු කියපු නිසා, පරම්පරාවෙන් ආපු නිසා, අපේ මුතුන් මිත්තෝ කරපු නිසා මේක පිළිගන්නට යන්නට එපා කිව්වා. ඒ එක තැනකදී. තව තැනකදී හික්ෂුන්ට බුදුහාමුදුරුවො දේශනා කළා, “මහා උපදේශ” සූත්‍රය කියන තැන කියනවා, කරුණු හතරක් දේශනා කරල කවිරු හරි කෙනෙක් ඇවිත් කියන්නට පුළුවන් “මං මේක බුදුහාමුදුරුවන්ගෙන් ම අහල දැනගත්තා. මෙහෙමයි” කියල යමක් කවුරුහරි කියයි. තව කෙනෙක් කියයි අහවල් හික්ෂුන් වහන්සේ මෙන්න මෙහෙම පිරිස ඉන්න අහවල් තෙරුන්වහන්සේ මෙහෙම කිව්වා කියලා. ඉතින් ඒ වගේ විවිධ අදහස් එයි අපිට. බුදුහාමුදුරුවො කිව්වා පිළිගන්නට එපා කිව්වා. හැබැයි ප්‍රතික්ෂේප කරන්නටත් එපා කිව්වා. පිළිගන්නටත් එපා, ප්‍රතික්ෂේප කරන්නටත් එපා. මේක සසඳන්නට කිව්වා ධර්ම විනයත් එක්ක.

මොකක්ද ධර්ම විනය කියන්නේ? ඊළඟ ප්‍රශ්නය. සමහරු කියනව ධර්මය කියන්නේ සූත්‍ර පිටකයට, විනය කියන්නේ විනය පිටකයට කියල. නෑ ධර්ම විනය කියන එක පටන් ගත්තේ ධම්මවක්ඛ සූත්‍රයෙන්. ධර්ම විනය කියල කිව්වේ ආර්ය අෂ්ටාංගික මාර්ගය. දාලා බලන්නට ධර්ම විනය ආර්ය අෂ්ටාංගික මාර්ගයේ අංග අට තුළ විස්තර කරපු විදියට මං ඔච්චර වෙලා විස්තර කළා. සම්මා දිට්ඨිය කියන්නේ මොකක්ද? දුක්ඛේ ඤ්ඤාං කියල පටන් ගත්ත. සම්මා සංකප්ප කියන්නේ මොකක්ද කියල දිගට ම අංග අට විස්තර කළා. මේ අටේ කොතන හරි තැනකට මේ දේ වැටෙනව නම් එකඟ නම් භාර ගන්නට. පිළිගන්නට. නැත්නම් අතහරින්නට.

පිළිම වන්දනාව ගැන කියද්දී, පිළිම වන්දනාව බුද්ධ වන්දනාව නෙවෙයි කියල මං එදා ප්‍රකාශ කරපු එක, පිළිම වන්දනාව ආපහු සාධාරණ කරන්නට යනව. ඉතින් මම කියන්නේ පිළිම වන්දනාව පෙන්නන්නට ආර්ය අෂ්ටාංගික මාර්ගයේ අංග අටේ මෙන්න මේ ධර්ම විනය තුළ කොතනට ද වැටෙන්නේ. පැහැදිලි ද කියන දේ?

මේ පොදුවේ දෙන්නේ මේ පිළිතුර. එක්කෙනෙක් දෙන්නෙක් මේ ලිපි එව්වට, අහගෙන ඉන්න, දේශනාව අහන බොහෝ දෙනෙකුට මේ අදහස් ඇති. හැමෝම අපිට ලියුම් එවන්නෑ. හැමෝම අපිට දුරකථන ඇමතුම් දීල මේවා විමසන්නේ නෑ. මේ ඔක්කොටම පොදුවේ කියන්නේ. හැම වෙලාවෙම මම කිව්වට පිළිගන්ට එපා. බුදුහාමුදුරුවෝ කිව්වට පිළිගන්ටත් එපා කියල බුදුහාමුදුරුවෝ කිව්වේ විමසන්ට. අපිට දුන්නා රාමුවක්, අව්වුවක් මෙන්න මේකට දාල බලන්ට. මං මේ එදක් දේශනා කරේ ඒකමයි. අදත් දේශනා කරේ ඒකමයි. මෙන්න මේ ආර්ය අෂ්ටාංගික මාර්ගයේ මෙන්න මේ ධර්ම විනයය, මේකට දාලා බලන්ට. මේක තුළ තියනවනම් භාරගන්ට පොත්වල ඕන තරම් වැරදි දේවල් තියෙන්නට පුළුවන්. අද ලෝකයේ කවුරුත් පිළිගන්නව. මොකද? මේ බුදුදහම බෙදුණ. පේරවාද, මහායාන, වජ්‍රයාන, සෙන්, ටිබෙට් ඔය රටවල තියෙනව වගේ විවිධ දේවල් තියෙනව. ලෝකේ රටවල් කැලි-වලට කැඩිල කැඩිල ගිහිල්ල. මේ ඔක්කොගේ ම පොතපත තියෙන හින්ද, මම හැම එකක් ම බොහෝ පොත් කියවල තියෙනව. පේරවාද පොත් විතරක් නෙවේ. මම මහායාන පොත්, සූත්‍ර කියවල තියෙනව. හරියට උතුර දකුණ අමතක වෙනව ඒවා කියවනකොට, මේක බුදු දහමද කියල.

ඉතින් මේ වගේ අවුල් ජාලෙක අපි ඉන්නව. ඉතින් ඒක හින්ද කවුරු හරි පොතක් පතක් අල්ලගෙන, අහවල් එකේ අහවල් දේ... එහෙම යන්ට එපා.

මේ මම කියන එකත් පිළිගන්ට එපා. හරියට දාල බලන්ට. අනික මේ දහම දෙසද්දී ඉතා පැහැදිලිව ම මතක තියාගන්ට ඕන, අපේ විද්වතුන් පාවිච්චි කරන වචන දෙකක්. ඉංග්‍රීසියෙන් ලියන, කථා කරන, පාවිච්චි කරන හැමෝම කියනව: EARLY BUDDHISM කියන වචනේ. “මුල් බුදුසමය” සිංහලෙන්. මෙන්න මේ බුදු සමයත් එක්ක. මුල් බුදුසමයේ බුද්ධ දේශනාවත් එක්ක අපි සසදන්ට, මොකක්ද මුල් බුදුසමය කියල හොයාගන්ට. චතුරාර්ය සත්‍ය, ආර්ය අෂ්ටාංගික මාර්ගය,

පටිච්ච සමුප්පාදය, කර්මය, කර්ම ඵලය ආදී වගේ දේවල් මුල් බුදු සමයේ තියෙනව. ඊට පස්සේ සංස්කරණය වෙමින් අවුරුදු දෙදහස් පන්සියයක් - ශත වර්ෂ විසිපහක් - ආපු එක තියෙන්නේ. මේ බෞද්ධ සාහිත්‍යයත් එක්ක අමාරුවේ වැටෙන්නට එපා. මේක බුදුහාමුදුරුවෝ එදත් කිව්වා. මේක අපිට අදත් කියන්නට තියනව. මම කිව්වට නෙවෙයි. බුදුහාමුදුරුවෝ කිව්වට වත් පිළිගන්නට එපා කියල කියල තියෙනව.

ඒ හින්ද මෙන්න මේව තුළ හොඳට කිරල මැනල අරගෙන මේවා ගැන කථා කරන්නට. අපිට එක එක්කෙනාට පෞද්ගලිකව පිළිතුරු දෙන්නට බෑ. පොදු ප්‍රශ්නයක් වෙන බව දැනගෙන මේක කිව්වේ. පැහැදිලි කියපු දේ?

ඒක හින්ද පොත පතේ තිබ්බට පිළිගන්නට යන්නත් එපා. ප්‍රතික්ෂේප කරන්නත් එපා, හොයල බලන්නට. ඕනෑ කෙනෙක් පිළිගන්නව, අද වෙනකොට මේ සියලු පොත් හරහා යම් තරමකට වැරදි අඩු පොත සූත්‍ර පිටකය කියල පිළිගෙන තියෙනව. මේ ලෝකේ ඉන්න විද්වතුන් පිළිගන්නව වැරදි අඩුපොත. නමුත් ඒකෙන් අදහස් වෙන්නේ නෑ සියයට සියයක් ම සූත්‍ර පිටකය නිවැරදියි කියල. ඒකෙන් යම් යම් වැරදි දේවල් ඇතුල් වෙලා තියෙනව. මට නිශ්චිතව ම කියන්නට පුළුවන් මම පිළිගන්න දේවල් ම තියෙනව. මම දැන් කියන්නට යන්නෑ. ඉතා ම නිර්භීතව කියනව මෙන්න මේවා බුද්ධ දේශනාව නොවේ කියල. සූත්‍ර පිටකයේ තියෙනව “දීඝ නිකායේ” එහෙම පැහැදිලි ව තියනව. අපි වෙන දවසක කථා කරමු. අපිට වෙලාව මදි හින්ද ඒ ගැන කථා කරන්නට අවශ්‍ය නොවෙයි, අවශ්‍ය වුණොත් මෙන්න මේ කියන සීමාව දාල ඉඳගෙන කථා කරන්නට. මේක තමයි අපිට අදත් කියන්නට තියෙන්නේ. මේක තමයි සාකච්ඡාව.

මම හිතනව බොහෝ දේවල් තේරුම් ගන්නට ඇති කියල. හරි. ඕක තමයි අපිට දැන් දැනගන්නට ඕන. මොකක්ද?

බුදුහාමුදුරුවෝ ලෝකය තියෙන්නෙ කොහෙද කියල, දුක
උඩ. අනිවාර්යයෙන්... දුක. අනිච්ච, දුක්ඛ, අනාත්ම.

දැන් ලෝකය පැහැදිලි ද? දැන් ආයෙත් සිතියම් පොත්
එහෙම පෙරළන්ට යන්ට එපා ලෝකය බලන්ට.

යන්ට, ගහක් මුලට යන්ට

කැලේකට යන්ට

හිස් තැනකට යන්ට

ඇස් දෙක පියාගන්ට

තමාගේ ඇතුළත බලන්ට... ඇතුළත බලන්ට.

පිටත නොවේ. - ඕක තමා කරන්ට තියෙන්නෙ.

3. ශ්‍රද්ධාව

අද අපි කථා කරමු ශ්‍රද්ධාව ගැන. බුද්ධ දේශනාවේ ඉතාම වැදගත්, නිතර නිතර බොහෝ තැන්වල යෙදෙන වචනයක් තමයි ශ්‍රද්ධාව කියල කියන්නේ. බෝධි රාජ කුමාරයාට දහම් දෙසපු වෙලාවේ බුදුන් වහන්සේ දේශනා කරා, ධර්මය අවබෝධ කරගන්නට ඕනෑ කරන ප්‍රධාන කරුණු කීපයක්. ඒකෙ සඳහන් කරල තියෙනව, මොනවද ඒ අවශ්‍ය කරන කරුණු කියල අපි බලමු. කරුණු පහක් කියල තියෙනව.

එයින් පළවෙනි එක තමයි ශ්‍රද්ධාව. දැන් කවුරු හරි නිවන් දකින්නට ඕන නම් එයා ළඟ තියෙන්නට ඕනෑ ප්‍රධාන ගුණ ධර්ම බුදුන් වහන්සේ එතන දේශනා කරා, ප්‍රධාන ගුණ ධර්ම පහක් තියෙන්නට ඕනෑ කියල.

ඒ පහෙන් පළවෙනි එක ශ්‍රද්ධාව. දෙවැනි එක තමයි නිරෝගිකම. තුන්වෙනි එක අවංකකම. හතරවෙනි එක තමයි වීරිය. ඊළඟට තියෙන්න ඕනෑ පස්වෙනි කාරණය තමයි ඇතිවීම-නැතිවීම දැකිය හැකි තරමේ නුවණක්.

දැන් මම මේ පහ ම ගැන කථා කරන්නට නෙවෙයි යන්නේ. මේ පහ අතරින් බුදුන් වහන්සේ මුලට ම ගත්තේ ශ්‍රද්ධාව. ශ්‍රද්ධාවෙන් තමයි පටන් ගන්නේ.

ඊට අමතරව බුදුන් වහන්සේ දේශනා කළා දැන් කවුරුත් අහල ඇති නිවන් දකින්නට ඕන කරන ධර්ම. ඒවාට අපි කියනව බෝධි පාක්ෂික ධර්ම කියල. ධර්ම තිස්හතක් දැන් ඒකෙ සඳහන් වෙනවනේ. ඔය ආර්ය අෂ්ටාංගික මාර්ගය, ඊළඟට පටිච්ච සමුප්පාදය වගේ, සප්ත බොජ්ඣංගික එහෙම කියන ගමන් ඒ සත්තිස් බෝධි පාක්ෂිකධර්මවල තියෙනව, “පඤ්ච බල” “පඤ්ච ඉන්ද්‍රිය” කියල ජාතියක්. එතකොට පඤ්ච බල කියන

තැන මොනවද “පඤ්චබල” කියල කියන්නේ? ශ්‍රද්ධා බලය, විරි බලය, සති බලය, සමාධි බලය, ප්‍රඥ බලය. ඊළඟට තව පඤ්ච ඉන්ද්‍රිය කියන තැන ශ්‍රද්ධා ඉන්ද්‍රිය, විරි ඉන්ද්‍රිය, සති ඉන්ද්‍රිය, සමාධි ඉන්ද්‍රිය, ප්‍රඥ ඉන්ද්‍රිය. ඒ කියන්නේ මෙතනත් මූලට තියෙන්නේ ශ්‍රද්ධාව. ඒ හින්ද මේ ශ්‍රද්ධාව කියන එක ඉතා ම වැදගත්.

බුද්ධ දේශනාව තුළ ලොකු තේරුමක් තියෙන දෙයක් තමයි, ශ්‍රද්ධාව කියල කියන්නේ. ඒ හින්ද මේ ශ්‍රද්ධාව කියල කියන එක හොඳට තේරුම් ගන්නට ඕනෑ. මොකද? අපිට මේ දවස්වල නිතර නිතර වචන ඇහෙනවා. බොහෝ අය කථා කරනවා. බුද්ධ දේශනාවේ විශේෂයෙන් ම ශ්‍රද්ධාව තමයි, අපි මූලට ගන්නේ. හැමෝම පින්වතුන් හඳුන්වන්නේ “ශ්‍රද්ධා-වන්ත බෞද්ධ පින්වතුන්” කියල. ඕනෑතරම් ඇහිල ඇති. ඉතින්, ඒ හින්ද අනිවාර්යයෙන් ම මේ බෞද්ධයෝ කියන අය ශ්‍රද්ධාව කියන්නේ මොකක්ද කියල දැනගෙන ඉන්නට ම ඕනෑ.

හොඳයි, මොකක්ද අපි එතකොට හිතන්නේ ශ්‍රද්ධාව කියල මොකක්ද බුදුහාමුදුරුවෝ අදහස් කළේ. එක එක්කෙනා එක එක අර්ථකථන දෙනවා. බොහෝ අය කියන්නේ ශ්‍රද්ධාව කියල කියන්නේ විශ්වාසයට. විශ්වාසය, ඇදහිල්ල කියන තේරුම තියෙන්නේ. ඒක තමයි තියෙන ගැටලුව මෙතන. ඇත්තට ම බුදුන් වහන්සේ අදහස් කළේ මේ විශ්වාසය ද? ඇදහිල්ල කියන එක ද? බුදු දහමේ කිසිම දවසක විශ්වාසයට තැනක් නෑ. බුදුන් වහන්සේ දේශනා කළේ “ඇවිත් බලන්න” කියල, “එහි පස්සිකො.” කිසිම කෙනෙකුට කිව්වේ නෑ “ඇවිත් විශ්වාස කරන්න” කියල. අදහන්න කියල. ඇදහිල්ල විශ්වාසය කියන එක බුදු දහමට පටහැනියි. අනික් ආගම්වල තියෙනවා ඇදහිල්ල. “දෙවියන් වහන්සේ ලෝකේ මැව්ව” කිව්ව නම් කාටවත් ප්‍රශ්න කරන්නට බෑ. ඒ ගැන හොයල, ප්‍රශ්න කරල, විමසල වැඩක් නෑ. ඒක පිළිගන්නට ඕනෑ අපි. එතන තියෙන්නේ පිළිගැනීම. ඒක විශ්වාසය. ඒක ඇදහිල්ල. නමුත් බුදු දහමේ එහෙම එකක් නෑ. බුදු දහමේ හැම වෙලාවෙම කිව්වේ

“ඇවිත් බලන්න” කියල. බුදු භාමුදුරුවො දේශනා කරපු හැම වෙලාවක ම බොහෝ තැන්වල තියෙනව, ආනන්ද භාමුදුරුවන්ට කියනව, “ආනන්ද විමසන්න. තථාගතයන් පවා විමසන්න.” එහෙමයි කියන්නේ. බුදුන් වහන්සේගෙ බුද්ධත්වය පවා විමසන්න. ධර්මය විමසන්න. බුදුන් වහන්සේ සම්මා සම්බුද්ධ ද කියල විමසන්න. එහෙමයි, බුදුන් වහන්සේ කීවේ. ධර්මය ස්වාක්ඛාත ද කියල විමසල බලන්න. මේ ආර්ය සංඝයා සුපටිපන්න ද කියල විමසල බලන්න.

එතකොට මෙතන පිළිගන්ට කියල කිව්වේ නෑ. සම්මා සම්බුද්ධ පිළිගන්ට කියල කිව්වේ නෑ. මේ ධර්මය ස්වාක්ඛාතයි කියල පිළිගන්ට කීවේ නෑ. මේ ආර්ය සංඝරත්නය සුපටිපන්නයි කියල පිළිගන්ට කීවේ නෑ. එතකොට අපට ඉතා පැහැදිලියි මේ “විශ්වාසය” කියන කතාව මෙතනට ගැළපෙනේ නෑ කියන එක. බොහෝ අය කියන්නේ විශ්වාසය කියලයි. ඉතින්, එතකොට මේ විදිහට අපි හැම තැනක ම බුදුන් වහන්සේගෙ දේශනාවල් ගැන විමසිල්ලෙන් බලනකොට ජේනව, විශ්වාසයට තැනක් නෑ කියල. ඇවිත් බලන්න කිව්වේ. එතකොට සත්‍යය පෙනෙයි. දැන් කාලාමයින්ට දේශනා කරපු වෙලාවෙන් එහෙමයි කිව්වේ. පරම්පරාවෙන් ආපු නිසා වත්, අම්ම තාත්ත කිව්ව නිසා වත්, ගුරුවරු කීව නිසා වත්, අපේ පොත්පත්වල සඳහන් වූ පමණින් වත්, තර්කයට ගැළපෙන නිසාවත්, ඔය වගේ ගොඩක් හේතු දක්වල බුදුන් වහන්සේ කිව්ව මෙහෙම වුණ පළියට මේක පිළිගන්න එපා කිව්ව. ඉතින් එතකොට අපට පැහැදිලිව ම ජේනවා, බුදු දහමේ විශ්වාසයට තැනක් නෑ කියන එක.

එතකොට මේ ශ්‍රද්ධාව කියන්නේ විශ්වාසය නොවෙයි නම්, එහෙනම් මොකක්ද? ඒක තමයි අපි විමසන්ට ඕනෑ. එතකොට ඇත්ත වශයෙන් ම බැලුවහම අපිට ජේන්නේ ශ්‍රද්ධාව කියන්නේ විශ්වාසය නොවෙයි, ඇදහිල්ල නොවෙයි. ශ්‍රද්ධාව කියන්නේ හිතේ ඇති වන පහන් බව, පැහැදීම. සිතේ ඇති වන පැහැදීම තමයි ශ්‍රද්ධාව කියන්නේ. ඒකයි දැන් මේ

අනික් ආගම්වල “ශ්‍රද්ධාව” කියන වචන නෑ. මොකද? ඒවා ආගම්, ඒවා ඇදහිලි, ඒවා විශ්වාසයන්. විශ්වාස කරනව මිස ඒවා ප්‍රශ්න කරන්ට බෑ. බුදු දහමේ විශ්වාසයට තැනක් නෑ. බුදු දහමේ තියෙන්නේ විමසා කටයුතු කිරීම, ප්‍රශ්න කිරීම, නුවණින් කල්පනා කිරීම. ඒ නිසා තමයි මේකට “ශ්‍රද්ධාව” කියල කියන්නේ. ශ්‍රද්ධාව කියන්නේ විශ්වාසය නෙවෙයි. පැහැදීම, ප්‍රසන්න බව, පහන් බව.

එතකොට පැහැදෙනව. අපි මොනවටද පැහැදෙන්නේ? ඔව් අපිට දැන් සිතේ පැහැදීම ඇතිවෙන්න ඕනෑ මොනවටද කියල බුදු හාමුදුරුවෝ කීව්ව. බුදුන් වහන්සේ කෙරෙහි පැහැදීම ඇති කරගන්ට ඕනෑ. බුදුන් වහන්සේ කෙරෙහි විශ්වාසය නොවෙයි ඇති කරගන්ට ඕනෑ පැහැදීම. එතකොට ධර්මය කෙරෙහි පැහැදීම ඇති කරගන්ට ඕනෑ. ධර්මය කෙරෙහි විශ්වාසය නොවෙයි ඇති කරගන්ට ඕනෑ. එතකොට ආර්ය මහා සංඝ රත්නය කෙරෙහි ඇති කරගන්ට ඕනෑ ශ්‍රද්ධාව. පැහැදීම. එහෙම නැතිව විශ්වාසය නොවෙයි.

එතකොට කොහොමද අපි බුදුන් වහන්සේ කෙරෙහි ශ්‍රද්ධාව ඇති කරගන්නේ? කොහොමද ඇති වන්නේ? කොහොමද බුදුන් වහන්සේ කෙරෙහි, ධර්මය කෙරෙහි, ආර්ය මහා සංඝ රත්නය කෙරෙහි පැහැදීම ඇති වන්නේ?

ප්‍රධාන ම සාධකය තමයි, ශ්‍රද්ධාව ඇතිවෙන්නට ඕනෑ කරන්නේ ශ්‍රවණය, සද්ධර්ම ශ්‍රවණය. ධර්මය අහන්ට ඕනෑ. සම්මා සම්බුදුවරුන්ටයි, පසේ බුදුවරුන්ටයි නම් කිසි ගැටලුවක් නෑ. ඒ ගොල්ලන්ට ශ්‍රද්ධාව ගැන කාගෙන්වත් අහන්ට ඕනෑ නෑ. ඒ ගොල්ලන්ගේ පාරමිතාවන් අනුව ඒ ගොල්ලෝ ඒ කටයුතු කරගන්නවා. නමුත්, එතනින් එහාට පහළ ඉන්න අනිකුත් සියලු ම අය විශේෂයෙන් බුද්ධ ශ්‍රාවකයෝ. ශ්‍රද්ධාව මත තමයි, සියල්ල පදනම් වෙන්නේ. ආරම්භ කරන්නේ. එතකොට ශ්‍රද්ධාව ඇති කරගන්ට ඕනෑ අපි, බුදුන් වහන්සේ කෙරෙහි ධර්මය කෙරෙහි සහ සංඝයා කෙරෙහි, තුනුරුවන් කෙරෙහි.

එතකොට කොහොමද බුදුන් වහන්සේ කෙරෙහි ශ්‍රද්ධාව ඇති කරගන්නේ? කොහොමද බුදුන් වහන්සේ කෙරෙහි පැහැදෙන්නේ අපි? ඒකට අපිට අවශ්‍ය වෙනවා, බුදුන් වහන්සේගේ ලක්ෂණ දැනගෙන ඉන්ට ඕනෑ. ගුණ දැනගෙන ඉන්ට ඕනෑ. කවුද බුද්ධ කියල කියන්නේ? අන්න ඒ මත තමයි ශ්‍රද්ධාව ගොඩනැගෙන්නේ. එතකොට අපි බුදුන් වහන්සේ කවුද කියල දැනගන්ට නම් බුදුන් වහන්සේ කවුද කියල අහල තියෙන්නට ඕනෑ. කොහොමද බුදුන් වහන්සේ ගැන අහල තියෙන්නේ? බුදුන් වහන්සේ කවුරු වගේ කෙනෙක් ද? කොහොමද, බුදු හාමුදුරුවෝ මොන වගේද? අසු අට රියන් ද? දහ අට රියන් ද? එහෙමද? අපි අර දැකල තියෙන ප්‍රතිමාවල ඉන්නව වගේද? නෑ. ඒක තමයි, අපි කථා කරන්නට ඕනෑ. එහෙම නෙවෙයි බුදු හාමුදුරුවෝ කවුද කියල අපි දකින්නට ඕනෑ ධර්මය තුළින්මයි. බුදුන් වහන්සේ දේශනා කළා කවුද බුදුන් වහන්සේ? කොහොම කෙනෙක්ද කියල. කවුරුත් අහල ඇති අර බුදුන් වදින ගාථාවක් තියෙනව.

“ඉතිපි සො භගවා අරහං, සම්මා සම්බුද්ධො විජ්ජා වරණ සම්පන්නො, සුගතො, ලොකවිදු අනුත්තරො පුරිසදම්ම සාරථී, සත්ථා දෙවමනුස්සානං බුද්ධො භගවාති”

දැන් මෙතන මේ ගාථාව තුළ බුදුන් වහන්සේ ම හඳුන්වල තියෙනව, බුදුන් වහන්සේ කියන්නේ කවුද කියල කියන එක. ඒ භාග්‍යවත් අර්හත් නේද? “ඉතිපි සො භගවා අරහං”. භාග්‍යවතුන් වහන්සේ අරහත්. අරහත් කියන්නේ මොකක්ද? එතන තියෙනව ගුණ නවයක්. පළවෙනි එක තමයි “අරහං”.

“අරහං”. මොකක් ද “අරහං” කියල කියන්නේ? අහල තියෙන විදිහට “අරහං” කියන්නේ කවුරුත් දන්නව. ඔය කියන්නේ රහසින් වත් පව් කළේ නෑ නේද? සියලු පව් දුරු කරා. රහසින් පව් කරා කියන එක නම් ඒ තරම් ම මම නම් අගය කරන්නේ නෑ. ඒ වචනය සුදුසු මදියි කියලයි කියන්නට තියෙන්නේ. බුදුන් වහන්සේ වගේ කෙනෙක් හඳුන්වන කොට එව්වර පහළට යන්නට ඕනෑ නෑ අපි. “අරහං” කියල කියන්නේ

“සියලු කෙලෙසුන්ගෙන් මිදුණා” කියන එකයි. සියලු කෙලෙස් සියලු අකුසල් දුරු කළ කෙනා. එතකොට මොනවාද අකුසල්. මොනවද මෙතන ප්‍රධාන වශයෙන් අපි ගන්නෙ අකුසල් හැටියට. අකුසල් මුලින් ම නැති කළ කෙනා, ආයෙ නූපදින විදිහට සියලු අකුසල් ප්‍රභාණය කළ කෙනා. ප්‍රභාණය කිරීම තමයි “අරහං” කියල කියන්නෙ. මොනවද අකුසල්? අකුසල මූලයන් රාග - ද්වේෂ - මෝහ. මෙන්න මේ කියන අකුසල මුල් නැත්නම් ලෝහ ද්වේෂ, මෝහ කියලත් කියනවා. මේ ලෝහ, ද්වේෂ, මෝහ කියන අකුසලයන් මුලින් ම ප්‍රභීණ කරා කියන අර්ථය තමයි මේ “අරහං” කියල කියන්නෙ. නැත්තට ම නැති කරල දැම්ම. අකුසල් ඉවරයි. රාග, ද්වේෂ, මෝහ නිසා තමයි සියලු දුරාවාරයන්, දුශ්චරිතයන්, සියලු පවිකම් කරන්නෙ. ඉතින් මේක නැති කරාට පස්සෙ ඉවරයි. ආයෙත් එයාට හොරෙන් කරන්න කියල දෙයක් නෑ. නැත්නම් ඉවර නම් ඉවරයි. බුදු හාමුදුරුවො කීව මේ රහතන් වහන්සේල කියල කියන්නෙ - කෙලෙස් නැති කළේ හරියට උදාහරණයකට පෙන්නුවා තල් ගස් කරටියෙන් කපල දැම්මහම ආයෙ දළුලනවද? ආයෙත් ලියලන්නෙ නෑ. අන්න ඒ වගේ තමයි තල් ගසේ කරටියෙන් කඩල දැම්මට පස්සෙ ආයෙ ලියලන්නෙ නෑ. අන්න ඒ තත්වයෙන් තමයි සලකන්නෙ, රහතන් වහන්සේල. ආයෙ ඒ ගොල්ලන්ගෙ කෙලෙස් වැඩෙන්නෙ නෑ. ඉතින් කෙලෙස් නිසා තමයි පවිකම් කරන්නෙ. හොර රහසේ කරන්නෙන් එළිපිට පවිකම් කරන්නෙන් මේ කෙලෙස් තියෙනකම් විතරයි. ඒකයි මම මුලින් ම කීවෙ රහසිගත කථාවක් අවශ්‍ය වෙන්නෙ නෑ මෙතෙන්ට කියල. සියලු අකුසලයන්ගෙන් මිදුණා කියන එක තමයි “අරහං” කියල කියන්නෙ. දැන් එතකොට බුදු හාමුදුරුවො කියල කියන්නෙ කවුද? රාග-ද්වේෂ-මෝහ නැති කෙනා. පැහැදිලි ද? ඕක හරි ලේසියි. එක වෙලාවකදි එක හික්ෂුන් වහන්සේ නමක්. මට මතක හැටියට “රාධ” කියන හික්ෂුව ඇවිත් අහනව: “ස්වාමීන් වහන්ස, නිවන කියල කියන්නෙ මොකක්ද?” කියල. එතකොට බුදුන් වහන්සේ කියනව: “රාධ, රාගක්ඛය, දෝසක්ඛය,

මෝහක්ඛය තමයි නිවන. රාගය නැති තැන, ද්වේෂය නැති තැන, මෝහය නැති තැන නිවන. ඉතින් නිවනට ගිය මුල් ම ආර්යයන් වහන්සේ සම්මා සම්බුදුවරයා සිද්ධාර්ථ ගෞතම. උන් වහන්සේගේ පළවෙනි ලක්ෂණය “අරහං” එතකොට මොකක්ද මේ අරහං කියල කියන්නේ? රාග - ද්වේෂ - මෝහ නැති කළා කියන එක.

දෙවෙනි එක මොකක්ද? සම්මා සම්බුද්ධ. උන් වහන්සේ තනිව ම මේ ධර්මය අවබෝධ කරගන්නා කිසිවෙකුගේ ගුරුහරුකම් නැතිව. කාගෙන් වත් ඇහුවේ බැලුවේ නෑ. උපදෙස් ගත්ට කෙනෙක් හිටියේ නෑ. උන් වහන්සේ දියුණු කරගෙන ආපු තමාගේ ම නුවණින් මේ ධර්මය අවබෝධ කරගන්නා. ඒ නිසා එයාට කියනව අපි සම්මා සම්බුද්ධ කියල.

ඊළඟට කිව්වා විජ්ජාවරණ සම්පන්න - ගුණයන්ගෙන් සම්පූර්ණයි කියල. විජ්ජා සහ වරණ. එතකොට මොනවද විජ්ජා? මොනවද වරණ? ඒක අපට දැනගත්ට පුළුවන්. විද්‍යා අටක්, අෂ්ට විද්‍යා කියල කියන්නේ. එකක් තමයි විද්‍යා අටක් අපේ මනසේ ඇති කරගත්ට ඕනෑ. ඒවා ධර්මය පිළිපැදීම තුළිනුයි ඇති කරගන්නේ. ඒවා ආර්ය අෂ්ටාංගික මාර්ගය වැඩීම තුළින් තමයි එන්නේ.

පළමු එක තමයි අෂ්ට විද්‍යාවේ විදර්ශනා ඥානය.

දෙවැනි විද්‍යාව තමයි මනෝමය ඉඳධිවිධ ඥානය, රූප මවන්ට පුළුවන්. විවිධ රූප ගොඩක් මවන්ට පුළුවන්. චුල්ලපන්ථක භාමුදුරුවෝ රූප ගොඩක් මැව්ව නේ. අන්න ඒ වගේ.

තුන - ඉඳධිවිධ ඥානය විවිධ සෘධි ප්‍රාතිහාර්යයන් පෑම. ඒ කියන්නේ ඔය අහසින් යන්ට පුළුවන්. පොළවේ ගිලෙමින් යන්ට පුළුවන්. පර්වත අතරින් යන්ට පුළුවන්. වතුරේ ගිලෙන්නේ නැතිව යන්ට පුළුවන්. එක්කෙනෙක් ගොඩක් වගේ ජේන්ට සලස්සන්ට පුළුවන්. ඔය වගේ විවිධාකාර සෘධි ප්‍රාතිහාර්යපෑම ඒක විද්‍යාවක්.

හතරවෙනි එක තමයි දිබ්බ සොක ඥානය. දිව්‍ය කත. ඇත නියන ඉතා සියුම් ශබ්ද පවා අහන්ට පුළුවන්. ඒ කියන්නේ

මිනිස් කන ඉක්මවා සාමාන්‍ය මිනිස් කනකට නො ඇසෙන විදිහේ ශබ්ද ඇඟිමේ ශක්තිය තියෙනව. ඒකට කියන්නෙ දිබ්බසොක ඥානය කියල.

පස් වෙනි එක, දිබ්බවක්ඛු ඥානය. මිනිස් ඇස ඉක්මවා ඊට එහා යන්ට පුළුවන්. නුවණින් මේවා දකින්නෙ. ඒකට කීවා දිබ්බ වක්ඛු ඥානය කියල.

හය, පුබ්බෙ නිවාසානුස්සති ඥානය. පෙර විවිධ ආත්මවල ජීවිත ගත කරපු හැටි දකින්නට පුළුවන්. පෙර විසූ කඳු පිළිවෙළ දක්නා ඥානය. ඒක විද්‍යාවක්.

හත, චුක්‍රපපාත ඥානය. ඊළඟට තවත් විද්‍යාවක් තියෙනව. මිනිසුන් ඉපදී මැරුණට පස්සෙ යම් යම් ආත්මවල භවයන්වල ඉපදෙමින් මැරෙමින් යන හැටි දකිනව. ඒ ඒ කර්ම ශක්තීන් අනුව මැරිල ඉපදෙන තැන් දකින ඥානය. ඒකට කීවා චුක්‍රපපාත ඥානය කියලා. තව එකක් තියෙනව.

අට, ආසවක්ඛය ඥානය. ඒ අරහත් ඵලය.

මෙන්න මේ අටට තමයි කීවේ “අෂ්ටවිද්‍යා” කියල. මේ දේශනා අහන අයට ප්‍රශ්න මතු වෙයි මේවා කොහෙන්ද මේ ස්වාමීන් වහන්සේ අරගෙන තියෙන්නේ කියල. පොතපත කියවන අය ඕන්නම් පෙරළල බලන්න. මේ අෂ්ට විද්‍යා සඳහන් වෙනවා “දීඝ නිකායේ” “අම්බට්ඨක” සූත්‍රයේ.

එතකොට මේ කියපු අෂ්ට විද්‍යා හා ඊළඟට පසළොස් වරණ. වරණ ධර්ම පහළොවකින් යුක්තයි. වරණ ධර්ම කියල කීවේ මෙන්න මේ සඳහන් කරපු විද්‍යා අට ලබාගැනීම සඳහා වැඩිය යුතු ක්‍රියා පිළිවෙත තමයි වරණ. ඒවා පහළවක් තියෙනවා.

පළවෙනි එක තමයි ප්‍රාතිමෝක්ෂ සංවර සීලය. ප්‍රාති-මෝක්ෂ සංවර සීලය කියල කිව්වහම බුදුන් වහන්සේ මුලින් ම දේශනා කලා “ඕවාද ප්‍රාතිමෝක්ෂය” කියල. අපි ඒකට කියන්නෙ, පාපයෙන් වළකින්න. කුසල් වඩන්න. සිත පිරිසිදු කරගන්න. අර සියලු බුදුවරයන් වහන්සේලාගෙ දේශනාව. ඒ

“ඕවාද ප්‍රාතිමෝක්ෂය”. එතකොට ඊට අමතර ව බුදුන් වහන්සේ බුද්ධත්වයෙන් අවුරුදු විස්සකට පස්සෙ නැවත දේශනා කළා ශික්ෂා පද වශයෙන් හික්ෂුන් වහන්සේලාට ප්‍රාතිමෝක්ෂයක්. හික්ෂුන්ට තියෙනව ඒකෙ ශික්ෂා පද දෙසිය විසිහතක්. මට මතක විදියට හික්ෂුණින්ට තවත් වැඩි ප්‍රමාණයක් එකතු කරල තියෙනව. කොහොම හරි මේ දෙකෙන් ම අදහස් කරන්නෙ ප්‍රාතිමෝක්ෂ සංවර සීලය කියන එක.

දෙවැනි එක තමයි ඉන්ද්‍රිය සංවර සීලය. ඉන්ද්‍රිය සංවර කරගන්න ඕනෑ. දැන් ඇස - කන - නාසය - දිව - ශරීරය - මනස කියන ආයතනවලින් තමයි අපි මේ අරමුණු ගන්නෙ. ඒවා හොඳයි ලස්සනයි නැත්නම් ආස්වාදජනකයි කියල විදින්නට යන්නෙ නැතිව ඒවා අනිත්‍යයි දුකයි අනාත්මයි වශයෙන් දකිමින් ඒ අරමුණුත් එක්ක ජීවත් වීම තමයි ඉන්ද්‍රිය සංවරය කියල කියන්නෙ. එතකොට මේ කියන සීලයත් අවශ්‍ය වෙනව අර මුලින් සඳහන් කරපු අෂ්ට විද්‍යාවන් කරා ළඟා වෙන්නට, එතකොට ඒ තමයි ඉන්ද්‍රිය සංවර සීලය.

තුන්වැනි එක තමයි භෝජනයේ මාත්‍ර සඤ්ඤාව. දැන් නිවන් දැකීමේ මගේ යන කෙනෙක්, නැත්නම් අර අෂ්ට විද්‍යාව ලබන්නට ඕනෑ කෙනෙක් අනිවාර්යයෙන් ම ආහාර ගන්නට ඕනෑ ප්‍රමාණය දැනගෙන ශරීරයට අවශ්‍ය ප්‍රමාණයට. මොකද ආහාර කියල කියන්නෙ ඉතා ම ඉහළ මට්ටමින් කෙලෙස් වැඩෙන තැනක්. ඒක සංවර කරගත්තෙ නැත්නම් මේ කියන එක ම විද්‍යාවක් වත් ලබන එක එව්වර ලේසි වැඩක්නම් වෙන්නෙ නෑ. ඒක හින්ද ජීවිතය පවත්වා ගෙන යන්නට අවශ්‍ය ප්‍රමාණයට ආහාර ගන්නට ඕනෑ එයින් බැහැර නොයා. හුඟක් අය ආහාර ගන්නව නේද ශරීරය වර්ධනය කරගන්නට, ක්‍රීඩා පිණිස, සතුට පිණිස, දිව පින්වීමේ චේතනාව මත, ඒ වගේ විවිධ හේතු මත. නමුත් ඒවා ටිකක් පාලනය කරමින් අවශ්‍ය ප්‍රමාණයට ගැනීම තමයි මෙතන කීවෙ භෝජනයේ මාත්‍ර සඤ්ඤාව කියල.

ඊළඟ එක තමයි ජාගරියානුයෝගය. ජාගරියානුයෝගය කියල කියන්නෙ නිදිමරන්නට පුළුවන් වෙන්නට ඕනෑ. නැතිව

නින්දට ලොල් වෙච්ච කෙනෙකුට මේ කියන විද්‍යාවන් ලබන්ට බෑ.

පස්වෙනි එක තමයි ශ්‍රද්ධාව. මෙතනත් ශ්‍රද්ධාව තියෙනවා. එතකොට මොකක්ද මේ ශ්‍රද්ධාව කියලා කියන්නේ? ආයෙත් අර ප්‍රසන්න පැහැදිලි සිතක් තියෙන්ට ඕනෑ. ඒ ශ්‍රද්ධාවයි.

හය වෙනි එක හිරිය. එතන කීවේ පව් කරන්ට තියෙන ලජ්ජාව.

ඊළඟට ඔත්තප්ප. ඒ කියන්නේ පව්කරන්ට තියෙන බය.

ඊළඟට බහුශ්‍රැත භාවය. බොහෝ ඇසු පිරූ තැන් ඇති බව. හොඳට දැනුම තිබීම. ධර්මය පිළිබඳ ආදි සියලු දේවල් පිළිබඳව. ඇත්ත වශයෙන් ම බුද්ධ, ධර්ම, සංඝ කෙරහි බොහෝ ඇසු පිරූ තැන් තිබීමයි. ඇත්තට ම වැදගත් වෙන්නේ බුදුන් වහන්සේගේ දේශනාව පිළිබඳ අවබෝධයයි.

ඊළඟට නවවැන්න වීරිය. වීරිය නැතිව මොකුත් කරන්ට බෑ. මොකක්ද මෙතන වීරිය කියලා කීවේ? අර අපි හැම වෙලේම සඳහන් කරන සතර සමයක් ප්‍රධාන වීරියය ම තමයි. නිකම් ආවට ගියාට මේ කියන විද්‍යාවන් ලබන්ට බෑ. ජීවිත ආශාව අතඇරල මේ මාර්ගයට බහින්නට පුළුවන්කම තියෙන්ට ඕනෑ. ඒ වීරිය.

දහවෙනි එක තමයි ස්මෘතිය. සතිය. මෙතන අදහස් කළේ සිහිය. එළඹ සිටි සිහිය වර්තමානය ප්‍රධාන වශයෙන් ම සහ සතර සතිපට්ඨානය. සතර සතිපට්ඨානයත් ගන්ට වෙනවා. විදර්ශනා ඥානය ලැබෙන්නේ සතර සතිපට්ඨානයෙන්.

ඊළඟ හතර ප්‍රථම ධ්‍යානය, ද්විතීය ධ්‍යානය, තෘතීය ධ්‍යානය, චතුර්ථ ධ්‍යානය. පැහැදිලි ද? මෙන්න මේක තමයි පහළොව. මේවට කියනව පසළොස් වරණ ධර්මයන් කියලා. මේ ධර්මයන් බලාගන්ට පුළුවන්, සඳහන් වෙනවා “මජ්ඣිම” නිකායේ “සේඛ” සූත්‍රයේ. එතකොට අර මූලින් සඳහන් කරපු අෂ්ට විද්‍යාවන් සහ ඊළඟට සඳහන් කරපු වරණ ධර්ම

පහළොව තමයි බුදුන් වහන්සේගේ “විජ්ජා වරණ සම්පන්න” ගුණය කියල අපි කියන්නේ. පැහැදිලි ද?

ඊළඟ බුදු ගුණය තමයි “සුගත”. සුගතෝ කියල කියන්නේ බුදුන් වහන්සේගේ මනා ඉරියව්. ගමනාදී ඉරියව් පැවැත්ම ඉතා ම සන්සුන් සුන්දර විලාශයක් තිබුණේ. කාගෙත් සිත් පැහැදෙන ගමන් විලාශයක් තිබුණා. ඒ සුගත ගුණයයි.

ඊළඟට බුදුන් වහන්සේ “ලෝකවිදු”. සියලු ලෝකයන් පිළිබඳ පරතෙරට ම දන්නව. මොන ලෝකයන් ද? සියලු ලෝකයන්. මනුෂ්‍ය ලෝකයන්, දිව්‍ය ලෝකයන්, බ්‍රහ්ම ලෝකයන්, තිරිසන් අපාය ආදී සියලු නිරයන් පිළිබඳව මනාව දන්න කෙනා. ඒ කියන්නේ විවිධ සුත්‍රවල බුදුන් වහන්සේගේ මේ ලෝකයන් පිළිබඳ දැනුම විස්තර වෙනව. තව විස්තර කරන්නට ගියොත් ගොඩක් දේවල් කියන්නට වෙනව. කොහොම හරි බුදුන් වහන්සේගේ තියෙන එක ගුණයක් තමයි, සියලු ලෝකයන් පිළිබඳ දැනගෙන සිටීම. අපි දැනට මෙතනින් නවතිමු. මාතෘකාවෙන් ගොඩක් පිට පනින හින්ද.

ඊළඟට “අනුත්තරො පුරිස දම්ම සාරථී”. මොකක්ද ඒ කිව්වේ. හික්මවිය යුත්තන් හික්මවීමේ අගතැන්පත් කෙනා. හික්මවිය යුත්තන් කියල කීවේ කවුද? දැන් හුඟක් අය පටලව ගන්නව හික්මවිය යුත්තන් කිව්වහම මහා හිතන්ට බැරි දේවල් කරා නෙවෙයි. හික්මවීම කියල කියන්නේ බුද්ධ දේශනාව තුළ මේ ධර්මයේ පිහිටුවනව කියල කියන එක. මිනිසුන්ව නිවන් මගට යොමු කරවනවා. නැත්නම් අර අලි හික්මවනව, ඇතුන් හික්මවනව, නැත්නම් අශ්වයෝ හික්මවනව, වගේ එහෙම එකක් නෙවෙයි. යම් යම් අය දහමට හික්මවනව. එතකොට යම් යම් අය දහමට යොමු කරවීමේ ශක්තිය අතින් අග තැන්පත් කෙනා තමයි, සම්මා සම්බුදුවරයෙක් කියල කියන්නේ. අනික් හැමෝට ම වඩා බුදුන් වහන්සේ තමයි ශ්‍රේෂ්ඨ. ඊට අමතර ව තව යම් යම් අය හික්මවපු තැන් තිබුණා. දැන් හික්මවුවා කියල අදහස් කළේ ඒ අය එසේ කළ හැකිව තිබුණ නිසා. දැන් උදාහරණයකට ගත්තොත්, “අංගුලිමාල

දමනය කරා” කියල අපි කියනව. දැන් අංගුලිමාල දමනය කරා කියල කියන්නෙ මිනීමරු තත්ත්වයෙන් වෙන් කරල, නිවන් මගට යොමු කරා කියන එක. නමුත් එසේ කරන්න පුළුවන් වුණේ බුදුන් වහන්සේට ඒ හැකියාව තිබුණ නිසා. මොකද? අංගුලිමාල ඒ නිවන් මගට ගන්ට පුළුවන් ඕන කරන ගුණ ධර්ම එයා ළග තිබුණු නිසා. පැහැදිලි ද කියන දේ? මොකද ඒක හොඳට මතක තියාගන්ට ඕනෑ. හික්මවීමට අවශ්‍ය සුදුසුකම් තිබුණු අයව හික්මවීමේ දක්ෂතාවයන් තමයි මේ කියන්නෙ. බුදු හාමුදුරුවන්ට බැරි වුණා දේවදත්තව හික්මවන්ට. මතක තියාගන්ට... දැන් හුඟක් අය පටලවාගන්නව. මම මේ තැන් වැඩියෙන් කතා කරන්නෙ මිනිස්සුන්ගෙ අදහසක් තියෙනව, බුදු හාමුදුරුවො කියන්නෙ ඕනෑ දෙයක් කරන්ට පුළුවන්, දේවත්වයක් ආරෝපණය කරන්ට පුළුවන් කෙනෙක් කියල. එහෙම එකක් නෑ, බුදු හාමුදුරුවො ගාව. එහෙම තිබුණ කියල පේන්න නෑ. එහෙනම් දේවදත්ත නිරයට යනකම් බලාගෙන ඉන්නෙ නෑ නෙ. දේවදත්තට කරන්ට පුළුවන් අකුසල කර්ම ඔක්කොම දේවදත්ත කළා. ආනන්තරිය පාප කර්ම කරල එයා නිරයට ගියා. ඉතින් අර වගේ විශේෂ හැකියාවක් බුදු හාමුදුරුවන්ට තිබුණා නම් දේවදත්ත වත් බේර ගන්ට තිබුණා. දේවදත්තව බේරගන්ට බැරි වුණා. නමුත් අංගුලිමාල බේරගත්තා. අංගුලිමාල මිනිස්සු දාහකට වඩා මැරුව. නමුත් එයාව බේරගන්ට පුළුවන් වුණා. ඒ පුළුවන් වුණේ දේවදත්තට තිබුණේ නෑ නිවන් දකින්නට ඕනෑ කරන ප්‍රධාන ගුණ ධර්ම. ඒ ගුණ ධර්ම පිරිලා තිබුණා නම් බේරගන්ට තිබුණා. එයා නිරයට ගියේ බැරි නිසා. නමුත් අංගුලිමාල බේරගත්තා. ඒ වගේ තියෙනව. ආලවක දමනය, ඔය සවිචකල වැනි අයත් එක්ක තර්ක කරල යම් යම් පුද්ගලයන් මෙල්ල කරපු හැටි. කොහොම හරි අදහස් කරන්නේ ඒ ඒ අවශ්‍ය ගුණ ධර්ම තිබුණු හික්මවීමට හැකි පුද්ගලයන් හික්මවීමේ පුදුම හැකියාවක්, අසමසම හැකියාවක් තිබුණා. ඒක තමයි අනුත්තරයි කියල කියන්නෙ. ඒ හැකියාවන් අතරින් ඉහළ ම කෙනා තමයි බුදුන් වහන්සේ කියල කියන්නෙ.

ඊළඟට “සත්ථා දේව මනුස්සානං” - සියලුම දෙවියන්ගේත් මිනිසුන්ගේත් ශාස්තෘන් වහන්සේ තමයි බුදුන් වහන්සේ.

ඊළඟට “බුද්ධං.” බුද්ධ කියල කීවේ ආයෙත් බුදු බව ම තමයි. “ලෝක තත්ත්වය පිළිබඳ පූර්ණ අවබෝධයට පත් උතුමාණෝ” කියන එකයි.

“භගවා” බුදුන් වහන්සේ සතුව තිබුණු බුදු ගුණ අතරින් නව වෙනි බුදුගුණය නැත්නම් අවසාන බුදු ගුණය තමයි භගවා කියන්නේ. එතකොට මොකක්ද “භගවා” කියන්නේ? භගවා කියන්නේ “සියලු පව් නසා උත්තරීතර පාරිශුද්ධත්වයට පත් භාග්‍යවත්තයාණෝ” කියන අදහසයි. භගවා කියන බුදු ගුණයෙන් කියන්නේ උන් වහන්සේ සියලු ම පව් නැසුවා. බුදුන් වහන්සේ කිසිසේත් ම පවක් කරන කෙනෙක් නොවෙයි. සියලු පව් දුරු කළ කෙනෙක්. එසේ සියලු පව් දුරු කරල අති පාරිශුද්ධත්වයට පත් වුණා. මේ ලෝකයේ වසන මනුෂ්‍යයෝ, දෙවියෝ, බ්‍රහ්මයෝ අතරින් ඉහළ ම පාරිශුද්ධත්වයට පත් සියලුම පව් නැසූ සෑම දෙනාගේ ම ගෞරවයට, පූජනීයත්වයට ගරුකාර - සම්මාන - සත්කාර, පුද පූජා ලැබීමට සුදුසු උත්තමයාණෝ කියන එකයි මේ භගවා කියන බුදුගුණයෙන් කියන්නේ. බුදුන් වහන්සේ සියලු පව් නැසුවා. සියලුම අකුසලයන් දුරු කළා. එතකොට සියලු ක්ලේශ ධර්මයන් සම්පූර්ණයෙන් ම නැති කළා. සියලුම ක්ලේශයන් යළි ඇති නොවන ආකාරයට විනාශ කරල දැමීම. හරියට අර තල් ගහක් කරටියෙන් ම කපල දැමීමහම ආයෙ කවදාවත් ඒ තල්ගහ ලියලන්නේ නෑ, දළුලන්නේ නෑ. අන්න ඒ වගේ. ඒ ආකාරයෙන් බුදුන් වහන්සේ සියලු ම අකුසල ධර්මයන්, ක්ලේශ ධර්මයන් ප්‍රභාණය කරා. අන්න ඒ විදිහට ක්ලේශ ධර්මයන් ප්‍රභාණය කරපු, පව් නැසූ, අති පාරිශුද්ධත්වයට පත් වුණා සියලු ම මනුෂ්‍යයින්ගේ, දෙවියන්ගේ, බ්‍රහ්මයන්ගේ උත්තරීතර පූජාවට, ගෞරවයට, සම්මානයට සුදුසුකම් ලැබුවා වූ උත්තම ගණයේ අතිඋත්තම භාග්‍යවත්තයාණෝ කියන එක තමයි බුදුන් වහන්සේගේ බුදු ගුණ අතරින් අවසාන ගුණය වන භගවා කියන බුදු ගුණයෙන් අදහස් වන්නේ.

මෙන්න මේ කියපු ගුණ ටික දැනගෙන ඉන්ට ඕනෑ. දැන් මේ ගුණ නවය කිව්වට මේවා වචනවලින් කීවට ඇත්තට ම මේවා අහගෙන ඉන්න අයට වචන පමණක් වෙනවා. මොකද හේතුව? බුදුවරුන්ගේ ගුණ තේරුම් ගන්න පුළුවන් තවත් සම්මා සම්බුදුවරයෙකුට පමණයි. සම්මා සම්බුදුවරයෙකුගේ ගුණ තවත් සම්මා සම්බුදුවරයෙකුට මිස, අඩු ගානේ පසේබුදුවරයෙකුට වත් තේරෙන්නේ නැති බව මතක තියාගන්න. ඒක නිසා මේවා අපි වචනවලින් පමණක් තමයි ගන්ට තියෙන්නේ, කිසියම් අන්දමක හිත පහදවාගන්ට. වෙන අපිට කරන්ට දෙයක් නෑ. මේ වචනවලින් කියන දේ තේරුම් ගැනීමත් ඒ තරම්ම ලේසි නෑ. දළ අදහසක් විතරයි ගන්ට පුළුවන්, හොඳට මතක තියාගන්ට. එතකොට මේ ගුණ දැනගෙන ඉදීම අපට ප්‍රයෝජනවත්. මොකද අපි පිළිපදින අපේ ශාස්තෘන් වහන්සේ මෙන්න මෙවැනි ගුණ තියෙන කෙනෙක් කියල දළ අවබෝධයක් ගන්ට අවශ්‍ය වෙනවා. මොකද? ඒ මත තමයි ශ්‍රද්ධාව - බුදුන් වහන්සේ කෙරෙහි පැහැදීම - පදනම් වන්නේ.

එතකොට ඊළඟට ධර්මය පිළිබඳව දැනගෙන ඉන්ට ඕනෑ. ධර්මය පිළිබඳව දැනගත්තහම අපිට ශ්‍රද්ධාව ඇතිවෙනවා. කොහොමද ධර්මය පිළිබඳ අපට දැනගන්ට තියෙන්නේ? මොකක්ද ධර්මය කියල කියන්නේ? ධර්මය කියල කියන්නේ වතුරායඝී සත්‍ය. බුද්ධ දේශනාව. වතුරායඝී සත්‍ය දේශනාව.

“ස්වාක්ධාතො භගවතො ධම්මො, සන්දිට්ඨිකො, අකාලිකො එහි පස්සිකො ඔපනයිකො පච්චත්තං වෙදිතබ්බො විඤ්ඤ හි’ති.”

මේ ධර්මය “ස්වාක්ධාත”යි. එතකොට බුදුන් වහන්සේගේ දේශනය ස්වක්ධාතයි. මනාව දේශනා කරල තියෙනවා. දුක, දුකට හේතුව, දුක නැති කිරීම, දුක නැති කිරීමේ මාර්ගය. ඒක ආයෙ කාටවත් වෙනස් කරන්ට, අඩුකරන්ට, වැඩිකරන්ට දෙයක් නෑ. අංගසම්පූර්ණව මේ දේශනාවල් කරල තියෙනවා. ඒ හින්ද මේ ධර්මය ස්වාක්ධාතයි. මූල, මැද, අග යහපත්.

ඊළඟට මේ ධර්මය “සන්දිට්ඨික”යි. එවේලේ ම පල දෙනව. මේ ආර්ය අෂ්ටාංගික මාර්ගය, නිවන් දකින මාර්ගය පිළිපැද්දොත් එවේලේ ම, ඒ ආත්මයේ දී ම, ඒ මොහොතේ ම පල දෙනව. ඒ ජීවිත කාලයේ ම පල දෙනව. මැරුණට පස්සේ වත්, මැරෙණ මොහොතේ වත් නොවේ. යම් කිසි කෙනෙක් ප්‍රථම ධ්‍යානයට සමවැදුණොත් ඒ ධ්‍යාන සුවය ඒ වෙලේම විදිනව. යම්කිසි පුද්ගලයෙක් සෝවාන් ඵලයට පත් වුණොත් එතැන් සිට ඒ සෝවාන් පුද්ගලයෙකු තුළ තිබෙන ඒ ගුණධර්ම ඔහු ළඟ තියෙනවා. ඒ අඩු වෙච්ච කෙලෙස් බර අඩු වුණාමයි. ඒ සැහැල්ලු සුඛය තියෙනවා. ඒ විමුක්ති රසය තියෙනව. නිවන් දැක්කොත් එතැන් සිට ඔහුගේ දුක ඉවරයි. ඒ කියන්නෙ විමුක්ති රසය, විමුක්ති සුඛය තියෙනවා. එතකොට ඒක සන්දිට්ඨිකයි.

ඊළඟට මේ ධර්මය “අකාලික”යි. කාලයක් නෑ. ඕනෑම කාලයක ධර්මය පිළිපැද්දොත් මේ ධර්මයේ ප්‍රතිඵල ලැබෙනව. ඒ කියන්නෙ බුදුන් වහන්සේ ධර්මය දේශනා කර අවුරුදු දෙදාස් පන්සිය පණහකට පෙර. මේක එදාට විතරයි ගැළපෙන්නෙ. මේක අදට ගැළපෙන්නෙ නෑ කියල සමහරු කියනව. මේක අදට හරියන්නෙ නෑ. එදා යුගය නෙවෙයි අද. අන්න ඒ වගේ විවිධ මත පළ කරනව යම් යම් අය. එහෙම එකක් නෙවෙයි බුදුන් වහන්සේ කීවෙ. මේ ධර්මය කවද පිළිපැද්දත් ප්‍රතිඵල ලැබෙනව. ඒක හින්ද මේකට කාලයක් නෑ. ඒකයි අකාලිකයි කියල කීව්වේ.

ඊළඟට ධර්මය “ඒහිපස්සික”යි. ඇවිත් බලන්ට කියල කීව්වෙ. කාටවත් කියන්ට බෑ ඇවිත් විශ්වාස කරන්ට එහෙම කියල. ඒ හින්ද මෙතන විශ්වාසයට තැනක් නෑ. ඒ හින්ද ඒහි පස්සික යි. දැන් අර ඉස්සෙල්ල කීව්ව ශ්‍රද්ධාව බලන්ට හැම තැනක ම යන හැටි.

ධර්මය “ඕපනයික”යි. ඒක තමාගේ නුවණින් ඇති කරගන්ට ඕනෑ එකක්. සිත තුළ ඇති කරගන්න එකක්. නුවණින් දකින්නට ඕනෑ. ඒකයි ඕපනයිකො කීව්වෙ.

ඊළඟට “පව්වත්තං වෙදිතඛිබ්බො විඤ්ඤා භි’ති”. නුවණැත්තන් විසින් තම තමාගේ නුවණින් තමයි මේක දකින්නට ඕනෑ. එහෙම නැතිව අතට අරන් පෙන්නන්නට වත් අහවල් තැන මෙතන තියෙන්නෙ කියල පෙන්නන්නට වත් බෑ. තමතමාගේ නුවණින් දකින්නට ඕනෑ. බුදුන් වහන්සේට වත් මේක පෙන්වන්නට බෑ. බුදු හාමුදුරුවන්ටත් පුළුවන් මාර්ගය පෙන්වන්නට විතරයි. නමුත් ධර්මය තමන් ම තමා තුළින් දකින්නට ඕනෑ. එතකොට මේක තමයි මේ ධර්මයේ ලක්ෂණය.

මේක තමයි බුදුන් වහන්සේ දේශනා කළ ධර්මය. එතකොට මේ ධර්මය කියන එක තේරුම් ගන්නට ඕනෑ මෙන්න මේ ලක්ෂණවලින් හෙබි දෙයක් මිස, අතට අරන් පෙන්වන්නට පුළුවන් දෙයක්වත්, එහෙම නැත්නම් වෙනත් භෞතිකමය දෙයක් වත් නෙවෙයි. වෙනත් උදාහරණ මගින් දෙන්ටත් අමාරුයි. මෙතන ලක්ෂණ හයක් තියෙනව. ඒ ලක්ෂණ හයෙන් සමන්විත දෙයක් තමයි ධර්මය කියල කියන්නෙ.

ඊළඟට අපි භිත පහදවගන්නට ඕනෑ තැන තමයි, බුදුන් වහන්සේගේ ශ්‍රාවකයෝ. ශ්‍රාවක සංඝයා. සංඝ කියන්නෙ පාලියෙන් සමූහය කියන එක. එතකොට කවුද මේ බුදුන් වහන්සේගේ ශ්‍රාවක සමූහය. ඒකත් අපි දැනගෙන ඉන්නට ඕනෑ. ඒ ලක්ෂණ ටිකත් බුදුන් වහන්සේ දේශනා කරා අපිට. මොකක්ද බුදුන් වහන්සේගේ ශ්‍රාවකයින්ගේ තියෙන ප්‍රධාන ලක්ෂණය? කවුරුත් අහල ඇති.

“සුපටිපන්නො භගවතො සාවක සංඝො
 උජුපටිපන්නො භගවතො සාවක සංඝො
 ඤ්ඤ පටිපන්නො භගවතො සාවක සංඝො
 සාමීචි පටිපන්නො භගවතො සාවක සංඝො
 යදිදං චත්තාරි පුරිස යුගානි අට්ඨ පුරිස පුග්ගලා

ඒස භගවතො සාවක සංඝො ආනුණෙයො පානුණෙයො දක්ඛිණෙයො අඤ්ජලි කරණීයො, අනුත්තරං පුඤ්ඤකම්බෙන්තං ලොකස්සා’ති”.

පළවෙනි ගුණය තමයි “සුපටිපන්නො භගවතො සාවක සංඝො.” කවුරුත් අහල ඇති. මේවා කවුරුත් දන්නව. මොකක්ද සුපටිපන්නො කියල කිව්වෙ? ඔව්. නිවන් මගට පිළිපත්, නිවන් මගට බැසගත් අය සුපටිපන්නයි. බුදුන් වහන්සේගේ ශ්‍රාවක සමූහය නිවන් මගට බැසගත් අය.

ඊළඟට “උජුපටිපන්නො භගවතො සාවකසංඝො.” බුදුන් වහන්සේගේ ශ්‍රාවකයෝ ඍජු මාර්ගයට බැසගත් අය. මොකක්ද ඍජු මාර්ගය, ඒකායන මාර්ගය මොකක් ද? හික්මී නිවන් මග, ආර්ය අෂ්ටාංගික මාර්ගය වෙන කොහෙවත් යන්නෙ නෑ. ඒකට බැසගත්ත නම් බැස්ස තමයි. නවතින්නෙ කෙළින් ම නිවන කරා ගිහිල්ල. ඒ හින්ද ඍජු මාර්ගයට බැසගත් අය “උජුපටිපන්නො භගවතො සාවක සංඝො.”

“ඤාය පටිපන්නො භගවතො සාවක සංඝො.” ඊළඟ ශ්‍රාවක ගුණය. නිවන් මගට බැසගත් අය. බුදුන් වහන්සේගේ ශ්‍රාවකයෝ නිවන් මගට බැසගත් අය.

“සාමීචි පටිපන්නො භගවතො සාවක සංඝො.” භාග්‍යවතුන් වහන්සේගේ ශ්‍රාවකයෝ සාමීචිපටිපන්නයි. මොකක්ද සාමීචි පටිපන්න කියන්නෙ? ගරු බුහුමන් ලබන්ට සුදුසු මාර්ගයට බැසගත් අය.

මේ වාක්‍ය හතරෙන් ම බුදුන් වහන්සේ දේශනා කළේ ආර්ය අෂ්ටාංගික මාර්ගයයි. නිවන් මග. එතකොට මේ සංඝ රත්නය කවුද? යහපත් මාර්ගයට බැසගත් අය, ඍජු මාර්ගයට බැසගත් අය, නිවන් මගට බැසගත් අය, සියලු ගරු බුහුමන් ලබන්ට සුදුසු මාර්ගයට බැසගත් අය. මෙන්න මේ ගොල්ලො.

ඊළඟට “යදිදං චත්තාරි පුරිස යුගානි අට්ඨ පුරිස පුග්ගලා ඒස භගවතො සාවක සංඝො.” මේ නිවන් මගට බැසගත්ත පුද්ගලයෝ ඉන්නව පුද්ගලයන් වශයෙන් නම් අට දෙනෙක්, තනිතනියෙන් ගත්තොත්. නැත්නම් යුගල වශයෙන් නම් සතර දෙනෙක්. මොකක්ද මේ යුගල කියල මෙතන අදහස් කළේ? සෝවාන්, සකාදාගාමී, අනාගාමී, අරහත් කියන මාර්ගයන්ට

සහ ඵලයන්ට. සෝවාන් මාර්ගය - සෝවාන් ඵලය, සකාදාගාමී මාර්ගය - සකාදාගාමී ඵලය, අනාගාමී මාර්ගය - අනාගාමී ඵලය, අර්හත් මාර්ගය - අර්හත් ඵලය. මෙන්න මේ කියපු අෂ්ට ආර්ය පුද්ගලයෝ අට දෙනා තමයි මේ. යුගල වශයෙන් සතර දෙනයි. මෙන්න මේ ගොල්ලො තමයි, බුදුන් වහන්සේගෙ ශ්‍රාවක සංඝයා. ඊළඟට හොඳට මතක තියාගන්නට සංඝයා කිව්වහම සමූහය කියල කියන්නෙ. ශ්‍රාවක සංඝයා කිව්වහම මෙන්න මේ විදිහට හඳුන්වල තියෙන්නෙ. එතකොට හොඳට මතක තියාගන්නට ඕනෑ අපි බුදුන් වහන්සේගේ සංඝයා කවුද කියන එක පැහැදිලි කරගන්නට ඕනෑ. “සංඝ” කිව්වහම හුගක් අය හිතන්නෙ භික්ෂූන් වහන්සේල කියල. මේ භික්ෂූන් කියන්නෙ බුදුන් වහන්සේගේ ශ්‍රාවකයින්ගෙන් එක් කොටසක් පමණයි. බුදුන් වහන්සේගේ ශ්‍රාවකයෝ කොටස් හතරක් ඉන්නවා. “සිවු වනක් පිරිස” කියල කියන්නෙ. භික්ෂු-භික්ෂුණි, උපාසක-උපාසිකා. මෙන්න මේ දැන් අපි අර මූලින් ම සඳහන් කරපු, අර ලක්ෂණ තියෙන, සුපටිපන්න - උජුපටිපන්න - ඤය පටිපන්න - සාමීචි පටිපන්න කියන නිවන් මගට බැසගත්ත පුද්ගලයන් හතර දෙනෙක් ඉන්නවා. එතකොට භික්ෂු-භික්ෂුණි, උපාසක-උපාසිකා කියන හතර දෙනා තමයි බුදුන් වහන්සේගේ ශ්‍රාවකයෝ කියන්නෙ. එතකොට මේ “සංඝ” කියපුවහම එක පාරටම අර භික්ෂුව කියන එක ගන්ට එච්චර සුදුසු නෑ. ඒක වැරදියි. “සංඝ” කියන්නෙ “සමූහය” කියන අර්ථයයි. එතකොට මතක තියාගන්නට ඕනෑ, මේ ආර්ය පුද්ගලයෝ අතරේ ගිහි අයත් ඉන්නවා. දැන් අනාගාමී වෙනකම් ම ඉන්ට පුළුවන් ගිහි අයට. ගැටලුවක් නෑ. නිවන් දකිනකම් ම ඉන්ට පුළුවන්. රහත් වෙනකල් ම ඉන්ට පුළුවන්. සියලු කෙලෙස් නසනකම් ම ගිහිව ගතකරන්ට පුළුවන්. ගිහියන් වශයෙන් සාමාන්‍ය මනුෂ්‍යයන් අතරේ ඉන්ට පුළුවන්. එතකොට අපි මතක තියාගන්නට ඕනෑ අපි මේ අදහස් කරන්නෙ භික්ෂූන් කියන කොටස පමණක් නොවෙයි. භික්ෂු-භික්ෂුණි, උපාසක-උපාසිකා කියන සිවුවනක් පිරිසම. එතකොට ආර්ය සංඝයාට අයත් පිරිස මේ ගිහියන් අතරෙන් ඉන්නව. එතකොට

අපි ඔය ගාථාව කියන කොට ඒ අයත් ඇතුළත් ඕකෙ. එහෙම නැතිව මතක තියාගන්නට නිකම් හික්ෂුන් විතරක් ගත්තට එපා. අනික් එක හික්ෂුවක් වුණත් ඔය කියන මාර්ගවලට බැහැල නැත්නම් ඒ අය අයිති නෑ. හිස බුගාගත්ත පමණින්, කසාවතක් පොරවාගත්ත පමණින් එයා හික්ෂුවක් වෙන්නෙ නෑ. විශේෂයෙන් ම මේ ආර්ය සංඝ රත්නයට වැටෙන්නෙ නෑ. මොකද ආර්යයෙක් වෙන්න නම් අර කියපු නිවන් මගට බැසගත්ත කෙනෙක් වෙන්න ඕනෑ. අඩු ගානේ සෝවාන් මාර්ගයේ ඉඳල උඩට ඉන්න අට දෙනා විතරනෙ වැටෙන්නෙ. ඉතින් ඒක හින්ද හික්ෂු වේශයක් අදාළ වෙන්නෙ නෑ. හොඳට තේරුම් ගන්න. හොඳද? තේරුම් ගන්න එක වටිනව. නැත්නම් හුගක් නොමග ගිහින් ඉන්නෙ. මේ සංඝයා කිව්වහම අපිට එතකොට ලොකු වරදක් සිද්ද වෙනව. මොකද? ගිහියන් අතරෙත් ආර්ය පුද්ගලයෝ ඉන්නව. එදත් හිටිය. අදත් ඉන්නව. ඒකෙ සැකයක් තියාගන්නට ඕනෑ නෑ. බුද්ධ ශාසනය තවමත් ජීවමානව තියෙනවා. පිළිපදින අය ඉන්න තාක් කල් ඔය ආර්ය පුද්ගලයෝ ඔය හැම තැනක ම ඉන්න පුළුවන්. ඒකයි මේ මතක් කළේ. එතකොට මෙන්න මේ අය තමයි අෂ්ටායථී පුද්ගලයෝ.

ඊළඟට “ආහුණෙයො.” මේ අෂ්ටායථී පුද්ගලයින්ට දුර ඉඳල ගෙනත් පූජා කරන්නට සුදුසුයි, මේ අයට. “පාහුණෙයො” - ආගන්තුකයින් වෙනුවෙන් සකස් කරපු දේ පූජා කරන්නට සුදුසුයි.

“දක්ඛිණෙයො” - පරලොව පින් පිණිස පූජා කරන්නට සුදුසුයි.

“අඤ්ජලි කරණියො” - දොහොත් මුදුන් දී වදින්නට සුදුසුයි මේ අයට.

“අනුත්තරං පුඤ්ඤක්ඛෙන්තං ලොකස්ස”. මේ අය තමයි ලෝකයේ ඉන්න ඉහළම පින් කෙන. මෙන්න එතකොට බුදුන් වහන්සේගේ ආර්ය මහා සංඝ රත්නය.

එතකොට අපි මෙන්න මේ බුද්ධ, ධම්ම, සංඝ කියන පිරිස කෙරෙහි ඇති කරගන්න පැහැදීම සිතේ ඇති කරගන්න ප්‍රසන්න බව, පහන් බව තමයි ශ්‍රද්ධාව කියල කියන්නෙ. දැන් මේ කියපු බුදුන් වහන්සේගේ ගුණ නවයත් ධර්මයේ ගුණ හයත් සංඝයාගේ ගුණ නවයත් එකතු කළහම ගුණ විසිහතරක් තියෙනව. මේ ගුණ විසිහතර ම සාමාන්‍ය පෘථග්ජන මනසකට තේරුම් ගන්නවා කියන එක ලේසි වැඩක් නම් නෙවෙයි. යම් තරමකට මේ පිළිබඳව දළ සටහනක් - ඡායාවක් ඇති කරගන්නට පුළුවන් අවස්ථාවකට එන්න මේ අවම වශයෙන් සෝවාන් ඵලයට වත් පත්වෙන්නට ඕනෑ. එතකම් අපි ඉතින් වචන වශයෙන්, මාත්‍රා වශයෙන්, දළ වශයෙන්, වින්තාමය වශයෙන් වීරිය කරනව. හිතාගන්නට, මේක ඇරෙන්නට වෙන කථාවක් කරන්නට බෑ. මෙනන මේක, මතක තියාගන්නට ඕනෑ දෙයක්.

එතකොට මෙන්න මේ ගුණ අපි අහල තියෙන්නට ඕනෑ. යම් යම් මේවා අපි සාකච්ඡා කරල තියෙන්නට ඕනෑ. එතකොට දැන් මේ බුද්ධ, ධම්ම, සංඝ කෙරෙහි ඇති කර ගන්නා පැහැදීම ම තමයි, ශ්‍රද්ධාව කියල කියන්නෙ. ඒ නිසා මේ ශ්‍රද්ධාව කියන එක, වෙනත් ආගම්වල මේක නෑ කියල මම කිව්වේ ඒකයි.

දැන් මෙනන කියන්නෙ නෑ මේ අය විශ්වාස කරන්නට කියල. මේ කියන ත්‍රිවිධ රත්නයේ ගුණ අපි අහල ඒවා මෙනෙහි කරල ඒ අනුව අපි හිතේ ඇති කරගන්නා පහන් බවයි, ශ්‍රද්ධාව කියන්නෙ. එතකොට මතක තියාගන්නට ඕනෑ මේ ශ්‍රද්ධාව කියන එක ඉබේ ම ඇති වන තැනකුත් තියෙනව. නමුත් මේ ඉබේ ඇති වන ශ්‍රද්ධාව තුළින්, මේ ඇති වන පැහැදීම තුළින් බුදුන් වහන්සේගේ ධර්මය අනුව මේ නිවන් මගට බහින්නට, නිවන් දකින්නට පුළුවන් කමක් නම් අපට ලැබෙන්නෙ නෑ. හොඳට මතක තියාගන්නට ඕනෑ, දැන් හුඟක් වෙලාවට ශ්‍රද්ධාව දැන් ඇති වෙනව ක්ෂණයකින්. ඒ ඇති වන පමණින් ඉස්සරහට යන්නට බෑ. දැන් හුඟක් වෙලාවට අපිට දකින්නට තියෙන සමාජයේ ශ්‍රද්ධාව කියල කියන්නේ, ඒ ශ්‍රද්ධාව කියල හිතාන හිටියට ඒක ශ්‍රද්ධාව නෙවෙයි. බොහෝ දෙනෙක් ළග

තියෙන්නෙ විශ්වාසය නෙ. හක්තිය. අනික හක්තිය කියන තැන තියෙන්නෙ අන්ධ විශ්වාසයක්. ඒක අන්ධයි. දැන් බලමු දෙවියන් වහන්සේ ලෝකේ මැව්ව නම් අපි කාටවත් දැකගන්ට බෑ. දෙවියෝ ලෝකේ මැව්වද නැද්ද කියල ප්‍රශ්න කරන්ට පුළුවන් තැනකුත් නෙවෙයි මේක. අපිට කරන්ට තියෙන්නෙ මේක විශ්වාස කරන්ට. විශ්වාසය කියන තැන තියෙන්නෙ නොදන්නා දෙයක් නිසා ඒක අන්ධයි. දැන් ශ්‍රද්ධාව කියන තැන ඒක වෙන්ට බෑ. ශ්‍රද්ධාව අන්ධ වෙන්ට බෑ. ඒක විශ්වාසය නෙවෙයි, ඒක තමන් යම්කිසි ප්‍රත්‍යක්ෂයක් තුළින් ලබන දැනුම. කිසියම් අන්දමක නුවණින් යමක් දැකගත්තොත් පමණයි ශ්‍රද්ධාව ඇති වන්නෙ. ඒක ඉතා ම පැහැදිලිව අපේ බෞද්ධ සාහිත්‍යය තුළ අපි දකිනව. දැන් “උපතිස්ස” කියන කෙනා දැක්ක “අස්සජ් රහතන් වහන්සේ” පිණ්ඩපාත වඩිනව. එතකොට දැකල උපතිස්සට හිතුණා, ගිහිල්ල කථා කරල ඇහුව. ඔබ වහන්සේගේ හැසිරීම, ඒ කියන්නෙ ඡවි වර්ණය පැහැපත්. ඉන්ද්‍රිය ප්‍රසන්නයි. ඔබ වහන්සේ කවරෙක් උදෙසා පැවිදි වුණේද කියල ඇහුව. දැන් මේ මොකද උණේ? උපතිස්ස දැක්ක අස්සජ් රහතන් වහන්සේගේ රූපකාය. හැසිරීම දැක්ක. අන්ත ඇතිවුණා ශ්‍රද්ධාවක්. දැන් ඒක හක්තිය නොවේ. එතන ඇතිවුණේ ශ්‍රද්ධාව. ඒ ශ්‍රද්ධාව අන්ධ එකක් නොවෙයි නෙ. එයාගෙ දැසින් දැක්කා, එයා මනසින් කල්පනා කළා. එයා දන්න ධර්මතාවයන් අනුව මෙයා බොහොම හික්මුණු, කිසියම් ධර්මතාවක් තුළ ඉන්න කෙනෙක්. ඉතින් ඒ පැහැදීම ඇතිවුණ නිසා තමයි උපතිස්ස ගිහිල්ල ඇහැව්වෙ අස්සජ්ගෙන්, ඔබ කවරෙක් උදෙසා පැවිදි වුනේද කියල. අන්ත ශ්‍රද්ධාව - පැහැදිලි ද කියන දේ?

එතකොට උපතිස්ස එහෙම ඇහැව්වට පස්සෙ අස්සජ් රහතන් වහන්සේ පිළිතුරු දුන්න අර ගාථාවකින්. පද හතරක් කිව්වා.

“යෙ ධම්මා හෙතුප්පභවා-තෙසං හේතුං තථාගතො ආහ තෙසං ව යො නිරොධො-එවං වාදි මහා සමණො”

යමක් හේතූන් නිසා හටගනීද, හේතූන් නැති කිරීමෙන් ඒ ඵලය නැතිවෙනවා කියල බුදුන් වහන්සේගේ මුළු හේතුවල ධර්මය ම හකුළවා පද හතරකින් දේශනා කළා. ඊට පස්සෙ, ඒ දේශනාව කරද්දී ඒ ගාථාවේ පළවෙනි පද දෙක කියද්දී ම උපතිස්ස සෝවාන් ඵලයට පත් වුණා.

දැන් මම මේ කියන්න ගියේ මේ ශ්‍රද්ධාව එතකොට ඉබේ ඇති වන දෙයක් නෙවෙයි. කිසියම් මානසික ක්‍රියාවලියක්. ආරම්භයත් මානසික ක්‍රියාවලියක්. කිසියම් පැහැදීමක් ඇති වෙන්න ම ඕනෑ. දැන් අපිට අදත් ඉතින් රහතන් වහන්සේලා දැක්කොත් ඒ වගේ ඉරියව් දැක්කොත් අපිට ඉතින් යම් තරමක පැහැදීමක් ඇති වෙන්ට පුළුවන්. යම් තරමක.

දැන් මම මේ කියන්ට ගියෙ ශ්‍රද්ධාව කියන්නෙ අර අන්ධ විශ්වාසය නොවෙයි කියන එකයි. අනික දැන් අස්සජ් රහතන් වහන්සේ දැකපු ගමන් උපතිස්සට එවැනි ශ්‍රද්ධාවක් ඇති වුණා. දැන් මේ දේ ම සිද්ධ වුණා අර “උපක” කියන ආජීවකයටත්. බුදුන් වහන්සේ දහම් දෙසන්ට මුලින් ම බුද්ධගයාවේ ඉඳල වඩිනකොට ඉසිපතනාරාමයට මුලින් ම හම්බවුණා “උපක” කියල කෙනෙක්. දැන් උපකත් ඔය විදිහට ගිහිල්ල ඇහුව, “ඔබ වහන්සේගෙ ඡවි වර්ණය පැහැපත්. ඉරියව් ප්‍රසන්නයි. ඔබ වහන්සේ කවරෙක් උදෙසා පැවිදි වූයේද?” කියල. දැන් ඉතින් ඒ වෙලාවේ බුදුන් වහන්සේ කිව්ව කවුරුවත් මට ගුරුවරයෙක් නෑ. මම තමයි ලෝකෙ ඉන්න එක ම රහතන් වහන්සේ මම තමයි සම්මා සම්බුද්ධ කියල කිව්වා. ඉතින් ඊට පස්සෙ උපක ඔළුව හොලව හොලව යන්ට ගියා, “ඒකත් වෙන්ට පුළුවන්” කියල. ඉතින් එතනින් එහාට මොකුත් වුණේ නෑ. නමුත් දැන් අර අස්සජ් රහතන් වහන්සේ පද හතරේ ගාථාව දේශනා කරපුවහම පද දෙකක් කියද්දී උපතිස්සට පුළුවන් වුණා සෝවාන් ඵලයට පත්වෙන්ට. මතක තියාගන්ට මේ උපතිස්ස කියල කියන්නෙ සාරිපුත්ත මහ රහතන් වහන්සේ. උපතිස්ස කියන්නෙ පැවිදිවෙන්ට ඉස්සර ගිහිව ඉදිද්දී කිව්ව නම. දැන් එතනින් එකක් තමයි ඒ ශ්‍රද්ධාව මුලින්

ම ඇතිවෙනව. නමුත් දැන් මම කිව්වා නිවනට යන්ට ඒ ශ්‍රද්ධාව මුලින් ම ඇති වූ පමණින් ම බෑ. අන්ධ භක්තියට කොහොමවත් බෑ. නමුත් සැබෑ ශ්‍රද්ධාවටත් එතනින් නිවන් යන්ට බෑ. මේකෙ තව ක්‍රියාවලියක් තියෙනව. එතකොට මේ ශ්‍රද්ධාව කියන එක වඩන්ට ඕනෑ එකක්. වැඩෙන ධර්මතාවයක්. දැන් අස්සජ් භාමුදුරුවො අර පද දෙක කියන කොටම උපතිස්ස සෝවාන් ඵලයට පත් වුණේ අර පද දෙක කියන අතරතුරේ අර ශ්‍රද්ධාව වැඩුණා. ඔහු බොහෝ පින් කරල තිබුණ. පාරමිතා සම්පූර්ණ කෙනෙක්. කියන කොට ම “ටක්” ගාලා අර පෙර ගෙනාපු සසරේ ආපු දේ එයාගේ නුවණට ආවා. ඒ අනුව ඔහුගේ සිත ඉදිරියට ගියා. සමථ-විදර්ශනා වැඩිල සෝවාන් ඵලයට පත් වුණා. දැන් ඔය ගාථාව ම ගිහිල්ල ඔහුගෙ මිත්‍රයා වන “කෝලිත”ට කියන කොට - ඒ කියන්නෙ පසුකාලීනව මුගලන් මහ රහතන් වහන්සේ, කලින් කෝලිත, ඉතින් එයාගෙ මිත්‍රයා උපතිස්ස කෝලිතට පද හතරම කියන කොට - එයා සෝවාන් ඵලයට පත් වුණා. එතකොට ඒ ක්‍රියා-වලිය එතන සිද්ධ වුණා. නමුත් මේ දේ සිද්ධ වුණේ නෑ උපකට. උපක ඔඵව හොලව හොලව යන්ට ගියා. එතකොට ඔහුගේ ශ්‍රද්ධාව වැඩුණේ නෑ. එතකොට මතක තියාගන්ට ඕනෑ ප්‍රධාන ම දේ තමයි ශ්‍රද්ධාව කියන්නෙ පැහැදීම. ඒක මනසේ ඇතිවන බුද්ධිමය ක්‍රියාවලියක්.

දැන් හුඟක් වෙලාවට කියනව ශ්‍රද්ධාව විතරක් තිබිල බෑ. බුද්ධියත් තියෙන්ට ඕනෑ කියල අපිට අහන්ට ලැබෙනව. ශ්‍රද්ධාව විතරක් තිබිල බුද්ධිය නැත්නම් එයා මෝඩයෙක් කියල කියනව. මෝඩ ශ්‍රද්ධාව. ඊළඟට තව කියනව සමහරුන්ට බුද්ධිය තියෙනව. ශ්‍රද්ධාව නෑ. එතකොට ඒක කපටිකම කියල කියනව. මම හිතන්නෙ නෑ ඒ හැදින්වීම එතරම් ම සුදුසු ද කියල. මොකද? ශ්‍රද්ධාව කියන එක ගොඩනැගෙන්නෙම කිසියම් බුද්ධිමය ක්‍රියාවලියක් තුළ. ඒ නිසා එතන දි ආයෙ නැවත බුද්ධියක් අවශ්‍ය වෙන්නෙ නෑ. බුද්ධියයි ශ්‍රද්ධාවයි එකට තියෙන්න ඕනෑ කියල වචන තේරුම් ගැනීමේ පැටලිල්ලක් ඇත්තෙ. නමුත් ඒ අර හුඟක් වෙලාවට උත්සාහ

කරනව මම හිතන්නේ ඔය කරන්ට යන්නේ අපි ගිහිල්ල වදිනවනෙ පන්සලට ගිහිල්ල බෝධි පූජා බුද්ධ පූජා බුද්ධ වන්දනා, දැන් ඒක කරන්ට අපිට උගන්වන්නේ ඒක ශ්‍රද්ධාවෙන් කරන්ට ඕනෑ කියල. මෙතන තමයි මම දකින වරද වෙන්ට ඇත්තෙ. නමුත් එතන මම දකින්නේ ශ්‍රද්ධාව නෙවෙයි. එතන හක්තියයි. දැන් පිළිමයක් ඉදිරියේ ගිහිල්ල වැඳ වැටිල බුදුන් වහන්සේ කියල ඒ පුද පූජා සත්කාර කළාට ඒක අන්ධ විශ්වාසයකින් කරන්නේ. ඒක තමයි හක්තිය. ඉතින් ඒකට ආයෙ නුවණක් එකතු කරන්ට වෙන්නෙ නෑ. ඒකයි මම කියන්න ගියෙ ශ්‍රද්ධාව තුළ ම බුද්ධිමය ක්‍රියාවලියක් තියෙනවා. බුද්ධිය අවශ්‍යයි. ඒ හින්ද ඒකට ආයෙ වෙන වෙන දේවල් කියන්ට අවශ්‍ය වෙන්නෙ නෑ.

හැබැයි ශ්‍රද්ධාව ඇති වෙන්ට සාධක තියෙනව. හැබැයි ඒ මූලික සාධක ඇති වුණ පමණින් ම ශ්‍රද්ධාව ඇති වුණ පමණින් ම ඔහුට නිවන් දකින්නට බෑ. ඒ සඳහා ශ්‍රද්ධාව වඩන්ට ඕනෑ. අන්න ඒ නිසා තමයි අර බෝධි පාක්ෂික ධර්මවල ශ්‍රද්ධාව “ඉන්ද්‍රිය ධර්මයක් වශයෙන් ක්‍රියාත්මක වෙන්නෙ. ඉන්ද්‍රිය ධර්ම කියල කියන්නේ මේ අතින් පයින් වගේ යමක් කරන්ට පුළුවන් කියන එක. එතකොට නිවන දක්වා ගෙනයන්ට පුළුවන්, “ඉන්ද්‍රිය ධර්මයක්” වශයෙන් මේ ශ්‍රද්ධාව. එතකොට මේක වඩන්ට ඕනෑ ධර්මතාවයක්. ඊළඟට ඉන්ද්‍රිය ධර්මයක් වශයෙන් මෙන් ම “බල ධර්මයක්” වශයෙනුත් මේ ශ්‍රද්ධාව ක්‍රියාත්මක කරන්ට පුළුවන්. ඉතින් මේ තත්ත්වයට ගේනව කියල කියන්නේ, මේ ඉන්ද්‍රිය ධර්මයක් වශයෙන් ඉදිරියට ගන්නවා කියල කියන එක. හරි, බල ධර්මයක් වශයෙන් ඉදිරියට ශ්‍රද්ධාව වඩනවා කියලා කියන්නේ මොකක්ද? බුදුන් වහන්සේගේ ධර්ම දේශනාව පිළිපැදීම තුළින් ම යි මේක ගන්ට ඕනෑ. එතකොට මේ ශ්‍රද්ධාව කියන එක මානසික ක්‍රියාවලියක්. මේක වඩන්ට ඕනෑ. දියුණු කරන්ට ඕනෑ.

එතකොට මේ ශ්‍රද්ධාව ඇතිවෙන්ට ප්‍රධාන ම සාධකයක් තියෙනවා. ඒක දියුණු කරන්ට ඕනෑ. මේක දියුණු කරන්ට

නම් මේක ඇතිවෙන්ට ඕනෑ. මේක ඇතිවෙන්ට නම් ඉස්සෙල්ලා ම අපි කරන්නෙ මොකක්ද? ශුද්ධාව මූලින් ම ආරම්භ වෙන පළවෙනි කාරණය මොකක්ද? ශ්‍රවණය. සද්ධර්ම ශ්‍රවණය. සද්ධර්මය අහපු නැති කෙනෙකුට ශුද්ධාව ඇතිවෙන්ට විදිහක් නෑ බුද්ධ, ධර්ම, සංඝ කෙරෙහි. අහල නැත්නම් එයාට ශුද්ධාව ඇතිවෙන්ට බෑ. එතකොට සද්ධර්මය අහන්ට නම් සද්ධර්මය දේශනා කරන කෙනෙක් ඉන්ට ඕනෑ. සද්ධර්මය දේශනා කරන කෙනා කවුද? බුදුන්වහන්සේ. ඊළඟට උන් වහන්සේගේ ශ්‍රාවකයෝ. ඒ කියන්නෙ ආර්ය මහා සංඝ රත්නය. ඇත්තටම ප්‍රධානියා වශයෙන් ගන්ට ඉන්නෙ රහතන් වහන්සේලා. ඉතින් එතකොට ඊට පහළ අයත් අපට ගන්ට පුළුවන් ආර්ය සංඝ රත්නය හැටියට. කොහොම හරි එතකොට සද්ධර්මය ශ්‍රවණය කරන්ට නම් අපිට ඉන්ට ඕනෑ කවුද? ආචාර්යවරයෙක්, ගුරුවරයෙක්, කල්‍යාණ මිත්‍රයෙක්. එතකොට මේ ශුද්ධාව වැඩීමේ පළමුවන ක්‍රියා මාර්ගය තමයි කල්‍යාණ මිත්‍ර ආශ්‍රය. කල්‍යාණ මිත්‍රයෙක් ඉන්ටම ඕනෑ. එතකොට කල්‍යාණ මිත්‍රයා කියල කීවෙ බුදුන් වහන්සේගේ ශ්‍රාවකයෙක් අනිචාර්යයෙන් ම. හැබැයි බුදුහාමුදුරුවෝ කල්‍යාණ මිත්‍රයා කියන තැන ගත්තෙ ගුරුවරයා වශයෙන්. බුදු හාමුදුරුවෝ කල්‍යාණ මිත්‍රයා කියන්නෙ කවුද කියල කියලා තියෙනවා බොහෝම පැහැදිලි ව ම සූත්‍රවල.

ඉතින් ශුද්ධාව ඇතිවෙන්ට කල්‍යාණ මිත්‍රයෙක් අවශ්‍යයි. ශුද්ධාව ඇතිවෙන්ට සද්ධර්මය අහන්ට ඕනෑ. සද්ධර්මය අහන්ට නම් සද්ධර්මය දේශනා කරන්නෙක් ඉන්ට ඕනෑ. ඉතින් එයා තමයි කල්‍යාණ මිත්‍රයා වශයෙන් ගන්නෙ. එතකොට මේ කල්‍යාණ මිත්‍රයා කවුද කියන එක බුදු හාමුදුරුවෝ පැහැදිලිව ම කීවා. එක්තරා දේශනාවක දී බුදු හාමුදුරුවෝ කියනව හික්කුන් වහන්සේලාට මහණෙනි, මේ ලෝකයේ තවත් අය හික්මවන්ට පුළුවන් නම් ඒ කාටද පුළුවන්. බුදුන් වහන්සේට සහ උන් වහන්සේගේ ශ්‍රාවකයන්ට. මේක තමයි විශේෂ ම දේ. බුදුහාමුදුරුවෝ කීවා මේ සමාජයේ මිනිස්සුන්ව හික්මවන්ට

පුළුවන් බුදුන් වහන්සේට සහ උන් වහන්සේගේ ශ්‍රාවකයන්ට කියල.

එතකොට ඊළඟට කියනව මොකක්ද මේ බුදුන් වහන්සේට සහ උන් වහන්සේගේ ශ්‍රාවකයන්ට තියෙන විශේෂ සුදුසුකම අනික් අය හික්මවන්ට. දැන් මෙතන අදහස් කළේ හික්මවනවා කියන්නේ ධර්මයේ පිහිටුවනවා කියන එක. එතකොට බුදුන් වහන්සේට සහ උන් වහන්සේගේ ශ්‍රාවකයින්ට තියෙන විශේෂ සුදුසුකම මොකක්ද අන් අයව හික්මවන්ට? බුදු හාමුදුරුවෝ දේශනා කරනවා බුදුහාමුදුරුවන්ට සහ උන්වහන්සේගේ ශ්‍රාවකයින්ට හැකියාවක් තියෙනවා. මොකක්ද ඒ හැකියාව. ඒ අය පමණයි ලෝකයේ කාමයන්ගේ ආස්වාදය, ආස්වාදය වශයෙන් දන්නේ. ඒ අය පමණයි මේ ලෝකයේ කාමයන්ගේ ආදීනවය, ආදීනවය වශයෙන් දන්නේ. ඒ අය පමණයි මේ ලෝකයේ කාමයන්ගේ නිස්සරණය දන්නේ. ඉතින් මෙන්න මේ කියන තුන ම දන්නේ බුදු හාමුදුරුවෝ සහ උන්වහන්සේගේ ශ්‍රාවකයෝ පමණයි. එතකොට බුදු හාමුදුරුවෝ මේ තුනම දන්නව කියන එක නම් කථා දෙකක් නෑ. උන් වහන්සේගේ ශ්‍රාවකයෝ කිව්වහම කවුද මේ තුනම දන්නේ? කාමයන්ගේ ආස්වාදයන් ආදීනවයන් නිස්සරණයන් යන මේ තුනම දන්නේ කවුද? හරියට ම දන්නව නම්, රහතන් වහන්සේ තමයි දන්නේ. මොකද ඊට පහළ අය අනාගාමී කෙනා වුණත් රහතන් වහන්සේ තරම් හොඳට නිස්සරණය දන්නේ නෑ. ආස්වාදය ආදීනවය දන්නව.

එතකොට අපි ඇත්තට ම කල්‍යාණ මිත්‍රයා කියල ගන්නේ රහතන් වහන්සේ. මොකද? එයා ආස්වාදය, ආදීනවය, නිස්සරණය තුන ම දන්නව. දැන් සෝවාන් වෙච්ච කෙනාත් කාමයන්ගේ ආදීනවය දන්නව. එයා අනිත්‍ය, දුක්ඛ, අනාත්මය දන්නවා. අනිත්‍ය දැකල තියෙන්නේ. සෝවාන් වුණා කියන්නේ මුල්වරට අනිත්‍යය දැකපු කෙනා. දැක්කහම තමයි එයාගේ සිත මුල්වරට මිදෙන්නේ. එතකොට සෝවාන්, සකාදාගාමී, අනාගාමී තුන් දෙනාම දන්නව කාමයන්ගේ ආස්වාදයන්

ආදීනවයන්. හැබැයි, ඒ තුන් දෙනා ම නිස්සරණය සම්පූර්ණ කරල නෑ. ඒ හින්ද පැහැදිලිව ම අපිට මෙතන ගන්ට තියෙන්නෙ රහතන් වහන්සේ. එතකොට බුදු හාමුදුරුවො පැහැදිලිව ම ධර්මය දේශනා කරන්ට සුදුසුයි කීවෙ කාටද? රහතන් වහන්සේට. කිසිම දවසක එයාගෙ දේශනාවක් තවදුරටත් කාමයන්හි රැඳෙන්නට දහම් දෙසන්නෙ නෑ. පැහැදිලි ද කියන දේ? අනිවාර්යයෙන් ම ධර්ම කථික හික්ෂුව කවුද කියල බුදුහාමුදුරුවො ලස්සනට කියල තියෙනව. මොකක්ද විශේෂත්වය? මේ දහම දේශනා කරන්ට ඕනෑ කොහොමද? මේ කාමයන්ගෙන් වෙන්වීම පිළිබඳව දේශනා කරන්ට ඕනෑ. කාමයන්ගේ තියෙන නිස්සාරත්වය පිළිබඳව කියන අය තමයි අවශ්‍ය වෙන්නෙ දහම් දෙසන්ට. එහෙම නැතිව මේ කාමයන් ම වඩන හැටි කාමයන්ගේ ම ඉන්න හැටි කියන කල්‍යාණ මිත්‍රයින්ගෙන් අපිට වැඩක් වෙන්නෙ නෑ. මොකද? ඒ ගොල්ලො කල්‍යාණ මිත්‍රයෝ වෙන්නෙ නෑ. දැන් අපිට හුඟක් වෙලාවට අහන්ට ලැබෙන්නෙ එහෙම නේද? වැඩි වැඩියෙන් දරුවො ලබා ගන්න හැටි නේද? ඒ අයට ඉංග්‍රීසි ඉගෙන ගන්න හැටි, ලොකු රස්සාවල්වලට යන හැටි. එතකොට POSITIVE THINKING නේද? ධනාත්මක චින්තනය. දැන් ඒ වගේ අපිට හුඟක් වෙලාවට ඇහෙන්නෙ විවාහ ජීවිතය ගත කරන හැටි. දැන් මේ ක්‍රියාවලියෙ ඔක්කොම තියෙන්නෙ කොහෙද? මොනවද? කාමයන්. දැන් දරුවෝ කියල කියන්නෙ ඉහළ ම කාමයන්ගේ ප්‍රතිඵලයක් නේද? ඉතින් එතකොට මේ තුළ තමයි ඉන්නෙ. මේවා ඇහෙනකොට කාමයන්ගේම ඉඳගෙන කාමයන්ගේ තියෙන ආස්වාදය ගැනම කථා කරන-කොට ශ්‍රද්ධාව වැඩෙයිද මිනිසුන්ගේ? ශ්‍රද්ධාව ඇතිවෙයිද? අවම වශයෙන් ශ්‍රද්ධාව වැඩෙනවා තියා... ශ්‍රද්ධාව ඇති වෙන්ට නම් මොකක්ද අපිට දැනගන්ට ඕනෑ? බුද්ධ, ධම්ම, සංඝ - තිසරණය, තෙරුවන්. අපිට ඒ වෙනුවට ඇහෙන්නෙ ඒවාට බාහිර දේවල් නේද? දැන් බුද්ධ ධම්ම සංඝ තිසරණය තියෙන්නෙ කාමයන්ගෙන් වෙන්වීම හරහා නෙක්ඛම්ම නේද? ආර්ය අෂ්ටාංගික මාර්ගය ගත්තහම සම්මා දිට්ඨි, සම්මා

සංකප්ප අරගෙන එහෙම යන මාර්ගයක ඉන්ට ඕනෑ. නමුත් ඒවා අපි දැන් පැත්තකට දාලා කථා කරන්නෙ ලෝකය ගැන. කාමලෝකය ගැන. අන්න ඒ නිසයි මම කියන්නෙ අද ගොඩක් ම අපේ රටේ අයට ශ්‍රද්ධාව නෑ කියල. පැහැදිලිව මේක කියන්ට වෙනව. ශ්‍රද්ධාව තිබ්බ නම් ඔය විදිහේ තත්ත්වයක් ඇති වෙන්නෙ නෑ. ඒක නිසා අපේ රටේ මිනිස්සු සියයට හැත්තෑවක් බෞද්ධයෝ කියල පිළිගන්ට බෑ. ඒක මම ආයෙත් නැවත නැවතත් කියනව, පෙර දේශනාවලදී කිව්ව වගේ. ඇයි හේතුව මොකද? මේ ශ්‍රද්ධාව ඇතිවෙන්නට ඕනෑ සාධක මත නොවෙයි මේ අය ඉන්නෙ. පැහැදිලියි නේද? ඕනෑ තරම් මේවා අහන්ට ලැබිල ඇති. ඉතින් ඒකයි මම මේ විස්තර කරේ, මේක පොඩ්ඩක් හරි කිව්වෙ. මේ කලාණ මිත්‍රයා කියල කියන්නෙ කාමයන්ගෙන් වෙන් වෙලා නිවන කරා යන මග දේශනා කරන කෙනා. ඉතින් ඒ අයගෙන් දහම් අහන කොට මොකද වෙන්නෙ? ඒ අය කියන්නෙ මොනවද එතකොට? සද්ධර්මය. කාමයන්ගේ ම ඉන්ට කියන ධර්මය අතරෙයි, කාමයන්ගෙන් වෙන් වන්ට කියන ධර්මය අතරෙයි අහසට පොළොව වගේ පරතරයක් තියෙනවද - නැද්ද? එතකොට ඔය දෙකෙන් කෝකද සද්ධර්මය? කම් සැප විදින හැටි කියන ධර්මය ද සද්ධර්මය වන්නේ? කාමයන්ගෙන් වෙන් වීමද සද්ධර්මය වන්නෙ?

පිළිතුර :- (සාකච්ඡා මණ්ඩපයෙන්)

කාමයන්ගෙන් වෙන්වීම.

කාමයන්ගේ ඉඳගෙන, කාමයන්ම දියුණු කරගෙන කාමයන්ගේ ම ඇලී ගැලී ඉන්ට යම් කෙනෙක් දේශනා කරන එක සද්ධර්මය ද? අසද්ධර්මයද?

පිළිතුර :- (සාකච්ඡා මණ්ඩපයෙන්)

අසද්ධර්මය.

පැහැදිලිද? තේරුම් ගන්ට මේක. අහන්ට ලැබෙනව අපිට. මේවා දේශනා කරන අය හිත රිදවාගන්ට එපා. හිතල බලන්ට

මේව ගැන. මේ ධර්ම දේශනා අහන අයත් ඉන්නවා. අපට ඇවිත් කියනව අනේ ෂෝක් ධර්ම දේශනාවක් ඇහුව, මෙහෙම කිව්ව. සාංඝික දාන දෙකක් තියෙනව නම් එකක් නවත්තල එක දානයක් විතරක් දෙන්න. අනික් දානෙට යන සල්ලිවලින් සිවිලිම ගහන්න. මේ වගේ ඇහෙන වෙලාවලුත් තියෙනව. මම මේ උදහරණයට ගත්තෙ. මේව හරි සැපයි අහගෙන ඉන්න අයට. ඉතින් මම අර කීවෙ දැන් දරුවෝ වැඩි වැඩියෙන් හදන්ට කිව්වහම ඉංග්‍රිසි ඉගෙනගන්ට කිව්වහම, ඒ භෞතික - ලෞකික සැප සම්පත් පස්සේ හඹා යන දරුවන් බිහි කරන්ට කිව්වහම අහගෙන ඉන්න අයට හරි සැපයි. ඉතින් හිතනව දැන් අර වගේ කියන කොට අපි කළ යුත්තේ මේකයි. මේ ධර්මය කොහොමද ලෞකික සැප සම්පත් හරහා යොදාගන්නෙ කියල. ඉතින් ඒක තමයි මෙතන තියෙන ගැටලුව.

ඉතින් ඒකෙන් වෙන්නෙ මොකක්ද? අපිට ලෞකික සැප සම්පත් ලබන හැටි ඉගෙනගන්ට නම් තැන් ඕන තරම් තියෙනව. ඕනෑ තරම් සමාජ විද්‍යාඥයෝ, මනෝ විද්‍යාඥයෝ, වෙනත් වෙනත් දේශකයෝ මේ ලෝකයේ ඉන්නව. නමුත් මේ සද්ධර්මය තුළින් ලබන්ට පුළුවන් දේ ලබන්ට බෑ නෙ ඒවාගෙන්. කම් සැප හරහා අවශ්‍ය කරන විමුක්තිය ලබන්ට බෑ. දැන් විමුක්තිය, මේ දුක, මොන සැප ලැබුවත් ඔක්කොම දුකේනෙ තියෙන්නෙ. මේ දුකින් මිදෙන්ට තමයි සද්ධර්මය අවශ්‍ය වන්නේ. ඉතින් ඒක දේශනා කරන්ට පුළුවන් කෙනා තමයි අර මං කිව්වෙ. අපි එයාට කියන්නෙ කල්‍යාණ මිත්‍රයා කියල. එයා කාමයන්ගේ ආස්වාදය ආදීනවය, නිස්සරණය, මේ කරුණු තුනම දන්නව. නොදන්නා අයගෙන් තමයි මේ ගැටලුව මතු වෙන්නෙ. දැන් කාමයන් කොච්චර සැපයි කීවත් වැඩක් නෑ. ඒවා අනිත්‍යයි, දුකයි, අනාත්මයි පැහැදිලිද? දැන් රහතන් වහන්සේ ඒක දන්නව. ඒක නිසා එයා ආස්වාදයත් දන්නව. ආදීනවය මොකක්ද? අනිත්‍ය බව දන්නව. නිස්සරණය ඒකෙන් මිදෙන හැටිත් දන්නව. ඉතින් එවැනි අය කවදාකවත් පරම සැපත ගැන කියනවා මිසක් ඊට පල්ලෙනා සැපත ගැන කියන්නෙ නෑ. පරම සැපත මොකක්ද? නිබ්බාණය. "නිබ්බාණං

පරමං සුඛං” කියල කිව්ව. වෙන මොකවත් බුදුහාමුදුරුවො සුඛ හැටියට සැලකුවෙ නෑ.

ඉතින් එතකොට මම මේ කියන්නට ගියේ කලාණ මිත්‍රයා ගැන. අන්න ඒ අය දහම් දෙසන කොට සැබෑ කලාණ මිත්‍රයා දහම් දෙසනකොට ඒ ගොල්ලන් කාමයන්ගෙන් වෙන් වීම ගැන කථා කරන්නෙ. නෙක්ඛම්මය ගැනයි කථා කරන්නෙ. අන්න ඒක කථා කරන අයගෙන් තමයි අපිට සද්ධර්මය අහන්නට ලැබෙන්නෙ. අන්න ඒ සද්ධර්මය ඇහෙන කොට අපිට ශ්‍රද්ධාව ඇති වෙනව. එතකොට පළවෙනි එක තමයි කලාණ මිත්‍ර ආශ්‍රය.

ඊළඟට කොච්චර රහතන් වහන්සේලා ආශ්‍රය කළත් වැඩක් නෑ. ධර්මය අහලා නැත්නම් ධර්මය අහන්නට ඕනෑ. කොච්චර ධර්මය ඇහුවත් වැඩක් නෑ. ඒක පිළිපදින්නට නෙවෙයි ඊට ඉස්සෙල්ල කරගන්නට තව එකක් තියෙනව. නුවණින් කල්පනා කරන්නට ඕනෑ. හොඳට මතක තියාගන්නට, මේ බුදු දහමේ තමයි මේ නුවණින් කල්පනා කරන්නට තියෙන්නෙ. එතනත් බලන්නට හරි වැදගත් දෙයක් මේ දේශනාවෙ තියෙන. දැන් කිසිම දහමක නෑ නුවණින් කල්පනා කිරීම. ඒකට පාලියෙන් කියන්නෙ “යෝනිසො මනසිකාරය.” දැන් හැම තැනක ම තියෙන්නෙ ඔහේ කියවනව. අපිත් පිළිපදිනව. නුවණින් කල්පනා කිරීම නෑ. පැහැදිලිද කියන දේ? බුදු දහමට ඒක ගැළපෙන්නෙ නෑ. ඒක කල්පනා කරල කරන්නට ඕනෑ. මොකක්ද අපි කරන්නට ඕනෑ? අපි නුවණින් කල්පනා කරන්නට ඕනෑ. මේ කියන දේ ඇත්තද? මේක මෙහෙමද? මේක වෙන්ට පුළුවන්ද? ආදි වශයෙන්. එතකොට එතන බුද්ධිමය ක්‍රියාවලියක් තියෙනව. ඒකයි මම මේ කිව්වෙ ශ්‍රද්ධාව තුළම බුද්ධිය තියෙනව. බුද්ධිය නැත්නම් ශ්‍රද්ධාව ඇති වෙන්ට බෑ. ශ්‍රද්ධාව ඇති වෙන්ට බුද්ධිය අනිවාර්ය අංගයක්. එතකොට “යෝනිසො-මනසිකාරය” තියෙන්නට ම ඕනෑ. ඒ කියන්නෙ නුවණින් කල්පනා කිරීම. එතකොට නුවණ අත්‍යවශ්‍යයි. සද්ධර්මය ඇහෙන්නට ඕනෑ. සද්ධර්මය අහන්නට නම් කලාණ මිත්‍රයෙක්

ආශ්‍රය කරන්නට ඕනෑ. දැන් මේ කල‍්‍යාණ මිත්‍රයා මුලට ගන්නව වගේම තමයි. ඒක නෙ “මහා මංගල” සූත්‍රයෙ එහෙම මුලට තියෙන්නෙ “අසෙවනාව බාලානං පණ්ඩිතනාඤ්ච සේවනා” කිය කියා එහෙම ගන්නෙ ඇයි? එතනින් තමයි ශ්‍රද්ධාව ඇරඹෙන්නෙ. කල‍්‍යාණ මිත්‍රයා ඒ කිව්වෙ පණ්ඩිතයා ආශ්‍රය කරන්නට ඕනෑ. පණ්ඩිතයො ආශ්‍රය කළොත් ශ්‍රද්ධාව ඇතිවෙයි. මෝඩයො ආශ්‍රය කළොත් මොනවද ඇති වෙන්නෙ? පැහැදිලිද කියන දේ? එතකොට නුවණින් කල්පනා කරන්නට ඕනෑ. නුවණින් කල්පනා කිරීම තියෙන්නෙ බුදු දහමෙ පමණයි. වෙන කිසිම ආගමක මේක නෑ. ඒ හින්ද අර අන්ධ මිථ්‍යා ඇදහිලිවලට යනව. අන්ධ භක්තියට යටවෙලා තියෙන්නෙ. දැන්, පැහැදිලිද කියන දේ? දැන් හොඳට හිතල බලන්නට මේ හැම ක්‍රියාවක ම වැදගත් දෙයක් තියෙනව.

ඉතින් දැන් අපිට මේ සද්ධර්මය නොඇසූ නිසා සද්ධර්මයට පටහැනි දේවල් තමයි අහන්නට ලැබෙන්නෙ. උදාහරණයක් හැටියට ගත්තොත්, මම මෙහෙම කිව්වොත්, මම කියන කොට සමහර අයට රිදෙයි. අපි ඇත්ත ඇති සැටියෙන් ගමු, තියන වර්තමාන උදාහරණ ගමු. එතකොටයි මේක අපිට වටහගන්නට පුළුවන් වෙන්නෙ. අපි මෙහෙම කියනව.

රන්වන් පාටින් දළ ලන බෝධිය
 නිල්වන් පාටින් කොළ ලන බෝධිය
 ගෞතම මුනිඳුන් පිටදුන් බෝධිය
 අපිත් වදිමු ජයසිරි මහ බෝධිය

නිකම් හිතල බලන්නට මෙතන තියෙන්නෙ බුද්ධිමය ක්‍රියාවලියක්ද කියල. “රන්වන් පාටින් දළලනව මේ බෝධියේ, මේකට බුදු භාමුදුරුවො පිට දුන්නා. අපිත් වදිමු ජය සිරි මහ බෝධිය.” නිකම් හිතල බලන්නට. මොකද හිතෙන්නෙ? මේක හුඟක් අය හිතන්නෙ නෑ. මේවා වරදවා වටහාගන්නට එපා. ඒකයි කිව්වෙ යෝනිසෝමනසිකාරය කියල. නුවණින් කල්පනා කරන්නට. මොකද? කවුරුත් වදින්නත් වාලේ අපි වදින්නට ඕනෑ නෑ. කවුරුත් පුදන්නත් වාලේ අපි පුදන්නට ඕනෑ නෑ. කවුරුත්

යන්නන් වාලේ අපි යන්ට ඕනෑ නෑ. හුඟක් දේවල් යන්නෙ දේව ඇදහිලි, සායි බාබා ඇදහිලි, විවිධ පුද පූජා. මේ ඔක්කොම ඇවිත් තියෙන්නෙ වෙනත් තැන්වලින්. වෙනත් ආගම්වලින්. අපි මේ පැත්තට හරවාගෙන අපි ඒවට බුද්ධ කියන ලේබල් එක ගහගෙන තියෙන්නෙ. ඒකයි මෙතන තියෙන වරද? පැහැදිලිද? එතකොට අන්න එවැනි ක්‍රියාකාරකම් නිසා අද වෙනකොට බුද්ධ ශාසනය තුළ මේ අද පවතින බුද්ධ ධර්මය තුළ, අහන්ට ලැබෙන දේ තුළ, ශ්‍රද්ධාවට ලැබිල තියෙන්නෙ නිසි තැන නොවෙයි. ශ්‍රද්ධාව නෑ. ශ්‍රද්ධාව නැති නිසා තමයි ශාසනය පිරිහෙන්නෙ. ශ්‍රද්ධාව තිබුණ නම් මේ තත්ත්වයට පත්වෙන්නෙ නෑ. ඉතින්, ශ්‍රද්ධාව නැත්තෙ ශ්‍රද්ධාව ඇතිවෙන්ට ඕනෑ කරන සාධක නැති හින්දා. සද්ධර්ම ශ්‍රවණය නෑ. කල්‍යාණ මිත්‍රයෝ ආශ්‍රය කරන්ට අවස්ථාවක් ඇත්තෙම නෑ. ඇහෙන දේ කොහොමවත් අපි නුවණින් කල්පනා කරන්නෙ නෑ. පැහැදිලිද කියන දේ?

එතකොට මේ ශ්‍රද්ධාව කියන එක හරි පුළුල් මාතෘකාවක්. මම මේ ගොඩක් දේවල් කියන්නෙ ඒකයි. වැරදියට හිතන්ට එපා. මේක කවුරුවත් විවේචනය කරන්ට වත් කවුරුවත් හෙළා දකින්ට වත් කවුරුවත් ඉහළ දාන්ට වත් මම මේවා කියනව නොවෙයි. පවතින සමාජ ක්‍රමය තුළ මම මේ යම් යම් දේවල් පෙන්වන්ටයි උත්සාහ කරන්නෙ. මේවා බුදු දහමට පටහැනියි. එතකොට අපි මේ බුදු දහමට පටහැනි දේවල් කරගෙන යන නිසා තමයි අපිට ශ්‍රද්ධාව නැත්තෙ. ශ්‍රද්ධාව කියල අපි හිතාගෙන ඉන්නෙ වෙනත් තැන්වලින් ආගම්වලින් අපි ගත්ත දේවල්. එතකොට අපි එක එක පස්සෙ එක එක දේවල් වදින්ට පුදන්ට යනවා. එතකොට දැන් මතක තියෙන්නට ඕන කල්‍යාණ මිත්‍රයෙක් ඉන්ට ඕනෑ. ධර්මය අහන්ට ඕනෑ. ඊළඟට නුවණින් කල්පනා කරන්ට ඕනෑ. ඊළඟට මේ නුවණින් කල්පනා කිරීම තුළ මූලික ශ්‍රද්ධාව ඇතිවෙනවා. කල්‍යාණ මිත්‍රයාත්, ධර්මය ඇසීම සහ කල්පනා කිරීම තුළ ශ්‍රද්ධාව වැඩෙන්ට පටන් ගන්නවා. මොකද ධර්මයේ යම් යම් දේවල් හිතන කොට කල්පනා කරන කොට, තමාගේ නුවණ වින්තාමය ප්‍රඥාව

වැඩෙනවා. දැන් සද්ධර්මය අහනවා කියලා කියන්නේ සුන්‍යමය ප්‍රඥාව, ඇසීමෙන් පමණක් ලැබෙන දැනුම.

ඊළඟට අපි අපේ බුද්ධිමය ක්‍රියාවලිය තුළ අපේ තියෙන හැකියාව තුළ ඒ ගැන නැවත නැවත මෙනෙහි කරලා, සාකච්ඡා කරලා, නුවණින් තර්ක කරලා හිතලා බලනවාට තමයි යෝනිසෝ-මනසිකාරය කියලා කියන්නේ. එතකොට මොකද අර අහපු දේ වැඩි දියුණු වෙන්ට පටන් ගන්නවා. ඊළඟට තවත් අපි ඉන්ද්‍රිය ධර්ම බලධර්ම බවට පත් කරගන්නට ඕනෑ නම් මොකද කරන්නට ඕනෑ. ධර්මානුධර්ම ප්‍රතිපදාව මේ මාර්ගය පිළිපදින්නට ඕනෑ, ප්‍රායෝගිකව. එතකොට මොකද වෙන්නේ? අන්න ඒක නිවන කරා යනවා. ඒක තමයි ඉන්ද්‍රිය ධර්ම වශයෙන් සඳහන් කරන්නේ. විරි ඉන්ද්‍රිය කියලා කිව්වේ නැතිනම් බලධර්ම කිව්වේ. ශ්‍රද්ධා බලය කියලා කිව්වේ ශ්‍රද්ධා ඉන්ද්‍රිය කියලා කිව්වේ. මෙන්න මේක එතකොට නිවනට හේතු වෙනවා. එතකොට මේ ශ්‍රද්ධාව කියන එක හරි පුළුල් දෙයක්. ශ්‍රද්ධාව කියලා කියන්නේ අපි දැන් මූලින් අපි එක එක්කෙනා කියපු විදිහට ඔහේ දුවන්නන් වාලේ දුවන එකක් නොවෙයි. බොහොම නුවණින් කල්පනා කරලා බුද්ධිමය ක්‍රියාවලියක යෙදීම තමයි ශ්‍රද්ධාව කියලා කියන්නේ.

එතකොට දැන් ඉතා පැහැදිලියි. යම් තරමක් තේරුම් ගන්නට ඇති ශ්‍රද්ධාව කියන්නේ මොකක්ද? ශ්‍රද්ධාව ඇති වෙන්නේ කොහොමද? එතකොට ශ්‍රද්ධාව ඇති වෙන මූලික ක්‍රියාකාරකම් හතරක් කිව්වා. කල්‍යාණ මිත්‍ර ආශ්‍රය, සද්ධර්ම ශ්‍රව්‍යය, යෝනිසෝ මනසිකාරය සහ ධර්මානුධර්ම ප්‍රතිපදාව. දැන් මේ මොකටද මේක කරන්නේ? මොකටද මේ ධර්මය. ශ්‍රද්ධාව වඩන්නයි. එතකොට දැන් මෙතන තියෙන්නේ ක්‍රියාවලියක්. දැන් මෙතන ධර්මානුධර්ම ප්‍රතිපදාව කියලා කිව්වේ කථා දෙකක් නෑ මේ ඔක්කොම කියන්නේ ආර්ය අෂ්ටාංගික මාර්ගය. ඉස්සරහට හිත දියුණු කරගෙන යන ක්‍රියා මාර්ගයක්. එතකොට මේක වඩන කොට ශ්‍රද්ධාව වැඩෙනවා. මේක වැඩිගෙන වැඩිගෙන ගිහිල්ලා මොකද වෙන්නේ? එක

තැනකදී පළවෙනි ආර්යයා බවට පත් වෙනව. සෝවාන් ඵලයට පත් වෙනව. එතකොට මේ ශ්‍රද්ධාව වැඩිගෙන ගිහිල්ල ස්ථිර බවට, නොසැලෙන ශ්‍රද්ධාව බවට පත්වෙන්නෙ සෝවාන් ඵලයට පත්වුණා මයි.

දැන් සෝවාන් ඵලයට පත් වෙච්ච කෙනාගෙ විශේෂ ලක්ෂණ මොනවද? එකක් තමයි බුදුන් වහන්සේ කෙරෙහි අචල - අවෙච්චප්ප්‍රසාදය, වෙනස් නොවන සදාකාලික ශ්‍රද්ධාව. එතකල් එහෙම වෙනස් නොවන ශ්‍රද්ධාවක් නොවෙයි තිබුණෙ. සෝවාන් ඵලයට පත්වෙන කල් ම බුදුන් වහන්සේ කෙරෙහි තියෙන ශ්‍රද්ධාව එතරම් ස්ථිර එකක් නොවෙයි. ඕන්තම් මේ ජීවිත කාලෙ තියෙයි. මරණෙන් පස්සෙ කොහෙ යයි ද දන්නෙ නෑ. නමුත් සෝවාන් ඵලයට පත් වුණා ම බුදුන් වහන්සේ කෙරෙහි ඔහුගේ ශ්‍රද්ධාව ආයෙ කවදාකවත් වෙනස් වෙන්නෙ නෑ. එතකොට සෝවාන් කියල කියන්නෙ බුදුන් වහන්සේ කෙරෙහි තියෙන ශ්‍රද්ධාව ස්ථිර යි.

ඊළඟට ධර්මය කෙරෙහි ඔහුට කිසි ම සැකයක් නෑ. ඒ ශ්‍රද්ධාවක් ස්ථිරයි. එතකල් ම සෝවාන් ඵලයට පත්වෙනකල් ම ශ්‍රද්ධාව වෙනස් වෙන්නට පුළුවන්. අඩුවෙන්ට පුළුවන්. වැඩිවෙන්ට පුළුවන්. ඇතිවෙන්ට පුළුවන්. නැතිවෙන්ට පුළුවන්. නමුත් සෝවාන් ඵලයට පත්වුණා ම ශ්‍රද්ධාව වෙනස් වෙන්නෙ නෑ. ධර්මය කෙරෙහි ශ්‍රද්ධාව ස්ථිර බවට පත් වෙනවා.

ආර්ය මහා සංඝරත්නය විෂයෙහි කිසිම ප්‍රශ්නයක් නෑ. ඒ ශ්‍රද්ධාවක් ස්ථිරයි. එතකොට මේ සෝවාන් ඵලයට පත්වෙච්ච කෙනා බුද්ධ, ධර්ම, සංඝ කෙරෙහි වෙනස් නොවන නොසෙල්වෙන ප්‍රසාදයට පත්වෙනව. වෙනස් නොවන ශ්‍රද්ධාවක් තියෙනව.

එතකොට ශ්‍රද්ධාව ස්ථිර වෙන්නෙ කොහේදීද? සෝවාන් ඵලයේදී. එතකොට ශ්‍රද්ධාව වඩන්නට ඕනෑ. වැඩෙන එකක්. ශ්‍රද්ධාව වඩාගෙන වඩාගෙන ගියහම ස්ථිර බවට පත්වෙන්නෙ සෝවාන් වුණා ම. එතකොට සෝවාන් වුණා ම නම් ශ්‍රද්ධාව ස්ථිර වෙන්නෙ, කිසිම දවසක සෝවාන් වෙන්ට පුළුවන්ද

පිළිමෙකට වැදල. බෝගහකට කිරි වක්කරල පුළුවන්ද? පැහැදිලිද?

එතකොට ඒක ශ්‍රද්ධාවද? නැද්ද? ශ්‍රද්ධාව නොවෙයි. අන්න, දැන් පැහැදිලිද කියන දේ? දැක්කද අපි ඉන්න මුළාව? බුදුන් වහන්සේගේ දේශනාවේ ඔය ගැටලු නෑ. මේ පසුකාලීනව ආපු ගැටලු මතයි අපි හිරවෙලා ඉන්නෙ. තේරුණාද කියපු එක?

එතකොට ශ්‍රද්ධාව වැඩිගෙන වැඩිගෙන ගිහිල්ල ස්ථිර වෙන්නෙ සෝවාන් ඵලයෙදි නම් නිවන් මගට යන ක්‍රියාවලිය කිරීම නම් එය ආර්ය අෂ්ටාංගික මාර්ගය වැඩීම මිස වෙනත් කිසිවක් නෙවෙයි. ඉතින් බුදුන් වහන්සේගේ, ඒ වෙනුවෙන් හදපු පිළිමයක් නෙවෙයි ජීවමාන බුදුන් වහන්සේ ළඟට ගිහිල්ල වැදගෙන හිටියත් ආර්ය අෂ්ටාංගික මාර්ගය වැඩෙයිද? සෝවාන් වෙයිද එයා. නෑ. ඒකනෙ වක්කලිට කිව්වෙ, මොකක්ද ඔබට ඇති වැඩේ මගේ මේ කුණු කය දෙස බලා සිටීමෙන්, මාව දකින්නට ඕනෑ නම් ධර්මය දකින්නට කිව්වෙ. ධර්මය කීවෙ මොකක්ද? මේ කියපු වතුරායඪී සත්‍යය. මාර්ගය මොකක්ද? ආර්ය අෂ්ටාංගික මාර්ගය. ඉතින් ඒක තියෙනවද බුදු හාමුදුරුවන්ගේ ඇගේ, ඔය ශරීරයේ. ඕක දිහා බලාගෙන හිටියට හරියනවද? නෑ. කොහෙද ආර්ය අෂ්ටාංගික මාර්ගය තියෙන්නෙ? වතුරායඪී සත්‍ය තියෙන්නේ බඹයක් තරම් ඔය තම තමාගේ ශරීරය තුළමයි. ඕක බලන්නට. ඒක තමයි බුදුන් වහන්සේගෙ දේශනාව.

ඉතින් දැන් පැහැදිලිද? දැන් ශ්‍රද්ධාව කියන්නෙ මොකක්ද කියල? කොයිතරම් ගැඹුරු, කොයි තරම් පුළුල් දෙයක්ද? කොහෙන්නද මේක පටන් ගන්නෙ? කොහොමද වඩන්නෙ? කොහොමද මේක ස්ථිර වෙන්නෙ? කොහෙන්නද මේක සම්පූර්ණ බවට පත්වෙන්නෙ කියල? පැහැදිලිද කියපු දේ?

දැන් අහන්නට ඕන දෙයක් ඔය ශ්‍රද්ධාව පිළිබදව. මම බොහොම මතුපිටින්, ගැඹුරු දේශනා සාකච්ඡාවලට ගියේ නෑ. මොකද? ගොඩක් දෙනෙකුට තේරුම් ගන්නට පුළුවන්ද

කියන එක හරි ගැටලුවක්. විශේෂයෙන් ම ගුවන් විදුලි දේශනාවක් කියන්නේ පොදුයි. මේක විවිධ අය ශ්‍රවණය කරනවා. මොකද? හැමෝගේ ම බුද්ධි මට්ටම් සමාන නෑ. හැමෝම ශ්‍රද්ධාව එක විදිහට වඩල තිබ්බ නම් සසරේ, අපිට එක ම දේශනාවක් කරන්නට තිබ්බ. එහෙම කරල නෑ. ඒකනේ උපක බුදු හාමුදුරුවෝ ගැන අහල, එක ම රහතන් වහන්සේ කීව්ව ම “වෙන්ට පුළුවන්” කියල ඔළුව හොලව හොලව යන්ට ගියේ. නමුත් උපතිස්ස අස්සජී රහතන් වහන්සේ ව දැකල ඔළුව හොලව හොලව යන්ට ගියේ නෑනේ. මොකක්ද ධර්මය කියල ඇහුව. අර ගාථාවේ පළවෙනි පද දෙක කියන කොට ම සෝවාන් ඵලයට පත් වුණා. දැක්කද එක එක්කෙනාගේ තියෙන වෙනස්කම්? ඉතින් ඒ වෙනස මොකක්ද? එක එක්කෙනා පුරාගෙන ආපු පාරමිතාවේ සහ දියුණු කරාන ආපු මනසේ තත්වය. ඉතින් ඒක නිසා මේ දේශනාව අහන විවිධ අය විවිධයි. ඒ අයගේ බුද්ධි මට්ටම් එක සමාන නෑ. එනිසා අපි පුළුවන් තරම් උත්සාහ කරනවා හැමෝට ම යම් තරමකට මේ මාර්ගයට යොමු වෙන්ට පුළුවන් මට්ටමකට මේ දේශනාව සරල කරල කියන්ට. ඉතින් මේ සරල සිංහල පාවිච්චි කරපු තරමින් මේ ධර්මය නම් සරල කරන්නට බෑ. ඒක ඉතා ම පැහැදිලියි. ඒ තරම් ම ගැඹුරුයි මේ ධර්මය. මේක දේශනා කිරීමත් අමාරුයි. මේක ශ්‍රවණය කිරීම, තේරුම් ගැනීම ඊටත් වඩා අමාරුයි. ඒ නිසා යම් තරමක උත්සාහයක් දැරුවේ. ඒ නිසා මේ ගැඹුරු දහම වුණත් සරලව දේශනා කරන්නට ඕන හින්ද මතුපිටින් විග්‍රහයක් විතරයි කරන්නට පුළුවන්. මොකද? ගැඹුරු විග්‍රහයකට යනව කියල කියන්නෙන්, පුළුල් විග්‍රහයකට යනව කියල කියන්නෙන්, තේරුම් ගැනීම අමාරුයි කියන එකයි. ඉතින් ඕනෑ නම් කෙනෙකුට, අවස්ථාව තියෙනව මේක ශ්‍රවණය කරන කෙනෙකුට මීට වඩා ගැඹුරට යන්ට ඕනෑ ම නම්, ඇවිල්ල මාව මුණ ගැහිල ඇහුවොත්, මීට වඩා යමක් කියල දෙන්ට පුළුවන්. එහෙම වුවමනා කෙනෙක් ඉන්නව නම් ඉතින් එහෙම නැත්නම් පොදුවේ කාටත් යොමුවෙන්ට තමයි මේ ටික කීව්වේ. ඉතින් මේක තුළ යම් යම් ගැටලු

ඇති. සැක තැන් නොතේරෙන තැන් ඇති. ඕනෑ නම් කැමති ප්‍රශ්නයක් අහන්නට.

ප්‍රශ්නයක් :-

දැන් ඔබ වහන්සේ පැහැදිලි කරා, ශ්‍රද්ධාව කියන්නෙ කළයාණ මිත්‍ර ආශ්‍රය, සද්ධර්ම ශ්‍රවණය, යෝනිසෝමනසිකාරය, ධර්මානුධර්ම ප්‍රතිපදාව වැඩීම. දැන් මේ ක්‍රියාවලිය තුළ බොහෝ අය අද පුරුදු වෙලා තියෙන්නෙ දැන් බුද්ධ වන්දනාව කියල ගත්තහම බොහෝ විට අපි කරන්නෙ පිළිමයට වන්දනා කිරීම, ආහාර පූජා කිරීම, පැන් - සුවද දුම්, මල් පූජා කිරීම නැතිනම් බෝධියට මේවා පූජා කරල ඒ තුළ හිතේ යම්කිසි තැන්පත් බවක් ඇති කරගන්ව උත්සාහ කිරීම තමයි ශ්‍රද්ධාව වශයෙන් දකින්නෙ. දැන් මේ ප්‍රතිපදාව වඩනවට වැඩිය මේ දේ කර කර ඉඳල හිතේ ශ්‍රද්ධාව වඩාගන්න උත්සාහ කරනව. ඉතින් එතන තියෙන්නෙ හක්තියක් විතරයි නේද එතකොට?

පිළිතුර :-

ඔව්; දැන් ශ්‍රද්ධාව වැඩෙන විදිහ, අපිට ඕනෑ ඕනෑ දේවල් කරන්නට බැනෙ මහත්තයෝ. දැන් බුදු හාමුදුරුවො කිව්වා මේ ක්‍රමය ශ්‍රද්ධාව කියන්නෙ මොකක්ද? ඒක වැඩෙන විදිහ කිව්ව. දැන් මම ඔය විස්තර කළේ ඒකයි. ඉතින් මේ ක්‍රියාවෙන් පිට යමක් පුළුවන්ද කියන එක අපි හිතන්නට ඕනෑ. මොකද, අපි හැමෝට ම වඩා දන්න කෙනා අපේ ශාස්තෘන් වහන්සේ. උන් වහන්සේ අබ්බවා අපට යන්ට බෑ. ඉතින් බුදුහාමුදුරුවො ඒ ක්‍රමය කරන්නට පුළුවන්කම තිබුණා නම් අපිට කොහේ හරි තැනක ඉඟියක් හරි පෙන්නල තියෙන්නට ඕනෑ. ඔබලාට මේක කරන්නට පුළුවන්, මෙන්න මේ විදිහටත් මේක වඩන්නට පුළුවන් කියල. ඉතින් එසේ බැරි බව නම් කියල තියෙනව. දැන් හුඟක් වෙලාවට අර වක්කලීට කියපු කථාව ඉතා පැහැදිලියි.

දැන් ශ්‍රද්ධාව වැඩෙනව නම්, ඇත්තටම ශ්‍රද්ධාව වැඩෙනව නම් නිවන් මග. ශ්‍රද්ධාව කියල කියන්නෙ නිවන් මග. බුදු හාමුදුරුවො ඉන්න කොට මටත් වදින්නට එපා කියපු එකේ, පිළිමයකට වදින්නට කියයි කියල හිතන්නට වත් බෑ. බුද්ධ ශරීරයට

එහෙම කියද්දී එක රැයක් අර ගත කරපු සෙවණ ලබපු ගසකට වදින්නට කියයි ද කියල හිතන්නටත් බෑ. පුළුවන් ද? නේද? එහෙම හිතන්නට බෑ. එතකොට ජීවමාන කය ම කුණු කය කියල හැදින්වුවා නම් උන්වහන්සේගෙ ජීවිතය අභාවයට පත්වුණාට, පරිනිබ්බාණයට පත්වුණාට පස්සෙ අර රූප කය දවල අළු වෙච්ච ඇට කැබලි අරන් ගිහින් වදින්නට කියයි කියල හිතන්නට කවදාකවත් පුළුවන් කමක් නෑ. පුළුවන්ද අපට එහෙම හිතන්නට? ජීවමාන කයට වඩා වැඩි වටිනාකමක් තියෙනවද අළු ටිකක්? නැත්නම් ඇට කැබැල්ලක්? තියෙන්නට බෑ නේද? මොකද මෙතන අපි තර්කානුකූලව බුද්ධිමත්ව හිතන්නට ඕනෑ. බුද්ධිමය ක්‍රියාවලියක් මෙතන තියෙන්නේ. කවුරුවත් කිව්වට පිළිගන්නට ඕනෑ නෑ. ඉතින් ජීවමාන කයට එහෙම කිව්ව නම් ඇටකැබැල්ලකට කවදාවත් එහෙම වෙන්නට බෑ. සෙවණ දුන්න එක රැයක් ගත කරපු ගහක වටිනාකමකුත් නෑ. ඉතින් ඒක තිබුණ නම් බුදු භාමුදුරුවෝ නොකියා ඉන්නෙත් නෑ. මොකද? බුදු භාමුදුරුවෝ දන්නව මේ ධර්මය තේරුම් ගන්නට අමාරුයි කියල. දැන් බුද්ධත්වයට පත්වෙලා බුදුන් වහන්සේ කල්පනා කරනව දහම් දෙසන්නට. ඊට පස්සෙ කල්පනා කරගෙන යනකොට බලපුවහම තේරෙනව මේ කාමයන්ගෙන් මත්වෙලා, කාමයන්ගෙන් මුර්ජාවට පත් වෙලා, කාම සංකල්පනාවලින් ම කාලය ගත කරන කාම හෝගී ගිහියන්ට කොහොමද මේ තරම් සියුම් ප්‍රණීත ධර්මයක් මම දේශනා කරන්නේ කියල. කොහොම ද මේ මිනිස්සු මේක තේරුම් ගන්නේ කියල බුදු භාමුදුරුවෝ පසුබට වුණා. ඉතින් ඒක නොදන්නව නෙවෙයි. බුදු භාමුදුරුවෝ දන්නව මේ ධර්මය තේරුම් ගන්නට තියෙන අමාරුව. ඉතින් ඒක දැනගෙන ඊට වඩා සරල ක්‍රමයක් තිබුණ නම්, උන් වහන්සේ දේශනා නොකර ඉන්නේ නෑ. ඔබලාට මේක තේරුම් ගන්නට අමාරුයි. එතකල් ඔබලා මේ වෙනුවට මෙහෙම වදින්නට, මෙහෙම පුද සත්කාර කරන්නට, මේ විදිහට වත් පිළිවෙත් කරන්නට. එතකොට කවදා හරි දවසක ඔබලා නිවන් දකියි කියල එහෙම නම් කියනව. නමුත් එහෙම කියල නෑ. හැබැයි එපා කියල නම් තියෙනව.

දැන් ධම්ම පදය වගේ තැනක් ගත්තහම ගාථා කීපයක ම සඳහන් වෙනව බුදු භාමුදුරුවෝ පැහැදිලිව ම කියනව පර්වත, වන, ආරාම, වාක්ෂ, වෛත්‍ය සරණ ගිහිල්ල හරියන්නේ නෑ කියල. එතකොට සරණ යන්න ම වෙන්නේ තෙරුවන්. බුද්ධ, ධම්ම, සංඝ ම යි. යන මාර්ගය එකමයි. ඉතින් ඒ මාර්ගය තුළ තව දෙක තුනක් තියෙන්නට බෑ. දැන් අර සංඝරත්නය ගැන කිව්වහම සුපටිපන්න, උජුපටිපන්න කිය-කියා කියනවනේ. සෘජු මාර්ගය, යහපත් මාර්ගය. මොකක්ද මේ එක ම මාර්ගය කිය-කියා කියන්නේ? ආර්ය අෂ්ටාංගික මාර්ගය ම යි. ඒක තුළ මේවට තැනක් නෑ.

ඉතින් ඒ හින්දා ඔය ශුද්ධාව නෙවෙයි ඔය කියන එක, ඔය අහපු ප්‍රශ්නයේ විදිහට මේක හක්තිය. මම අර ඉස්සෙල්ලත් කිව්ව වගේ වෙන වෙන ආගම්වලත් මේක කරනව. ඒ ගොල්ලන්ගේ තියෙන ඒ ක්‍රමය වෙනයි. ඒ ගොල්ලෝ ලෝකය තුළයි ඉන්නේ. ඒ ගොල්ලෝ ඉතින් යම් යම් දේවල් බලාගෙන දෙවියන් අතරට යන්නට, නැත්නම් බ්‍රහ්මයා ළඟට යන්නට ආදී වශයෙන් හිතාගෙන. ඉතින් ඒ ගොල්ලෝ ඒවා සිත් තුළ වඩනව කියමින් ඒවා ජපකරමින්, හිතමින්, කල්පනා කරමින් ඒ දේවල් කරනවා. ඉතින් ඒ දේවල්ම අපි මේකට අරගෙන ඉවර වෙලා, අපිත් ඒ වෙනුවට දැන් හින්දු ආගමේ තියෙන කතරගම දේව සංකල්පයට වදිනවා වෙනුවට, වදින්නට බුද්ධ සංකල්පයට කියල බුද්ධ රූපයක් හදාගත්ත කියල වෙන්ට පුළුවන්. එතකොට ඒ ගොල්ලෝ නුග ගහට ගිහිල්ල වත් පිළිවෙත් කරන කොට, නෑ. ඒක හින්දු. නෑ බෝගහට වදින්නට මේක බෞද්ධ කියල. ආන්න ඒ වගේ දෙයක් මේක. දැන් ඇතුළෙන් හරය සමානයි. හරය එක ම මිථ්‍යාවක්. ඉතින් අර සුපුරුදු මිථ්‍යාවට බුද්ධ කියල ලේබල් එක ගැහුව පමණින් ම සම්මා දිට්ඨිය වෙන්නේ නෑ නේ. නමුත් අපිට අද සිද්ධවෙලා තියෙන්නේ එවැනි ආකල්පයක් ගන්නටයි මේ පවතින ක්‍රමය තුළ. මෙතනින් අපි ගොඩ එන්නට ඕනෑ.

එතකොට ඔය ශුද්ධාව කියන එක ඔය විදිහට වැඩෙන්නේ නෑ. ශුද්ධාව වැඩෙනව නම් ඒ ශුද්ධාව කෙළවර වෙන්නේ

නිවනින්. බුදුහාමුදුරුවෝ “උපනිස” සූත්‍රයේ හරි ලස්සනට මේක කියනව.

දැන් ශ්‍රද්ධාව නිසා හටගන්නේ මොකක්ද? ශ්‍රද්ධාව නිසා ඇතිවන දේ, ශ්‍රද්ධාවේ ඊළඟ ඵලය මොකක්ද? ශ්‍රද්ධාව හේතුවක් වශයෙන් ගත්තහම ශ්‍රද්ධාව වඩාගෙන වඩාගෙන ගියහම ඒකෙ ප්‍රතිඵලයක් වශයෙන් ලැබෙනව, සිත ප්‍රමෝදයට පත්වෙනව. සිතේ ප්‍රමෝදය ඇති වෙනව.

සිතේ ප්‍රමෝදය ඇති වුණහම ඊළඟට මොකද වෙන්නේ? ඊළඟට ප්‍රීතියක් ඇති වෙනවා. සිතේ සතුටක්, ප්‍රීතියක් ඇතිවුණහම “ප්‍රීතිය” හේතු වෙනව “පස්සද්ධිය”ට. පස්සද්ධිය කියල කියන්නේ සිත ප්‍රීතිමත් වුණහම, කයත් සැහැල්ලුයි සිතත් සැහැල්ලුයි.

ඊළඟට පස්සද්ධිය හේතු වෙනව සුඛයට. සැපයට. කයත් සැහැල්ලුයි, සිතත් සැහැල්ලුයි, හරි සැපයි. ඒක දන්නව වඩපු අය. ඔය කයෙන් සිතෙන් සැපය, ඔය කියන තැනට එන කොට තෘතීය ධ්‍යානය, ධ්‍යාන මට්ටමින් ගත්තොත්.

එතකොට සුඛය, සැපය ඊළඟට හේතුවෙන්නේ මොකේ-ටද? කය සැහැල්ලු වෙන කොට සිත එකඟ වෙනවා. පස්සද්ධිය ළඟට සැපය නේ. සැපයට පත්වෙනකොට සුඛයට පත්වෙන කොට ඒ සුඛය හේතුවෙනව චිත්ත ඒකාග්‍රතාවයට. සමාධියට.

එතකොට සමාධිය හේතු වෙනව යථාභූත ඥානයට. සමාධියක් නැතිව යථාභූතඥානයක් පහළ වෙන්නේ නෑ. ඔය හුඟක් තැන්වල කය අනිත්‍යයි, ඇස අනිත්‍යයි, රූපය අනිත්‍යයි, ඇසයි රූපයයි නිසා හටගන්නා විඤ්ඤාණය අනිත්‍යයි ආදී වශයෙන් විවිධ විවිධ දේ මතූරන යම් යම් දේවල් තියෙනව. මේක අනිත්‍යයි, මේක මම නොවේ කියල නිවන් දකින්නට පඤ්ච උපාදානස්කන්ධ භාවනාව කියල මේ මට යම් යම් අය පොත්පත් ගෙනලේල පෙන්වනව. මෙන්න මේ භාවනාව තමයි අපි කරන්නේ මෙන්න මෙහෙමයි කියල. මේව හරියන්නේ නෑ. සූත්‍රවල පැහැදිලිව ම තියෙනව. දැන් මේ

සමාධිය තුළ තමයි යථාභූත ඥානය පහළ වෙන්නේ. මොකක්ද යථාභූත ඥානය කියල කියන්නේ? අනිත්‍යය, ඇතිවීම, නැතිවීම දකිනව. සමාධිමත් සිතකින් දකිනව ලෝකයේ යථා ස්වභාවය ඒකයි යථාභූතඥානය කියල කියන්නේ. ඇතිවීම-නැතිවීම.

යථාභූත ඥානය නිසා මොකද වෙන්නේ? ඒ ඥානය ඇති වෙන කොට, ඇති වීම - නැති වීම දකින කොට මොකද වෙන්නේ? කලකිරෙනව. මොනවටද කලකිරෙන්නේ. පඤ්ච උපාදානස්කන්ධ ලෝකය කෙරෙහි කලකිරෙනව. කලකිරීම හේතුවෙනව ඊළඟට නොඇලීමට. විරාගයට. විරාගය ඊළඟට හේතුවෙනව විමුක්තියට. නොඇලීම නිසා මිඳෙනව. පඤ්ච උපාදානස්කන්ධයෙන් මිඳෙනව. ඔන්න නිවන.

මිදුණහම මොකද වෙන්නේ? මිදුණු බව දැනෙනව. නුවණ පහළ වෙනව. ප්‍රත්‍යවේක්‍ෂා ඥානය කියල කියන්නේ ඒක. ආසවක්ඛය ඥානය මිඳෙනව කියල කියන්නේ ලෝකයෙන් නිදහස් වුණා කියල කියන එක. එතකොට ඒ නුවණ පහළ වෙනව. ඒ නුවණට කිව්ව "ආසවක්ඛය ඥානය" කියල. ඒක තමයි නිවන් දකිනව කියල අපි කරගෙන යන්න විරිය කරන්නේ.

දැන් බලන්නට වෙන දේ? දැන් තේරෙනවද? දැන් පැහැදිලි ද කියන එක? දැන් මහත්තයෝ, ඔය ක්‍රියාවලිය සිද්ධ වෙයිද බෝ ගහක් යටට ගිහිල්ල වැදගෙන හිටියොත්. පිළිමයක් ළඟට ගිහිල්ල වැදගෙන හිටියොත්. පිළිමයක් ළඟට ගිහිල්ල වත්-පිළිවෙත් කරල ඔය මල් ටිකක් එහෙම තියල සුවද කුරක් එහෙම පත්තු කරල වැදගෙන ඉන්නව. දැන් වැඩෙයිද? දැන් ශ්‍රද්ධාවනේ මේ වැඩෙන්නේ. දැන් මේ කියන ශ්‍රද්ධාව වැඩුණ නම් මේ ශ්‍රද්ධාව ඊළඟ තැනට යන්න ඕනෑ. මොකක්ද ඊළඟට යන්න ඕනෑ? ශ්‍රද්ධාව ළඟට මම ඉස්සෙල්ල කීවෙ. මම ආපහු මතක් කරන්නම්.

දැන් ශ්‍රද්ධාව වැඩෙන කොට මොකක්ද ඊළඟට ශ්‍රද්ධාවේ ඵලය? සිත ප්‍රමෝදයට පත් වෙනව.

ප්‍රමෝදයට පත් වූ සිත ඊළඟට හේතු වෙනව සිතේ ප්‍රීතියට. ඒ ප්‍රීතිය හේතුවෙනව පස්සද්ධියට. සැහැල්ලුවට. ඊළඟට පස්සද්ධිය හේතු වෙනව සුඛයට. සැපයට. ඊළඟට සැපය හේතු වෙනව සමාධියට.

සමාධිය හේතුවෙනව යථා භූත ඥානයට
යථාභූත ඥානය හේතු වෙනව කලකිරීම පිණිස
කලකිරීම හේතු වෙනව නොඇලීම පිණිස
නොඇලීම හේතු වෙනව මිදීමට
මිදීම හේතු වෙනව මිදුණු බව දැනගන්නා ඥානයට.

අන්න ඒකතෙ රහතන් වහන්සේලා කියන්නෙ, “බඹසර වැස නිමවිය. තවදුරටත් කළ යුතු කිසිවක් නැත. සියල්ල කර අවසානයයි” කියල නිවන ප්‍රකාශ කරන්නෙ බුදුහාමුදුරුවෝ ළඟට හරි, කා ළඟට හරි ගිහිල්ල මේ බව ප්‍රකාශ කරනව. මේ මොකක්ද මිදුණු බව දන්නා ඥානය? “ආසවක්ඛා ඥානය.” ඉතින් බලන්න මේ ශ්‍රද්ධාව කෙළවර වන්නේ නිවනින්.

දැන් මේ ටික සිද්ධ වෙයිද අර කියපු ප්‍රශ්නෙ අහපු විදිහට. ශ්‍රද්ධාව වැඩෙයිද එවැනි දේවල් කරකරා හිටපුවහම? ඒක නිසා නෙ බුදුහාමුදුරුවෝ වක්කලීට කිව්වෙ, මේ කුණු කය දිහා බලාන හිටියට වැඩක් වෙන්නෙ නෑ කියල. මොකද? උන් වහන්සේ හොඳට දන්නවනෙ මට ඔහොම නොවෙයි ඔළුවෙන් හිටගෙන වැන්දත් වැඩක් වෙන්නෙ නෑ. ඔය කියන ධර්මතා වැඩෙන්නෙ නෑ කියල. වැඩෙනවද? පැහැදිලිද කියපු දේ? මේ කියපු එක තේරුණා ද? ගැඹුරු තැනක් මම මේ කිව්වෙ. මේක සමහරවිට අහල නැතිව ඇති ජීවිතේට ම, ශ්‍රද්ධාව කොහොමද නිවන කරා යන්නෙ කියල.

ශ්‍රද්ධාවෙන් ඔන්න ඔහොමයි යන්නෙ. ඔය ශ්‍රද්ධාව වඩාගෙන වඩාගෙන ගිහිල්ල කෙළවර වෙන්නෙ ඔතනින්. දැන් මේ ශ්‍රද්ධාවට ආවෙ කොතනින්ද? දැන් ශ්‍රද්ධාව මම මේ මැදකින් කිව්වෙ. ශ්‍රද්ධාව කියන එක තවත් හේතුවක ඵලයක්. ශ්‍රද්ධාව නිසා තමයි මම අර ඉස්සෙල්ල කිව්වෙ වැඩෙන ටික. ශ්‍රද්ධාව නිසා සිත ප්‍රමෝදයට පත් වෙනව ආදී වශයෙන්.

දැන් ශ්‍රද්ධාවටත් ඊට ඉස්සර තව හේතුවක් තියෙනව. මොකක්ද ශ්‍රද්ධාවට හේතුව? දුක. දුක නිසයි ශ්‍රද්ධාව හටගන්නෙ. දුක කිව්වෙ මොකක්ද? අපි කවුරුත් දන්නා දුක.

“ජාතිපි දුක්ඛා ජරා’පි දුක්ඛා, ව්‍යාධි’පි දුක්ඛා, මරණමපි දුක්ඛං, අප්පියෙහි සම්පයොගො දුක්ඛො, පියෙහි විප්පයොගො දුක්ඛො, යම්පිච්ඡං නලභති තම්පිදුක්ඛා සංඛිත්තෙන පඤ්චුපාදානක්ඛන්ධා දුක්ඛා”.

මෙන්න මේ දුක නැත්නම් මොකටද ආයෙ මාර්ගය වඩන්නෙ? මේ දුක බව දැකපු නිසා තමයි මාර්ගය වඩන්නෙ. දුකට හේතුව තණ්හාව. මේ තණ්හාව නැති කරනට ඕනෑ කියල. මේ තණ්හාව නැති තැන නිවන. දුකින් මිදුන තැන නිවන. ඒ සඳහා මොකද කරන්නෙ? ආර්ය අෂ්ටාංගික මාර්ගය වඩනව. මේ ආර්ය අෂ්ටාංගික මාර්ගය වැඩීමේ සාධකයක් වශයෙන් තමයි ශ්‍රද්ධාව වැඩෙන්නෙ. ඒ ශ්‍රද්ධාව තමයි අර උඩට, ඉහළට ගියේ. එතකොට ශ්‍රද්ධාවට හේතු වන්නේ දුක.

දැන් දුකට හේතු වන්නෙ මොකක්ද? ඉපදීම - ජාති. ඉපදුණේ නැත්නම් දුකක් තියෙනවද? නෑ.

ඉපදුණේ මොකක් හේතුවෙන් ද? භවය නිසා.

භවය කුමක් හේතුවෙන්ද? තණ්හාව නිසා.

තණ්හාව මොකක් නිසාද ඇතිවුණේ? වේදනාව නිසා.

“වේදනා පච්චයා තණ්හා”

වේදනාව මොකක් හින්ද ද? ස්පර්ශය නිසා.

දැන් පැහැදිලි ද? දැක්කද නිවන් මග? ඔය තරම් ක්‍රියාවලියක් කරන තැනක්. එතකොට දුකට හේතුව ස්පර්ශය කෙළින් ම ගත්තොත්, සෘජු ව ගත්තොත්,

ස්පර්ශ වුනේ සලායතන - ඇස කන නාසය දිව ශරීරය “මනස” නිසා ඇතිවුණේ.

සලායතන - ආයතන ඇතිවුණේ මොකක් හින්ද ද? නාම රූප නිසා. නාම රූප ඇතිවුණේ මොකක් හින්ද ද? විඤ්ඤාණය

නිසා. විඤ්ඤාණය ඇති වුණේ මොකක් හින්දා ද? සංඛාර නිසා. කර්ම -

සංඛාර කුමක් නිසාද? අවිජ්ජාව නිසා. හරිද?

අවිජ්ජාව ඇතිවුණේ මොකක් නිසා ද? ආසව නිසා.

ආශ්‍රව - කාමාසව හවාසව අවිජ්ජාසව.

දැක්ක ද මේකෙ තියෙන ගාමිහිරත්වය? දැන් ඔය තරම් ක්‍රියාවලියක් සිදුවෙයිද දැන් ඔය අද කවුරුත් කියන, ශ්‍රද්ධාව තුළ ඕක වෙයිද? ශ්‍රද්ධාවයි ප්‍රඥාවයි එකතු කරගෙන මේක කරන්ට. මල් ටික වුණත් ගිහින් ප්‍රඥවක් ඇතිව තියන්ට. එහෙම හරියන්නෙ නෑ. එහෙම ශ්‍රද්ධාව කියල බුදු භාමුදුරුවො කියල නෑ හක්තියට. වෙන අනික් තැන්වලින් අරගෙන හරි, මොකක් හරි නිසා අරගත්ත මිච්චා සංකල්පවලට බෞද්ධ වචන යෙදුවයි කියල බුදු භාමුදුරුවන්ගේ දේශනාවල යම් යම් දේවල් ලේබල් ගැනුවයි කියල ඒවා බුදුන් වහන්සේගේ ධර්මය වෙන්නෙ නෑ. පැහැදිලිද කියන දේ?

එතකොට මම හිතන්නෙ අර අහපු ප්‍රශ්නෙට පිළිතුරක් ලැබුණ ද? මොකද කියන්නෙ? තේරුණාද? ටිකක් බරපතළ පිළිතුරක් මම දුන්නෙ. සමහර අයට මේවා හරි ගැඹුරු ධර්ම කරුණු. මට ඕනෑකම තියෙනවා.... මේවා හුඟක් වෙලාවට තේරුම් ගන්ට බෑ. මම දන්නව මේව මිනිස්සුන්ට තේරෙන්නෙ නෑ කියල. නමුත් අඩු ගානෙ මේ ධර්මයේ තියෙන ගාමිහිරත්වය වත් මිනිස්සු දැන ගෙන ඉන්ට ඕනෑ. මේක නිකම් හරියට අර පාපන්දුවක් වගේ බුද්ධාගම හරියට පාපන්දුවක් වගේ. අර හිතුණු හිතුණු අතට පයින් ගහන්ට පුළුවන්. හැම දේට ම දාගන්නව මේක. දාගෙන ඕන ඕන දෙයක් කරල අපි මෙහෙමයි කියනව. එහෙම හරියන්නෙ නෑ. මම ඒකයි උත්සාහ කරන්නෙ හැම වෙලාවෙම. මගේ මේ ලොකුකම, මගේ තියෙන පණ්ඩිතකම පෙන්නන්ට මම මේ දේශනා කරනව එහෙම නෙවෙයි. මේකෙ තියෙන ගැඹුර මිනිස්සුන්ට කිව්වොත් අන්න එතන ශ්‍රද්ධාව ඇතිවෙනව. මේක මේ ආවට ගියාට කරන්ට

පුළුවන් එකක් නෙවෙයි කියල. මේක නැති නිසයි මිනිස්සු මේ මුළාවේ ඉන්නෙ. මොකද? මට මගේ පුද්ගලික අත්දැකීම් තියෙනව. මම ඔක්කොම කියනට කැමති නෑ ඒ තරම් දුරට. මම මේ කියන්නෙ අපිත් ආරම්භ වුණේ ඔන්න ඔය තැන්වලින්. බලන කොට තේරෙනව. මේක මේ හිතන්න බැරි තැනක බුදු දහම තියෙන්නෙ. බුද්ධ දේශනාව කියන්නෙ වතුරායී සත්‍යය, ආර්ය අෂ්ටාංගික මාර්ගය, පටිච්ච සමුප්පාදය සතර සතිපට්ඨානය මේවා එකකට එකක් බලපුචහම සසඳපුචහම හරි ලස්සනට ගැළපෙනව. සැසඳෙනව. මල් මාලාවක් වගේ, නිකම් කථා කරන්නෙ මිනිස්සුන්ගෙ බුද්ධියට.

මොකක්ද තියෙන ප්‍රශ්නෙ. මොනව හරි තියෙනව නම් තියෙන දෙයක් අහනට. මේ ධර්මය හරි ගැඹුරුයි. අහගෙන ඉන්න කොට අපැහැදිලි තැන් ඇති. තව බාහිරින් අහන ප්‍රශ්න අනුවත් යම් යම් අයගෙන් අහනට ලැබෙන දේවල් අනුවත්, තමන්ගෙ මනස තුළ තර්ක-චිතර්ක ගොඩනැගෙනව ඇති. ලැබිච්ච අවස්ථාවෙන් උපරිම ප්‍රයෝජන ගන්ට. අහනට තියෙන දෙයක් අහනට. ඕනෑ දෙයක් අහනට.

ප්‍රශ්නයක් :-

ස්වාමීන් වහන්ස, එතකොට සද්ධානුසාරී පුද්ගලයෙක් වෙන්නම් සෝවාන් ඵලයට පත්වෙච්ච කෙනෙක් ම වෙන්න ඕනැද?

පිළිතුර :-

හරි, බොහොම හොඳ ප්‍රශ්නයක්. සද්ධානුසාරී කියල කියන්නෙ සෝවාන් වෙච්ච කෙනෙක් නෙවෙයි. ඒක අනිවාර්යයි. දැන් අෂ්ටාර්ය පුද්ගලයෝ ඉන්නව නේ? සෝවාන් සකාදාගාමී, අනාගාමී, අර්හත්, සෝවාන් මාර්ගය, සෝවාන් ඵලය, සකාදාගාමී මාර්ගය, සකාදාගාමී ඵලය, අනාගාමී මාර්ගය, අනාගාමී ඵලය, අර්හත් මාර්ගය, අර්හත් ඵලය ඔය කියන අට දෙනා තමයි ලෝකයේ ඉන්නෙ. එතකොට දැන් සෝවාන් මාර්ගය සහ සෝවාන් ඵලය කියපුචහම, දැන් මේවා

තනි තනිව ම අටක් වුණාට බුදු භාමුදුරුවෝ යුගල වශයෙන් කිව්වේ. මොකද? න්‍යායාත්මකව, ධර්මානුකූලව අට දෙනෙක් හිටියට දැන් කාටහරි හම්බ වෙලා තියෙනවද සෝවාන් මාර්ගස්ථ පුද්ගලයෙක්? අහල තියෙනවද බුද්ධ ශාසනයේ කොතනක හරි? සෝවාන් ඵලයට පත් වෙච්ච අය අපිට අහන්ට ලැබිල තියෙනව. එතකොට සකාදාගාමී ඵලයට පත් වෙච්ච අය ඉන්නව. අනාගාමී ඵලයට පත් වෙච්ච අය ඉන්නව. රහත් වෙච්ච අය ඉන්නව. අපට ඒ වගේ කොතනක හරි මාර්ගයට ගිය කෙනෙක් ගැන අහන්ට ලැබිල තියෙනවද? කිසිම තැනක නෑ. පුද්ගලයෝ වශයෙන් අපිට හොයන්ට ලැබෙන්නෙ නෑ. ඒකට හේතුවක් තියෙනව. එවැනි පුද්ගලයෙක් නැති නිසා නොවෙයි. එවැනි පුද්ගලයෙක් ඉන්නව. දැන් සෝවාන් මාර්ගය කියල කියන්නෙ ඉතා ක්ෂණයක්. මාර්ගයට වැටිච්ච ගමන් ඒ මාර්ගයේ ඒ සිත එක්කම ඒ සිත නිරුද්ධ වෙන කොට ම පහළ වෙන්නෙ ඵල සිත. එතකොට මාර්ගය කියල කියන්නෙ එක සිතක්. සිතක් කියන එක කොච්චර ද කියල ප්‍රමාණය හඳුන්වන්ට හරි අමාරුයි. අපට කියන්ට බෑ. සමහර විට සිතක්, චිත්තක්ෂණයක් කියල කියන්නෙ තත්පරයකින් දස දහස් ගණනකින් පංගුවක් වගේ වෙන්ට පුළුවන්. ඒ තරම් වේගවත්. මේ සිත කියන්නෙ ඇතිවෙලා නැතිවන දේ තමයි. ලෝකයේ වේගවත් ම ශක්තියනෙ සිත කියල කියන්නෙ. එතකොට මේ එක සිතක් තමයි සෝවාන් මාර්ගය කියල කියන්නෙ. එතකොට ඒක නිරුද්ධ වෙන කොට ම ඵල සිත පහළ වෙනව. ඒක නිසා තමයි, අපිට මාර්ගස්ථයෙක් හොයාගන්ට නැත්තෙ. අනික, මාර්ගයට වැටිච්ච කෙනා ඵලයෙන් තමයි කෙළවර වෙන්නෙ. ඔහු ආපහු පහළට වැටෙන්නෙ නෑ. ඵලයට පත්වෙනවාමයි. ඒක හින්ද ඵලස්ථ පුද්ගලයෝ ඉන්නව හතර දෙනෙක්. මාර්ගස්ථ පුද්ගලයෝ හතර දෙනා හොයාගන්ට බෑ.

දැන් මෙතන අහපු ප්‍රශ්නය තමයි මේ සද්ධානුසාරී ධම්මානුසාරී. දැන් අද වෙනකොට හුගක් අය හිතා ගෙන ඉන්නව මේ සද්ධානුසාරී ධම්මානුසාරී කියල කියන්නෙ මේ

සෝවාන් මාර්ගයේ ඉන්න අය කියල. ඒක වැරදියි. එහෙම තමයි අපිට ධර්මය අහන්ට ලැබෙන්නෙ. හුඟක් අය කියනව සෝවාන් මාර්ගය තමයි මේ කියල. එහෙම මාර්ගයක් නෑ. දැන් සද්ධානුසාරියා කියල කියන්නෙ කවුද? මොකක්ද සද්ධානුසාරියාගෙ තියෙන ලක්ෂණ? සද්ධානුසාරියාගෙ තියෙන ලක්ෂණ තමයි, බුදුන් වහන්සේ කෙරෙහි ශ්‍රද්ධාව තියෙනව. අර අවල ශ්‍රද්ධාව නෙවෙයි. අර වෙනස් නොවන ශ්‍රද්ධාව නොවෙයි අර සෝවාන් ඵලයට පත්වුණාම එන. නමුත් වැඩෙන ශ්‍රද්ධාවක් තියෙනව බුදුන් වහන්සේ කෙරෙහි. අර ලබපු සුතමය ඥානය සහ වින්තාමය ප්‍රඥාව. ඒ කිව්වෙ යෝනිසෝමනසිකාරය සහ මාර්ගය වැඩීම හරහා ඔහුගේ ශ්‍රද්ධාව වැඩෙමින් පවතිනවා. ඔහු මේ ගමන ආරම්භ කරේ බුදුන් වහන්සේ කෙරෙහි පැහැදීමෙන්. ඒ හින්ද ඔහුට සද්ධානුසාරියා කියනව. ඉතින් ඒ හින්ද ඔහු මේ මාර්ගය වඩා ගෙන යනව. හැබැයි මාර්ගය කියල කීවෙ සෝවාන් මාර්ගය කියන එක නෙවෙයි. මේ ආර්ය අෂ්ටාංගික මාර්ගය වඩා ගෙන යන කෙනෙක් මෙයා. දැන් මොහු ළඟ තියෙන විශේෂ ලක්ෂණය මොකක්ද? සද්ධානුසාරියා බුදුන් වහන්සේ කෙරෙහි ශ්‍රද්ධාව තියෙනව. ඒත් එක්කම පඤ්ච ඉන්ද්‍රිය තියෙනව ඔහුට. මොනවද පඤ්ච ඉන්ද්‍රිය කියල කියන්නෙ? ඉන්ද්‍රිය ධර්ම. සද්ධා ඉන්ද්‍රිය, චිරි ඉන්ද්‍රිය, සති ඉන්ද්‍රිය, සමාධි ඉන්ද්‍රිය, පඤ්ඤ ඉන්ද්‍රිය. මේ ඉන්ද්‍රිය ධර්ම පහ තියෙන්ට ඕනෑ මෙයා ළඟ. එතකොට මේ ඉන්ද්‍රිය ධර්ම පහත් තියෙනවා. බුදුන් වහන්සේ කෙරෙහි ශ්‍රද්ධාව තියෙනව. මෙන්න මෙයා සද්ධානුසාරී.

දැන් ඊළඟට තව කෙනෙක් ඉන්නව. ඔහුට කියනව ධම්මානුසාරී කියල. ඔහු ධර්මය කෙරෙහි ශ්‍රද්ධාවෙන් තමයි මාර්ගයට බැස්සෙ. ආර්ය අෂ්ටාංගික මාර්ගය වඩන්ට පටන් ගත්තෙ. ඔහුටත් ඉන්ද්‍රිය ධර්ම පහ තියෙනව. ශ්‍රද්ධා ඉන්ද්‍රිය, චිරි ඉන්ද්‍රිය, සති ඉන්ද්‍රිය, සමාධි ඉන්ද්‍රිය, ප්‍රඥ ඉන්ද්‍රිය. ඔහුට ධර්මය කෙරෙහි ශ්‍රද්ධාව තියෙනවා. එතකොට සද්ධානුසාරී, ධම්මානුසාරී කියන දෙන්නම සෝවාන් මාර්ගයේ වත් නෙවෙයි. මේ අයගෙ තියෙන වෙනස මම වෙනත් විදිහකට

කියන්නම්. මේ අයට සමථ විපස්සනා සමාධි වැඩෙමින් පවතිනව.

දැන් මූලින් ම යථාභූතඥනය කියල අර මම ඉස්සෙල්ලා ම කිව්ව. දැන් යථාභූතඥනය කියල කීවෙ ඇතිවීම - නැතිවීම දකිනව. එතකොට ඇතිවීම - නැතිවීම දැකගෙන දැකගෙන යන කොට මොකද වෙන්නෙ? මේක දැකපු වේලේ ඉඳල, අධිචිත්තයෙන් දැන් මේවා දකින්නෙ. මේකට කියන්නෙ අධි චිත්තය කියල. යටිසිත කියල කියන්නෙන් ඒකට වෙන්ට ඕනෑ. අපි මනෝ විද්‍යාවේ නම් උඩු සිත යටි සිත කියල කියනව. බුදු භාමුදුරුවො ඒකට චිත්තය සහ අධි චිත්තය කියන දෙකම පාවිච්චි කරල තියෙනව. එතකොට මහායාන පොත්වල සඳහන් වෙනව විඤ්ඤාණය සහ ආලය විඤ්ඤාණය කියල. ආලය විඤ්ඤාණය කියන්නෙන් පවතින නූතන මනෝ විද්‍යාවේ යටි සිත කියන්නෙන් ටෙරවාදී පොතේ සඳහන් වන අධි චිත්තයත් මම හිතන්නෙ තුනම සමාන කමක් දක්වනව. එතකොට මේ යටි සිතින් අධිචිත්තයෙන් මේක දකිනව. ඇතිවීම - නැතිවීම දැකගෙන යනකොට මේ ලෝකය අල්ලගෙන ඉන්නෙ, පඤ්චුපාදානස්කන්ධ ලෝකය අල්ලාන ඉන්නෙ නිත්‍යයි - සුඛයි - ආත්මයි කියන සංකල්පය නිසා. අනිත්‍ය - දුක්ඛ - අනාත්ම කියන එක නොදන්නා කම නිසා. ඒ අනිත්‍ය - දුක්ඛ - අනාත්ම කියන එක නොදන්නාකම තමයි අවිජ්ජාව, පැහැදිලි ද? ඒක නොදන්නාකම තමයි, අවිජ්ජාව කියල කියන්නෙ. මේක ඇත්තට ම නම් අනිත්‍යයි - දුක්ඛයි - අනාත්මයි, මේ ලෝකය කියන්නෙ අනිත්‍ය - දුක්ඛ - අනාත්ම දේ. නමුත් ඒ දේ අපි දන්නෙ නෑ. අන්න එය නොදන්නාකම අවිජ්ජාව.

එතකොට අවිජ්ජාව නිසා අපි මේ ලෝකය අල්ලන් ඉන්නවා. දැන් මොකද වෙන්නෙ? ඇතිවීම - නැතිවීම දකිනව කියල කියන්නෙ අවිජ්ජාව දුරු වෙනවද? නැත්නම් තවදුරටත් තහවුරු වෙනවද? දුරු වෙනව. දැන් අනිත්‍ය - දුක්ඛ - අනාත්ම කියල දකින්නට පටන් ගත්ත කියන්නෙ නිත්‍ය - සුඛ - ආත්ම කියන නිත්‍ය සඤ්ඤාව නැතිව යනව. අනිත්‍යය දකින කොට

නිත්‍ය සඤ්ඤාව නැතිව යනව. ඒකතෙ බුදු හාමුදුරුවෝ කිව්වෙ, අනිච්ච සඤ්ඤා, විරාග සඤ්ඤා, පහාණ සඤ්ඤා... කිය-කියා ගිරිමානන්ද සුත්‍රයේ කියන්නේ මොනවද මේ? අර ප්‍රතිවිරුද්ධ දේ වඩන්ට කියල කියන්නේ. එතකොට ඇතිවීම - නැතිවීම දකින කොට ලෝකය අතහරින්නට පටන් ගන්නව. අධි චිත්තයෙන් සිදුවෙන්නේ මේක. එතකොට දැන් කෙලෙස් ප්‍රභාණය වෙනව. දැන් කෙලෙස් ඉවත් වෙව් යන්නේ. විනාශ වෙමින් උඩට - උඩට යනව. එතකොට ඇතිවීම - නැතිවීම දකින කොට ඊළඟට සිත තව පිරිසිදු වෙනව. කෙලෙස් නැතිවෙන්නට නැතිවෙන්නට සිත ප්‍රභාශ්වර වෙනව. තව මතු වෙනව. එතකොට මොකද වෙන්නේ. ඊළඟට පිරිසිදු වුණහම? නැතිවීම ම දිගින් දිගටම දකින්නට පටන් ගන්නව. ඒ තියෙන බලවත්කම නිසා සිත තවත් දැන් වේගවත්. ඉතා පිරිසිදුව දැන් ලෝකය හොඳට ජේන්ට පටන් ගන්නව. එතකොට නැතිවීමට “හඬිග ශ්‍රේණය” කියල කියන්නේ. ඊට පස්සේ මේක තව එහාට - එහාට යනකොට හයක් ඇතිවෙනව. ඒ කියන්නේ සියලු සංස්කාර ධර්මයන් අනිත්‍යයි කියල දැන් මේ දකින්නේ.

“සබ්බේ සංඛාරා අනිච්චාති - යදා පඤ්ඤාය පස්සති අථ නිබ්බන්දති දුක්ඛේ - එස මග්ගො විසුද්ධියා”

ඒ කිව්වෙ ඒ “යදා පඤ්ඤාය” දැන් දකින්නේ “යථාභුත ශ්‍රේණය” කිව්වෙ ඒකට. සංඛාර අනිත්‍ය බව දකිනව. ශබ්දයක් ඇහුණා - නැතිවුණා. ශබ්දෙක් නැතිවුණා. ශබ්දේ කීවෙ රූප. ඇහුණා කියන්නේ විඤ්ඤාණය හටගත්තා. නැතිවුණා. නාම රූප දෙක ම ඇතිවෙව් නැතිවෙව් යනව. දැන් ඇතිවීම - නැතිවීම දැක්කා. ඊළඟට නැතිවීම ම දැන් දකින්නට පටන් ගන්නව. කෙලෙස් තව තවත් ප්‍රභාණය වෙන්නට පටන් ගන්නව. සිත තව තවත් පිරිසිදු වෙනව. ප්‍රභාශ්වර වෙනව. ඊළඟට හයක් ඇති වෙනව. මේ සියලු සංස්කාර දැන් නිත්‍යයි. සුඛයි - ආත්මයි කියල අල්ලන හිටිය, දැන් මේ ඔක්කොම විනාශ වෙනව. මුළු ලෝකෙම නැති වෙනව. හරි හයක් ඇති වෙනව. මේකට “හය ශ්‍රේණය” කියනව. ඊට පස්සේ

කලකිරෙනව. මෙකෙ හිටියොත් නම් හරි යන්නෙ නෑ. මිදෙන්ට ඕනෑ කියල හිතනව. ඊට පස්සෙ මිදෙන්ට වටපිට බලනව. යන්ට බෑ. සර්පයො වට කරගත්ත වගේ. ඊට පස්සෙ සිත උපේක්ෂාවට වැටෙනව. මධ්‍යස්ථ බවට පත්වෙනව. කිසිවකට ඇලෙන්නෙ - ගැටෙන්නෙ නෑ. බලාන ඉන්නව. ඕක තමයි සංඛාර උපේක්ෂා කියන්නෙ. ඕක තමයි සජ්ත බෝජ්ඣංදියවල උපේක්ෂා සම්බොජ්ඣංදිය කියල කියන්නෙ. සජ්ත බොජ්ඣංදියවල එහෙම නේද කියෙන්නෙ? සති, ධම්ම විචය, විරිය, පිති, පස්සඤ්ඤි, සමාධි, උපෙක්ඛා සම්බොජ්ඣංදිය, උපේක්ෂාව කියල කිව්වෙ මේ ඇතිවීම - නැතිවීම දැකගෙන මේ ක්‍රියාවලිය සිදුවෙමින් යනව. ඇතිවීම - නැතිවීම, ඊළඟට නැතිවීම, ඊළඟට හඬගය, ඊළඟට හය මිදෙන්ට ඕනෑ. ඊට පස්සෙ මිදෙන්ට මං හොයනව. ඊට පස්සෙ මිදෙන්ට බැරි බව පේනව. කලකිරෙනව. ඊට පස්සෙ සංඛාර උපේක්ෂාවට පත් වෙනව, සංඛාර උපේක්ෂාව කියල කියන්නෙ සියලු සංස්කාරයන්ම ඇසීමේ සංඛාර, දැකීමේ සංඛාර, ආඝ්‍රාණය ඔක්කොම සංඛාර, මේවා හටගන්න දේවල්. මේවා කෙරෙහි උපේක්ෂාවට පත්වෙනව. අන්න ඒ උපේක්ෂාවට ගියාට පස්සෙ, උපේක්ෂා සිත ළඟට තමයි, ඊළඟට කියනව “ගෝත්‍රභූ ඥානය” කියල. ඊළඟට අදාළ ඥානයට පත්වෙන එක පෘථුජ්ජන බව අතහැරල සෝවාන් මාර්ගය. අන්න සෝවාන් මාර්ගය, සංඛාර උපේක්ෂාවට ගියාට පස්සෙ තමයි එතනදී උදාවෙන්නෙ සෝවාන් මාර්ගය. ඒක විත්තක්ෂණයක්. ඒකත් එක්කම එල සිත පහළ වෙනවා. සංඛාර උපේක්ෂාවට ගියා කියල ඔහු සෝවාන් නෙවෙයි. ඔහු ඇදගෙන වැටෙනව පහළට. වැටුණොත් නිරයට යන්ටක් පුළුවන්. එලයට පත්වෙලා නෑ. මාර්ගයට වැටිල නෑ. මාර්ගයට වැටුණ නම් එලයට පත්වෙනවා මයි. එලයට පත්වෙන්නෙ මාර්ගයට වැටුණොත් පමණයි. අර කිව්ව සංඛාර උපේක්ෂාව දක්වා ගියා කියල ඔහු කිසිසේත් ම ආර්ය අෂ්ටාංගික මාර්ගයට බැස ගෙන නෑ.

එතකොට සද්ධානුසාරී කියල කිව්වෙ මෙන්න මේ කිව්ව විදර්ශනා ඥාන ඔහුට තියෙනව. ඇතිවීම, නැතිවීම ඔහු දකිනව.

සමහර විට ඔහු සංඛාර උපේක්ෂාව දක්වා ගිහිල්ල වෙන්ටත් පුළුවන්. නොගිහිල්ල වෙන්ටත් පුළුවන්. නමුත් ඔහු ඇතිවීම - නැතිවීම - දකිනව. ඒ කියන්නේ සජ්න බොජ්ඣංගික වැඩෙනව. සති සම්බොජ්ඣංගිකය, ධම්ම විචය සම්බොජ්ඣංගිකය, විරිය සම්බොජ්ඣංගිකය, පීති සම්බොජ්ඣංගිකය, පස්සද්ධි සම්බොජ්ඣංගිකය, සමාධි සම්බොජ්ඣංගිකය තියෙනවා. සමහරවිට උපෙක්ඛා සම්බොජ්ඣංගිකය තියෙනවා. බොජ්ඣංගික හත ම හෝ හතෙන් තැනක ඉන්නව කියන එකයි මේ කියන්නේ. පැහැදිලි ද කියන එක? ඇතිවීම - නැතිවීම ඔහු දකිනව. හැබැයි මේ කියන දෙන්න තමයි, මෙයා සද්ධානුසාරී හෝ ධම්මානුසාරී කියන කෙනා. ඒකයි ඒ ගොල්ලො ගාව පඤ්ච ඉන්ද්‍රිය තියෙනව කියල කිව්වේ. සමථ - විදර්ශනා දෙක තියෙනව. විශේෂයෙන් විදර්ශනා තියෙනව. එතකොට හැබැයි, මේ ගොල්ලොක් අර එලයට පත් වෙලා නෑ. මේ ගොල්ලො හැබැයි පෘථජ්ජන තමයි. එලයට පත්වුණේ නැත්නම් පෘථජ්ජන. එලයට පත්වෙනකම් ඔය මොනව කළත් වැඩක් නෑ. ඔහු මාර්ගයට වැටිල නෑ. කොහෙන් කෙළවර වෙයිද කියන්ට බෑ. නිවන් දකින කල් එලයට පත්වෙන කල් ඔවුන් සතර අපායෙන් මිදිල නෑ. එතකොට දැන් මෙතන වෙනස තියෙන්නේ, මේ ගොල්ලො ආර්ය පුද්ගලයෝ නෙවෙයි. මාර්ගයට එලයකට පත් නොවුණාට, හැබැයි පෘථජ්ජන තමයි, පෘථජ්ජන වුණාට අනික් පෘථජ්ජන අයට වඩා වෙනසක් තියෙනව. ඇයි? මේ ගොල්ලන්ගේ වෙනස? ලෝකයේ ඉන්න අනික් පෘථජ්ජනයෝ ඇතිවීම-නැතිවීම දන්නේ නෑ. ඒ ගොල්ලො පෘථජ්ජනභාවය ඉක්මවල නෑ තාම. නමුත් පෘථජ්ජනභාවය තුළ ම ඉදගෙන අර කියන විදර්ශනා ඥානය තියෙනව. එතකොට මේ ගොල්ලො සාමාන්‍ය අද බාල කාමහෝගී පෘථජ්ජනයන්ට වඩා වෙනස්. පැහැදිලිද වෙනස? මේ අය ඇත්තට ම ඉතා අගය කරන්ට ඕනෑ තැනකයි ඉන්නේ. නමුත් වරදවා වටහාගන්ට එපා. මේක සෝවාන් මාර්ගය නම් නොවෙයි.

දැන් හුඟක් අය උගන්වනව මේ සද්ධානුසාරී ධම්මානුසාරී කියල කියන්නේ සෝවාන් මාර්ගය කියල. අපි භාවනා කරන්ට

පටන් ගත්ත පමණින්, දානයක් දුන්න පමණින්, සීලයක් ආරක්ෂා කරන්ට පටන් ගත්ත පමණින්, ඔවුන් මාර්ගස්ථයේ නොවෙයි. දැන් හුඟක් අය කියනව අපි තෙරුවන් සරණ ගිය උපාසකයෝ, අපි නිරයට යන්නෙ නෑ කියල. දැන් සූත්‍රවල සඳහන් වෙනව තෙරුවන් සරණ ගිය උපාසකයා නිරයට යන්නෙ නෑ කියල. ඉතින් තෙරුවන් සරණ ගිය උපාසකයා කියන්නෙ කාටද? සෝවාන් ඵලයට පත් වෙච්ච කෙනාට. සෝවාන් ඵලයට පත් වෙච්ච කෙනා තමයි, තෙරුවන් සරණ ගිය උපාසකයා. ඔහුට බුද්ධ ධම්ම සංඝ කෙරෙහි අවෙච්ච ප්‍රසාදය තියෙනව. වෙනස් නොවන, නොසැලෙන ප්‍රසාදයක්, ශ්‍රද්ධාවක්. ඉතින් ඒක තියෙනවද එතනින් පල්ලෙනා කාටවත්. නෑ. ඉතින් එහෙම නම් කොහොමද ඒ ගොල්ලෝ කියන්නෙ- අනික පොඩ්ඩක් මේ මාර්ගය වඩන්ට හිතුවා පමණයි, සමහර විට තව විත්ත ඒකාග්‍රතාවයක් අහලකවත් නෑ. තව මාර්ගය හරියට දන්නෙ නෑ. නමුත් අපි ඉතින් ඇස් දෙක පියාගෙන ඔය කොහෙ හරි තැනකට වෙලා දවසක් ගත කරනව. “අරක අනිත්‍යයි මේක අනිත්‍යයි මම නොවේ මගේ නොවේ” කිය කියා ඉන්ට ගියහම මාර්ගය කියල අහලකවත් නෑ තාම මාර්ගය හරියට දන්නෙත් නෑ. නමුත් මේක මාර්ගය කියල හිතාගෙන ඉතින් දවසක් ගත කරනව ඔහේ ඇස් දෙක පියාගෙන. හරිද මේක? ඒ හින්දා නිරයට යන්නෙ නෑ කියනව. එහෙම තෙරුවන් සරණ ගියා වෙන්නෙ නෑ.

“බුද්ධං සරණං ගච්ඡාමි” කිව්වට බුදුන් සරණ යනවාද?

“ධම්මං සරණං ගච්ඡාමි” කිව්ට දහම් සරණ යනවාද?

“සංඝං සරණං ගච්ඡාමි” කිව්ට සඟුන් සරණ යනවාද?

නෑ. මේවා වචන පමණයි. මේවා ප්‍රායෝගිකව යන්ට ඕනෑ.

ඉතින් නිශ්චිතව ම තෙරුවන් සරණ ගිය උපාසකයා වෙන්නෙ සෝවාන් වෙච්ච කෙනා. අෂ්ටාර්ය පුද්ගලයන්ගෙන් කෙනෙක් වෙන්ට ඕන අනිවාර්යයෙන් ම. සෝවාන් වෙන්ට එපායෑ මූලික තැන. සෝවාන් ඵලයට පත්වෙලා නෑ. එතකල්

ඔහු ස්ථීර තෙරුවන් සරණ ගිය අයෙක් නොවෙයි. නමුත් විරිය වඩන්නෙක්. නැත්නම් අපට කියනට පුළුවන් තෙරුවන් සරණ ගිය උපාසකයා කියනවට වඩා හොඳයි බෝධි සත්ත්ව සංකල්පය. දැන් නිවන් දකිනට මාර්ග තුනක් තියෙනව. බෝධි තුනක් තියෙනව. අපි කියන්නේ ඒවට බුදු, පසේබුදු, මහරහත් සම්මා සම්බෝධිය, පච්චේක බෝධිය, ශ්‍රාවක බෝධිය. ඔය මොකක් හරි බෝධියට පත්වීම, නිවනට පත්වීම කරනට නම්, අපට තියෙන්නට ඕනෑ අවශ්‍ය ධර්ම පුරන එක. පාරමිතා. එතකොට පාරමිතා පුරන කෙනාට මොකක්ද කියන්නේ? බෝධි සත්ත්වයෝ, සම්මා සම්බෝධි සත්ත්ව, පච්චේක බෝධි සත්ත්ව, ශ්‍රාවක බෝධි සත්ත්ව. ඉතින් මම හිතනවා, ඉතා ම හොඳයි “තෙරුවන් සරණ ගිය උපාසකයා” කියනවාට වඩා හොඳයි හැම දෙනා ම කියනට පුරුදු වෙන්නට “අපි බෝසත්වරු”. වරදවා වටහාගන්නට එපා මහායානයෙන් තියෙනව බෝසත් කථාවක්. ඒකේ තියෙන්නේ මහා බෝධිසත්ත්ව කියල. ඒ ඔක්කොම බුදුවරු, සම්මා සම්බුදුවරු වෙන්නට යන කථාවක්. එහෙම එකක් නෙවෙයි. කැමති තැනකින් නිවන් දකිනට. නමුත් අපි පාරමි පුරන්ට ඕනෑ. පාරමි සම්පූර්ණ නෑ. අපි පුරාගෙන යනව. නිවන් දකිනකම් ම කරන්නේ ඒක. අරහත් කියල කියන්නේ පාරමි සම්පූර්ණයි. අපි එතකල් වඩනව. මොනවද වඩන්නේ? ශුද්ධා, ශීල, ත්‍යාග, ප්‍රඥ. ඕක ගිහි පැවිදි කථාවකුත් නෑ. වඩාගෙනයන්ට පුළුවන්.

එතකොට සද්ධානුසාරී කියල කියන්නේ අර ඉන්ද්‍රිය ධර්ම ඒ කියන්නේ විදර්ශනාව වැඩෙමින් පවතින කෙනෙක්. ධම්මානුසාරීන් එහෙමයි. මේ දෙන්නම සෝවාන් මාර්ගස්ථ නොවෙයි. විරිය වඩන්නෝ පමණයි. නමුත් අර විශේෂත්වයක් තියෙනව. නිකම් ම නිකම් අදබාල පෘථ්විජනියන්ට වඩා මහා විශාල වෙනසක් තියෙනව. මොකද? මේ ගොල්ලො අනිත්‍යය දකිනව. අනිත්‍යය දකිමින් ඉන්නේ. තාම සම්පූර්ණ වෙලා නෑ. මාර්ගයකට ඵලයකට පත්වෙලා නෑ. පැහැදිලි ද කියපු දේ මේක තමයි මට කියනට තියෙන්නේ. තව ගොඩක් දේවල් විස්තර කරනට පුළුවන්. මම හිතන්නේ ඔය විස්තර කරපු

ටික ඇති කියල. සෝවාන් ඵලස්ථය පමණයි, නිරයට නොයන්නෙ. සද්ධානුසාරි, ධම්මානුසාරියෝ අපාය හයෙන් මිදිල නෑ. ඒ ගොල්ලො කිසි ම හේතුවක් නිසාවත් ආනන්තරිය කර්ම පහෙන් මිදිලත් නෑ. කරන්නෙ නෑ කියල කියන්නත් බෑ. ඵලයට පත් වෙනකම් ම ඒ සහතිකය නෑ කාටවත්. ඒක හින්ද හොඳට මතක තියාගන්නට මේ සත්‍යය. මේක තමයි කියන්නට තියෙන්නෙ මට. තව මොනවද අහන්නට තියෙන්නෙ?

ප්‍රශ්නයක් :-

ස්වාමීන් වහන්ස, දැන් අපි පැහැදිලිව ම බොහෝ වෙලාවට අපි කරන පුද පූජාවල හක්තිය වැඩෙන්නෙ. අපි කොච්චර ශ්‍රද්ධාව වඩන්නට උත්සාහ කරනවා කිව්වත් එතන ශ්‍රද්ධාවක් වැඩෙන්නෙ නෑ. හක්තිය තමයි වැඩෙන්නෙ. නමුත් මේ හක්තිය යම් තරමකට හරි කෙනෙක් තුළ ඇතිවෙන්න අපි සංකල්පමය වශයෙන් විශ්වාසය තුළ ඇතිවන හක්තිය නොවෙයි. දැන් අපි කියනව බුද්ධ දේශනාව පිළිබඳ ඇති කරගන්නා හක්තියෙන් ඒ පිළිබඳ පිළිපදින්න උත්සාහ කරනව නම්, ඒ තුළ ශ්‍රද්ධාව වැඩීමට යම් කිසි මාර්ගයක් පෑදෙන්නෙ නැද්ද කෙනෙකුට?

පිළිතුර :-

හක්තිය ඇති වුණා නම් හක්තියෙන් යන්නෙ නෑ, ප්‍රතිපදාවට. ප්‍රතිපදාවට යන්නෙ ශ්‍රද්ධාව ඇතිවුණොත්.

ප්‍රශ්නයක් :-

ඒ නිසා අනිවාර්යයෙන් ම ශ්‍රද්ධාව ඇති කරගත යුතුමයි නේද?

පිළිතුර :-

ඔව්. ඉතින් ශ්‍රද්ධාව තියෙන කෙනා තමයිනෙ, ශ්‍රද්ධාව ඇති වුණොත් තමයි ඊළඟ පියවරට යන්නෙ. අපේ දැන් ඔය පවතින ක්‍රමය තුළ ඔය කියන පුද පූජාවල තියෙන්නෙ ඔය කියන වැදුම් පිදුම්වල තියෙන්නෙ ශ්‍රද්ධාව නෙවෙයි. ඒක නිසා තමයි ඔවුන් ඊළඟ පියවරට යන්නෙ නැත්තෙ.

ප්‍රශ්නයක් :-

හැමදාම ඒකම කරකර ඉන්නව නේද?

පිළිතුර :-

හැමදාම ඒකම කර කරා ඉන්නව. ඒකම කර කරා ඉන්න කොට ඒ ගොල්ලො හිතනව අපි මෙහෙම වැඳ-වැඳ, පුද-පුදා ඉන්න කොට අපිට කවුරු හරි දෙවි කෙනෙක් ඇවිල්ල අපිට අනුකම්පා කරල මෙයාල නිවන් ප්‍රාර්ථනා කර කරා ඉන්නවනෙ, මේක කිය කියා නිවන් පතනව. එහෙම හැත්නම් දෙව්-මිනිස් සැප පතනව කියල මේක කවුරු හරි දෙයි කියල හිතාගෙන ඉන්න වැඩක් නෙ මේ කරන්නෙ. දැන් එහෙම එකක් බුදු දහමේ නෑ. දැන් භක්තිය නිසා හරි කමක් නෑ ප්‍රතිපදාවට යනව නම්. දැන් ප්‍රතිපදාවට යනට තරම් නුවණක් උනන්දුවක් තියෙනව කියන අය හඳුන්වන්නෙ ශ්‍රද්ධාවන්තය හැටියට මිසක් භක්තිවන්තයා හැටියට නෙවෙයි. ඒකයි මේ වචනවල තියෙන වෙනස. අර ගොල්ලො ගාව තියෙන භක්තිය නිසා තමයි, ඊළඟ පියවර නො තබන්නෙ. තේරුණා ද කියපු එක. මම දන්නෙ නෑ අහපු ප්‍රශ්නට පිළිතුර ලැබුණ ද කියල. හරිද?

ප්‍රශ්නයක් :-

භක්තිය නිසා ඉදිරි පියවරක් තියන්නෙ නෑ. එතනම ඉන්නව නේද?

පිළිතුර :-

ඔව්. ඒ පියවර නොතියන්නෙ භක්තිය නිසා. දැන් භක්තිය අන්ධයි නෙ. ඊළඟ පියවරක් දැක්මක් නෑ. මෝහයෙන් වැහිල ඉන්නෙ. ඊළඟ පියවරක් නෑ. අනික් දේවවාදී නිර්මාණවාදී මැවුම්කාර සංකල්ප තියෙන ආගම් තුළ මේක හරි. ඒ ගොල්ලො කරන දේ තමයි මෙතනත් කරන්නෙ. දැන් මේ පිළිමෙට වැඳගෙන හිටිය කියල බුදු භාමුදුරුවො අපේ ගැලවුම්කාරය නොවෙයිනෙ. දෙවියන් වහන්සේ නොවෙයි-නෙ. දෙවියන් වහන්සේගේ පුත්‍රයාත් නොවෙයිනෙ. අපිව

ගලවගන්ට ආවේ නෑ. අපි පවෙත් ගලව ගන්ට වත් නැත්නම් අපිව ස්වර්ගයට යවන්ට වත් ආපු කෙනෙක් නෙවෙයි. උන් වහන්සේ ආවා. උන් වහන්සේ දුක දැකල උන් වහන්සේ මාර්ගය වඩල දුක කෙළවර කළා. ඊට පස්සෙ උන් වහන්සේ දහම් දෙසුව. උන් වහන්සේ අපේ මාර්ගෝපදේශකයා පමණයි. නමුත් උන් වහන්සේට බෑ අපිව එතෙර කරවන්ට. උන්වහන්සේට දේශනා කරන්ට පුළුවන්. උන් වහන්සේට උගන්වන්ට බෑ. කාටවත් මේ ලෝකයේ ඔය කොච්චර ගුරුවරු හිටියත් උගන්වන්ට බෑ. ඉගෙනගන්ට ඕනෑ. ඒ වගේ තමයි බුදුන් වහන්සේත් කිව්වා, දේශනාව පැවැත්වූවා, පාර පෙන්නුව. අපි ගමන යන්ට ඕනෑ. ඉතින් ඒක හින්ද අපි අර අනිකුත් ආගම් හරහා ගත්ත අර සංකල්පවලින් අරක කර කර ඉන්න කොට අපි හිතනව වත්-පිලිවෙත්, පුද-පූජා හරහා මේකට යන්ට පුළුවන් කියල. ඒක වෙන්නෙ නෑ. ඉතින් ඒක වෙන්නෙ නැත්තෙ මොකද? ශ්‍රද්ධාව නෙවෙයි අරවගෙ තියෙන්නෙ හක්තියයි. එතකොට හක්තිය අන්ධයි. ඒ තුළ ඒ ගොල්ලො දන්නවද බුද්ධ ගැන. ඔය වදින්නෙ බුද්ධ කියල දැනගෙනද කවුරුත්. බුදුන් වහන්සේ කුමන ආකාරයේ කෙනෙක්ද කියල අඩු ම ගානේ ඡායා මාත්‍රයක්වත් හිත තුළ ඇති කරගත්ත නම්, ධම්ම කියන්නෙ මොකක්ද කියල සංස කියන්නෙ මෙහෙමයි කියල සිත තුළ සිතුවිල්ලක් ඇති කරගත්ත නම් ඔහොම වෙන්නෙ නෑ. ඔතන ඉන්නෙ නෑ. ඕවට වැන්දයි පිදුවයි කියල ඒක වෙන්නෙ නෑ. එක අතකින් බලපුවහම ඕවට වදින්ට වදින්ට දොර වැහිලයි තියෙන්නෙ.

ප්‍රශ්නයක් :-

ස්වාමීන් වහන්ස, ඒ කියන්නෙ නැවත මිථ්‍යාවට ම වැටෙනවද?

පිළිතුර :-

මිථ්‍යාවේ ඉන්නෙ. වැටෙන්නට නෙවෙයි. මිථ්‍යාවෙන් ගොඩ එන්ටයි ඕනෑ. මේවට වැද වැද එතන ඉන්ට ඉන්ට මොකද වෙන්නෙ?

ප්‍රශ්නයක් :-

ඒ කියන්නෙ කෙනෙක් තුළ මිථ්‍යාව තියෙන තාක්කල් ශ්‍රද්ධාව ඇති කරගන්නට අපහසුයි ද?

පිළිතුර :-

දැන් මෙතන සම්මා දිට්ඨිය සම්පූර්ණ වෙනකල් රහත් වෙන කල් ම මිථ්‍යාව තියෙනව. දස සංයෝජනවලින් අන්තිම එකනෙ අවිජ්ජාව කියන එක. අවිජ්ජාව තියෙනකල් සත්‍යය දන්නෙ නෑ. බුදු භාමුදුරුවො මිච්ඡා දිට්ඨිය කියන එක කියන්නට එව්වර උනන්දුවක් වුණේ නෑ. මෙතන තියෙන ගැටලුව සම්මා දිට්ඨිය නැතිකම. අපි පැටලෙන්න ඕනෑ නෑ. සම්මා දිට්ඨිය නෑ.

ප්‍රශ්නයක් :- යහපත් දැකීම...

පිළිතුර :-

යහපත් දැක්ම නෙවෙයි. එහෙම බුදු භාමුදුරුවො බණ කිව්වෙ නෑ. යහපත් දැක්ම, නිවැරදි දැක්ම, ඔය ඕනෑ ඕනෑ කෙනාට ඕනෑ ඕනෑ විදිහට නිර්වචන දෙන්නට බෑ. සම්මා දිට්ඨිය කියල කියන්නෙ මොකක්ද?

- දුක්බෙ ඤාණං
- දුක්ඛ සමුදයෙ ඤාණං
- දුක්ඛ නිරොධෙ ඤාණං
- දුක්ඛ නිරොධ ගාමිණී පටිපදාය ඤාණං

දුකයි, මේ ලෝකය දුක බව දැනීමේ ඥානය, ඊළඟට දුකට හේතුව තණ්හාව බව, ඊළඟට දුක නැති කිරීම, දුක නැති කරන මාර්ගය. ඒ කිව්වෙ ආර්ය අෂ්ටාංගික මාර්ගය. මෙන්න මේ හතර පිළිබඳ දැනුමක් ඇති කරගැනීම සම්මා දිට්ඨියයි. මේක නොදන්නාකම තමයි සම්මා දිට්ඨිය නැති කම. මම කියන්නෙ නෑ. අනික් ඒවට ඉක්මන් වෙන්නෙ නෑ. මිථ්‍යා දිට්ඨි දේවල් ගැන කියන්නට යන්නට ඕනෑ නෑ. සම්මා දිට්ඨිය නෑ මේ අයට. එතකොට සම්මා දිට්ඨිය තිබුණ නම්,

දැන් දුක කියල දැනුණ නම්, දුක නිසා තමයි ආගම ධර්මයක් ඕනෑ කරන්නෙ මිනිස්සුන්ට. දුක නැත්නම් ආගමක් ධර්මයක් අවශ්‍ය නෑ. දෙව්වරු ඇදහිලි මොනවක්වත් ඕනෑ නෑ. ඉපදීම, ජරාව, මරණයට පත්වීම, ප්‍රියයන්ගෙන් වෙන්වීම, අප්‍රියයන් හා එක්වීම, කැමති දේ නොලැබීම මේක තමයි දුක. කවුරුත් අත් දකින මේ ලෞකිකව අත් දකින දුක. දැන් බුදු හාමුදුරුවෝ තව පියවරක් ඉදිරියට ගිහින් ගැඹුරට ගිහිල්ල තමයි කිව්වෙ, මේ දුක ඕක තමයි, නමුත් ඔයිට වඩා පුළුල්. කෙටියෙන් ම කියනව නම් පඤ්ච උපාදානස්කන්ධය ම දුකයි කියල බුදු හාමුදුරුවෝ ඉදිරියට ගිහිල්ල දාර්ශනික අර්ථයක් ඉදිරිපත් කළා. ඉතින් ඒක තේරෙන්නෙ නෑ සාමාන්‍ය කෙනාට. “පඤ්චුපාදානක්ඛන්ධා දුක්ඛා” කියන එක තේරුම් ගන්නෙ ආර්ය අෂ්ටාංගික මාර්ගය සම්පූර්ණ වුණ දවසට. ඒ අරහත් ඵලයෙදී. එතකල් ඒක දකින්නෙ නෑ. නමුත් අනික් දුක දන්නව නේ. ඉපදීම, ජරාවට පත්වීම, මරණය, ප්‍රියයන්ගෙන් වෙන්වීම, අප්‍රියයන් හා එක්වීම, කැමති දේ නොලැබීම කියන ඒ දුක දන්නව. ඉතින් එතකොට ඒ දුක බව දන්නව නම්, අන්ත දුක ගැන දන්නව. මූලික වශයෙන් දුක පිළිබඳ අවබෝධය තියෙනව. දැන් ඕක දන්නව කවුරුත්. ඒකනෙ වැරදුණහම නෙ යන්නෙ පත්සලට. බෝගහ යටට, පිළිමෙට වදින්නට, දේවාලෙකට යන්නෙ, පිරිතක් කියවන්නට හරි, නූලක් බැඳගන්නට යන්නෙ, දෙහි ගෙඩියක් කපන්නෙ, තෙල් ටිකක් මතුරවන්නෙ, සායි බාබට වදින්නෙ, කතරගම යන්නෙ නේද? ඔව්, ඒ දුක දන්නව. ඉතින් දුක දන්නව නමුත් ඒක සත්‍යයක්, ඒක ලෝක ස්වභාවය කියල තේරුම් ගන්නෙ නෑ මිනිස්සු. ඒකයි මෙතන තියෙන වරද? මේක ලෝක ස්වභාවයක් කියල මේක තේරුම් ගත්ත නම්, අන්ත ඒක තමයි දුක. ඉපදීම, ජරාව, ඉපදුණා නම් මැරෙනව කියන එක අපි දැනගෙන ඉන්නෙ. ඒක පිළිගන්නට කැමති නෑ. ඒ නිසා වෙන වෙන වැඩ කර කර ඉන්නව. ඒ නිසා දුකට හේතුව තණ්හාව දැන් දුකෙන් මිදෙන්නට ඕනෑ. දුකෙන් මිදෙන්නට අපි තණ්හාව නැති කරගන්නට ඕනෑ. තණ්හාව නිසානෙ දුක හටගන්නෙ. ඒ නිසා අපි තණ්හාව

නැති කරගන්නට ඕනෑ. ඉතින් ඒක කරනවා වෙනුවට අපි මොකද කරන්නෙ. අර කියපු පුද සත්කාර පුද පූජාවලට යනව.

ප්‍රශ්නයක් :- දුක නැති කරගන්න නේද?

පිළිතුර :-

ඔව්, දුක නැති කරගන්නට. හරියයිද? ඒකයි වරද. එතකොට පුද පූජාවලට යන්නෙ සම්මා දිට්ඨිය නැති හින්ද. සම්මා දිට්ඨිය තිබ්බ නම් ඔය ගැටලුව නෑ. දුකයි, දුකට හේතුව තණ්හාව, තණ්හාව නැති කළොත් දුක නැතිවෙනව. ඉතින් තණ්හාවයි දුකයි දෙකම නැති කළහම තමයි නිවන කියල කියන්නෙ. ඒකට යන මග තමයි ආර්ය අෂ්ටාංගික මාර්ගය.

එහෙම නම් අපි කළ යුත්තේ ආර්ය අෂ්ටාංගික මාර්ගයේ ඉතිරි අංග ටික වඩන එක. සම්මා සංකප්ප ඇති කරගන්නට ඕනෑ. මේක දුකයි, දුකට හේතුව තණ්හාව. තණ්හාව නැති කරගන්නට ඕනෑ. කොහොමද තණ්හාව නැති කරගන්නෙ? අර කීව ප්‍රතිපදාව ඇති කරගන්නට ඕනෑ. අපේ සිත තියෙන්නෙ කාම තණ්හා, භව තණ්හා, විභව තණ්හා කෙරෙහි. දැන් ඒවා නැති කරගන්නට නම් අපි මොකද කරන්නෙ? ඊට ප්‍රතිවිරුද්ධ දේ අපි කරන්නට ඕනෑ. අන්ත, සම්මා සංකප්ප ඇති කරගන්නට ඕනෑ. නෙක්ඛම්ම සංකල්පනා ඇති කරගන්නට ඕනෑ. කාම සංකල්පනා පැත්තකට දාලා මොකද කරන්නෙ? අන්ත පටන් ගන්නව එතනින්. ව්‍යාපාද, විහිංසා දෙක අතහැරල ඔන්න අව්‍යාපාද අවිහිංසා සංකල්පනා ඇති කරගන්නව. අන්ත සම්මා සංකප්ප. ඊට පස්සෙ පටන් ගන්නව. දැන් වැඩ සටහන අධිෂ්ඨාන කරගෙන නුවණින් කල්පනා කරල මම අද ඉදලම මාර්ගයේ යන්නට ඕනෑ. මේක තමයි කරන්නට තියෙන්නෙ. මේක තමයි ඒකායන මාර්ගය කියල ඔන්න පටන් ගන්නව අත හැරීම. මේ ලෝකය අල්ලාගැනීම නිසා නෙ දුක, තණ්හාව නිසානෙ මේක තියෙන්නෙ. ඔන්න දුකෙන් මීදෙන්ට නම් අතහරින්නට ඕනෑ. නෙක්ඛම්මය කීවෙ ඒකයි. අතහරින්නට පටන්ගන්නට ඕන. අතහරින්නට නම් මොකද කරන්නට ඕනෑ? දෙන්ට ඕනෑ. ඔක්කොම දේවල් දෙන්ට ඕනෑ.

දැන් මොකද කරන්නේ? දුකේ ඉඳගෙන දුක ම ප්‍රාර්ථනා කරනවා. දුකයි කියල හිතින් පූජා පවත්වමින් දෙවියන් අදහමින්, නැත්නම් යම් යම් දේවල් අදහමින් ඉන්නවා. දැන් තේරෙනවාද කියපු දේ?

සම්මා දිට්ඨිය නැතිකම. මිච්ඡා දිට්ඨිය කියනවාට වැඩිය හොඳයි, සම්මා දිට්ඨිය නැතිකම නේද. මම හිතන්නේ බෞද්ධ නිර්වචනය වඩා හොඳ ඒකයි කියල. සම්මා දිට්ඨිය නැති හින්ද ඒ ගොල්ලො ඒ ඒ දේවල් කරකර ඉන්නවා. එහෙම කරකර, වැද-වැද ඉන්නවා. දැන් මේකෙන් හරි අමාරුයි ගොඩ ගන්න. ඉතින් ඔක්කොලාම කල්පනා කරනවා. 'මේක සම්මා දිට්ඨිය නෙවෙයි නම් අපි හිතමු, මිච්ඡා දිට්ඨිය කියල. එහෙම නම් මිනිස්සු මේ තරම් මේවා කරයිද?

දැන් අපි කියනවා චෛත්‍යයේ ධර්මය නෑ. බෝ ගහේ ධර්මය නෑ. පිළිමයේ ධර්මය නෑ. ධර්මය කියන්නේ මේකයි, චතුරායඪී සත්‍යය. මේක තියෙන්නේ මේ බඹයක් තරම් ශරීරය තුළ මේව ඔක්කොම තියෙනවා. ඊළඟට ප්‍රශ්න කරනවා. හිත යට දෙහිඩියාවෙන් පෙළෙනවා. එහෙම නම් ඇයි? මේ කොහොමද මේ තරම් විශාල රුවන්වැලි සෑය හැදුවේ? අර අභයගිරිය ජේතවනාරාම චෛත්‍යය, ලෝකයේ විශාලම ස්තූපය, මේවා ගොඩනැගුණේ කොහොමද? අවුරුදු දෙදහස් ගණන් මිනිස්සු බෝ ගහට වැන්ද. ශ්‍රී මහා බෝධියට වැන්ද නේද? මේව කොහොමද ආවේ? දැන් ඉතින් දහ අනේ ප්‍රශ්න කරනවා. මෙන්න වෙච්ච දේ? දැන් ඉතින් මේ විදිහට වදිනවා.

දැන් මේක කියන කොට තව කෙනෙක්ගෙ හිත රිදෙන්නට පුළුවන්. මේ හාමුදුරුවො මෙහෙම බණ කියන්නට ගියොත් එහෙම අපේ සංස්කෘතියත් ඉවරයි නේද? වැවයි - දාගැබයි සංකල්පය ඉවරයි. චෛත්‍යය බෝගහ පිළිමය ඉවරයි නේද? එතකොට මොකද වෙන්නේ කියල හිතනවා. දැන් හරි ගැටලු ගොඩකට මුහුණ දෙනවා මිනිස්සු.

මතක තියාගන්නට මේ බුදුන් වහන්සේගෙ දේශනාව. සද්ධර්මය යට කරගෙන පසුකාලීනව මතු වුණා විවිධ දේවල්,

විවිධ ආගම්, ආක්‍රමණ - විශේෂයෙන් ඉන්දියාවේ. එවකට භාරතයේ තිබුණු හින්දු - බ්‍රාහ්මණ ආගම් හරහා ඒ වගේ අය මේවට ඇවිල්ල පැවිදිවෙලා ඒ ගොල්ලන්ගෙ සංකල්ප මේකට ඒගොල්ලො ඇතුල් කරගත්ත. දැන් බුදු හාමුදුරුවො උපතින් හින්දුවෙක් හින්දු භක්තිකයෙක් නේද? අම්ම, තාත්ත හින්දුනෙ. ඉතින් බුදුන්වහන්සේ දහම් දෙසුවා. දහම් දෙසද්දි වැදුනෙ කාටද? සද්ධර්මය දේශනා කරද්දි වැදුණෙ හින්දු ආගමට. කට උත්තර නැතිව හිටිය බුදු හාමුදුරුවො ඉන්නකම් බුදු හාමුදුරුවොත් එක්ක දිනන්ට බැරි හින්දු. පිරිනිවන් පාපු ගමන් අන්න නැගිට්ටා, බුදු හාමුදුරුවො හින්දු. අහල තියෙනවද ඒ කථාව? බුදු හාමුදුරුවො හින්දු කියල ඒගොල්ලො කියන්නෙ. නිකම් හිටියෙ නෑ ඒ ගොල්ලො. පිළිමෙ ගිහින් තියාගත්ත කෝවිලේ. එයා අපේ කෙනෙක්. එයා අපේ තමයි. අපි දැන් කියනවනෙ බුදු හාමුදුරුවන්ගෙ දේශනාවෙදි වැදුණෙ ම ඔය ගොල්ලනටනෙ කියල. නෑ. එහෙම තමයි එයා අපේ ආගම විවේචනය කළා. ඒ උණාට එයා හින්දු. එයා තමයි කවුද? හින්දු ආගමේ ඒ ගොල්ලො කියන්නෙ විෂ්ණු දෙවියන්ගෙ නවවෙනි අවතාරය කියල. දැක්කද වේව වදේ. මෙන්න මේක ඇවිත් තියෙනව අද වෙන කොට. එදත් මේක තිබුණා. ඉතින් මෙන්න මේ විදිහට ඇවිල්ල දැන් ඒක හින්දු කරගෙන. හින්දු ආගමික ලක්ෂණ මේකට ඇතුල් වෙලා. දැන් මේ ඔක්කොම සංකලනය වෙලා. මිශ්‍ර වෙලා. දැන් මේ තුළයි ඉන්නෙ. දැන් මේ තුළ මහා කාලාන්තරයක් ගත වෙලා, මහා සංස්කෘතියක් ගොඩනැගිලා. නවත්තන්න බෑ. බුද්ධ නාමයෙන් අර හින්දු සහ නොයෙකුත් සංකල්ප හරහා ඇතිවුණා යම් යම් දේවල්. බුද්ධ වෙනුවට පිළිමයක් හදා ගත්ත. ධම්ම වෙනුවට චෛත්‍යය නැත්නම් බුද්ධ ධම්ම සංඝ වෙනුවට චෛත්‍යයයි, පිළිමයයි, බෝගහයි ගත්ත. ඉතින් බෝගස වටේ බෝධිසරය, රන්වැට, දෙවැනි රන්වැට. ඊළඟට පන්සලේ සදකඩ පහන, එතකොට කැටයම් කලාව , ගෘහ නිර්මාණ ශිල්පය. දැන් මොකද වුණේ මහා විශාල සංස්කෘතියක් ගොඩ නැගුණා. දැන් අද වෙන

කොට කාලාන්තරයක් ගතවෙලා. එහෙම වුණොට අනම්මනම් හැදුවා. ඉතින් අහනව මේව හැදුවෙ මෝඩයොද කියල. නෑ. ඒක තමයි වෙච්ච දේ. වෙච්ච වරද. නමුත් ඕක කරන්ට තරම් ශක්තියක් තිබුණේ නෑ. මේවට විරුද්ධ වෙන කොටසක් හිටිය. හික්ෂුන් වහන්සේලා හිටියා. ථේරවාදී සැබෑ හික්ෂුන් වනගත වෙලා ඒ ගොල්ලො තමන්ගෙ ගමන ගියා. අර එතනින් බැහැර වෙච්ච කිසියම් කණ්ඩායමක් හරහා මේ ටික ගොඩනැගුණා.

ඊට පස්සෙ මොකද වුණේ? දැන් මොකද කරන්නේ? සංස්කෘතියට වැද වැද ඉන්නව. පැහැදිලිද කිව්ව දේ? දැන් වදින්නෙ මොකේටද? සංස්කෘතියට. දැන් මම මෙහෙම දහම් දෙසද්දි සමහරු විරුද්ධ වෙනව. මේ හාමුදුරුවො මෙහෙම කරගෙන ගියොත් එහෙම, අවුරුදු දෙදහස් ගණනක් රැකගෙන ආව සංස්කෘතිය ඉවරයි. හරි ප්‍රශ්නයක් නේද? මම කථා කරන්නෙ දහම. මේ බුදුන් වදාළ ධර්මය. මම සංස්කෘතියක් ගැන කථා කරන්නෙ නෑ. බුදු හාමුදුරුවො හින්දුවෙක් උපතින්. දහම් දෙසද්දි වැඩියෙන් ම පහර දුන්නෙ කාටද? හින්දුන්ට. බුදු හාමුදුරුවො නොදැන හිටියද ඕක? බුදු හාමුදුරුවො හිතුව නම්, මම මේ ධර්මය දේශනා කරන්ට ගිහිල්ල මේ ධර්මයෙන් පිට ඉන්න අයගෙ හිත රිදෙනව, ඒ ගොල්ලන්ගෙ සංස්කෘතිය බිඳ වැටෙනව. මේක... හොඳ නෑ හිත් රිදවන්ට, මම නිහඬ වෙලා පැත්තකට වෙලා ඉන්නව කියල හිතුව නම් අපිට අද ධර්මය තියෙනවද? නෑ. ඉතින් මටත් අද වෙලා තියෙන්නෙ ඔය දේ තමයි. මමත් අද මේ ධර්මය දේශනා කළේ නැත්නම්, මටත් පුළුවන් කැලේට වෙලා හිටිය වගේ ඉන්ට. මට කරන්ට දේවලුත් තියෙනව. ඒක ප්‍රශ්නයක් නෙවෙයි. මම මේ මිනිස්සුන්ට අනුකම්පාවෙන් මේ දහම් දෙසන්ට ඉදිරිපත් වුණේ. ඉතින් මේක දේශනා කරන කොට අනිකුත් දේවල්වලට පහර වදිනවා තමයි. ඉතින් ඒකට මම මොකද කරන්නෙ නේද? සංස්කෘතියට වදින අය වදින්ට. මම කියන්නෙ නෑ සංස්කෘතියට වදින්ට එපා කියල. සංස්කෘතිය එපා කියල. ඒක ඔය ගොල්ලන්ට අයිති වැඩක්. වදින කෙනෙක් වදින්ට.

නමුත් ඕකෙ ධර්මය නෑ. ධර්මය තමයි මම මේ කියන්නේ. කැමති නම් පිළිගන්න. තේරුම් ගන්න උත්සාහ කරන්න. පැහැදිලි ද?

එතකොට මේ සංස්කෘතියෙ කතන්දරයක් නෑ. අනික සංස්කෘතියත් තියෙන්නෙ ලෝකය තුළ. දුක තමයි. අත හැරීම තියෙන්නේ. අරක අත හැරල සංස්කෘතියක් බදාගත්ත ඒ පාර. හොඳට තියෙයි නේද, දුක? දැන් දුක වැඩිද? අඩුද? දැන් මේකනෙ වෙලා තියෙන්නේ. සංස්කෘතිය බදාගත්ත. බෞද්ධ සංස්කෘතිය වැවයි දාගැබයි බදාගත්ත. ගමයි පන්සලයි වෛත්‍යය, බෝගහ, පිළිමය, සිංහල කම බදාගෙන ජාතිය එහෙත් බදා ගත්ත. රට, අපේ මහා ඉතිහාසය, මේ ඔක්කොම බදාන ඉන්නේ. දැන් මේ ඔක්කොලා ම මේක තුළ ඉඳගෙන සැප හොයන්නේ. අද මේ රට ගිනි ගන්නේ ඒකනේ. උතුරේ යුද්ධ කරන්නේ, දකුණේ ගහගන්නේ නේද? මරාගන්නේ, විච්චව කරන්නේ මොකටද? මේ වැඩකට නැති කුණු කන්දල් ගොඩක් බදාගෙන. බුදු දහමට අනුව නම් මේව ඔක්කොම වැඩකට නැති විසි කරන්න ඕනෑ දේවල්. දැන් මේව බදාගෙන ඉන්නේ. අද මේවගෙන් මිඳෙන්ට ඕනෑ කියන සංකල්පය ගොඩනගාගන්නට ඕනෑ කියන මහා දාර්ශනික බුදුන් වහන්සේගෙ දේශනාව හරහා ඒ අයගේ අනුගාමිකයෝ වශයෙන් පෙනී-සිටිමින්, මුර දේවතාවෝ වශයෙන් පෙනී සිටිමින් මොකද කරන්නේ? අරව ම පෝෂණය කරනව. ඒ කියන්නේ දුක පෝෂණය කරනව. මේ දුක නොවෙයිද මේ ඔක්කොම. දැන් බුදු හාමුදුරුවෝ දහම් දෙසද්දී පරම්පරා දෙකක් ඉවරයි. කෝලිය - ශාක්‍ය වංශ දෙක ම ඉවරයි. රාජ පරම්පරාවට මොකද වුණේ? තරඟට දෙගොල්ලො දෙපැත්තෙන් පන්සිය පන්සිය මහණ උනා. එහෙම නේද පොතේ සඳහන් වෙන්නේ? අන්තිමට මොකද වුණේ. ඉවරයි පරම්පරා දෙකම. දැන් සුද්ධෝදන ශාක්‍ය පරම්පරාවේ ඔටුන්න හිමි කුමාරය සිද්ධාර්ථ ගෞතම. එයා පැවිදි වුණා. ඊළඟට සුද්ධෝදන රජුරුවෝ හිතුවා දෙවෙනියා රාහුලට රජකම දෙන්නට. රාහුලත් මහණ

වුණා. ඊළඟට නන්ද කුමාරය. නන්දත් මහණ වුණා. දැන් කාටද ඔටුන්න දෙන්නෙ? ඉවරයි නේද රාජ පරම්පරාව. දැන් මෙතන රාජ පරම්පරාවද? විමුක්තියද? මොකක්ද වැදගත්? රජකමද විමුක්තියද? එතකොට සංස්කෘතිය ද විමුක්තිය ද? ජාතියද විමුක්තිය ද? දැන් ජේතවද වෙනස.

බුදු භාමුදුරුවෝ මේ දහම දේශනා කළේ මේ තරම් විශිෂ්ට ධර්මයක් පහුරකට සමාන කරල. මේක එතෙර වෙනකල් විතරයි, මේ ආර්ය අෂ්ටාංගික මාර්ගය. එතෙර වුණාට පස්සෙ මේකත් අත හරිනව. මොකද? ආර්ය අෂ්ටාංගික මාර්ගයත් දුකයි. ඒකත් සංඛතයි. සංඛාරයක්. මුළු වතුරායී සත්‍යයමත් සංඛාරයක්. මේකත් ඇතිවෙලා නැතිවෙලා යනව කවද හරි. මේක තියෙන්නෙ එතෙර වෙන්ට විතරයි. කරේ තියාන යන්ට නෙවෙයි. මේකට වැදල පුදල හරියන්නෙ නෑ. වතුරායී සත්‍යයට වැදල පුදල හරි යන්නෙ නැති කොට මේ ගස් - ගල් වැදල හරියයිද? දැන් පැහැදිලිද කියපු දේ? මොනවද තව තියෙන ප්‍රශ්න? මම දන්නෙ නෑ. මම ගොඩක් කියාන කියාන යනව. අඩුපාඩු ඇති. අහන්ට. හොඳට හිතන්ට. හුඟක් අයට මේ දහම දෙසද්දි හරි ප්‍රශ්න ගොඩක් එනවා.

මේ ඔක්කොලම අහන දෙයක් තමයි සංස්කෘතිය. හරි සුන්දරයි මම නෑ කියන්නෙ නෑ. බලන්ට මේ සංස්කෘතිය ද? අපට වැදගත් වෙන්නෙ මොකක්ද කියල? අපේ පරම්පරාවද දරුවෝ ද? නම ගෙනියන්ට දරුවෝ ඉන්ට ඕනෑ. දරුවෝ වැඩි වැඩියෙන් හදන්ට ඕනෑ. එහෙම නේද, දුකද - නැද්ද? එක දරුවද, දරුවෝ දෙන්නද වැඩියෙන් දුක? දරුවෝ දෙන්න කියන්නෙ දෙගුණයක්. තුන් දෙනා කියන්නෙ තුන් ගුණයක්. එක් කෙනෙකුට වඩා. හරිද? එතකොට මේක වැඩුවහම හරි යයිද? නිකම් කල්පනා කරල බලන්ට අතහරින්නයි තියෙන්නෙ. මේ සියලු දේ අතහැරීම තුළයි තියෙන්නෙ. බුද්ධ දේශනාව පදනම් වෙන්නෙ අත් හැරීම තුළ. අතහැරීම තුළ කිසිවක් ඉතිරි වෙන්නෙ නෑ. නිවන තුළ කිසිවක් නෑ අල්ලගත්ත දෙයක්.

අල්ලගන්ට දේකුත් නෑ. ඒකයි බුදු හාමුදුරුවො දේශනා කළේ, මේ ධර්ම දේශනාව පවා අත හරින්නට ඕනෑ කියල.

ඉතින් ඒ තුළ මොන කතා ද මේ සංස්කෘතියයි, සිංහලයයි, සහ්‍යත්වයයි. අනන් මනන්. හැබැයි මේ මාර්ගයට යනකොට ඔය සියල්ල රැකෙන බවත් මතක තියාගන්නට. ඉහළ දේ ලොකු දේ කරන කොට පොඩි දේ ඉබේ රැකෙනව. මේ සංස්කෘතිය, මේ ධර්ම මාර්ගය තුළ ඉන්න අයගෙන් ඔය කිසිවක් විනාශ වෙන්නෙ නෑ. මේ ධර්මයෙන් පිට පැනල.

දැන් අතීතය ගත්තහම මට මතකයි දැනට අවුරුදු තිස් පහකට හතළිහකට පෙර ඔය පන්සල් බෝගස් ඔක්කොම තිබුණෙන. අපිත් ගියානෙ පන්සලට අම්මලත් එක්ක පුංචි කාලෙ. අපිත් මල් පහන් පූජා කළා. බෝගහ ළඟට ගියා. මලක් තිබ්බා. පහනක් පත්තු කළා. ආවා. හැබැයි අපි බෝගහ ළඟට ගිහිල්ල මොනවත් ඉල්ලුවෙ නෑ. ඒ කාලෙ පිළිම ළඟට ගිහිල්ල ඉල්ලුවෙ නෑ මොනවත් වත්. අපි ගරු කරා අපේ ශාස්තෘන් වහන්සේට. අපි බෝගහට පුද සත්කාර කරා, ඒකට පිහිට වුණා කියල. ඒකෙ යම්කිසි ඒ කියන්නෙ ඒක ධර්මය නොවුණත් ඒකට අපට එකපාරට ම විරුද්ධ වෙන්නට බෑ. මොකද? අපිට ඒක තියෙන ගමන් ම ඒ හරහා පන්සලෙන් ධර්මය ලැබුණා. එවකට හිටපු හික්ෂුන් වහන්සේලා අපිට ඇත්ත කියල දුන්නා. මට මතකයි, අපිට නොතේරුණාට මුළු ගම ම පෝයට බණ අහන්නට යන්නෙ හාමුදුරුවන්ගෙන් පන්සලේදි. දැන් වගේ ගුවන්විදුලිවල රූපවාහිනීවල බණ නෑ. හැමදාම බණ කියන්නෙ නෑ. පෝයට ගමේ පන්සලේ තමයි හාමුදුරුවො බණ කියන්නෙ. ගැඹුරු ධර්ම කිව්වා. මට මතකයි ගෙදර ඇවිල්ල අපේ අම්මල වැඩිහිටියො ඒ ධර්ම කරුණු සාකච්ඡා කරනව. ඉතා ප්‍රබල ගැඹුරු ධර්ම කරුණු. කොහොමද ප්‍රතිසන්ධියකින් දරුවෙක් කළලයක් හටගන්නෙ. මේ ඉතා ගැඹුරු දේවල්. ඉතින් විඤ්ඤණය එන හැටි ගන්ධබ්බය කිය-කියා ඔය, දැන් මම ඒ ටික විස්තර කියන්නට යන්නෙ නෑ. ඒ කථාව ඔක්කොම සම්පූර්ණයෙන් අපෙ අම්මල එහෙම

ගෙවල්වල කථාවෙන්ව පසුවදා ඉදල. මට මතකය විතරයි තියෙන්නෙ. මට එදා ඒවා තේරුණේ නෑ. නමුත් ඒකෙන් අදහස් වෙන්නෙ එවකට හිටපු හික්සන් වහන්සේලා ඒ ගැඹුරු දහම දේශනා කලා. ඒ තුළ අපේ සමාජයේ තිබුණ ඒ හැදියාව, සාර ධර්ම ඔය කියන ධර්මතාවය තුළ හිටිය. අර වෛත්‍ය, බෝගහ තිබුණට ඒවා පැත්තක තිබුණා. ඒවට වැන්ද, පූජා කරා අර කිසියම් විදිහකට නාමික වශයෙන්. නමුත් ධර්මය තුළ මේ ගොල්ලො හැසිරුණා. එවකට ඒ ගොල්ලො සංස්කෘතිය උඩින් තියාගෙන හිටියෙ නෑ. සංස්කෘතිය තිබුණත් ධර්මය උඩින් තිබුණෙ. අද ධර්මය යට හිඟිල්ල සංස්කෘතිය ඉහළින් වැජඹෙනව. ඒ නිසා තමයි මේ විනාශය වුණේ. පැහැදිලිද?

ඉතින් මෙන්න මේක තමයි වෙලා තියෙන වරද. මේක කවුරුත් කථා කරන්නත් බයයි. දැන් ඔය අපට ආපු ලිපිවලින් එහෙම ඔය යම් යම් සාකච්ඡාවලින් අදහස්වලින් අපට ජේනව හරි පුදුම බයක් තියෙන්නෙ මේ අයගෙ. මෙතෙක්ට මාව මුණ ගැහෙන්ට එන අය පවා කියන කතන්දර මේව. දැන් මේවා හරි අවුල් ජාලයක තියෙන්නෙ. දැන් ඔක්කොම හිතාන ඉන්නෙ බුද්ධාගම කියල කියන්නෙ මොකක්ද? පිළිමයයි, වෛත්‍යයි, බෝගහයි. අපි පන්සිල් රකිනව. අපි පස් පව්වලින් වළකිනව. අපි අම්ම තාත්තට සලකනව. ඔන්න බෞද්ධකම, ඔව්වරයි.

දැන් මේ අවුල් ජාලයක් තුළ කොයි තරම් මිථ්‍යාවක ඉන්නවද කියල කියන්නෙ, කොයි තරම් අන්ධ තත්ත්වෙක ඉන්නවද කියල කියන්නෙ මම හොඳ උදාහරණයක් කියන්නම්. මාව හම්බ වෙන්ට එක්තරා අවස්ථාවක තරුණයෝ තුන් හතර දෙනෙක් ආව. ඇවිල්ල මට කිව්ව: “අනේ ස්වාමීන් වහන්ස, හරි වැඩේනෙ අපේ බුදු හාමුදුරුවො සෙරෙප්පුවල දාලා ඉන්නවනෙ, සෙරෙප්පුවල අවිචු ගහල ඉන්නවා.” මම කිව්ව: “වෙන්ට බැරි වැඩක්.” “නෑ නෑ අපි දැක්කනෙ.” බුදු හාමුදුරුවන්ගෙ පින්තුරෙ සෙරෙප්පුවල තියෙනවලු. මම කිව්ව කිසිසේත්

ම විය නොහැකියි. ඉතින් ඒ ගොල්ලො කියනව නෑ දැක්කමයි කියල. මම කිව්ව දැක්කද? හොඳයි කොහොමද කියන්නෙ ඔය සෙරෙප්පුවල තියෙන පින්තූරෙ බුදුහාමුදුරුවො කියලා? මම ඇහුව ඊට පස්සෙ ඒ ගොල්ලන්ගෙන්, අවුරුදු දෙදහස් පන්සිය පණහකට පෙර ජීවත් වෙච්ච උත්තමයෙක්. ඒ කාලෙ ඔය රූපවාහිනීවත් එහෙම නැත්නම් ඔය කැමරා ශිල්පය තිබුණෙත් නෑ. චිත්‍රයක්වත් ඇඳල තිබුණ බවක් පේන්ට නෑ. දැන් පසු කාලීනව පිළිම හදගෙන වදිනව. එක එක රටවල සම්ප්‍රදායට අනුව එක එක විදිහයි. එකම රටේ වුනත් මුර්ති ශිල්පියා අනුව ඒකත් වෙනස් වෙලා තියනව. ඉතින් ඔය ගොල්ලො ඒක අල්ලන් කියනව ඒක එතන තිබුණා කියල. ඉතින් එතකොට වරද්දගෙන තියෙන්නෙ කවුද? මම ඇහුවෙ ඒකයි. සෙරෙප්පුවල ඉන්නෙ “බුද්ධ” කියල කියන්නෙ ඔය ගොල්ලොනෙ. ඉතින් බුදු හාමුදුරුවන්ට අපහාස කරන්නෙ ඒ සෙරෙප්පුවේ අවිච්ච ගහපු ඒ පින්තූරෙ දාපු කෙනාද? ඔය ගොල්ලොද? අපි “ඒ බුද්ධ” කියල කිව්වොත්තෙ ඒකට අපහාස වෙන්නෙ. ඒ බුද්ධ නොවෙයි. මොකද කියන්නෙ? තේරුණාද කියන දේ? ඒ බුද්ධ කියල පිළිගන්න තාක් කල් තමයි ඒ මනුෂ්‍යයට ඒ පින්තූරය වැදගත් වෙන්නෙ. හැබැයි, ඒ තාක් දුරට තමයි අපි බුදුන් වහන්සේට කරන අගෞරවය කරන්නෙ. ඒ බුද්ධ නොවේ? ඒක රූපයක් - දැක්කද? ප්‍රඥව වැඩුව නම් ඔය කතන්දරය වෙන්නෙ නෑ. ඒ ගොල්ලො කිව්ව, නෑ අපි දැක්ක සෙරෙප්පුවෙ තියෙන්නෙ එහෙමයි කියල. ඉතින් ඒ ගොල්ලො බෞද්ධකම කියල අල්ලගත්තෙ අර රූපය. මම ඒකයි කියන්නෙ රූප වන්දනාවෙ තියෙන වරද? අද වෙලා තියන දේ අද වෙලා තියෙන්නෙ ප්‍රබල වශයෙන් මෙන්න මේක තුළ ධර්මය යට ගියා. මේවා මතුවෙන්ට මතුවෙන්ට ධර්මය යට යනව. ධර්මය යට කරන් ධර්මය මතයි මේ සංස්කෘතිය ගොඩනැගුනෙ. සංස්කෘතිය ඉහළ යන්ට යන්ට දහම යට යනව. වැළලෙනව. වල්වදිනව.

තව පුද්ගලයෙක් දවසක් ඇවිල්ල මෙතන අඬනව. අහම්බෙන් දැකල, පිණ්ඩපාතයෙ වඩිද්දි දැකල, ඇවිල්ල වැඳල

කියනව: ස්වාමීන් වහන්සේලා වගේ අය තමයි අපට ඕනෑ කියල. ඉතින් වටින් - ගොඩින් කියනට පටන් ගත්ත. පස්සෙ මම කිව්ව ඉතින් මට වැඩ තියෙනව කෙටියෙන් කියනට. මේ මොකක්ද කියනට යන්නෙ කියල? මෙයා කථාව පටන් ගත්ත. දැන් මෙයා අඩනව. ඊට පස්සෙ අඩ-අඩා කියනව අනේ ස්වාමීන් වහන්ස, අපිට ආගම අදහන්ටත් නෑනෙ. අපිට බුදු පිළිමයක් තියාගන්ටත් නෑ නෙ. ඉතින් මම ඇහුවා ඇයි ඉතින් ඔයාට ඉන්ට තැනක් නැද්ද? කොහෙද ඉන්නෙ? ලොකු පිළිමයක් ද ඔය කියන එක? තියාගන්ට ලොකු ඉඩක් ඕනැද? මම ඔය වගේ ප්‍රශ්න ඇහුව. නෑ. නෑ. කියල දැන් මොකද මේ අඩන්නෙ? ත්‍රිකුණාමලේ අර TAXI STAND එකේ පිළිමයක් තියාගන්ට දෙන්නෙ නෑ කියල දැන් මෙයා අඩනව. මෙන්න බෞද්ධකම. හරිද? මම දන්නෙ නෑ මේවා ආන්දෝලනාත්මක ප්‍රශ්න. පොඩ්ඩක් හිතන්ට. මේ පිළිමයේ හරි, මොකේ හරි ඒක, හරි බුද්ධ කියමුකො අපි, ආගමක් තියෙන්නෙ ජාතීන් අතරෙ ජන සමාජයක්, ජන කොට්ඨාසයක් අතරෙ සාමය සමගිය සදහාද? නැත්නම් හේද හින්න වෙලා කාකොටා-ගන්ටද? කිසියම් කෙනෙක් ආගමක් ධර්මයක් අදහනවා නම් තව කෙනෙකුගේ හිත් රිදවෙන්නට, සමගිය නැති වෙන්නට, ඒක ආගම් කතුවරයාට කරන ලොකුම අගෞරවයක්. මා දන්නා තරමින් කිසිම ආගමික නායකයෙක් එවැනි දහමක් දේශනා කරල නෑ. සිද්ධාර්ථ ගෞතම බුදුන් වහන්සේවත් ජේසුතුමාවත් මහමද්තුමාවත් ඔය කිසි කෙනෙක් කියන්නෙ නෑ ඕවා කරන්ට කියල. ඉතින් මෙන්න මේවා හිතන්ට පොඩ්ඩක්. මේවා කියන කොට මගෙන් එක්ක සමහරු තරහවෙයි. දැක්කද වෙනස මොකද කියන්නෙ? මේව කථා කළ යුතුයි මම හිතන්නෙ. මේවට නිහඬ වෙලා ඉන්ට ඕනෑ නෑ. මේ හැම එකක් ම අපි විවෘතව කථා කළ යුතු යි. මේ බුදු දහම. බුදුන් වහන්සේ අපිට කිසිවක් කථා කරන්ට එපා කියල කිව්වෙ නෑ. ඕනෑම දෙයක් කථා කිරීමේ අයිතිය දීල තියෙනව. හැබැයි රාමුවක් දීල තියෙනව, සීමාවක්. මොකක්ද සීමාව? ඕනෑම විෂයක් කථා කිරීමේ සීමාවක් බුදුන් වහන්සේ අපිට දීල තියෙනව.

මොකක්ද ඒ සතර අගතියෙන් තොරව ඡන්ද, දෝස, භය, මෝහ කියන ඒ හතරට නොවැටී මධ්‍යස්ථව ඉඳගෙන ඕනෑම දෙයක් කථා කිරීමේ අයිතිය තියෙනව. ඒක නිසා මම නම් හිතනව අපි සැබෑ බෞද්ධයෝ නම් මේ තරම් අවිහිංසාවාදී ධර්මයක් දේශනා කළ නෙක්බම්ම, අව්‍යාපාද, අවිහිංසා මේ තරම් දේශනා කරපු ශාස්තෘවරයෙකුගේ ශ්‍රාවකයෝ වශයෙන් කොහෙහරි කාගෙහරි හිත් රිදවෙන යමක් කරා නම් ධර්ම විරෝධියි. මේක ඇතිවුණේ ඇයි? ඔන්න ඔය කියන පුද පූජාවලට යටවෙලා. ඔය කියන සංකේත වන්දනාවට ගොනු වෙලා, මිනිස්සුන්ගේ මනස අන්ධවෙලා මොටවෙලා ගොළුවෙලා. ඉතින් ඕක තමයි වෙලා තියෙන්නෙ. එහෙම නැතිව වෙන කිසිම දෙයක් සිද්ධ වෙලා නෑ. එතකොට දැන් පැහැදිලි ද?

දැන් අපි ගොඩක් දේවල් කථා කරා මේ ශ්‍රද්ධාව ගැන කියනට හිඟිල්ල. එතකොට හොඳට මතක තියාගනට. අපි ශ්‍රද්ධාව කියල කියන්නෙ කිසිසේත් ම භක්තිය නොවේ. විශ්වාසය නොවේ. විශ්වාස කරන්නෙ නොදන්නා දේ. නොදන්නා දේ. නොදන්නා අයට නොදන්නා අයට නොවෙයි මේ බුදු දහම. බුදුන් වහන්සේගේ ධර්මය දක්නා අයටයි, දන්නා අයටයි.

ඒ හින්ද ශ්‍රද්ධාව වැඩිය යුතු, දියුණු කළ යුතු නිවනින් කෙළවර වන ක්‍රියාකාරී බුද්ධිමය ක්‍රියාවලියක්. ශ්‍රද්ධාව මතක තියාගනට ඕනෑ, ධනයක්. රැස් කරනට. බුදු භාමුදුරුවො රැස් කරනට කීවා අපිට ධනයක් හැටියට. ශ්‍රද්ධාව ධනයක්, සීලය ධනයක්, ත්‍යාගය ධනයක්, ප්‍රඥාව ධනයක්. එතකොට මේ සියලු දේ වැටෙන්නෙ ධනයක් හැටියට. මේවට කියන්නෙ, ආර්ය ධනය කියල. ආර්ය ධනය රැස් කරනට. මේ ආර්ය ධනය අතරෙන් මුලින් ම තියෙන්නෙ ශ්‍රද්ධාව. “සද්ධා ධනං”. ඒ හින්ද මේ ආර්ය ධනය රැස් කරනට. මේක ධනයක් වශයෙන් රැස් කරනවා කියන්නෙ මේක දිගින් දිගට ම ගෙනියනවා කියන එක. ඒක හින්ද හැකි තරම් දියුණු කරගනට

බලන්ට. මුළු ආර්ය අෂ්ටාංගික මාර්ගය තුළ ම තමයි මේකත් තියෙන්නේ. මේක ආරම්භ වෙන්නේ මෙතනින්. මම කිව්ව අර කල්‍යාණ මිත්‍ර ආශ්‍රය, සද්ධර්ම ශ්‍රවණය, යෝනිසෝ-මනසිකාරය, ධර්මානුධර්ම ප්‍රතිපදාව. ශ්‍රද්ධාව නිවනින් කෙළවර වෙන හැටි මම ඉස්සෙල්ලත් පෙන්වල දුන්නා එකින් එකට.

ඒ හින්ද පොඩ්ඩක් හොඳට මේ ධර්මය ශ්‍රවණය කරල මේකෙන් ප්‍රයෝජනය ගන්ට අධිෂ්ඨාන කරගන්ට. මේක වැඩිය යුතු ඉන්ද්‍රිය ධර්මයක්, බල ධර්මයක් බව මතක තියාගන්ට.

4. බුද්ධ ශාසනය

අද කථා කරමු අපි බුද්ධ ශාසනය ගැන. බුද්ධ ශාසනය පිළිබඳ ව, හැම දෙනා ම කථා කරනවා මේ අවුරුද්දේ. මොකද? බුදුරජාණන් වහන්සේ පරිනිර්වාණයට පත්වෙලා අවුරුදු දෙදොස් පන්සිය පණහක් ගත වන වර්ෂය නිසා.

මොකක්ද බුද්ධ ශාසනය කියන්නේ? දන්නා විදියෙන් අහල තියෙන්නේ මොකක්ද බුද්ධ ශාසනය? එක එක්කෙනා එක එක අදහස් දක්වයි, කිව්වොත්. අපි ඒ අදහස් පොඩ්ඩක් පැත්තකින් තියලා, අපි බලමු බුදු භාමුදුරුවෝ මේ ගැන මොකක්ද කීවේ කියල. මොකද උන් වහන්සේ අපේ ශාස්තෘන් වහන්සේ වශයෙන් උන් වහන්සේ කියන දේ තමයි, අපි පිළිගන්ට ඕන. ඒක තමයි හරි දේ.

බුදු භාමුදුරුවෝ මේක බොහොම ලස්සනට පද හතරක ගාථාවකින් දේශනා කරලා තියෙනවා. කවුරුත් අහල ඇති. නිතර - නිතර අහල ඇති. මේ ගාථාව. හැමදාම ඇහෙනවා මං හිතන්නේ. ශ්‍රී ලංකා ගුවන් විදුලි සංස්ථාවේ රැ වැඩසටහන් අවසන් වෙන්නේ මේ ගාථාවෙන්. කවුරුත් දන්නව.

“සබ්බ පාපස්ස අකරණං - කුසලස්ස උපසම්පදා
සචිත්ත පරියොදපනං - එතං බුද්ධාන සාසනං”

එච්චරයි, පද හතරයි තියෙන්නේ. මොකක්ද “සබ්බ පාපස්ස අකරණං” - සියලු පව් නොකරන්න, “කුසලස්ස උපසම්පදා” - කුසල් සම්පාදනය කරන්න, කුසල් වඩන්න, සිත පිරිසිදු කරන්න” “සචිත්ත පරියොදපනං” - සිත පිරිසිදු කරන්න, ඔච්චරයි. “එතං බුද්ධාන සාසනං” - මෙන්න මේක තමයි, සියලු බුදුවරයන් වහන්සේලාගේ දේශනාව. මේ තාක් ලෝකයේ පහළ වෙච්ච සියලු බුදුවරයන් වහන්සේලාත්

අනාගතයේ පහළ වෙනතාක් බුදුවරයන් වහන්සේලාක් දේශනා කරන්නේ මෙවිචරයි.

මොකක්ද එතකොට සියලු පව් නොකරන්න, කුසල් වඩන්න, සිත පිරිසිදු කරන්න. මේක තමයි බුදුවරුන්ගේ අනුශාසනාව. මේකට තමයි මේ ශාසනය කියලා කියන්නේ. බුද්ධ ශාසනය කියලා කියන්නේ. අපි බුද්ධ ශාසනය කියලා කියනවා. බුද්ධානුශාසනාව කියලා කියනවා. එතකොට ශාසනය වෙන්නේ මේ ටික.

අපි බලමු මොකක්ද බුදු භාමුදුරුවෝ කියපු ශාසනය කියලා විස්තරාත්මකව. පළවෙනියට කීවේ මොකක්ද? “සබ්බ පාපස්ස අකරණං” - සියලු පව් නොකරන්න. ඇයි පව් නොකරන්නට කීවේ. දැන් මේ වාක්‍යය තුළ කියැවෙනවා පව් කරන්නට එපා කියලා. එපා කීවේ ඇයි? පව් කරන හින්ද නේද? පව් කරන්නේ නැත්නම් පව් කරන්නට එපා කියලා කියන්නට ඕන නෑ නේ. එහෙනම් මේ මිනිස්සු බහුල වශයෙන් කරන්නේ මොකක්ද? කරන්නේ වැඩි හරියක් පව්, පාපකර්ම, පව්කම්. ඒක හින්ද බුදු භාමුදුරුවෝ කීව්ව මේ පව් කරන එකෙන් වළකින්න. පව් නොකරන්නට.

පව් කරනවා. මොනවද පව්. දැන් බලමු මොනවාද පව්. පව්කම් මොනවද?

මිනිස්සු පව්කම් කරනවා, කය පාවිච්චි කරලා. ඊළඟට වචනය පාවිච්චි කරලා. ඊළඟට හිත පාවිච්චි කරලා. එතකොට මේ පව්කම් කරන්නේ මොනවයිනි ද? කයෙන්, වචනයෙන් සහ සිතියි.

එතකොට කය පාවිච්චි කරලා කරන පව්කම් තුනක් තියෙනවා. කවුරුත් අහල ඇති ප්‍රාණ ඝාතය - පර පණ නැසීම, අදත්තාදානය - නුදුන්දේ ගැනීම, කාම මිථ්‍යාවාරය - පරදාර සේවනය. එතකොට මෙන්ම මේ පව්කම් තුන මිනිස්සු කරනවා. මොකක්ද? ප්‍රාණඝාතය, නුදුන් දේ ගැනීම සහ කාම මිථ්‍යාවාරය. එතකොට මේ, කය පාවිච්චි කරලා කරන පව්කම් තුන. පාපකර්ම තුන.

ඊළඟට වචනය පාවිච්චි කරලා පාපකර්ම හතරක් කරනවා. ඒ මොනවද? බොරු කියනවා, කේළාම් කියනවා. පරුෂ වචන කියනවා. හිස් වචන කියනවා. එතකොට මේ තමයි, වචනය පාවිච්චි කරලා කරන පවිකම්. පාප කර්ම. බොරුකීමයි, කේළාම් කීමයි, පරුෂ වචන කීමයි, හිස් වචන කීමයි. එතකොට දැන් වචනයෙන් පාපකර්ම හතරක් කරනවා. කයෙන් පාපකර්ම තුනක් කරනවා. දැන් පාපකර්ම හතක් එතන තියෙනවා.

ඊට අමතර ව තව පාපකර්ම කරන තැනක් තමයි සිත. සිත පාවිච්චි කරලා පාපකර්ම තුනක් කරනවා. එයින් එකක් තමයි, දැඩි ලෝභය. ලෝභ කම, මසුරුකම. ඒක පවක්. පාපකර්මයක්. ඊළඟට ද්වේෂය, තරහව, ද්වේෂ කිරීම, සිතින් කරන්නේ, ලෝභකම් කරනවා සිතින්. ඊළඟට ද්වේෂ කරනවා. ඊට අමතරව තව එකක් කරනවා. මිථ්‍යා දෘෂ්ටිය කියලා ඒකට කියන්නේ. එතකොට මොකක්ද මිථ්‍යා දෘෂ්ටිය කියලා කියන්නේ? මිථ්‍යා දෘෂ්ටිය කියන එකක් බුදුහාමුදුරුවො කිව්වා. එක සූත්‍රයක සඳහන් කරනවා, මිථ්‍යා දෘෂ්ටිය කියල කියන්නේ මෙතන මේ සිතින් කරන පාපකර්මවලට තමයි.

මිනිස්සු හිතනවා දීමේ විපාක නැත. මහ දන් දීමේ විපාක නැත. මවට සැලකීමේ විපාක නැත. පියාට සැලකීමේ විපාක නැත. එතකොට කර්මය, කර්මවල එල විපාක නැත. මෙලොවක් නැත. පරලොවක් නැත. ඊළඟට මනාව පිළිපන්න මහණ බමුණන් නැත. කියන විදිහේ ඔයවගේ කරුණු දහයක් බුදු හාමුදුරුවෝ දේශනා කළා. මෙන්න මේ වගේ අදහස් දැරීම මිථ්‍යා දෘෂ්ටිය හැටියට. එතකොට මේ තමයි සිතින් කරන අකුසල්. පාපකර්ම තුන. මොකක්ද? ලෝභකම, ද්වේෂය, සහ මිථ්‍යාදෘෂ්ටිය.

එතකොට දැන් පවිකම් දහයයි. කයෙන් කරනවා තුනක්, වචනයෙන් කරනවා හතරක්, සිතින් කරනවා තුනක්, පාපකර්ම දහයයි. දැන් මෙන්න මේවායින් වැළකීම තමයි බුදුන් වහන්සේ දේශනා කළේ. මේ පවිකම් මෙච්චරයි තියෙන්නේ. මීට වඩා

පවිකම් නෑ. එක එක්කෙනාට එක එක ඒවා රිංගවන්ට බෑ මේකට. අයින් කරන්ටත් බෑ. පුළුවන්ද? බෑ. අපට එහෙම ඇහෙනවා. ඒකට ඉතින් කරන්ට දෙයක් නෑ. බුදු හාමුදුරුවො නම් එහෙම කියලා නෑ නේද?

දැන් අපට හැම වේලේම කයෙන් කරන පවිකම් තුන නම් ඇහෙනවා. ප්‍රාණසානය, අදන්තාදානය, කාම මිථ්‍යාචාරය. ඊළඟට පවි කම් හැටියට වචනයෙන් පාපකර්ම හතරක් කරනවා වුණාට අපට ඇහෙන්නෙ බොරු කියන්ට එපා කියන එක විතරයි. එතකොට අද බොහෝ දෙනෙක් දන්නේ නෑ කවුරුත් දන්නෙ නෑ කේළාම් කීම බරපතළ අකුසලයක් බව. නිරයට යන නිරයගාමී අකුසලයක් කියල දන්නෙ නෑ. පරුෂ වචන කීම අපායට යන්ට තරම් දුගතිගාමී අකුසලයක් කියල දන්නෙ නෑ. හිස් වචන දෙවීම. දෙලොවට නැති වචන කියමින් කාලය ගත කිරීම පාපකර්මයක් කියලා කවුරුත් දන්නෙ නෑ.

දැන් මේ විදිහට අපට බෑ. බුදුහාමුදුරුවො කිව්වා. පැහැදිලිව ම වචනයෙන් පාපකර්ම හතරක් කරන බව. බොරු කීම, කේළාම් කීම, පරුෂ වචන කීම, හිස් වචන කීම. මේ හතර ම පවිකම්. එතකොට සිතින් කරනවා ලෝභකමයි ද්වේෂ කිරීමයි, මිථ්‍යා දෘෂ්ටියයි. දැන් ඒකයි මම කිව්වෙ. මේවගෙන් එකක්වත් අතහරින්ට බෑ. මේ දහයම පවිකම්. ඇතුල් කරන්ටත් බෑ. බොහෝ දේවල් ඇතුල් කරන්ට වීරිය කරනවා. නම් වශයෙන් සඳහන් කරන්ටත් පුළුවන්, ඕන නම්. එතකොට කයෙන් කරන පවිකම් තුනයි. වචනයෙන් කරන පවිකම් හතරයි. සිත, මනස, මොළය පාවිච්චි කරලා කරන පාපකර්ම තුනයි. මනෝ කර්ම කියලා කියන්නෙ මනස. හොඳද? කාය කර්ම - වචි කර්ම - මනෝ කර්ම. එතකොට මනස පාවිච්චි කරලා කරන පාපකර්ම තුනයි, මෙතන මේ මිථ්‍යාදෘෂ්ටිය කියලා කිව්වෙ, මේවා නියත මිථ්‍යාදෘෂ්ටි. ඒවයෙ දැන්.... කර්මය කර්මඵල නෑ කියන එක, මවට සැලකීමේ පලක් නෑ කියන එක, පියාට සැලකීම පලක් නෑ කියන එක, දන් දීම පලක් නෑ කියන එක, මනාව පිළිපන්න මහණ බමුණන්

නැතැයි යන්න පිළිගැනීම, මේවා බරපතල පාපකර්ම, මනසින් කරන. මොකද? ඒ අයගේ මනස ඉතා ම දුර්වලයි. ඒකයි හේතුව. එවැනි මනසක් තියෙන අය සුදුසු නෑ මනුෂ්‍ය ලෝකෙට. ඒකයි ඒවා පාපකර්ම කියලා කිව්වේ. ඒවා දැඩි ලෙස බලපානවා නියත මිථ්‍යාදෘෂ්ටියට. බුදු භාමුදුරුවො දේශනා කරනවා ඒ කියන්නේ ඉතා ම දුර්වල මානසිකත්වයක් ඇති මනසින් කරන්නේ. ඒවා කරන අයගේ අතින් විශාල වශයෙන් පාපකර්මමයි සිද්ධ වෙන්නේ. ඒකයි, මම එහෙම කිව්වේ. කොහොම වුණත් මෙන්න මේ කියපු පාපකර්ම දහයයි තියෙන්නේ. මේකට ආයෙ අලුතින් එකතු කරන්ට දෙයක් නෑ. අඩු කරන්ටත් බෑ. මම අර කිව්වේ වචනයෙන් කෙරෙන හතරෙන් එකයි දැන් කියැවෙන්නේ. ඉතිරි තුන අත හැරලා. ඒක බරපතල වරදක්. ඊළඟට නැති දේවල් එකතු කරන්ට යනව. උදාහරණයක් හැටියට, මම මේක මුලදින් කථා කළා. මේවා කථා කරන කොට බොහෝ අයට බොහෝ ප්‍රශ්න මතුවෙනවා. පාපකර්ම කියලා බුදුභාමුදුරුවො දේශනා කරපු නැති ඒවා රිංගවන්ට උත්සාහ කරනවා. සෘජුව ම දැන් මෙතන කොතනකවත් තියෙනවද? කියැවෙන්නේ නෑ නේ. නෑ. දැන් මම මේවා කියන්ට ඕනෑ. කොතනක හරි මේ දහයේ කියනවද සුරාපානය කරන එක - මත්පැන් පාවිච්චි කිරීම පාපකර්මයක් කියලා. නෑ. එතකොට අද හරි මහත් ආන්දෝලනයක් මේ බෞද්ධයෝ ඊළඟට හදාගෙන ඉන්න එකක් තමයි මාංස හක්ෂණය. මස් මාංස අනුභවය. මේකෙ තියෙනවද මේක පාපකර්මයක් කියලා. මං මේ කියන්නේ හොඳට මතක තියාගන්ට මම මේ දෙක අනුමත කරනවා එහෙම නෙවෙයි. මාංස හක්ෂණය හොඳයි කියන්ට යනවා නො වෙයි. එතකොට සුරාපානය හොඳයි කියන එක නෙවේ. මිනිස්සු කොහොමත් මත් වෙලයි ඉන්නේ. ඊට අමතරව මත් වෙන්ට දෙයක් නෑ. ධනය නිසා, කුලය නිසා, බලය නිසා, වෙන වෙන හැකියාවන් නිසා, උගත්කම නිසා, ඊළඟට රූප ස්වභාවය නිසා ඔය වගේ නොයෙකුත් දේවලින් මත්වෙලයි ඉන්නේ. ඔය අතරට ආයෙ තව මේ විෂ ද්‍රව්‍ය ඇතුළු කරගෙන මත්වෙන්ට වුවමනාවක්

නෑ. මං ඒකයි කිව්වෙ. මගේ ඒකට ගැටලුවක් නෑ. නමුත් මං මේ කියන්නට යන්නෙ අපේ සැබෑ පිරිසිදු බුදු දහම බුද්ධ දේශනාව මතු කරගෙන යන කොට, අපිට මේ බැහැරින් බාහිරින් ආපු බුද්ධ දේශනාවට අඩංගු නොවන මේ බාහිර දේවල් ඉවත් කරන්නට වෙනවා. ඒකයි මම නිශ්චිතව ම කිව්වෙ. අද හුඟාක් අය හිතාන ඉන්නව අරක්කු බොන්නෙ නැත්නම් ඒක තමයි බෞද්ධකම. අරක්කු බොනවා නම් ඔහු අන්තයට ම දාලා හෙළා දැකල කථා කරනවා. මේ වගේ බොහෝ දුර්වල තැනුන් හොඳ තැනුන් තියෙනවා. දෙක ම අපිට කථා කරන්නට වෙනවා. පස්සෙ දවසක කථා කරමු. නමුත් අපි බලෙන් ඇතුල් කරන්නට යන්න ඕන නෑ. මේ පාපකර්ම දහය තුළ කොතනකවත් මක්පැන් මන්ද්‍රව්‍ය භාවිතය සඳහන් කරලත් නෑ. මාංස හක්ෂණය සඳහන් කරලත් නෑ. ඒ නිසා මේක කාටවත් ඇතුල් කරන්නට බෑ. මොකද මෙතනට ඇවිල්ලා මගෙන් එක්ක වාද කරන අය ඉන්නවා, සමහරු. වාද කරලා වැඩක් නෑ. මොකද? මේ ධර්මය මගේ නොවේ. මේ කථා කරන්නේ බුද්ධ දේශනාව. මගේ දේශනාවක් නොවේ. බුදු හාමුදුරුවෝ කියලා නැති එකයි මම මේ කියන්නෙ. පිරිසිදු, පිළිගන්නට පුළුවන්, සාධාරණ, පොතපත මූල ග්‍රන්ථවල ඒ කියන්නෙ පැරණි බුදු දහමේ බුද්ධ දේශනාව තුළ අපට අල්ලගන්නට පුළුවන් තැනක් නෑ. මේව ඇතුල් කරන්නට රිංගවන්නට පුළුවන් කමකුත් නෑ. දැන් පැහැදිලි ද කිව්ව දේ? ඒකයි මම කිව්වෙ මේ පාපකර්ම දහය ඉතා පැහැදිලිව ම. මතක තියාගන්නට මේ දහයෙන් එකක්වත් අත හරින්නට යන්නට එපා. ඇතුල් කරන්නටත් එපා. බුදු හාමුදුරුවෝ කිව්ව නම් ඒ කිව්ව ම තමයි. ඒ හින්දා මේ එකක්වත් අත හරින්නටත් එපා. ඇතුල් කරන්නටත් එපා.

එතකොට මේ පවිකම් දහය කරපුවහම මොකද වෙන්නෙ? මේ පවිකම් දහය කරන මිනිස්සු දුගතිගාමී. දැන් මිනිස්සු මේවා තමයි කර-කර ඉන්නෙ. වැඩි හරියක් කරන්නෙම මේවා. වැඩිහරියක් මේ පාපකර්මවල තමයි ඉන්නෙ. ඒකට හේතුවක් තියෙනවා. මේ දේශනාව අගට යන

කොට තේරෙයි, ඇයි හේතුව කියලා. එතකොට මේකෙන් වළකින්නට කීවා. මේවා කරන නිසයි වළකින්නට කීවේ. මේවා නොකරනවා නම් බුදු භාමුදුරුවන්ට මේවා කියන්නට වුවමනාවක් නෑ. හැම වේලේ ම මේ දහය කර-කර ඉන්නෙ නෑ. ඒ ඒ අවස්ථානුකූලවයි. ඒ කියන්නෙ හැම වෙලේ ම ප්‍රාණසාකය කරන්නෙ නෑ. ලැබිවිච වෙලාවට, වෙලාවක් ආවා ම තමයි කරන්නෙ. සොරකමට, ඉතින් ඒ වගේ තමයි කාමයේ වරදවා හැසිරීමට, බොරු කියන්නට, කේළාම් කියන්නට, පරුෂ වචන කියන්නට, හිස් වචන කියන්නට මේ හැම එකකට ම අවස්ථාවක් ලැබෙන්නට ඕන. ඉතින් එතකොට මේවා කරනවා. මේවාගෙන් වළකින්නට තමයි බුදුභාමුදුරුවෝ කිව්වෙ.

පළවෙනියෙන් ම “සබ්බ පාපස්ස අකරණං” කිව්ව තැන, පච්ඤා කිව්වේ ඒ දහය වුනාට මෙතන පොඩි වෙනසක් තව කරන්නට වෙනවා. මම මේ පච්ඤා දහය විස්තර කළේ. එතකොට හොඳට මතක තියාගන්නට මේ දහය කරන මිනිස්සු අනිවාර්යයෙන් ම දුගතිගාමී. සතර අපායට යනවා. ඊළඟට ඒ ඇයි? මේවා කරන මිනිස්සු මනුෂ්‍යත්වයටත් නිගා දෙනවා. මනුෂ්‍යත්වයට සුදුසු නෑ. දැන් මේවායින් වළකින්නට කියලා කිව්වා. මේවායින් වැළකුණා නම් මොකද වෙන්නෙ? ඔවුන් අනිවාර්යයෙන් ම සුගතිගාමී. ඒ කියන්නෙ, ඊළඟට උත්පත්තිය ලබන්නෙ, මනුෂ්‍යයෝ වශයෙන්. එහෙම නැත්නම් දිව්‍ය ලෝක හයක් තියෙනවා. දිව්‍ය ලෝක හයේ හෝ අර කියපු මිනිස් ලෝකයේ තමයි උත්පත්තිය ලබන්නෙ. දුගතියකට යාමක් නෑ. එතකොට මේ පාපකර්ම දහයෙන් වැළකිවිච කෙනා, අනිවාර්යයෙන් ම ඔහු ළඟ මනුෂ්‍ය ධර්ම තියෙනවා. මේ පච්ඤා කරන මිනිස්සු ළඟ මනුෂ්‍ය ධර්ම නෑ. පැහැදිලි ද? මනුෂ්‍ය ධර්ම නොවේ මේ පච්ඤා කරනවා නම්. මේවා කරන කෙනා මනුෂ්‍ය ධර්මවලට අයිති දේවල් කරන කෙනෙක් නොවෙයි. ඒ නිසා තමයි ඔවුන් නිරයට යන්නෙ. මනුෂ්‍යත්වයට සුදුසු නෑ. දානවා පල්ලෙහාට පැහැදිලි ද? මේවායින් වැළකුණා නම්, මේ පච්ඤා දහයෙන් වැළකුණා නම්, ඔවුන් සැබෑ මනුෂ්‍ය

ධර්ම තියෙන අය. ඔවුන් මනුෂ්‍යත්වයට සුදුසුයි. ඊට ඉහළට යන්නේ ඒ පුරන ප්‍රමාණය අනුව සුදුසුයි. ඒ නිසා තමයි ඔවුන්ට සුගතිගාමී වෙන්ට පුළුවන් වෙන්නේ. පැහැදිලි ද කිව්ව දේ?

මං මේ කිව්වේ දේශනාවෙන් වුට්ටක් පොඩ්ඩක් වෙනසක් කරලා. පච්ඤා දහය ගැන කියන්නට ඕන හින්දා. මේකේ ගැටලුවක් තියෙනවද? මේ පච්ඤා දහයේ? එතකොට මෙයින් වළකින්නට කිව්වා බුදු හාමුදුරුවෝ. දැන් “සබ්බ පාපස්ස අකරණං” කිව්ව තැන මෙතෙක්දී හැබැයි මේ ගාථාවේදී අපට ගන්නකොට ගන්නට වෙනවා මේ පච්ඤා දහය ම නොවේ මෙතන අදහස් වෙන්නේ. “සබ්බ පාපස්ස අකරණං” කිව්ව තැන. මොකද? මේක තනි පදයක් වශයෙන් දේශනා කරනවා නම් කවුරු හරි, ඒක වැරදියි. බුද්ධ දේශනාවක් හැම වෙලාවක ම ගන්නට ඕන සම්පූර්ණ දේශනාවක් හැටියට එකට. සමස්තයක් වශයෙන් එකට ගන්නට ඕන. අපිට ඕන ඕන විදිහට එක එක පදය එක එක බණ්ඩය එහෙම නැත්නම් ජේද වශයෙන් අරගෙන දේශනා කරන්නට ගියොත් ඒක වැරදියි. ඒක ධර්මය විකෘති කිරීමක්.

දැන් මෙතනදී මොකක්ද “සබ්බ පාපස්ස අකරණං” කිව්වේ? පච්ඤා දහය ම ගැන නොවේ මෙතන කිව්වේ. කයෙන් වෙන අකුසල් තුනෙන් සහ වචනයෙන් වන අකුසල් හතරෙන් වළකින්නට කියල. මෙයින් අදහස් කළේ කය සහ වචනය සංවර කරගැනීමයි. මොකද? මනසින් වන පාපකර්ම මෙතනට ඕනෑ නෑ. මොකද ඊළඟ පද දෙකට යනකොට ඒකේ තියෙන හින්දා. පැහැදිලි ද කියපු දේ? පාපකර්ම දහයයි බුදුන් වහන්සේ දේශනා කළේ. ඒ දහයෙන් මෙතන අදහස් කළේ මොකක්ද? “සබ්බ පාපස්ස අකරණං” කියලා කිව්වේ කයෙන් වෙන පාපකර්ම තුනෙන් සහ වචනයෙන් වෙන පාපකර්ම හතරෙන් වළකින එක. කොටින් ම කියනව නම් මේක තමයි ශීලය. කය සහ වචනය සංවර කරගැනීම. පැහැදිලි ද? එතකොට තේරෙනවද කියපු දේ?

එතකොට බුදුහාමුදුරුවෝ මොකක්ද කීවේ? මේ ගාථාවේ මුලින් ම කිව්වේ “සබ්බ පාපස්ස අකරණං” එහෙනම් ඉස්සර

වෙලා අපි මොකක්ද කළ යුත්තේ? කය වචනය දෙක සංවර කරගැනීම. ඊට පස්සෙ මොකද කරන්නේ?

දැන් මතක තියාගන්නට මෙතන පවිකම් දහය ගැන මම කථා කළා. මේ පවිකම් දහය එතකොට මේ දහය කිරීම පවි හැටියට සැලකුවා. මේවා දුගතිගාමී. ඊට අමතරව පින් කියලා දෙයක් කරන්නට තියෙනවද අපට? මොනවද පින් වෙන්නේ? මේ පවිකම් දහයෙන් වැළකීම ම පින්. පැහැදිලි ද කියපු දේ?

දැන් ගොඩක් අයට ගැටලු මතුවෙනවා මේ පවි මොනවද? පින් මොනවද කියල. මොකද? අපිට අහන්නට ලැබෙන්නේ එහෙමනේ. “සබ්බ පාපස්ස අකරණං” කියලා ඔය ගාථාව කියලා පවිකම් කරන්නට එපා කිව්ව. ඊළඟට “කුසලස්ස උප සම්පදා” කුසල් වඩන්න කිව්ව. පින් කරන්නට කිව්ව. පවිවලින් වළකින්න, පින් කරන්න කිව්ව කියල තමයි කියන්නේ. නෑ මේ පළවෙනි තැන ම කියනව “සබ්බ පාපස්ස අකරණං” කියල කීවෙ පාපයන්ගෙන් වළකින්නට. එතකොට පවෙන් වැළකීම ම පින් වෙනවා. නෑ මං මේ කියන්නේ මේ ගාථාවෙන් පිට තැනක ඉඳලා හොඳද? මේ පවිකම් දහය ගැන කියපු නිසා. මේ පවිකම් දහයෙන් වැළකුනා නම් ඒක පින්. ඊට වඩා පින්ක් ලෝකයේ තවත් නෑ. පැහැදිලි ද කියන දේ?

ඔය දන් දෙන ඒවා, ඔය බණ කීම්, කඬින පින්කම් වෙහෙර විහාර කරවීම්. එතකොට ඔය අට මහ කුසල් කියල ඔය නොයෙකුත් තියනවනේ පින්කම් කියල. ඔය පින්කම් ඔක්කෝට ම වඩා ඉහලින් තියෙන්නේ මේ පින්කම, මේ පවි දහයෙන් වැළකීම. පැහැදිලි ද කිව්ව දේ?

දැන් දානය, ඉස්සරවෙලා කියපු පින්කම් සියල්ල වැටෙන්නේ දානයට. ඔය අට මහ කුසල්, කඬින පින්කම්, ඔය පන්සල් වෙහෙර විහාර කරවන පින්කම්, එතකොට ඔය ඔක්කොම වැටෙන්නේ දානවලට. දානයට වඩා ඉතා ම ඉහළයි සීලය. නැත්නම් කයෙන් සහ වචනයෙන් වෙන, මනසින් වෙන පවිකම්වලින් වැළකීම. එතකොට මේ පවිකම් කිරීමෙන්

නිරයට යනවා. මේවා පව්. මේවායින් වැළකීම තමයි පින්. ආයෙ කිසි කථාවක් නෑ. ඉහළ ම පින හොඳද? පින්කම් වෙන්තෙ පව් දහයෙන් වැළකීම. පැහැදිලි ද කියපු දේ? ආය කාටවත් ගැටලු තියෙන්ට බෑ මොනවද පව්කම්. මොනවද පින්කම් කියලා. පැහැදිලි ද?

මේ දහයෙන් වළකින එක ද ලේසි මේක කරන එකද ලේසි යමක් කරන එක ද ලේසි නොකරන එකද ලේසි මං දන්නෑ... මිනිස්සුන්ට තියෙන ප්‍රශ්න - හරි නම් වෙන දෙයක් ගත්තොත් කියන්නෙ කරන එක අමාරුයි, වළකින එක ලේසියි කියල. හැබැයි, දැන් මේක තමා අමාරු මේ පව්කම් දහයෙන් වළකින එක අමාරුයි. කරන එක ලේසියි. ඇයි? මිනිස්සු පුරුදු වෙලා තියෙන්නෙ, මේවා කර-කර ඉඳලා මේකෙම හිත තියෙන්නෙ. අනික ඉතින් මතක තියාගන්ට ඕන. මේ කොච්චර කවුරු මේ සිල් රකින්නට කීවත්, මේවා කරන්නට එපා කීවට මේවා කරන්නට හේතුවක් තියෙනවා. මොකක්ද හේතුව? මේවායේ පොඩි ආස්වාදයක් තියෙනව. නැද්ද? ඒකයි හේතුව. මේවායේ ආස්වාදයක් තියෙනවා. පව්කම්වල එවෙලෙට තාවකාලික හෝ සුළු ආස්වාදයක් තියෙනව. දිගුකාලීනව මහා ආදිනවයක් තියෙනවා. ඒක දන්නෙ නෑ සමහරු. සමහරු දැනගත්තත්; කමක් නෑ... අද ඉඳල මේක කරලා නැතිවුණත් කමක් නෑ කියලා ශක්තිමත් නැති මානසිකත්වයක්, හැකියාවක් නැති ආත්ම විශ්වාසයක් නැති පුද්ගලයෝ එහෙම හිතනවා. නමුත් මේවා කරන්නෙ කිසියම් ආස්වාදයක් තියෙන හින්දා. අපි එකක් මතක තියා ගන්ට ඕන. හැබැයි මතක තියාගන්ට ආස්වාදයට වඩා ආදිනවය විශාලයි. ඒ නිසයි, මේක එපා කියලා කියන්නෙ. මිනිස්සු දන්නෙ නෑ මෙතනින් එහාට යන්ට ගියා නම් තියෙන සැපය. මෙයින් වැළකුණා නම් තියෙන සැපය දන්නෙ නෑ. ඒ පුරුද්ද නැති හින්ද.

එතකොට කොහොම වුණත් මේ පව්කම් දහයෙන් වැළකුනා නම් ඒක තමා පින. එතකොට පව් පින් ගැන ආයෙ ගැටලුවක් තියෙන්ට බෑ. මේ දහය කළොත් නිරයට යනව. අන්න, මේ පව් දහයෙන් වැළකුණොත් ඔවුන් සුගතිගාමී. ඔන්න

පින් හරිනේ. හැබැයි එතකොට “සබ්බ පාපස්ස අකරණං” කිව්ව තැන පවිකම් හතයි වැටෙන්නේ. මොකද මනෝ කර්ම මෙතන ගැනෙන්නේ නෑ. මනසින් කරන පවිකම් තුන වැටෙන්නේ නෑ. කයෙන් සහ වචනයෙන් කරන පාපකර්ම හත තමයි මේ කිව්වේ. මේ පාපයෙන් වළකින්න කිව්ව. කය වචන දෙක සංවර කරගන්න කීවා. පැහැදිලි ද දැන් එතකොට.

ඊට පස්සේ දෙවෙනියට බුදු හාමුදුරුවෝ දේශනා කළා ඒ ගාථාවේ දෙවැනි පදය. මොකක්ද කීවේ? “කුසලස්ස උපසම්පදා”. දැන් මේ කය වචනය සංවර කරලා අත පය බැඳගෙන පැත්තකට වෙලා ඉඳලා හරියන්නේ නෑ. මේ දහම ඊට වඩා ගැඹුරු දෙයක් බුදු රජාණන් වහන්සේ දේශනා කළේ. අර පව් දහයෙන් වැළකිලා දිව්‍ය ලෝකේ යන්ට කියලා කියන්ට බුදුවරු පහළ වෙන්ට ඕනෑ නෑ. මොකද ඒවා අනික් ආගම්වලත් තිබුණා. බුදුවරු පහළ වුණත් අනික් ආගම්වලත් මේවායින් යම් යම් දේවල් අඩුවැඩි වශයෙන් තිබුණා. බුදුන් වහන්සේ තරම් මේ වගේ අංග සම්පූර්ණව ක්‍රමවත් ව දේශනා වෙලා නොතිබුණට අඩු-වැඩි වශයෙන් යම් යම් අඩුපාඩුකම් දුර්වලකම් මධ්‍යයේ නමුත් ඔය පවිකම් සහ ඔය පින්කම් ගැන මිනිසුන්ගේ යම් යම් අවබෝධයක් තිබුණා එදා. නමුත් බුදු හාමුදුරුවෝ මේක අංග සම්පූර්ණව ක්‍රමවත්ව සකස් කළා. දැන් මෙතන මේ පව්වලින් වැළකිලා පින්කම් විතරක් කරකර ඉඳලා හරියන්නේ නෑ. මොකද අද දේශනාවේ දැන් මේ යන්නේ වෙන තැනකින්. චතුරායඝී සත්‍යය දේශනාවෙන් නෙමේ. ආර්ය අෂ්ටාංගික මාර්ගයෙන් නොවන හින්ද. මොකද? මේවා අවශ්‍ය වෙන්නේ දුක නිසා. දුකින් ගැලවෙන්නට අපි යන්නේ. සසර දුකින් ගැලවෙන්නට යන්නේ. ඉතින් ඒ නිසා ඉස්සර වෙලා කරන්නට ඕන කය වචනය සංවර කරගැනීම. ඊළඟට අපි මෙතනින් නැවතිලා හරියන්නේ නෑ. අපි ඊළඟ පියවරට යන්ට ඕන. මොකට ද මේක කරගන්නේ? මොකට ද අපි කය - වචන සංවර කරගන්නේ? ඊළඟ පියවරට යන්ට ඕන හින්ද.

මොකක්ද ඊළඟ පියවර “කුසලස්ස උපසම්පදා” ආ... දැන් ඉස්සර වෙලා කීවා පවිකම් කරන්ට එපා. මේ බුද්ධ දේශනාව හරි ගාම්භීරයි. හොඳට බලන්ට තියෙන බුද්ධිමත් ස්වභාවය. පවිකම් කරන්ට එපා කීව්වා එව්වරයි. ආයෙ පින්කම් ගැන කියන්ට ගියේ නෑ. පවිකම් නොකළා නම් ඒක ම පින්. දැක්කද? හරි කෙටියි. බලන්ට කොච්චර ඉගෙනගන්ට දේවල් තියෙනවද කියල නේද? පවිකම් කරන්ට එපා කීව්වා. එහෙනම් හරි ආයෙ පින්කම් ගැන කිය-කියා ඉන්ට ඕන නෑ. එතන ම පින්. පවි නොකිරීම.

ප්‍රශ්නයක් :- පන්සිල් ගන්න ඕනත් නැද්ද?

පිළිතුර :-

ආයෙ ගන්නේ කොහෙන්ද? සිල් ගන්නෙ කඩෙන්ද? ගන්ට තැනක් තියෙනවද? ගබඩා කාමරයක. කොහෙ හරි රැස් කරල. ආයෙ ගන්ට දෙයක් නෑ. මේක නොකර ඉන්ට. එව්වරයි. ආයෙ වදින්නට පුදන්ට මොකවත් නෑ. මේ ටික ඔය කියපු දහය නොකර ඉන්ට. දහයෙන් මේ හත නොකර ඉන්ට. කය-වචන දෙක සංවර කරගන්ට. ඕනන පින්. පවින් වැලකුණා.

ඊළඟට කියනව කුසල් වඩන්ට. මොකටද කුසල්? කුසල් නෑ මිනිස්සු ළඟ. කුසල් නෑ. කුසල් තිබුණා නම් කුසල් වඩන්ට කියන්නෙ නෑනෙ බුදු හාමුදුරුවෝ. කුසල් නෑ. එහෙනම් මොනවද තියෙන්නෙ? අකුසල්. දැක්කද වෙනස? දැන් අතන පවි ගැන කියල පවි කරන්ට එපා කීව්ව. එතන පවි නොකිරීම ම පින්. පින් පවි දෙක එතනින් ඉවත් වෙන්ට ඕන. ආයෙ මෙතෙන්නට ගේන්ට ඕන නෑ. එහෙම කියපු බුදුන් වහන්සේ ඊළඟට කියනව සියලු කුසල් වඩන්ට. ඇයි කුසල්. අපි ළඟ කුසල් නෑ. මිනිස්සු ළඟ කුසල් නෑ. ඒ හින්දා කුසල් වඩන්ට කීව්වා. කුසල් නැත්නම් මොනවද තියෙන්නෙ? අකුසල්.

ඕනන ඊළඟට ප්‍රශ්නයක් එනවා. මොනවද කුසල්? මොනවද අකුසල්? දැන් මිනිස්සු ළඟ තියෙන දේ අපි කථා කරමු. තියෙන්නෙ අකුසල්. කුසල් නෑ. එහෙනම් දැන් කුසල්

වඩන්ට කියනවා. කුසල් නැති හින්දු තියෙන්නෙ අකුසල්. මොනවද අකුසල්? පඤ්ච නිවරණ. (වැඩසටහනට සාකච්ඡාවට සම්බන්ධ කෙනෙක්) ඕව්. පඤ්ච නිවරණ කියල තමයි ලේසියෙන් අපට කියන්ට තියෙන්නේ. මොනවද මේ?

ඔව්. ඇසින් රූප දැකල ඇස පිනවන්ට තියෙන ආශාව, රූප දැකීම සැපයි. ආස්වාදජනකයි. ඉතින් අපි මිනිස්සු කරන්නෙ ඒකම පස්සෙ පන්නනවා. තමා ප්‍රිය කරන රූප පස්සේ දහ අතේ දුවනව, ඇස පිනවන්ට. ඊළඟට කනින් ප්‍රිය ශබ්ද අහල කන පිනවන්ට තියෙන ආශාව, ආස්වාද කිරීමට තියෙන ආශාව, නාසයට තමා ප්‍රිය කරන ගන්ධයන් ලබා දීල නාසය පිනවන්ට තියෙන ආශාව. ආස්වාද කරන්න තියෙන ආශාව. දිවට තමා ප්‍රිය කරන රසයන් ලබා දීල දිව පිනවන්ට තියෙන ආශාව, ඊළඟට කයට තමා ප්‍රිය කරන ස්පර්ශයන් ලබා දීල කය පිනවන්ට තියෙන ආශාව, ඊළඟට මනසට තමා ප්‍රිය කරන සිතීවිලි කල්පනා කිරීම් ආදී වශයෙන් යම්යම් දේවල් මෙනෙහි කිරීම් වශයෙන් සිත මනස පිනවන්ට තියෙන ආසාව. ඇස - කන - නාසය - දිව - ශරීරය - මනස කියන ආයතන හයෙන් තමයි මිනිස්සු අරමුණු ගන්නේ. මේ අරමුණු ගන්න තමා ප්‍රිය කරන දේවල් පස්සෙ යනවා එයින් විදින්නට තියෙන ආශාව නිසා. එතකොට මේ ඇස, කන, නාසය, දිව, ශරීරය මනස කියන මේ ආයතන හය පිනවීම තමයි කාම කියලා කියන්නේ. පාලියෙන් කාම කියල කියන්නේ. මේ සියලු ආයතන පිනවීම. හොඳ ද? අපේ රටේ කාම කියල කියන්නේ එක්තරා දේකට පමණයි. ඒකත් ඇතුළුව මේ හය ම තමයි කාම කියල කියන්නේ. එතකොට මේක පිනවන්ට තියෙන ආශාවට කිව්වා කාමච්ඡන්ද කියලා. ඉතින් මේ කාමච්ඡන්දය කියපු එක බුදුන් වහන්සේ හැඳින්වුවේ අකුසලයක් හැටියට. මේක අකුසලයක්. මේකට නිවරණ කියල කිව්වා. නිවරණ කියල කියන්නේ...

මිනිස්සුන්ගෙ හිත ස්වභාවයෙන් ම බැබළෙනවා. ප්‍රභාශ්වරයි කියලා කිව්වේ. මෙන්න මේ වගේ නිවරණ කියන

සිත ආවරණය කරලා තියෙන අකුසල් ජාතියක් තියෙනවා. නැත්නම් කෙලෙස් කියලත් කියනවා. මෙන්න මේවා නිසා සිත අපිරිසිදු වෙලා තියෙන්නේ. සිත වැහිල තියෙන්නේ. ඒක හින්දා තමයි මේවට අකුසල් කියල කියන්නේ. නිවරණ කියල කියන්නේ. නිවරණ පහක් සඳහන් වෙනවා. පළවෙනි එක තමයි කාමච්ඡන්දය. ඇස කන නාසය දිව ශරීරය මනස කියන ආයතන පිනවන්ට තියෙන ආශාවට. එතකොට ඒ එකක්.

දෙවැනි එක තමයි, මොකක්ද දෙවැනි අකුසලය. ව්‍යාපාදය, තරහව. දැන් අපට හැම වෙලේම ඇසට ප්‍රිය අරමුණු ලැබෙන්නේ නෑ. වැඩියෙන් ලැබෙන්නේ ප්‍රිය නොකරන අරමුණු. කනටත් එහෙමයි. හැම වෙලේ ම ප්‍රිය ශබ්ද ලැබෙන්නේ නෑ. අපට ලැබෙනවා ඕනෑ තරම් අපි ප්‍රිය නොකරන අරමුණු. නාසයට ගන්ධයත් එහෙමයි. ප්‍රිය කරන දේත් ප්‍රිය නොකරන දේත් ලැබෙනව. දිවට රසයත් එහෙමයි, කයට ස්පර්ශත් එහෙමයි, මනසට සිතුවිලිත් එහෙමයි. අපි එතකොට මොකද කරන්නේ? අර කැමති එක පස්සෙ තමයි පන්නන්නේ. අකමැති දේ ප්‍රතික්ෂේප කරනවා. ඒකත් එක්ක ගැටෙනව අන්න ඒකට ද්වේෂය කියල කිව්වා. ඔය තරහ එන්නේ, ගැටෙන්නේ, වාද විවාද කරන්නේ, ප්‍රශ්න ඇති කර ගන්නේ ඇයි මේ? මේ ව්‍යාපාදය. තමන් අකැමැති නිසා. කැමති දේ ඇලෙනවා, අකමැති දේ ගැටෙනවා. කැමති දේ පසුපස යාම තමයි අපි කාමච්ඡන්දය කියල කීවේ. එයින් අපිට අකැමැති දේ නැත්නම් ප්‍රිය නොකරන දේ ලැබෙන කොට අපි ඒක ප්‍රතික්ෂේප කරනවා. ඒක බැහැර කරනවා. ඒක තමයි ද්වේෂය කියලා කිව්වේ. එතකොට මේකත් අකුසලයක්. නිවරණයක්. හරිද? ඒ දෙවැනි එක.

එතකොට තුන්වැනි එක මොකක්ද? මේ සිතේ ඊනමිද්ධය, කම්මැළිකම. හැමදේට ම නොවෙයි කම්මැළි හොඳ වැඩ කරන්ට. කුසල් දහම් කරන්ට කම්මැළියි. හොඳ වැඩවලට කම්මැළියි. අනික් වැඩවලට නම් හරි උදෙසාගයෙන් එනවා. ඒ මොකද? ආස්වාදයක් තියෙනවනේ. ඉස්සර වෙලා අපි

කිව්වානේ පච්ඡාසනානුකූල නමුත් භොදවැඩ පින්කම්. එවෙලෙට ආස්වාද නෑ. පස්සෙ තමයි ඒකෙ දේවල් තියෙන්නෙ. සැප විඳින්නෙ. ඒ හින්දා අර ක්ෂණිකව ලැබෙන දේට තමයි පන්නන්නෙ. ඉක්මනට සතුටු වෙන්නට. පච්ඡාසනා කරන්නෙ ඒකයි. පිනට ටිකක් පසුබසින ස්වභාවයක් තියෙනවා. අන්න ඒකට කිව්වා ටීනම්ද්ධ කියලා. සිතේ සහ කයේ තියෙන මැලි බව. එතකොට මේකත් අකුසලයක්.

ඊළඟට හතර වැනි එක තමයි උද්ධච්ච - කුක්කුච්චය. මේ උද්ධච්ච කියලා කිව්වේ හිතේ තියෙන නොසන්සුන් බව. එක අරමුණක හිත තියාගෙන ඉන්නට බෑ. දහ අතේ පැන-පැන දුවනවා අරමුණු භොයාගෙන. ඒකට කිව්වා හිතේ නොසන්සුන් බව - උද්ධච්චය කියලා. ඊළඟට එතන ම තව එකක් තියෙනවා, කුක්කුච්චය කියලා. සිතේමයි හට ගන්නෙ. ඒකට කුක්කුච්චය කියල කිව්වෙ, කරපු අකුසල් පිළිබඳව තැවෙන ස්වභාවය ඊළඟට නොකළ කුසල් පිළිබඳව තැවෙන ස්වභාවය. එතකොට නොකළ කුසල් සහ කළ අකුසල්, කරපු පච්ඡාසනා සහ නොකරපු පින්කම් පිළිබඳ සිතේ තැවෙන ස්වභාවය තමයි කුක්කුච්චය කියල කියන්නෙ. මේ දෙක එකට සිදුවන හින්දා උද්ධච්ච යයි කුක්කුච්චයයි දෙක ම එකට දාලා උද්ධච්ච-කුක්කුච්ච කියලා එක නිවරණයක් හැටියට ගත්තා.

ඊළඟට පස්වෙනි එක තමයි විච්චිච්චාව, සැකය. සැකයි. මෙතන සැක කියලා කිව්වේ බුදුන් වහන්සේ පිළිබඳව, ධර්මය පිළිබඳව, සංසරත්තය පිළිබඳව, එතකොට කර්මය, ඔය විදියට ධර්මයට අදාළ දේවල් පිළිබඳව අපට තියෙන සැක සහිත බව. ඒකට කිව්වා විච්චිච්චාව කියලා. මෙන්න මේ ටික තමයි අකුසල්. දැන් මිනිසුන්ගෙ හිතේ නිතරම මෙව්ව ටික තමයි තියෙන්නෙ. මේ පහම තමයි තියෙන්නෙ. සාමාන්‍ය සිතක, අභාවිත සිතක, අභාවිත කියන්නෙ දියුණු නොකළ පාලනය කරගත්තෙ නැති සිතක. අභාවිත සිතක හැමවේලේ ම මේ පහ තියෙනවා. පහ ම තියෙනවා. හැබැයි පහ ම එක විදිහටම ක්‍රියාත්මක වෙන්නෙ නෑ. හැම වෙලාවෙ ම. එක එකක්

අඩු-වැඩි වශයෙන් තියෙනවා. එක එක වෙලාවට එක එක නීවරණය උත්සන්නව පවතිනවා. එකක් උත්සන්න වෙනකොට අනික දුර්වලයි. ඒ වගේ මාරුවෙන් මාරුවට සමහර ඒවා උත්සන්නවයි, සමහර ඒවා දුර්වලවයි, නමුත් පහම සමස්තයක් වශයෙන් සිත්වල තියෙනවා.

එතකොට මෙන්ම මේවා අකුසල්. දැන් බුදු හාමුදුරුවෝ කිව්වා, කුසල් වඩන්ට කියලා. දැන් මේ කුසල් වඩන්ට කියලා කියපු එකෙන් අදහස් කරන්නේ මොකක්ද? මේ පහ නැති කිරීමයි. අකුසලය නැති කිරීම ම කුසලය බවට පත් වෙනවා, මෙතන හැටියට නම්. පැහැදිලිද?

දැන් අතන පව් පින් ගැන කියද්දී පවෙන් වැළකීම ම පින වුණා. ආයෙ අනික කියන්ට ඕනෑ නෑ. බලන්ට, කොච්චර සුන්දරව කියල තියෙනවාද කියලා. මෙතෙන්දී කියන්නේ මොකක්ද? මේ අකුසලයෙන් වැළකීම ම තමයි, කුසල් වැඩීම. ඒ පහ නැති කරන්ට විරිය කරන්ට. එතකොට ඒක කුසලය වෙනවා. මේ අකුසලය නැතිව යනවා. දැන්. මිනිසුන්ගෙ සිත තියෙන්නේ අකුසලයේ. මේ කියපු පඤ්චනීවරණවල. කෙලෙස් කියලා කිව්වෙන් මේවට. දැන් මේ පහ නැති කරන්ට කරන විරියම තමයි මෙතන කුසලය කියලා ගත්තේ. තේරුණාද කියන දේ? පැහැදිලිද? මම කියන කියන යනවා. ප්‍රශ්නයක් තියෙනවා නම් මේ කියන තැන එතන ම අහන්ට. තියෙනවාද ගැටලු තැනක්? එතකොට දැන් කුසල් වඩන්නේ, මොකටද? කුසල් වඩනවා කියල කියන්නේ මේ අකුසලය නැති කිරීම. අකුසල් ටික නැති කළා නම් එතන කුසලය. දැන් මේ නීවරණ පහ තියනකම් හිත අකුසලයේ තියෙන්නේ. දැන් මේ පහෙන් මුදවගන්න නම් මොකද වෙන්නේ. දැන් මේක නැති කරන්ට මොකද කරන්ට ඕන. මේක එකපාරට නිකම් කරන්ට බෑ. අන්න එතෙන්ට එන්න තමා ඉස්සෙල්ලා බුදු හාමුදුරුවෝ කිව්වේ. “සබ්බ පාපස්ස අකරණං” කිව්වේ ඉස්සර වෙලා කරන්ට ඕන කය-වචන දෙක සංවර කරගන්න එක. කයෙන් කරන අකුසල් තුනෙන් සහ වචනයෙන් කරන අකුසල්

හතරෙන් වළකිනවා. එතකොට ඊළඟට අපි යනවා කුසල් වඩන්ට. දැන් තියෙන්නෙ හිතක් එක්ක මේ ගනුදෙනුව අපිට. දැන් මේ හිතට ඕන දේ කරන්නෙ කය හරහා. ආශ්වාස-ප්‍රශ්වාස කියන එක උපන් මොහොත් සිට මියයන තෙක් ශරීරයේ ඉබේම සිදු වන ක්‍රියාවලියක්. ඒක හැරුණුකොට කයට වෙන කිසිවක් කරන්ට බෑ සිතේ නියෝගයකින් සිතේ අනුග්‍රහයකින් තොරව. හරි... ඉස්සර වෙලා හිතල හිතෙන් දෙන නියෝගයකට තමයි කය ක්‍රියාත්මක වෙන්නෙ. ඊළඟට කථා කරන්ට බෑ. කයින් කරන දේ සහ කයත් වචනයත් දෙකම අපි කථා කරන්නෙත් ඉස්සර වෙලා සිතින් සිතලා. එතකොට සිතේ අනුග්‍රහය නැතිව කථා කරන්ටත් බෑ. කයින් කරන අර අකුසල් තුන ප්‍රාණසාතය, අදත්තාදානය, කාමමිථ්‍යාවාරය. වචනයෙන්, බොරුකීම, කේළාම් කීම, පරුෂ වචන කීම, හිස් වචන කීම කියන හතර. දැන් මේ හත ම කරන්ට නම් හිතේ අනුග්‍රහය ඕන. අපි ඒක හින්දා තමයි කයයි - වචනයයි දෙක සංවර කරගන්න ඕන. එතකොට ඉතිරි වෙන්නෙ සිතින් කරන පවිකම් තුන විතරයි. අර ඉස්සර වෙලා කියපු පවිකම් දහයෙන් දැන් මේක සංවර කරගන්ට කය වචන දෙක සංවර කරගන්ට කීවෙ ඒකට. එතකොට සිතින් කරන පාපකර්ම දහයෙන් හතක් ම නවතිනවා කය වචන සංවර කරගත්තහම. ඒකයි ඒක මුලට ගත්තෙ.

දැන් සිතින් තමයි එතකොට අර ලෝභය, ද්වේෂය, මිථ්‍යාදෘෂ්ටිය ඒ දේවල් කරන්නෙ. දැන් ඊළඟට මේ ටික මෙතනදිත් කරනවා. දැන් ඊළඟට මොකද කරන්නෙ අපි. අකුසල කර්ම කිව්වා. මේවා පාපකර්ම නැත්නම් පඤ්ච නීවරණ නැති කරන්ට නම් අපි මොකද කරන්ට ඕන. භාවනා. අපි ඒවාට කියනවා සමථ භාවනා කියලා. නීවරණ. දැන් මේවා කථා කරපු බුදු හාමුදුරුවෝ මෙතනදි අදහස් කළේ මේක. “කුසලස්ස උපසම්පදා” කුසල් වඩන්ට. අකුසලයෙන් හිත මුදවාගන්ට. අකුසලයෙන් සිත මුදවගත්තහම හිත කුසලයේ තියෙන්නෙ. පැහැදිලි ද කියපු දේ, අකුසල් තියෙනවා

පහක්. පඤ්ඤ නිවරණ කියල අපි සඳහන් කරපු. ඒ පහෙන් සිත මුදවගත්ත නම් එතන තියෙන්නෙ කුසල් සිත්. පඤ්ච නිවරණ අකුසල් සිත් ඉවත් වෙන කොටම පහළ වෙන්නෙ කුසල් සිත්. එතකොට මේ පඤ්ච නිවරණ නැති කරගන්නට නම් අපි මොකද කරන්නට ඕන? අපි ඉස්සර වෙලා කරන්නට ඕන භාවනාවක්. ඒවාට අපි කියන්නෙ සමථ භාවනා කියලා.

සමථ භාවනාවක් කරන කොට අපි කරන්නෙ මොකක් හරි කුසල් අරමුණක සිත එක අරමුණක රඳාපැවැත්වීමට චීරිය කරල - කරල ඒ අරමුණේ සිත රඳාපවත්වාගැනීම. දැන් අපි ආනාපානසති භාවනාවෙන් කරන්නෙ ඒක. ආශ්වාස-ප්‍රශ්වාස අපි කිව්වනෙ කය ඉබේම කරන ක්‍රියාවලියක් කියල. මේ කය විසින් කරන ඉබේ ම සිදුවන ක්‍රියාවලිය දෙස බලන් ඉන්නවා. අපි මේ භාවනා පාඩමක් දේශනා සාකච්ඡාවක් නොවන නිසා මං මේ ගැන වැඩිය කථා කරන්නට යන්නෙ නෑ. ඉදිරි දවසක මේ භාවනා පිළිබඳ සාකච්ඡාවකදී ගැඹුරු ලෙසින් මේ සමථ භාවනාවක් විපස්සනා භාවනාවක් පිළිබඳ ව පූර්ණ වශයෙන් සාකච්ඡා කරන හින්දා මං මේ භාවනාව කියන වචනෙ විතරක් මෙතනදි සඳහන් කළා අපි මීට වැඩිය දෙයක් කථා කරන නිසා.

එතකොට මේ භාවනාවෙන් තමයි මේ නිවරණ නැති කරන්නෙ. එතකොට මේ නිවරණ නැති කිරීම තමයි කුසල් වැඩීම. එතකොට මේ පඤ්චනිවරණ නැති කරන්නට නම් භාවනා කරන්නට ඕනෑ. භාවනා කරගෙන කරගෙන යන කොට සිත එක අරමුණක රැඳෙන කොට මොකද වෙන්නෙ. මේ පඤ්ච නිවරණ ටික යටපත් වෙනවා හරියට අර පොකුණක තියෙන මඩ, වතුර මඩ වෙලා තිබුණ පොකුණක මඩ ටික අඩියේ තැන්පත් වුණා වගේ. අර භාවනා අරමුණේ හිත රඳවන කොට, ක්‍රියාත්මක කරන කොට, මොකද වෙන්නෙ? නිවරණ ටික යටපත් වෙලා සිතේ ප්‍රභාශ්වරය මතුවෙනවා. පැහැදිලි ද කියපු දේ?

ඒ ප්‍රභාශ්වර සිත මතු කරගැනීම තමයි කුසල් වැඩීම වෙන්තෙ මේ ගාථාවේ මෙතන කියැවෙන විදිහට. එතකොට මේ ප්‍රභාශ්වර සිතක නැත්නම් කුසල් සිතක මොනවද තියෙන අංග. දැන් පඤ්ච නිවරණ නැතිවෙන කොට, ඒ පහ නැතිවෙන කොට තව පහක් හිතට එනවා. ඒවාට කියනවා විතක්ක, විචාර, ප්‍රීති, සුඛ, ඒකාග්‍රතා කියලා. භාවනා කරන කමටහනේ - භාවනා අරමුණේම සිත දිගින් දිගට ම පවත්වාගෙන යන කොට පඤ්ච නිවරණ ටික යටපත් වෙනවා. යටපත් වෙන්තෙ කොහොමද? මේ භාවනා අරමුණේ දිගින් දිගට ම හිත රැදිල තියෙන කොට. භාවනා අරමුණේ දිගින් දිගට ම හිත පවතින කොට, ඒකට අපි කියනවා ඉස්සර වෙලා මතුවෙනවා ධ්‍යාන අංග පහ. ඒ ධ්‍යාන අංග පහ මොනවද බලමු.

එකක් තමයි විතක්ක. ඒ භාවනා අරමුණේ ම සිත රැදී පවතින ස්වභාවය. විචාර කියන්නේ ඒක වටේ ම කැරකි කැරකි බලනව වගේ. ඒකේ රැදී පවතිනවා වගේ. පොඩි වෙනසක් මේ දෙකේ තියෙන්නෙ, විතක්ක විචාර වශයෙන් ඒ අරමුණේ පවතිනවා. එතකොට ප්‍රීතියක් දැනෙනවා. සිත එක්තැන් වෙන කොට නිවරණ යටපත් වෙන කොට මහා සතුටක් දැනෙනවා. ඊළඟට සුඛයක් කයට දැනෙනවා. සිත එකඟ වෙනකොට සැහැල්ලු වෙනකොට කයට සැපයක් දැනෙනවා. ඒකට තමයි සුඛය කියල කිව්වෙ. ඊළඟට උපේක්ෂාව වැඩෙන්නෙ. ඒකාග්‍රතාවය. සිත එහෙ මෙහෙ දුවන එක නවතිනවා. එතකොට අර කියන පඤ්ච නිවරණ යටපත් වෙනවා. ඊළඟට මතුවෙනවා, මොනවද? මේ ධ්‍යාන අංග පහ. දැන් මේ ධ්‍යාන අංග පහ කොහෙද තියෙන්නෙ? ප්‍රථම ධ්‍යානයේ එතකොට ප්‍රථම ධ්‍යානය කුසලයක් ද? අකුසලයක් ද? කුසලයක්. ප්‍රථම ධ්‍යානයේ, අර අකුසල් පඤ්ච නිවරණ නෑ. ඒ වෙනුවට තියෙන්නෙ ධ්‍යාන අංග.

ඊළඟට දැන් ද්විතීය ධ්‍යානයට යනකොට විතක්ක විචාර දෙක ඉවත් වෙනවා. ප්‍රීතිය, සුඛය, ඒකාග්‍රතාවය තියෙන්නෙ. ද්විතීය ධ්‍යානය කුසලයක්. ප්‍රථම ධ්‍යානයට වඩා බලවත්

කුසලයක් ඒක. දැන් තෘතීය ධ්‍යානයට යන කොට ප්‍රීතියක් ඉවත් වෙනවා. සුඛයයි ඒකාග්‍රතාවයයි පමණයි. ඉතා ම බලවත් දෙවැනි ධ්‍යානයට වඩා. සුඛයක් අතහැරියා ම සතර වැනි ධ්‍යානයට යනවා. චතුර්ථ ධ්‍යානයට යනකොට සුඛයක් අතහැරෙනවා. ඉතිරි වෙන්තෙ පිරිසිදු උපේක්ෂාව පමණයි. දැන් පැහැදිලි ද කියපු දේ?

දැන් මෙතනදි අදහස් කළේ මෙන්න මේක. එතකොට මේ කුසල් අකුසල් පිළිබඳ ගැටලුවක් තියෙනවද? පින්-පව් ගැන ගැටලුවක්. නෑ නේද? කුසල් අකුසල් ගැන ගැටලුවකුත් නෑ. දැන් මොකද කරන්නේ දැන් කුසල් වඩනකොටම අකුසල් ටික නැතිව යනව. ඉබේ ම කුසලයෙ සිත රැඳෙනවා. දැන් මේක මොකටද මේ කරගෙන යන්නෙ. දැන් මේක මෙතනින් ඉවර නෑ. මේ ගාථාවෙ ඉතුරු තැනට යන්ට ඕනෑ, අපි.

දැන් ඊළඟට බලන්ට. අපි දැන් පාපයෙනුත් වැළකුණා. දැන් අකුසලයෙනුත් වැළකුණා හරිද? පළවෙනි තැනදි කියපු කය-වචන සංවර කරගත්තා. පාපයෙන් වැළකුණා. දැන් පින්වත් සිතක් තියෙන්නෙ. පින්වත්තයෙක් වුණා. ඊළඟට කුසල් වැඩුවා. අකුසල් ටික නැති කරගත්තා. දැන් ඒත් බුදු හාමුදුරුවො මෙතනින් නවතින්ට කීවාද? නෑ. තවත් වාක්‍යයක් කීවා. මොකක්ද ඊළඟට කීවේ? “සචිත්ත පරියොදපනං” සිත පිරිසිදු කරන්ටලු. බලන්ට. මෙච්චර දේ කරලත් සිත පිරිසිදු නෑ නේද? දැක්කද වෙනස? පවින් වැළකුණා. කුසල් වැඩුවා. නේද? පවිකම් අතහැරලා පින්කම් කරනවා. දැන් අකුසල් අතහැරලා කුසලත් වඩාගෙන යනවා. නමුත් බුදුහාමුදුරුවො ඊළඟට කුන්වැනි පදයෙන් කියනවා “සචිත්ත පරියොදපනං.” දැන් මොකක්ද කරන්ට තියෙන්නෙ. සිත පිරිසිදු කරන්ටලු. ඇයි සිත පිරිසිදු කරන්නෙ? අපිරිසිදු හින්දා. දැන් මේ ටික කරලත් සිත පිරිසිදු නෑ. බලන්ට කොයි තරම් ගැඹුරුද මේ දහම නේද? කියල. සිත අපිරිසිදුයි. කොහොමද සිත අපිරිසිදු මෙච්චර දේවල් කරල? දැන් පවින් වැළකුණා. සිත කුසලයේ පිහිටුවා අකුසල් නැති වුණා. තවත් අපට ඊළඟට කුන් වන

පදයෙන් කිව්වා, “සිත පිරිසිදු කරන්න” සිත අපිරිසිදුයි. කොහොමද සිත අපිරිසිදු වෙන්නෙ. බුදුන් වහන්සේගෙ දේශනාවෙ තියෙන විශේෂ ම තැන තමයි මේක. දැන් බලන්ට සිත

දැන් අපි කිව්වොත්, අපි මේ දැන් කරන්ට යන්නෙ මේ සසර දුකින් මිදෙන්නනේ යන්නෙ. දැන් දුකයි. දුක්ඛ සත්‍යය. දුක නිසා මේ දුකින් මිදෙන්ට යන කොට මේ බුදුන් වහන්සේගෙ දේශනාවෙ තියෙන විශේෂ ම තැන මෙතනනේ. දැන් ඇත්තට ම මේ පද තුනෙන් මේ වාක්‍යයෙන් අපි කියන්නෙන් අර බුදුන් වහන්සේගෙ දේශනාවෙ අර ආර්ය අෂ්ටාංගික මාර්ගය ම තමයි වෙනත් ක්‍රමයකට බුදු භාමුදුරුවො දේශනා කළේ. දැන් මේක මේ සසර කියන එක බුදුභාමුදුරුවො උපමාවකට අරගෙන කියනව මහා විශාල ගහක් වගේ. අපිට ඕනෑකම තියෙන්නෙ ඒ විශාල ගහ ඉවත් කරන්ට. නැති කරලා දාන්ට. අපි ලොකු ගහක් ඉවත් කරන්ට ඉස්සර වෙලාම මොකද කරන්නෙ? අපි ඉස්සර වෙලා ම කරන්නෙ ගහේ අතුටික කපනවා. අතුටික කපලා ඉවත් කරනවා. අතු ටික කපලා ඉවර වුණාට ගහ ඉවර ද? ගහ තියෙනවා. ටික දවසක් බලාන හිටියොත් අපට පෙනෙයි, ආපහු දළ දානවා. ඔව්. ඊළඟට අපි මොකද කරන්නෙ? අතු කපලා නිකම් ඉන්නෙ නෑ. ඊළඟට අපි කඳ කපනවා. කඳ තියෙන කම් දළ දානවා. ඒ හින්දා කඳ කපනවා. කඳ කපලා නිකම් හිටියොත් ටික දවසක් යන කොට මොකද වෙන්නෙ? ආයෙත් රිකිලි එනවා. ඇයි හේතුව? මුල් ටික තියෙනවා. පැහැදිලි ද කියපු දේ?

අන්න, ඒක තමා බුදු භාමුදුරුවො දේශනා කළේ. අපි අර පාපයෙන් වැළකුණාම සීලයෙන් මොකද කරගත්තෙ? අතු කැපුවා වගේ ගහේ, සිල්වත් වෙනවා කියන්නෙ, කය වචන සංවර කරගත්තා කියන්නෙ ගහේ අතු ටික කැපුවා. මේක කර-කර හැමදා ම ඉන්ට ගියොත් සිල් ගැන හිත-හිතා ඉන්ට වෙයි. මොකද කොයිවේලේ හරි ආයෙත් දළ ලන්ට පටන් ගන්නවා. මොකද හේතුව. කඳ තියෙනවා. මුල් ටිකත්

තියෙනවා. දැන් අකුටික කපා සිල්වත් වුණා. ඊළඟට කඳ කපනවා. දැන් කඳ කැපීම තමයි අර කුසල් වඩන්ට කීවේ. අකුසල් දුරු කරලා, දැන් කුසල් සිතක් තියෙන්නෙ. නමුත් හිත පිරිසිදු නෑ කියලා බුදු භාමුදුරුවෝ ඒකයි කීවේ. මෙතනදී හිත පිරිසිදු නෑ. ඇයි? තවත් මුල් ටික තියෙනවා. මුල් ටික කොහෙද තියෙන්නෙ? පොළව යට නෙ ගහක නම්. දැන් මෙතන කියන්නෙ මොකක්ද? සිත පිරිසිදු කරන්ට කියන තැන. දැන් මේ පවිකම් කළේ, අකුසලයේ හිත තිබුණේ, අර කය වචන අසංවර වුණේ, පඤ්ච නීවරණ තිබුණේ මොකක් හින්දාද? අකුසල් මුල් ටික තිබුණ හින්දා. මොනවද අකුසල් මුල්? රාග, ද්වේෂ, මෝහ. අකුසල් මුල් තුන එහෙම්ම ම තියෙනවා ඉතුරු වෙලා. අන්න ඒ අකුසල් මුල් තුන නැති කිරීම තමයි බුදුභාමුදුරුවෝ “සචිත්ත පරියො දපනං” කියලා කීව්වේ. සිත පිරිසිදු කරන්ට කීව්වේ.

දැන් ඔය අපි පාපයෙන් අකුසලයෙන් වැළකීම, කුසල් වැඩීම කියන ඒවා අනික් ආගම්වලත් තියෙනවා. බුදුන් වහන්සේ පහළ වෙන කොටත් ඔය හින්දා ආගම්වල එහෙම තිබුණ නේද? ධ්‍යාන ලැබුව, අභිඥ ලැබුව, සාධි ප්‍රාතිභාර්යය පාපු මිනිස්සු හිටත් හිටිය ඒ කාලෙ. පරචිත්ත විජානන - අනුන්ගේ සිත් දැක ගන්ට පුළුවන්කම තිබුණ. දිබ්බ චක්ඛු - දිබ්බ සෝත ඔය වාගෙ හැකියාවන් පවා ලබා ගත් අය බුදුභාමුදුරුවෝ පහළ වෙන කොටත් හිටියා. එතකොට බුද්ධ ශාසනයෙන් පිටත් අනෙකුත් ආගම්වලත් මේ දෙක තියෙනවා. නමුත් ඒ කාගෙවත් ළඟ තිබුණෙ නැති දේ තමයි බුදුභාමුදුරුවෝ මේ තුන්වෙනි පදයෙන් කියන්නෙ සිත පිරිසිදු කරගන්ට කියලා. මොකද? මේ අකුසල් මුල් ටික තියෙනවා. මේ මුල් ටික තියෙනවා එහෙම ම ඉතුරු වෙලා. මේ මුල් ටිකත් ගලවලා අයින් කරන්ට ඕන. අර පඤ්ච නීවරණ ටික යටපත් වෙලා තියෙන්නෙ. ධ්‍යාන මතු වුණේ නීවරණ යටපත් වීම නිසා. අර පොකුණෙ තියෙන මඩ වගේ අඩියේ මඩ ටික තියෙනවා. ඕකට ආය ගල් කැටයක් වැටිව්ව ගමන්, ගලක්

අත ඇරිය ගමන් මඩ ටික මතු වෙනවා. ඒ වගේ තමා අර නීවරණ ටික යටපත් කරගෙන ධ්‍යාන පවත්වාගෙන ගියාට වැඩක් නෑ, කොයි වේලේ හරි පොඩි අඩුපාඩුවක් වෙච්ච ගමන්, නීවරණයක් රිංගපු ගමන්, අරමුණක් ලැබිච්ච ගමන්, ධ්‍යානය නැතිව යනවා. කෙලෙස් ටික මතු වෙනවා. නීවරණ ටික මතු වෙනවා. ඒ ඇයි? මඩ ටික අර පොකුණේ තියෙන නිසා. ඒ වගේ තමයි අකුසල් මුල් ටික තියෙනවා මෙතන. දැන් මේ මුලුත් ගලවලා අයින් කරන එක තමයි බුදුන් වහන්සේ අදහස් කළේ. “සචිත්ත පරියො දපනං” කියලා. දැන් කොහොමද එතකොට මතක තියා ගන්ට ධ්‍යාන ලාභියෙකුගේ වුණත් සිත අපිරිසිදුයි. පැහැදිලි ද?

දැන් මෙතනින් අදහස් කළේ සිත අපිරිසිදුයි කියලා කිව්වේ, නීවරණ තියෙනව කියන එක නෙවෙයි. නීවරණ නෑ. සිත ප්‍රභාශ්වරයි. නමුත් අකුසල් මුල් ටික තාම තියෙනවා. ඒ නිසා අකුසල් මුල් ටික තියෙන කම් කොයි වේලේ හරි ඔහුගේ අකුසල් මතු වෙන්නට පුළුවන්, පොඩි අඩුපාඩුවක් ඇති වෙච්ච ගමන්. ඒ විතරක් නෙවෙයි, මේ අකුසල් මුල් ටික තියෙනකම් ඔහු සසරේ ඉන්නේ. ඔහු හවගාමී ඔහු හවයෙන් ගැලවිලා නෑ. ඔහු දුකින් මිදිලා නෑ. පැහැදිලි ද කියපු දේ?

එහෙම නම්, මේ දුකින් මිඳෙන්ට නම්, මේ සසරින් එතෙර වෙන්ට නම් අනිවාර්යයෙන් ම මේ මුල් ටික ගලවලා ඉවත් කරන්නට ඕන. ඒ කියන්නේ මේ අකුසල් මුල් ටික නැති කරන්නට ඕන. අන්න ඒක තමා බුදු හාමුදුරුවෝ අදහස් කළේ “සචිත්ත පරියො දපනං” කියලා.

එතකොට දැන් මේක කොහොමද කරන්නේ? සිත පිරිසිදු කරන්නේ කොහොමද? දැන් කොහොමද මේ, මෙච්චර දේවල් කරලත් හැමවෙලේ ම සිත අපිරිසිදුයි කියලා කියන්නේ දැන් මේ අකුසල් මුල් ටික තියෙන හින්දනේ අපි මෙහෙම කියන්නේ. අකුසල් මුල් තියෙන්නේ ඇයි මොකක්ද? කොහොමද මේක සිද්ධ වෙන්නේ?

කොහොම ද සිද්ධ වෙන්නේ කියලා පොඩ්ඩක් අපි විමසලා බලමු. මං කලින් දේශනාවකදී මේක වෙනත් විදිහකට

කළා. අපි යළිත් මතක් කරමු. දැන් කොහොමද මේ සිතක් හටගන්නේ? අපි දන්නවා උදාහරණයක් ගත්තොත් ඇසයි බාහිරින් තියෙන වර්ණ, වර්ණ රූපය, ඇසත් රූපත් ස්පර්ශ වුණාම මොකද වෙන්නේ? විඤ්ඤාණය හටගන්නව. එතකොට ඇසත් වර්ණත් විඤ්ඤාණයත් නිසා දැන් මේ විඤ්ඤාණයට කවදාවත් තනියම හටගන්ට බෑ. විඤ්ඤාණය හටගන්න කොට අනිවාර්යයෙන් ම තව ඒකත් එක්ක හටගන්න තව සිතුවිලි පහක් තියෙනවා. ඒවාට කියනවා එස්ස, වේදනා, සඤ්ඤ, චේතනා, මනසිකාර කියලා. එතකොට විඤ්ඤාණය ඕනෑම වේලාවක විඤ්ඤාණයක් හටගත්තොත් ඒ විඤ්ඤාණයත් එක්ක ම අනිවාර්යයෙන් ම මේ කියන එස්ස - වේදනා - සඤ්ඤ - චේතනා - මනසිකාර කියන ක්‍රියාවලිය සිද්ධ වෙනවා ම යි. එතකොට මේ එස්ස වේදනා - සඤ්ඤ - චේතනා මනසිකාර කියන ක්‍රියාවලියට තනියම කවදාවත් හටගන්ටත් බෑ. විඤ්ඤාණය හටගත්තොත් පමණයි මේක හටගන්ට පුළුවන්. පැහැදිලි ද කියපු දේ?

එතකොට විඤ්ඤාණය හටගන්නේ කොහොමද? මේ ඇස, කන, නාසය, දිව, ශරීරය, මනස කියන මේ ආයතන හයට මොනවා හෝ ආයතනයකට අදාළ අරමුණක් ස්පර්ශ වුණොත් පමණයි. ඒ කියන්නේ ඇසට නම් වර්ණ රූපය, කනට නම් ශබ්ද රූපය, ස්පර්ශ වෙන්නම ඕන. නාසයට ගන්ධය, දිවට රස, ඊළඟට කයට ස්පර්ශය මනසට සිතීවිලි මෙන්න මේවා කොහේ හරි තැනක මොනවා හරි ආයතනයකට ඒවාට කියනවා ආයතන කියලා. ඇස - කන - නාසය - දිව - ශරීරය - මනස ආයතන හය, දොරටු කියලත් කියනවා. මෙන්න මේ ආයතනයකට බාහිර අරමුණක් ස්පර්ශ වුණ ගමන් විඤ්ඤාණය හටගන්නවා. ඒක පැහැදිලි ද?

ඔව්. එතකොට මේ විඤ්ඤාණය හටගන්න කොට අනිවාර්යයෙන්ම මම කිව්වා විඤ්ඤාණය එක්ක හට ගන්නව කීව අර කිව්ව එස්ස - වේදනා - සඤ්ඤ - චේතනා - මනසිකාර කියන ක්‍රියාවලිය. දැන් මේක උදාහරණයකට ගත්තොත් ඇසත් වර්ණත් ස්පර්ශ වීම නිසා විඤ්ඤාණය හට ගන්නව. ඒ

විඤ්ඤාණය හටගන්න කොට ම ඒකත් එක්කම අර කියපු එස්ස - වේදනා - සඤ්ඤා - චේතනා - මනසිකාර කියන ඒ සිතිවිලි පහත් ඇති වෙනවාමයි. දැන් මේ මොකක්ද එස්ස කියලා කිව්වේ? එස්ස කියලා කියන්නෙ ඇත්තට ම කියනවා නම් ස්පර්ශ වුණා කියන එක. නමුත් සරලව අපි ගත්තොත් දැන් ඇසයි වර්ණයි ස්පර්ශ වීම නිසා විඤ්ඤාණය හටගන්නවා. එතනදි එස්සය හටගන්නව. එතනදි එස්සය කීවේ දැක්කා කියන එක. කනත් ශබ්දයත් ස්පර්ශ වුණා ම එතනත් විඤ්ඤාණය හටගන්නව. විඤ්ඤාණය කියන එක ඕනෑම ආයතනයක බාහිර අරමුණක් ගැටිවිව ගමන් ඇති වෙන්ට පුළුවන්. නමුත් ඒ විඤ්ඤාණය හටගත්තෙ කොතනද? මොකක්ද උණේ කියලා කියන්නෙ ඇත්තට ම එස්ස කියන වෛතසිකයෙන්. කනත් ශබ්දයත් නිසා හටගත් විඤ්ඤාණය එතනදි කියනවා එස්ස වෛතසිකයෙන් කියනවා ඇහුණා කියලා. එතකොට නාසයත් ගන්ධයත් ස්පර්ශ වීම නිසා විඤ්ඤාණය හටගත්තා නම් එස්ස කියන වෛතසිකයෙන් කියනවා එතනදි ආසුරාණය කළා කියලා. එතකොට දිවට රස ස්පර්ශ වුණාම එතන විඤ්ඤාණය හටගන්නවා එස්ස වෛතසිකයෙන් කියනව රස මොකක්ද කියල. ඊළඟට කයට ස්පර්ශ වුණාම කිසියම් දෙයක් එතන විඤ්ඤාණය හටගන්නවා එතන එස්ස වෛතසිකයෙන් කියනවා මොකක්ද කයට ස්පර්ශ වුණේ කියලා. ඊළඟට මනසට සිතුවිලි එතකොටත් එහෙමයි. මතක් වුණා නැත්නම් සිතුවිල්ලක් ආවා කියලා කියනවා. එතකොට එස්ස වෛතසිකයෙන් තමයි කරන්නෙ මේ විඤ්ඤාණය හට ගත්තෙ කොතනද කියන එක. ස්පර්ශ වුණේ මොකක්ද කියන එක අපට දැනුම් දෙන එක. ඊළඟට දැන් ඇස - කන - නාසය - දිව - ශරීරය - මනස කියන අධ්‍යාත්මික රූප, වර්ණ - ගන්ධ - රස.. කියන බාහිර රූප සමග ස්පර්ශ වුණාම තමයි විඤ්ඤාණය හටගන්නෙ. විඤ්ඤාණය එක්කම අනිවාර්යයෙන් ම උදාහරණයකට ගත්තොත් ඇසත් වර්ණත් නිසා හටගන්න විඤ්ඤාණය, ඇසත් වර්ණත් විඤ්ඤාණයත් නිසා එස්ස කියන වෛතසිකය හටගන්නවා. හරි නෙ එතකොට?

දැන් එතකොට එස්සයෙන් දැක්කා. ඊළඟට ඇති වන එක තමයි වේදනා. දැක්කා නම් ඒ දැකපු දේ අපි කැමති දෙයක් ද අකමැති දෙයක්ද එහෙම නැත්නම් මධ්‍යස්ථ දෙයක්ද සුඛ වේදනාවක් ද දුක්ඛ වේදනාවක් ද එහෙම නැත්නම් අදුක්ඛමසුඛ වේදනාවක් ද කියලා දැනුම් දෙනවා. මොකෙන්ද දැනුම් දෙන්නෙ අපිට. අර වේදනා කියන වෛතසිකයෙන්. දැන් ඒකත් මේ විඤ්ඤාණයත් එක්කම මේ එස්ස වේදනා ඔක්කොම එකට සිද්ධ වෙන්නෙ. මේ දේශනාවේ පහසුවට මෙහෙම කිව්වට එකක් පස්සෙ එකක් නොවේ එක පිළිවෙළකට නෙවෙයි මේ ඔක්කොම එකටම ක්ෂණයකින් සිදුවෙන දෙයක්. විඤ්ඤාණය එක පාරට ම ක්ෂණයකින් ඇතිවෙලා නැතිවෙන දෙයක්. ඒ එක්ක ම මේ කියන ක්‍රියාවලිය ඒ එක්ක ම ඇතිවෙලා නැතිවෙන දෙයක්. දැන් මේක ඉතා වේගයෙන් සිදුවෙන ක්‍රියාවලියක්. දැන් වේදනා වෛතසිකයෙන් මොකද කිව්වේ? කැමතිද අකැමැතිද නැත්නම් මධ්‍යස්ථ දෙයක්ද කියලා අපිට දැනුම් දෙනවා.

ඊළඟට ‘සඤ්ඤ’ කියන වෛතසිකය සඤ්ඤාවෙන් කරන්නෙ මොකක්ද? දැන් අපි දැක්ක නම් දැකපු දේ, දැන් අපි දන්නවා කැමතිද අකමැතිද කියලා. ඊළඟට සඤ්ඤා වෛතසිකයෙන් හඳුනාගන්නවා මොකක්ද කියල. ගෙඩියක්ද නෙළුම් මලක්ද අරලිය මලක්ද ආදී වශයෙන්. උදාහරණයක් ම. ගත්තෙ හඳුනාගැනීම කරන්නෙ මේ සඤ්ඤ වෛතසිකයෙන්.

ඊළඟට මොකද කරන්නේ, චේතනා තව වෛතසිකයක් තියෙනව චේතනාව කියලා, ඒකට කියන්නෙ. චේතනා වෛතසිකය. ඒ කියන්නෙ අපි දැන් දැක්කා නම් දැක්ක දේ මොකක්ද කියලා දන්නව. දැක්ක දේ කැමතිද අකැමැතිද කියලා දැන් දැනගන්නවා වේදනා වෛතසිකයෙන්. ඊළඟට සඤ්ඤ වෛතසිකයෙන් හඳුනාගන්නවා. දැන් මොකද කරන්නේ? අර කැමතිද අකැමතිද කියන වෛතසික දෙක අනුව අපි චේතනා වෛතසිකයෙන් මොකද කරන්නෙ, කැමති අරමුණක් නම්

ඇති කරගන්නවා ලෝභ සිතක්. අපි අකැමැති අරමුණක් නම් ඇති කරගන්නව ද්වේෂ සිතක්. අර අදුක්ඛමසුඛ කියන තැනට නම් මධ්‍යස්ථ සිතක්. දැන් කොහොම හරි මොකද වෙන්නේ? රාග - ද්වේෂ - මෝහ කියන තුන හටගන්නේ මෙන්න මෙතන. පැහැදිලි ද කියපු දේ? මං ඒක කියන්ට මෙතෙන්නට ආවේ.

ඊළඟට තියෙන්නේ මනසිකාර කියන ක්‍රියාවලිය. ඒ මේ ක්‍රියාවලිය කරන්ට තුඩුදෙන තවත් වෛතසිකයක්. දැන් මං මේ කියන්ට ආවේ සෑම විඤ්ඤාණයක්, සෑම සිතුවිල්ලක්, සෑම සිතක් හටගන්නා තැනකම එතකොට රාග - ද්වේෂ - මෝහ කියන දේ සිද්ධ වෙනවා ම යි. කියපු දේ තේරුණා ද?

මොකද සෑම විඤ්ඤාණයක් හටගැනීමේ දී ම අර එස්ස - වේදනා - සඤ්ඤා - චේතනා - මනසිකාර කියන ක්‍රියාවලිය සිද්ධ වෙනවා. එතන අනිච්චාර්යයෙන් ම මේ චේතනා වෛතසිකය කියල කීවේ, චේතනාව කියලා කීවේ කර්මය. රාග - ද්වේෂ - මෝහ අර බුදු හාමුදුරුවෝ “චේතනාහං භික්ඛවෙ කම්මං වදාමි” කියල කිව්වේ ඔන්න ඕකයි. එතකොට මේ චේතනා වෛතසිකය කියන එක අනිච්චාර්යයෙන් ම සෑම සිතුවිල්ලක් සිතක් සමඟම සෑම විඤ්ඤාණයක් එක්ක ම හටගන්නා දෙයක්. එතකොට සෑම විඤ්ඤාණයක් එක්ක ම මේ දේ හටගන්නවා නම්, රාග - ද්වේෂ - මෝහ කියන මේ තුන තියෙනවා නම් සෑම සිතක් ම පිරිසිදු ද? අපිරිසිදු ද? දැන් අපි කය - වචන දෙක සංවර කරගෙන සිල්වත් වෙලා භාවනා කරලා පඤ්ච නිවරණ යටපත් කරගත්තා කියල සිත පිරිසිදු වෙලාද එතකොට. ඇයි විඤ්ඤාණය හටගන්න සෑම වෙලාවකම අර කියන වෛතසික ක්‍රියාවලිය සිද්ධ වෙනවා. ඒ සෑම සිතුවිල්ලක ම ඒ චේතනාව තියෙනවා. එහෙනම් ඒ සිත අපිරිසිදුයි.

මේ රාග - ද්වේෂ - මෝහ තියෙන කම් සිත අපිරිසිදුයි. රාග - ද්වේෂ - මෝහ තුන නැත්තේ කාගෙ ළඟ ද? දැන් මේ රාග - ද්වේෂ - මෝහ කියන්නෙත් කර්ම. මෙතන සංඛාර කියල කියන්නෙත් මේක. කාය සංඛාර, වචි සංඛාර, චිත්ත

සංඛාර කියලා හඳුන්වනවා. ඒ කියන්නේ මේ කර්ම. වචී කර්ම, කාය කර්ම, මනෝකර්ම මං කිව්වනෙ සෑම දෙයක්ම සිතින් සිතලා කරන්නෙ කියලා. මේ සෑම සිතුවිල්ලක ම මේ චේතනා වෛතසිකය තියෙනවා. එතකොට මේ චේතනා වෛතසිකය නැත්තෙ, මේ කර්මය කියන එක නැත්තෙ කා ළඟ ද? රහතන් වහන්සේ ළඟ. එතකොට රහත් වෙනතුරු සෑම කෙනෙකුගේ ම විඤ්ඤාණයත් සමග ම මේ චේතනා වෛතසිකය ක්‍රියාත්මක වෙනවා. ඒ කියන්නෙ මේ රාග ද්වේෂ මෝහ කියන තුන තියෙනවා. එහෙම නම් ඒ තුන තියෙනකම් කිසිවෙකුගේ සිතක් පිරිසිදු නෑ. අන්න ඒ නිසයි බුදු හාමුදුරුවෝ කිව්වෙ මේ තුන්වෙනි පදයෙන් “සචිත්ත පරියොදපනං” මොකක්ද මේ පිරිසිදු කරන්ට කියල කිව්වෙ? මේ කියපු අකුසල මූලයන් ටික දුරුකිරීම. රාග - ද්වේෂ - මෝහ තුන නැති කරන්ට. ඒක තියෙනකම් කාගේවත් සිතක් පිරිසිදු නෑ. ඒක පිරිසිදු කරගෙන කරගෙන ගියහම ඒක අවසානයේ කෙළවර තමයි පිරිසිදු වීමේ අවසානය තමයි අරහත්වය කියල කියන්නෙ. දුරු කරනවා. මොනවද? ආශ්‍රව.

මොනවද ආශ්‍රව? කාමාසව, භවාසව, අවිජ්ජාසව, කාම තණ්හා, භව තණ්හා, විභව තණ්හා. ඒ තණ්හාවල් ඔක්කොම මේ හටගන්න කෙලෙස් හටගන්නෙ රාග - ද්වේෂ - මෝහ කියන චේතනා වෛතසිකයෙන්. එතකොට චේතනා වෛතසිකය හට ගන්නෙ නැත්තෙ කාගෙද? රහතන් වහන්සේගෙ. රහතන් වහන්සේටත් විඤ්ඤාණය හටගන්නවා. රහතන් වහන්සේටත් ඇසට රූපයක් වර්ණයක් ස්පර්ශ වුණාම එතන විඤ්ඤාණය හටගන්නවා. නමුත් ඒ එක්කම එස්ස වෛතසිකයක් ක්‍රියාත්මකයි. දැක්ක කියල දන්නව. රහතන් වහන්සේ දන්නවා, එතකොට දැක්ක නම්, ඊළඟට වේදනා. රහතන් වහන්සේටත් ඒ දැකපු දේ පිළිබඳ ඇඟවීමක් කෙරෙනවා. ඒ කියන්නෙ ගිහියන්ට වගේ නොවේ. නමුත් එතනත් තියෙනවා වේදනාව. තමුත් කැමතිද අකැමතිද යන්න ඇඟවීමක් තියෙනවා එතනත්. ඊළඟට සඤ්ඤාව, හඳුනාගන්නවා. දිවට පැණි රස නම් පැණි රස බව දන්නවා - තිත්ත රස නම්

තිත්ත රස බව දන්නවා. ඒ ඇඟවීම. ඊළඟට හඳුනාගන්නවා. පැණි රස නම් මේ කිතුල් පැණිද? පොල් පැණිද ආදී වශයෙන් හඳුනාගන්නවා. ගන්ධයන් ආඝ්‍රාණය කළත් එහෙමයි. ප්‍රිය සුඟදක්ද දුගදක් ද කියලා දන්නවා. ඊළඟට හඳුනාගන්නවා මේ සුවද නම් නෙළුම් මල් සුවද ද? අරලිය මල් සුවද ද? ආදී වශයෙන් හඳුනාගන්නවා. නමුත් දැන් ගිහියන්ගේ වගේ රහත් වෙලා නැති අයගේ මේ දෙකත් එක්ක ඊළඟට හටගන්නවා චේතනා චෛතසිකය. රහතන් වහන්සේට ඒක නෑ. ඇයි? එයාට මේක ප්‍රියයි පැණි රසයි කියලා ඇලෙන සිතක් නෑ. මේක ලස්සනයි කියලා ඇලෙන සිතක් නෑ. මේක කැතයි නැත්නම් මේක කටුක රසයි තිත්ත රසයි කියලා ගැටෙන සිතකුත් නෑ. පැහැදිලි ද? එතකොට චේතනා චෛතසිකය ක්‍රියාත්මක වෙන්නේ නෑ රහතන් වහන්සේගේ. පැහැදිලිද? එහෙනම් රහත් වෙලා කියන්නේ, එහෙනම් මේ සිත පිරිසිදු කළා කියන එක. ඔය පද තුනේ ම කියපු දේ අංග සම්පූර්ණ වෙන්නේ රහත් වුණාම. එතකන් ඕනෑම කෙනෙක්ගේ සිත අපිරිසිදුයි. පඤ්ච නිවරණවලින් ගැලවුනා කියල කුසල් වැඩුවා කියල එතන සම්පූර්ණ නෑ. එතකොට දැන් මේ කොටස තමයි අනිත් ආගම්වල නැත්තේ. ඔය කොයි තරම් අහසින් ගියත් මොන මොන විස්කම් පෙන්නුවත් ලෝකෙට, වැඩක් නෑ. ඔවුන් ඔය කුසලය ශක්තිය තියෙන කම් මරණයෙන් පසු උණක් කල්ප ගණන් බ්‍රහ්ම ලෝකවල ඉපදිලා සැප විඳලා දුකින් තාවකාලිකව මිදිල බ්‍රහ්ම සැප විඳලා නමුත් යළිත් ඔවුන් ලෝකෙට එනවා. මොකද? ලෝකේ තුළ ඒවා තියෙන්නේ. මේ චේතනා චෛතසිකය තියෙනකම් සසරින් මිදිලා නෑ. ඒකෙන් මිදෙන්නට තමා මේක අයින් කරන්නට ඕන. ඉතින් මේක නැත්තේ රහතන් වහන්සේ ළඟ. එහෙනම් එතෙන්නට යන්නට අපි කරන්නට තියෙන්නේ මේ අකුසල් මුල් ටික නැති කිරීම. මෙන්න මේක කිරීම තමයි සිත පිරිසිදු කිරීම. පැහැදිලි ද කියපු දේ. කියපු දේ තේරුණාද?

මං ගොඩක් වචන විස්තර කළා. මේක තේරුණාද කියන එක පොඩ්ඩක් ගැටලු සහිතයි. ඒ මොකද? මේක හරි අමාරුයි.

උත්සාහ කරල කීවට. ඇත්තට ම අමාරුයි. කාට කොච්චර කීව්වත් තේරුම් ගන්න එක ලේසි නෑ. මේ කාටත් නොතේරෙන තැනක් මේක. පැහැදිලි ද කියපු දේ?

අපූරේ අර ජාති අන්ධයින්ට වර්ණ ගැන කියල දෙන්නට අමාරුයි. මේක අත් දැකලා නැති කෙනෙකුට කොච්චර කීව්වත් හරි අමාරුයි. වචනවලින් කියනවා තමයි. හරියට අර මාළුවාට ගොඩබිම ගැන කීව්ව වගේ තමා. මං කලිනුත් කියල ඇති මාළුවාට කොච්චර කීව්වත් ගොඩබිමේ ඇවිදින්නට ම ඕනෙ ගොඩ බිම වතුර නෑ කියල තේරෙන්නෙ නෑ නේ. මාළුවා හිතත් ඉන්නෙ ගොඩබිමත් වතුර තියෙනවා කියල. ඒ වගේ තමයි නොදන්නා දෙයක් ගැන කියන කොට, අපට. මිනිසුන්ගේ අදහස් සිතුවිලි සියලු දේ තියෙන්නෙ ඇස - කන - දිව - නාසය - ශරීරය - මනස කියන ඉන්ද්‍රියවලට ගෝචර වන ධර්මතාවයන් මත තමයි, දැනුම කියන එක තියෙන්නෙන්.

නමුත් එතැනින් එහාට යමක් හිතන්නට පුළුවන් කමක් නෑ, එතැනින් එහාට හිත දියුණු කලේ නැත්නම්. ඒක තමයි ප්‍රඥාව වඩන්නට කියන්නෙ. මිනිසුන්ට දැනුම තිබ්බට බෑ. දැනුම කියන්නෙ ප්‍රඥාව නෙවෙයි. ප්‍රඥාව වෙනයි, විඤ්ඤාණය වෙනයි. දැනුම වෙනයි, අවබෝධය වෙනයි. සිත පිරිසිදු කරන්නට කීවෙ, මේ සත්‍යය දකින්නෙ මොකෙන්ද? මේ පඤ්ච උපාදානස්කන්ධවල කීව්ව විඤ්ඤාණයත් එක්ක හටගන්න එස්ස - වේදනා - සඤ්ඤා - චේතනා - මනසිකාර කියන ක්‍රියාවලිය දකින්නට ඕන. ඒ දැකපු දාට තමයි සැබෑ තත්ත්වය තේරුම් ගන්නෙ. මේක දකින්නෙ කවුද? රහතන් වහන්සේ. ඒ දැකගැනීම තමා, අභිඤ ලබනවා කියන්නෙ. අභිඤවෙන් දකින්නෙ මේ යථාර්ථය, මේ ක්‍රියාවලිය. ඒක තමයි රහත් ඵලයට පත්වෙන්න තියන තැන. පත්වෙන තැන. මේක ඉවර වෙන්නට නම් සියලු කෙලෙස් ඉවර වෙන්නට ඕන. කෙලෙස් ප්‍රභාණය වෙන්නට ඕන. ඉතින් සිත පිරිසිදු කරනවා කියල කීවේ ඒකයි.

අර පොකුණේ තියෙන මඩ ටික යටපත් වෙලා තමා අර ධ්‍යාන මතු වුණා කියල මං කීව්වෙ, අර සිත වතුර පිරිසිදු

වුණා වගේ. අපි දැන් මොකද කරන්නේ? ඊළඟට අපි භාවනාවක් කරන්නට වෙනව සිත පිරිසිදු කරන්නට. අර පොකුණේ තියෙන මඩ ටික ඉවත් කරලා, මඩ තියෙනකම් නෙ වතුර මඩවෙන්නෙ. මඩ ඉවත් කළොත් මොකද වෙන්නෙ අන්න ඒ වගේ තමයි, සිතේ අකුසල් යටපත් වුණාට වැඩක් නෑ. අර අකුසල් මුල් ටික යට තියෙනවා, අර ගහේ මුල් ටික වගේ. මුලින් ගලවලා, අයිත් කරලා, මුල් භාරලා, මුල් අයිත් කරලා, මුල් කැලිවලට කපලා, පළලා ගිනි තියලා අළු ටිකත් පා කරලා අරින්ට ඕන වගේ තමයි බුදු භාමුදුරුවො කිව්වේ, මේ නිවන් මග. එතකොට මේ සිත පිරිසිදු කරන්නට අපි මොකද කරන්නට ඕන වෙන්නෙ. ඊළඟට තව භාවනාවක් බුදු භාමුදුරුවො දේශනා කලා. ඊළඟට ඒක අපි කථා කරමු. දැන් මෙතෙක්ට එතකම් කියපු දේ තේරුණාද? දැන් මොකක්ද ප්‍රශ්නයක් අහන්නට ගියේ, ඉස්සර වෙලා. සිත ගැන නේද?

ප්‍රශ්නය :- සෑම සිතුවිල්ලක් එක්ක ම ඔය චෛතසික හැම එකක් ම ඇති වෙනවද?

පිළිතුර :-

ඔව්. සෑම විඤ්ඤුණයක්, සිතක් එක්කම ඔය කියන කරුණු පහ සිද්ධ වෙනවාමයි. පැහැදිලිද කියපු දේ? රහතන් වහන්සේට චේතනා චෛතසිකය නෑ. එයාට විතරයි නැත්තෙ. රහත් වෙනකම් අනික් ටික තියෙනවා.

දැන් ඕක තමයි රූප - වේදනා - සඤ්ඤා - සංඛාර - විඤ්ඤුණ කියලා ස්කන්ධ පහ කියල අරගෙන කරන්නෙ. දැන් බොහෝ අය කියනවා මේ පඤ්චස්කන්ධ. මිනිස්සු හඳුන්වන්න සමහරු කියනව මේ තියෙන්නෙ පඤ්චස්කන්ධ කියල. ඒ වුණාට රූප - වේදනා - සඤ්ඤා - සංඛාර - විඤ්ඤුණ කියන මේ ස්කන්ධ පහ තමයි තියෙන්නෙ. මෙතන සත්ත්වයෙක් පුද්ගලයෙක් නෑ. මේ ඉන්නෙ ඔක්කෝම පඤ්චස්කන්ධ. රහතන් වහන්සේත් ඒ ගොඩේ ඉන්නවා. එතකොට රහතන් වහන්සේත් පඤ්චස්කන්ධයක්. ස්කන්ධ ගොඩක් හරිද? එහෙම තමයි කියන්නෙ. මේ ස්කන්ධ පහක් ම හදාගෙන තියෙන්නෙ

කොහොමද? රහතන් වහන්සේට ස්කන්ධ තියෙනවා. නමුත් උපාදානයයි නැත්තෙ. උපාදානය නෑ. ස්කන්ධ පහ තියෙනවා. මං දන්නෙ නෑ මේක කොහෙන් හැදුණද කියලා. රහතන් වහන්සේ කියන තැන ස්කන්ධ කතන්දරයක් තියෙන්ට බෑ. රූප - වේදනා - සංඝාත - සංඛාර - විඤ්ඤාණ කියන පහ ම තියෙනවා කිව්වට රහතන් වහන්සේ ළඟ පහක් තියෙන්ට බෑ නේ. සංඛාර තියෙන්ට බෑ. සංඛාර කියන්නෙ කර්ම. කර්මක්ෂය, කර්ම ඉවර කරපු කෙනා රහත් කියල කියන්නෙ. එතකොට රහතන් වහන්සේ ගාව කොහෙද කර්ම. කර්ම නැත්නම් කෝ සංඛාර. කර්ම කියන්නෙන් සංඛාර කියන්නෙන් දෙක ම එකයි. සංඛාර නෑ. රහත් කියලා කියන්නෙ සංඛාර නැති කරපු කෙනා.

“අවිජ්ජා පච්චයා සංඛාරා”. සංඛාර හටගන්නෙ අවිද්‍යාව නිසා. රහත් කියල කියන්නෙ අවිද්‍යාව දුරු කරපු කෙනා. එහෙනම් සංඛාර හටගන්ට බෑ එයාට. සංඛාර නෑ. කර්ම නෑ. මං කිව්වෙ ඒකයි. චේතනා චෛතසිකය ගැන කියද්දි අර අපි ඇහුවානේ හටගැන්ම. රහතන් වහන්සේට නෑ කිව්වෙ ඒකයි. මොකද? චේතනා චෛතසිකය හටගන්ට නම්, චේතනා කියලා කීවේ කර්ම. සංඛාර. දැන් පටිච්ච සමුප්පාදයේ සංඛාර කියලා කීවේ ඒක. එතකොට මේ සංඛාර හටගන්නේ අවිද්‍යාව තියෙන කම්. එතකොට අවිද්‍යාව තියෙනකම් සංඛාර තියෙනවා මයි. එතකොට අවිද්‍යාව තියෙන්නෙ කා ළඟද? රහත් වෙච්ච නැති කෙනා ළඟ. අවිද්‍යාව නැත්තෙ කා ළඟ ද? රහතන් වහන්සේ ළඟ. අරහත්වයට පත් වෙච්ච කෙනා. රහත් කියල කියන්නෙ අවිද්‍යාව දුරු කළා කියන එක. එතකොට අවිද්‍යාව දුරු කළා නම්, අවිද්‍යාව නිරුද්ධ නම් සංඛාර නිරුද්ධයි. ඒ හින්දා කර්ම නෑ. චේතනා චෛතසිකය හටගන්ට බෑ. ඒ හින්දා අර කියපු ඉස්සර වෙලා කතන්දරේ කථාව විදිහට මේ රහතන් වහන්සේටත් පඤ්චස්කන්ධයක් තියෙනවා උපාදානය නෑ. ඒවා මේවා හරියන්නෙ නෑ. මේ මිනිස්සුන්ව පඤ්චස්කන්ධය කියලා හඳුන්වන්ට ගිය වරදින් ඕක වුණේ. මම නම් දැක්කෙ නෑ කිසිම තැනක බුදුහාමුදුරුවො මේ මිනිසුන්ව හඳුන්වන්ට මේ ඉන්නෙ පඤ්චස්කන්ධ කියලා තියෙන බවක්. කොහේවත්

කියල නෑ. කොහේවත් එහෙම සඳහනක් නෑ. දැන් එක එක අය හදාගෙන කොහෙන් හරි ඇවිල්ලා මේක භාවිතයක් හැටියට පත්වෙලා. දැන් මේක මෙතෙන්ට අදාළ නෑ. මං මේක කියන්ට ගියේ චේතනාව ගැන කියපු නිසා. එතකොට රහත් වෙනකම් චේතනාව තියෙනවා. කර්මය තියෙනවා. රාග - ද්වේෂ - මෝහ තුන තියෙනවා. ඒකෙන් පිරිසිදු කිරීම තමයි බුදු භාමුදුරුවො අර ගාථාවේ තුන් වෙනි පදයෙන් කිව්වේ. "සවිත්ත පරියොදපනං" සිත පිරිසිදු කරන්ට. දැන් සිත පිරිසිදු කරන්ට ඕන. කොහොමද සිත පිරිසිදු කරන්නේ?

දැන් මේ සංඛාර තියෙන්නෙ සත්‍යය නොදන්න නිසා. පරම සත්‍යය දන්නෙ නෑ. ඒක දැනගන්ට ඕන. දැන් ඒක දැනගන්ට ඕන නම් මොකද කරන්ට ඕන. මේ සිත පිරිසිදු කරන ක්‍රමය මොකක්ද? සතර සතිපට්ඨාන භාවනාව, විදර්ශනා භාවනාව, විපස්සනා භාවනාව කියන්නෙන් ඒකම තමා. විපස්සනා වඩන්ට ඕන. කායානුපස්සනාව, වේදනානුපස්සනාව, චිත්තානුපස්සනාව, ධම්මානුපස්සනාව, සතර සතිපට්ඨානය කිව්වේ මේකට. මෙන්න මේ සතර සතිපට්ඨානය වඩපුවාම යථා ස්වරූපය ලෝකයේ යථා තත්ත්වය දැන ගන්ට පුළුවන්. මොකක්ද යථා ස්වරූපය ලෝකේ. අනිච්ච, දුක්ඛ, අනාත්ම. ඔව්. ඇතිවීම - නැතිවීම. ලෝකේ පවතින කිසිවක් නෑ. ඇතිවීම නැතිවීම විතරයි තියෙන්නෙ. ඇතිවීම නැතිවීම අනිත්‍ය දුක්ඛ අනාත්ම දැකගන්ට ඕන. මේක නොදන්නා කම තමයි අවිද්‍යාව කියල කිව්වේ. අනිත්‍ය, දුක්ඛ, අනාත්ම නොදන්නා එක අවිද්‍යාව. අවිද්‍යාව තියෙනකං තමයි අර කියපු චේතනාව රාග - ද්වේෂ - මෝහ සිත අපිරිසිදු කරන්නෙ. ඒක නැති කරන්ට නම් අපි මොකද කරන්ට ඕන. අවිද්‍යාව නැති කරන්ට ඕන. අවිද්‍යාව නැති කරන්ට නම් මොකද කරන්ට ඕන. විද්‍යාව පහළ කරගන්ට ඕනෑ, විද්‍යාව පහළ කරගන්ට නම් සත්‍ය දකින්නට ඕනෑ. මොකක්ද සත්‍යය දකින ක්‍රමය එතකොට? සතර සතිපට්ඨානය ප්‍රධාන ම දේ. බුද්ධ දේශනාවේ තියෙන පළවැනි දේ තමයි, බුදුවරයෙකුගේ දේශනාවේ සතර සතිපට්ඨානය පිළිබඳ කරන දේශනාව. සතර සතිපට්ඨානය

අනිකුත් කිසිම ආගමක නෑ. අර කියන සිත පිරිසිදු කරන තැනට කියන කොටස තමයි නැත්තේ අනික් ආගම්වල. අනිත් ආගම්වලත් ධ්‍යාන වඩන එක හෙම තියෙනවා. එතකොට සතර සතිපට්ඨානය තමයි ලෝකයේ යථා ස්වරූපය. අනිත්‍යය, දුක්ඛ, අනාත්ම දකින්නේ ඒ තුළින් අවිද්‍යාව දුරු කර අරහත් ඵලයට පත්වෙලා සසර දුකින් එතෙර වෙනව. එතකොට මෙන්න මේක දේශනා කිරීම තමයි සියලු බුදුවරයන් වහන්සේලාගේ දේශනාව. මොකක්ද? “සියලු පව්වලින් වළකින්න. කුසල් වඩන්න. සිත පිරිසිදු කරන්න.” මේක තමයි බුද්ධානුශාසනාව. “එතං බුද්ධාන සාසනං” එතකොට අපි මේ බුදුවරයන්ගේ අනුශාසනාව තමයි ශාසනය කියලා කියන්නේ. “බුද්ධානුසාසනං” එතකොට දැන් තේරුණාද බුද්ධ ශාසනය මොකක්ද කියලා. දැන් පැහැදිලියි නේ, බුදුන් වහන්සේගේ දේශනාව. “පාපයෙන් වළකින්න. කුසල් වඩන්න. ඊළඟට සිත පිරිසිදු කරන්න.”

පාපයෙන් වැළකීම කියල එතන අදහස් කළේ සීලය. කය - වචන දෙක සංවර කරගන්නවා. ඊට පස්සෙ කයයි වචනයයි දෙක සංවර කරගෙන නිකං ඉන්නෙ නෑ. ඊට පස්සෙ සිත දෙසට යොමුවෙනවා. මම කිව්වනෙ කයට මොකුත් කරන්ට බෑ හුස්ම ගැනීම හැර සිතේ අනුග්‍රහයක් නැතිව. හිතට ඕනෑ හැම දෙයක් ම කරගන්නෙ කය හරහා. සිතට මුකුත් කරගන්න බෑ කය නැතුව. සිතට ඕන දේ කය හරහා කරන්නෙ කය සංවර කරගත්තාට පස්සෙ කයයි වචනයයි සංවර වුණා ම සිතට කරන්ට පුළුවන් දේවලින් පවිකම්වලින් සියයට හැත්තෑවක්, දහයෙන් හතක් ඉවරයි. සියයට හැත්තෑවක්. දැන් හිතට යොමු වෙනවා. පවින් වැළකුණාම කය වචන දෙක සංවර වුණා. දැන් ඊට පස්සෙ අපි සමථ භාවනාවකින් තමයි දෙවැනි පියවරට යන්නේ. දැන් කරන්නෙ මොකක්ද? කුසල් වඩන එක මොකද හේතුව? මිනිසුන්ගෙ හිත තියෙන්නේ අකුසලයේ. ඒ කිව්වෙ පඤ්ච නිවරණ. කාමච්ඡන්දය, ව්‍යාපාදය, ටීන මිද්ධය, උද්ධච්ච-කුක්කුච්ච, විචිකිච්ඡාව. පැහැදිලියි නේද?

දැන් මූල ඉඳන් ආපහු මතක් කළොත් කයින් වන පාප-
 කර්ම දහයක් තියෙනව කියල මම මූලින් කීව්වා. වචනයෙන්
 කරන හතරයි කයෙන් කරන තුනයි, සිතින් කරන අකුසල්
 තුනයි එකතු කරනම දහයයි මෙතන අදහස් කළේ දැන්
 දහයෙන් කයින් කරන අකුසල් තුනයි, වචනයෙන් කරන
 අකුසල් හතරයි වැළකීම. එතකොට ඔහු සිල්වතෙක් වෙනවා.
 ඊළඟට මොකද කරන්නේ? අපි කුසල් වඩනවා. මොකටද
 කුසල් වඩන්නේ අකුසල් දුරු කරන්නට ඕන හින්ද. එතකොට
 අකුසල් කීවේ මොනවද? ඇස - කන - නාසය - දිව - ශරීරය
 - මනස කියන ඒ ආයතන පින්වන්ට තියෙන ආශාව.
 කාමච්ඡන්දය කියන එක අකුසලයක්. ඊළඟට ද්වේෂය, තරඟව,
 ද්වේෂය අකුසලයක්. ව්‍යාපාද නීවරණ කියලා අපි කියන්නේ
 ඒකට. ඊළඟට ඊන මිද්ධය සිතේ සහ කයේ තියෙන මැළි බව.
 ඊළඟට උද්ධව්ව - කුක්කුච්චය. හිතේ තියෙන නොසන්සුන්බව
 සහ සිතේ තියෙන අර කරපු අකුසල් සහ නොකළ කුසල්
 පිළිබඳ තැවෙන ස්වභාවය. අපි ඒකට කීව්වා උද්ධව්ව -
 කුක්කුච්ච කියලා. ඊළඟට විචිකිචිඡාව කියල කීව්ව. බුදුන්
 වහන්සේ පිළිබඳ, ධර්මය පිළිබඳ ආර්ය මහා සංඝරත්නය
 පිළිබඳ ආදී වශයෙන් තියෙන සැකය. මෙන්න මේ කියන
 පඤ්ච නීවරණවල තමයි සිත වැඩියෙන්ම පවතින්නේ
 මිනිසුන්ගේ. ඒක නිසා අපි ඒකෙන් සිත මුදවා ගන්න තමයි
 භාවනාවක් කරන්නේ. සමථ භාවනාවක් හරහා අපි මොකද
 කරන්නේ. ඒ කියපු නීවරණ ටික යටපත් කර ගන්නවා.
 නැතිකර ගන්නවා. ඒක තමයි කුසල් වැඩීම යනුවෙන් අදහස්
 කරන්නේ. එතකොට ප්‍රථම ධ්‍යානය කියන්නේ කුසලයක්.
 දැන් මේ පඤ්ච නීවරණ ටික යටපත් වුණා ම මතුවන්නේ
 කුසල් සිත්. කුසල් සිතක පළවෙනි කුසල් සිතේ තියෙන
 ලක්ෂණය තමයි විතක්ක විචාර ප්‍රීති සුඛ එකග්‍රතා කියන
 ධ්‍යාන අංග. ද්විතීය ධ්‍යානයට යනකොට විතක්ක විචාර දෙක
 ඉවත් වෙනවා. ප්‍රීතියයි සුඛයයි ඒකාග්‍රතාවයයි. ඊට පස්සෙ
 තෘතීය ධ්‍යානයට යනකොට සුඛයයි ඒකාග්‍රතාවයයි. චතුර්ථ
 ධ්‍යානයට යනකොට සුඛයත් නැතිව ගිහිල්ලා ඉතිරි වෙන්නේ

පිරිසිදු සිතක්. පිරිසිදු උපේක්ෂාව. මේ පිරිසිදු උපේක්ෂාව කියලා කියන්නේ, එතන තියෙන්නේ ඉතා ම ප්‍රභාශ්වර සිතක්. ඔක තමයි බුදුන් වහන්සේ දක්වන පිරිසිදු අර අපිට ස්වභාවයෙන් තියෙන ප්‍රභාශ්වර සිත තියෙන්නේ ඔක්කොමලාගෙම. දැන් මේ කෙලෙස් යටපත් වුණාම දැන් මේ ප්‍රභාශ්වර සිත තමයි ලෝකයේ තියෙන ගැඹුරුම ධර්මවලට යොමු කරනට පුළුවන්. මේ සිත ඉතා ශක්තිමත් සිතක්. අන්න ඒ සිත මතු කරගනට වෙනවා. බුදු භාමුදුරුවෝ සූත්‍රවල හරියට මේ ගැන කියනව. ඊට පස්සේ අපි ඒ සිත තමයි යොමු කරන්නේ ඊළඟට සිත පිරිසිදු කරනට. දැන් මේ සිත තිබුණයි කියලා සිත පිරිසිදු වෙලා නෑ. මොකද වේතනා වෛතසිකය තියෙනවා. ඒ කියන්නේ රාග - ද්වේෂ - මෝහ කියන අකුසල මූලයන් තියෙනවා. අකුසල් මුල් ටික තියෙනකම් මේ සිත අපිරිසිදුයි. ඒ නිසා ඒක පිරිසිදු කරගනට නම් මේ අකුසල් මුල් ටික නැති කරනට ඕන. ඉතින් ඒකෙ ඇති වෙන්නෙම ලෝභ - ද්වේෂ - මෝහ නිසා මේවා ඇති වෙලා තියෙන්නේ අවිද්‍යාව නිසා. අවිද්‍යාව තියෙන කම් මේවා නැති වෙන්නේ නෑ. දැන් අවිද්‍යාව දුරු කරනට ඕන. අවිද්‍යාව කියලා කිව්වේ අනිත්‍ය, දුක්ඛ, අනාත්ම කියන එක නොදන්නා කම. එතකොට ඒක නැති කරනට නම් විද්‍යාව පහළ වෙන්නට ඕන. දැන් විද්‍යාව කියලා කිව්වේ අනිච්ච - දුක්ඛ - අනාත්ම දකිනට ඕන. ඒක දැකගනට නම් අපි මොකක්ද කරනට ඕන. සතර සතිපට්ඨානය වඩනට ඕන. එතකොට සතර සතිපට්ඨානය වඩනට ලේසියි අන්න අර කියපු පිරිසිදු කරගත් කුසල් සිතට. අර නීවරණයන්ගෙන් පිරිසිදු කරගත් කුසල් සිත. වතුර එ ධ්‍යාන සිත යොමු කරනවා සතර සතිපට්ඨානයට. එතකොට පුළුවන් වෙනවා, අපට ඇත්ත ඇති සැටියෙන් දකිනට. කයේ යථා ස්වරූපය දකිනට. වේදනාවේ යථා ස්වරූපය මොකක්ද? සිතේ යථා ස්වරූපය මොකක්ද? ඊළඟට ධම්මානුපස්සනාව. ධර්මයන්ගේ යථා ස්වරූපය මොකක්ද? ආදී වශයෙන් සතර සතිපට්ඨානය පිරික්සීමට පුළුවන් වෙනවා, ඒ භාවනාව වැඩිමෙන්. සතර සතිපට්ඨානය වැඩිමෙන්. අනිත්‍ය - දුක්ඛ -

අනාත්ම දැක ගන්ට පුළුවන්. විද්‍යාව පහළ කරගන්ට පුළුවන්. මෙන්න මේ ක්‍රියාවලිය දේශනා කරන්ට තමයි බුදුවරයෙක් පහළ වෙන්න. ඕක කියන්ටයි. මෙතෙක් පහළ වුණු බුදු වරයන් වහන්සේලා දේශනා කළෙන් මේකමයි. අනාගතයේ පහළ වන බුදුවරු දේශනා කරන්නෙක් මේකමයි. ඒක හින්දා කොයි බුදුවරයාගෙන් හරි කමක් නෑ අද අපිට අහන්ට ලැබෙන්නෙක් ඒකමයි. ඒ හින්දා මෙන්න මේක තමයි ශාසනය කියලා කියන්නෙ. මේක තමයි බුද්ධානුශාසනාව.

ඉතින් දැන් බලමු අපි අද මේකද අපෙන් කෙරෙන්නෙ? දැන් අහන්ට බලන්ට ප්‍රශ්න තියෙනව නම්.

ප්‍රශ්නය :-

ස්වාමීන් වහන්ස, බොහෝ අය කියන්නෙ බුද්ධ ශාසනය කියල අද නූතනයෙ හඳුන්වන්නෙ සිව්වනක් පිරිස සහිත මේ සමාජයෙන. හික්ෂු-හික්ෂුණි, උපාසක-උපාසිකා කියන මේ පිරිස තමයි, බුද්ධ ශාසනයට ඇතුළත් වෙන්නෙ. එතකොට ඔබ වහන්සේ කියපු ඔය දේශනය පිළිබඳ ඔය පිරිස තුළ ඔය ගුණධර්ම තියෙන්න ඕනෑ. සිත පිරිසිදු කරගන්න ඕන. එතකොට තමයි ඒ සිත පිරිසිදු කරගත්ත පිරිස තමයි බුද්ධ ශාසනයට ඇතුළත් වෙන පිරිස කියන එක තමයි දැන් මට ඔබ වහන්සේ කියපු විදිහට දේශනාවෙන් තේරෙන්නෙ. නමුත් අපි කියන්නෙ හික්ෂු-හික්ෂුණි, උපාසක-උපාසිකා. එතකොට එහෙම නම් මේ හික්ෂු , හික්ෂුණි, උපාසක, උපාසිකා කියන මේ පිරිස තුළ ඔය පිරිසිදු වෛතසිකය තියෙන්න ඕන නේද? නියම පිරිසිදු බුද්ධ ශාසනයක් පවතින්න නම් එහෙම නැතිව අපි වෙනත් දේවල් අල්ලා ගෙන ඉන්නවා නම් එතන ඔය කියන පිරිසිදු බුද්ධ ශාසනය නොවේ. නේද?

පිළිතුර :-

බුද්ධ ශාසනය කියලා දැන් කිව්වෙ, දැන් මෙතන කියන්නෙ මොකක්ද? කිසියම් ක්‍රියා පිළිවෙළක්, ක්‍රියා මාර්ගයක්. පාපයෙන් වැළකිලා, අකුසලයෙන් වැළකිලා, සිත පිරිසිදු

කරගෙන යන ක්‍රියාවලියක්. ඒකයි බුද්ධානුශාසනාව. ඉතින් මේක තමයි අනුශාසනාව. එතකොට මේ අනුශාසනාව පිළිපදින අය තමයි අපි සිවුවනක් පිරිසකට බෙදලා තියෙන්නේ. මේක වඩන පිරිස තමයි බෞද්ධයෝ කියලා කියන්නේ. කොටින් ම කියනව නම් දැන් මේ මාර්ගය පිළිපදින අය බෞද්ධයෝ. මේ බෞද්ධයෝ ඉන්නවා කොටස් හතරක්. භික්ෂු - භික්ෂුණි - උපාසක - උපාසිකා. මේ මාර්ගය වඩන හෝ වඩලා අවසන් කරපු අය. රහතන් වහන්සේක් ඔතන ඉන්නවා. සිවුවනක් පිරිස එතකොට මේවා වඩන අය තමයි අපි ගන්නේ, මේ කොටසට වැටෙන්නේ. හැබැයි ඉතින් මේවා ඔය දැන් අහපු විදිහට දැන් ඔය ඇහුව ප්‍රශ්නය හැටියට වැටෙන්නේ, ගත්තහම වඩන පිරිස එහෙම කිව්වට ඔතන ගන්නේ සංඝයා කියන කොටසට ආර්ය සංඝයා. මේක වඩන පිරිස බුදු හාමුදුරුවෝ අදහස් කළේ අඩුම වශයෙන් සෝවාන් මාර්ගයට වත් පිළිපන්න කෙනානේ, බුද්ධ ශ්‍රාවකයෙක් වෙන්නේ. එතකන් ශ්‍රාවකත්වයට වැටිලත් නෑ. ඒක නිසා එතනින් පල්ලෙහා ඉන්නේ වීරිය වඩන්නෝ පමණයි. නමුත් යම් තැනක් ස්පර්ශ කරපු අය නොවේ. අවම වශයෙන් සෝවාන් මාර්ගයට වත් එලයට වත් පත්වෙව්ව අය නොවේ. ඉතින් මේ සිවුවනක් පිරිසද? බුද්ධ ශාසනය කියන එක, දැන් ඔතනදී ගැටලුවක් නේද? එතකොට පිරිස ඒ පිරිස නොවේ බුද්ධ ශාසනය කියන්නේ මෙන්න මේ ක්‍රියා පිළිවෙතට. ඒකයි එතකොට ශාසනයේ වෙනස - දැන් ඔය අහපු ප්‍රශ්නයේ තියෙන්නේ, හදාගෙන තියෙනවනේ මේ භික්ෂු ශාසනය, භික්ෂුණි ශාසනය, ඒ වගේ වචනවලින් වෙන්ට ඇති මේක ඇවිල්ල ඇත්තේ. මේ වචන ඉතින් කොහොම හදාගෙන කොහොම හැදුණද කියන්ට මම නම් දන්නේ නෑ. ඉතිහාසයේ බොහෝ දේවල් මේ ශාසනයේ අවුරුදු දෙදාස් පන්සිය පණහක් ගතවෙන කාලසීමාව තුළ වෙලා තියෙනවා. ඉතින් එක එක වචන දුර දිග නොබලා නොසිතා යම් යම් දේ හඳුන්වන්ට මේවා කරලා තියෙනවා. ඉතින් භික්ෂු ශාසනය භික්ෂුණි ශාසනය අර ශාසනය මේ ශාසනය ශාසන ගොඩක් නෑ. ශාසන

එකයි තියෙන්නෙ. බුද්ධ ශාසනය බුද්ධ ශාසනයමයි. මේක බුද්ධ ශාසනය කියලා කිව්වා. ඉතින් මං ඔව්වර වෙලා කිව්වෙ බුද්ධ ශාසනය තමයි මොකද කියන්නේ?

අපි කොටින් ම ගමු බෞද්ධ කියල කියන්නෙ කාටද? මෙන්න මේ බුදුන් වහන්සේගෙ දේශනාව පළිපදින කෙනා. බෞද්ධයා කියල කියන්නෙ බුද්ධ ශ්‍රාවකයා නේ. බුදුන් වහන්සේගේ දේශනාව පිළිපදින කෙනා. එතකොට බුද්ධානු-ශාසනාව මොකක්ද? මේ කියපු මෙව්වර වෙලා පැයක් විතර විස්තර කරපු මේ ක්‍රියාවලිය. ඉතින් මේ ක්‍රියාවලිය කරන්ට තීරණය කරපු, කරගෙන යන කෙනා තමයි බුද්ධ ශ්‍රාවකයා. ඉතින් මේක කරන්නෙ නැති කිසිවෙකු බුද්ධ ශ්‍රාවකයෙක් වෙන්නෙ නෑ. ඉතින් මේකෙන් බැහැරව යමක් කරනවා නම් ඒක බුද්ධ ශාසනයක් නොවේ. දැන් මෙන්න මේ කියපු ක්‍රියාවලියෙන් බැහැර යමක් තියෙනවා නම් දැන් මෙව්වර වෙලා පැයක් විතර කථා කළානේ, පැයක් විතර. “පාපයෙන් වළකින්න. කුසල් වඩන්න. සිත පිරිසිදු කරන්න” කියලා. මෙන්න මේ ක්‍රියාවලියෙන් බැහැරව මොනවා හරි දෙයක් කරනව නම් බෞද්ධ නොවේ. ඉතා සරලයි. ඔවුන් බෞද්ධ නොවේ. එව්වරයි. බුද්ධ ශ්‍රාවකයෙකු නොවේ. බුදු හාමුදුරුවෝ සරණ ගියා නොවේ. බුදුන් සරණ ගියා නම් මේ ධර්මය පිළිපදින්නට එපායැ. ධර්මය සරණ ගියා නම් මේ ධර්මය පිළිපදින්නට එපායැ. ආර්ය මහා සංඝ රත්නය සරණ ගියා නම් ඒත් මේ ධර්මය පිළිපදින්නට එපායැ. මෙතන මේ මාර්ගය තුළ ඉන්ට ඕනෑ. ඔය කියපු පද තුනෙන් විස්තර කරපු ක්‍රියාවලිය තුළ ඉන්ට ඕන. මේ තුළ නැති මෙයින් බැහැරව ඕනෑම දෙයක් කරනවා නම් ඔවුන් බෞද්ධ නොවේ.

ඕනෑම කෙනෙකුට කියන්ට පුළුවන් බුද්ධං සරණං ගච්ඡාමි. ධම්මං සරණං ගච්ඡාමි. සංඝං සරණං ගච්ඡාමි. මම බුදුන් සරණ යමි. ඉතින් යන්ට. අපි අල්ලන් ඉන්නව යැ. ඕක දහ පාරක් කිව්වත් සිය පාරක් කිව්වත් ලක්ෂ වාරයක් කිව්වත් වැඩක් නෑ ගියේ නැත්නම්. යන්ට අවශ්‍ය කරන පියවර තැබුවේ

නැත්නම්. විරිය වැඩුවේ නැත්නම්. ඒ අදාළ ගුණධර්ම දියුණු කරනට පියවර නොගත්තොත් ඒවා කිව්වා කියලා කිසි දවසක එයා උපාසකයෙක් වෙන්නෙ නෑ. බුද්ධ ශ්‍රාවකයෙක් වෙන්නෙ නෑ. හැබැයි, ඉතින් ඕක නොකිව්වත් කමක් නෑ. වැඩේ කරනවා නම්. බුද්ධං සරණං නොකිව්වට ඔය ක්‍රියා පිළිවෙත කරගෙන ගියොත් ඔහු නිකැතින් ම බුද්ධ ශ්‍රාවකයෙක් වෙනවා. එතකොට මේ ක්‍රියාවලියෙන් බැහැරව කරන ඕනෑම දෙයක්, දැන් බුද්ධං සරණං ගවිජාමි, ධම්මං සරණං ගවිජාමි, සංඝං සරණං ගවිජාමි කියලා වෙනවෙන දේවල් කරනවා. සායිබාබා පස්සෙ යනවා. බුදුන් සරණ යමි කියලා කීවේ. දැන් සායිබාබා සරණ යනවා හරිද? මුන්නේශ්වරම් දෙවියො සරණ යනවා හරිද? කතරගම දෙවියො සරණ යනවා, එහෙත් කාලිමැණියො, යක්ෂයො යක්ෂණියක්ගෙන් නේද? එයා ගේ පස්සෙන් යනවා හරිද? මොකද කියන්නෙ. බුද්ධං සරණං ගවිජාමි කියලා ගිහිල්ලා බෝගහේ කොඩි එල්ලනවා. මගේ පුතා ශිෂ්‍යත්වයෙන් පාස් කරලා දෙන්නට. අහවල් දුවගෙ ලෙඩේ සුවවේවා. හරිද? රැකියාවේ උසස්වීම් ලැබේවා හරිද? එහෙම නේද? බෝගහක් ළඟට ගියාම හරි ලස්සන ලස්සන විහිළු තියෙනවා එල්ලලා. හරිද? එතකොට දැන් මේකද, බුද්ධ ශාසනය. දැන් සමහරු හිතන් ඉන්නවා මේක තමයි බුද්ධ ශාසනය. ශාසනය දැන් බැබළෙනවා. බෝඩි එහෙමත් ගහල තියෙනවා. බුදු සසුන බැබළේවා. ඔහොම ගියාම බැබළෙයි. මොනවද මේ කරන දේවල් කියලා බැලුවම පෙනෙයි අපිට. මේකද මේ බුද්ධ ශාසනය. හරිද? පිළිම සරසයි. තොරන් ගහයි. බෝ ගහේ කොඩි එල්ලයි. වට්ටට පාටපාට රෙදිවැල්, පාලම් කොඩි එල්ලයි. වෛත්‍යවලට ලයිට්වලින් සරසයි. නේද? ආලෝක පූජා එහෙම කියල තව නොයෙකුත් නොයෙකුත් දේවල් ඇහැට පේනට තියෙනවා. දැන් බුදු සසුන බැබළෙයිද? එතකොට. ඒ එකක්. ඊළඟට මේකද බුද්ධ ශාසනය. දැන් මෙව්වර වෙලා කථා කරපු බුද්ධ ශාසනයද දැන් මේක? හිතනට පොඩ්ඩක් මේ කියන ඒවා. කොහෙද අපි යන්නෙ? මොනවද වෙන්නෙ? කියලා.

එතකොට ඊළඟ දේ, දැන් තව පිරිසක් බුද්ධශාසනය දියුණු කරන්නට යනවා. කොටසක් කියනවා මේක පිරිහිලා. මේක දියුණු කරන්නට ඕන. බුද්ධ ශාසනය පිරිහිලා. ඇත්ත, ඇයි? බුද්ධ ශාසනය කිව්වෙ, මෙතෙක් අපි කථා කරපු අර බුද්ධානුශාසනාව පිළිපදින්නෙ නෑ. ඒ නිසා මේ රට ඉතා ම දුරාවාරයන් ගෙන් ගහණ වෙලා. මිනිස්සු අමනුෂ්‍යයෝ බවට පත්වෙලා. යන්ත්‍ර බවට පත්වෙලා. සිත්-පිත් නැති මිනිස්සු බවට පත්වෙලා. කරන්නට පුළුවන් සියලු පාපකර්ම කරන පවිකාරයන්ගේ දේශයක් බවට පත්වෙලා ඉවරයි. ඒක මම කියන්නට ඕන නෑ. උදේ හවහ පුවත්පතක් බැලුවොත් ගුවන් විදුලියක එහෙම නැත්නම් රූපවාහිනී ප්‍රචාරකි විකාශනයක් බැලුවොත්, අපිට ඕනෑ කෙනෙකුට දැකගන්නට පුළුවන්. ඉතින් මේ පවිකාරයන්ගේ දේශය බවට පත්වෙලා තියෙන එක කියලා කිව්වෙ ශාසනය පිරිහිලා. ඒක ඇත්ත. ඉතින්, අපි මොකද කරන්නෙ මේකට? ඉස්සර වෙලා පිරිහීමෙන් වළක්වලා මේක දියුණු කරන්නට මොකද කරන්නට ඕන? කාට හරි පුළුවන්ද මේ සාසනය දියුණු කරන්නට? කාටද පුළුවන්. පුළුවන්ද?

අමාරුයි. (සාකච්ඡා මණ්ඩපයෙන් පිළිතුරක්)

පුළුවන්. අමාරුයි තමා, පුළුවන්. කොහොමද පුළුවන් වෙන්නෙ? අර කියන ප්‍රතිපදාව පුරන්ට ඕන. (සාකච්ඡා මණ්ඩපයෙන්) ආ.... ප්‍රතිපදාව පුරන්ට ඕන. එතකොට කොහොමද පුළුවන් වෙන්නෙ? දැන් ඔක්කොම අමාරුයි කීවේ ඇයි? හොඳයි දැන් අමාරුයි කිව්වෙ. සමහරු කියන්නෙ බෑ කියලා. ඇයි? හේතුව. මෙතන මගෙන් දහම අහගෙන ගිහිල්ලා ඔක්කොම ඉවර වෙලා අන්තිමේදී මොකක්ද මට කියන්නෙ කියලා දන්නවද? ස්වාමීන් වහන්ස, ඔබ වහන්සේ කියපු දේ ඔක්කොම ඇත්ත. හරි. සියලු දේ ඇත්ත. කාටද ඕක කරන්නට පුළුවන්? ඇයි මේ? මොනවද මේ? එහෙම කියන්නට හේතුව? මේ හැම දෙනෙක් ම මේක අහගෙන ඉන්නෙ මේක අහගෙන ඉඳලා යන්නෙ අනික් අය බෞද්ධ කරන්නට යන්නෙ. ඒකයි බැරි. පැහැදිලි කියපු දේ?

දැන් මෙව්වර වෙලා මේ කියන්නේ මොකටද? මේ ධර්මය තම තමා තුළ ඇති කරගත්තට කියලා, මේ කියන්නේ බුදුහාමුදුරුවෝ. අපිට මේක අහලා අපිට මේක තේරුම් අරගෙන පිළිපැදලා අපි මේ සසර කතරින් එතෙර වෙන්ටයි බුදුන් වහන්සේ මේ දේශනාව ගෙනාවේ. අපි දැන් අහන්නේ මොකටද? තව අයට කියන්නට. තව අය සිල්වත් කරන්නට. උදේ ඉඳන් රැ වෙනකම් සීලය ගැන කථා කරන මිනිසුන් අපට ඇහෙනවා. පොඩ්ඩක් ඊරිගලා ළංවෙලා බලන්නට, ඒ අය ළඟ ඔය එකක්වත් තියෙනවද කියලා. දේශනා නම් උදේ ඉඳලා රැ වෙනකම්. රේඩියෝ එක දැම්මත් රූපවාහිනිය දැම්මත් බණ කියන්න නම් මිනිස්සු වැහි වැහැලා. බණ පිළිපැදීම කෙසේ වෙතත්, අනික් මිනිස්සු පිළිගැනීම කෙසේ වෙතත් කියන මිනිස්සු කී දෙනෙක් ළඟ ඕවා තියෙනවද කියලා ගැටලුවක් මට නං. මොකද කියන්නේ? පිළිපදින්නේ නෑ. ඉතින් මේ රටේ කොහොමද මේක දියුණු වෙන්නේ? මේක තමයි පරිහානිය. පොතේ තියෙනවා, පොත කියවනවා පොතේ තියෙන එක මහා පණ්ඩිතයෝ වගේ මිනිසුන්ට දේශනා කරනවා. මේ අතින් අරන් මේ අතින් දුන්නා. තමන් ළඟ මොකවත් නෑ. මෙන්න පරිහානිය. මේකේ අපිට අනුන්ට කියන්නට දෙයක් නෑ. මේක තියෙන්නේ අපිට. බුදු හාමුදුරුවෝ දේශනා කරලා ගියා. බුදුවරු පහළ වෙන්නේ ඒකට. දහම තියෙනවා. සාසනය තියෙනවා. උන් වහන්සේලා තමා, බුදුවරු තමා මේ ශාසනය ඇති කරන්නේ. කාටවත් මේක නැති කරන්නට බෑ. උන්වහන්සේ ධර්මය සොයාගත්තා. මාර්ගය සොයාගත්තා. පිළිපැදලා අවබෝධයට පත්වුණා. අන් අයටත් කිව්වා. මෙන්න මං දුක්කා. ඔබලත් දැකපල්ලා කියලා දහම් දෙසල උන් වහන්සේලා පිරිනිවන් පාලා. උන්වහන්සේලාගේ කාලෙ ඉවරයි. ශාසනය ඇති කරලා ස්ථාපිත කරලා යන්ට ගියා. මේකට ආය කාටවත් දියුණු කරන්නට එකතු කරන්නට, ගොඩ නගන්නට, මුක්කු ගහන්නට, පුළුවන් ජගතෙක් මේ ලෝකේ නෑ. මේක ඔහොමම ගිහිල්ලා නැතිවෙලා යනවා. ඉතිහාසයේ පහළ වුණ බුදුවරු ඔක්කෝට ම වුණෙත් ඕක. අනාගතයේ

වෙන්තෙක් ඒක. නමුත් අපිට මේ ශාසනය දැන් ජීවමානව තියෙනවා. ඒ කියන්නෙ අපිට ධර්මය අහන්ට තියෙනවා. මේක පිළිපැදලා අපි එතෙර වෙන එකයි ඇත්තෙ.

දැන් මේක කරන්ට පුළුවන්. කවුරු හරි කෙනෙක් මේ ශාසනය දියුණු කරන්ට ඕන කියලා කියනව නම්, කරන්ට පුළුවන් එකම එක දෙයයි තියෙන්නෙ. තමන් මේක පිළිපදින එක. අනුන්ගෙන් අපිට වැඩක් නෑ. අන් අයගේ සීලය අපිට වැඩක් තියෙනවද? අන් අයගේ සමාධිය අපට වැඩක් තියෙනවද? අන් අයගේ ප්‍රඥාව අපිට වැඩක් තියෙනවද? නෑ. ඒක අපිට ඇති කරන්ට පුළුවන්ද? අන් අයගේ බෑ. අන් අය කවුරුවත් අපිට සිල්වත් කරන්ට බෑ. සමාධිගත කරන්ට බෑ. ප්‍රඥාව ඇති කරන්ට බෑ. එක දෙයක් පුළුවන්. අපට සිල්වත් වෙන්ට පුළුවන්. අපිට සමාධියක් ඇති කරගන්ට පුළුවන්. අපිට ප්‍රඥාව පුරන්ට පුළුවන්. දැන් අපි මේක කරනව නම්, කවුරු හරි කෙනෙක්, මේ දේශනාව අහලා අන්ත එයා ශාසනය දියුණු කරන්ට උත්සාහ කලා වෙනවා. ශාසනය තිබුණාවේ. ඒක දියුණු කරන්ට ඕන නෑ. තමන් එතෙර වෙන්ට. මේක ඉතින් කරන්ට මිනිස්සු නෑ. ඉතින් මේක වෙනුවට අද මොකද කරන්නෙ? ශාසනය කියලා අල්ලන් ඉන්නෙ වෙන වෙන දේවල්. අද බුද්ධ ශාසනය මොකක්ද කියලා ඇහුවොත් මොකක්ද කියන්නෙ? පන්සල අල්ලාගනියි, ඉස්සෙල්ලම. ඒකේ ප්‍රතිමාවක් තියෙනවා. සමහර විට වෛත්‍යයක් තියෙනවා. බෝගහක් තියෙනවා. ඒකට මල් පහන් තියනවා පූජාවක් මොනවා හරි තිබ්බා. මොනවා හරි ගාථා ටිකක් කිව්වා. ඒ කියන්නේ යාඥ කලා. මොනවා හරි ඉල්ලුවා. ප්‍රාර්ථනාවක් කලා. සතුවින් විසිර ගියා. හිටපු කුණු ගොඩේ ම ඉන්නවා. බුදු භාමුදුරුවො කිව්වෙ පාපයෙන් වළකින්නට කියලා. කවුරුත් පාපයෙන් වළකින්නට අධිෂ්ඨාන කරගත්තෙන් නෑ. වැළකෙන්ට වීරිය කළෙන් නෑ. අර කියපු අර වෛත්‍යයයි, පිළිමයයි, බෝගහයි අල්ලාගෙන ඒ ඒ දවස පෝය දවස හෝ දවසක් අල්ලාගෙන පැයක් හෝ දෙකක් ගෙවලා දවස ගත කරලා, මොකක් හරි යාඥවක් කරලා, ඉල්ලීම් ඉල්ලලා, ප්‍රාර්ථනා කරලා

එළියට ගිහිල්ලා හිටපු පාපකර්මයේ ම පවිකමේ ම ඉන්නවා. හිටපු කුණු ගොඩේ ම සිත. නිවරණයන්ගෙන් පිරිලා. ඒක නේ මේ විනාශයට මුල. අල්ලපු ගෙදර මිනිහා කාල ඇදලා ඉන්නවා බලන් ඉන්ට බෑ. ඊර්ෂ්‍යාව නේද? පිරිසිදු සිතින් එහෙම කරන්ට පුළුවන්ද? තව නිකම් නොවෙයිනෙ. ඔය කුණු කන්දල් ටික තියාන, ඇස් දෙක පියාගෙන සමහරු නිකං ඉන්නෙ නෑ. සියලු සත්ත්වයෝ නිදුක් වේවා නිරෝගී වේවා සුවපත් වේවා. ඕන්න වෙයිද? දැක්කා නේද වෙනස.... ගොඩක් අය ශාසනය කියල අල්ලගත්තෙ මෙන්න මේවා. බුද්ධ ශාසනය නෙමෙයි මේවා. ශාසනික වැඩ සටහන තමයි අපිට තියෙන්නෙ. මෙන්න මේ කියපු දේශනාවේ ඉතා පැහැදිලි ව බුදුන් වහන්සේ පද හතරකින් දේශනා කරපු මෙන්න මේ ක්‍රියාවලිය. මේක කවුරු හරි කරනවා නම් අන්ත ශාසනය දියුණු වෙනවා මේ රටේ මිනිස්සු ඔක්කෝට ම මේකට යොමු වෙන්ට පුළුවන් නම් ඒක වෙන්තෙ නැති වැඩක්. බුදු භාමුදුරුවන්ට කරන්ට බැරි වුණ වැඩක්. කරන්ට බැරි වුණා උන් වහන්සේටත්. එදා ඔය සොළොස් මහ ජනපදවල කෝටි කීයක් ජනගහනය ඉන්ට ඇද්ද? කී දෙනාද රහත් වුණේ කී දෙනාද අනාගාමී වුණේ. සකාදාගාමී වුණේ කී දෙනාද, කීදෙනෙක් ද සෝවාන් වුණේ, කී දෙනාද බුදුභාමුදුරුවෝ දකින්න ගියේ කී දෙනෙක් ද බණ පදයක් ඇහැව්වේ ඒක තමා ලෝක ස්වභාවය. ඒක නිසා කවුරුත් හිතන්ට එපා මේ ධර්මය අහන අය, මේ සාසනේ හදන්ට ලෝකෙ හදන්ට රට හදන්ට මේක සුරපුරයක් කරන්ට හිතනව නම් ඒක මෝඩ කමක්. අද ඔක්කොමල කෑ ගහන්නෙ ඒක එහෙම නැහැයි කියලා. ඒක එහෙම නෙවෙයි තමා. කවදත් එහෙම තමා. කලබල වෙන්ට එපා. තම තමන් එතෙර වෙන්ට. සමාජය යන්නෙ ඉතා පහත් මට්ටමට වැටිලා. ඇයි? කිසිම කෙනෙක් මේ දේ කරන්නෙ නෑ නෙ. අද අපට කිසිම බෞද්ධයෙක් සොයාගන්ට ලේසි නෑ. ඇයි හේතුව? මේක පිළිපදින මිනිස්සු නෑ. දේශනා කරන්නො ඉන්නවා. තමාගේ අදහසුත් එකතු කරගෙන, පුද්ගලික අදහසුත් දදා, තමන්ගෙ පණ්ඩිතකම පේන්ට, තමා දන්න බව පෙන්වන්ට, ලෝකෙට

බණ කියනවා. තමා ළඟ නෑ. බොහෝ දෙනෙක් ළඟ. මෙතන ගිහි-පැවිදි කතන්දරයක් නෑ. හැමෝම කරනවා. අද පැවිද්දන්ට වඩා බණ කියන්නෙ ගිහියෝ. භාවනා පන්ති බොහෝ ම පවත්වන්නෙ මේ ගොල්ලො. භොයලා බැලුවොත් එහෙම නේද? බැලුවහම පෙනෙයි. ඉතින් ඒක හින්දා බොහෝ පොත්පත් ලියන්නෙ අද පතපොත අරන් බලන්ට ආගම - ධර්මය ගැන භාවනාව ගැන වැඩියෙන් ලියන්නෙ ගිහියෝ. අද මේ තත්ත්වයේ තියෙන්නෙ. මේ එකකින් වත් ශාසනය දියුණු වෙන්නෙ නම් නෑ. ශාසනය කවුරු හරි දියුණු කරන්ට ඕන කියල හිතනවා නම්, මම නං කියන්නෙ තමන් දියුණු වෙන්නට. ශාසනය තියෙන්නෙ තමන් ළඟ ඔය කියපු ක්‍රියාවලිය තියෙන්නෙ කොහෙද? පාපය තියෙන්නෙ එළියෙද? කොහෙ-වත් ද? තමා තුළ. අකුසලය තියෙන්නෙ කොහෙවත් ද? තමා තුළ. අපිරිසිදු හිතක් තියෙන්නෙ කාටද? තමන්ට. ඉතින් දැන් එතකොට කොහෙද ශාසනය තියෙන්නෙ? තමා ළඟ. ඉතින් කවුරු හරි කියනවා නම් මේක පිළිපදින්නට බෑ අනේ ස්වාමීන් වහන්ස, ඔය කියන විදිහට පිළිපදින්නට බෑ කියල. බැරි නම් ඉතින් මොකද කරන්නෙ අපි. ඒක එයාගෙ දුර්වල කම. ඉතින් පුළුවන් එක කරනවා. ඒ කියන්නෙ මොකක්ද පුළුවන් පවිකම්. පවිකාරකම් පුළුවන්. පවිකම් කර-කර යාඥ කරනවා වැඩකට නැති දේවල් පස්සේ ගිහිල්ලා, ගස් ගල් පස්සේ ගිහිල්ලා, දේව සංකේත පස්සේ ගිහිල්ලා නේ. ඒක ලේසියි. දැන් පැහැදිලිද? ශාසනය මොකක්ද? කවුරු හරි ශාසනය දියුණු කරන්ට හිතනවා නම් කළ යුත්තේ මේක. මේ ශාසනය පිරිහෙනවා. පිරිහිලා තියෙන්නෙ. බුදු හාමුදුරුවො ඉන්න කොටයි පිරිහෙන්න පටන් ගත්තෙ. අද ඊයේ නොවේ. මේ ශාසනය කියලා කියන්නෙ මේ වැඩසටහන. මේක මුල් කාලේ, ආරම්භක කාලේ මං හිතන්නේ අවුරුදු හත අටක් විතර තමයි දියුණු වුණේ. බුදු හාමුදුරුවන්ගෙන් මුලින් ම බණ අහපු අය ටක් ටක් ගාලා රහන් වෙලා. හරි ලස්සනයි. රහතන් වහන්සේලා පිරිලා හිටියේ. කිසි ගැටලුවක් නෑ. ඊට පස්සේ අවුරුදු හත අටක් දහයක් යනකොට බැලුවම මෙතන තමයි ඔක්කොම

ලාභ සත්කාර ලැබෙන්නේ. මහණ වුණා නම් හරි ඡෝක්, ලේසියෙන් ජීවත් වෙන්නට පුළුවන් කියලා, බොහෝ අය ලාභ-සත්කාර බලාගෙන මහණ වෙන්නට පටන් ගත්තා. ඇයි? දැන් රජවරු, සිටුවරු ඔක්කොම සලකන්නේ බුදු හාමුදුරුවන්ගේ ධර්ම මාර්ගයේ යන අයට නේ. හරි ලේසියි නේ. හිස බු ගා ගත්තා. රෙද්දක් පොරවාගත්තා. අර විදිහට පාත්තරයක් එල්ල ගත්තා. ගියා. මොකද උණේ ටික දවසක් යනකොට ආර්ය සමුහයා අඩු වුණා. පෘථග්ජනයෝ, ලාභ - සත්කාර ලබන පිරිස වැඩි වුණා. අවුරුදු දහයක් දොළහක් යනකොට ආර්යයෝ අඩුයි. පෘථග්ජනයෝ ම තමයි හිටියේ. ඒ කියන්නේ චීවරධාරියෝ, නැත්නම් ශ්‍රමණ වේශධාරියෝ පිරුණා. අවුරුදු දහසය දාහත, දහඅට වෙනකොට... ගොඩ එන්නට ම බෑ. අවුල් ජාලයක්. ආර්යයකුට ඉන්නේ නෑ. ඇයි? අනාර්යයෝ පිරිල. ලාභ-සත්කාර පස්සෙ දුවන ශ්‍රමණ වේශධාරීන්ගෙන් මේක ගොඩ ගන්නට බෑ. බුදුහාමුදුරුවෝ ඊට පස්සෙ මොකද කළේ? නීති පනවන්නට පටන් ගත්තා. විනය නීති. අවුරුදු විස්සකට පස්සෙ විනය නීති පනවන්නට පටන් ගත්තා. එතකල් විනය නීති තිබුණේ නෑ. මොකද? ධර්මය තුළින් ම විනය ශික්ෂණය තිබුණා. ධර්මයෙන් පිට පැන්නට පස්සෙ නීති පැනව්වා. ඉතිං නීති දාගෙන දාගෙන ගියා. හැබැයි මේ නීති දැම්මා කියලා කොයි වෙලාවෙවත් ඔවුන් නිවැරදි වුණේ නෑ. වෙන්නෙත් නෑ. ඒත් නීති පැනවුවා.

නීති පැනව්වේ මොකටද? එකක් ආර්ය සංඝයාව රැකගන්නට. අනික් පැත්තෙන් දුස්සීල මහණුන්ට නිග්‍රහ පිණිස. පොත්වල සුත්‍රවල තියෙනවා. විනය පැනව්වේ ඒකට. දුස්සීල අයව ලෝකෙට පෙන්නුවා. මෙන්න මෙයා දුස්සීලයි. මේ ගොල්ල ශාසනයේ නෙවේ කියල පෙන්නන්නට පැහැදිලි ව ම දේශනා කළා. කරලා ඉවර වෙලා කිව්ව, මෙන්න මේ ගොල්ල ශාසනයට අයිති නෑ කියල. විනය නීති දැම්මේ ඒකට.

දැන් මං මේ මෙව්වර වෙලා කථා කරපු ඔය “සබ්බ පාපස්ස අකරණං...” ඔය ගාථාවේ ඕකට කියන්නේ

ප්‍රාතිමෝක්ෂ දේශනාව කියලා. මේක තමයි බුදුවරුන්ගේ දේශනාව. දැන් ඔය දේශනාවෙන් තමයි පළවෙනි අවුරුදු විස්ස ම ක්‍රියාත්මක වුණේ. ඔය ටික කරපු මිනිස්සු හිටියා මේකෙන් දුර බැහැර වෙච්ච ගමන් තමයි නීති පැනව්වේ. ඊට පස්සෙ තමයි ප්‍රාතිමෝක්ෂය කියලා වෙන එකක් පැනව්වේ. නීති මාලාවක්. දැන් ඔය උපසම්පදා සීලය කියලා “ප්‍රාතිමෝක්ෂ සංවර සීලය” කියලා තියෙන්නෙ. දැන් තියෙන විනය නීති මාලාවක්. ශික්ෂා පද දෙසිය විසිහතක්ද කොහෙද තියෙනවා මං හිතන්නෙ හික්ෂුන්ට. හික්ෂුණින්ට තවත් සියක් විතර වැඩිකරලා තියෙනවා මං හිතන්නෙ. ඒ ප්‍රාතිමෝක්ෂය දැම්මේ ඇයි? ඒ නීති මාලාවක්. දැන් මුලදි තිබුණෙ මේ පද තුන පමණයි. එතකොට මෙන්න මේක තමයි වුණේ. ඉතින් මේ පිරිහීම දිගින් දිගට ම ගිහිල්ලා අන්තිම වෙන කොට හරිම කණගාටුදායක තත්ත්වයකට පත්වුණා.

දැන් එක දවසක්, මහා කාශ්‍යප රහතන් වහන්සේ බුදුහාමුදුරුවෝ ළඟට ගිහිල්ලා කියනවා: ස්වාමීන් වහන්ස, ඉස්සර නීති තිබුණේ ටිකයි, රහතන් වහන්සේලා බොහොමයි. දැන් විනය නීති ගොඩයි, නීති බොහෝමයි. රහතන් වහන්සේලා බොහොම අල්පයි, කියලා බුදුහාමුදුරුවන්ට කියනවා. බුදු හාමුදුරුවෝ මොකද කීවේ, ඊට පස්සෙ. බුදු හාමුදුරුවෝ කියනවා ඒක එහෙම තමයි, ඒක එහෙම තමයි කාශ්‍යප ඒක එහෙමමයි. ඒක වළක්වන්ට බෑ. අද වුණේ ඒකයි. මොකද වෙලා තියෙන්නෙ. මේ විනාසෙට මුල බුදු හාමුදුරුවෝ දේශනා කරනවා. මුල් කාලයේ ධර්මය පිළිපැදපු අය හිටියා. ඒක නැති නිසා තමයි නීති පනවන්ට වුණේ. දැන් මේ ශාසනය පිරිහෙන්නෙ නීති වැඩි වුණ නිසා නෙවෙයි. ධර්මය පිළිපදින අය අඩු වුණ නිසා. දැන් ඉන්නෙ කවුද? ප්‍රතිරූපකයන් - ධර්ම ප්‍රතිරූපකයන් බිහි වුණා. බුදු හාමුදුරුවෝ කිව්වෙ එහෙමයි. ධර්ම ප්‍රතිරූපකයන් බිහිවෙලා තියෙන්නෙ. ඒක හින්දා මේ ධර්ම ප්‍රතිරූපකයන් බිහි වුණාම මොකද වෙන්නෙ? ධර්මය අතුරුදහන් වෙනවා. ධර්මය අතුරුදහන් වෙනකොට

ශාසනය පිරිහෙනවා. අද වෙලා තියෙන්නෙ ඒක. එදා වුණේ මේක. හොඳද? අද බලවත් ධර්ම ප්‍රතිරූපක.

දැන් බුදුහාමුදුරුවෝ තව උදාහරණයක් දෙනවා. දැන් රත්තරන් කියන දේනෙ වටින්නෙ. රත්තරන් කියන දේ වටිනවා. කවුරුත් දන්නවා. ඒ වටිනාකම තියෙන්නෙ එහෙම තියෙනකන්. යම් දවසක රත්තරන් වෙනුවට යමක් පහළ වුණොත් මොකද වෙන්නෙ? වෙන දෙයක් හොයා ගත්තොත් රත්තරන්වලට මොකද වෙන්නෙ? රත්තරන්වල තැන නැතුව යනවා. රත්තරන් අතුරුදහන් වෙනවා. අන්න ඒ වගේ. ඒ ධර්ම ප්‍රතිරූපක පහළ වුණ හින්දා ධර්මය අතුරුදහන් වුණා. එතකොට ශාසනයේ මේ ප්‍රතිරූපක පහළ වුණේ අද ඊයේ නොවේ. ඉතින් බුදුන් වහන්සේ ජීවමානව වැඩ ඉන්න කාලෙම මේක ගැන කථා කරනට සිදු වුණා. බුදුහාමුදුරුවෝ පැහැදිලිව ම කීව්වා. මේ ප්‍රතිරූපක දැන් පහළවෙලයි තියෙන්නෙ. මේ ශාසනයේ ප්‍රතිරූපක පහළ වුණාම ධර්මය අතුරුදහන් වෙනවා. එතකොට මේ ධර්මය අතුරුදහන් කරන්නෙ පිටින් කවුරුවත් ඇවිල්ලා නෙමේ කියලා බුදු හාමුදුරුවෝ කීව්වා. මේ ශාසනය තුළ ම යි. මේ ශාසනය තුළම මේක අතුරුදන් කරන ප්‍රතිරූපක පහළ වෙනවා. හිස් මිනිස්සු පහළ වෙනවා. බුදු හාමුදුරුවෝ එහෙමයි දේශනා කළේ ඒ සූත්‍රයේ. පයව් ධාතුව මේ ධර්මය අතුරු දහන් කරන්නෙ නෑ. ආපෝ ධාතුව මේ ශාසනය අතුරු-දහන් කරන්නෙ නෑ. තේපෝ ධාතුව මේ ශාසනය අතුරුදහන් කරන්නෙ නෑ. වායෝ ධාතුව මේ ශාසනය අතුරුදහන් කරන්නෙ නෑ. මේ ශාසනය අතුරුදහන් කරන හිස් මිනිස්සු පහළවෙන්නෙ මේ ශාසනය තුළමයි, කියලා බුදුහාමුදුරුවෝ එදා දේශනා කළා. එහෙම කියලා ඉවර වෙලා බුදු හාමුදුරුවෝ කියනවා මේක ඇති වුණේ ඇයි?

දැන් ඒ... එදා කියන්නෙ, ඒ දවස් වෙනකොට බුදුන් වහන්සේ කෙරෙහි ගෞරවය නැතිව ගිහිල්ලා. බුදුන් වහන්සේ කෙරෙහි තිබ්බ යටහත් පහත් බව නැතිව ගිහිල්ලා. කරුණු පහක් කීව්වා. ඊළඟට ධර්මය කෙරෙහි තිබ්බ ගෞරවය නැතිව

ගිහිල්ලා ධර්මය කෙරෙහි තිබ්බ යටහත් පහත් බව නැතිව ගිහිල්ලා. ඊළඟට සංඝයා කෙරෙහි තිබ්බ ගෞරවය නැතිව ගිහිල්ලා. සංඝයා කෙරෙහි තිබ්බ යටහත් පහත් බව නැතිව ගිහිල්ලා. ඊළඟට ශික්ෂාව කෙරෙහි තිබුණ ගෞරවය නැතිව ගිහිල්ලා. ශික්ෂාව කෙරෙහි තිබුණ යටහත් පහත් බව නැතිව ගිහිල්ලා. ඒ විතරක් නෙවේ. සමාධිය කෙරෙහි තිබුණු ගෞරවය නැතිව ගිහිල්ලා. සමාධිය කෙරෙහි තිබුණු යටහත් පහත් බව නැතිව ගිහිල්ලා. මෙන්න ශාසනය පිරිහෙන්නට ධර්මය අතුරුදහන් වෙන්නට හේතු වෙච්ච කරුණු. මේක තියෙන්නේ, ඕන නම් කියවල බලන්නට සංයුක්ත නිකායේ “සද්ධම්ම පතිරූපක” සූත්‍රයේ. ඒකේ නමක් සද්ධම්ම පතිරූපක සූත්‍රය. කියවලා බැලුවොත් පෙනෙයි. බුදු භාමුදුරුවෝ මෙන්න මේ දේශනාව කළේ...

ඉතින් මෙන්න මේ විනාශය වෙලා තියෙන්නේ මෙන්න මේ විදිහට, එදක් වුණා. එදා බුදු භාමුදුරුවෝ ඉන්දදිම, මෙන්න මේ දේ සිද්ධ වුණා. ඉතින් අදත් වෙලා. ඉතින් මේක, මේ ශාසනය විනාශ වුණේ මේ ශාසනය ඇතුළත ඉන්න යම් පිරිසක් අතින්. හිස් මිනිස්සු බිහි වුණ නිසා. මේ සද්ධම්ම පතිරූපක පහළ වුණ නිසා. බුදු භාමුදුරුවෝ මේවා ඒ කාලෙ ම දැක්කා. පැහැදිලිද කියන දේ?

ඉතින් කවුරු හරි කෙනෙක් උත්සාහ කරනව නම්... හැබැයි, මේ ප්‍රතිරූපක නැති කරන්නට බුදුභාමුදුරුවන්ටත් පුළුවන් වුණා නම් එදා ඒක කරනවනෙ උන් වහන්සේ. කාශ්‍යප රහතන් වහන්සේ කරනවනේ. කරන්නට බෑ. මේ තුළ හැබැයි මේකෙන් අදහස් කරන්නේ නෑ ධර්මය නෑ කියල. තාම ධර්මය තියෙනවා අහුමුලුවල. කොහෙහරි තවම රැකිලා තියෙනවා. තමතමන්ට තියෙන්නේ මේක ගොඩගන්නට වීරිය කරන්නට කියලා කියන්නේ. තමන්ම මේකට කටයුතු කරලා මේ පිළිවෙත පුරලා සසරින් එතෙර වෙන්නට. වෙන නම් කරන්නට දෙයක් නෑ. ඉතින් ඒකට වීරිය කරන කෙනා තමයි මේ ශාසනය දියුණු කරන්නට වීරිය කරන කෙනා වෙන්නේ. ඉතින් ඔය හුඟක්

අය කල්පනා කරනවා දැන් මේ රටේ අය මේ රට පිරිහිලා තියනවා. ශාසනය පිරිහිලා තියනවා. අපි මේක ගොඩගන්නට ඕන. මේ විනාශය තමයි මේ ඔක්කොට ම මුල කියනවා. ඉතින් වැඩක් නෑ. මේක වෙනවා. මේක වෙලා තියෙන්නෙ අද වෙන කොට. නමුත් තාම කිසිමකෙනෙක් මේක ගොඩගන්නට ඕන නියම මාර්ගයට හරි මාර්ගයට වැටිලා තියෙන බවක් පේන්නෙ නෑ. මොකද හේතුව? කිසිම දන්න කෙනෙක් නෑ බලපුච්ඡ ශාසනය කියන්නෙ මොකක්ද කියලා. හරියට ම දන්නෙ නෑ මොකක්ද බුද්ධ ශාසනය කියන්නෙ කියල. ඒකයි මං කිව්වෙ අර වෛතෘය, පිළිමේ, බෝගහ, අල්ලගෙන බෝධිසරය, සදකඩ පහණ, අර කැටයම් කලාව, අපේ පැරණි අර මොනවද තිබුණ පුරාවස්තු ටික, නටබුන් ටික, වැව, දාගැබ අල්ලගෙන දඟලනව. මේක බුද්ධ ශාසනය නෙවෙයි. ශාසනය නැති වුණාම ඕවා විනාශ වෙනවා. ඒ කාලෙත් වුණා. අදත් වෙන්නෙ ඒක. ඉතින් ආයෙත් මේ පැරණි ශ්‍රී විභූතියට යන්ට ඕනෑ නම් අරවා ගොඩගන්නට ඕන නම්, ආපහු මේ දහමට යොමුවෙන්නට මිනිස්සු. එතකොට නිකම් ම ශාසනය ගොඩ එයි. මේ ශාසනය නැති වෙන එක ගැන බුදුහාමුදුරුවෝ බොහෝ දේවල් විනාශය ගැන කියලා තියෙනවා.

දැන් එක තැනක බුදු හාමුදුරුවෝ දේශනා කරනවා හික්ෂුන් වහන්සේලාට; මහණෙනි, අද නැති නමුත් අනාගතයේ පහළ වෙන භය පහක් තියෙනවා කියලා. අද නෑ. ඒක අනාගතයේ පහළ වෙනවා. ඉතින් කියනවා ඔබලා මේ භය පහ නැති කරන්ට කටයුතු කරන්ට කියලා හික්ෂුන්ට අවවාද කරනවා. මොකක්ද භය පහ?

උන් වහන්සේ කියනවා අනාගතයේ කාය භාවනා චිත්ත භාවනා ප්‍රඥ භාවනා නැති මහණුන් පහළ වෙනවා. ඒ කිව්වේ කාය භාවනා, චිත්ත භාවනා, ප්‍රඥා භාවනා නැති හික්ෂුන් පහළ වෙනව. ඒ කිව්වෙ මහණුන්. මොකක්ද කාය භාවනා, චිත්ත භාවනා, සමාධි භාවනා කියල කියන්නෙ. ආර්ය අෂ්ටාංගික මාර්ගය. දැන් ඔය කිව්ව දේ සීල - සමාධි - ප්‍රඥ

වඩන්නැති හාමුදුරුවරු පහළ වෙනවා. ඒ කරලා මොනවද කරන්නේ ඒ ගොල්ලො? තව අය මහණ කරනවා. එතකොට මොකද වෙන්නේ? තමන් ළඟ නැති සීල - සමාධි - ප්‍රඥ තමන් ළඟ නැත්නම් අනුන් ළඟ ඇති කරන්ට පුළුවන්ද? එතකොට මොකද වෙන්නේ? තමන් ළඟ නැති හින්දා ධර්මය නැතිව ගියා. විනය නැතිව ගියා. සීල - සමාධි - ප්‍රඥ නැත්නම් විනය ඉවරයි. විනය නැත්නම් ධර්මය ඉවරයි. ධර්මය නැසීමෙන් විනය නසනවා. විනය නැසීමෙන් ධර්මය නසනවා. ඒ කරලා නිකම් ඉන්නේ නෑ. තව අයව මහණ කරනවා. ඒ අයට පුළුවන්ද ධර්මය-විනය රකින්න. ඒ ගොල්ලන්ට පුළුවන්ද සීල - සමාධි - ප්‍රඥ ඇති කරන්න. තමන්ගේ ගුරුවරයාට දෙන්ට බැරි දේ තමන්ට පුළුවන්ද? ආන්න. දැක්කද? අන්න පහළ වුණා දෙවැනි භය. තමන් ළඟ නැතිව තව අය මහණ කරනවා. උපසම්පදා කරනවා. අන්න විනාසයි. ඊළඟට මොකද කරන්නේ? තමන් ළඟ කාය භාවනා - චිත්ත භාවනා - ප්‍රඥ භාවනා නෑ. ඒත් මොකද කරන්නේ. අනික් අයට උපදෙස් දෙන්ට යනවා. තමන් ළඟ නැති ධර්මය අනික් අයට කියල දෙන්ට පුළුවන්ද? අද වෙන්නේ ඒක නෙවේද බොහෝ දුරට. දැක්කද මේ විකෘති වෙලා. මේ මෙතන අද මේ යනහැටි. තමන් ළඟ නැති ධර්මතා ලොක්කො වගේ දේශනා කරනවා, පොතෙන් වචන ටිකක් අල්ලගෙන. මොකද වෙන්නේ? බුදු හාමුදුරුවෝ මේක කියල තියෙන්නේ. සුත්‍රවල තියෙනවා. හරිද? අන්න, අනික් අයට උපදෙස් දෙනවා. මොකද වෙන්නේ? ධර්මයත් ඉවරයි. විනයත් ඉවරයි. එතනින් ඉවර නෑ. තවත් කිව්ව.

දැන් තුන් වෙනි එක මොනවද කිව්වේ? අනාගතේ හික්ෂුන් පහළ වෙනව. ඒ අය ඔය වතුරාය්‍ය සත්‍යය, පටිච්ච සමුප්පාදය, ආර්ය අෂ්ටාංගික මාර්ගය, කර්මය, කර්මඵලය වැනි ගැඹුරු දහම් කරුණු කථා කරන කොට දේශනා කරන කොට ඒවා අහගෙන ඉන්නේ නෑ. ඒවා තේරුම් ගන්ට උත්සාහ කරන්නේ නෑ. අනුන්ගේ ඇදපලුදු සොයමින් කාලය කාදමමින්

ගත කරනවා. මොකද වෙන්නෙ එතකොට? තමන්ගෙ සීලයක් ඉවරයි. තමන් ළඟ ධර්මයකුත් නෑ. වැඩෙන්නෙත් නෑ. විනයක් ඉවරයි. ධර්මයක් ඉවරයි. අන්ත තුන් වැනි එක.

හතරවැනි එකට මොනවද බුදුහාමුදුරුවො කිව්වෙ? අනාගතයෙ පහළ වෙනවා පිරිසක්. මේ මහා ගැඹුරු ධර්ම වෙනුවට මේවා පිළිපදිනවා වෙනුවට මේ සාසනයෙන් බැහැර පුද්ගලයෝ සාසනික නොවන විදිහට යම් යම් දේවල් කියන්ට, දේශනා කරන්ට, කවියෙන් ගායනා කරන්ට, වාද විවාද විදිහට ප්‍රබන්ධ කරන්ට, විවිධ අය ඔය කවියෝ සාහිත්‍යකරුවෝ ප්‍රබන්ධ කරලා ගායනා කරන දේවල් ප්‍රකාශ කරන්ට, ඒවාට සවන් දෙන්ට, අහන්ට කැමති වෙනවා. අද ඒ ඔය කියපුවා නැද්ද? ඔය දැන් මං හතරක් කිව්වා. හතර ම නැද්ද? දැන් ඔය හතර වැනි එක හොඳට තියෙනවා. බලන්ට උදේ ඉඳන් රෑ වෙනකම් පෝය දවසට රට වටේ ගියොත් ඇහෙන්නෙ මොනවද? කවි බණ, විරිදු බණ නැද්ද ඔව්ද? එතකොට මේව කියන මිනිස්සු බැලුවොත් බොහෝවිට ගිහියෝ. පන්සල්වල ගෙවල්වල ඕවා ඇහෙනවා නේද? වෙන වෙන කොහෙන් කොහෙන් හරි මේ කැසට් ව්‍යාපාරිකයෝ, මේක ව්‍යාපාරයක් වශයෙන් විකුණගෙන යන ව්‍යාපාරයක්, දැන්. මේක බුදුහාමුදුරුවො එදා අවුරුදු දෙදාස් පන්සිය පණහකට පෙර කියලා තිබ්බා. මේ කවිකර ප්‍රබන්ධ කර කියන මේ විධියේ දේවල් ශාසනය තුළ වෙනවා. මෙන්න මේකෙන් ධර්මය වැනසෙනවා. විනය වැනසෙනවා. මේ හතරවැනි එක.

පස් වැනි එක මොකක්ද බුදු හාමුදුරුවො කිව්වෙ? අනාගතයේ පහළ වෙනවා. ඉන්න ස්ථවිර හික්ෂුන්. මොකද කරන්නෙ? ප්‍රත්‍ය බහුල කොට වාසය කරනවා. සිව්පසය. ඔවුන් ප්‍රත්‍යය සඳහාම සිවුපසය සඳහා ම ධර්මය පාවිච්චි කරනවා. අද වෙනවද නැද්ද? මේ පහ ම අද තියෙනවා. මේවා කියනකොට සමහරකුට රිදෙයි. රිදෙන්ට නෙවෙයි මේවා කියන්නෙ. සමහර වෙලාවට මම මේ දැකපු එක දෙයක්. පුදුම අවාසනාවක් කියල කියන්නෙ, මාව මුණ ගැහෙන්ට

හික්ෂුන් වහන්සේලා පවා එනවා. ඒ අයටත් මම මේව කියනවා. කියනකොට ඒ අයත් පුදුම වෙලා අහගෙන ඉන්නවා. ඒ කරලා උන්වහන්සේලා කියනවා, මේ ඔබ වහන්සේ කියපු කථාව ඇත්ත. ඒකෙන් මට හැඟුනේ මොකක්ද? මේ අයට මේවා අහගෙන ඉන්ට බෑ. හැබැයි ඉතින් ඒ ගොල්ලගේ දුර්වල කම, පොත්පත් කාවො කනවා. රාක්කවල පිරිලා තියෙන්නේ. පෙරළලා බලන් නෑ. ගිහිකමේම ගිහියන්ට අදාළ මේ ජනප්‍රිය වෙලා තියෙන පවතින ක්‍රමය තුළ ම ඒ ගොල්ලන් ඉන්නවා. හොයන්නේ නෑ. ගවේෂණයක් නෑ. මේ රටේ මිනිස්සු ගවේෂණය කරන්නෑ. ගිහියොත් පැවිද්දොත් කවුරුත් මම කියන්නේ. පැවිදි ගිහි කථාන්තරයක් නෑ. සාමාන්‍ය ජනතාව ගවේෂණශීලී නෑ. ඊළඟට විවේචනශීලී නෑ. පොතපතින් විවිධ මාධ්‍යවලින් හොයල විතරක් බෑ. අපි ඒවා සංවාදයට ලක් කරන්ට ඕනෑ. දැන් මං ගවේෂණය කරලා මම අද සංවාදයට නිර්භීතව ඉදිරිපත් කරද්දිත් සමහරු වෙච්චලනවා. අනේ ඔබ වහන්සේ මේවා කොහොමද නිර්භීතව කියන්නේ. මේවා හරි ප්‍රශ්න මතුවෙනවා නේද? ඉතින් මේ ගවේෂණය නොකර කොහොමද අපි සත්‍යය මතු කරගන්නේ. විවේචනය නොකර කොහොමද? ඒක නිසා ගවේෂණය කරන්ට ඕනෑ. එතනින් නැවතිලා බෑ. විවේචනය කරන්ට ඕනෑ. ඒත් බෑ. සත්‍යය මතු කර ගත්තම එතනින් කෙළවර වෙන්නේ නෑ. යමක් සාර්ථක කරගන්ට ඊළඟට විප්ලවකාරී වෙන්ට ඕනෑ. ඒ කියන්නේ ආයුධ සන්නද්ධ විප්ලවයක් එහෙම නොවේ. අපි මේවා ක්‍රියාත්මක කරන්ට ඕනෑ. ඉතින් මේවා නෑ. ඔහේ ඉස්කෝලේ යනවා. ඉගෙනගන්නවා. සහතිකය කරේ එල්ලගන්නවා. කොහෙ හරි රක්ෂාවක් හොයාගන්නව. පොතේ ඉගෙනගත් දේ පැත්තක. එයාට ඕන දේ කරල ගෙදර යනව. රට එතන ම. දවස ගෙවලා පඩිය ගන්නව. අධ්‍යාපනයයි කරන කෙරුවාවයි දෙකක්. හේතුව? ඒක තමයි වෙලා තියෙන්නේ. දැන් මේ ධර්මයට වෙලා තියෙන්නේත් ඒක. පොත කියවනවා. තමන්ට ඒකෙන් ග්‍රහණය කරගෙන තමන්ගේ සසර කෙළවර කරගන්ට ඕනෑ කියන චේතනාව නෙවෙයි තියෙන්නේ. මේ බණ කියන්ට,

පිරිස වැඩි කරගත්ට. අර හතර වැනි කරුණට සමාන දේවල් කරනවා. සිවුපසය, හොඳට කැපීපේන්ට ලාභ-සත්කාර, කීර්ති-ප්‍රශංසා සඳහා මේවා කරනවා.

ඉතින් මේ කරුණු මේවා පොතේ තියෙනවා. සූත්‍ර පිටකයේ. තවම රැඳිලා තියෙනවා. අපිට කියවන්ට පුළුවන්කම තියෙනවා. අපිට පොත්වල හම්බ වෙනවා. මේක ශාසනික පරිභානියට හේතුවක්. මේ කරුණු පහ තියෙනවා.

ඉතින් බුදු භාමුදුරුවෝ හැබැයි කිව්ව මේක තියෙනව, අනාගතේ මේක වෙනවා මේක වළක්වන්ට කටයුතු කරන්ට කියලා. මම නිර්භීතව මේවා කලා කරනවා. හය වෙන්ට එපා. මොකද මං බුද්ධ වචනය පිළිපදින්නෙ. බුදු භාමුදුරුවෝ කිව්ව වගේ මේක පුළුවන් තරම් වළකින්ට කටයුතු කරන්ට. අඩුගානෙ මේක කියල හරි දුන්නොත් යම් යම් අයගේ ඇස් ඇරෙයිනේ නේද? හිතල බලන්ට මේ එක සාධකයක් මේ ශාසනික පරිභානියට. පැහැදිලි ද කියපු දේ?

ඊළඟට තව එකක්. එක්තරා බමුණෙක් ඇවිල්ලා අහනවා බුදුන් වහන්සේගෙන් ස්වාමීන් වහන්ස, ඔබ වහන්සේගෙන් පසු යම්තාක් කාලයක් මේ ශාසනය පවතිනවා නම් ඊට හේතු මොනවාද? යම්තාක් කල් ශාසනය පවතිනව නම් ඒ පැවතීමට හේතුවන සාධක මොනවාද? ඊළඟට ඒ බමුණාම අහනවා ස්වාමීනි, ඔබ වහන්සේගෙන් පසු යම් දවසක මේ ශාසනය පිරිහෙනවා නම් ඒ පිරිහීමට හේතු වන කාරණාත් මොනවද කියල? බුදු භාමුදුරුවෝ මේකට හරි ලේසි උත්තරයක් දුන්නා. බුදු භාමුදුරුවෝ කිව්වා: බ්‍රාහ්මණය, මේ ශාසනයේ හික්ෂුන් යම් තාක් කාලයක් සතර සතිපට්ඨානය වඩනවද, ඒ තාක් කල් මේ ශාසනය පවතිනවා. කවද හරි දවසක මේ ශාසනයේ හික්ෂුන් සතර සතිපට්ඨානය වඩන එක නවත්වනවාද අන්න එදාට ශාසනය පිරිහෙනවා. මෙන්න උත්තරේ.

දැන් කවුරු හරි කෙනෙක් උත්සාහ කරනව නම් මේ ශාසනය දියුණු කරන්ට ඕනෑ කියලා, මොනවද එයාට කරන්ට තියෙන එකම දේ? බුදු භාමුදුරුවෝ කිව්වෙ නෑ අන් අයට

වඩවන්ට කියලා. සතර සතිපට්ඨානය වඩන්ට. තමන් වඩන්ට ශාසනය දියුණුවෙන්ට. තමන් ඉවත් වුණොත් ශාසනය පිරිහෙනවා. මෙන්න උත්තරේ. ඉතින් කවුරුහරි ශාසනය දියුණු කරන්ට ඕනෑ කියලා හිතනව නම් ඔහුට තියෙන එක ම දේ මොකක්ද?

“අරඤ්ඤ ගතො වා, රුක්ඛමූල ගතොවා සුඤ්ඤගාර ගතො වා” - “කැලේකට යන්න. ගහක් යටට යන්න. හිස් තැනකට යන්න. උඩුකය ඍජුව තියාගෙන සිහිය ඇතුව හුස්ම ගන්න. හුස්ම හෙළන්න.” මෙන්න පටන් ගන්න හැටි. සතර සතිපට්ඨානයේ පළවෙනි කමටහන තියෙනවා කායානුපස්සනාවේ. මෙන්න කරන්ට. මේවා කරන්ට පටන් ගත්තොත් මේ ශාසනය දියුණු වෙනවා. මේක නැති හින්දා ශාසනය පිරිහෙනවා. මෙන්න ශාසනය. දැන් පැහැදිලි ද කියපු දේ?

එතකොට දැන් මේ තියෙන බුද්ධ ශාසනය මොකක්ද? අද අපි ශාසනය කියලා අල්ලන් ඉන්නෙ මොකක්ද? දැන් මේ ශාසනය පිරිහීමට හේතු මොනවද? මං නෙවෙයි දැන් මේ කියපුවා ඔක්කෝ ම බුදු හාමුදුරුවො දේශනා කරපුවා. අදත් අපිට ඒවා ඒ විදිහට ම දකින්නට තියෙනවා. ඉතින් කවුරු හරි හිතනවා නම් මේක දියුණු කරන්ට ඕනෑ කියල මෙන්න කළ යුතු දේ.

අද බොහෝ අය මේ රටේ යම් යම් ඉදිරියෙන් ඉන්න ප්‍රභූවරු කියන අය, දේශපාලනයෙන් රට කරවන අය, එතකොට විවිධ ඉහළ මට්ටම්වල ඉන්න අය, කියනවා මේ ශාසනය දියුණු කරන්ට ඕනෑ. මේක ඉදිරියට ගන්ට ඕනෑ අපි. මේ පිරිහීම නිසා බොහෝ විනාශයක් වුණේ කියල. ඉතින් ඒ අයට මං කියන්නෙ බොහොම හොඳයි අදහස. එහෙම හිතනවනම් ලොකු දෙයක්. එහෙනම් පියවරක් ගන්ට. එහෙනම් තව දුරටත් මේක දියුණු කරනවා කියමින් මේ අශාසනික දේවල් ඉදිරියේ නම් එල්ලීගෙන ඉන්ට යන්ට එපා. කරුණාකරලා අර බුදු හාමුදුරුවො දේශනා කරපු මේ ක්‍රියාවලියට ජනතාව යොමු කරන්ට ඕනෑ කරන පරිසරය සකස් කරන්ට. ගමක් ගමක් ගානේ පුළුවන් නම් ප්‍රජාශාලා හදනව වගේ

පුළුවන්නම් ගමක් ගමක් ගානෙ පොඩ්ඩක් ගමේ නිස්කලංක තැනක් බලලා පුජා ශාලාව වගේ තැනක් හදන්ට. අඩු ගණනේ මේ තරුණයන්ට නිස්කලංකව ගිහිල්ලා දවසකට විනාඩි පහළොවක් - විස්සක් - පැය බාගයක් - පැයක් භාවනාවක් වඩන්ට පුළුවන් ස්ථානයක් ඇති කරන්ට. මෙන්න ශාසනය දියුණු කරන ක්‍රමය. පුළුවන් තරම් අන්ත එවැනි අවස්ථා උදා කරලා දෙන්ට. අද මගේ ළඟට එන අය ඉන්නවා බොහෝ දෙනෙක් කියනවා මේක අහගෙන ඉඳලා ගිහිල්ලා පිළිපදින්ට වීරිය කරනවා. ඒ අය කියනවා කරන්ට බෑ. ගෙවල්වල පහසුකම් මදි. ගෙවල් කුඩයි. පුංචි කාමර. ඉඩකඩ මදි. ඉතින් ගමේ පන්සලට ගිහිල්ලා කරන්ට කිව්ව ම පන්සලේ කරන්ට බෑ. පන්සලේ ඊට වඩා ගාල ගෝට්ටියක්. එහෙමයි කියන්නෙ. නිශ්චිතව ම කියනවා පන්සලේ ඊට වැඩියි. දැන් පෝය දවසටත් බෑ. වැඩියෙන් ම ශබ්ද තියෙන්නෙ පන්සලේ. ශබ්ද විකාශන යන්ත්‍ර දාගෙන, කැසට් යන්ත්‍ර දාගෙන, බොහෝ දේ කරනවා. බෙර ගහගෙන කරන්ට බෑ. මේකයි රටේ ඇත්ත තත්ත්වය. අපට ජේන්ට තියෙන දේ. කවුරුත් කියන දේ. ඉතින් ඒක නිසා පුළුවන් නම් මම හැමෝගෙන්ම බලධාරීන්ට යෝජනා කරනවා ශාසනය දියුණු කරන්ට නම් අද ලොකු උනන්දුවකුත් තියෙනවා විශේෂයෙන් ප්‍රායෝගික පැත්තට යොමු වෙන්ට විශේෂයෙන් ම උගතුන්ගෙ තරුණයින්ගෙ අරමුණක් තියෙනවා. ඒක හින්දා පුළුවන් නම් මෙන්න මේ අවස්ථාවට වත් යමක් කරන්ට බලන්න. මේ අර පුජා ශාලා වගේ තැනින් තැන හැම ගමක ම වාගේ, අර වගේ නිස්කලංකව භාවනා වඩන්ට පුළුවන් තැන් තනවන්ට. නිදහසේ කරගෙන යන්ට පුළුවන් තැන් ඇති කරන්ට, පුළුවන් නම්. වඩා හොඳ සේවාවක් මේක රටට. මොකද හිතන්නෙ? එහෙම කළොත්, කරන්ට පුළුවන් නම් එතකොට මිනිස්සු වෙනුවෙන්නෙ, ඒවා. කරන්ට අවස්ථාව තියෙනවා. ඉතින් එතකොට පුළුවන් තරම් වීරිය කරන්ට ප්‍රායෝගික පැත්ත දියුණු කරන්ට. වෙන වෙන දේවල් කරල හරියන්නෙ නෑ.

අසු අට රියන් බුදු පිළිමයි, සැතපෙන පිළිමයි, මහා ගල් විහාරයි රටේ නැති දේවල් කළා කියල අද මේ රටට පිළිමවත්, පන්සල් වත්, වෙහෙර විහාරවත් අඩුවක් නෑ. අද නැත්තෙ මේක පිළිපදින මිනිස්සු. පන්සල් අද වැහීගෙන යනවා. පන්සල් හැදුව කියල, දෙමහල් ධර්ම ශාලා හැදුව කියල, දෙමහල් සංඝාලාස හැදුව කියල මේ ශාසනය දියුණු වෙන්නෙ නෑ. මිනිස්සු ඉන්ට ඕනෑ ඉස්සර වෙලා, මේ ධර්මය පිළිපදින්නට. මිනිස්සු නැත්නම් ඕවා මොනවා තිබ්බත් ඇති වැඩක් නෑ. අසු භාර දාහක් වෙහෙර විහාර කළා අශෝක අධිරාජයා. අද මොනවක් වත් නෑ. අද බෞද්ධයෝත් නෑ ඒ රටේ. ලෝකයේ විශාල ම බෞද්ධ විහාරය ඉන්දුනීසියාවේ “බොරෝ බුදුර්” විහාරය තියෙනවා. එක බෞද්ධයෙක්වත් නෑ. ඒවා එහෙමවත් තියෙනවා. ඉන්දියාවේ පිළිම විරූපි කරල. මේ බෞද්ධයෝ හිටපු තැන්. තම තමන්ගේ මුතුන් මිත්තෝ හදපු දේවල්. අපි කවුරුත් දැක්කා දැන් අවුරුදු පහකට හයකට ඉස්සර වෙලා දෙදාහේ දෙදාස් එකේ විතර තේද? ඇෆ්සනිස්ථානය - ඉස්සර ගන්ධාර දේශය අර තිබුණ මහා ප්‍රතිමා - ගල් ප්‍රතිමා පිපිරේව්වා ඒ අයගේ මුහුබුරෝ. හදපු අයගේ. බැලුවොත් එක බෞද්ධයෙක් වත් නෑ. අද ඒ මිනිස්සු බෞද්ධ නොවුණා විතරක් නොවේ ධර්මයෙන් පිට වුණා විතරක් නොවේ, අර ධර්ම සංකේතවලටත් වෙර කරනවා. ඒකනේ පුපුරවන්නෙ. ඉතින් අද ඒ තත්ත්වය මෙහෙ නොවෙයි කියලා කාටද කියන්ට පුළුවන්, අනාගතේ. අනිවාර්යයෙන් අනාගතේ මේ යන විදිහට ගියොත් ඉතා වේගයෙන් යම් දවසක් ඔය කියන ඔය ප්‍රතිමා - වෛත්‍ය පුපුරවන ජාතියක් එයි. මේවා හදපු ගඩොල් මෝඩයෝ කියලා. ඒක වෙනවා, මොකද ධර්මයෙන් පිට ගියොත්. ධර්මයේ හිටියොත් ශාසනය තිබුණොත් ඕවාට කවුරුවත් අහ තියන්නෙ නෑ. මොකද ඒ අය ළඟ හැමදේම තියෙනවා. ධර්මයෙන් පිට පැන්නහම තමයි මේ ඔක්කොම සෙල්ලම් වෙන්නෙ. ඒ හින්දා කවුරු හරි මේවා රැකගන්ට ඕන නම් සංස්කෘතිය ගැන කථා කරන අය ඉන්නවා. සභ්‍යත්වය ගැන කථා කරනවා. කරුණාකරලා හැම දෙනෙක් ම ඉස්සර වෙලා හැබැයි එකම

දේ තමයි තමන් ධාර්මික වෙන්ට. ඉස්සර වෙලා රජ්ජුරුවො. බුදු භාමුදුරුවො කිව්වෙ එහෙමයි. රජ්ජුරුවො ධාර්මික වෙන්ට ඕන. රජ්ජුරුවො ධාර්මික වුණා ම රජ්ජුරුවන්ගේ ඇමතියෝ ධාර්මික වෙනවා. ඇමතියෝ ධාර්මික වුණාම රජයේ නිලධාරීන් ධාර්මික වෙනවා. එතකොට රජ්ජුරුවෝ ධාර්මිකයි, ඇමතිවරු ධාර්මිකයි, රජයේ නිලධාරීන් ධාර්මිකයි. එතකොට මුළු රාජ්‍ය තන්ත්‍රය ම ධාර්මිකයි. එතකොට රටවැසියන් ඉබේ ම ධාර්මිකයි.

ඊළඟට රජ්ජුරුවෝ අධාර්මික නම්, ඇමතියෝ අධාර්මිකයි. නිලධාරීන් අධාර්මිකයි. මුළු රාජ්‍ය තන්ත්‍රය ම අධාර්මිකයි. රට වැසියා ඉබේ ම අධාර්මිකයි. මෙන්න හදන්ට ඕනෑ තැන්. දැන් මේවා හිතන්ට ඕනෑ දේවල්. මොකද බුදු දහමේ තියෙන ගැඹුර, හරය, අරටුව මේවා. නැතුව මේ ගස් ගල් වන්දනාව නෙවේ. මේ පුද පූජාවලට බුදු දහමේ කිසිම තැනක් නෑ. දැන් තිබුණා නම් අර පද තුනේ කියන්ට එපායැ. දැන් කයෙන් වෙන අකුසලයෙන් වළකින කය-වචන සංචර කරගැනීම තැන පුද පූජා තියෙනවද? ඉස්සර වෙලා අහපු එකට ආපහු යන්ට ඕනෑ දැන්. පුද පූජා නෑ. එහෙම නෑ. එතකොට අකුසලයෙන් සිත වළක්වා ගන්න තැන, තියෙනවද පුද පූජා? නෑ. සිත පිරිසිදු කරගැනීම කියපු තැන තියෙනවද පුද පූජා? නෑ. එහෙනම් පුද පූජා කරල හරියන්නෙ නෑ මේකට. දැන් පැහැදිලි කියන දේ?

ඒ හින්දා අපිට මෙන්න මෙතනට එන්ට වෙනවා. දැන් ශාසනය ගැන මොනවද තව හිතන්ට තියෙන්නෙ? දැන් මොනවද තව අහන්ට තියෙන ප්‍රශ්න? දැන් හොඳට ම පැහැදිලියි නේද ශාසනය කියන්නෙ මොකක්ද කියල? බුදු භාමුදුරුවන්ගෙ දේශනාව බුද්ධ දේශනාව, බුද්ධානුශාසනාව. එතකොට ශාසනය කියන එක, බුද්ධ ශාසනය කියන්නෙ මොකක්ද කියල අපි ගොඩක් කපා කළා. දැන් අශාසනික පැත්තක් කපා කළා. ශාසනය පිරිහෙන පැත්තක් අපි බුද්ධ දේශනාව බුදුන් වහන්සේගෙ දේශනාවෙන් ම අරගෙන අපි

කථා කළා. දැන් කාටත් පැහැදිලි ඇති මොකක්ද බුද්ධ දේශනාව බුද්ධානුශාසනය කියලා. අද තියෙන ශාසනය කියලා අපි හිතාගෙන ඉන්න දේ බුදුන් වහන්සේ දේශනා කරපු සැබෑ ශාසනය මොකක්ද කියලා වෙනස වැටහෙන්නට ඇති. පැහැදිලියි නේද?

මං හිතන්නේ මම පුළුවන් තරම් උත්සාහ කළා බොහොම කෙටි කාලයක් තුළ. මට ලැබිල තියෙන කාලය තුළ මීට වඩා අමාරුයි විස්තර කරන්නට. අපිට ඉදිරියේදී යළි යළිත් මේවා කථා කරන්නට පුළුවන් අවස්ථා උදා වෙයි. දැනට මෙතෙක් කරපු දේශනාව තුළ අහන්නට තව මොනව හරි තියෙනව නම් අහන්නට. මොනවද ගැටලු තියෙන්නේ?

ප්‍රශ්නයක් :-

බුදුරජාණන් වහන්සේගේ දේශනය තුළ දී විශේෂත්වය තමයි විදර්ශනා වැඩිම. ඉතින් විදර්ශනා වඩන්න පුළුවන්ද සමථ භාවනාවෙන් තොරව?

පිළිතුර :-

බුදු භාමුදුරුවෝ දේශනා කරලා තියෙන විදිහට දැන් තියෙන ප්‍රශ්නය තමයි සමථ භාවනාවෙන් තොරව විදර්ශනා වඩන්නට පුළුවන් ද කියල. ඉතින් ඕකට උත්තර දෙන්නට ඕනෑ මම නෙවෙයි, බුදු භාමුදුරුවෝමයි. බුදු භාමුදුරුවෝ උත්තර දීලා තියෙනවා ලස්සනට. දැන් මේ ගාථාව තුළ ම ඕක තියෙනවා බොහෝදුරට. දැන් කුසල් වඩන්නට කිව්වා. දැන් කුසලය වැඩිම තුළ ම කියන තැනම සමථය තියෙනවා. පඤ්ච නීවරණ. දැන් මේ නීවරණත් එක්ක තමයි මං අර කිව්වේ ඉස්සර වෙලා. මම ගහක උදාහරණයක් ගත්තේ. මේ ගහ මගේ උදාහරණයක් නෙවේ. ආ... බුදු භාමුදුරුවෝ ඔය දේශනාවම කරලා තියෙනවා ඔය විදිහට ම, සුත්‍රවල. ඔය කියන ගහේ අතු කපනව, කඳ කපනව, ඊට පස්සේ මුලුත් ගලවනවා. මුල් ටික කපලා ගිනි තියලා අළු ටික වීසි කරලා දානවා කියලා කිව්වේ. ඉතින් අතු කපනවා කීවේ සීලය. කය-වචන සංවර කරගැනීම, කඳ කපනවා කියලා කීවේ

සමාධිය සමථ. එතනදී කරන්නේ නිවරණ යටපත් කරගැනීම. ඉතින් පඤ්ච නිවරණ තියෙන කම් අපිට පුළුවන්ද විදර්ශනා වඩන්ට? දැන් බලන්ට විපස්සනා භාවනාව පටන් ගන්න කොට බුදුහාමුදුරුවෝ දේශනා කරනවා කොහොමද ඒක කරන්නේ කියලා. විදර්ශනාවෙන් තමයි අපි සිත පිරිසිදු කරන්නේ. නිවන් දකින්නේ ඒකෙන්. බුදුවරු පහළ වෙන්නේ ඒක කියන්ට. ඒක ඇත්ත. නමුත් විදර්ශනාවට යන්ට පුලුවන් කිසියම් පිළිවෙතක් බුදු හාමුදුරුවෝ කීව්වා. දැන් සිතේ ප්‍රභාශ්වරය නැත්නම් සිතේ බැබළෙන ශක්තිමත් ගතිය නැතිවෙලා නම් තියෙන්නේ අර කියන පඤ්ච නිවරණවලින් මේ සිත වැහිල නම් මේ සිතේ ශක්තිය ප්‍රභාශ්වරය විනාශ වෙලා නම් තුරන් වෙලා නම් අපි කොහොම ද ඒ දුර්වල සිතින් අර වගේ ගැඹුරු දහමක් දකින්නේ? අනිච්ච - දුක්ඛ - අනාත්ම දකින්නේ කොහොමද? සතර සතිපට්ඨානය වඩන්නේ කොහොමද? ඉතින් ඒක නිසා අනිච්චයෙන් ම මේ පඤ්ච නිවරණ යටපත් වෙන්ට ඕනෑ ම යි. සිතේ ප්‍රභාශ්වරය මතු වෙන්ට ඕනෑ ම යි. ඒකේ කථා දෙකක් නෑ. සමථයෙන් තොර විදර්ශනාවක් නෑ. සමථයෙන් තොර විදර්ශනාවක් තියනව කියනව නම් ධර්මය දන්නේ නැති භාවනාව ගැන නොදන්නා අය තමයි එහෙම කියන්නේ. දැන් වෙනස මෙතන දැන් නිවරණ යටපත් කරගෙන ඉවර වුණ සිතක් තමයි යොදන්ට පුළුවන්. දැන් සතර සතිපට්ඨාන සූත්‍රයේ පැහැදිලි ව ම කියනවා. දැන් අපි තව උදාහරණයක් ගමු. “කායෙකායානුපස්සි විහරති ආතාපි සම්පජානො සතිමා විනෙයාලොකෙ අභිජ්ඣා දොමනස්සං” දැන් සතර සතිපට්ඨාන සූත්‍රයේ කමටහන් භාවනා ක්‍රම විස්සක් දීලා තියෙනවා. දැන් කායානුපස්සනාව දාහතරක් තියෙනවා. මං දැන් කායානුපස්සනාව ගැන විතරක් කථා කරන්නම්.

එතකොට දැන් කායානුපස්සනාවේ කමටහන් දාහතරක් දෙනව. දෙන්නට ඉස්සෙල්ලා කීව්වා ඒ දාහතර වඩන්නේ ඒ දා හතර හෝ එකක් හෝ කොයි එක හරි වඩන්ට ඕනෑ මෙන්න මේ විදියට. කොහොමද වඩන්නේ? “කායෙ කායානුපස්සි විහරති ආතාපි සම්පජානො සතිමා විනෙයාලොකෙ අභිජ්ඣා

දොමනස්සං” - කයේ යථා ස්වරූපය අනුව කයේ කය අනුව බලමින් වාසය කරනවා. “කායෙ කායානුපස්සි විහරති” - කයේ කය අනුව බලමින් වාසය කරනවා. කොහොමද? “ආතාපි සම්පජානො සතිමා” මේ කය අපිට ඕනෑ විදිහට බලන්ට බෑ. කොහොමද බලන්නේ? “ආතාපි සම්පජානො සතිමා” වචන තුනක් තියෙනවා. “ආතාපි” “සම්පජානො” “සතිමා ආතාපි” කියලා කිව්වේ බලවත් වීරිය. වීරිය අවශ්‍යයි මේ කයේ යථා ස්වරූපය දැකිනිට. කයේ නෙවෙයි සතර සතිපට්ඨානයේ හතරට ම එහෙමයි. අපි දැන් මේ උදාහරණයට ගත්තේ කය නේ. මං ඒක ගැන කියන්නේ එතකොට මේක ඇත්ත ඇති සැටියෙන් දැකිනිට නම් බලවත් වීරියක් ඕනෑ. එතකොට “සම්පජානො” නුවණක්. ඇත්ත ඇති සැටියෙන් දැකිනිට පුළුවන් ප්‍රබල නුවණක් ඕනෑ. ඊළඟට “සතිමා” - සිහිය, ප්‍රබල සිහියක්. එතකොට වීරිය - නුවණ - සිහිය කියන අංග තුන ම අපිට අවශ්‍යයි. මේ කියන මූලික අංග තුන අපිට තියෙන්නට ඕනෑ. “ආතාපි සම්පජානොසතිමා” ඊළඟට කියනවා එතනිනුත් නවතින්නේ නෑ. ඊළඟට කියනව? විනයෙය ලොකෙ අභිජ්ඣා දොමනස්සං” මෙන්න මේ “විනයෙය ලොකෙ” කියලා කිව්වේ කායානුපස්සනාව. මොකද කය ගැන නේ කථා කරන්නේ. එතකොට කය පිළිබඳ ව “අභිජ්ඣා දොමනස්සං” - දැඩි ඇලීමෙන් හා ගැටීමෙන් තොර ව බලන්ට ඕනෑ. කායානුපස්සනාව වඩන්නේ කොහොමද? කයේ කය අනුව බලන්ට ඕනෑ. කොහොම ද බලන්නේ? වීරියෙන් - නුවණින් - සිහියෙන්. එතකොට එතන අංග තුනක් තියෙනවා. ඊට අමතරව කියනව, කය පිළිබඳ ඇලීමෙන් හා ගැටීමෙන් තොරව. ඇලීම් ගැටීම් නැත්නම් එතන මොකක්ද තියෙන්නේ. මධ්‍යස්ථ බව. ඒ කිව්වේ උපේක්ෂාව. එතකොට අපි ළඟ තියෙන්නට ඕනෑ; වීරිය, නුවණ, සිහිය සහ උපේක්ෂාව. එතකොට උපේක්ෂාව කොහෙද තියෙන්නේ. ඔය කියන හතර කොහෙද තියෙන්නේ? වතුරට ධ්‍යානයේ.

දැන් බලන්ට ප්‍රථම ධ්‍යානය අරන් බලන්ට. ප්‍රථම ධ්‍යානයේ සිත කොහෙද තියෙන්නේ? විතක්ක - විචාර - පිති

- සුඛ - ඒකග්ගතා කියන හතර ම තියෙනවා. ද්විතීය ධ්‍යානයේ විතක්ක - විචාර නෑ. ජිති - සුඛ - ඒකග්ගතා. ඊළඟට තෘතීය ධ්‍යානයේ සුඛය ඒකාග්ගතා තියෙනව. ප්‍රීතිය නෑ. චතුර්ථ ධ්‍යානයට යනකොට සුඛයත් නෑ ඒකග්‍රතාවය පමණයි. තනිකර උපේක්ෂාව පමණයි හතර වන ධ්‍යානයේ. එතකොට චතුර්ථ ධ්‍යානය අවශ්‍ය වෙනවනේ. දැන් අර උපේක්ෂාව තියෙන්ට එපායැ. අන්න ඒ උපේක්ෂා සහගත සිත තමයි චතුර්ථ ධ්‍යානයේ තියෙන ඒ සිත තමයි, වීරියෙන් - නුවණින් - සිහියෙන් යොමු කරන්නේ කායානුපස්සනාවට. නැත්නම් චිත්තානුපස්සනාවට. නැත්නම් වේදනානුපස්සනාවට. එහෙමත් නැත්නම් ධම්මානුපස්සනාවට.

එතකොට මේක තමයි බුදු භාමුදුරුවන්ගේ නිර්දේශය. මූලික නිර්දේශය. ඉතින් අපි අතන ඉඳලා කොහොමද කියන්නේ මේක නැතිව පුළුවන් කියලා. මම ගිය දේශනාවෙදි කිව්වා උපනිස සූත්‍රය අනුසාරයෙන්, ශ්‍රද්ධාව කියන එක. ශ්‍රද්ධාව නිසා මොකද වෙන්නේ? ඊළඟට මං කිව්වා වැඩෙනවා කියලා. දැන් මෙනත ශ්‍රද්ධාව අරගත්තේ ඇත්තට ම ආර්ය අෂ්ටාංගික මාර්ගයමයි. ආයෙත් මේ භාවනාවමයි. හරි. ආර්ය අෂ්ටාංගික මාර්ගය ශ්‍රද්ධාව නිසා මොකක්ද ඇතිවෙනව කීවේ. ප්‍රමෝදය. සිතේ ප්‍රමෝදය. සිත ප්‍රමෝදයට පත්වෙනවා. ප්‍රමෝදය ඊළඟට හේතු වෙනවා. කොහොටද? මොකේටද? සිතේ ප්‍රීතියට. ප්‍රීතිය හේතු වෙනවා සැහැල්ලුවට. පස්සද්ධියට. එතකොට පස්සද්ධිය හේතු වෙනවා සුඛයට. එතකොට සුඛය කියලා කිව්වේ කායික සුවය. සුඛය හේතු වෙනවා සමාධියට. සමාධිය හේතු වෙනවා මොකේටද? යථාභූත ඥානයට. යථාභූත ඥානය කියලා කිව්වේ මොකේටද? විපස්සනාවට. එතනින් ගත්තොත්, එතකොට මෙනත පැහැදිලියි නේද? මේ සිත කොහොමද යන්නේ කියලා. එතකොට දැන් සමථයෙන් තොර විදර්ශනාවක් නෑ. අනිච්චයෙන් මේ අංග ටික මතු වෙන්ට ඕනෑ. හැබැයි වෙනස තියෙන්නේ විදර්ශනා සමාධියක් ම වඩවඩා ඉන්ට අපිට පුළුවන්. වීරිය කරගෙන කරගෙන යන්ට පුළුවන්. නමුත් ඉස්සෙල්ල වැඩෙන්නේ සමථය.

කොහොම හරි සිත එකඟවෙලා වෙලා කොහොම හරි අමාරු ක්‍රමයකින් හෝ වෙලා අන්තිමට මොකද වෙන්නෙ එතෙන්ට සිත එකඟ වුණාට පස්සෙ නීවරණ ටික යටපත් වුණාට පස්සෙ තමයි ඇති වීම - නැති වීම දකින්නට පටන් ගන්නෙ. ඒ හින්දා සමහර වෙලාවට විදර්ශනා කමටහනේ ම සමථ වශයෙන් තමයි මුලින් ක්‍රියාත්මක වෙන්නෙ. ඒක වඩන කොට කාගෙන් හරි උපදෙස් අරගෙන වීර්ය වඩන කොට ඒ හරහා සමථය ඉස්සෙල්ල වැඩෙනවා. ඊට පස්සෙ නීවරණ යටපත් වෙලා තමයි විදර්ශනාවෙන් ඇති වීම - නැති වීම දකින්නට පටන් ගන්නෙ. පැහැදිලි ද කියපු දේ?

ඒ හින්දා සමථයෙන් තොර විදර්ශනාවක් තියෙනවා කියලා කියන එක පිළිගන්නට අමාරුයි. බුදුහාමුදුරුවො එහෙම කියපු බවක් කොහෙවත් සදහන් වෙලා නෑ. සූත්‍ර ගණනාවක් තියෙනවා. ඒ සූත්‍රවල පැහැදිලිව ම ඒවා කියලා තියෙනවා.

අපි ඊළඟ දේශනාවක දී මේ සමථ භාවනා කරන හැටි වෙනම දේශනාවකින් අපි කරනවා. ඒ සමථ භාවනාව කොහොමද ඇතිවෙන්නෙ කියලා. මට එතකොට විස්තර කරන්නට පුළුවන් සමථ වඩනකොට කොහොමද පඤ්ච නීවරණ යටපත් වෙන්නෙ. පඤ්චනීවරණ යටපත් වෙන එක තමන්ට දැනෙන්නෙ කොහොමද? බුදුහාමුදුරුවො පළමු නීවරණ පහට වෙන වෙන ම උදාහරණ උපමා පහක් දෙනවා. පඤ්ච නීවරණවලින් හිත නිදහස් වෙන කොට දැනෙන විදිය, බුදුහාමුදුරුවො කීවා. දැනෙන්නේ කොහොමද? හිර ගෙදර ඉන්න කෙනෙක් හිරෙන් නිදහස් වුණා වගේ. එතකොට ණය-කාරයෙක් ණයෙන් නිදහස් වුණා වගේ. එතකොට දාසයෙක් දාසකමින් නිදහස් වුණා වගේ. ඊළඟට රෝගියෙක් රෝගයෙන් සුව වුණා වගේ. කිසියම් කෙනෙක් දුරු කතරක් ගෙවාගෙන යහතින් ඒ ගමන කෙළවර කළා වගේ සිතට සතුටක් සැහැල්ලුවක් දැනෙනවා. බලන්ට කරුණු පහක්. මේ නීවරණ පහට උදාහරණ පහක් දුන්නා. මේවාගෙන් නිදහස් වුණාම දැන් නිකම් හිතන්ට හිරගෙදරක ඉන්න කෙනෙක් හිරෙන් නිදහස් වුණාම කොච්චර සැනසිල්ලක් ද දැනෙන්නෙ නේද?

රෝගියෙක් රෝගය හොඳ වුණාම, එතකොට ණයකාරයෙක් ණයෙන් මිදුණාම, දාසයෙක් දාස බවෙන් මිදුණාම, ඉතින් මෙන්න මේ වාගේ බුදු හාමුදුරුවෝ ඒ පහට උදාහරණ පහක් කියනවා. මෙන්න මේ වගේ තමන්ට දැනෙන්ට පටන් ගන්නවා. එහෙමයි යන්නේ. ඉතින් ඒ වගේ බුදු හාමුදුරුවෝ හරි ලස්සනට ඊට පස්සේ අර නිවරණ ගිහිල්ලා ධ්‍යාන අංග දැනෙන හැටිත් කියලා තියෙනවා. ජලයෙන් පිරිලා තිබෙන වතුරෙන් පිරිලා තිබෙන පොකුණක් වගේ මුළු පොකුණ ම පිරිලා තියෙන්නේ. ඊළඟට මුළු පොකුණේ හැමතැන ම ජලයෙන් තෙමිලා තියෙනවා වගේ මුළු ශරීරයට ම දැනෙනවා මේ ධ්‍යාන අංග මේ සැපය සුඛය. ඊළඟට සුදු රෙද්දකින් වහගෙන ඉන්නවා වගේ, හිස සිට දෙපතුළ දක්වා මුළු ශරීරය ම සුදෙන් වැහිලා ගියා වගේ ඒකාග්‍රතාවයට යන හැටි, ඇතිවෙන හැටි. මෙන්න මෙහෙමයි, නිවරණවලින් ඉවත් වෙන්නේ.

ඊට පස්සේ බුදු හාමුදුරුවෝ කියනව, කොහොමද පෙර විසූ කඳ පිළිවෙතට හිත යොමු කරන්නේ? වතුරට ධ්‍යාන හිත දැන් මේ කියන්නේ පෙර විසූ කඳ පිළිවෙත බලන්ට යොමු කරන්න කිව්ව ඒ පුබ්බේ නිවාසානුස්සති ඥානය. පෙර ආත්මයට යොමු කරන්ට කිව්වා. ඊළඟට චුතුපපාත ඥානයට. සත්ත්වයෝ කර්මානුරූපව ඉපදෙමින් - මැරෙමින් යන හැටි දකින එක. ඊට පස්සේ යොමු කරන්ට කීව, ආසවක්ඛය ඥානයට. ආශ්‍රව කෂය කිව්වේ කෙළින් ම විදර්ශනාවට. මං ගිය සතියේ දේශනාවේ දී මං හිතන්නේ මං කීවා පසළොස් වරණ සහ අෂ්ට විද්‍යා කියලා. ඒ වරණ ධර්මවල අනිවාර්යයෙන් ම ප්‍රථම ධ්‍යානය ද්විතීය ධ්‍යානය, තෘතීය ධ්‍යානය, වතුරට ධ්‍යානය කියලා සේඛ සූත්‍රයේ පැහැදිලි ව ම මේ ධ්‍යාන හතර සඳහන් වෙනවා, වරණ ධර්ම හැටියට. ඉතින් අපි කොහොමද මේ බුදුහාමුදුරුවෝ මේ තරම් නැවත නැවත කියද්දී සමථයෙන් තොරව අපට පුළුවන් කියල කියන්නේ. මිනිස්සු මේ හයට හදාගත්තා. සමථ වඩන්ට හයයි. ධ්‍යාන වඩන්ට බෑ කියලා හිතාන ඉන්නේ. ධ්‍යාන කියන එව්වා මේ

අමුතු ලෝකයක කියලයි හිතාගෙන ඉන්නේ. ධ්‍යාන වඩන්ට පුළුවන්. අෂ්ට සමාපත්ති යනකං වඩන්ට පුළුවන්, අදත්. වඩපු අයත් ඉන්නව. වඩන අයත් ඉන්නව, අදත්. මේවා මේ මනෝ ලෝකවල සිහින ලෝකවල තියෙන එව්වා නොවෙයි. මේවා ප්‍රායෝගිකව කළ හැකි කරන්ට පුළුවන් දේවල්. බුදු භාමුදුරුවෝ කරන්ට බැරි කිසිවක් අපට කිව්වේ නෑ. බැරි නම් බුදු භාමුදුරුවෝ කියයි. ඉතින් ඒ හින්දා කවුරුහරි කියනවා නම් සමථයෙන් තොර විපස්සනාවක් තියෙනවා කියලා, ඒක ඉතින් එයාගේ නොදන්නා කම මිස බුද්ධ දේශනාව නම් නොවේ. ඒ හින්දා සමථ භාවනාව අවශ්‍ය වෙනවා. මේ ගාථාවෙන් ඒක තියෙනවා. පාපයෙන් වළකින්නට. ඒ කීවේ සීලය. කුසල් වඩනවාට කිව්වේ අකුසලයෙන් සිත මුදවාගැනීම. දැන් අකුසලයෙන් සිත මුදවාගැනීම පැහැදිලිව ම පඤ්ච නිවරණවලින් හිත මුදවාගැනීම. ඒ දෙවැනි පදය. තුන්වැනි පදය සිත පිරිසිදු කිරීම. ඒ කිව්වේ තනිකර විපස්සනාව. ඒකෙන් තමයි සත්‍යය දකින්නේ. ආසවක්බය ඤාණය පහළ වෙන්නේ. විද්‍යාව පහළ වෙන්නේ. තේරුණාද කියපු දේ? තව මොනවද ඒ ගැන අහන්ට තියෙන්නේ. ඔව්. ඒක මට හිතෙනවා අපි මෙතෙක් කථා කරපු ප්‍රශ්නය තේරුණාද? සමථයෙන් තොර විදර්ශනාවක් නෑ කියන එක මං හිතන්නේ. දැන් මොනවද ආයෙ අහන්ට තියෙන්නේ?

ප්‍රශ්නයක් :

ස්වාමීන් වහන්ස, කාමෙසුමිච්ඡාවාරා කියලා ශරීරයෙන් සිදුවෙන අකුසල් ගැන කියැවෙන තැන වැඩියෙන් ම කියැවෙන්නේ ශරීරය පිනවීම විතර ම ද? අනිත් ඒවා ගැනත් පඤ්ච ඉන්ද්‍රියයන් ගැනත් කියැවෙනවද?

පිළිතුර :-

ඔව්. ඔය අහන්නේ පඤ්ච ඉන්ද්‍රියයන් ඔක්කොම පිනවනව ද කියන එක. දැන් මෙතන කාමයන්ගෙන් වැළකෙන තැන. අර පාපවලින් වැළකෙන තැන කය හසුරුවාගන්ට කියන තැන කියන, එතන කය සංවර කරගැනීම, කයෙන් කෙරෙන පවිකම් බුදු භාමුදුරුවෝ එතන පැහැදිලි ව ම

කියන්නේ පරදාර සේවනය. කාම මිථ්‍යාවාරය කියලා කියන්නේ පරදාර සේවනය. තමන්ට හිමි නැති අඹුවක් සමග හෝ පුරුෂයෙක් සමග පුරුෂයෙක් හෝ ස්ත්‍රියක් සමග ලිංගික වශයෙන් එක්වීම. පැහැදිලිව ම කියනවා නම් මේ එක්වීම වැරදියි. තමන්ට හිමි නැති තමන් සරණ පාවාගෙන නැති කෙනෙක් සමග ලිංගික සබඳතා පැවැත්වීම වැරදියි කියන එකයි මෙතන පැහැදිලිව ම කියන්ට තියෙන්නේ. මෙතන ඔය කියන ඉන්ද්‍රිය පිනවීම පවක් කියලා කිව්වේ නෑ. ඇසින් රූප බලලා ආස්වාද කරා කියලා අපායේ යනවා කියලා බුදු හාමුදුරුවෝ කියලා තියෙනවද කොහෙ හරි? කියලා තියෙනවද? පටලවාගන්ට දෙයක් නෑ. කොහෙ හරි අහල තියෙනවද? නෑ. මාත් අහල තියෙනවා. ඒ ප්‍රශ්නය සමහරු කියනවා. මේ කාමෙසුමිච්ඡාවාරා කියලා කියන්නේ මේ සියලු ඇස, කන, නාසය පිනවීමෙන් වැළකීම කියලා. නෑ. ඒක වෙනව මේ මාර්ගය වඩාගෙන ඉදිරියට යනකොට. මේ මුලින් ම සීලය, කය-වචනය සංවර කරගෙන, ඊළඟට අකුසලයෙන් වැළකිලා කුසල් වඩන තැනට එන කොට ටිකෙන් ටික ක්‍රමයෙන් මේ ගමන යනවා. සාගරය වගේ. බුදු හාමුදුරුවෝ මේ ධර්මය උපමා කළේ සාගරයට. අපි ඉන්නේ තාම වෙරළේ. මේ කය-වචන සංවර කරගන්නේ වෙරළේ ඉන්නවා වාගේ. ඊට පස්සේ අපි යනවා භාවනාවට. ඊළඟට කුසල් වඩන්ට. එතකොට මොකද වෙන්නේ? ක්‍රම-ක්‍රමයෙන් බැහැරගෙන බැහැරගෙන යනවා. ක්‍රමයෙන් ගැඹුරු වෙන්නේ. ගැඹුරු වෙනකොට ඔය කියන ඊළඟ ධර්මවලට යනවා. ඒ කියන්නේ දැන් රහතන් වහන්සේ කෙනෙක්ගේ සීලයට අපි කියන්නේ, වතු පාරිශුද්ධ සීලය. එතනදී සිල් හතරක් තියෙනවා. එතන මොනවද තියෙන්නේ? ප්‍රාතිමෝක්ෂ සංවර සීලය, ඉන්ද්‍රිය සංවර සීලය. එතකොට ප්‍රත්‍ය සංනිශ්ශ්‍රිත සීලය, ආජීව පාරිශුද්ධ සීලය. දැන් මේ ඔක්කොම පටන් ගන්ට බෑ නේ. පළවැනියට ම පටන් ගන්න මිනිහට වෙරළේ ඉඳගෙන ඕවා කරන්ට බෑ. මුලින් පටන් ගන්නේ අර දේවල්වලින්. මේවා තමයි පච්ඡිකම්. මේ වගේ තමයි හිත දුටන්නේ. පර අඹුවන්, පර ස්ත්‍රීන් පස්සේ යන්ට මිනිස්සු හරි කැමතියි. මං කිව්වනේ එතන ආස්වාදයක්

තියෙනවා කියල. ඒ වගේ ඒ කරන කෙනා ඒක කරනවා. ඉස්සෙල්ල ඒකෙන් වළකින්නට ඕනෑ. ඒකෙන් වැළකිලා ඊළඟ පියවරෙන් පියවර යනකොට ඔය කියන අර සියලු ඉන්ද්‍රියයන් පිනවන එක වළකිනවා. අර්හත්වයට යනකොට ඒ අධි සීල - අධි චිත්ත - අධි ප්‍රඥ. මේ මාර්ගය පටන් ගන්න තැනයි ඔය ටික කිව්වෙ. ඒක හින්දා මෙතන පැහැදිලි ව ම කිව්වෙ පරදාර සේවනය ම ඕස ඇස - කන - නාසය පිනවන සියල්ල නොවේ.

ඇසින් රූප දැකලා ආස්වාද කලා කියලා බුදු හාමුදුරුවො පව් කියලා කීවෙ නෑ. මේ නිරයට යන්නට වෙනවා කියලා. පවක් නොවේ. දැන් අපායගාමී වෙන්නෑ. මං අර ඉස්සර වෙලා අර පැහැදිලිව ම කිව්වේ. අර පාපකර්ම දහයක් කිව්වේ. ඒ දහය වගේ තමයි දැන් ඒකයි මම හැමවෙලේ ම කියන්නෙ මත් පැන් පානය කරලා නිරයට යන්නෙ නෑ කියලා කියන්නෙ ඒකයි. දැන් මත්පැන් ගත්ත මිනිහෙක් නිරයට යනවා නම් මත්පැන් නොගන්න කෙනා දිව්‍ය ලෝකෙ යන්නට එපායෑ. ඒකයි. දැන් මේ ඔක්කොම අරක්කු බොන අය ඔක්කොම නිරයට යනවා ද? ඒකයි. මත් පැන් නෙවෙයි මෙතන තියෙන ප්‍රශ්නෙ. බීලා හෝ නොබී හෝ මෙන්න මේ කියපු අකුසල් කරනව නම් නිරයට යනවා. බීල බීල හොඳට ම වැටිල නිදා ගත්තොත් ඒ මිනිහා මොන පවක් වත් කරනව ද? ඒ හින්දා නිරයට යන්නෙ නෑ. ඉතින් මත් ගතිය ඉවර වුණා ම මිනිහා හොඳට නැගිටිනවා. නිදියලා ඇහැරියා වගේ. හරි, ඒක නිසයි මම කිව්වෙ. දැන් ප්‍රාණසාතය අකුසලයක් කිව්වට මාංස හක්ෂණය පවක් වෙන්නෙ නෑ. දැන් මේවා හරි ආන්දෝලනාත්මකයි. නමුත් කථා නොකරත් බෑ. මාංස හක්ෂණය කරන්නේ දිව පිනවන්නට තියෙන ආශාවට. ඇසින් රූප දැකල ඇස පිනවීම හා සමානයි මස් කාලා දිව පිනවන එක. නමුත් ඕකයි ප්‍රාණසාතයයි දෙකක්. ඇස පිනවීමයි කාමමිථ්‍යාවාරයයි දෙකක්. පටලවාගන්නට එපා. ඒකයි මං අර ඉස්සෙල්ල පටන් ගන්න කොට ම කිව්වෙ. බුදු හාමුදුරුවො මෙන්න මේ ටික කිව්වා. මේවාට යමක් එකතු කරන්නට යන්නටත් එපා. වෙනස් කරන්නට යන්නටත් එපා කියල. දැන් මේ අහපු ප්‍රශ්නය

සාධාරණයි. “කාමෙසුමිච්ඡාවාරා” කිව්වහම එතන අපි පාලියෙන් ඒ ගාථාව, ඒ වාක්‍යය කියවන කොට කාමයේ වරදවා හැසිරීම කියලා කියන්නෙ එතන නිශ්චිතව ම ගන්නව නම් උත්තරේ මොකක්ද? පරදාර සේවනය. තමා සතු නැති ස්ත්‍රියක් සමග හෝ පුරුෂයෙක් සමග කායික සම්බන්ධතාවක් පැවැත්වීම තමයි එතන කියැවෙන්නෙ. නැත්නම් පුරුෂයෙක් ලස්සන ස්ත්‍රියක් දිහා දැකල ලස්සන රූපයක් කියලා කිව්වට එය අර කාමමිථ්‍යාවාරය වෙන්නෙ නෑ. ඇසින් රූපයක් දැකලා ආස්වාද කළ පමණින් එතැනට යන්නෙ නෑ. පැහැදිලි ද කියපු දේ?

තව ගැටලු තියෙනවද? ඒ වගේ කවුරුත් කථා කරන්නෙ මේ ශාසනය කියන්නෙ මොකක්ද? ශාසනය පිළිබඳ ව පිරිහීම සහ දියුණු කිරීම ගැන. අපිත් පුළුවන් තරම් මේ ගැන අවධානය යොමු කළා. මං හිතන්නෙ කාටත් පැහැදිලියි නේද බුද්ධානුශාසනාව මොකක්ද කියලා. බුද්ධ දේශනාව නැත්නම් බුද්ධ ශාසනය මොකක්ද කියලා. කවුරු හරි කෙනෙක් ඉන්නවනම් මේ ශාසනය දියුණු කරන්ට මේ ශාසනය ගැන හිතන කෙනෙක් ඉන්නව නම්, හැබැයි එකක්, හිතන්ට එපා එච්චර දුරට. ශාසනය දියුණු කරන්ට යන්ට එපා. තමන් දියුණු වෙන්ට. ශාසනය තියෙන්නෙ තමා තුළමයි. ඔය කියපු ගාථාවේ පද තුනේ ගාථාවේ තියෙන්නෙ. එළියේ නොවේ. බාහිරව නෙවේ. තමා තුළමයි. තමා ඔය ක්‍රියා මාර්ගය පිළිපදින්න. මේක ප්‍රායෝගික දහමක්. කිය-කියා ඉන්න දහමක් නොවේ. යාඥා කරන එකක් නෙවෙයි. ඉල්ලන එකක් නෙවෙයි. මේක අපිට දෙන්නට කෙනෙක් නෑ. පිළිපදින්නට ඕනෑ. ක්‍රියාත්මක වෙන්නට ඕනෑ. අපි විහිත් අපි පිරිසිදුවෙන්නට ඕනෑ. අපි ඒ දේ කරන්ට අධිෂ්ඨාන කරගන්ට. ඒ දේ කරන්ට මූලික පියවර තියන්ට. කරගෙන යන්ට.

ඒකම තමයි ශාසනයේ දියුණුවත් දියුණු කරන්ට තියෙන එක ම මගත්. තමන් දියුණු වෙන එක ම මගත්. මේක කරන අය තමයි බෞද්ධයෝ වෙන්නෙ. මෙය කිරීම ම තමයි හැමදෙනාගේ ම යහපතට හේතු වෙන්නෙ.

